No c 4

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVII
G
44
NAPOLI

XVII
G
44

Digitized by Google

Ad usum Simplicis Patris
Hyacinthi à Fratta maiori.

Pertinet ad Conventum S.
Mae de Monte Carmelo
Terrae S. Arpini

Digitized by Google

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Digitized by Google

NOTITIA CONCILIORUM SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactiſſime tum ſacri Canones, tum veteres, novique Ecclesiæ Ritus, tum præcipuæ partes Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ.

AUCTORE

JOANNE CABASSUTIO
AQUISEXTIENSI
Presbytero Congregationis Oratorii
Domini JESU. R.P. Lect. Hyacinthi

Ad simplicem usum a Fratre ... melo

Pertinet ad Conventum de Monte Cav... Terre S. Anthymi.

VENETIIS, MDCCXXVII.
Apud Antonium Bortoli.
In Via Mercatoria ſub Signo Educationis.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTORI.

PAucis præmonendum te Benevolum Lectorem duxi, quæ fuerit hujuſce Operis origo, & ratio. Cum me comitem ſecum proficiſci juſſiſſet Romam Patronus, ac Dominus meus meritis æque, ac dignitate Eminentiſſimus Hieronymus Grimaldus Aquarum Sextiarum Archiepiſcopus, Princeps generis ſplendore, ingenii dotibus, morum ſanctitate, rerumque publicè geſtarum in Italia, Gallia, & Germania meritis eximius, meque in ſuas ædes, & quotidianum convictum aſciviſſet, id quod mihi ſuppetebat Romana in Urbe ocium menſium circiter duodeviginti diverſis ſtudiis impendi: ſed his præſertim quæ ad Eccleſiaſticam diſciplinam, tum veterem, tum recentiorem pertinebant. His incumbens ſtudiis nonnulla conſcripſi ad meum unius uſum circa pleroſque ſacrorum Conciliorum Canones. Quam lucubrationem ſubodoratus unus aliquis ex ejuſdem Cardinalis familia Presbyter Theologus, meum ipſum autographum à me precariò exegit, ſibique tranſcripſit, & poſtremò regreſſus Aquas Sextias amicis ſuis ultrò impertivit, & hi ſimiliter aliis communicarunt: adeò ut, me inſcio, innumera fuerint a multis apographa deſcripta, quæ per manus multorum diverſis locis excurrebant, me admodum ægrè ferente, & paſſim (uti res erat) commonente nihil eſſe præter rudem delineationem, & opus prorſus imperfectum, confuſum, indigeſtum. Quis verò neſciat majorem exigi ſollicitudinem in iis quæ luci publicæ deſtinantur, quam in iis quæ privatim cum illis communicamus, qui nobis arctiori neceſſitudine conjuncti ſunt: ſic etiam uſu venire ſolet hominibus, ut in privato conclavi eo ſe habitu familiaribus conſpiciendos exhibere non refugiant, quo tamen in publicum prodire omninò detrectarent. Familiaribus, & intimis ſodalibus, vel nugas noſtras, & quiſquilias commonſtrare delectat: ſed in lucem publicam nihil quidquam niſi excultum, & elaboratum vir ſapiens protulerit. Quia tamen nihilo ſecius haud pauci

qualiſcunque iſtius Operis editionem fieri urgebant, meque etiam invito ſe in publicum edituros, niſi ego curam iſtam ſuſciperem comminabantur. Illorum ut obſiſterem conatui, conceptam ab illis indebitam præcepti hujus, & immaturæ lucubrationis exiſtimationem ex eorum primum animis delere ſtudui, & pollicitus ſum me id genus Operis accuratius elucubraturum, & pleraque emendaturum ex illa priſtina compoſitione, quæ jam mihi impensè diſplicebant. Hac ratione adductus manum operi ultimam admovi, melioremque in formam redactum viris aliquot eruditiſſimis explorandum, & examinandum tradidi, qui etiam me renitentem ad publicandum impulerunt, adhibitis quoque Superiorum juſſionibus, quibus obſiſtere non licuiſſet. Jam igitur priſtina hujuſce Laboris rudimenta, & exemplaria, ut fœtum aliquem informem, & abortivum abdico: ſolumque aſſero; & agnoſco iſtud opus quale nunc prodit. Cui hoc idem contigit quod naturæ operibus, quæ a rudibus exordiis per diuturna incrementa in formam perfectionem aſſurgunt: teſtante Gregorio Niceno, quo eruditiorem Philoſophum inter ſanctos Patres neminem habet Eccleſia: ἀπὸ τῶν μικροτέρων τὸ τέλειον ἡ φύσις ποιεῖται τὴν ἄνοδον, *a minoribus ad id quod perfectum eſt natura progreditur*. Cæterum in iſta Conciliorum diſcuſſione, tria potiſſimum præſtare ſtudui. Primum quidem hiſtoriæ Eccleſiaſticæ mediocrem notitiam, deinde ſacrorum Canonum illorum cognitionem, quibus Eccleſiæ ordo, & diſciplina ſtabilitur, quos aliis etiam parallelis, & conformibus tum ſacris, tum prophanis Imperatorum Romanorum, nonnunquam etiam Franciæ Regum ſanctionibus locupletavi; producta etiam praxi Gallicani fori, ut legenti ſimul occurrerent quæcunque jus canonicum, ac inſuper civiles, ſeu Romanorum, ſeu Francorum Leges circa unam eamdemque materiam diverſis temporis conſtituiſſent. Poſtremò ſuppeditare in animo habui exactiorem priſcorum Eccleſiæ rituum cognitionem ex veterum teſtimoniis hauſtam. Quam (ut eſſet uberior) non modò Synodorum canonibus interſerui, ſed etiam ſeorſim plerumque diſtinctis diſſertationibus, & corollariis fuſius

expli-

explicavi. Hoc intendens, ut vel ex hoc uno Libro plena, & cumulata rerum Eccleſiæ peritia poſſit hauriri. Te verò Lectorem rogatum velim, ut iſtam qualemcunque operam boni conſulas, & quodcunque erratum, vel offenderis, vel ſuſpicatus fueris, pro tua humanitate, & chriſtiana charitate ignoſcas. Licet enim quanta valui ſollicitudine ad rerum quas hic trado notitiam exactiorem colſimaverim, eoque ſtudioſè aciem oculorum intenderim: attamen fieri potuiſſe, ut pluries a propoſito ſcopo aberraverim, non diffiteor. Mortalibus enim etiam diligentiam exactiorem adhibentibus, & affectum ſincerum præſtantibus ſubrepit plerumque inſcitia, & caligo ſolet offundi. Ignorationis enim error humanus eſt, ut ait in Libro de Synodis Hilarius. Ideoque venia dignus, & ignoſcendus. Neque minus verè, quam modeſte Juſtin. Aug. in præfatione pandectarum Juris ita profitetur: *Omnium habere notitiam, & penitus in nullo peccare, divinitatis magis, quam mortalitatis eſt.* De cætero hæc omnia judicio Catholicæ Eccleſiæ, quam cum Apoſtolo agnoſco, & conſtanter profiteor, columnam eſſe, & firmamentum veritatis, quam lubentiſſimè ſubjicio.

Et quia me procul abſente typis editum eſt iſtud opus, ad fidem exemplaris aliena, qua uti neceſſe habui, manu deſcripti; jure a te peto, & rogo, ut judicio tuo ſuppleas, nec mihi aſcribas typis imputanda errata, quæ corrigere per abſentiam non valui.

NOI REFFORMATORI
Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed approbazione del P. *Fr. Tomaſo Maria Gennari Inquiſitore*, nel Libro Intitolato. *Notitia Conciliorum Sancta Eccleſia. Auctore Joanne Cabaſſutio*, non v'eſſer cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro; niente contro Prencipi, e buoni coſtumi, concedemo Licenza ad Antonio Bortoli Stampatore, che poſſi eſſer Stampato, oſſervando gli Ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Publiche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. 3. Settembre 1727.

(*Carlo Ruzini Kav. Proc. Ref.*
(*Alviſe Piſani Kav. Proc. Ref.*
(

Agoſtino Gadaldini Segr.

INDEX

INDEX CAPITUM HUJUS OPERIS.

Cap. I. Concilia Apoſtolorum. pag. 1
2. Concilia reprobata circa Baptiſmum ab hæreticis collatum. 9
3. Appendix ad præcedentes Synodos. Diſcutitur auctoritas Canonum Apoſtolis attributorum. 12
4. De tribus Synodis Antiochenis. 14
5. Concilium Sinveſſanum. 15
6. Concilium Eliberinum. 16
7. Concilium Ancyranum. 22
8. Neocæſarenſe Concil. 23
9. Conc. Arelatenſe primum, aliaque in Donatiſtas. 25
10. Nicænæ œcumenicæ primæ Synodi hiſtoria. 29
11. De Ordine, & Conſeſſu Patrum tum in Nicæna Synodo, tum in aliis inſequentibus œcumenicis. 33
12. Vicariorum Romani Pontificis diſſetentia. 39
13. De Loco Synodi Nicænæ, &c. 41
14. Ad Nicanos can. I. II. 42
15. Ad Nicanum can. III. 44
16. Ad Nicanum can. IV. 50
17. Ad Nicanos canones V. VI. VII. 54
18. Ad canonem Nicanum VIII. 59
19. Ad canones Nicanos XI. XII. XIV. 61
20. Ad Nicanos canones XV XVII. XIX. XX. 66
21. De numero canonum Nicænorum Diatriba. 69
22. Concilium Romanum ſub Silveſtro Pontifice. 75
23. Geſta per Arianos contra Nicænam Fidem ſub magno Conſtantino, & de Tyrii Conciliabulo. 78
24. Geſta ab Arianis poſt magni Conſtantini exceſſum. 83
25. Synodus Gangrenſis. 87
26. Concilium Antiochenum. 91
27. Diatriba de Provinciis Eccleſiaſticis. 97

28.

28. *Proſecutio canonum Antiochenorum.* 103
29. *Synodus œcumenica Sardicenſis.* 106
30. *Conc. Carthaginenſe ſub Julio Papa quod primum dicitur.* 109
31. *Ad præcedentem can. V.* Diatriba, quiſnam olim habitus fuerit, aut quis nunc habeatur proprius Clericus cujuſque Epiſcopus. 110
32. *Mediolanenſia Concil. I. & II. Nova orthodoxorum Epiſcoporum dubia, & Eccleſiarum ab Arrianis Clades.* 115
33. Concilium Sirmienſe, & Anciranum. 123
34 De Conciliabulis Ariminenſi, Seluicienſi, & Conſtantinopolitano. 126
35. Synod. Laodicena. 132
36 Diatriba de Eulogiis ad Laodicenam can. XIV. 137
37. Proſecutio Laodicenorum canonum. 139
38. Synodus Alexandrina ſub Liberio Papa. 153
39. Synodus œcumenica II. & Conſtant. I. ſimulque Romana ſub Damaſo Synodus. 156
40. Concil. Taurienſe. 170
41. Conc. Cartagin. IV. 173
42. Appendix ad Canones Ordinationem præcedentis Concilii. 185
43. Concilium Carthaginenſe V. 194
44. Diſſertatio de litteris formatis. 195
45. Proſequutio Canonum Carthaginenſium. ib.
46. Hæreſis Pelagianæ Hiſtoria. 208
47. Conc. Milevitanum. ib.
48. De Concilio Plenario Africano, & Carthaginenſi VI. 209
49. Concil. Toletanum I. 217
50. Synodus Epheſina Oecumenica. 220
51. Conc. Arauſicanum I. 225
52. Concilium Vaſenſe, ſeu Vaſionenſe. 229
53. Conc. Arelatenſe II. 230
54. Conc. Nannetenſe. ib.
55. Synod. Chalcedon. Oecumenica. 231
56. Diatriba de veterum Eccleſiarum ſitu, partibus, & forma. 246
57. Conc. Arelatenſe. 259
58. Concil. Agathenſe. 261
59. Diſſertatio de Laica, & de peregrina communione. 264
60. Proſecutio canonum Agathenſium. 268
61. Concilium Aurelianenſe I. 272
62. Concilium Arauſicanum II. 274
63. Conc. Lugdunenſe I. 279
64. Concilium Turonicum II. 281
65.

65. Concil. Toletanum III. 285
66. Concilium Matiſconenſe II. 286
67. Concilium Conſt. & inter œcumenica V. 288
68. Concil. Toletanum IV. 303
69. Synod. Cabilonenſis. 308
70. Synodus ſexta œcumenica. 320
71. Appendix ad ſextam Synodum, ac diſſertatio de dyptychis Eccleſiæ. 338
72. Synodus quiniſexta in Trullo. 341
73. Septima Synodus œcumenica, Nicæna ſecunda. 350
74. De Synodo Francfordienſi, Libriſque Carolinis. 362
75. Conc. Vormatienſe. 364
76. Synodus œcumenica octava, & Conſtantinopolitana quarta. 366
77. Aliquot Anaſtaſianæ editionis canonum diſcuſſio. 376
78. Diſſertatio circa quædam impedimenta ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minimè dirimunt. 377
79. Conc. Triburienſe. 388
80. Gallicana quædam Concilia in cauſa Nuptiarum illegit. Philippi I. poſtmodum Philippi Auguſti Regum Franciæ celebrata, Oſtione, Claromonte, & Divione. 393
81. Concilium œcumen. IX. ſeu Lateran. ſub Caliſto II. 395
82. Concilium œcumic. X. ſeu Lateran. II. ſub Innoc. Papa II. 401
83. Concilium generale XI. ſeu Lateran. III. ſub Alexandro III. Pontifice. 403
84. Conc. generale XII. Lateran. IV. ſub Pontifice Innoc. III. 408
85. Conc. generale XIII. Lugdun. I. ſub Innoc. IV. 422
86. Concil. generale XIV. & Lugdunenſe II. ſub Greg. X. 428
87. Concil. Vienn. Gen. XV. 347
88. Concilia Piſanum XVI. & Conſtantienſe XVII. Gener. 442
89. Concil. Florent. Gener. XVIII. 451
90. Concil. Baſileenſe. 456
91. Appendix ad Concil. Baſileenſe de Annatis. 459
92. Conc. Later. V. ſub Leone X. gener. XIX. 463
93. Conc. Trid. generale XX. 470
94. Diatriba Eccleſiaſtica circa Tridentinum decretum de vulgata Bibliorum editione. 493

NOTI-

NOTITIA CONCILIORUM SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactiſſimè tum Sacri Canones, tum veteres, novique Eccleſiæ ritus, tum præcipuæ partes Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ.

APOSTOLORUM CONCILIA.

TRia legimus in Actis Apoſtolorum coacta ab ipſis, atque habita Concilia. Primum quidem, quo in locum perfidi Judæ Matthias à cœtu diſcipulorum ſublectus eſt, quò convenere numero circiter centum viginti, ut refertur c. 1. Petrus ut ſacri Collegii præſes, & cœtum convocavit, & univerſo cœtui faciendam electionem propoſuit. Subjungitque ſacer Hiſtoricus. *Et ſtatuerunt* (ſcilicet diſcipuli congregati) *Joſeph qui vocabatur Barſabas qui cognominatus eſt Juſtus, & Matthiam.* Nimis demiſsè, & abjectè, meo quidem judicio, de hac Matthiæ promotione ſentit Venerabilis Beda. Scribens namque in primum iſtud caput exiſtimat, debuiſſe diſcipulos per electionem procedere, quæ tutior, atque

A ra-

rationi, uſibuſque, & Canonibus inſequentis Eccleſiæ conformis via eſt, atque in eo culpæ obnoxios fuiſſe, quatenus omiſſa electione, rem tantam ſortibus commiſerint, ſed tamen aliquam excuſationem iſtam mereri culpam, quia diſcipulis nondum fuerat Spiritus Sanctus illapſus.

At ex adverſo contendunt cæteri Eccleſiæ Doctores, Origenes, Chryſoſtomus, Auguſtinus, aliique, & cum his longè maxima Theologorum inſequentium pars, proceſſum à diſcipulis fuiſſe per electionem, ac ſuffragia: & hac ratione conſtituiſſe duos præ reliquis Apoſtolico faſtigio digniores eſſe. Cùm autem ambiguum eſſet uter amborum dignior, ad orationem recurriſſe, & ad ſortes per Spiritum Sanctum dirigendas. De quibus nunc agendum nobis conformiter ad Eccleſię Doctorum mentem

Præſtiterit inprimis ipſius Joannis Chryſoſtomi os aureum loquens audire, dum hoc primum caput explicat: Hic ergo ter aſſeverat electionem à multitudinem factam, ac initam. Refert verò non ipſa Petri qualia habentur in ſacro textu verba, ſed ipſorum mentem, ac ſenſum, adhibito eligendi verbo. Hæc igitur Chryſoſtomi verba ſunt. *Quam ob rem exordiens Petrus dicebat: Viri Fratres oportet* Eligere *ex nobis*, Multitudini *permittit judicium, ſimul eos qui* Eligebantur *reddens reverendos, & ſeipſum liberans ab invidia, ſimultateque, quæ poterat à cæteris oboriri. Nam hæc ſemper ingentia gignit mala. Quod igitur ſic oportuit fieri docuit adducto prophetæ teſtimonio. Ex quibus autem oporteat fieri* Electionem *ipſe interpretatur dicens ex congregatis nobis per omne tempus.*

Libet jam Origenis qui Chryſoſtomum ætate longè præceſſit, ſubjungere teſtimonium, quod his verbis legitur homil. 23. in Joſue: *Invenio* (inquit) *quod aliquando, cùm deeſſet numero Apoſtolorum unus Apoſtolus, & eſſet neceſſarium in loco Judæ alium ſubrogari, convenientes*

tes Apoſtoli qui utique multò ſapientiores erat quàm ii, qui nunc Epiſcopos vel Presbyteros, vel Diaconos ordinant Elegerunt *duos, & ſtatuerunt in medio, nec tamen de his ſemetipſis judicium permiſerunt, ut illum facerent, quem ipſi volebant, ſed orantes, inquit, miſerunt ſortem ex illis duobus, quos ſtatuerant in conſpectu Dei, ideſt Joſeph qui vocabatur Barſabas, qui cognominatus eſt juſtus & Matthiam. Et cecidit, inquit, ſors ſuper Matthiam, & annumeratus eſt cum undecim diſcipulis, pręcedente namque oratione, non jam caſu, ſed providentia ſors divinum judicium deferebat.* Ita Origines.

Teſtis in medium tertium adducatur Sanctus Auguſtinus ita loquens in Pſal. 3. conc. 2. *Sors non aliquid mali eſt, ſed res eſt in dubitatione humana divinam indicans voluntatem. Nam & ſortes miſerunt Apoſtoli, quando Judas tradito Domino periit. Et ſicut de illo ſcriptum eſt, abiit in locum ſuum, cæpit quæri quis in locum ejus ordinaretur,* Electi ſunt duo Judicio humano, *& electus de duobus unus judicio divino.* Sic Auguſtinus.

Poſteriora deinceps ſæcula confertiſſimam teſtium nubem ſuppeditant, quam adducere ſupervacaneum ſit, non tamen pigebit, aliis quam plurimis prætermiſſis, proferre Nicolaum Lyranum, cujus hæc ſunt verba. *Et ſtatuerunt duos. Non diſtinxerunt ab aliis per ſortem, ſed per* Electionem, *tanquam magis notabiles in ſcientia, & factorum Chriſti experientia.* Et paulo poſt: *Et orantes dixerunt, tu Domine. Licet enim* Iſtos elegiſſent *ut notabiliores aliis, ſicut dictum eſt, tamen ignorabant quis eorum eſſet dignior ad Apoſtolatum. Propter quod imploraverunt ſuper hoc divinum judicium per temperationem ſortium, ſecundum quod dicitur* Prover. 16. *ſortes in ſinum mittuntur & à domino temperantur.* Ita loquitur Lyranus.

Noviſſimis duobus ſæculis hęc iſtius loci intelligentia de electione magis invaluit ex Græcarum litterarum peritia qua carebant anteriores Theologi, tametſi conſtantes hujus aſſertores. Itaque ubi translatio vulgata dicit: & annumeratus eſt cum undecim

Apoſtolis, ipſe Sancti Lucæ, quem certum eſt Græcè ſcripſiſſe textus ſic effert: καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἀποστόλων. Quæ verba Joannes Gagnæus Theologus Pariſienſis probatiſſimus juxta Græci verbi indubitatam proprietatem ſic exponit: *Suffragiis, & calculis omnium cooptatus eſt cum undecim Apoſtolis.* Franciſcus quoque Vatablus Regius Pariſiis Profeſſor ſacrarum litterarum ita vertit: *Suffragiis additus eſt ad numerum undecim.* Xantes Pagninus, & Arius Montanus ſic transferunt. *Simul ſuffragiis electus eſt cum undecim.* Cornelius quoque à Lapide hoc verbum *annumeratus eſt*, ſic exponendum aſſerit juxta Græcum Sancti Lucæ Archetypum: *Communibus calculis cooptatus eſt.* His disertè ſuffragantur Alfonſus, Salmeron, Lorinus. Alios innumeros ſileo Scriptores in re adeo protrita, & indubitata.

Illa tamen facta per diſcipulos electio nihil obeſt, quò minus Matthias profiteri poſſit cum Paulo ad Galatas ſcribente, eſſe ſe Apoſtolum non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Jeſum Chriſtum: cùm perſpicuum planè ſit non ante cœpiſſe, vel extitiſſe ipſius Apoſtolatum, niſi ex quo divinitùs directa ſors in eum cecidit. Quis verò neget has ipſas (circa duos diſcipulos) ſortes fuiſſe ab hominibus datas? cùm id liquidò teſtetur Lucas: Et dederunt (non alii ſanè quam diſcipuli, qui ipſi homines erant) ſortes eis. Et tamen ſortes hæ ab hominibus collatæ propius attingunt divinam illam, & ſupernaturalem Apoſtolicæ dignitatis collationem, quàm iſta anterior facta ab eiſdem hominibus per ſuffragia electio. Si ergo ſortes ab hominibus collatæ nihil obſiſtunt divinæ huic vocationi, ſed potius inſerviunt; multò minùs obſiſtent remotiora illa, & anteriùs collata communia ſuffragia, per quæ duo diſcipuli reliquis ſociis prælati ſunt, necdum tamen conſtituti Apoſtoli.

Iſte nimirum eſt conſtans ordo, ac diſpoſitio divinæ

næ providentiæ ut cauſas creatas naturales, & humanas inflectat, dirigat, ordinetque ad ſibi propoſitos quantùmvis ſupernaturales fines. Exercitium prorſus humanum piſcandi contribuit vocationi Petri, & Andreæ, & Jacobi, & Joannis, quatenus hac occaſione illos offendit Chriſtus Dominus, dum ambularet ſecus mare Galilææ, eoſque à piſcium captura traducens ad piſcationem hominum conſtituit ſibi Socios, & Apoſtolos. Egreſſio Samaritanæ mulieris ad hauriendam aquam in ordine divinæ providentiæ cauſa fuit per accidens, & externa ad ſupernaturalem ejus, & divinam converſionem. Quin etiam peccata ipſa ſerientia ipſam ingrediuntur divinæ providentiæ ad eliciendos ſupernaturales effectus, unde affirmat Petrus act. 2. Chriſtum definito conſilio, & præſcientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes intereniſtis. Quod perinde eſt, ac ſi diceret: Deum uſum fuiſſe per conſilium altiſſimæ providentiæ ſuæ impiorum malitia, quam conſultò permittebat, ut ſic exequerentur mirificum illud humanæ Redemptionis opus. Si ergo malorum hominum perverſæ machinationes, & flagitia plerumque ſupernorum conſiliorum executioni famulantur, cur non inſervient ad divina beneficia piorum quoque hominum intentiones, & actus?

Sed ne extra Sacrum Synodorum, in quo verſamur, campum diutiùs divagetur oratio, ipſi ſanè Patres, qui in Concilium ad definiendas fidei ambiguitates conveniunt & homines ſunt, & humanis rationibus, diſputationibus, argumentationibus futuræ circa fidem definitioni præludunt: ut ex veterum, & recentiorum Synodorum actis compertum ſit. Ipſa tamen fides, quæ per hujuſmodi diſceptationes inveſtigantur, non ſyllogiſmis, non ratiocinationibus, ſed revelatione, qua mentes noſtræ ſupernè illuſtrantur, nititur & ſubſiſtit. Sanè S. Auguſtinus de Theologia loquens, quæ humanis rationibus res fidei inveſtigat, & com-

probat, ſic ait l.4. de Trinit. cap. 1. *Huic ſcientiæ tribuitur id quo fides ſaluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur.* Sanctus quoque Ambroſius in cap. 5. Lucæ verba hæc Chriſti ad diſcipulos in mari Galilææ piſcantes: *Laxate veſtra retia in capturam*, ſic allegoricè exponit, *Hæc quæ Apoſtoli jubentur laxare retia, verborum ſunt complexiones, & diſputationum receſſus, quibus fideles quos ceperint non amittant*. Quod verò ibi Chriſtus ad Petrum dicit, Duc in altum, idem ſic interpretatur Ambroſius, hoc eſt in profundum diſputationum.

Recurſus porrò ad ſortes in his diſcipulis non jure reprehenditur à Beda. Certum namque eſt non modo fuiſſe apud Hebræos frequentem, ſed à Deo etiam vel præſcriptum, vel approbatum. Inter duos Hircos, quorum unus erat immolandus, alter in deſertum ablegandus, ſors præcipiebatur jacienda, *Levit.* 16. Aaron ſorte aliis prælatus eſt ad Summum Sacerdotium ipſo Deo ſic jubente, *Num.* 17. cujus etiam juſſu Samuel Saulem in Regem elegit per ſortem 1. *Reg.* 10. Terra Promiſſionis ſorte diviſa eſt inter Iſraelitas, *Num.* 25. Sacerdotalia munera ſorte obtingebant, 1. *Paral.* 24. Ideoque narrat Lucas ſorte obtigiſſe ut Zacharias Joannis Pater thura Deo intra Sanctuarium ſuccenderet. Denique ait Auguſtinus in Pſal. 30. conc 2. *Sors non aliquid mali eſt, ſed in dubitatione humana res eſt divinam indicans voluntatem*. Et allegatur in decreto Gratiani 26. *q.* 2. *c.* 1.

In multis caſibus ſortis remedium jura civilia præſcribunt; nam cohæredes inter ſe ſortiri poſſunt apud quem ex ipſis remanſuræ ſint cautiones hæreditariæ. *L. ſi quæ ſunt cautiones, ff. familiæ erciſcundæ*, & ſortitio hæreditatem dividit. *L.* 2. *quando, & quibus quarta pars debeatur*. Et in judiciis familiæ erciſcundæ, communi dividundo, & finium regundorum, quibus confines poſſeſſores, vel heredes, vel ſocii de partitione decertant, ſi quæratur litis ordinandæ gratia

uter

uter actor ſit, uter reus, res ſorte diſcernitur. *L. ſed cum amboſſ. de judiciis*. Et ſi plures Legatarii inter ſe circa rerum legatarum optionem diſſentiant, ſorte dirimitur controverſia, ut ad quem ſors veniat, illius ſententia in optione præcellat *§. optionis inſtitut. de legat.* ait verò Salomon Prov. 18. *Contradictiones comprimit ſors, & inter potentes dijudicat*. Denique ſortium aliȩ conſultivæ ſunt quæ ſolæ reprobantur, aliæ diverſæ, aliæ electivæ. Horum legitimus eſt uſus ſaltem quando aliter ambiguitas non poteſt commodè expediri.

Secundum Apoſtolorum, cæterorumque diſcipulorum Concilium refertur Act. 6. ubi collecto per Apoſtolos diſcipulorum grege, electi primum fuere ſeptem diaconi communibus ſuffragiis Eccleſiaſtica Hierarchiam cȩleſtem imitatur, ut docet Dionyſius. Sicut ergo ſeptem Angeli adſtant ante Deum. *Tobiæ* 12. & *Apoc* 1. Similiter in Eccleſia ante Sacrum altare, & circa Hierarcham divina facientem diaconi ſeptem: quem olim numerum non licebat excedere, ut conſtat ex Neocȩſarienſis Concilii can. 15. qui citatur *c. diaconi ſeptem. diſt* 93. & Cornelius Papa *epiſt ad Fabium Antiochenum*, quam refert Euſebius recenſens Clerum Romæ conſiſtentem, ſeptem numerat diaconos, totidemque ſubdiaconos; in Concilio quoque Romano ſub Silveſtro I. numerantur diaconi in urbe Cardinales ſeptem.

Tametſi Diaconi ſucceſſerint in menſarum miniſterium, quo viduȩ olim fungebantur, non tamen in hac menſarum prȩfectura ſtat prȩcipuum eorum munus. Conſtituti quippe ſunt in altaris miniſterium, quod eſt ſublimioris dignitatis. Idque liquido conſtat, quia per manuum impoſitionem cum ſolemnibus orationibus ab Apoſtolis ordinati ſunt. Act. 6. Vir Apoſtolis coȩtaneus Ignatius epiſt. ad Hȩronem Diaconum, & epiſt. ad Trallianos tradit officium Diaconorum in eo eſſe, ut Epiſcopis & Sacerdotibus ſacrifi-

cantibus, & Sacramenta divina miniſtrantibus ſubminiſtrarent. Quin etiam in eo verſabatur etiam horum officium, ut vivificum Chriſti ſanguinem communicantibus prẹberent, ut teſtantur Juſtinus Martyr *Apolog.* 2. Cyprianus *ſermon. de lapſis*; & de Sanctiſſimo Diacono, & Martyre Laurentio idem ſcribit Ambroſius lib. 1. Officiorum.

Tertium Apoſtolorum Concilium fuſius deſcribitur Act 15. ubi una convenerunt Apoſtoli, & ſeniores unanimi ſenſu ſtatuentes eſſe fideles immunes à jugo circumciſionis, & Moſaicarum cæremoniarum: tantum ut abſtinerent ab immolatis ſimulacrorum, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione. Concilium iſtud Jeroſolymæ celebratum fuit anno Chriſti, ut ſupputat Baronius, quinquageſimo primo. Huic Paulus, & Barnabas interfuerunt ex Antiochia profecti, anno ab ipſius Pauli converſione decimo quarto, cum ſcribat Galat. 2. *Deinde poſt annos quatuordecim iterum aſcendi Jeroſolymam cum Barnaba aſſumpto, & Tito.*

Gravis hic exurgit difficultas: cùm enim hoc ipſo Concilio prohibeantur fidelibus carnes idolis immolatæ, quæ Græcè idolothyta dicuntur; nihilominus Paulus aliquanto poſt ſcribens primam ad Corinthios epiſtolam cap. 8 negat eos peccare qui veſcuntur idolothytis, niſi vel ſcandalum ingenerent infirmis, vel erroneè credant ipſi ſe ſic faciendo peccare. Huic nodo convenientem cuneum adhibet Baronius admonens præceptum de idolothytis, & ſanguine, & ſuffocato non fuiſſe ab Apoſtolis impoſitum univerſis fidelibus: ſed tantum Eccleſiis Judæę, Syrię, Cilicięque, in quibus orta erat iila, quę iſti Concilio cauſam dedit, controverſia. Et quidem Synodica epiſtola, quam refert Lucas, ita inſcribitur: *Apoſtoli, & ſeniores fratres his qui ſunt Antiochiæ, Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex gentibus.* His ergo, propter Judęorum converſorum multitudinem, cum quibus cohabitabant, ad eorum offenſionem decli-

clinandum, neve fraterna charitas, & pax interturbaretur, hæc interdicta fuerunt, quæ cæteris fidelibus libera relicta ſunt.

Nihilominus præceptum iſtud à ſanguine abſtinendi in univerſam Eccleſiam dimanavit, uſq; omnium receptum eſt ita, ut multis ſæculis, tam in Occidente, quam in Oriente invaluerit; qua de re conſulito, quæ inferius collegi ad Gangrenſis Synodi Canonem 2. Chryſoſtomus *homil.* 3. *in Acta Apoſt.* obſervat in his Conciliis prudentiam, & ſummam in Petro animi moderationem, qui cùm eſſet Summus Pontifex, Chriſtique per univerſam Eccleſiam Vicarius, & Spiritus Sancti luce pleniùs illuſtratus; nihil tamen quidquam per ſeipſum, aut Jure propriæ quamvis ſacroſanctæ authoritatis, & poteſtatis decernere voluit: tametſi hoc quoque potuiſſet, ſed Eccleſiæ ſuffragia per iſtas Synodorum convocationes exquiſivit. Eamdem animi moderationem, & prudentiam imitati ſunt plurimis ſæculis Romani Pontifices, quoties gravis aliqua præſertim de fide cauſa emergebat, ut perſpicuum ſit ex frequentibus Conciliis olim à Romanis Pontificibus convocatis, quorum ductu & placito commiſſum ſibi dominicum gregem providiſſimè regebant. Sic verò loquitur Chryſoſtomus. *ὅρα δὲ Πέτρον μετὰ κοινῆς πάντα ποιοῦντα γνώμης, οὐδὲν αὐθεντικῶς, οὐδὲν ἀρχοντικῶς*. Intuere Petrum nihil niſi de communi fratrum conſilio agentem, nihil verò per imperium, nihil ex propria authoritate.

CONCILIA REPROBATA.

Circa collatum ab Hæreticis Baptiſmum,

Valeretne Baptiſmus ab Hæreticis collatus diu magna animorum contentione diſputatum eſt.

In

In primis Africanorum Epiſcoporum Concilio, cui præſedit Agrippinus Cartaginis Epiſcopus, decretum fuit nullum prorſus, & invalidum ejuſmodi Baptiſmum eſſe: Ideoque ab Eccleſia iterandum: Teſtatur id Cyprianus *epiſt.* 71. *ad Quintum*.

Ipſe deinde Cyprianus Cartaginis quoque præſul, hoc idem decretum coactis tribus aliis Africanis Synodis confirmavit: dum regeret Stephanus Eccleſiæ univerſæ clavum, Imperatoribus Valeriano, & Galieno. Primas harum trium Synodi litteras Synodicas conſcripſit Cyprianus. Vide hujus epiſt. 73. ad Jubajanum.

Ut verò decretum iſtud pleniorem ſortiretur auctoritatem, plenior quoq; Africanorum Patrum Synodus ab eodem Cypriano indicta eſt, convenientibus uno, & ſeptuaginta Africæ, & Numidiæ Epiſcopis qui præcedens decretum firmarunt, & innovarunt. Scripſitque de eo Cyprianus Synodicam ad Stephanum Pontificem, ſub cujus finem ne hac occaſione ſchiſma naſceretur, ipſe conteſtatur per iſtud decretum nihil præjudicari aliorum libertati, ut poſſint oppoſitam ſi lubet ſententiam ſequi, ſine ulla Eccleſiaſticæ unitatis labefactione. His verò acceptis litteris Stephanus Papa Synodi hujus ſanctionem reprobavit, vetuitque ne quis auderet à contraria Apoſtolica traditione diſcedere. Huic Stephani reſcripto minimè acquievit Cyprianus, ſed contra eum plenam querelarum ſcripſit epiſt. 74. *ad Pompejum* qua Stephanum ipſum tum ſuperbiæ, tum imperitiæ, tum imprudentiæ inſimulat, qua in re moderationis limites Cyprianus tranſilivit. Quin etiam tertiam ſine mora convocat Africanorum Antiſtitum Synodum, cui ex Africa, Numidia, & Mauritania interfuerunt Epiſcopi ſeptem & octoginta. Initio Synodi præfatur non eſſe dirimendam ab his qui diſſentirent communionem, & pacem. Deinde tacito Stephani nomine, ipſum paulò acrius perſtringit his verbis; *neq; enim ſe quiſquam noſtrum Epiſcopum Epiſcoporum*

rum

rum conſtituit, aut tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem collegas ſuos adigit, Hoc ex loco, atq; ex Tertulliani libro adverſus Pſychicos cap. 1. ubi Romanum Pontificem *Epiſcoporum Epiſcopum* nuncupat, conjicitur hunc fuiſſe priſcis illis ſęculis unum ex titulis ejus. Iſtud demum pleniore Concilio præcedentium Conciliorum Africanorum innovatum fuit decretum. Hac ſanè in re ſanctiſſimum virum etiamſi iſta ex officio agere crederet, à noxa non exemerint. Hac in peregrinatione mortali, magna etiam ſanctitas non eſt ab omni culpæ labe immunis. A culpa iſta Patres Africanos, & maximè Cyprianum mox reſiliiſſe produnt Hieronymus contra Luciferianos, & Auguſtinus l. 2. de Baptiſ. contra Donatiſt. c. 4. & epiſt. 48.

Circa idem tempus altera Synodus hiſce Africanis conformis habita eſt Iconii in Phrygia, convenientibus eò ex diverſis Aſiæ Provinciis, Epiſcopis, præſide Firmiliano Cæſareæ in Cappadocia Metropolitæ: cujus ſupereſt inter Cypriani epiſtolas, ad Cyprianum ipſum epiſtola 61. ex qua conſtat fuiſſe hanc Aſianorum Synodum à Stephano Papa damnatam, ejuſque Aſſertores à fidelium communione excluſos. In eundem erroris lapidem impegiſſe Dionyſium Alexandriæ Patriarcham refert Euſebius l. 7. *hiſt. Eccl. cap.* 6. non tamen in hunc, aut in Cyprianum Stephanus hanc exercuit ſeveritatem, reveritus amborum ſanctitatem, eruditionem, & dignitatem.

Ex multiplicibus Synodis hiſce Africanis & Aſianis, quibus tamen eximii, & in Eccleſiæ cœlo quaſi primæ magnitudinis ſidera præ cæteris Illuſtriſſimi Præſules interfuerunt, & tamen jure merito reprobatis à Romana Sede, conſtabilitur illa regula inconcuſſa, nullam eſſe cujuſcunque Concilii authoritatem, cui Romanus Epiſcopus refragetur. Quam rem infra pleniùs proſequar ad Romanum Concilium ſub Damaſo Pontifice.

AP-

APPENDIX.

Ad præcedentes Synodos, in qua diſcutitur Canonum Apoſtolis attributorum authoritas.

MIrari ſubit, ſi quum habita fuere illa de rebaptizandis iis quos intinxerant Hæretici, Concilia, fuerit aliqua Canonum Apoſtolis atributorum notitia, qui fieri potuerit, ut neque à Latinis Cypriano, & octoginta ſex aliis patribus quibus præſuit, quorum vota omnia Synodica ſuperſunt, facta ulla mentio fuerit trium Canonum Apoſtolicorum ſcilicet 45. 46. & 68. qui perſpicuè decernunt inanem eſſe baptiſmum ab Hæreticis collatum, cùm tamen potuiſſent hi Canones ſuppeditare præcipuum ſententiæ iſtorum præſidium, ac munimen. Maximè cum Stephani reſcriptum ex adverſo urgeret ipſam eis adverſantem Apoſtolorum traditionem. Ipſi quidem Africani recurrunt interdum ad Apoſtolicam authoritatem, ſed illam dumtaxat, quæ ex eorundem ſacris Libris depromitur, quale eſt Pauli effatum ſæpiſſimè ab eis repetitum: unus Deus. una fides, unum Baptiſma. His adjunge Auguſtinum, qui nec in totis ſeptem Libris de Baptiſmo contra Donatiſtas, in quibus fuſiſſimè de hac quæſtione diſputat, ullius meminit Apoſtolorum canonis. Imò verò l. 5. cap. 23. ſic ait: *Apoſtoli nihil exinde præceperunt, ſed conſuetudo illa, quę opponebatur Cypriano ab eorum traditione exordium ſumpſiſſe credenda eſt, ſicut multa, quæ univerſa tenet Eccleſia, & ob hoc ab Apoſtolis præcepta rectè creduntur, quanquam ſcripta non reperiantur.* Hæc Auguſtinus.

Neque etiam antiquiores Græci canones iſtos agnoverunt, alioqui namque Firmilianus Epiſcopus Græcus, & Græcæ Synodi adverſus hæreticorum Baptiſmum convocatæ Præſes, qui in ſua ad Cyprianum epiſtola, quæcumque poteſt ſuæ ſententiæ argumenta, pro-

probationeſque congerit, hoſce Apoſtolicos canones non ſiluiſſet, Scio utique à patribus Græcis interdum Apoſtolis attribui nonnulla, his canonibus ſancita. Verùm hæc ab illis accepta ferunt ſancti Patres, non quatenus in illa vulgari canonum ſerie continentur, ſed quatenus ab Apoſtolis ejuſmodi traditio, & uſus in Eccleſias præſertim Orientales dimanaverat.

Porrò Clementem & natu, & Epiſcopatu Romanum hos collegiſſe canones mihi nemo perſuaſerit; tum quia, ut ſatis oſtendi, canones iſti veteribus patribus præſertim Occidentalibus incomperti erant, tum quia in eiſdem non pauca damnantur, quæ fuerunt à beato Petro, cujus fuit Clemens diſcipulus, & Succeſſor tradita Romanæ Eccleſiæ; ut eſt canon quintus de uxore Epiſcopi, vel Sacerdotis, vel Diaconi non dimittenda obtentu Religionis. Et canon 65., quo ſtatuitur pœna depoſitionis, aut excommunicationis in eum, qui ſabbato jejunaverit. Qua de re pleniùs infra diſputabimus. Et canon 68. quo eiſdem multantur pœnis, qui feria quarta non jejunaverint. Hoſce canones avidè Græci ſuſcipiunt, ex quo ſe ſchiſmate à nobis divulſerunt, ut prætextum arripiant damnandi Romanam Eccleſiam: ut liquet ex ſchiſmatica Synodo Quiniſexta, quæ magnam his canonibus arrogat authoritatem, & Romanam damnare audet Eccleſiam canonum iſtorum infractricem.

Ex adverſo Concilium Romanum Epiſcoporum ſeptuaginta ſub Gelaſio Papa librum canonum Apoſtolorum pronunciat apocryphum, & allegatur in *c. Sancta Romana Eccleſia diſtinct.* 15. His adjungenda Iſidori cenſura relata in decreto *c. canones diſt.* 16. canones, qui dicuntur eſſe Apoſtolorum, nec receptos eſſe ab Apoſtolica Sede, nec Sanctos Patres aſſenſum illis præbuiſſe, atque ab hæreticis ſub nomine Apoſtolorum fuiſſe compoſitos: in eis tamen aliqua utilia contineri. Marcellus Papa, & Martyr tres Apoſtolorum ſan-

ſanctiones perhibet, quarum tamen nulla ad illos vulgò Apoſtolis adſcriptos canones referri poteſt. Primò, ut undequaque à quibuſcunque judiciis liceat Epiſcopis Apoſtolicam Sedem appellare. Secundò, ut nullum haberi Concilium poſſit, niſi de ſupremæ ſedis conſenſu. Tertiò, ut Epiſcopi criminum accuſati judicari non poſſint niſi in Synodo, quæ fuerit Romani Epiſcopi authoritate indicta. Et Concilium Ancyranum can. ult. allegat canonem prohibentem, ne ſeptenarius diaconorum numerus excedatur. Qui citati canones cùm non poſſint ad eam referri collectionem vulgarem canonum Apoſtolis attributorum, ſatis inde arguitur, non eſſe neceſſariò referendum ad illam canonum trivialem congeriem, quidquid legitur prioribus Eccleſiæ ſæculis canonibus Apoſtolicis attributum, etſi fortaſſe tale aliquid in ea collectione legatur: in qua etiam complures leguntur ſuppoſititii canones Apoſtolicæ traditioni planè contrarii: ut ſunt qui rebaptizari hæreticos ſanciunt, aut ſacerdotem cum uxore convivere.

De tribus Synodis Antiochenis.

TRia memorantur Antiochena Concilia, quorum priora duo fuerunt contra Paulum Samoſatenum Antiochiæ Patriarcham, impiè aſſerentem de Chriſto, nihil fuiſſe quàm merum hominem. Primùm quidem convenerunt Antiochiæ Præſules Aſiani ſub Imperio Gallieni, inter quos exiſtit, celeberrimus ille Neocæſareæ Ponti Antiſtes Gregorius Thaumaturgus, & Firmilianus Cappadocum Metropolites, anno octavo poſtquàm fuerat à Stephano Papa de fidelium ſocietate exciſus. Quod argumentum eſt, Firmilianum poſtmodum ab errore reſipuiſſe, alioqui non admittendum in legitimam Synodum. In hac damnatus eſt Paulus. Qui tamen ſubdolè pœnitentiam ſimu-

mulavit, & palinodiam dixit. Idem tamen, digreſſis in proprias ſedes Epiſcopis, vitaque functo Thaumaturgo, larvam depoſuit, & perverſum dogma pertinaciùs aſſeruit.

Quocirca Epiſcopi Aſiæ ſecundum Antiochiæ Synodum celebrarunt, in qua Paulus denuo condemnatus, & ſede dejectus. Sed parere recuſans, & ſuorum factione munitus, Patres neceſſitate adegit interpellandi ethnicum Imperatorem Aurelianum, brachii ſęcularis auxilium ad ſanctiſſimi decreti executionem implorando. Aurelianus cauſam judicio Romani Epiſcopi Dionyſii commiſit, qui re penitus explorata, Paulum juſtè depoſitum declaravit. Id judicium Imperator executioni demandari juſſit,& Paulum ejici. Legendus Euſebius lib. 7. hiſt. Eccl. c. 24.

Tertium denique Antiochiæ Concilium habuerunt Ariani tempore Conſtantii Principis, de quo inferius ſuo loco.

CONCIL. SINVESSANUM.

QUum Romanæ prę eſſet Eccleſię Marcellinus, deſæviente atrociſſima Diocletiani perſecutione celebratum Concilium fuit in quadam Sinveſſæ crypta circa Marcellini cauſam, qui ethnicæ crudelitatis metu idolis thura adoleverat. Erat Sinveſſæ Campaniæ oppidum, quod nunc vocari perhibent *Rocca di Mondragone*. Iſtud Concilium refert Baronius in annum 303. ejuſque acta ut vera, germanaq, admittit; fatetur tamen aliquot mendis vitiata. Idem conjicit indictam fuiſſe Synodum iſtam a Romano Clero, ad quem totius Eccleſiæ ſpectabat regimen ac ſollicitudo in defectum Romani Pontificis, ut ex multis liquere poteſt Cypriani litteris. Hic verò novum, & antea inauditum pe-

periculum urgebat, ne Pontificis ſummi lapſus totius Eccleſiæ ruinam ſecum traheret, aut exitiale ſchiſma inveheret. Non enim fuiſſe à Marcellino Synodum convocatam convincitur inde, quia culpam ſuam prorſus negavit coram ipſo Concilio, donec productis pluribus teſtibus, jam amplius diſſimulare non valens, ſuum poſtremò delictum profuſis lacrymis confeſſus eſt: neque dignum ſe eſſe qui verſaretur in ordine Sacerdotali. Cui Patres reſponderunt: *ore tuo condemnaberis, quia prima ſedes non judicatur à quoquam*, ut legitur in hujuſce Concilii actis. Meminerunt pariter Anaſtaſius in Marcellino, & Nicolaus Papa I. epiſt. ad Michaelem Imperatorem. Cæterum Marcellini lapſus non fuit infidelitas erroris in intellectu, ſed puſillanimitas contra debitam fidei profeſſionem, qualis fuerat triplex Petri negatio. Sed hanc ruinam Marcellinus paulò poſt Martyrio reparavit.

CONCIL. ELIBERINUM.

SIcut Diocletiani cum Maximiano, & inſequentium Imperatorum Galerii, Maxentii, Maximini, atque Licinii perſecutio multis fuit occaſio triumphi; ita pleroſque ex oppoſito impulit in ruinam. Quare Patrum ſedulitate multis locis proviſum fuit circa lapſos. In Oriente quidem per Synodum Ancyranam, cui Vitalis præfuit Antiochiæ Patriarcha, & per Synodum Alexandrinam, in qua Petrus Alexandriæ Patriarcha, & deinde ſub Maximino Martyr ſuos edidit canones pænitentiales circa lapſos. In occiduis plagis pariter circa lapſos proviſum eſt per congregatum Eliberi Concilium, quæ eſt Hiſpaniæ Bæticæ civitas dicta vulgo *Elvira*. Huic ſubſcripſere inter alios Oſius ille Cordubæ Epiſcopus, qui poſtmodum Ni-

Nicæno Generali præſedit; & Valerius Cæſarauguſtæ Epiſcopus, ille idem qui præſtantiſſimum Martyrem Vincentium habuerat adminiſtrum. Contigit iſta Synodus an. Chr. 305 aut circiter Galerio, & Conſtantio Imp. Hic, ut fideles in officio continerentur, rigidiores canones procuſi ſunt, quàm in Conciliis Ancyrano, & Alexandrino, in quibus communio poſt lapſum pænitentibus ſaltem in vitæ diſcrimine indulta eſt, quam lapſis denegat Eliberinum. Hujuſce Concilii tacito tamen nomine meminit Innocentius I. epiſt. ad Exuperium Toloſanum Epiſcopum his verbis: *Et hoc quæſitum eſt quid obſervari oporteat de his qui poſt Baptiſmum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo vitæ ſuæ fine pænitentiæ, ſimul & communionis reconciliationem expoſcunt. De his obſervatio prior durior, poſterior interveniente miſericordia inclinatior eſt. Nam conſuetudo prior tenuit ut concederetur pænitentia, ſed communio negaretur. Nam cum illis temporibus perſecutiones crebræ eſſent, ne communionis cõceſſa facilitas homines de reconciliatione ſecuros non revocaret à lapſu, negata meritò cõmunio eſt, conceſſa pænitentia, ne totum penitùs negaretur, & duriorem eſſe remiſſionem fecit temporis ratio. Sed poſtquam Dominus noſter pacem Eccleſiis reddidit, jam depulſo terrore Communionem dari obeuntibus placuit, &c.* Ita Innocentius.

Eliberina itaque Synodus interdicit communione in fine vitæ eos, qui poſt Baptiſmum lapſi ſunt in idololatriam can. 1. & 2 eoſque, qui poſt peractam pænitentiam lapſi ſunt in fornicationem can. 7. & illos qui per maleficium hominem occiderunt can. 6. & paſſim aliis canonibus prolapſos in alia gravia crimina. Verùm poſterior Eccleſiæ diſciplina mitior exſtitit, quæ non permittit viatici communionem cuiquam pœnitenti in fine vitæ ſubtrahi, ut liquet ex Ancyrani Concilii can. 6. & Nicæni can. 12. & Aghatenſis can. 11. atque ex præfato Innocentii reſcripto, nec non ex univerſalis Concilii Carthaginenſis quarti can. 77. & 78.

Cæterum Eliberinis Patribus immitiores fuere Novatiani, & Cataphryges Hæretici, ſeu Montaniſtæ, qui nedum viatici communionem, ſed etiam omnem reconciliationem pœnitentibus moribundis recuſabant, ut teſtantur de Novatianis Cyprianus epiſt. 52. ad Antonianum, & epiſt. 67. ad Stephanum Papam, atque Ambroſius, & Pacianus in ſuis de pœnitentia libris. De Montaniſtis verò Tertullianus ipſe Montaniſta l. de pudicitia c. 1.

Itaque ne immanitatem, quam in illis hæreticis Eccleſia Dei ſemper execrata eſt, in iſtud Concilium refundamus; illa communionis in ipſo vitæ exitu ſtatuta privatio nullatenus reconciliationis, ſeu abſolutionis, ſed Euchariſtiæ Sacramentum adimit. Quis verò non abhorreat, & deteſtetur pœnitenti veniam in ipſo vitæ exitu, atque imminentis jam irrevocabilis judicii limine ſuppliciter, & lacrymosè roganti, reconciliationis præſidium, & opem in tanto diſcrimine ſubtrahere? Quis non perhorreſceret illius inhumanitatem, qui prohiberet, ne quiſquam manus auxiliares ei porrigeret, qui ſua culpa in gurgitem prolapſus, & jam fluctibus obruendus ſupplices manus tenderet, ut eriperetur, præſertim ſi facilè, & abſque Liberatoris periculo poſſet eripi? An verò major erga corporalem vitam adhibenda eſt charitas, quàm erga redemptam Chriſti ſanguine animam, quæ pœnitens, & lugens in ultimo vitæ confinio, & extremo ſalutis æternæ diſcrimine piæ Matris Eccleſiæ opem, ac præſidium jamjam in circunſtantium, & frementium dæmonum manus caſura efflagitat, & miſerabiliter implorat?

Scio equidem dici poſſe communionem de reconciliatione pænitentis perinde, ac de Euchariſtiæ beneficio, verum de hac ſola exponendi ſunt illi canones Eliberini. Id enim diræ, ne dicam diabolicæ immanitatis horror ſuadet, ſimulque apertum Nicæni canonis 13. teſtimonium ſtatuentis ſervandam eſſe, quam vocat an-

antiquam, & canonicam legem, ut qui ex hac vita egrediuntur ultimo, & neceſſario viatico non fruſtrentur: ita tamen ut ſi poſt acceptam Euchariſtiam convaluerint, inter illos dumtaxat recipiantur, qui ſolis fidelium orationibus participant. Quibus ex verbis liquidò conſtat mentionem hìc tantùm eorum eſſe, qui in pænitentium ſtatu verſantur. Cùm igitur Nicænum Concilium (in quo præſidebat qui Eliberino Concilio ſubſcriptus legitur Oſius) atteſtetur hanc eſſe antiquam, & canonicam legem circa pænitentes de vita periclitantes, Canones illi Eliberini, quamvis Nicænę diſpoſitione contrarii, non ſunt trahendi ad extremam immanitatem, quam Eccleſiæ ſpiritus perhorreſcit, ſed ad eam moderandi ſunt ſeveritatem, quam verba ipſorum neceſſariò præ ſe ferunt. Denique illam uſque adeò ſiniſtram à quibuſdam neotericis excogitatam Eliberinorum canonum explicationem ſatis condemnat antiquæ pietatis, & eruditionis ſpecimen Cyprianus epiſt. 2. ad Antonianum, ſic dicens contra Novatianos: *Miror quoſdam ſic obſtinatos, ut dandam lapſis non putent pænitentiam, aut pænitentibus exiſtiment veniam denegandam.* Scriptor quidem ad miraculum doctiſſimus Dionyſius Petavius in ſuis ad Epiphanium notis hanc Eliberinis canonibus affixerat inclementiam; ſed conſultiùs poſtmodum ab ea ſententia receſſit in ſuis ad Syneſium notis. Refert Ambroſius lib. 2. de pænit. 3. quod pænitentis abſolutionem, & reconciliationem ſemper comitari ſoleret dominicæ carnis communio: veruntamen ex juſta cauſa tantiſper ab hoc inſtituto receſſerunt Eliberini patres.

Canon Eliberinus 34. *Cereos placuit per diem in Cæmeterio non accendi: inquietandi enim Sanctorum Spiritus non ſunt.* Hæc prohibitio, qua novatores contra pium Catholicorum uſum abutuntur, illis temporibus conveniebat, quum inter paganos verſabantur Chriſtiani, ne iſti ſuperſtitioni participarent. Ethnici enim perſua-

ſum erat mortuorum animas tum cibis tum lucernis indigere, quibus, & famem, & tenebras diſpellerent: ideoque dapes, lac. & vinum funeribus inferebant, ut fidem facit Plutarchus initio vitæ Romuli, aliiqui veteres. Homerus ſcribit Odyſſeæ undecimo ab Ulyſſe oblatam cum ſanguine, & vino farinam inferorum animabus: & has accendentes avidè quæ appoſuerat abſorpſiſſe. Præterea in exequiis Miſeni apud Virgilium Aeneid. 6. *Averſi tenuere facem congeſta cremantur turea dona, dapes, fuſo crateres olivo.* Ait Tertull. *de reſur. car. c. 1.* Ethnicos ita defunctis parentare, ut eis eſculenta apponant quæ comedant, eodemque igne & corpora ipſorum, & appoſitas dapes abſumere. Idem ſimilia refert l. de teſtim. animæ cap. 4. Itemque Epiphanius in Ancorato c: 87. Quin etiam tumulis accenſas lucernas includebant, cujuſmodi etiam nunc ad effoſſas eorum urnas reperiuntur. Cauſa cur fideles funalia, cereoſque in exequiis adhibent tota myſtica eſt, ad ſignificandam lucem æternam, quæ poſt caducam hanc vitam piorum animis affulget, Verbum porrò inquietandi, quo utitur canon, diſplicentiam ſignat, quam Sancti poſt hanc vitam ex viventium ſuperſtitione concipiunt His adde gentiles luminibus ad ſepulcra plerumque uſos per magicam impietatem, & necromantiam, eoque videri pertinere vocem inquietandi, qua uſus eſt etiam Samuelis Spiritus à Phytoniſſa rogatu Saul Regis evocatus. Quare inquietaſti me ut ſuſcitarer? 1. *Reg.* 28. poſtquam verò fatiſcente gentilitate liberum caput extulit Chriſti religio, tum demum fideles procul ablegato metu, vel ſuſpicione approbandi, vel imitandi profanos gentilium ritus, cereis accenſis Chriſtianorum exequias proſequuti ſunt. Scribit namque Hieronymus ad funus ſanctæ Paulæ ingentem fuiſſe concurſum Clericorum, & Monachorum cereos ardentes deferentium, Gregorius etiam Nicænus in vita Macrinæ Sororis commemorat Cleri-

cos,

cos, qui ei juſta perſolvebant, funus comitantes, cereos accenſos præ manibus habuiſſe. τὰς ἐκ τῶ κηρῶ λαμπάδας ἔχοντες πάντες.

Canon 36. quem nobis etiam objectant Hæretici, ita ſancit: *Placuit picturas in Eccleſia eſſe non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur.* Ut mens Concilii percipiatur, habenda temporis ratio eſt, quo deſæviebat in Chriſtianos gentilium inſectatio. Favet quippe canon iſte imaginibus ſacris, quas ideò vetat parietibus appingi, ne gentilibus ludibrio eſſent. Quod ſanè periculum, haud ita timebatur in imaginibus, quæ in Eccleſiis appendebantur, aut alioqui mobiles collocabantur, ut ſubduci, & aliò transferri perſecutionis exurgente procella poſſent. Simili ex cauſa in Codice Juſtinianæo lib. 1. tit. 8. lex promulgatur Theodoſii, & Valentiniani Imperatorum, prohibens ſignum Salvatoris in ſilice humi inſculpi, aut pingi, ne videlicet conculcetur, aut conſpuatur ab iis, qui in locum ſacrum conveniunt. Quod item ſanxit Quiniſexta Synodus can. 74. cum hac ratione, ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδίζοντων καταπατήσει τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο. Ne incidentium conculcatione victoriæ nobis trophæum injuria afficiatur.

Præterea non immeritò ſuſpicatur Baronius, Canonem iſtum ab Iconoclaſtis, qui olim Hiſpaniam incoluerunt, confictum, & ſuppoſitum. Ratio ejus eſt, quia licet proferatur ab Ivone lib. 3. decreti, non tamen ab iis, qui eum præceſſere canonum compilatoribus Fernando Diacono, Dionyſio exiguo, Creſconio: tum quia veterum Iconomachorum Hiſpanorum nemo quantavis diligentia, undecumque argumenta contra ſacras imagines conquiſita collegerit, Eliberini Concilii in ipſa Hiſpania celebrati canonem ullum profert, non Vigilantius, non Claudius Taurinenſis Epiſcopus, ambo in Hiſpania verſati ſacrarum Imaginum impugnatores.

CONCIL. ANCYRANUM.

ISTud coactum eſt, ſimulatque morte Maximi extincta eſt dira in Oriente in Chriſtianos accenſa perſecutio; providet enim circa eos, qui tyrannidis formidine lapſi fuerant. Eſt verò Ancyra Galatiæ Metropolis. Synodo iſti nonnulli Epiſcopi interfuerunt, qui deinde ſubſcripti in Nicæna œcumenica leguntur, videtur habita an. Chr. 314.

Canon. 1. Diaconis ipſis permittit uxorum uſum, ſi ante ordinationem Epiſcopo fuerint proteſtati ſe nolle, aut non poſſe ab uxore continere: citatur à Gratiano *c. Diaconi diſt.* 28. de cœlibatu ſacri Cleri, conſulito inferiùs annotata ad Nicæni Concilii can 3.

Canon. Ancyranus 13. cavet ne Chorepiſcopi Presbyteros, aut Diaconos ordinent citra veniam Epiſcoporum, quibus ipſis Chorepiſcopi ſubſunt. Huc ſpectat Antiocheni Concilii Canon. 10. ſolam Chorepiſcopis permittens Exorciſtarum, Lectorum, & Subdiaconorum ordinationem; prohibens verò Sacerdotum, & Diaconorum *etiamſi* (inquit) *Chorepiſcopi ordinationem acceperint Epiſcoporum*. Hic porrò Antiochenus canon duo circa Chorepiſcopos edocet. Primò illos non in civitatibus, ſed in vicis, & minoribus oppidis conſtitui.

Secundò poſſe contingere, ut Epiſcopali quoque Ordine præfulgeant Chorepiſcopi. Quæ obſervatio egregiè conciliat canonem Antiochenum cum epiſtola decretali Papæ Damaſi negante, Chorepiſcopos ullam habere ordinandi poteſtatem, eò quòd nihil amplius ſint quàm Presbyteri, nec ullatenus Epiſcopi. Loquitur namque Damaſus de poteſtate Chorepiſcopi præcisè, quæ talis eſt, non tamen negat fieri poſſe, ut Epiſcopus curam ſubeat Chorepiſcopi, aut Chorepiſcopus in Epiſcopum conſecretur. Sic enim reperimus in priſcis

Con-

Conciliis Epiſcopos à propriis Eccleſiis dimotos, permitti, ut alicubi Chorepiſcoporum fungantur officio. Cujus rei exemplum ſuppeditat Nicænæ Synodi canon 8. Simile videmus in titularibus Epiſcopis, qui aſſignati Eccleſiis in remotioribus infidelium partibus conſtitutis, habent quidem ordinem epiſcopalem, ſed omni juriſdictionis exercitio carent præter eam, quæ ipſis ab aliis Epiſcopis pro ſuo libito in propriis finibus, ac diœceſibus indulgetur. Præclarè verò Damaſus in illa de Chorepiſcopis epiſtola, confert Epiſcopos qui amore quietis, & otii ſuum Chorepiſcopis munus committebant cum nefariis illis meretricibus, quæ ut liberius fœdæ libidini indulgeant, ſobolis ſuæ curam penes conductas pretio nutrices abjiciunt. Quod idem proh nefas: aptari poteſt quamplurimis hujus ſæculi Prælatis. Cæterum illa Damaſi conſtitutio (ſi tamen ipſius eſt) non obſiſtit, quin extiterint complures deinceps Chorepiſcopi, quorum mentio in poſterioribus Conciliis paſſim occurrit.

NEOCÆSARÆENSE CONC.

SYnodus Neocæſaræenſis Nicænam præceſſit, ſubſcriptus namque Neocæſaræenſi legitur Baſilius Amaſææ Epiſcopus, qui ſub Licinio Martyr occubuit, ut refert Euſebius in Chronico. Eſt Neocæſaræa Ponti in Aſia civitas.

Can. 8. decernit eſſe ſacris ordinibus inhabilem, & irregularem, cujus uxor fuerit adulterata. Citatur in decreto *c. ſi cujus uxorem. diſt. 34.*

Canon 9. irregularem dicit reſpectu ſacerdotii: & canon 10. reſpectu quoque diaconatus, eum qui fuerit aliquando fornicatus, ut ſi poſt tale delictum contingat ordinari, ſit ſuſpenſus ab illius, quem cæpit ordinis

exercitio. Hic non eſt in uſu: Unde colligito quantam illis temporibus ſanctitatem, vitæque anteactæ innocentiam requirebat Eccleſia ad ordinum ſuſceptionem, ſacrumque miniſterium. Similiter Nicænus canon 2. viam illi ad ſacros ordines præcludit, qui vel ſemel peccatum animale commiſerit: quod idem ſtatuitur Eliberini Concilii can. 30.

Can. 12. Illum à ſacerdotio excludit qui ægrotans fuerit illuminatus, ideſt Baptizatus, eo quòd per acediam, & animæ ſuæ neglectum ad id tempus Baptiſmum diſtulerit. Eos qui lecto per ægritudinem decumbentes lavacrum regenerationis accepere ſanctus Cyprianus per ludibrium clinicos vocat: qui ſani, peripateticos, epiſt. 76. ad Magnum. Neque verò hanc primam irregularitatem Synodus Neocæſaræenſis induxit: longè enim antea Cornelius, qui Romæ ſedebat an. 255. in ſua ad Fabium Antiochenum epiſtola, quam refert Euſebius lib. 6 hiſt. Eccl. cap 35. disertè aſſerit Novatianum non debuiſſe ordinari Presbyterum, quia non licet in lecto baptizato (ſicut Novatiano contigerat) aſſumere in Clerum.

Canon 15. ita decernit: *Diaconi ſeptem eſſe debent ex canone, etiamſi magna ſit Civitas: ejus autem fidem facit liber actorum.* Habetur in decreto *c. diaconi ſeptem. diſt.* 93. Idque adeò religioſè ſervabatur, ut neque Romæ numerus hic excederetur. Cornelius enim Papa Cleri Romæ conſiſtentis numerum ita recenſet, Epiſcopum unum, Presbyteros quadraginta ſex, Diaconos ſeptem, Subdiaconos ſeptem, Acolythos quadraginta duos, Exorciſtas, & Lectores cum Oſtiariis quinquaginta duos. Hæc refert ex Cornelii epiſtola ad Fabium Anthiochiæ Epiſcopum Euſebius.

CON-

CONC. ARELATENSE I.

Aliaque habita tempore Conſtantini Imperatoris in cauſa Donatiſtarum.

ORigo hæc fuit in Africa pertinaciſſimi Donatiſtarum ſchiſmatis, qualem deſcribunt optatus Milevitanus, & Auguſtinus. Lucilla mulier Hiſpana præpotens, & ambitioſa Carthagine verſabatur. Hæc à Cæciliano Carthaginis Eccleſiæ Diacono reprehenſa, quòd oſſa cujuſdam, quem Eccleſia non retulerat in Sanctorum album, deferret, & ante ſacram communionem exoſcularetur. Illa correctionis impatiens ulciſcendi de Cæciliano captabat occaſionem: contigit ut Menſurius Carthaginis Epiſcopus à tyranno Maxentio Romam evocatus, ſenioribus quibuſdam Eccleſiæ vaſa ſacra diſceſſurus commendaverit. Intereà peregrè moritur Menſurius, atque in hujus ſedem promovetur Cæcilianus, qui ex officio vaſa Eccleſiæ repetit. At eorum depoſitarii, qui ſacrilego auſu illa ſibi retinebant, ejus protinùs communionem averſantur, cauſantes eum non eſſe Epiſcopum, quippe qui ordinatus à Felice Aptungitano fuiſſet, quem illi criminabantur fuiſſe ſub Diocletiani perſecutione ſacrorum librorum traditorem. His ſe Lucilla ultrò adjunxit, & quidquid opibus, & autoritate valebat magno ſtudio contulit ad ſchiſmatis novi fulcimentum, & propagationem. Præcipuus ſchiſmatis autor fuit Donatus cui cognomen à caſis nigris. Hic ſceleris ſui conſcium Majorinum ordinavit Carthaginis Epiſcopum. Cui ſubinde mortuo ſuffectus eſt Donatus alter.

Donatiſtæ Conſtantinum primo Imperii poſt ſublatum Maxentium anno interpellant adversùs Cæcilia-

num.

num. Imperator cauſam remiſit primum quidem tribus Epiſcopis Gallicanis, Retitio Herduenſium, Materno Agrippinienſium, & Maino Arelatenſium; deinde Melchiadi Romæ Epiſcopo, qui ad iſtius cauſæ judicium Romæ Concilium indixit anno 313 cujus ſententia Cæcilianus dictus eſt legitimus Epiſcopus, & adverſariis mandatum, ut ſe illi ſubjicerent: At iſti majore inſolentia per Africam tumultuantur: dumque Ælianus Africæ Proconſul eos in officio continere ſtudet, illi ab hoc ad Conſtantinum provocant, ſuamque cauſam accuratius examinari poſtulant quam feciſſet Concilium Romanum, quod ſibi ſuſpectum querebantur.

Conſtantius nimia ductus erga procaciſſimos, & ſceleratos facilitate, futurumque ſperans, ut ſic ad quietem demum ſe componeret, procurat novam, & confluentium Epiſcoporum numero ampliorem Synodum Arelatis congregari, ubi cauſa denuò exactiſſimè diſcuſſa iterum condemnantur Donatiſtæ anno 314. Iſti verò intolerabili pervicacia rurſus ad Conſtantinum provocant, qui eorum deputatos primum Romam, deinde Mediolanum accivit: ubi cauſa denuò dijudicata novæ condemnationis judicio ſuccubuerunt. Cæterum nec ſic effracta eſt eorum contumacia: ſedusque ad Arcadii, & Honorii tempora omni præcipiti furore tumultuati, graſſatique ſunt. Atque vix tandem magni illius Auguſtini Epiſcopi laboribus aſſiduis, & diſputationibus invictis, præcipuè verò Marcellini Tribuni potentia, & ſeveris coercitionibus quem ad compeſcendam Donatiſtarum veſaniam Honorius Auguſtus cum ampliſſima poteſtate, & copiis militaribus delegaverat, ipſiuſque Honorii pænalibus Edictis domita eſt impiorum protervia.

Quæ in Donatiſtarum cauſa mandante Conſtantino Auguſto, & approbante Papa Sylveſtro Arelatæ Synodus convenit, multis nominibus celebritatem habet: quippe

quippe in qua Conſtantinus per ſe interfuit, & innumeri propemodum Epiſcopi ex univerſa Gallia, ex Hiſpania, ex Britanniæ, & Hiberniæ Inſulis, ex Italia, Sicilia, & Africa eò confluxerunt. Interfuere quoque Summi Pontificis Legati Claudianus, & Avitus Preſbyteri, Eugenius, & Quiriacus Diaconi anno Chriſti 314. Voluſiano, & Aniano Conſulibus. Aſſerit Ado Viennenſis in Chronico ſexcentos ad hanc Synodum Patres conveniſſe. Ejuſdem meminit Auguſtinus lib. 1. contra epiſt. Parmeniani cap. 6. complectitur verò canones 23

Canone 1. decernitur Paſchæ Domini feſtum eodem die per univerſum orbem celebrandum eſſe: & juris atque officii Romani Epiſcopi eſſe, ut juxta receptam conſuetudinem litteras ea de re quotannis ad univerſas dirigat Eccleſias. Quod idem non multò poſt ab œcumenica Nicæna Synodo conſtitutum eſt. Et olim Papa Victor coacto Romæ Concilio per univerſum ſervari orbem præceperat ſub excommunicationis pœna, reclamantibus licet Aſianis, maximè Polycrate Epheſi Epiſcopo, & diſſuadente Irenæo Lugdunenſi, quam hiſtoriam fusè proſequitur Cæſarienſis Euſebius.

Can. 5. communione fidelium excludit Theatricos, & Hiſtriones. Conformatur Eliberino canoni 62. Jus verò civile illos infamia notat, qui artis ludicræ pronunciandive cauſa in ſcenam prodierint *l. 1. ff. de his qui not. infam.*

Canon 9. uſum abolet libellorum à Martyribus, & Confeſſoribus proficiſcentium, quorum intuitu, & precibus canonicum pœnitentiæ tempus ab Epiſcopis minuebatur, lapſique ante præfinitum tempus reconciliabantur. Ejuſmodi libellorum haberi rationem prorsùs dudum vetuerat Concilium Eliberinum can. 25. Meminere quoque iſtiuſmodi libellorum nec ſine querela, quod per illos Eccleſiaſticæ diſciplinæ relaxaretur vigor, Tertullianus lib. ad Martyres, & Cypria-

prianus epiſt. 10. 11. 12. 14. 15. Illa pœnitentiæ canonicę ad Martyrum preces concedi olim ſolita mitigatio præludebat hodiernis indulgentiis, ut ad Cyprianum Scholiaſtes Pamelius adnotat.

Can. 13. Eos qui ſacros libros, aut vaſa ſacra gentilibus tradiderint, aut nomina fidelium eiſdem detulerint amovet à clero Sic tamen ut ſi quis ignoranter, & bona fide ordinem à quoquam eorum ſuſceperit, ordine utatur, nec ei ſit fraudi talis ordinatio. Cæciliani cauſa canoni huic præbuit occaſionem.

In hujus Synodi Patrum ſubſcriptione attribuuntur Provinciæ Viennenſi, quæ eſt in Gallia, urbes Arelate, Vienna, Vaſio, Arauſio, Carpentoractum. Quę quidem attributio conformis eſt Provinciarum Gallicanarum diſtributioni, quam tradunt itinerarium Imperatoris Antonini, & liber notitiæ Romanorum. Maſſiliam quoque Viennenſi Provinciæ aſcribit Synodus Taurinenſis in cauſa Prochli Maſſilienſis Epiſcopi. Amianus quoque Marcellinus l. 15. ſic ait, Viennenſis Provincia civitatum exultat decore multarum, quibus potiores ſunt Vienna ipſa, & Arelate, & Valentia, quibus, & Maſſilia jungitur. Quando iſtud agebatur Concilium, Arelatenſem Eccleſiam Marinus moderabatur. Cùm verò Viennenſi Provinciæ finitima eſſet ſecunda Narbonenſis. Mirum eſt nullum iſtius Epiſcopum exprimi: Cùm tamen ex Narbonenſi prima hic ſubſignaverint Epiſcopi Toloſæ, & Biterrarum. Inſignes præ reliquis hìc interfuerunt tres illi Gallicani Epiſcopi Rheticus Auguſtodunenſis, Maternus Agrippinenſis, & Marinus Arelatenſis, quos primò ſuo reſcripto Conſtantinus ab Anulino Proconſule Africæ interpellatus, conſtituerat ſolos in iſta cauſa judices: & quos altero deinde reſcripto Romam proficiſci juſſit, ut una cum Melchiade Pontifice Romano, aliiſque quindecim Italiæ Epiſcopis judicium ferrent. Quod & factum eſt, habito ab iiſdem Concilio in ipſo Palatio

La-

Laterano, ut prodit Optatus Milevitanus lib. 1. contra Parmenianum, & Auguſtinus in breviculo, & alibi.

Nicenæ œcumenicæ primæ Synodi Hiſtoria.

NUnc tempus agendi de primo æcumenico Concilio, cui cauſam dedit hæreſis Ariana. Arius itaque Presbyter Alexandrinus novam in orbem terrarum peſtem invexit, negans Filium Dei patri eſſe coæqualem, conſubſtantialem, & coæternum, ſed eum aſſerens à Patre de nihilo in tempore creatum. Huic ſe peſti in primis oppoſuit Alexander Epiſcopus Alexandrinus, qui præmonitum Arium, ſed indocilem, & obſtinatum anathemate percuſſit. Arius ad Euſebium Cæſareæ in Paleſtina Epiſcopum confugit, quem hæreſis ſuæ ſocium, & fautorem nactus eſt cum aliis Epiſcopis, Paulino Tyri, Patrophilo Scytopoleos, Mari Chalcedonis, Theogni Nicææ, alioque Euſebio Nicomediæ, cujus magna erat apud Conſtantinum Auguſtum gratia, & authoritas, omnemque Maletianorum factionem in dogmatis perverſi contagionem attraxit. Serpente latiùs malo, Arianiſque inſolentius in dies tumultuantibus, Alexander encyclicas per univerſam Eccleſiam litteras conſcripſit, præcipuè verò Sylveſtrum Romæ Epiſcopum tantæ perniciei ingraveſcentis admonuit. Sylveſter Oſium ſapientiſſimum, & religioſiſſimum virum Cordubæ Epiſcopum delegavit ad Conſtantinum, & ad Alexandrinum Epiſcopum, & quocumque opus eſſe videretur ad extinguendum hoc incendium.

Oſius ad Conſtantinum acceſſit, à quo & litteras accepit ad Alexandrum, & Arium tum increpatorias, tum ad pacem hortatorias, quarum exemplar Euſebius Cæſarienſis refert in vita Conſtantini. Hiſce litteris cauſam, & originem turbarum Imperator in Alexandrum rejicit, ut principem jam intelligas ab

Epi-

Epiſcopo Nicomedienſi deluſum, & præterea quæſtionem iſtam circa Dei Filium levem eſſe, nec ad fidem Catholicam ullo modo pertinere aſſerit: cùm tamen Chriſtianæ fidei ſumma præcipuè in Chriſti divinitate conſiſtat.

A Conſtantino digreſſus Oſius Alexandriam conceſſit, eaque in urbe Concilium indixit, cujus meminit Athanaſius apologia 2. vocatque generale Concilium. Meminit ejus etiam Socrates l. 3. c. 5. ex quorum relatu conſtat diſcuſſam fuiſſe Arii, & Melatianorum cauſam ſimulque damnatum impii Sabellii dogma divinarum perſonarum diſtinctionem inficiantis, Addit Athanaſius in eadem Synodo Colluthum Presbyterum Alexandrinum, eò quod cùm Epiſcopus non eſſet, munus tamen Epiſcopale obire, multoſque ordinare clericos attentaſſet, fuiſſe ab Oſio redactum in ordinem.

Cùm verò Ariani deſpecta Concilii Alexandrini authoritate ſe inſolentiùs efferrent, & perverſum dogma propagarent; viſum eſt controverſiam ab æcumenica & inſigniori Synodo dirimendam. Hanc itaque Sylveſter Papa conſpirante una Conſtantino Auguſto Niçææ in Bithynia indixit. Imperator egregium religionis ſpecimen edidit miſſis in omnem partem curſoribus, & litteris, quibus Epiſcopos ad Synodum invitavit: eorum pro Dei cultu, fidei integritate, Eccleſiæ pace & dignitate, quam maximè potuit zelum, ac ſtudium ſuccendit: vecturas itinerum, omneſque victus impenſas tàm ipſis, quam eos comitantibus clericis, & familiaribus largè providit. Nicæam itaque convenerunt ex diverſis orbis terrarum plagis trecenti decem & octo Epiſcopi, an. Chr trecenteſimo vigeſimo quinto.

Concilio præſederunt Romanæ ſedis legati Oſius Cordubæ Epiſcopus, Victor, & Vincentius Presbyteri Romani, qui ante Patriarchas ipſos conſederunt, primique ſubſcripſerunt. Interfuerunt Alexander Alexan-

xandriæ, Euſtachius Antiochiæ, Macarius Jeroſolymorum Patriarchæ, aliique Præſules, quorum eximia ſanctitas Eccleſiæ faſtis conſignatur, & colitur, Nicolaus Myrę in Lycia Epiſcopus, Paphuntius Thebarum Aegypti, Potamon Heraclęæ Aegypti, Spiridion Tremituntis Cypri (his duobus Potamoni, & Spiridioni olim propter fidei confeſſionem in perſecutione Maximini alter oculus fuerat effoſſus,) Paulus etiam Neocęſareæ Euphrateſiæ qui ſub Licinio in cauſa fidei fuerat candentibus laminis excruciatus, Jacobus Niſibis in Meſopotamia, qui mortuos (ut refert Theodoritus) in vitam revocavit, Alexander Conſtantinopolis cujus poſtea precibus Arius fæda, & inopina morte conſumptus eſt, Aroſtanes quoque in Armenia ſuperiori Epiſcopus. Denique Magnus Athanaſius tunc Eccleſiæ Alexandrinæ diaconus, quem ſibi comitem Alexander Patriarcha delegerat, cujuſque inſignis eruditio, & animi vigor in Sacro Concilio mirificè effulſit contra Arianos diſputantis. Unde illorum in ſe odia infenſiſſima concitavit.

Verumtamen quod ſcriptum eſt in libro Job hic pariter contigit: *cum veniſſent filii Dei, ut aſſiſterent coram Domino, adfuit inter eos etiam Satan*. Interfuere namque cum illis Ariani Epiſcopi, uterque Euſebius Cæſarienſis, & Nicomedienſis, Paulinus Tyri, Theognis Nicęę, Menophantes Epheſi. Patrophylos Scytopolis, aliique Præſules Arii aſſeclæ. Hi primum calumnioſis accuſationibus, & famoſis libellis orthodoxos Antiſtites inſectati ſunt apud Imperatorem, qui tamen porrectos ſibi libellos legere noluit, ſed concremavit, palam profeſſus Epiſcopos à Deo ſolo judicandos: ſe verò ipſorum judicio in iis, quæ ad ſalutem animæ pertinent, ſubeſſe. Occultanda eſſe præterea ſacerdotum delicta, ne inde aliqui anſam arriperent ſcandali, aut contemptus Sacri Miniſterii, ut ſcribunt Rufinus l. 1. cap. 2. Sozomenus l. 1. cap. 16. Theodoritus lib. 1.

cap.

cap. 11. Gregorius Papa l. 4. epiſt. 75. ad Mauricium.

Statutum in primis eſt pro inconcuſſo fundamento à patribus Nicæni nihil contra fidem ab antiquo traditam, & hactenus in Eccleſiam receptam innovandum eſſe, ut eo loco teſtatur Sozomenus. Lecta ſunt deinde Arii ſcripta, necnon Euſebii Nicomedienſis damnabilis epiſtola: dogmata Arii nefaria cum execratione rejecta ſunt: tandemque conclamatum eſt Filium eſſe Patri coeſſentialem, & coæternum, neque ex nihilo creatum, ſed ex Patris ſubſtantia genitum, ideoque ſuo ſymbolo Synodus profeſſa eſt, eum eſſe genitum non factum ὁμοούσιον conſubſtantialem Patri, Deum verum de Deo vero.

Conſtantinus dum in Concilio diſputabatur, attente auſcultabat, rumores ſubnaſcentes ſopiebat, ſuum modeſtè ſenſum inſinuabat, ſingulos ſuaviter alloquebatur, ut refert Euſebius l. 3. vitę Conſtantini c. 13. denique formulæ fidei ſubſcripſerunt tùm Catholici, tùm etiam Ariani, ut Principi complacerent, ſuoſque retinerent Epiſcopatus. Euſebius tamen Nicomediæ & Theognis, quem alii Theognum dicunt Nicęę plus aliis repugnarunt. Itaque ſuis per Concilii ſententiam dejecti ſunt ſedibus, in quibus conſtituti ſunt, Nicomediæ quidem Amphion, & Nicęę Chreſtus. Attamen Euſebius, & Theognis, ut ſedes priſtinas recuperarent, Concilio ad extremum ſubſcripſerunt, & pro illis intercedente Conſtantino in priſtinum gradum à Concilio reſtituti ſunt, ut commemorat Socrates l. 1. cap. 5. & 10. Ambo tamen Nicęnam fidem omni poſtmodum ſtudio impugnarunt, ejuſque aſſertores & occultis dolis & apertis viribus inſectati ſunt. Ipſe Arius à fidelium ſocietate divulſus eſt Synodali decreto, & à Conſtantino in exilium pulſus, ſed ab eodem ob ſimulatam reſipiſcentiam deinde revocatus poſtliminio, hac tamen lege, ne Alexandriam ingredi auderet: horum fidem facit Hieronymus dial. adver. Luciferianos.

De-

De ordine, & conſeſſu Patrum tum in Nicæna Synodo, tum in aliis inſequentibus æcumenicis.

PErtinet hæc notitia ad alia quoque concilia præſertim generalia. In primis ſciendum, delegatos ab Epiſcopis abſentibus eodem ſediſſe ordine, quo ipſi delegantes Epiſcopi conſediſſent. Idcirco in multorum veterum Conciliorum actis permulti Presbyteri, & Diaconi ſubſcribunt ſupra complures Epiſcopos.

Ex iiſdem pariter actis conſtat Legatos Apoſtolicæ Sedis utpotè vicem gerentes Summi Pontificis, ſediſſe, & ſubſcripſiſſe ſupra quoſcumque Patriarchas, fuiſſeq; Conciliorum præſides. Inductione id patet. In prima Nicæna Synodo Legati præfuerunt Sylveſtri Papæ Oſius Epiſcopus, Vitus, & Vincentius Presbyteri: hos ſequebantur Alexander Alexandriæ, Euſtachius Antiochiæ, & Macarius Jeroſolymorum Patriarchæ.

Paucis a Nicæna annis præſederunt Synodo Sardicenſi nomine Sylveſtri Oſius Epiſcopus, Vincentius Capuanus, Calepodius Neapolitanus, deinde ſequitur Athanaſius Alexandriæ.

In Concilio Conſtantinopolitano primo nulli interfuerunt Apoſtolici Legati, quia tunc temporis Damaſus Papa aliud Romæ Concilium Epiſcoporum Occidentis in eadem cauſa celebrabat. Orientales autem, quibus præerat Nectarius Conſtantinopolis Epiſcopus fuiſſe animis cum Damaſo conjunctos, docent mutuæ litteræ Damaſi ad Concilium Conſtantinopolis, & Concilii ad Damaſum apud Theodoritum, *lib. 5. cap. 9. & 10.*

In Epheſino præfuit Cyrillus Alexandriæ Patriarcha ut legatus Cœleſtini Papæ, quem tamen Cyrillum, nomine proprio præeſſe Aſiani Antiſtites non ſuſtinuiſſent extra propriæ Patriarchiæ fines in aliena Diœceſi quam ſibi Conſtantinopolis Epiſcopus vindicabat ut ſecundus à Romano Epiſcopo Patriarcha.

C In

In hujus ergo Synodi actis paſſim legitur Cyrillo Alexandriæ præſidente, & locum tenente ſanctiſſimi, & religioſiſſimi Archiepiſcopi Romanæ Eccleſiæ Cœleſtini. Mox ſubſignant Iuvenalis Ieroſolymæ Epiſcopus, Mennon Epheſi, Flavianus Vicarius, & locumtenens Rufi Epiſcopi Theſſalonices, Theodatus Ancyræ in Galatia, Firminus Cæſaræa in Cappadocia prima Epiſcopus.

In Chalcedonenſi Act. 1. Paſcaſinus, & Lucentius Epiſcopi, & Bonifacius Presbyter, Legati Sanctiſſimi, Deoque amantiſſimi Archiepiſcopi Veteris Romę Leonis: tùm Anatolius Sanctiſſimus Archiepiſcopus novæ Romę Conſtantinopolis, Dioſcorus Archiepiſcopus Alexandriæ, Maximus Antiochiæ, Iuvenalis Ieroſolymę, Quintilius Heraclææ Macedoniæ locumtenens Anaſtaſii Epiſcopi Theſſalonices, Thalaſſius Cæſaræ Cappadociæ, Stephanus Epheſi, Lucianus Byſæ locumtenens Cyriaci Epiſcopi, Heraclææ Thraciæ, Euſebius Ancyræ Galatiæ Epiſcopus. Hæc ita ſingillatim recenſeo, ut dignoſcantur præcipuæ Orientis Metropoles.

In 5. Synodo quæ eſt ſecunda Conſtantinopolitana pręfuit Eutychius Patriarcha Conſtantinopolis novę Romæ, approbante Vigilio Papa, ad quem ſic ſcribit Eutychius: Potuimus præſidente veſtra beatitudine de tribus Capitulis quæri & conferri: quam epiſtolam continent iſtius Synodi acta. Et Zonaras in Iuſtiniano ſcribit ejus principem fuiſſe Vigilium Romæ veteris Epiſcopum. Qui etiam, ut Phocius ſcribit *lib. de Synodis ſeptem*, iſtius acta Concilii confirmavit. In ejus actis, & ſubſcriptionibus hæc notatur Epiſcoporum ſeries: conſidentibus in Secretario Venerabilibus Eutychio ſanctiſſimo Patriarcha Regiæ Conſtantinopolis novæ Romę, Apollinario Sanctiſſimo Archiepiſcopo Alexandrię, Domno Sanctiſſimo Patriarcha Theopoleos, id eſt Antiochiæ, Stephano Epiſcopo Raphię, & Georgio Epiſcopo Tiberiadis. & Damiano

no Epiſcopo Solytanæ vicem agentibus Euſtochii ſanctiſſimi Epiſcopi Ieroſolymitani, Benigno Epiſcopo, Heraclææ Thraciæ, vices agente Eliæ Theſſalonicenſis Epiſcopo, Theodoro Epiſcopo Cæſarææ primæ Cappadociæ, Andrea Epiſcopo Epheſi, &c.

In ſexta Synodo Conſtantinopolitano tertia Act. 1. ſub Conſtantino Auguſto (huic erat cognomen Pogonato) in Secretario ſacri Palatii, quod cognominatur Trullus, conveniente ſancta, & univerſali Synodo, id eſt Theodoro, & Georgio venerabilibus Presbyteris, & Joanne venerabili Diacono vicem agentibus ſanctiſſimi, & beatiſſimi Archiepiſcopi Romæ veteris Agathonis, & Joanne ſanctiſſimo Archiepiſcopo magnæ Conſtantinopolis novæ Romæ, & Petro Presbytero, & Monacho locum ſervante Sedis Alexandriæ (Græcè, Τοποτηρητοῦ Ἀλεξανδρείας) & Macario Archiepiſcopo Theopolis, & Georgio Presbytero, & Monacho, & Apocriſario Theodori venerabilis Vicarii τοποτηρητοῦ Sedis Jeroſolymorum, & Theodoro Epheſi.

In ſeptima Synodo, quæ eſt Nicæna ſecunda, Act. 1. præſidentibus Petro Archipresbytero Romanæ Eccleſiæ Sanctorum Petri, & Pauli, & altero Petro Presbytero Monacho, & Abbate ſancti Sabæ Romæ, Vicariis ſanctiſſimi Archiepiſcopi veteris Romæ, Adriani. Sequitur Taraſius Archiepiſcopus Conſtantinopolis novæ Romæ, Joannes, & Thomas Presbyteri Monachi, & Vicarii Sedium Orientis Patriarchalium Alexandriæ, Theopolis, & Jeroſolymorum, Agapitus Cæſarææ Cappadociæ Epiſcopus, Joannes Epheſi Epiſcopus.

Octava Synodus, quæ eſt quarta Conſtantinopolitana, præmittit Act. 1. Donatum, & Stephanum Epiſcopos, & Macarinum Diaconum Legatos Adriani Papæ Secundi: ſubditque Ignatium Archiepiſcopum Conſtantinopolis novæ Romæ. Deinde Vicarios τοποτηρητὰς Sedium Patriarchalium Orientis.

Obiter in his inſcriptionibus, & ſubſcriptionibus obvium eſt nomen Archiepiſcopi pluribus ſeculis non fuiſſe attributum, ut tunc Epiſcopis Metropolium, ſed iis dumtaxat, quibus ſubjecti erant Metropolitani ipſi, ſcilicet Patriarchis, & Primatibus. Decreſcente demum & religione, & potentia Græcorum, ſimulque eorumdem creſcente ſuperbia cæptum eſt novum in Oriente genus Archiepiſcoporum nomine tenus, qui tametſi nullis præeſſent Epiſcopis, ex reſcripto Imperatoris hoc inane nomen adipiſcebantut, mediique erant inter Metropolitas, & cæteros inferiores Epiſcopos. Hinc effectum eſt, ut in Leonis Imperatoris διατυπωσει ſubjectæ Conſtantinopolitano Patriarchæ recenſeantur Metropoles una, & octoginta. Deinde Archiepiſcopatus prædicti generis novem & triginta: Et legatur aliquoties apud Neotericos Græcos. Ex Archiepiſcopatu civitas Metropolis facta eſt.

Euſebius Cæſarienſis, qui in Concilio Nicæno ſedit *l. 3. vitę Conſtantini*, eum qui primus ſedebat à dextro latere conſeſſus orationem habuiſſe refert gratiarum actionis, & laudum Conſtantini. Theodoritus autem *l. 1. hiſt. Eccl. c. 7.* ſcribit eum, qui orationem pronunciavit gratiarum actionis fuiſſe Euſtachium Epiſcopum Antiochenum. Attamen cùm hic eſſet ordine, & dignitate inferior Alexandrino, ex ea ſeſſione primæ Sedis à dextero latere infert. Cardinalis Bellarminus *de Conciliis, & Eccleſia l. 1. c. 19.* fuiſſe in Concilio Nicænos tres Sedium ordines ſive exhedras: Primum in capite Aulæ, ibique ſediſſe Conſtantinum medium inter Oſium, & Alexandrum Alexandriæ Epiſcopum. Secundamque exhedram fuiſſe à dextra parte, ubi primus ſedit Euſtachius. In tertia denique ad ſiniſtram tenuiſſe primum locum Macarium Jeroſolymorum Epiſcopum.

Certè Oſium, Vitum, & Vincentium præſediſſe perſpicuum eſt, tum ex Athanaſio teſte oculato *epiſt. ad Solitar.* ubi refert Oſium fuiſſe Synodi principem, & Ni-

Nicænæ fidei ſimbolum compoſuiſſe, tùm ex ipſius Synodi ſubſcriptionibus: tum ex Photio *lib. de Septem Synodis*: tùm ex Gelaſio Cyziceno, qui hujus Concilii acta edidit juxta vetus Dalmatii Epiſcopi Cyzici exemplar: cujus etiam meminit in ſua bibliotheca Photius. Scribit ergo Gelaſius l. 2. c. 5. Oſium Legatum Synodo præſediſſe nomine Sylveſtri Papæ, adducitque teſtimonium Euſebii *l. 3. vitę Conſt. c. 7.* cujus verba diſerta atque ut ipſe loquitur *κατὰ λέξιν* profert: quamquam in exemplaribus Euſebii hodiernis aliter legitur. Verùm longè major habenda fides exemplaribus, quæ ante annos mille ducentos extabant temporibus Dalmatii, Gelaſiique veterum Græciæ Epiſcoporum, quàm iis, quæ nunc temporis circumferuntur à Gręcis Schiſmaticis accepta, à quibus etiam conjicere pronum eſt fuiſſe in iis, quę ad Romanæ Sedis dignitatem pertinent, depravata. Et verò ipſe Oſius præſentibus Patriarchis in aliena regione, eaque Orientali, & longiſſimè ab Hiſpanicis oris diſſita pręſidere nullatenùs valuiſſet, niſi titulo cohoneſtatus Apoſtolici Legati.

Cardinalis Baronius paulò aliter Nicęnorum Patrum conſeſſum diſponit, cujus potior mihi hac parte videtur ſententia, utpotè conformior poſterorum Conciliorum ordini, ac uſui. Cenſet verò Conſtantinum in capite aulæ ſediſſe humili, ac demiſſo ſedili aureo, ut in ejus vita ſcribit Euſebius l. 3. c. 10. addens non ante ſediſſe quàm rogatum à patribus, nec fuiſſe ſolito ſatellitio ſtipatum, ſed primariis aulæ proceribus. Baronius itaque duos tantum fuiſſe conſeſſus patrum autumat: dextrorſum unum, ſiniſtrorſum alterum, atque in iſto Legatos Romani Papæ primos conſediſſe, ſub his verò aſſediſſe Alexandrinum Epiſcopum. In dextero autem conſeſſu primum locum tenuiſſe Euſtachium Antiochenum, & ſub eo Macarium Jeroſolymitanum, alioſque deinceps, hinc deinde Epiſcopos. Id enim confirmant ſequentium Synodorum acta, quas

Non eſt dubium, ſe ad Nicænę exemplum conformaſſe. Enim verò refertur in Chalcedonenſi act. 1. Senatum in medio ante cancellos ſacri Presbyterii conſediſſe, à ſiniſtris verò Legatos ſanctiſſimi veteris Romæ Archiepiſcopi Leonis: poſt hos deinde Anatolium Conſtantinopolis novę Romæ Archiepiſcopum, & Maximum Antiochię. A dextero autem latere Dioſcorum Alexandriæ, & Juvenalem Jeroſolymorum Epiſcopum. Itaque prima dexterę exhedræ Sedes reſervabatur ſecundo Patriarchæ, qualis erat in Nicæna Synodo Antiochenus, in Chalcedonenſi Alexandrinus: quia jam tum Conſtantinopolis Epiſcopus ſibi primę Sedis poſt Romanum Epiſcopatum vindicaret honorem.

Ad hæc in ſexta Synodo *Act. 1.* refertur ſediſſe ſeorſim Conſtantinum Auguſtum cum Patritiis, & Conſulibus: à læva autem parte Legatos Apoſtolicæ Sedis: deinde Vicarium, ac Apocriſarium Epiſcopi Jeroſolymorum, alioſq; deinceps Præſules. A dextera verò parte Epiſcopum Conſtantinopolis, deinde Theopolis, tertioque loco Vicarium Epiſcopi Alexandriæ, cur autem Epiſcopus Jeroſolymitanus inferior Alexandrino, & Antiocheno, immediatè tamen Legatis Apoſtolicis aſſederit, ideò factum, quia cùm multi eſſent Apoſtolici Legati, quos non erat æquum diſiungi ab invicem, Jeroſolymitanus ex conſequenti multos ante ſe habebat Seſſores: Antiochenus ex alia parte unicum ſupra ſe patiebatur Seſſorem Conſtantinopolitanum. Ideoque Antiochenus Epiſcopus honoratiorem præ Jeroſolymitano locum occupare reputabatur in hac Synodo. Probat rationibus ſolidis Baronius *ad ann.* 352. *n.* 52. *& ad ann.* 213. *n.* 6. in ſacris, & Eccleſiaſticis rebus præcelluiſſe olim ſiniſtram prę dextera parte tùm in Oriente, tùm in Occidente. Quę res ſi comperta fuiſſet Damiano Cardinali, dum in tractatu de picturis Apoſtolorum Petri, & Pauli diſceptaret, quorsùm depingi ſoleret Petrus ad ſiniſtram, & Paulus ad dexteram, non ſe-

ſe fatigaſſet in conquirendis Pauli ſupra Petrum prærogativis.

Vicariorum Romani Pontificis differentiæ.

Vicariorum Romani Epiſcopi multiplex diſcrimen fuit. Quidam enim dicebantur Legati à Latere, alii Cognitores, ſeù commiſſarii, alii in diœceſibus, aut Parochiis, Vicarii. Quoſdam enim delegabat Romanus Pontifex ad Synodos, tum generales, tum particulares, ut illis ſuo nomine præeſſent. Hos vocat Leo Papa *epiſt. 14. ad Fauſtum*, Legatos à Latere. Cùm enim (ait) propter cauſam fidei quam Eutyches perturbaret, tentavit, de latere meo mitterem, qui defenſioni veritatis aſſiſterent.

Alii Papæ Legati dicebantur *ἐπιγνώμονες* (ſic enim vocat Concilium Sardicenſe *can. 3. & 5.*) ideſt, Cognitores, erantque Commiſſarii a Papa ad Diœceſes, Provincias, aut Parochias delegati, ut cauſas controverſas inquirerent, aut judicarent, aut reviſerent, maximè in judiciis appellationum ad ſupremam Sedem.

Tertii Pontificum Legati dicebantur Apocriſarii, ſeu reſponſales, quorum hodie locum, & munus implent Nuncii Apoſt. Mittebantur quippe ad Imperatores, ut res Eccleſiæ procurarent, juraque Rom. Eccleſiæ tuerentur. Frequens horum mentio eſt *in epiſt. Gregorii Papæ*. Quin & alii Epiſcopi ſuos, quum opus erat, mittebant Apocriſarios; nam Anatolius, quem Dioſcorus Alexandrinus Epiſc. promovit ad Conſtantinopolitanam Sedem, fuerat anteà ipſius Dioſcori in urbe Regia Apocriſarius. Et Georgius Presbyter ſubſcriptus legitur in ſexta Synodo cùm titulo Apocriſarii Sedis Jeroſolymorum. Nec ſolùm ad Principem, ſed ad diverſos etiam Epiſcopatus mitti ſolebant Apocriſarii, præſertim ad Patriarchas, ad Exarchas, & ad Metropolitas, ut fidem facit Juſtinianus *novella 6. c. 6. circa fin.*

& cap. 3. *& novella* 123. *c.* 15. ubi decernit, non poſſe Apocriſarios validam inire conventionem ultra Epiſcopi, vel Eccleſiæ delegantis mandatum. Scribit S. Gregorius Papa *l.* 14. *Moralium c.* 29. ſe Apocriſarij munere jubent Pelagio prædeceſſore functum olim Conſtantinopoli apud Tiberium Imperatorem.

Quartum Vicariorum Romani Pontificis genus conſtituebant Primates, quibus tanquam Vicariis ſupremæ Sedis, conferebatur poteſtas, & juriſdictio ſupra plures Metropolitas, hiſque ſubjectos Epiſcopos. Ita Leo Papa *epiſt.* 84. Anaſtaſium Theſſalonices Epiſcopum Vicarium ſuum creat per univerſas Aſię Provincias: addens Anaſtaſii prędeceſſores fuiſſe ſimiliter prędeceſſorum Romanorum Epiſcoporum Vicarios. Huc referunt nonnulli cauſam canonis 20. Concilii Sardicenſis prohibentis extraneis Clericis diutinam Theſſalonicæ moram, & rationem addunt, quia propter Primatis Theſſalonices reſidentiam, eò confluere ſolebant complures ex univerſa Aſia Clerici, qui ſæpè numero, vel ſupervacanea negotiorum apud auditorium Primatis geſtione, vel capti civitatis ipſius ſplendore, diutius à propriis Eccleſiis aberant. In veteribus Conciliis antequam Juſtiniano intercedente Vigilius Papa Vicariam ex Theſſalonica tranſtuliſſet in Acridum, quæ Juſtiniano Patria fuit, quamque ideò primam Juſtinianam vocari edixit, ſubſcribit Theſſalonices Epiſcopus inter Primos à Patriarchis, ut ſuperiori capite commonſtravimus. Videnda circa rem iſtam Juſtiniani novella 131. c. 3. Cœleſtinus etiam Pontifex in cauſa Neſtorianæ hæreſis, Cyrillum Alexandrię Epiſcopum vicarium ſuum creat, ut Conſtantinopolis Eccleſiam regat, quam Neſtorius devaſtabat. Superſunt ea de re litteræ Cęleſtini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Clerum, & plebem Conſtantinopolis *tom.* 4. *operum Cyrilli*, deinde Hormiſda *epiſt. ad Saluſtium* Hiſpalis Epiſcopum conſtituit ipſum Apoſtolicum per omnem Bęticam; & Lu-

Luſitaniam Vicarium. Idemque Remigio Rhemenſi Epiſcopo eandem confert poteſtatem per univerſum Ludovici Regnum, ſic enim vocat Clodovæum Francorum Regem. Litteras ſileo Pontificum Zoſimi, Symmachi, Vigilii, Gregorii Magni, quibus promovent Arelatenſes Epiſcopos ad Vicariam Apoſtolicam ſupra pleraſque Galliæ Provincias. Omitto complures alias primatias, quas diverſis temporibus Romani Pontifices; tùm in Gallia, tùm in Hiſpania, tùm in Germania, tùm in Anglia conſtituerunt.

De loco Synodi Nicænę, nonnullarùmque aliarum inſequentium.

VEterum Orientis Conciliorum quædam convenerunt in ædibus Imperialibus: atque in primis iſtud Nicænum in aula Palatii Conſtantini, ut fidem facit Euſebius *l.3.vitæ Conſtantini,c.12.* ſexta pariter Synodus ſub Conſtantini Pogonati Imperio in ea Regiæ parte, quæ Trullus dicebatur. Quo eodem loco habita fuit Synodus Quiniſexta ſub Juſtiniano II.

Cœteræ per Orientem œcumenicæ Synodi intra ſacras Baſilicas celebratæ ſunt. Conſtantinopolitana quidem, quæ eſt inter œcumenicas ſecunda; convenit intra Oratorium Sanctorum Pantaleonis, & Marini Martyrum, qui ſacer locus ex tunc *ὁμονοια*, id eſt concordia nominatus eſt, propterea quod centum, & quinquaginta Epiſcopi in eandem fidei ſententiam convenere adverſus Macedonii dogma, ut ſcribit in ſuo de ſacris Imaginibus Tractatu Joannes Damaſcenus, Epheſina quidem intra Beatæ Mariæ templum, Chalcedonenſis intra Virginis, & Martyris Euphemiæ Eccleſiam in ipſo Sanctuario. Nicæna altera in templo ante ambonem. Octava Synodus in æde Sophiæ in ipſo Cathecumenorum loco, ut earum acta teſtantur. Quæ duę poſtremæ pariter aſſerunt ſacros Evangeliorum codices

ces fuiſſe in medio Patrum conſeſſu repoſitos. In octava Synodo additæ ſunt vivificæ crucis reliquiæ, προτεθέντων τῶν τιμίων ξύλων καὶ τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, propoſitis venerabilibus lignis, & ſanctis Evangeliis.

Ad Nicænos Canones primum, & ſecundum.

PRimus Canon de Eunuchis, & Spadonibus decernit arceri à Clero, qui ſponte, & citra neceſſitatem ſe mutilaverint. Cui irregularitati locum in iis eſſe negat, qui à Medicis etiam ſponte de morbi cauſa, vel ab aliis per vim, & injuriam excisi fuerunt. Refertur in decreto *c. ſi quis à medicis diſt.* 55. Iſti canoni dediſſe videtur occaſionem Leontius Presbyter, qui ut ſcribunt Athanaſius *apol. de fuga ſua in fine*, Socrates *l.* 2. *cap.* 21. *Theodoritus lib.* 2. *cap.* 24. accuſatus inhoneſtæ, aut ſuſpectæ cum muliere converſationis, juſſuſque ab Antiocheno Præſule Euſtachio, ut ab ea conſuetudine deſiſteret: cum obſequi detrectaret, ſibi virilia ad amovendam mali ſuſpicionem reſecavit, perinde ac ſi liceret homini ſe quomodolibet, nullaque urgente morbi vi, mutilare; & quaſi verò amputata illa parte ſimul excideretur quidquid fœda libido poteſt vel cogitatu, vel ſenſu, vel quo quis opere exequi: qua de re fusè diſputat Baſilius *l. de vera, & incorrupta virginitate*. Leontium igitur duplici titulo, & jure, tum illicitæ reſecationis, tùm prohibitæ conſuetudinis depoſuit Euſtachius. At Leontius per novum ſcelus ſe Arianis adiunxit, quorum factione ſub Conſtantio ipſam etiam Sedem Antiochenam invaſit.

Refert quoque Euſebius *l.* 6. *Hiſt. Eccl.* Originem cùm fæminas aliquot Theologicis diſciplinis, & ſacris litteris erudiret, velletque aut malum ipſum, aut mali ſuſpicionem anteverteret, adverſus adhibitis quibuſdam medicaminibus feciſſe Eunuchum, verba iſta Chriſti aliter quàm par erat, intelligendo; Sunt Eunuchi

chi qui ſe ipſos caſtraverunt propter regnum cœlorum. Quapropter Demetrius Alexandriæ Epiſcopus ſacram ordinationem petenti recuſavit. At Origines in Palæſtinam commigrans ſacros ordines, ipſumque ſacerdotium ſumpſit ab Epiſcopis Cęſarienſi; & Jeroſolymitano, unde graves exortæ Demetrii cùm ipſis querelæ. Quam pariter refert hiſtoriam Epiphanius *hęreſ.* 58 & Hieronymus *deſcript. Eccl. in Alexandro*. Itaque genus hoc irregularitatis etiam longè ante Nicænam Synodum ſumpſit exordia: eamque ſtabiliunt Apoſtolorum canones vigeſimus primus, & vigeſimus ſecundus.

Nicænus canon 2. prohibet cathecumenos baptizari necdum ſatis inſtitutos, aut probatos, niſi gravis urgeat neceſſitas. Vetat etiam recens baptizatum, ac Neophytum ordinari Epiſcopum, aut Presbyterum: cùm id prohibeat Apoſtolus 1. *Timoth.* 3. ſtatuit inſuper excludendum de Clero cum qui duobus, aut tribus teſtibus convictus ſit reus, ψυχικὸ ἁμαρτήματος, peccati animalis.

Dubitatur, quidnam ſit animale peccatum. Exponit Theodorus Balſamon de quacumq; culpa incompatibili cum divina gratia. Alii delicta intelligunt, quorum expiationi publicam injungebant Eccleſiæ leges pœnitentiam: cujuſmodi erant apoſtaſia circa fidem, homicidium, fornicatio: quæ peccata vocari ab antiquis ſolent per antonomaſiam capitalia, & mortalia. Hoc ſenſu Iſidorus ait *lib. 2. de divin, offic.* conſuetudinem Eccleſiæ hanc eſſe, ut ſordidati peccato mortali ad ordines non promoveantur: & ſi quis poſt ordinationem mortalis peccati reus factus ſit non poſſit ſacrum exercere miniſterium. Præterea Concilium Valentinum in Gallia ſub Damaſo Papa cap. 4. prohibet ab Epiſcopatu, Sacerdotio, & Diaconatu eos, qui ſe mortali crimine fatentur pollutos. Concilium etiam Agathenſe can. 32. decernit clericum, qui capitale crimen com-

commiſerit deponi, & in Monaſterium conjici. Concilium ſimiliter Toletanum quartum *cap.* 52. ſancit eos qui publicam agentes pœnitentiam, mortale delictum publicè confeſſi ſunt, non poſſe clericos ordinari. Et utique paſſim ſacri canones, eos qui publica pœnitentia perfuncti ſunt, ordinari vetant, ut infra ſuo loco monſtrabitur.

Secunda iſta ſententia probabilior eſt quàm prima, ſecundum quam vel unicus actus odii, invidię, aut libidinoſæ cogitationis ab ordinibus in æternum excluderet, quin etiam ordinatos redderet ordinum functionibus perpetuò inhabiles: unde uberrima ſcrupulorum, & anxietatum ſeges emergeret, ob ambiguitatem ſive memoriæ, ſive judicii circa ejuſmodi culpas, Innumeris quoque viris aditus ad Eccleſiæ Miniſteria intercluderetur eximiis, & ſanctitate morum, & animi dotibus, vixque unus, aut alter reperiri poſſet ad clerum idoneus.

Tertia denique maximèque omnium probabilis explicatio eſt de completa per actum externum luxuria poſt Baptiſmum ſuſceptum. Eaque conformis eſt canonibus 9. & 10. Concilii Neocæſarienſis, de quibus ſuperiùs actum eſt. Et Eliberino canoni 30. porrò Nicænus iſte canon refertur *diſt.* 48. *c. quoniam*. Sanctus Auguſtinus Epiſcopus fuerat quidem fornicator; & hæreticus Manichæus, ſed ante Baptiſmum, quo purgabantur irregularitates ex delictis, ut tradit, undecimus Canon Ancyranæ Synodi.

Ad Nicænum Canonem. Can. 3.

STatuit Canon 3. clerico nequaquam licere ſubintroductam (græcè *συνείσακτον*) habere mulierem, niſi Matrem, Sororem, amitam, vel eas ſolas quæ omnem removent ſuſpicionem. Citatur *c. interdixit per omnia diſt.* 52. nulla uxoris hìc mentio, non quia clerico

ha-

habere liceret, ſed quia nulla eſſe poterat ex lege Clericalis cœlibatus, ut mox perſpicuè probabitur.

Paphnutii verò inſtantiam iſtiuſmodi à nuptiis continentiæ oppoſitam, cujus meminere Socrates, & Sozomenus, cenſendum, eſt vel à Socrate primùm confictam a quo plurima de more ſuo hauſit ſine ullo delectu Sozomenus, vel potius à Græcis poſterius inſequutis ſchiſmaticis, & continentiæ clericalis adverſariis illic inſertam, & ſuppoſitam: aut ſaltem ſi quid habet veri, nullam fuiſſe illius habitam à ſacro Concilio rationem. Non enim poſſet eruditus quiſpiam negare, quanta diſtrictione primis quinque ſæculis univerſa ubique terrarum Eccleſia ſacro clero coniugium interdixerit, ut ſubinde commoſtrando teſtimoniis, & exemplis quibus refragari nemo poſſit. Poſteriores quidem Græci, qui ſe ſchiſmate ab Eccleſia divulſerunt, matrimonii uſum Epiſcopis ſubtrahunt, ac prohibent, ſed inferioribus ſacerdotibus permittunt, ſi jam fuerant tempore ordinationis ſuæ conjugati: nova enim contrahere poſt ordinationem connubia non permittunt, ut ex ſchiſmaticæ Synodi Quiniſextæ canone 12. liquet.

Operæ pretium faciam proferendo Canones, & ſcripta Patrum, ex quibus clareſcet priſca circa iſtud veteris Eccleſiæ, tàm Grecæ, quàm Latinæ diſciplina, & ritus. Sciendum in primis continentiæ hujus præceptionem non eſſe abſolutè divini juris. Alioqui namque non licuiſſet Generalibus Conciliis Lugdunenſi, & Florentino diſpenſare cum Sacerdotibus Græcis circa Matrimonii ante ordinationem initi uſum. Neque valuiſſet Ancyrana Synodus can. 10. quem refert Gratianus *can. Diaconi*, *diſt.* 28. Diaconis permittere uxorum conſuetudinem; ſi ante ordinationem proteſtati coram Epiſcopo fuerint, nolle ſe, aut non poſſe continentiæ lege adſtringi. Jure tamen Eccleſiaſtico, atque ab ipſis Apoſtolis tradito

(Apo-

(Apoſtolicarum enim traditionum aliæ divini juris ſunt, aliæ Eccleſiaſtici) illicita eſt Sacerdotum, & Diaconorum cum uxoribus conſuetudo, votumque continendi ſacris ordinibus annexum.

Concilium Eliberinum ſub ipſis gentilium perſecutionibus habitum ſic decernit can. 33. *Placuit in totum prohibere Epiſcopis, Sacerdotibus, Diaconis, & Subdiaconis poſitis in Miniſterio abſtinere ſe à conjugibus, & non generare filios; quod quicunque fecerit honore clericatus exterminetur.*

Concilium Cartaginenſe ſecundum c. 2. *Ita* (inquit) *placuit, & condecet Sacroſanctos Antiſtites, & Dei Sacerdotes, nec non & Levitas, vel qui Sacramentis divinis inſerviant continentes eſſe in omnibus, quò poſſint ſimpliciter quod à Deo poſtulant impetrare: ut quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas* (obſerva teſtimonium de veteri Eccleſiæ uſu, & Apoſtolica traditione) *nos quoque cuſtodiamus. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt. Omnibus placet, ut Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, & qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes etiam ſe ab uxoribus contineant.*

Hoc idem renovatur in concilio Carthaginenſi quinto can. 3. Et in Arelatenſi ſecundo can. 2. cujus verba ſunt iſta: *Aſſumi aliquem ad Sacerdotium non poſſe ſub Matrimonii vinculo conſtitutum, niſi fuerit promiſſa converſio.* & can. 3. *Si quis de Clericis à gradu Diaconatus in ſolatio ſuo mulierem prǫter aviam, & matrem, & neptem, ſororem, filiam, vel* Converſam ſecum Uxorem, *habere præſumpſerit, à communione alienus habeatur: par quoque mulierem ſi ſe non ſeparaverit pæna percellat.* Hoc Arelatenſi canone permittitur cohabitatio uxoris, ſed continens, nec maritalis, ut perſpicuè conſtat ex canone præcedenti, & ex voce converſam. Qua eadem ratione intelligendus eſt Canon ille Apoſtolorum ſextus, quo Græci abutuntur, & cujus obtentu veriti non ſunt in Pſeudoſynodo Quiniſexta damnare Romanam Eccleſiam. Vult autem Canon ille ſextus Apoſtolis vulgò aſcriptus, ut Epiſcopi, & Sacerdotes, & Diaconi curam uxo-

uxorum habent, nec eas religionis ſpecie abjiciant, quemadmodum curam etiam gerere tenentur matris, aviæ, & ſororum, ſine ullo cubilis commercio. Quæ verò ſit canonum Apoſtolis attributorum vis, & authoritas, pertractavi jam in appendice ad Concilia circa reprobationem Baptiſmi hæreticorum habita.

Agatenſe Concilium Cælibatum clericorum aſtruit *can*. 28. Item Turonenſe ſecundum *can*. 20. ita ſancit: *Si inventus fuerit Presbyter cum ſua Presbytera, aut Diaconus cum ſua Diaconiſſa, aut Subdiaconus cum Subdiaconiſſa* (ſic vocabantur poſt ordinationem quas illi antea duxerant) *annum integrum excommunicatus habeatur: & depoſitus ab omni officio clericali inter Laicos ſe obſecrare cognoſcat*.

Hieronymus *lib*. 1. *contra Jovinian*. non modo de Sacerdotum cœlibatu teſtificatur, ſed argumento deducto ex Apoſtolo, qui vult ipſos etiam Laicos ad tempus à conjugio abſtinere ut orationi vacent. 1. *Cor*. 7. cœlibatum clericalem his verbis roborat: *Si Laicus, & quicumque fidelis orare non poteſt, niſi careat officio conjugali: Sacerdoti, cui ſemper pro populo ſacrificia offerenda ſunt, ſemper orandum eſt, ſi ſemper orandum eſt, igitur ſemper matrimonio carendum*. His conformia docet Ambroſius *lib*. 1. *de officiis cap. ult*.

Leo Magnus *epiſt*. 82. *cap*. 3. & 4. ad Anaſtaſium ſic ſcribit: *Omnium Sacerdotum tàm excellens eſt electio ut hæc, quæ in aliis Eccleſiæ membris vacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Nam cùm extra Clericorum ordinem conſtitutis nuptiarum ſocietati, & liberorum procreationi ſtudere ſit liberum; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: ut & qui habent, ſint tanquam non habentes & qui non habent permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine, qui quartus eſt, à capite dignum eſt cuſtodiri, quantò magis in primo, vel in ſecundo, tertio ve ſervandum eſt? ne aut in Levitico Miniſterio, aut Presbyterali honore, vel Epiſcopali excellen-*

cellentia, quiſquam idoneus æſtimatur, qui ſe à voluptate uxorea nec dum frænaſſe detegitur.

Gregorius item Magnus *lib.* 4. *Dial. c.* 11. de Urſino Sacerdote ſic refert: *Hic ex tempore ordinationis ſuæ Presbyteram ſuam ut ſororem diligens, ſed quaſi hoſtem cavens, ad ſe propiùs accedere nunquam ſinebat.* Et ſubinde memorat quòd quum venerabilis hic ſenex quadrageſimo ſuæ ordinationis anno, ultima ægritudine decumbens vix extremos ſpiritus traheret, ejuſque presbytera incerta ſi expiraſſet, aurem naribus ejus admoviſſet ad explorandum; recollectis viribus in has erupit voces: *Diſcede mulier adhuc igniculus vivit, amove paleam.*

Oppoſita Græcorum conſuetudo cœpit quinto ſæculo invaleſcere paulo ante Synodum Quiniſextam. Enim verò Hieronymus diù in Orientis oris verſatus, ita ſcribit adverſus Vigilantium: *Quid facient Orientis Eccleſiæ; Quid Ægypti, & Sedis Apoſtolicæ; Quæ aut Virgines Clericos accipiunt, aut continentes, aut ſi uxores habuerint, mariti eſſe deſiſtunt?* Hanc certè incontinentiæ labem ſpargere nitebatur Vigilantius per Occidentem, ſed parum ille proceſſit irrumpentibus in Gallias tranſmiſſo Rheno Vandalis, & Alanis quos Stilico, ut filio Eutherio aditum in Imperium per rerum turbationem patefaceret, clam exciverat.

Sed Latinis omiſſis veteres Gręcię patres audiamus. Aſtipulatur in primis œcumenicum Calcedonenſe Concilium *can.* 14. *Cùm in quibuſdam Provinciis* (ait) *conceſſum ſit Lectoribus, & Cantoribus uxores ducere.* Non igitur aliis conceſſum erat Clericorum ordinibus, ac ne ubiq; quidem lectoribus, ſed in aliquibus dumtaxat Provinciis.

Origenes *homil.* 23. *in Num. Illius inquit ſolius eſt offerre Deo Sacrificium, qui indeſinenti, & perpetuæ ſe devoverit caſtitati.*

Euſebius *lib.* 1. *demonſt. Evang. c.* 9. *Verùntamen* (ait) *eos qui ſacrati ſunt, atque in Dei cultu & Miniſterio occupati continere ſe deinceps ab uxoris commercio decet.*

Baſi-

Baſilius *epiſt*. 17. inter poſterius additas, Sacerdotem ſeptuagenarium, qui dimiſſam in ſua ordinatione conjugem, in ſuas iterum ædes receperat, acriter objurgat, & mandat, ut Presbyteram ſuam in Monialium Monaſterium dimittat, & canonem iſtium Nicænum proponit, quem ab eo violatum conqueritur.

Chryſoſtomus *homil*. 2. *de patientia Job*. Ita loquitur: *Sic dicit Apoſtolus unius uxoris virum, non ea ratione, ut id nunc ab Eccleſia obſervetur, oportet enim omni prorsùs caſtitate ſacerdotem ornatum eſſe*. Epiphanius ad finem operis contra hæreſes ſic loquitur: *Sanctorum Sacerdotium ex Virginibus ut plurimum, aut ex ſolitariis, aut ſi hi ad Miniſterium non ſuffecerint, ex his conſtituitur, qui propriis ab uxoribus ſe continent. Et ſi quis ab initio continens fuerit, aut viduus, habere poteſt locum Epiſcopi, Presbyteri, aut Diaconi, aut Subdiaconi*. Idemque *Hæreſ*. 59. quæ eſt Catharorum, *ſed & adhuc* (ait) *liberos gignentem unius uxoris virum Eccleſia non deſcripſit, ſed eum qui ſe ab una continuit, aut in viduitate vixit Diaconum, aut Hypodiaconum, aut Epiſcopum, aut Presbyterum, maximè ubi ſinceri ſunt Canones Eccleſiaſtici. At dices mihi: quibuſdam in locis, filios gignere Presbyteros, Diaconos, aut Hypodiaconos: at non eſt juxta canonem, ſed hominum mentem, quæ per tempus elanguit*.

Ex his poſtremis Epiphanii verbis colligitur eo jam tempore alicubi ſuboriri cœpiſſe illam, quam Græci hodierni conſuetudinem ſervant. Certè ſub Iuſtiniani primi vitæ finem, illam tandem prævaluiſſe in Oriente, inde infero, quia cum ejus novella ſexta cap. 5. dicat: *Nihil ita in ſacris ordinationibus diligimus ſicut in caſtitate viventes, aut cum uxoribus non cohabitantes & poſtmodò novella* 22. *capit*. 24. nihil amplius circa Clericorum continentiam ſtatuit, quam quæ nunc temporis Græci communiter ſervant ex præſcripto Synodi Quiniſextæ cap. 12.

vel 13. Quod enim Summarium novellę dicit de uxoris dimiſſione addititium eſt, nec prorsùs in textu legitur.

Ad Nicænum Can. IV.

QUartus Canon Nicęnus decernit *conſtitui, & ordinari Epiſcopum ob omnibus aliis, ſi fieri poſſit, Provinciæ Epiſcopis: ſin minus a tribus ſaltem congregatis accedentibus reliquorum abſentium ſuffragiis, una cum Metropolitani conſenſu*. Refertur *in cap. Epiſcopum ab omnibus diſtinct. 64.* Et reperitur in Concilio Nicæno ſecundo can. 3. nullatenus hic audiendus Teodorus Balſamon ſcribens in hunc can. 4. Epiſcopos olim quidem fuiſſe ab univerſa plebe electos. Quia tamen in hiſce popularibus comitiis multa jactabantur indecora in eos, quorum proponebatur electio, fuiſſe iſto Nicæno Canone conſuetudinem illam abrogatam, ſtatutumque ut ſoli epiſcopi eligerentur. Sed errat Balſamon, cùm nullum hic appareat abrogationis veſtigium, & conſtat, fuiſſe peręque poſt Nicęnum Concilium admiſſa ubique in Epiſcopis eligendis populi ſuffragia: ſic tamen, ut moderationi, & regimini ſubeſſent Epiſcoporum: quemadmodum Athenis πρόεδροι popularibus ſuffragiis pręerant, ut docet Julius Pollux lib 8.

Et utique ſanctus Athanaſius, qui Diaconus in hac Synodo interfuerat, evectus poſtmodum fuit ad Patriarchalem Alexandrię ſedem univerſę plebis ſuffragiis, ut refert Gregorius Nazian. orat. in ejus laudem. Cœleſtinus quoque Romę Papa epiſt. ad Epiſcopos Narbonenſis Provincię cap. 5. *Nullus* (ait) *invitis detur Epiſcopus: Cleri, plebis, & ordinis conſenſus requiratur*. Simile ſcribit Leo Magnus epiſt. 89. Et ſecundum Arelatenſe Concilium ſtatuit can. 54. ut tres ab Epiſcopis nominentur, de quibus Clerici, & Cives po-

poteſtatem habeant unum eligendi. Id confirmatur Concilii Cabilonenſis can. 10. & Cartaginenſis quarti can. 1. præterea Synæſius epiſt. 76. refert Antonium Epiſcopum fuiſſe ab univerſo populo Olbiatarum creatum. Synodus autem Nicæna id unum ſanxit, ut novī Epiſcopi electionis, atque ordinationis cura, præfecturaque ſit penes Metropolitem, cæteriq; Epiſcopi ad ejus, qui electus fuerit, ordinationem conveniant: fiatque ordinatio hæc ut minimum a tribus.

Porrò in Epiſcopi novi conſecratione requirunt ſacri Canones Epiſcopos tres. Præter enim Nicænum iſtum Anacletus *epiſt. 1. citata in decreto diſtinct. 66. can. fin.* & Anicetus *epiſt.* 1. Ambo Pontifices, qui Apoſtolorum ætate vixerant, non modo iſtud de tribus Epiſcopi ordinatoribus præſcribunt, ſed etiam Apoſtolos hoc tradidiſſe confirmant. Quin etiam à tribus Apoſtolis Petro, Jacobo Majore, & Joanne fuiſſe Jacobum Minorem fratrem Domini conſecratum Jeroſolymæ Epiſcopum, ut hoc facto traderetur in poſterum ordinationum Epiſcopalium ritus, & forma, memorat Anacletus. Qui primus eſt Canon Apoſtolorum: præſcribit, ut Epiſcopi a duobus, aut tribus Epiſcopis ordinentur. Innocentius Papa epiſt. ad Victricium Rhotomagenſem Epiſcopum prohibet quemquam Epiſcopum conſecrari, niſi a tribus Epiſcopis. Syneſius item epiſt. 67. ad Theophilum Alexandrinum, Siderium contra leges Eccleſiæ prohibet renunciatum Palebiſcæ Epiſcopum, quatenus nec Alexandriæ Epiſcopus facto iſti conſenſit, neque fuit a tribus conſecratus Epiſcopis. Denique in Concilio Rheginenſi reprobatur Armentarii ordinatio, qui fuerat renunciatus Ebreduni Epiſcopus, nam eo nomine quod tres Epiſcopi ad eam non intervenerant, tum quod Metropolitani conſenſus defuerat: quæ tamen ſimul utraque requirit quartus hic Nicænus Canon. Quinimo Concilium Arelatenſe primum canon. 21.

exigit, ut qui Epiſcopum conſecrat, ſeptem ſecum alios aſſumat Epiſcopos: ubi verò compleri numerus ille non poterit, ne minus quam tres Epiſcopi interveniant.

Quæſtio illuſtris eſt, ſit ne de neceſſitate quoque Sacramenti, an ſolum de neceſſitate præcepti, ut tres hic interveniant Epiſcopi? Tres ventilantur in hac re Theologorum ſententiæ. Contendunt aliqui hoc eſſe de Sacramenti neceſſitate, ut ſi ſecus fiat nihil agatur. Alii concedunt eſſe quidem de Sacramenti neceſſitate, non tamen abſolute, ſed hac reſtrictione, ſi non fuerit ab Eccleſia diſpenſatum ut ſecus fiat. Quo etiam modo docent pleriq; circa Confirmationis Sacramentum eſſe de Sacramenti neceſſitate; ut adminiſtretur ab Epiſcopo: ubi tamen intervenerit Papæ, aut Concilii generalis diſpenſatio, poſſe ſimplicem Sacerdotem eſſe illius miniſtrum. Tertia demum opinio eſt, poſſe etiam citra diſpenſationem ſuſcipi valide ordinationem, & characterem Epiſcopalem, tametſi illicite ab unico etiam Epiſcopo. Præcitatus quidem Anicetus Pontifex declarat ejuſmodi ordinationes viribus carere, atque irritas eſſe. Illius tamen Canonis gloſſa id exponit de executione officii, hoc eſt, ut non liceat ſic ordinato illa exequi, quæ ſunt muneris Epiſcopalis, donec diſpenſetur.

Tertia hæc potior ſententia eſt propter illa quæ ſequuntur argumenta. Primum enim Innocentius Papa epiſt. 22. ad Bonifacium, diſſidium componens Antiochenum, mandat eos, qui fuerant ab Evagrio Paulini in Sede Antiochena ſucceſſores ordinati, recipi cum ſuis ordinibus, & honoribus: & tamen Evagrius contra ſacras Eccleſiæ leges fuerat a ſolo Paulino ordinatus Epiſcopus, ut fidem facit Theodoritus *l.* 5. *hiſt. eccl. cap.* 23.

Syneſius perhibet de Siderio ſuperius memorato fuiſſe ab uno Epiſcopo Cyrenenſi Philone conſecratum Epiſcopum, neque id tamen obſtitiſſe, quominus magnus Athanaſius abſque nova conſecratione cum

ipſo

Ipſo diſpenſaverit, eumque ad Eccleſiæ Metropolitanæ clavum admoverit.

Ad hæc Synodus Regienſis cum præfato Armentario diſpenſavit, ut Baptizzatos, ſeu Neophytos confirmaret; cumque ordinatis ab Armentario Clericis, ſi ſint alioqui vitæ inculpatæ, ut in ordinum miniſterio retineantur.

Apoſtolorum etiam præcitatus Canon probat Epiſcopi conſecrationem a duobus Epiſcopis.

Simon Apoſtolus apud Clementem Papam *l. 8. conſtit. Apoſt. c. 27.* ſancit valere Epiſcopi ordinationem a duobus factam Epiſcopis; & hoc addit licere in neceſſitatis caſu, Epiſcopum ab unico Epiſcopo conſecrari.

Item Dionyſius *lib. Hier. eccl.* deſcribens Epiſcopi augurandi ritum, meminit unius dumtaxat Epiſcopi conſecrantis.

Idque amplius inde confirmatur, quod fieri vix poterat, ut Apoſtoli totum terrarum orbem peragrantes, novaſque in Provinciis, ad quas accedebant, fundantes Eccleſias, copiam ſemper habere poſſent Epiſcoporum quos paſſim conſtituerent, aut quorum ope novos Epiſcopos ordinarent.

Teſtatur Henriquez ſummæ ſuæ *tom. 1. l. 10. cap. 24.* Papam Gregorium XIII. diſpenſaſſe cum recens a ſe conſtituto Æthiopiæ Patriarcha a Soc. Jeſu, ut ſolus ſine aſſiſtentibus Epiſcopis poſſet novos Epiſcopos conſecrare, ubicumque operæ pretium eſſet.

Querenti Auguſt. Angliæ Primati quot ſint Epiſcopi neceſſarii ad novum Epiſcopum conſecrandum? reſpondet Greg. Magnus reſp 8. ad interrogata Auguſtini verbis quidem obſcuris, quorum tamen hic eſt genuinus ſenſus. Cum ſit ſolus in Anglia Epiſcopus Auguſt. expectandos eſſe ex vicina Gallia Epiſcopos, qui novos Epiſcopos ordinaturo Auguſtino aſſiſtant: & poſtmodum adhibendos eſſe noviter ordinatos in Anglia epiſcopos ad novam aliorum conſecrationem.

D 3 Ad

Ad Nicænos Canones V. VI. VII.

QUintus canon ſancit *latam excommunicationem ſive in Clericum ſive in Laicum per ſententiam proprii ipſorum Epiſcopi ſervandam eſſe in aliis quoque Provinciis, aut Parochiis, ad quoſcumque tranſierit excommunicatus, neque ab aliis ullibi Epiſcopis poſſe reconciliari, & ad communionem fidelium admitti*. Quæ ſanctio inſerta legitur *in Gratiani decreto* 11. *q.* 2. *can: ſervetur iſta ſententia*. Eademque renovatur in Concil. Sardicenſi can. 13. ſolum itaque ſupereſt in excommunicatione remedium vel abſolutionis, vel recurſus ad ſuperiorem antiſtitem per appellationem, quæ tamen haud ſuſpendit excommunicationem, de qua fuerit appellatum, ſed ad ſuperius Tribunal devolvit juxta *cap. cum ad hæc de appellat.* Sanè ubi excommunicationis ſententia eſſet apertè invalida, ut ſi ulla præceſſiſſet præmonitio, eo caſu nullatenus ligaret, nec eſſet opus appellatione, *c. ſtatuimus de ſent. excommun. in* 6. *& c.* 1. *de ſent. & re jud.* Eſt enim, licet excommunicatio ferenda eſt non modo in peccatorem, ſed etiam in contumacem, alioquin irrita.

Præſcribit hic idem Nicænus Can. 5. ut ſingulis annis bis convocentur ad Synodum omnes in ſingulis Provinciis Epiſcopi. Primum quidem apparente quadrageſimæ tempore: deinde autumno. Atque ut Synodus examinet prolata a ſingulis per Parochias Epiſcopis ſententias, quæ ibi prout videbitur, vel confirmabuntur, vel corrigentur, vel revocabuntur. Eandem iterat conſtitutionem Concilium Antiochenum can. 20. & œcumenicum Chalcedonenſe. can. 19 & Leo Papa I. *l. epiſt.* 82. *cap.* 7. Quæ ſimul omnia compilantur in decreto Gratiani *diſt.* 18. Quin etiam Apoſtolorum canon. 37. jubet quotannis Epiſcoporum Provinciæ convocari Synodos, tùm hebdomade quarta Pente-

co-

coſtés, tùm die duodecima menſis hyperberetei, qui noſtro ferè Octobri reſpondet, ibique appellationum cauſas terminari, ſingulorumque Epiſcoporum prolatas in ſuis Parochiis ſententias, & acta examinari.

Hoc ipſum olim Romanus quoque Pontifex ſingulis annis ſervabat, duaſque Synodos Epiſcoporum cogebat. Primam quidem Provincialem convicinorum Antiſtitum, quibus præeſt ſpeciali titulo Metropolitani: ſecundam nationalem menſe octobri, Italiæ, atque Siciliæ Epiſcoporum, quibus ipſe præficitur ſpeciali jure Primatis. Hujus rei notitiam ſuppeditat Leonis Magni *epiſt. 62 ad Epiſcopos Siciliæ cap.* 4. his verbis: *Ut quia ſaluberrimè à ſanctis Patribus conſtitutum eſt, binos in annis ſingulis Epiſcoporum debere eſſe conventus, terni ſemper ex ipſis ad diem tertium Kalendas Octobris Romam fraterno Concilio ſociandi occurrant.* Nonnunquam etiam, ſed rarius cogebat ſummus Pontifex, ut Occidentis Patriarcha Concilium Epiſcoporum, non modò Italiæ, & Siciliæ, ſed etiam Galliæ, Hiſpaniæ, & Britanniæ, Africæ, Illyrici, quale ſuperius vidimus Aralatenſe in cauſa Donatiſtarum. Denique ad Romanum ſpectat Epiſcopum, ut ſummum univerſi gregis dominici paſtorem, Concilii œcumenici convocatio.

Nicænus canon. 6. ſic ait: *Antiqui mores ſerventur in Ægypto, Libia, & Pentapoli, ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quandoquidem & Epiſcopo Romano hoc eſt conſuetum. Similiter & in Antiochia, & in aliis Provinciis ſua Privilegia Eccleſiis ſerventur. Illud autem eſt omnino manifeſtum, quod ſi quis abſque Metropolitani ſententia factus ſit Epiſcopus, cum magna Synodus definit eſſe Epiſcopum non oportere.* Hæc ſunt canonis verba, cui tamen initium deeſt, ſupplendum ex Concilii pariter œcumenici Calcedonenſis actione 16. ubi Nicænus iſte canon ſic allegatur a Paſcaſino Apoſtolico Legato: *Eccleſia Romana ſemper habuit principatum: conſuetudo viget in Ægypto, &c.* Deinde eadem actione Chalcedo-

nienſes Patres ſic proſequuntur: *Videmus omnes ante omnia primatum, & præcipuum honorem ſecundum Canones Deo Amantiſſimo Archiepiſcopo veteris Romæ conſervari*. Rufinus Canonem iſtum verbis ambiguis, atque adeo intelligentia, & conſtructione vacuis non tam vertit, quam pervertit: nec ille tanti eſt, ut ejus ineptiis ſit immorandum. Ita porrò canonis verba ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ῥώμη Ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστιν. *Quandoquidem, & Epiſcopo Romæ hoc eſt conſuetum*, ſic intelligenda ſunt, ut ideo præfata in Ægyptum, Lybiam, & Pentapolin, Alexandrino Præſuli competat authoritas, quia id ei jus tribuere ſolet Romanus epiſcopus.

Joannes Morinus Oratorii Domini Jeſu Sacerdos ingenio, & doctrina conſummatiſſimus, in ſuis eruditiſſimis exercitationibus eccleſiaſticis, de limitibus trium Patriarchatuum Romani, Alexandrini, & Antiocheni fusè diſputat: commonſtratque, univerſam Africam præter regionem Ammoniacam, quam Alexandrinus Patriarcha complectebatur, pertinuiſſe ad Romanum Epiſcopum ſpectatum, ut Occidentis Patriarcham.

Idemque probat, Patriarchæ Antiocheno ſubjectas fuiſſe omnes Orientis eccleſias ab Helleſponto ad uſque Euphratem, & ultra. Sane compertum eſt fuiſſe ſemper Antiochiam etiam in civili partitione totius Orientis Metropolin: ſic enim eam vocat Zoſimus l. 1. hiſt. & Chryſoſtomus civis ipſe Antiochenus hom. 3. ad Pop. Antioch. & Hieronymus adversùs errores Joann. Jeroſolym. Quia vero multiplex olim erat Orientis acceptio. Prima quidem quæ Thraciam, & Myſiam (quæ poſtmodum Bulgariæ ſortita eſt nomen) omnemque Aſiam ab Helleſponto ad Tygrim amnem, quin etiam Aegyptum ipſam, & Lybiam, atque Pentapolin complectebatur. Has enim regiones omnes moderabatur conſtitutus à Magno Conſtantino Auguſto præfectus Prætorio Orientis, ut teſtatur Zoſimus hiſt. l. 2. Nec multum differt hæc præfecti prætorio Orientis ſor-

ſortitio a partitione Provinciarum Orientis, quæ Conſtantio ex Conſtantini patris teſtamento obtigit, nec non ab ea, quæ obvenit Archadio, cui Theodoſius Pater Orientem, quemadmodum Honorio Occidentem in Imperium conceſſit. Altera eſt Orientis ſignificatio multo contractior, pro Syria, Phæniciaque, & Meſopotamia. Præfecto prætorio Orientis ſubjectæ erant quinque iſtę Diœceſes, Aegypti Aſianæ, Ponticę, Thraciæ, & ſpecialis Orientis, ut docet Liber notitiæ Imperii, quem eruditis commentariis illuſtravit Pancirolus, & inſuper *l. 2. & 3. c. de milit. veſte lib. 12. & leg. ultima c. de diverſis officiis lib. 12.* his adde *lege 1. cap. ut nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat*. Singuli harum Diœceſum Præfecti dicebantur Vicarii. Cæterum ſpecialis Diœceſis Orientis Vicarius dicebatur ſpeciali nuncupatione Comes Orientis. Ad hanc ſpecialem Orientis Vicariam pertinebant omnes illi Orientales Epiſcopi, qui Joannem Patriarcham Antiochenum ad Epheſinum Concilium comitati fuerunt, multaſque turbas adverſus Cyrillum, & œcumenicam Epheſi Synodum, ut infra ſuo loco videbimus concitarunt. Et hi conſtituebant Exarchiam, ſeu Primatum Antiochenum: Ipſa vero Antiochena Patriarchia ad Helleſpontum protendebatur, Aſiam minorem, & Ponticam complectens.

Tertia denique Orientis acceptio protenditur ab ora Aſiatica littoris Aegei verſus ſolis ortum: deducta Aegypto, Libyaque. Et ſecundum hanc deſignationem Antiochenſis Patriarchia, ſeu Eccleſiaſtica Patriarchæ Antiocheni Diœceſis omnes Orientis Eccleſias regebat, & cum majori Aſia, minorem Aſiam ſimul, & Ponticam comprehendebat. Synodica Nicæni Concilii ad Eccleſias Aegypti epiſtola, loquens de ſedata veteri circa Paſchalem diem contentione, affirmat Orientales, qui hac in re Judæos conſectabantur, eodem poſthac die Paſcha ce-

celebraturos quo reliquæ orbis Eccleſię. Perſpicuum verò eſt illos, de quibus dicit Orientales Quartadecumanos fuiſſe Aſiæ minoris incolas, quorum Princeps, Eccleſia erat Epheſina Metropolis, ut legitur apud Euſebium *l. 5. hiſt. c. 22. 23. 24.* Epiphanius inſuper hæreſi 70. Audianorum, ait, in celebranda Paſchiæ ſolemnitate diſſidium exarſiſſe inter Orientem, & Occidentem: quibus locis ſub nomine Orientis intelligitur Aſia minor, quæ nunc etiam Anatolia, hoc eſt Oriens nominatur. Et verò teſtatur Hieronymus *adv. err. Joan. Metropolin*. Totius Orientis eſſe Antiochiam, nimirum ab Aſiatico littore ad Indos. Itaque poſtmodum ad conſtituendum Conſtantinopoli Patriarcham, Provinciæ Aſianæ, & Ponticæ ab Antiocheno Patriarchatu deciſæ ſunt, & Thracia ſubducta Romano fuit Epiſcopo. Canon Nicænus 7. *Mos* (ait) *antiquus obtineat, ut Aeliæ idest, Jeroſolymæ* (quam Ælius Adrianus everſam inſtauraverat) *Epiſcopus honorarctur, ſalva Metropolis propria dignitate.* Tametſi Jeroſolymorum Eccleſia cęteras omnes antiquitate pręceſſerit, fueritque Domini prædicatione, miraculis, morte, reſurrectione decorata, & præterea a Spiritus Sancti deſcenſu, primiſque Apoſtolorum prędicationibus, Jacobi etiam Apoſtoli ſede, & martyrio, multiſque aliis nominibus inclyta, nihilò ſecus Metropoli Cęſaręæ, Palęſtinæ ſubiecta, ſuffraganeaque fuit adeo, ut a Jeroſolymitani Epiſcopi judiciis ad Cęſarienſem devolverentur appellationes, ut fidem faciuat Hieronymus ad Pammachium. *Et lib. adu. err. Joan. Jeroſol.* & Leo Magnus *epiſt. 62. ad Maximum Antiochenum*. Suprema verò jura Pręſulis Jeroſolymitani in ſolis majoribus Synodis effulgebant, in quibus ille ſecundò ab Antiocheno Patriarcha loco ſedebat. Veruntamen in Provincialibus Synodis Metropolita Cęſarienſis præſidebat, eique proximè aſſidebat Ælię Epiſcopus. Hinc factum, ut in Synodo coacta Cæſaręæ in Palęſtina, in qua conclusum eſt contra

Quartadecumanos, præſederit Theophilus Cæſarienſis, cui aſſedit Narciſſus Jeroſolymitanus, ut colligitur ex Euſebio *l. 5. Eccleſ. hiſt. c. 15.* ſimile poſtea accidit in Synodo Dioſpolitana. Require inferius, quæ hac de re obſervamus ad Can. 5. Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. deque nova erectione Jeroſolymitani Epiſcopatus in abſolutum Patriarchatum.

Ad Canonem Nicænum VIII.

OCtavus canon ſtudio pacis componendæ remittit de veterum Eccleſiæ canonum ſeveritate, eoſque, qui ſe Catharos dicunt (hi ſunt Novatiani) ad Eccleſiæ unitatem revertentes, in priſtinum reſtituit Epiſcopatus, vel ſacerdotii, vel alterius Clericalis ordinis gradum. Si tamen eidem Eccleſiæ alius jam non fuerit proviſus orthodoxus Epiſcopus. Quo caſu, eum qui ex Novatiani ſchiſmate eamdem occupaverat ſedem, contentum eſſe jubet Sacerdotis, aut Chorepiſcopi gradu: *ne*, inquit, *in una Civitate duo ſint Epiſcopi*. Canonem iſtum deſignat Auguſtinus epiſt. 110. ſic dicens: ***Adhuc in corpore poſito beatæ memoriæ Patre, & Epiſcopo meo ſene Valerio Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo, quod Nicæno Concilio, prohibitum fuiſſe neſciebam, nec ipſe ſciebat.***

Cætero qui hæc ipſa Nicæna Synodus can. 10. lapſos ita excludit a Clero, ut ſi quis aliquando lapſus Clero aſcriptus fuerit, aut ordinatus, deponi eum jubeat ſimul, ac præcedens ejus lapſus innotuerit. Et antea Synodus Eliberina can. 51. quemcunque ex quavis hæreſi converſum, ita excludit a Clero, ut eos etiam qui fuerant ante hæreſim ordinati, deponi præcipiat, Cornelius Papa, & Martyr in ſua ad Fabium Antiochenum epiſtola penes Euſebium *l. 6. hiſt. Eccleſ. c. 35.* ait, ſe vix dum, idque in gratiam univerſi populi pro eo ſupplicantis, admiſiſſe ad laicam communionem unum de

tribus Epiſcopis, graviter facti ſui pœnitentiam, qui Novatiano manus impoſuerant. Et refert Cyprianus *epiſt. 52. ad Antonianum*, ab eodem Papa Cornelio Epiſcopum, olim Schiſmaticum, ſed jam pœnitentem Theophimum fuiſſe ad laicam communionem admiſſum: ſed tam effuſæ benignitatis cauſam fuiſſe fratrum recolligendorum neceſſitatem; quorum plurimi ductore Trophimo ad Eccleſiæ unitatem ſe recipiebant. Item Cyprianus *epiſt. 64. & 68.* Contendit non eſſe recipiendos lapſos, quantumvis pœnitentes ad priſtinum ordinis gradum. Teſtatur Auguſtinus *epiſt. 162. ad Epiſcopos Donat. & in Breviculo Collat.* Melchiadem Papam Donatiſtis Epiſcopis, qui a Schiſmate diſcederent, conditionem obtuliſſe, ac decreviſſe, ut ad Epiſcopale Miniſterium admitterentur, & in quibuſcumque locis duo eſſent, contrarium partium Epiſcopi, confirmaretur is qui prior fuiſſet ordinatus: alteri vero plebs alia regenda provideretur: quod Melchiadis propoſitum collaudat Auguſtinus. Idemque *lib. 2. contra Creſconium cap. 11. & epiſt. 5.* refert, Africanum Concilium, eadem ratione, & neceſſitate adductum pro lapſorum reductione, & Eccleſiaſtica pace, reſtituiſſe Donatiſtas Epiſcopos ad priſtinum dignitatis gradum: quam rem approbat, additque ſub finem epiſtolæ quintæ, reſtitutionem quandoque factam in priſtinos Epiſcopatus favore Arianorum in Eccleſiam redeuntium, hoc tamen adjunges, citra gravem, & urgentem neceſſitatem inſiſtendum conſtanter eſſe canonum diſciplinæ, prorſus interdicentium Clericis lapſis reditum ad priorem gradum. Similiter ſcribunt Socrates *l. 3. cap. 7. 8. 9.* & Theodoretus *lib. 3. cap. 4. & 5.* Athanaſium cum Alexandriam per Juliani Edictum poſtliminio revertiſſet, Synodum habuiſſe, quæ decrevit, ut Ariani Epiſcopi hæreſim ejurantes priſtinas ſedes recuperarent. Quam indulgentiam cùm ægre ferret Lucifer Epiſcopus Calaritanus, ita communionem averſatus eſt,

eſt & redeuntium in Eccleſiam, & eoſdem recipientium, ut novum ab eo ſchiſma pullulaverit. Verum, ut ait Bonifacius Papa VIII. regula juris 70. *In argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa*. Denique Apoſtolis aſcriptus can. 29. ſic ait: *Ne Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus juſtè depoſitus miniſterium priſtinum reſumat*. Et Canon 61. *Ne convictus de crimine ad Clerum promoveatur*. Et Can. 62. *ut lapſi Clerici deponantur, & ſi pœnitentia ducuntur, ne recipiantur niſi ut laici*.

Ad Canones Nicænos XI. XII. & XIV.

CAnones Nicæni 11. & 12. tres diſtinguunt pœnitentium claſſes, auditorum, proſtratorum, & citra oblationem communicantium. Auditores extra fores, atque in veſtibulo Eccleſiæ verſabantur. Proſtrati admittebantur intra navim ad pavimentum demiſſi, valvis Eccleſiæ proximi, ubi a tergo fidelium, preces fundebant, & lugebant: deinde jubebantur de loco ſacro egredi tempore Offertorii, ne divinis myſteriis intereſſent. Tertii denique integræ ſynaxi uſque ad finem cum cæteris fidelibus aſſiſtebant, ſed ſacræ Euchariſtiæ minime participabant.

Gregorius Thaumaturgus, & Baſilius Magnus in ſuis pænitentiarum canonibus, aliique veteres publice pænitentium ordines quatuor diſtinguunt, 1. ϖρόσκλαυσιν fletum, ἀκρόασιν, auditionem, ὑπόπτωσιν proſtrationem, σύστασιν conſiſtentiam, quibus tandem ſuccedebat μέθεξις participatio divinorum. Exempli cauſa Baſilius ei, qui mæchatus fuerit, præſcribit in ſuis ad Amphilochium Canonibus annos pænitentiæ publicæ quindecim: quatuor annos in fletu, quinque inter audientes, quatuor inter proſtratos, reliquum inter conſiſtentes.

Gre-

Gregorius Neocæſarienſis can. 11. flentes, ait, excludi a foribus Eccleſiæ, audientes intra fores admitti, verſarique in Narthece, juxta januam poſt Cathecumenos, ſed ipſos omnes antequam celebrentur ineffabilia Dei myſteria cum Cathecumenis depelli foras, & conſiſtentes demum una cum populo fideli ad finem uſque ſacrificii perſiſtere, privari tamen Euchariſtiæ participatione. At verò Judæis, & Gentilibus, ipſiſque Hæreticis permittebatur, intra Eccleſiam conſiſtere, atque Dei verbum, pſalmoſque audire uſque ad finem Miſſæ, ſive collectæ Cathecumenorum, ideſt, uſque ad offertorium; ut fidem facit Cartaginenſe Concilium quartum can. 84. ſolis verò pœnitentibus primæ claſſis interdicebatur Eccleſiæ ingreſſu.

Pœnitentium habitus erant pullæ veſtes cinere conſperſæ, ſacci, cilicia, ſquallor capitis inculti, totiuſque corporis neglectus; ſeveris præterea jejuniis, orationum frequentia, vigiliis, chameuniis, aliiſque σκυραγωγίαις, ſeu aſperitatibus jugiter exercebantur; a deliciis, conviviis, balneis, & hominum congreſſibus abſtinebant: nec eis militare licebat, vel inire conjugia: hæc docent Arelatenſe *Con.* 2. *can.* 21. Leo Magnus *epiſt.* 92. *c.* 11. & 12. Tertull. *lib. de pœnit.* Pacianus *Parenæſi ad pœnit.* Hieronymus *in epitaphio Fabiolæ* quo hujus ſanctæ viduæ graphicè deſcribit publicam in Baſilica Laterana pœnitentiam. Et Concilium Agathenſe *can.* 15. & Toletanum 3. *can.* 12.

Nec verò ſemper publicæ fiebant ob publicè nota delicta pœnitentiæ; ſed plerumque etiam propter occulta. Itaque publica confeſſio non ſemper publicam pœnitentiam comitabatur, ut ex Ambroſio colligitur *l.* 1. *de pœnit. cap.* 16. *Si quis*, (inquit) *occulta crimina habens, propter Chriſtum tamen pœnitentiam ſtudioſè egerit, quomodo iſthic recipiet, ſi ei communio non refunditur?* Ibi vero, imò toto illo opere non de alia quam de publica tractat pœnitentia. Subjungit enim; *Volo veniam reus*

ſpe-

ſperet, petat cum lacrymis, petat gemitibus, petat totius populi fletibus. Idemque *l. 2. de pænit. cap.* 10. hortatur ad publicam pœnitentiam, quos ab ea pudor deterrebat. Hoc verò utitur argumento, non eſſe cur pudeat Deo publicè ſupplicare, & humiliari, cùm ipſos non pudeat ſua peccata homini quem ipſi lateant confiteri. *An* inquit, *pudeat te Deo ſupplicare quem non lates, cum te non pudeat peccata tua homini, quem lates confiteri?* Quæ Ambroſii ratio prorsùs inepta foret depellendo pudori, ſi publica Exhomologeſis, ſeu confeſſio indivulſa ſemper eſſet cum publica pœnitentia; cum nemo ignoret, graviorem multo pudorem naſci ex publica ad univerſum populum confeſſione criminis antea ignoti, quam ex privata, ſecretaque ad unum ſacerdotem. Hoc igitur Ambroſii loco, pudor exurgens ex publica pœnitentia, cujus tamen cauſa ignoretur, cum pudore confertur, quem pariter ſecreta penes unum ſacerdotem manifeſtatio, præterea Concilium Toletanum 4. can. 52. ſtatuit per publicam pœnitentiam, in qua nulla fuerit publica delicti confeſſio, neminem ab ordinibus Eccleſiaſticis excludit. Nam alioquin publica pænitentia perpetuam pariebat ad ordines Eccleſiaſticos irregularitatem, ut docent Origenes *l. 2. contra Celſum.* Hieron. *Dialog. adver Lucifer.* Siricus Papa *epiſt. 1. c. 1.* aliique communiter Patres.

Abſolutio, quam veteres manuum impoſitionem, reconciliationem, paciſque communionem vocabant, nunquam (ſecluſo mortis diſcrimine) impertiebatur pœnitenti, niſi poſt tranſactum omne, ſecundum Canones, pœnitentiæ tempus; ut liquido teſtificantur Cyprianus *epiſt. 11. ad Confeſſores, & epiſt. ad Antonianum, & epiſt. 59. ad Fidum*, Canones paſſim Eliberini, & hujus Nicænæ Synodi canon. 13. ſtatuens, ne cuiquam in fine vitæ viaticum negetur, ſed ſi ſumpta reconciliatione, atque viatico æger de periculoſo morbo convaluerit, jubet Canonicæ pænitentiæ tempo-

pora continuari, eoque durante negat eſſe admini-ſtranda Sacramenta. Mos quidem aliquando viguit ſub paganorum inſectationibus, ut prolatis Confeſſorum, ac Martyrum libellis, ac precibus, Epiſcopi citius veniam, pacemque pænitentibus darent, ſed in contrarium graviſſimi viri ſæpe numero reclamarunt, Cyprianus, Tertullianus, atque hoc ultra fieri vetuerunt Synodus paſſim Eliberina, & Arelatenſis can. 9.

Nunquam verò pænitentibus reconciliatio intra Eccleſiam indulgebatur, quin ſimul ſacra eis daretur Euchariſtia. Perſpicue namque dicit Ambroſ. lib. 2. pænit. c. 3. *Quotieſcumque peccata donantur, corporis ejus Sacramentum ſumimus, ut per ſanguinem ejus fiat peccatorum remiſſio.*

Quæ vero crimina erant publica expianda pænitentia, ad tria potiſſimum genera reducuntur, infidelitatem, luxuriam, & homicidium: ut docet Tertull. *de Pudicit. cap.* 1. *&* 12. Pacianus Barcinonenſis Epiſcopus *Parænesi ad pœnit* Gregorius *epiſt.* 92. *ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum*. His adde falſi crimen, & calumniam, ex Agatenſis Concilii can 32. aliaque per-æque gravia delicta, ut colligitur ex pleriſque veterum Patrum Canonibus pænitentialibus. Et hæc ſufficiant ad notitiam publicæ, quæ undecim ſeculis viguit pænitentiæ.

Canonis 13. circa ægrotos pænitentes decretum paulo ante propoſui, ut eis de vita periclitantibus Communio Euchariſtica exhibeatur; ſed ubi reconvaluerint, ad pænitentiam, donec tempus præſcriptum expleverint, revocarentur.

Can. 14. Diaconis prohibet, ne Presbyteris auſint Euchariſtiam ſacram porrigere; hanc addens rationem, qua Calviniſtarum hæreſis Sacrificium incruentum adorta profligetur: οὔτε ὁ κανὼν, οὔτε ἡ συνήθεια παρέδωκε τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. *Neque lex, neque conſuetudo tradit, ut qui offe-*

ren-

vendi poteſtatem non habent, his qui offerunt, dent corpus Chriſti. Sed expreſſior in actis Concilii iſtius habetur declaratio apud Gelaſium Cyzicenum, quam multis gloſſematis eludit, & obſcurare nititur Calvinus *lib. 4. inſtit. cap. 17. §. 36.* At inepta ejus gloſſemata eluduntur Nicæni hujus teſtimonii perſpicuis verbis, *Iterum etiam hic in divina menſa, ne humiliter intenti ſimus ad propoſitum panem, & calicem: ſed attollentes mentem, fide intelligamus ſitum in ſacra illa menſa illum Dei agnum tollentem peccata mundi, incruente a Sacerdotibus immolatum, & pretioſum ipſius corpus, & ſanguinem verè nos ſumentes credere. Hæc eſſe noſtræ reſurrectionis Symbola, propter hoc enim neque multum accipimus, ſed parum: ut ſciamus non ad ſatietatem, ſed ad ſanctificationem ſumi.* Ita loquitur Nicæna hæc Synodus. Sacrificium Eucharisticum ſuo Vaticinio firmat Malachias Propheta, qui cap. 1. ſic Deum loquentem inducit: *Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra: ab ortu enim ſolis uſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.* Quam Malachiæ prædicationem ſatis alioqui per ſe manifeſtam, ſancti veteres Eccleſiæ Doctores de Sacrificio Euchariſtico corporis dominici unanimes interpretantur. Ex quibus (ut cæteros omittam) Juſtinus Martyr in Dialogo cum Tryphone Judæo, ſic ait: *De noſtris gentium quæ in omni loco offeruntur ſacrificiis, hoc eſt pane Euchariſtiæ, & poculo ſimiliter Euchariſtiæ, jam tum locutus Malachias prædixit, nos quidem glorificare nomen ejus, vos autem profanare.*

Illa porro Nicænorum Patrum locutio ἀθύτως θυόμενον incruente ſacrificatum, affinis, ac ſynonima eſt cum hac altera expreſſione ἀναιμάκτου θυσίας incruenti Sacrificii, quam de Euchariſtia frequentiſſime uſurpant

pant Græci Patres, Clemens *l. 6. conſt. cap. 2.* Euſebius *l. 1. demonſt. Evang. c.* 10. Gregorius Nazianz. *Stelent. 1. & 2.* Anaſtaſius Sinaita *epiſt. ad Phrudegardum*, Cyrinus Alexandrinus *in Concilio Alexandrino, ad Anathematiſmum* 11. Synodus Quiniſexta can. 32. & Synodus Nicæna ſecunda act. 6 hoc diſcrimine myſtica differt oblatio a cruenta ſemel in cruce exhibita.

Ad Nicænos Can. XV. XVII. XIX. XX.

CAnon is cavet, ne Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ab Eccleſiis ad quas fuerant ordinati, ad aliarum Eccleſiarum miniſterium tranſeant, citatur in *cap. Non oportet Epiſcopum 7. qu. 1.* Huic parem edit Canonem ſextum Synodus Calcedonenſis, prohibentem, ne quis Epiſcopum, Presbyterum, aut Diaconum ordinet, quin ſimul eundem alicujus certæ Eccleſiæ miniſterio addicat, ſive in urbe, ſive in oppido, ſive in monaſterio: ſin minus, ita ordinatos interdicit ab ordinum exercitio. Citatur in *c. Neminem abſolute, diſt.* 7. Idem ſancitum in Concilio primo Arelatenſi can. 22. quo vetatur presbyteris, & Diaconis in alias Eccleſias tranſgredi, ſoliſque jubentur Eccleſiis inſervire quibus præfixi ſunt, & ſecus facientes de gradu deponit. Simile ſtatuunt Apoſtolorum Canones 17. & 16. ubi etiam excommunicatur Epiſcopus Clericum recipiens alterius inviti Epiſcopi: Concilium demum Trident. hanc laudabilem diſciplinam ex parte inſtaurat ſeſſ. 23. cap. 16. *Nemo inquit ordinetur, quin certæ Eccleſię aſcribatur: nec admittantur alieni Clerici ad divina officia celebranda ſine commendatitiis proprii ordinarii Epiſcopi.*

Superior, ſeu proprius Epiſcopus citra cujus licentiam nemo poteſt Clero, vel Ordinibus initiari, triplex recenſetur a Bonifacio Papa VIII. ſcilicet originis, domicilii, & beneficii, *c. cum nullus, de temp. ordin. in 6* Idque jus invaluit, ex quo deſit vetus conſuetu-

tudo aſcribendi certæ Eccleſiæ recens ordinatos adeo, ut ab illius Eccleſiæ obſequio in aliam commigrare liberum ei non eſſet, dum vero priſtina illa conſuetudo tenuit, ille proprius, ac perpetuus habitus eſt cujuſvis Clerici Epiſcopus, qui primus ordinaverat, Clericumque a ſe ordinatum Eccleſiæ particulari alligaverat, ac ejus reſidentiæ aſtrinxerat, ut infra commonſtrabo peculiari diatriba poſt primum Carthaginenſe Concilium.

Quoad vero translationem Epiſcoporum Nicæno iſto Canone, aliiſque hic citatis prohibitam, ea pariter inhibetur Concilii Sardicenſis, *can.* 1. & Carthaginenſis tertii, *can.* 38. allegato apud Gratianum *can. non licet* 107. *diſt.* 4. *de conſecr.* Attamen Pontifices. Anterus, & Pelagius neceſſitatis, aut magnæ utilitatis gratia transferri, ac mutari poſſe, nonnunquam Epiſcopos accedente judicio Synodi Epiſcoporum, aut ſupremæ ſedis declarant, *cap mutationes*, *& c. ſequenti* 7 *quæſt.* 1. exempla occurrunt Petri Apoſtoli ex Antiochia Romam tranſmigrantis, Euſtachii quoque ſanctiſſimi Martyris, qui hac in Synodo conſedit Antiochenus Epiſcopus, cum fuiſſet olim Epiſcopus Beroenſis, Gregorius pariter Nazianzenus primum Nazianzenam rexit Eccleſiam, factus deinde Saſimorum Epiſcopus, & poſtremò electus ab œcumenica Synodo Conſtantinopolis Epiſcopus ipſo acceptante. Sequens autem ejus abrogatio factione, & ambitione contigit quorumdam, qui hoc facto vituperium indelebile contraxerunt. Quin, & ipſi Nicæni Patres in Locum dejectorum Epiſcoporum Arianorum Euſebii Nicomedienſis, & Theognidis Nicæni, aliarum Eccleſiarum Epiſcopos ſubrogarunt. Alexander quoque in Cappadocia Epiſcopus ad Sedem Jeroſolymitanam revelatione divina traductus fuit, ut fidem facit Euſebius *lib.* 6. *diſt. Eccl. cap.* 9. his conformia exempla perhibet Socrates *lib.* 7. *cap.* 35. & 36. Item vir ſanctiſſimus

Germanus teſte Cedreno a Metropoli Cyzicena tranſiit ad Conſtantinopolitanam. Itaque translationum Epiſcoporum legitimæ poſſunt eſſe cauſæ, atque aliunde profectæ, quam ex ambitione, vel avaritia.

Can. 17. deponi iubet Clericum uſurarium. Idem ſtatuitur Apoſtolorum can. 44 Et Arelatenſis Concilii primi can 12 & Laodicæni can. 5. Nicænus can. 19. ſtatuit, ut qui ex hæreſi Pauliniſtarum convertuntur, poſt ſuſceptum ab illis Baptiſmum rebaptizentur: & ſi fuerant in ea ſecta Clerici ordinati, ſi poſt converſionem judicentur ordinibus Eccleſiaſticis idonei, ubi novum baptiſmi lavacrum ſuſceperint, denuo ordinentur: Superius vidimus damnatas Synodos Africanas a Stephano Papa hoc nomine, quod Hæreticorum baptiſmum, ut inanem reprobaſſent. Debuit ergo ſpecialis in Pauliniſtis ineſſe cauſa, cur ipſorum baptiſmus reiiciendus eſſet. Atque hæc legitima quidem fuit, quia cum Paulo Samoſateno negantes Chriſtum eſſe Deum, & inſuper cum Sabellianis omnem abrogantes realem perſonarum divinarum diſtinctionem, & ſtatuentes unicam in Deo perſonam, talia ex conſequenti verba in baptiſmo ſolebant adhibere, quæ hujuſmodi hæreſim ſapientia, baptiſmo proprio valorem omnem, & efficaciam amoverent. Paulus tamen, & Sabellius in hoc invicem diſſidebant, quia Sabellius Chriſto divinitatem vindicabat, quam Paulus nefarius eidem abrogabat. De his diſſerit Epiphanius *Hæreſ.* 62. *&* 65.

Hic obſerva per hunc Nicænum Canonem 19. poſſe confirmari, illa complurium Theologorum ſententia, illum qui non ſit baptizatus, ſic eſſe Ordinationis Sacramentalis incapacem, ut ei collata omni careat validitate. Etenim hoc loco ſacra decernit Synodus, ut poſt validum Baptiſmum, manus illis ad Ordinationem denuo imponantur, qui poſt irritum, & inanem Pauliniſtarum baptiſmum fuerant

rant ab iiſdem ordinati. Quæſtio iſta ſub Innocentio Papa III magna partium contentione diſceptata fuit: qui Pontifex licet rem in ambiguo circa validitatem reliquorum a Baptiſmo Sacramentorum reliquerit indeciſam, ne tamen graviſſimum periculum ex ea incertitudine impenderet, adductus etiam Synodi Compendienſis decreto (cujus mentionem ſpecialem facit) ſtatuit Innocentius non modo baptiſmum, ſed etiam præcedentes ordines denuo conferri *c. veniens*, *de Presbyt. non bapt.* Canon vero Synodi Compendii habitæ ſic decernit: *Si quis in Presbyterum ordinatus, deprehenderit, ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur*.

Nicænus denique canon 20. ſancivit, ut diebus omnibus dominicis fideles ſtantes orent, nec genuflectant. Citatur *c. quoniam ſunt*, *diſt. 3. de conſecr.* Publici tamen pœnitentes excipiuntur, quos jubet Concilium Carthaginenſe quartum, cap. 82. etiam tempore Paſchali, & omnibus per annum dominicis flexis humi genibus orare.

De numero Canonum Nicænorum Diatriba.

CIrca Nicænorum Canonum numerum gravis agitatur controverſia, & adhuc ſub judice lis eſt, Concilium Carthaginenſe ſextum ſub Romanis Epiſcopis celebratum Zoſimo, Bonifacio, & Cœleſtino, magna in hac re ambiguitate fluctuavit. Inſiſtebat Zoſimus apud Concilium, ut decerneret de admittendis appellationibus ab Epiſcoporum Africanorum judiciis ad Apoſtolicam Sedem, juxta Nicænorum canonum præſcriptum. Huic poſtulationi haud ſtatim acquievere Carthaginenſes, miſeruntque ad Atticum Conſtantinopolis Epiſcopum, & Cyrillum Alexandriæ Epiſcopum, ut ſibi copiam facerent omnium Nicæni Concilii Conſtitutionum. At iſti tranſmiſerunt ad Africanos

nos vulgata illa viginti Nicæna capita, in quibus ne verbum quidem ullum de appellationibus ad Romanam Sedem, Ruffini quoque hiſtoria eorundem viginti, nec plurium meminit. Præterea Theodoritus *l.* 1. *Hiſt. Eccl cap* 8. in fine, refert editos a Nicænis Patribus canones viginti fuiſſe.

Ex oppoſito tamen veteres ſancti Patres haud pauca hujus Concilii decreta referunt nullatenus hiſce viginti comprehenſa. Ambroſius *epiſt. ad Vercell. nſem Eccl.* ſcribit interdictam a Synodo Nicæna Bigamorum ordinationem in ſacrum Clerum. Hieronymus *præfat in Judith*, teſtatur hunc librum fuiſſe a Synodo Nicæna ſacris libris connumeratum. Zoſimus jam vidimus eidem aſcribentem decretum de appellationibus ad Romanum Epiſcopum, quod idem confirmatur ex Theodorito *l.* 2. *Hiſt. Eccleſ. cap.* 4. ubi refertur, Athanaſium Epiſcoporum Arianorum judiciis oppreſſum recurriſſe ad Julium Romæ Epiſcopum, ipſoſque Arianos miſſis epiſtolis ad Julium, fuiſſe appellationis hujus cauſam nonnihil proſequutos. Athanaſius itaque ſequutus (ut Theodoritus loquitur) Canonem Eccleſiæ τῷ τῆς Ἐκκλησίας ἑπόμενος νόμῳ, Romam advenit, & Julius accuſatores citavit, ſed quænam illa Eccleſiæ lex? Non videtur Sardicenſis canon. Hæc enim Synodus poſt iſtam Athanaſii appellationem coacta fuit, ut liquet ex ſequenti cap. 5. Theodoriti, ſit ergo potius Nicænus.

Indubitatum præterea eſt Nicæni Concilii decretum, non tamen his viginti comprehenſum; de non celebrando Paſcha, niſi die Dominica occurrente primum poſt decimam quartam Menſis Martii Lunam. Hanc enim iſti Synodo ſanctionem attribuit paulo poſt habitum Concilium Antiochenum can 1. ipſeque, qui Nicænæ Synodo interfuit Conſtantinus Auguſtus, in ſua epiſtola, quam refert integram libro ejus vitæ tertio Euſebius, & quia in eodem Concilio, ut ſidus

effulـ

effulſit Athanaſius *epiſt. de Synod. Arim. & Seleuc.* denique hoc idem refert Epiphanius *hæreſ.* 69.

His adde in epiſtola Julii Papæ recenſeri octo, & viginti Concilii Nicæni canones, quorum primus hic eſt: *Non debent præter ſententiam Romani Epiſcopi Concilia celebrari*. Secundus, & tertius canon decernunt de appellationibus ad Romani Epiſcopi tribunal admittendis: neve Comprovinciales quidpiam ſtatuant adverſus ullum Provinciæ Epiſcopum, inconſulto Romano Epiſcopo. Inſuper Aegypti epiſcoporum epiſtola ad Felicem Papam ſecundum ſic enunciat. *Scimus in magna Nicæna Synodo trecentorum decem, & octo Epiſcoporum ab omnibus concorditer eſſe roboratum, non debere abſque Romani Epiſcopi ſententia Concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari, licet hęc, & complura alia neceſſaria Synodi capitula fuerint ab hæreticis quotidie nos infeſtantibus exuſta, nobiſque prærepta*.

Præterea Atticus Epiſcopus ad finem actuum Synodi Chalcedonenſis, modum perhibet conſcribendarum litterarum, quæ Canonicæ, & formatæ dicuntur fuiſſe in Nicæno Concilio præſcriptæ per litterarum Græcarum uſum, quarum aliæ numerales, aliæ nominum propriorum initiales ſint. Ad hoc tamen aliquis reſpondebit, viſum non fuiſſe Patribus decretum iſtud publicari, ſed ſecreto ſingulis Epiſcopis conſignari, ne facile poſſent iſtiuſmodi epiſtolæ ab aliis ſupponi, & ut ſuppoſitæ dignoſci, ac dijudicari queant.

Extant inter Athanaſii opera mutuo ſcriptæ litteræ hujus, & Marci Papę, Latinę, non vero Gręcę. Scribit ad Marcum Athanaſius Arianos quaquaverſum conquiſitos Canones Nicęnos, per univerſum Orientem concremaſſe adeo, ut nullibi tota Aegypto reperiantur ho[...]m exemplaria. Addit fuiſſe primum fabricatos a Nicæna Synodo Canones octoginta, quos eadem ad ſeptuaginta reduxerit. Obſecrat Marcum Athanaſius,

ut ex Romanæ Eccleſiæ ſcriniis novum Synodi exemplar ad ſe tranſmittat. Reſpondet Marcus ſe Nicænos Canones ſeptuaginta ad ipſum, ut expetierat, tranſmittere. Geminæ iſtæ litteræ Baronio, aliiſque pleriſque falſæ videntur, & ſuppoſititiæ. Non enim fulciuntur ætatis antiquioris, ſed mediæ dumtaxat teſtimoniis, & ipſis tantum Latinis, ut Ivonis Carnotenſis *p.* 4. *decreti c.* 108. & 109. Stephani etiam Papæ epiſt. ad Lutobium Epiſcopum. Allegatur etiam a Synodo Florentina œcumenica ſect. 20.

Alphonſus quidem Piſanus, & Franciſcus Turrianus ambo e Societate Jeſu ediderunt ſub nomine Nicæni Concilii canones octoginta ex Arabico exemplari translatos in Latinum, quos ab Alexandrino Patriarcha precario acceptos tranſcribi curaverant alii duo, quos ad huuc Patriarcham delegaverat Pius IV. ut ipſum ad Concilium Trid. invitarent. Huic alterum plane conforme Arabicum, idque vetuſtiſſimum exemplar repertum fuit in Bibliotheca ejus Cardinalis, qui poſtea ſummus Pontifex evaſit ſub Marcelli II. nomine. Arabica porrò lingua fuit olim, & nunc quoque eſt Lybiæ, Aegypto, & Pentapoli vernacula, & vulgaris. Veruntamen ſi his plagis tempore Cyrilli Epiſcopi Alexandrini canones hi octoginta nonnihil habuiſſent authoritatis, quis neget tranſmiſſurum omnes ad Carthaginenſes Patres enixe petentes, cum tamen ſolos viginti traſmiſerit?

Abrahamus Echellen natione Syrus, religione Maronita, librum Romę edidit de primatu Romani Epiſcopi, in quo Arabicorum canonum fidem aſtruere contendit. Illic primatum Romanum ſupra omnes Patriarchas monſtrat aſſertum a canonibus Arabicis tertio ſeptimo, & quadrageſimo quarto. Jura pariter appellationum a quorumcumque Epiſcoporum judiciis ad Papam canone ſeptuageſimo primo. Hoſque Arabicos nititur confirmare, tum præfato Zoſimi ad Concilium

Car-

Carthaginenſe commonitorio, tum appellatione Athanaſii ad Julium Papam juxta Eccleſiæ legem, ut loquitur Theodoritus, tum teſtimonio Nicæno allegato, & recepto in Concilio Chalcedonenſi, de Romanæ Eccleſiæ principatu, tum denique mutuis Athanaſii, & Marci epiſtolis; tametſi duarum iſtarum vacillet fides, & nutet authoritas.

Suſpiciones autem ſuppoſitionis Canonum Arabicorum Echellenus iſto non prorſus contemnendo argumento amolitur. Octoginta, inquit, Nicæni canones Arabici antiquiſſima traditione aſſerunt, & aſſervantur penes omnes Orientales Eccleſias, dudum ſchiſmaticas, & hæreticas, tum Melchitarum, qui per Syriam, Aegyptum, & Chaldęam diffuſi ſunt, Gręcorumque ſchiſma, & hęreſim conſectantur: tum Cophtorum, qui per Aegyptum diſperſi Dioſcori dogma probant: tum Armenorum Eutychis Hæreſiarchæ ſectatorum, qui per ambas Armenias late propagantur: tum Neſtorianorum, qui Meſopotamiam, & Babyloniam incolunt: tum Jacobitarum Monothelitarum, qui Ninivem, & trans Tygrin amplas regiones habitant, Suſianam, Perſidem, Parthiam, quin & per Bactrianam, & Indos diffunduntur. Atqui nemo crediderit univerſos toto Oriente ſparſos hæreticos, ſchiſmaticoſque regionibus, religione, ritibuſque diſpares, linguiſque diverſos Eccleſiæ Romanæ infenſos, ſimul in hoc unum conſpiraſſe, ut canones ſub nomine primæ œcumenicæ Synodi ementirentur, & confingerent, quibus ejus quem tantoperè averſantur Romani Epiſcopi ſupra ſe omnes, poteſtas conſtabiliretur.

Scribit Athanaſius *epiſtola de Concilio Arim. & Seleuc.* fuiſſe accurate conſcripta Nicænæ Synodi acta, ſuperſunt autem in tria volumina diſpertita hujus primi Concilii acta per Gelaſium Cyzicenum, quorum etiam meminit in Bibliotheca ſua Photius. Iſidorus quoque in prologo ſuæ canonum collectionis affirmat

mat, ſe a quibusdam epiſcopis ex Oriente profectis audiviſſe, aſſervari in illis regionibus uſum ab ipſis Codicem actorum Nicænæ Synodi, qui mole ſua quatuor Evangelia æquiparabat. Verum nec iſtud Gelaſii Cyziceni opus omnes diſcutit ambiguitates. Haud enim pauca veteres primæ notæ ſcriptores de Nicæno Concilio perhibent, quorum nullum apparet in opere illô veſtigium. Mirum ſane eſt res totius eccleſiaſticæ hiſtoriȩ celeberrimas, & prȩ reliquis memorabiles, quales ſunt canones, & acta omnium, primi, & præcipui generalis Concilii; baptiſmum quoque primi, atque Illuſtriſſimi Chriſtianorum Imperatoris, qui Eccleſiam diriſſima, & diuturna præcedentium Imperatorum tyrannide pene obrutam non modo in libertatem aſſeruit, ſed etiam in maximum ſplendorem, & triumphum evexit, tantis involvi obſcuritatibus, adeoque gravibus, & tamen mutuo diffidentibus veterum teſtimoniis; ut neque perſpicaciora ingenia ſe ab his extricare queant, ſuiſque in utramvis partem conjecturis oppoſita, & quaſi ineluctabilia diſpellere argumenta: ut alias omittam inſignes, & majoris momenti controverſias, quæ inter Theologos, validis hinc inde rationibus diſceptantur, neque diſceptari deſinent inter ipſos fideles, cùm tamen velit Deus illos, vel ex hoc ipſo propriam inſcitiam, humanique ingenii exilitatem agnoſcere, atque humiliter profiteri: ut addiſcant monente Apoſtolo, non velle, pluſquam oportet, ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.

CON-

CONC. ROMANUM.

Sub Sylveſtro Pontifice.

MUltis rationibus vacillat fides actuum Romanę primæ ſub Sylveſtro Synodi ante Nicænam, fierique poteſt, ut Canones qui primæ Romanæ tribuuntur, procuſi fuerint in Romana illa, quæ Nicænam œcumenicam ſequuta eſt, eamque confirmavit. Et ſanè canones illos, non niſi poſt Nicænum, & ſubſequutum Romanum Concilium commemorat Damaſi Pontificale in Sylveſtro, & collectiones Conciliorum a Franciſco Turriano Societat. Jeſu editæ, cæteræque anteriores, non niſi unius meminerunt Romani ſub Sylveſtro Concilii. Illud celebratum fuit in titulo equitii, quem Sylveſter ipſe erexerat in Thermis, quæ primum Titi, exinde Domitiani, poſtremò Trajani, nomen ſortitæ ſunt. Iſthic Damaſo teſte interfuerunt ducenti ſeptuaginta ſeptem Epiſcopi, qui Nicænam fidem, canoneſque approbaverunt. Statutum hic pariter fuit, ne Laicus Clerico audeat crimen inferre.

In iſto eodem conſeſſu legimus diſtinctos ordines Clericorum, ſcilicet Oſtiariorum, Lectorum, Exorciſtarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Sacerdotum, Epiſcoporum. Prima hic legitur mentio Cardinalium, tam Diaconorum, quam Sacerdotum urbis Romæ. His nimirum cura, & præfectura titulorum, ſeu præcipuarum, ac Parochialium Romæ Eccleſiarum incumbebat, nec non pauperum, quibus ad vitam neceſſaria Diaconi ſubminiſtrabant At nos fuſius de Cardinalibus ad ſecundum Concilium Lugdunenſe agemus.

Statutum pariter hic legimus, ne Clericus coram Laico judice cauſam dicat. Circa iſtam Clericorum im-

Immunitatem a Laicorum judiciis. Idem pariter ſtatutum eſt in Chalcedonenſi Concilio can. 9. aliiſque permultis Conciliis, præſertim Gallicanis, require infra, quæ hanc in rem fuſius differunt ad Cabilonenſis Synodi Canonem 11. Edictum quoque hic fuit, ne Altaris Sacrificium in panno ſerico, vel tincto celebretur, ſed in puro lineo per Epiſcopum benedicto, quod referat mundam Sindonem, qua Chriſti motuum corpus involutum fuit.

Poſt Nicænam Synodum ſtatuit in hac Romana Sylveſter, ut Eccleſiæ proventus quadrifariam diſpertirentur adeo, ut pars una Epiſcopo tribueretur, ſecunda Clero miniſtranti, tertia fabricæ, & ornamentis Eccleſiæ deſtinaretur, ultima pauperum neceſſitatibus applicaretur. Quod jus confirmarunt Pontifices Gelaſius, Gregorius Magnus, aliique relati in decreto *c. vobis enim*, *c. conceſſó*, *c. quatuor autem*, *c. mos eſt 12 q. 2.* Præterea in *c. ad hoc 16. q. 1.* ex S. Gregorii *l. 3. epiſt. 11.* & ejuſdem *epiſt. ad Auguſt Angl. Epiſcopum reſp. 1.* Meminit hoc idem Concilium baptiſmi a Sylveſtro Pontifice Conſtantino Auguſto collati, & mirificæ curationis a lepra, cui medendæ nefarium ex infantium ſanguine balneum medici præſcripſerant. Quæ hiſtoria refertur pariter in poſteriori Synodo Nicæna, necnon in vetuſtis Sylveſtri Papæ actis, quæ olim approbavit Gelaſius Papa in Concil Rom. ſeptuaginta Epiſcoporum, ut habetur in *can. Romana Eccleſia diſt. 15.* his alludit Gregorius Turonenſis narrans Clodoveum Franciæ regem ad ſacrum Lavacrum properaſſe quaſi alterum Conſtantinum, ut mundaretur a lepra. Venantius Fortunatus eadem Sylveſtri acta commemorat in vita S. Marcelli. Ex Græcis vero ſcriptoribus Theophanes, & Simeon Metaphraſtes in vita S. Sylveſtri, Conſtantinum perhibent ab ipſo baptizatum. Quam in ſententiam magis propendet Baronius.

Baptizatum autem Nicomediæ ſub finem vitæ Con-

ſtantinum fuiſſe graviſſima ſuadent teſtimonia. Hoc enim diſerte affirmat Euſebius *lib. 4. vitæ Coſtantini cap. 62.* addens collatum fuiſſe baptiſmum ab Euſebio Nicomedienſi. Etiamſi vero ſcriptor iſte ſit Arianus cum tamen de re omnium quæ ſuo tempore contigerant notiſſima, univerſoque orbi comperta teſtimonium publicum conſcriberet, ſi jam antea fuiſſet Romæ a Sylveſtro cum inſigni ſolemnitate, atque miraculi acceſſione baptizatus Imperator, non modo fuiſſet præfractæ impudentiæ; ſed projectæ omnino ſtultitiæ contrariam, & publicam teſtificationem ſcriptis mandare apud homines, qui ſub Conſtantino vixerant. Scilicet Euſebius ſit ſuſpectus author, non poteſt tamen ullatenus ſuſpectum eſſe illius hac in re teſtimonium. Eidem ſubſcribit Ambroſius oratione in obitum Theodoſii: ſuffragatur etiam Hieronymus in Chronico, Socrates quoque *lib. 1. cap. 39.* Theodoritus *lib. 1. cap. 32.* Sozomenus *lib. 2.* quibus aſtipulatur Caſſiodorus *hiſtor. tripartitæ lib. 3.* Solet etiam hanc in partem proferri teſtimonium Epiſcoporum orthodoxorum, qui fuerant in Synodo Ariminenſi *in epiſtol. ad Conſtantinum* ſcripta, quam referunt Athanaſius *lib. de Synod. Arim.* & Socrates, & Sozomenus, & Theodoritus, & in fragmentis Hilarius; refert vero ea epiſtola Conſtantinum accepto baptiſmo, ex hac vita in æterna præmia commigraſſe. Cœterum Baronius ſolo unius Typographi errore ſubnixus, eo loci pro Conſtantino legendum autumat Conſtantem. Provide namque admonet Joannes Morinus in ſua Conſtantiniana Hiſtoria legi in omnibus quæ extiterunt Athanaſii editionibus Græcis, & Latinis, eo loci nomen Conſtantini, non vero Conſtantis, præterquam in columna Latina editionis Commelii: in Latina, inquam; ſiquidem in columna Græca contextus Græci ejuſdem Commelianæ editionis diſerte habetur Κονσαντίος. Cæterum editio-

nes

nes Pariſienſes, cæteræque omnes a Commeliana explicite habent apud Athanaſium loco præfato Κωνσταντῖνος, in Græca columna, & Conſtantinus in Latina. Perperam itaque ex unius Typographi mendo, quod erat corrigendum ex illibata columna Græca ejuſdem ipſius editionis adiacente illi Latinæ translationi, contendit Baronius corrigenda eſſe reliqua omnia Græca, Latinaque Athanaſii exemplaria, quæ conſtanter exprimunt Conſtantinum; ſed ipſa inſuper omnia tum Hilarii, tum Socratis, tum Sozomeni, tum Theodoriti exemplaria, quæ cum hanc eamdem Ariminenſium epiſtolam referant, nihil habent, ſive Græcè, ſive Latine, quam Conſtantinum, quemadmodum, & Caſſiodori Tripartita hiſtoria. Perſpicuè igitur arguunt teſtimonia poſt Euſebium memoratum, tum Athanaſii, tum Hilarii, tum Ambroſii, tum Hieronymi, tum Socratis, tum Sozomeni, tum Theodoriti, tum Caſſiodori: Quibus addendus Gelaſius Cyzicenus apud Photium, necnon Evagrius, & Chronicon Alexandrinum, itemque Alexander Monachus in ſuo Græce conſcripto de ſacræ Crucis Inventione libro, fuiſſe baptizatum Nicomediæ Bithyniæ in Civitate Conſtantinum Auguſtum ſub exitum vitæ.

Porro vetuſtiores Conciliorum editiones in unum Romanum Concilium a Nicæno proximum compingunt, quæ in duo poſteriores editiones diſpertiverunt. Sed iſta diſcuſſio levioris eſt momenti, quam ut in ea facienda ſit mora.

Geſta per Arianos contra Nicænam fidem ſub Magno Conſtantino, & de Tyri Conciliabulo.

FIdei ſymbolum in Nicæna Synodo procuſum refert Athanaſius de fide ad Jovianum, cui ficte, & non ex animo Ariani ſubſcripſerunt. Arius ipſe, ut Anathematis infamiam, & exilii pœnam declinaret,

Ni-

Nicænam fidem ſubdole, & diſſimulanter profeſſus eſt. Ideoque a Conſtantino reſtitutus ſub conditione hac, ne Alexandriam reverteretur, ut docet Athanaſius Apologia 2. addunt Socrates, & Sozomenus edictum Conſtantini, ut decretis Nicænis ab omnibus obtemperetur, propoſitis in refractarios pœnis exilii, & bonorum amiſſionis: utque Arii libri non modo hæretici, ſed etiam obſcænus ille quem Thaliæ titulo inſcripſerat, ignibus traderentur: ut vocarentur Porphyriani omnes hujus hæreſis ſectatores odioſo Sophiſtæ nomine, qui nefariis libris Chriſtianam Religionem proſciderat. Dum vixit Conſtantinus Ariani Nicænæ fidei aperte obſiſtere auſi non ſunt: At eam labefactare, & quaſi occultis cuniculis ſubvertere non deſtiterunt, aſſiduis adverſus præcipuos hujus fidei cultores molitionibus, & apud principem calumniis, in Athanaſium præſertim furor illorum deſævit. Vita functo poſt Nicænam Synodum, Alexandro, clerus, populuſque Alexandrinus, in ſedem Alexandrinam promovit Athanaſium, obſiſtentibus licet, & frementibus, in dieſque tumultuantibus Arianis.

Fax Arianorum præcipua erat Euſebius Nicomedienſis Epiſcopus, qui aulicis artibus Conſtantini gratiam, & conſuetudinem in primis nactus fuerat. Hic imperiale reſcriptum ab illo per dolum extorſit minis refertum adverſus Athanaſium, niſi Arium in urbem Alexandriam, & in communionem reciperet. Athanaſius tantum malum prudenti reſponſione divertit, reſponditque Arium recipi non poſſe ſine manifeſta fidei Nicænæ, & publicæ quietis proditione. Videndus ipſe Athanaſius *Apolog.* 2. Theodoritus *l.* 1. Sozomenus *l.* 1. & Ruffinus *l.* 1. qui ſimul referunt hæc quæ ſequuntur.

Euſebius Nicomedienſis doli, & ſcelerum artifex curat occulte detineri Arſenium Epiſcopum, ſubornatque accuſatores, & teſtes Athanaſium apud Princi-

pem

pem criminantes fuiſſe ab illo per ſummum nefas Arſenium trucidatum, & retentam occiſi manum ad magicas præſtigias, quam ad criminis indicium proferebant. Hujus, aliorumque criminum quæ Athanaſio imputabantur cognitionem Imperator Synodo commiſit, quam ſuadente Nicomedienſi Cæſaræ Palæſtinæ Metropoli indixit, cujus erat Epiſcopus Euſebius alter Arianæ ſectæ dux inter præcipuos, qui ſcriptis libris, & habitis coram Conſtantino orationibus in ſumma erat commendatione. Cæſaræam itaque conveniunt Orientis Epiſcopi majori ex parte Ariani. Citatus Athanaſius horum judicium declinabat, tùm quia infenſos adverſarios ipſos patiebatur, tum quia illorum non ſuberat juriſdictioni, utpote altioris Sedis, & Eccleſiæ Patriarcha. At Conſtantinus ab Arianis elulus mandat ei, ut ſe judicio Synodi ſiſtat, neque cauſam ſuam fuga, & indebita evaſione prodat, ſi ſit innocens: ſimulque Synodum transfert in Tyrum Phæniciæ Metropolin, atque Euſebianorum ſuaſu Dionyſium Comitem illis addictiſſimum, & profeſſione Arianum, cum militari manu delegat ad Synodum.

Athanaſius ſic effectum videns Conſtantinum ſatius duxit, Tyrum concedere, ſecumque adduxit quadraginta ſeptem ſuæ Patriarchiæ Epiſcopos, quos inter eminebant ſancti Confeſſores Potamon, & Paphnutius: præter quem numerum Euſebiani ſexaginta Epiſcopi convenerant, ut ſcribit Socrates, *l.* 1. *c.* 20. his omnibus præſidebat Euſebius Cæſarienſis. Jubent Euſebiani, ut Athanaſius ſtet reus, ſuamque coram Synodo cauſam dicat: tum Potamon Heraclęę in Aegypto Epiſcopus, ut refert Epiphanius *hæreſi* 68. converſus ad Cęſarienſem Euſebium, hæc illi lacrymans exprobravit: Tu Euſebi ſedes ſtante in tuo conſpectu Athanaſio? quis tantam indignitatem non perhorreſcat? anne meminiſti, te mecum in carcerem, dum furebat Diocletiani perſecutio fuiſſe detruſum; illic orbatus oculo

fui,

fui, ut in hac facie vides, & poplite ſuccisus ob conſtantem fidei confeſſionem. Tu vero nullam in tuo corpore referens notam dimiſſus es integer, & illæſus, quia Gentilium acquieſcens voluntati libertatem tuam, & corporis indemnitatem proditione redemiſti Chriſtianæ religionis.

Proteſtatus Athanaſius primum fuit de judicum incompetentia, ſed ipſius a Pſeudo-Synodo declinatione rejecta, producti ſunt accuſatores ex Meletiana factione manum exhibentes, quam mentiebantur occiſo per ipſum Arſenio amputatam. Arſenius porro qui niſi fuga ſalutem quæſiviſſet, proxime ab Euſebianis, ne flagitium internoſci poſſet tam perditæ ipſorum impoſturę in occulto ſtrangulandus erat, per inſignem Dei providentiam, paulo ante de carcere dilapſus, nocte intempeſta ad Athanaſium diverterat, qui eum hactenus abditum de repente in conſpectu Concilii malignantium conſtituit, ejuſque pallium ex utroque latere removens: En, inquit, Arſenii dexteram, en etiam ſiniſtram ejuſdem manum: nunc ab his accuſatoribus percunctamini, undenam iſtam quam proferunt hominis manum acceperint? Scribit præterea Theod. *l.* 1. *c.* 3. ſubornatam ab Arianis mulierem poſtulaſſe Athanaſium illati ſibi per vim ſtupri, cum illum ſuſcepiſſet hoſpitio. Cum igitur mulier in Athanaſium ſuas querelas proponeret, progrediens Timotheus Presbyter, ego ne (ait) mulier vim tibi, & ſtuprum intuli? tum ipſa credens, eſſe ſibi ignotum Athanaſium, convitiis Sacerdotem excipiens rem præfractius aſſeverat, & judicum fidem contra Timotheum obteſtatur ad ſceleris vindictam. Objecta pariter Athanaſio fuit ſacri cujuſdam calicis effractio, quam cum ille negaret, commiſit Pſeudo-Synodus hanc inquiſitionem delegatis a ſe infenſiſſimis Athanaſio Epiſcopis Theognidi Nicææ, Valenti Murſi, Urſacio Singidonis, aliiſque Arianis Epiſcopis, ut in Mareotidem profecti, rem plenius inveſtigarent.

Egreditur ex illo malignantium Concilio Athanaſius, atque ad Imperatorem proficiſcitur : interea Legati ex Mareotide redeunt legatione, quam celerrime, & iniquiſſime functi, Damnatur a Conciliabulo innocens Athanaſius, & ſede Alexandrina depellitur, ut ipſe in ſua teſtatur Apologia.

Peracta Tyri Synodo, Euſebiani mandato Conſtantini Jeroſolymam conveniunt ad magnificæ dedicationem Baſilicæ, quam largis ſumptibus extruxerat. Dumque illi Jeroſolymis conſiſtunt, Arium novam fidei confeſſionem, in qua nulla erat conſubſtantialis mentio profitentem publice complectuntur, atque in communionem recipiunt : Synodalibus litteris Conſtantino commendant, & obnixe ſupplicant, ut eum ſinat Alexandriam regredi.

Interea innumeris ſuperatis obſtaculis per aulicos objectis, qui Athanaſium ab acceſſu principis omnimode arcebant, perpeſſus innumeras repulſas magnanimus Chriſti Confeſſor Imperatorem tandem adiit, eiq; adverſariorum nequitiam, & fraudes propalavit. His compertis Conſtantinus antiſtites, qui Tyri conſederant, Conſtantinopolin accerſivit ad ſe, judicii contra Athanaſium rationem reddituros. Cæteris Epiſcopis ob ſceleris conſcientiam detrectantibus, & moras nectentibus ſex tantummodo regiam in urbem adventarunt, ſuæ in Aula poteſtati, ſuarumque fraudum confiſi præſtigiis, uterque ſcilicet Nicomedienſis, & Cæſarienſis Euſebius, Theognis, Patrophilus, Valens, & Urſacius: qui ut judicii Synodalis examen effugerent, veteribus omiſſi calumniis, novas alias in Athanaſium comminiſcuntur, quibus denuo Conſtantinum adverſus Athanaſium concitarunt, eum comminatum fuiſſe aſſeverantes prohibiturum ſe annonæ ex Aegypto tranſvectationem ad regiam civitatem, atque teſtes partim a ſeipſis, partim a Dionyſio corruptos produxere quinque Epiſcopos Aegyptios, ex illorum numero qui Athana-

ſium

ſium comitari, eundem in Tyri Pſeudoſynodo pro viribus defenderant. O humani animi deplorandam levitatem, inconſtantiam, & perfidiam! Conſtantinus omni alia perquiſitione omiſſa, graviterque Athanaſio ſuccenſens, Treviris illum exulare jubet: non tamen permiſit Euſebianis, quod avidiſſime expetebant, alium ejus loco deligere Alexandrinum Epiſcopum: hoc tamen obtinuerunt, ut Alexandriam, unde Athanaſius ejiciebatur, regrederetur Arius. Verum ſtatim atque in ea civitate verſari cœpit Hæreſiarcha, omnia tumultu, & violentiis replevit, ideoque eum aliquanto poſt urbe excedere juſſit Conſtantinus.

Treviros profectus Athanaſius a Maximino illius civitatis Epiſcopo, atque ab ejus Clero, & populo, tanquam Dei Angelus, atque uti vere erat inviƈtiſſimus fidei confeſſor, & propugnator exceptus eſt. Nec multo poſt exceſſit ex hac in meliorem vitam Conſtantinus anno a Chriſto 337. diviſo inter filios tres Imperio, quos ei Fauſta Maximiani Herculii Imperatoris filia pepererat, Conſtantino enim natu maximo Gallias, Hiſpanias, Britannias, & quidquid trans Alpes erat, attribuit: Conſtans natu minimus Italiam, Siciliam, Africam, Græciam, & Illiricum ſortitus eſt: Conſtantius natu inter ambos medius Aſiam, & Orientem cum Ægypto adeptus fuit.

Geſta ab Arianis poſt Magni Conſtantini exceſſum.

CONſtantino Patre mortuo, Conſtantinus junior Nicænæ fidei cultor ex Galliis, ubi regnabat, Athanaſium cum honorificis litteris Alexandriam remiſit, non auſo Conſtantio cui parebat Ægyptus, quique Arianam aperte fovebat impietatem, obſiſtere, metu fraterni belli, infeſtantibus etiam ditionis ſuæ fines Perſarum armis. Quicunque etiam alii orthodoxi Epiſcopi fuerant a Tyri Conciliabulo propriis Eccleſiis

ejecti, reſtituti ſunt opera Catholicorum Principum Conſtantini, & Conſtantis: qua occaſione Ariani ſeditiones, & tumultus paſſim excitarunt, vita functis Romæ Pontificibus Sylveſtro, ejuſque ſucceſſore Marco, Julius Thronum Apoſtolicum aſcendit. Cum vero Euſebiani, neque Athanaſium, neque Orthodoxos Alexandrinos ſinerent eſſe quietos, & priſtinas in Athanaſium calumnias retexerent calicis effracti, læſæque Imperatoriæ Majeſtatis, obtenderentque ipſum Synodali ſententia depoſitum non potuiſſe ſolo Principum mandato reſtitui, Julius Romæ Epiſcopus cauſæ hujus diſcuſſionem in Romana Synodo a ſe indicta ſuſcepit. Athanaſium igitur, ejuſque adverſarios ad cauſam in Concilio dicendam, miſſis in Orientem Legatis, citavit. Athanaſius ſe judicio ſynodali Romæ ſtitit, & Euſebianos tergiverſantes, atque evaſionum leves prætextus conſarcientes annum integrum cum dimidio expectavit. In Romano itaque pluſquam quinquaginta Epiſcoporum Concilio cauſa ejus accuratiſſime explorata, reſtitutus demum Athanaſius in priſtinam ſedem fuit, ut ipſemet prolixius commemorat in 2. Apologia, quę Julii quoque epiſtolam continet, quę facit fidem, hoc eodem Romano Concilio fuiſſe pariter abſolutum. & ad propriam Eccleſiam remiſſum Marcellum Anciræ Antiſtitem, alioſque complures Epiſcopos ex Thracia, Cæleſiria, Phænicia, Palæſtina: Presbyteros etiam pleroſque, qui eodem ex Ægypto, & aliunde convenerant. Deſiit Romanum iſtud Concilium anno Chr. 341 Quo eodem anno Euſebiani, qui detrectatum Romæ vadimonium frivolo belli Perſici prætextu apud Julium excuſaverant, Pſeudo Synodum Antiochiæ coegerunt ſpecie quidem dedicandæ Baſilicæ a Conſtantino in ea civitate conſtructæ, ſed revera ut abſolutioni Athanaſii, quam Romæ futuram augurabantur, novam Conciliabuli condemnatoriam contra Athanaſium ſententiam opponerent. Quin etiam ut eidem

via

via omnis reditus intercluderetur, Epiſcopum Alexandriæ crearunt Georgium Cappadocem qui eo adventans cædibus, rapinis, omnique violentia in orthodoxos graſſatus eſt.

Interea divinus Athanaſius clam Alexandria, quo paulo ante conceſſerat, digreſſus, Romam denuo repetit, ibiq; triennium commoratur: quo etiam ut ad commune afflictorum aſylum, alii non pauci ab Arianis pulſi Antiſtites confugerunt, ut teſtatur Socrates l. 2. c. 11. inter quos fuere Aſclepas Gazę. Marcellus Ancyrę, Lucius Adrianopoleos, & Paulus Conſtantinopolis Epiſcopi; non ſolum enim catholica fides Romæ illibata florebat; ſed etiam Roma ipſa, totaque Italia Conſtanti religioſiſſimo Principi eo tempore parebat.

Exacto Romæ triennio, Athanaſius inde Mediolanum commigravit a Conſtante accitus; Quo ſatagente, & urgente, ipſoque Conſtantio demum annuente, celebrata eſt Sardicæ generalis Synodus anno 347. ejus Synodi decreto Athanaſius, Paulus, aliique extorres Epiſcopi priſtinas repetivere ſedes: unde tamen rurſus ab Arianis dejecti ſunt.

Ariana quoque perfidia crudeliter eſt divexatus Euſtachius Antiochenus ille in Nicæna olim Synodo ſpectabilis, ſanctitate vitæ, doctrinæque inſignis. Adverſus hunc in Pſeudoſynodo Antiochena Euſebius Cæſarienſis, Theognis Nicænus, aliique facinoroſi præſules meretricem ſubornarunt, quæ Euſtachium in medio patrum conſeſſu reum poſtulavit, quod cum ex ſe infantem, quem ulnis geſtabat, progenuiſſet, educationis tamen impenſas non exolveret. Alii quoque detulerunt ſiniſtre de Fauſta Imperatoris matre fuiſſe locutum. Sed accuſatrix mulier calumniæ pœnitens, quia innocentiſſimum Præſulem circumvenerat, eamdem poſtmodum retractavit, ut teſtificatur Theodoritus, ſeque pretio corruptam ab Euſebio Cæſarienſi, ut perfide adverſus Euſtachium

Epiſcopum mentiretur, publice declaravit: Nec minus tamen ab Antiocheno Conciliabulo Euſtachius depoſitus fuit, & a Conſtantio relegatus, extremum diem poſt multas ærumnas clauſit in exilio. Huic depoſito Ariani Stephanum, deinde Eunuchum Leontium utrumque Arianum ſubſtituerunt. Euſtachius ſcriptis libris Eccleſiam illuſtravit, qui ab Hieronymo, Theodorito, aliiſque veteribus celebrantur.

Conſtantinopolitanæ autem Eccleſiæ perſecutionis hiſtoria altius a Conſtantini regno repetenda eſt, quo tempore Arius virus ſuum in Aegypto, & finitimis oris ſpargebat. Alexander Conſtantinopolis Eccleſiæ gubernacula regebat. Alexandro Alexandriæ Epiſcopo & ſtudio religionis, & morum ſimilitudine conjunctiſſimus, a quo etiam epiſtolam accepit circa naſcentem hanc hæreſim, quæ refertur a Theodorito l. 1. cap. 4. Alexander Conſtantinopolis Epiſcopus, quanta valuit ſedulitate curavit, ne tanta lues in regiam urbem propagaretur: eandenque poſtmodum in Nicæna Synodo hæreſim, cum aliis Patribus condemnavit.

Attamen Euſebiani cum in aula Principis gratia, & poteſtate prævalerent, tantum effecerunt, ut Conſtantinus Arium reſipiſcentiam a ſuis erroribus ſimulantem benigniſſimis litteris acciverit, potiturum in ipſa regia civitate fidelium communione: & mox accedentem Hæreſiarcham ſingulari benignitate complexus ſit. Alexander, ubi fruſtra Imperatorem admonuit, rogavit, & obteſtatus fuit, jejuniis, lacrymis, & orationibus intentus noctem totam Deum ſupplicando in Eccleſia excubavit. Poſtridie Arius cum ampliſſimo comitatu agmen ducente Nicomedienſi Euſebio, ad templum progreditur. Verum urgente ventris neceſſitate cogitur de via in publicas latrinas divertere: ubi divina exceptus ultione diſruptis viſcerum compagibus, inſtar execrandi Judæ ſua effudit inteſtina, ſimulque fœdiſſimam animam. Quo eventu plures commoti ad-

miſ-

miſſam hæreſin ejurarunt. Ipſe Conſtantinus divinam in homine nefario vindictam agnovit, & revocare Athanaſium Treviris exulantem propoſuit: nec tamen præſtitit morte ipſe præventus, ut refert Athanaſius orat. 1. contra Arianos.

Demum anno 340. Alexander Conſtantinopolis Epiſcopus inſtante ſuæ mortis die, ne Arianorum factio ſucceſſorem ſibi Arianum provideret, ſedulam dedit operam, ut ſibi defuncto Paulus Sacerdos meritiſſimus ſubrogaretur, quod & factum eſt obſiſtentibus licet Arianis. Cæterum adveniens primum Conſtantinopolin Conſtantinus mortuo patre Paulum urbe exegit, ejuſque in ſedem Euſebium promovit deſultorium Epiſcopum, qui primum Beryti Epiſcopus in Nicomedienſem Sedem tranſiliit, atque ex illa in Conſtantinopolitanam ſe ambitioſe proripuit. Paulum Conſtantius in Pontum deportari juſſit. Poſt biennium deinde mortuo tot facinorum auctore Euſebio, Paulus in priſtinam ſedem regreditur: ſed Arianis adverſum eum tumultuantibus, Conſtantius Antiochia excedens Conſtantinopolin iter aggreditur, unde Paulum exulare jubet in Singera Meſopotamiæ ferro vinctum, ut refert Athanaſius *epiſt. ad Solitar.* rurſumque inde in Emeſam, quarto demum exilio Cucuſum Cappadociæ ad fines Armeniæ in deſertis Montis Tauri: quo loco in ſqualenti, & obſcuro carcere incluſus eſt, fame frigoreque necandus: poſt ſex dies Ariani recluſo carcere ſpirantem adhuc laqueo ſtrangulant, ut ibidem Athanaſius refert.

Synodus Gangrenſis.

GAngræ in Paphlagonia Magno imperante Conſtantino celebrata Synodus fuit, cujus urbis notitiam Synodicæ litteræ ſuppeditant, in quibus Euſtachii errores recenſentur, quorum cauſa indictum

iſtud Concilium fuit, Euſtachius iſte Manichæorum deliria propagavit, cujus meminere Socrates l. 2. c. 33. & Sozomenus l. 3. c. 15. Nuptias eo uſque damnabat, ut omnem ſalutis ſpem conjugatis adimeret, eoſque qui cum presbyteris olim ante ordinationem conjugatis communicarent, execraretur. Idem quoslibet connubio conjunctos diſiungebat: quo fiebat, ut innumeri poſt abdicata matrimonia continere non valentes, adulteriis, omniq; ſpurcitia ſe contaminarent. Solemnes in Eccleſia conventus deſpicientes Euſtachiani privatos conventus agitabant. Novis etiam, & inuſitatis veſtium formis utebantur. Servos a propriis dominis abducebant. Mulieribus virorum indumenta, & capillorum detonſionem ſuadebant. Divites qui ſe ſuarum opum poſſeſſione non abdicabant, excludebant penitus a regno cœleſti. Et quaſi conſpiraſſent contraria reliquis omnibus incedere via, deteſtantes reliqua jejunia, ſola probabant, & ſanciebant jejunia dierum Dominicarum. Carnium etiam comeſtionem, ut rem de ſe abominabilem omni tempore damnabant. Oſii præſentia Cordubenſis Epiſcopi, qui Synodo huic interfuit, præſeditque, ſatis arguit coactam tunc temporis fuiſſe, quando impoſita ſibi Apoſtolica Legatione a Sylveſtro fungebatur in Oriente, ut divexatas, & nutantes Eccleſias confirmaret. Ideoque Symmachus Pontifex in Romano Concilio Gangrenſes canones aſſerit Apoſtolica authoritate decretos.

Canon 2. fidem facit, eo tempore fideles per religionem a ſanguine, & ſuffocato abſtinuiſſe, juxta decretum Apoſtolicum, Act. 15 ex epiſt. Gallicanarum Eccleſiarum Lugdunenſis, & Viennenſis ad Eccleſias Aſiæ refert Euſebius *l. 5. hiſt. Eccl. c. 1.* Sanctam Martyrem Biblydem, ſub immani perſecutione Marci Aurelii Antonini, & Lucii Veri Imperatorum ſic locutam fuiſſe ad Gentilem præſidem, plebemque circumſtantem: quomodo poſſemus nos Chriſtiani in animum inducere,

ut

ut infantes, quemadmodum calumniamini, devoremus, qui nefas eſſe ducimus ſanguine veſci vel brutorum. Tertullianus *apologet. cap.* 9. eamdem calumniam eodem refellit argumento abſtinentiæ ab animantium ſanguine. Sed & his longe poſterius Concil. in Trullo quiniſextum anni 707. can. 67. eamdem ſanguinis, & ſuffocatorum animalium prohibitionem inſtaurat. Quæ cum ſit ab Apoſtolis præcepta, non ut divini, ſed humani juris, ac Eccleſiaſtici, ut ſe Judæis alioqui ſcandalizandis, & a converſione ad Chriſti fidem deterrendis accommodarent, potuit ſenſim legis hujus obligatio antiquari, ex quo ipſius cauſa, finiſque deſivit. Præterea, ut obſervavi ad tertium Apoſtolorum Concilium, ex Actis liquet Apoſtolorum cap. 15 & ex 1. Cor. 8. præceptum abſtinendi a ſanguine, ſoffocatis animantibus, & idolothytis fuiſſe, non omnibus Chriſtianis, ſed ſolis Syris, & Cilicibus impoſitum.

Can. 12. illos præſtringit, qui cum ſibi peculiare veſtis genus aſciſcant, eos audent damnare, illorumque averſari communionem, qui vulgari, & communi veſte utuntur. Hæc obſervatio argumentum Novatorum retundit, quo ſpecialia veſtimenta reprobare intendunt, ex vi hujus Canonis, quibus Clerici, & Monachi amiciuntur: Cum tamen perſpicuum ſit, Eccleſiam per hoc minime damnare Laicos communi cultu indutos. Hæc ſunt hujus canonis verba: *Si quis propter eam quæ exiſtimatur exercitationem amictu Pallii utitur, & tanquam ex eo habens juſtitiam eos condemnat, qui cum pietate liberos, ac veſtem communem, & uſitatam ferunt, ſit anathema.* Pallium utpote ſimplicius veſtis genus aſſumebant, tum Philoſophi Ethnici, tum Chriſtiani plerique ad purioris, & ſegregatioris vitæ profeſſionem. Et quum abjecta toga, ſumptoque pallio Tertullianus quaſi novi generis vitæ ſectator, humanique generis oſor inſimularetur, ſuum procudit de pallio tractatum, quod ita deſcribit, ut ſit extima veſtis tunicæ ſuperinducta,

qua-

quadrata, ex utroque laterum regeſta, & per fibulam ad collum alligata.

Can. 2. anathemate ferit, aut (quod faciunt hæretici Calviniani,) abhorret fidelium conventus ad Martyrum ſepulturas, & ſacra reprobat, quæ inibi celebrantur: quique memorias Sanctorum vita functorum criminantur.

Canon 21. obſervari jubet omnia non ſolum quæ Scriptura præcipit, ſed etiam quæ traditionibus Apoſtolicis continentur: damnatque profanas novitates, quas hæretici invehunt. Quam igitur inepte ſectarii abutuntur Gangrenſibus Canonibus contra Eccleſiaſticum cœlibatum, & abſtinentias, indumentaque religioſa quæ tum approbavit, tum ſegregatioris vitæ profeſſionis hominibus præſcripſit ſancta Dei Eccleſia, alio longe fine quam Manichæi, nuptias ideo, & carnium uſum reprobantes, quia hæc eſſe de ſe mala, atque adeo per diabolum, tum creata, tum introducta dicerent. Cum tamen Chriſti Eccleſia, res illas per ſe bonas, Deique opera eſſe prædicet, nihilque condemnet, quam animi proterviam obedire detrectantem, aut perfidiam ejus, qui ſpontaneo voto melioribus, & perfectioribus addictus, ſuam idcirco damnationem habet, quia primam fidem irritam facit, ut diſerte loquitur Apoſtolus 1. Timot. 4. de viduis, quæ nubere volunt poſt continentiæ perpetuæ profeſſionem. Hæc vero Catholica diſcrimina perſpicue indicant decem Gangrenſes canon. 1. 2. 4. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 21. Eccleſia vero traditione Apoſtolica, quæ hoc canone 21. aſtruitur, & ſibi a Deo conceſſa poteſtate utens, nonnullas dapes aliquandiu prohibet, quemadmodum primis parentibus fructum ſcientiæ Deus interdixit, quem tamen ſciebat bonum, & a ſe creatum eſſe.

Traditiones Apoſtolicas, quas Gangrenſis canon 21. aſtruit veteres Patres confirmant ipſis etiam ſacris ſcripturarum teſtimoniis. Baſilius *lib. de Spiritu Sancto cap.*

cap. 29. duo Pauli teſtimonia ad faciendam traditionibus fidem profert, ſcilicet 1. Cor. 11. *Laudo vos quod per omnia mei memores eſtis, & ſicut tradidi vobis præcepta mea tenetis.* Et 2. Theſſ. 2. *Itaque fratres tenete traditiones quas accepiſtis, ſive per ſermonem, ſive per epiſtolam noſtram*: additque ibi Baſilius non ſcriptas traditiones Apoſtolicas, paris eſſe authoritatis cum Apoſtolicis ſcripturis apud omnem Eccleſiam. Chryſoſt. item in commentariis ad utrumque Pauli locum admonet Apoſtolum loqui de traditionibus non ſcriptis, & ſimul addit iſtas non minorem fidem mereri, quam quæ Apoſtoli ſcriptis commendarunt; ſimilia profert Tertul. *lib. de coron. mil.* in quo poſtquam varias baptiſmi cæremonias, & ſigni crucis frequentiſſimum apud fideles, ad frontem producta manu in omni opere uſum, & anniverſarium pro defunctis ſacrificium, aliaque hujuſmodi commemoratus eſt, ita ſubjungit: *Harum, & ſimilium diſciplinarum, ſi legem expoſtules ſcripturarum, nullam invenies; traditio tibi prætenditur auctrix, conſuetudo firmatrix, & fides obſervatrix.* Idemque *lib. de præſc. contra hæret.* ex inſtituto docet hæreticos non ex ſcripturis, ſed ex traditionibus refellendos eſſe.

CONCIL. ANTIOCHENUM.

CHriſti anno 341. habita fuit Antiochiæ Synodus partim Orthodoxorum, partim Arianorum Antiſtitum, quo fere tempore Julius alteram Romæ celebrabat in cauſa Athanaſii, & Marcelli Ancyrani, qui & ipſe fuerat Conſtantinopolis Conciliabulo, quod Tyri Pſeudo-Synodum proxime ſubſequutum eſt depoſitus, ſub Imperio Magni Conſtantini. De his Socrates loquitur *l. 1. cap. 13. & tripartita hiſt. lib. 3. cap. 9.* Hæc porro Synodus Antiochena coacta fuit Encæniorum occaſione: convocarat enim Epiſcoporum cœtum Conſtantius Auguſtus ad dedicandam Antiochiæ Baſili-

ſili-

ſilicam a Conſtantino inchoatam, & ab ipſo Conſtantio perfectam, cui a ſplendore, & magnificentia operis nomen inditum Dominici aurei: ipſeque Conſtantius his Encæniis, & Synodo interfuit.

Convenerunt Epiſcopi nonaginta, in quibus fuere Ariani 36 & propriis fraudibus inſtructi, & principis authoritate ſuffulti, qui ſeorſim ab Orthodoxis, & his enixe renitentibus diverſas fidei formulas verbis ſemper ambiguis recuderunt, ſuppreſſaq; homouſii voce, iidem Athanaſium depoſuerunt ſibi tantopere invíſum, & exoſum hoc prætextu, quod cum fuiſſet Tyri Conciliabulo damnatus, ſe reſtitui abſque ullo Concilii decreto, ſed ſolis Junioris Conſtantini litteris curaſſet connivente per prudentiam Conſtantio, ne propter Athanaſium quies Imperii, & fraterna concordia interturbaretur.

Sane Conſtantini Junioris interitus Arianorum poteſtatem, & quidvis agendi licentiam auxit. Hic anno præcedente ſcilicet 340. dum bellum haud ſatis juſtum adverſus Conſtantem fratrem natu minimum parat, interfectus eſt, apud Aquilejam. Hac ergo Antiochena Synodo Ariani depulſo Athanaſio Gregorium Cappadocem in ejus ſedem protrudunt; quem Julius Papa in ſua epiſtola, quam refert Athanaſius apol 2. dicit a 36. Epiſcopis promotum, cœteris Epiſcopis, qui hunc numerum excedebant obſiſtentibus, & reclamantibus: in quibus erat admirabilis ille Jacobus Niſibis Antiſtes, qui & olim Nicæna in Synodo conſederat Hujus Pſeudoſynodi ſuper ſunt Canones 25 quorum aliquibus authoritatem indulſit Eccleſiæ uſus, & approbatio.

Can. 1. inſtauratur decretum Nicænum de Paſchate die Dominica celebrando.

Can. 2. ab Eccleſiis eos ejici mandat, qui nolunt ſacræ Euchariſtiæ communicare. Illos quoque a fidelium ſocietate reſecat, qui cum excommunicatis participant. Quoad iſtam partem convenit cum Apoſtolorum can.

can. 10 eos excommunicante, qui cum excommunicato ſimul precati in domo fuerint. Similem inferius requirito Carthaginenſis Concilii 4. can. 73. Denique poſteriorum temporum indulgentior diſciplina inſert in iſto caſu minoris excommunicationis pœnam, quæ nec a ſuffragiis, nec a conſortio fidelium, nec a conferendis alteri Sacramentis excludit: ſed a ſola Sacramentorum receptione, *c. Cum excommunicato* 11. *q.* 3. *& c. nuper de ſent. Excomm.* Plura exquirito inferius, circa hæc ad canonem 3 Concilii Lateranenſis ſub Innocentio II Pontifice. Altera deinde ſucceſſit ex Conſtantienſi Concilio moderatio, ut excommunicationi etiam minori locus non ſit ex participatione cum excommunicato, niſi hic publice fuerit, ac nominatim denunciatus.

Quoad vero priorem hujus 2. can. Antiocheni partem, de ſuſcipienda ab omnibus qui aſſiſtunt, nec Canone prohibentur, Euchariſtia, id habet conformitatem cum Apoſtolorum Canone 8. illos excommunicante, qui convenientes in Eccleſiam non communicant. Cui conformatur etiam Apoſtolorum canon. 10. quos omnes canones, qui exactius perpenderit, non aliud concludet, quam fuiſſe præceptam communionem, iis dumtaxar qui altari ſubminiſtrant Clericis, & a fidelium pariter ſocietate excludi τοὺς ἀποστρεφομένους τὴν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατά τινα ἀταξίαν, ut loquitur canon Antiochenus. Hoc eſt *averſantes participationem Euchariſtiæ, per aliquam perverſitatem*. Pontifex Anacletus *epiſt.* 1. *n.* 2. poſtquam admonuit ſacrificanti ſolemniter Epiſcopo plures adſtare debere Sacerdotes, & Diaconos, & Subdiaconos, alioſque Miniſtros ſacris veſtibus indutos, ſubdit conſtitutum ab Apoſtolis fuiſſe, & hanc eſſe Eccleſiæ Romanæ diſciplinam, ut peracta conſecratione univerſi communicent: illi nimirum de quibus loquitur, qui ſolemnis ſacrificii ſtant administri, *c. Epiſcopus de conſecr. diſt.* 2.

Edi-

Edidere pridem Canonici Colonienſis Eccleſiæ eruditum antididagma ad Hermanum Coloniæ Agrippinæ Archiepiſcopum apoſtatam Luteranum, ubi conſtanter negant fuiſſe ullo unquam tempore Laicis in Eccleſiam convenientibus quotidianam communionem injunctam. Dionyſius etiam Petavius ad Epiphanianam fidei expoſitionem, dicit eſſe falſiſſimam, & ſtolidam illam Caſauboni aliorumque perſuaſionem, fideles, miſſæ quando intererant, incurriſſe communicandi obligationem. Quod eo magis falſi convincitur ipſo decreto Fabiani Pontificis, qui ſub Decio Martyrium ſubiit. Tribus enim ſolum anni temporibus laicos fideles aliunde non impeditos ad ſacram communionem obligat. *c. & ſi non frequentius de conſ diſt.* 2. Quam eandem ſanctionem renovat Conc. Agathenſe c. 18. Præterea directe obſtant antiquiſſimi canones providentes, ut diebus dominicis, & feſtis diſtribuantur in Eccleſia Eulogiæ illis, qui Sacramento Corporis Chriſti non communicarunt. Conſulito ſuper his Laodicenum canonem 14. & ea quæ ibi fuſius annotavimus. Præterea fuiſſet iſtiuſmodi præcepti executio prorſus impoſſibilis diebus dominicis, & feſtis quibus univerſi ſacro intereſſe tenentur, maxime ubi de ipſo quoque calice communicabatur, quando etiam nemini licebat extra Parœciæ propriæ Eccleſiam vel audire ſacrum, vel Sacramenta ſuſcipere: cum tamen nunc temporis multo numeroſiores ſint Eccleſiæ non Parochiales, in quibus licitum eſt Miſſam audire, & citra Paſcha communicare.

Canon Antiochenus 3. ita decernit, *Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel omnino quilibet de Clero, deſerta ſua Eccleſia in aliam abierit, & in ea diutius commoretur, ne amplius miniſtret: maxime ſi ſuus Epiſcopus vocet. Quod ſi hac in* ἀταξίᾳ, *ſeu pravitate perſiſtat, deponatur: Si vero præter culpam iſtam depoſitum Clericum alius Epiſcopus ſuſceperit, ille quoque a Synodo communi redarguatur, tanquam Eccleſiaſti-*

ca

ca jura diſſolvens. Habetur in decreto *c. ſi quis Presbyter, vel Diaconus 7.* & conformatur Apoſtolorum canonibus 15. & 16. & Arelatenſis Concilii primi Canoni 22. & Nicænis Canonibus 15. & 16. vide ſupra quæ inibi dixi.

Can. 4. ſtatuens Synodali judicio depoſitum Epiſcopum, nec per aliam Synodum poſſe reſtitui, redolet impietatem, & implacabile Arianorum odium in Athanaſium, alioſque ab iiſdem dejectos ob fidem Epiſcopos. Hoc ipſum reſpondit Joannes Chryſoſtomus iſtum ſibi canonem objicientibus, poſtquam æmulorum Conciliabulo depoſitus ſuam nihilominus repetiverat Eccleſiam.

Can. 5. æquior eſt ſtatuens, ne quis a proprio Epiſcopo excommunicatus, ſive Clericus, ſive Laicus ab alio ſuſcipiatur, antequam fuerit, vel a proprio Epiſcopo, vel a Synodo poſt cauſam ſeduloexaminatam abſolutus. Item ante ſtatuerat Nicænus canon. 5. & deinde Sardicenſis canon 13.

Antiochenus canon 9. Metropolitanorum Epiſcoporum jura dignitatemque tuetur τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας. *Epiſcopos qui ſunt in unaquaque provincia ſcire oportet: Epiſcopum qui Metropoli præeſt curam etiam ſuſcipere totius Provinciæ.* ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα, ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. *Unde viſum eſt eum quoque honore præcedere, reliquos vero Epiſcopos nihil gravis momenti aggredi ſine ipſo, ut ſtatuit conſtitutus ab antiquis patribus canon, niſi ſola quæ ad Paræciam cujuſque ſpectant, aut regiones paræciæ ſubditas.* Privilegia iſta Metropolitanorum dudum ſanciverant Nicœni Patres can. 4 & 5. & 6. & 7. Parœcia vero tunc dicebatur, quæ nunc Diœceſis dici ſolet.

ſolet. Cum olim Diœceſis nomen, tam in civili, quam in Eccleſiaſtico uſu, complures Provincias complecteretur. Denique ſancit inconſulto Metropolita nihil moliri debere Epiſcopos, & viciſſim, neque inconſultis Epiſcopis Metropolitam. Citatur a Gratiano *c. per ſingulas Provincias* 6 *q.* 3. Sed male de Græco transfertur ibi ἢ ταῦτα μόνα, *vel ſola illa*: cum enim præcedat vox μηδὲν ſciendum erat μηδὲν ἢ ſignificare nihil niſi.

Iſte igitur canon tres commemorat Eccleſiaſticæ præfecturæ gradus. 1. ἐπαρχίαν Provinciam ſub Metropolitano præſule, 2. παροικίαν Parœciam, ſub Comprovinciali, ſeu ſuffraganeo Epiſcopo: ſicut etiam in canone Ancyrano 17. legimus Epiſcopum, qui non ſuſcipitur a propria Parœcia, non tamen debere alterius Epiſcopi Parœciam invadere. 3. χώραν locum, ſeu minorem regionem, unde Chorepiſcopi dicti Locorum particularium intra Parœciam præfecti: quorum etiam mentio fit in Antiocheno can. 10. Sed omnes gradus iſtos antecellebat Diœceſis habens plures in ſuo miniſterio Provincias, qualis erat ſingulorum Patriarcharum ditio. Cujus vocis & gradus uſurpatio, tum alibi, tum ſæpe in Chalcedonenſi Concilio frequens eſt. Nunc vero Diæceſis uſurpari pro Parœcia ſolet, ipſa vero Parœcia pro infima præfectura pagorum, aut aliquarum urbis partium, quarum præfectus Paſtor, vulgo Parochus audit. Melius tamen juxta Græcorum canonum expreſſionem Parœcus diceretur. Non me latet quid Parochi nomine intellexerint antiqui, ſed aliud eſt paſtorum animarum, & aliud longe diverſum veterum Parochorum officium, quo vocabantur nomine illi, qui ſalem, & ligna, & in univerſum omnia victui neceſſaria ſuppeditabant iis, qui Reipublicæ cauſa peregre ibant, & generalium conviviorum exhibitores, nec non nuptiarum auſpices ac Paranymphi.

Dia-

Diatriba de Provinciis Eccleſiaſticis.

QUia verò diſtributiones Eccleſiarum factæ comperiuntur ad imitationem antiquæ partitionis Imperii adeò, ut omnium Eccleſiarum antiquiſſima, & ſanctiſſima Jeroſolymitana nihil olim fuerit quam ſimplex Parœcia, ſub Metropoli Cæſaræ Palæſtinæ: non alia de cauſa quam quia tum temporis Cæſaræa ſecundum civilem poteſtatem habebatur totius Palæſtinæ Metropolis, tametſi antequam ab Herode Idumæo in honorem Cęſaris amplificaretur, non alio nomine quam turris Stratonis inſigniretur. Sic etiam, quia Byzantium nobilis civitas ab irato contra ipſam Septimio Severo fuerat ſub præfectura ignobilis oppidi Perynthi, ſeu Heraclææ Thraciæ conſtituta, ideò Bizantinus Epiſcopus, qui poſt aliquod tempus evaſit in Patriarcham Conſtantinopolitanum, fuit ab initio unus ex Epiſcopis ſubjectis Metropoli Heraclææ. quia etiam inter Romani Imperii civitates primò poſt Romam fulgebat dignitatis gradu Alexandria Aegypti, tertiò verò Antiochia Syriæ, idcircò prima ſecundum dignitatem Eccleſia Romæ, ſecunda verò Alexandriæ, tertia Antiochiæ conſtituta fuit. Aſſerit Anacletus Pontifex Apoſtolos renovaſſe in Eccleſia factam dudum à Romanis Provinciarum diviſionem, *c. Provincias diſt.* 99.

Itaque operæ pretium duxi brevem, ſed tamen exactam præfecturarum Romani Imperii notionem tradere, ut inde innoteſcat quæ fuerit prioribus ſæculis partitio, & ordo Eccleſiaſticarum præfecturarum. Summa olim Præfecti prætorio poteſtas, quæ arma ſimul, & jura complectebatur, fuerat jam inde à Tiberii tempore penes unum. At ex quo inſidias Perennis præfecti prætorio evaſit Commodus Imperator cœpit ea poteſtas, ne nimia foret, ac præfatos ad Imperii ambitionem ſollicitaret, inter duos dividi te-

ſte Herodiano l. 1. Poſtmodum Conſtantinus Magnus, quatuor etiam præfectos conſtituit, inter quos univerſas Imperii Provincias diſpertivit hoc ordine Primus Præfectus Orientem regebat, cui ſubdebantur Aegyptus, Lybia, Pentapolis Cyprus, Aſia, Cappadocia, Cilicia, Armenia, Syria, Thracia, Myſia & reliquæ Orientis plagæ. Sequebatur Præfectus Illyrici, cui parebat Illyricum, Dacia, Triballi, Pannonia, Myſia ſuperior, Macedonia, Theſſalia, Græcia, Peloponeſus, Creta, & circumfuſę inſulę. Tertius ſequebatur Italiæ Præfectus qui præerat Italiæ, Siciliæ, Africæ, & circum jacentibus inſulis. Quarto loco erat Galliarum Præfectus, cui obtemperabat Gallia, Hiſpania, Britannia, & circumfuſæ inſulæ, ut Zoſimus tradit *lib.* 2.

Quatuor hæ præfecturæ ſingulæ in plures diſpertiebantur Diœceſes, quæ à præfectorum Vicariis adminiſtrabantur, unde Vicariæ quoque dicebantur, plures etiam complectentes provincias, ut videre eſt in libro notitiæ utriuſque Imperii, quem eruditis Commentariis illuſtravit Pancirolus.

Secto in duas partes Imperio ſex dinumeratæ ſunt Orientalis, ſeu Conſtantinopolitani Imperii diœceſes. I. Orientis, cujus Metropolis Antiochia, & cujus Vicarius ſpeciali deſignatione dicebatur Comes Orientis: 2. Aegypti 3. Aſiæ: 4. Ponticæ: 5 Thraciæ: 6. Illirici partis Orientalis, quarum meminere leges 1. & 2. *c. de militari veſte lib* 12 *& l.* 1. *c. ut nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat ruſticanos, vel vicos eorum*. Et *l. ult. c. de diverſis offic. lib.* 12 Orientis diœceſis Metropolis fuit Antiochia, ut probatur ex Zoſimo lib. 1. Hieronymo *ad Pammachium*, Chryſoſtomo *hom.* 3 *ad popul Antioch* de hujus Vicarii officio extat titulus codicis de officio Comitis Orientis. Diœceſis Aegypti Metropolis exſtitit Alexandria, ut liquet ex Theodorito *l.* 1. *hiſt Eccl. cap* 1. Aegypti Vicarius appellatione inſigniebatur præfecti Auguſtalis, de cujus officio titulus

Digitized by Google

lus reperitur in Codice, & in Digeſtis. Diœceſis autem Aſiana Metropolim habuit Epheſum Chryſoſtomo teſte *in epiſt. ad Epheſ.* nec non ſubſcriptione Theodori Epiſcopi Epheſini act. 18. Synodi ſextæ. Ponticæ deinde Metropolis erat Cęſarea Cappadociæ, ut conſtat ex Nazianzeno *orat. de laudib. Baſilii*, & ex ſubſcriptione Philalethis Epiſcopi Cęſarę Cappadocum in ſexta Synodo. Thraciæ Metropolis à tempore Conſtantini fuit Conſtantinopolis, quam ille conſtituit Imperii Sedem. Tres iſtæ porrò Diœceſes Thracica, Aſiana, & Pontica fraude Anatolii Epiſcopi ad novum conſtituendum Conſtantinopolis Patriarcham, tum in Chalcedonenſi Concilio diſtractę fuere; Thracica quidem à Sedis Romanæ ditione; Aſiana verò, & Pontica ab Antiochena, cui ſubjectę fuerant, Sede.

2 Diœceſis autem Macedoniæ, Daciæ, atque Illyrici partis ejus, quæ pertinebat ad Orientis Imperium, Metropolis fuit Theſſalonica, ut fidem facit Theodoritus *l. 5. hiſt. Eccl. c. 17.* Ad poſtremum tamen Juſtinianus, tum ſedem Præfecti Prætorio Illyrici, tùm etiam Vicariam Apoſtolicam, ſeu jura Primatus aſſentiente Papa Vigilio ex urbe Theſſalonica tranſtulit Acridum Dardaniæ oppidum Juſtiniani natale, deque ſuo nomine Juſtinianam primam dici voluit *novella 12.* Deinde Nicolaus Papa I. *epiſt. 2.* hortatus eſt Michaëlem Auguſtum, ut inſtaurari curaret antiqua jura, quæ Theſſalonicenſis Epiſcopus olim exercuerat, tanquam Romani Pontificis Vicarius per novam, & veterem Epirum, per Illyricum, Macedoniam, Achajam, Theſſaliam, Daciam Ripenſem, & Daciam Mediterraneam, & Myſiam, & Dardaniam, & Prævalim. Has enim omnes provincias hæc olim Vicaria complectebatur.

Sex pariter conſtitutæ ſunt Occidentis Diœceſes, ac Vicarię civiles. Una Italiæ, altera Illyrici partis quę ad Occidentale pertinebat Imperium, tertia Africæ, quarta Galliæ, quinta Hiſpanię, ſexta Britannię. Metro-

G 2 po-

polis Italiæ Vicariæ fuit Mediolanum, Gallicanæ verò Auguſta Trevirorum. Utrumque colligitur ex Athanaſii *epiſt. ad ſolitar. vit agen.* Dum loquitur de Paulino Trevirorum, & de Dionyſio Mediolani Epiſcopo. Id firmat Theodoritus *l. 2. hiſt. Eccl. c. 15.* Salvianus quoque ipſe Gallus *l. 2. de Provid. Dei* Trevirim dicit ſummam Galliarum urbem. Vicaria porrò Britanniæ Metropolis Eboracum fuit, quæ eſt Romanorum Colonia, quam Spartianus in Severo urbem abſolutè per antonomaſiam vocat, & in qua Conſtantius Imperator Magni Conſtantini pater regiam conſtituit, diemque obiit, ut prodit Euſebius *l. 1. vitæ Conſtantini*, Eutropius, Aurelius Victor, & Oroſius.

Diœceſis Africæ indubitatum eſt Metropolim, tam civilem, quam Eccleſiaſticam fuiſſe Carthagine conſtitutam, cujus etiam Epiſcopus primatu ſupra omnes totius Africæ antiſtites potiebatur, ut paſſim cernere eſt in Cypriani epiſtolis, & in univerſalibus Conciliis Africæ, quæ ab Epiſcopo Carthaginenſi omnes indicebantur, & quibus præſidebat, cuique ſubiacebant Numidiæ, & Mauritaniæ Primatus.

Illyrici partis ejus, quæ ad Imperium Occidentale ſpectabat Metropolis, fuit Sardica urbs in Illyrico celeberrima, & Concilio œcumenico ſpectabilis, in quo trecenti Occidentales Epiſcopi curante religioſiſſimo Conſtante, qui Occidentale regebat Imperium, de Ariana impietate triumpharunt. In ſubſcriptionibus Concilii Magni Nicæni apud Gelaſium Cyzicenum, ita ſignatum legimus: Protogenes Sardicæ civitatis Epiſcopus pro ſanctis Dei Eccleſiis, quæ ſunt in Dacia, Calauria, Dardania, & provinciis vicinis.

De Hiſpania, quænam fuerit Metropolis, ac Vicaria, nonnihil ambigitur. In Hiſpalim propendeo Romanorum coloniam Beticæ caput, ſitus commoditate, opibus, amplitudine, & emporii frequentia ab omni ævo inclytam. Conſtat utique Hiſpalis Epiſcopum

pum fuiſſe ab antiquis ſæculis Hiſpaniarum primatem, hanc enim illi poteſtatem indulgent Simplicius Papa *l. epiſt.* 1. Deinde Hormiſda Papa *epiſt.* 26. quæ eſt ad Saluſtium Hiſpalenſem Epiſcopum Hoc jure primatus uſi ſunt ſanctiſſimi urbis ejuſdem Epiſcopi Leander, & Iſidorus, qui primus in Concilio Toletano quarto ſubſcripſit. Ipſe verò Toletanus Epiſcopus, olim ſolius Carpetanæ Provinciæ Metropolita regum Gotorum opera, qui Toleti regiam fixerant, primatus honore potiri cæpit in Concilio Toletano duodecimo, ut in ejus canone ſexto decernitur.

Roma verò ſuum peculiarem agnoſcebat præfectum, qui cæteris omnibus præeminebat urbis dignitatibus *l.* 3. *c. de offic. præf. urbis*. Huic parebant ſuburbicæ quoque regiones, quotquot nimirum intra centeſimum ab urbe lapidem continebantur, protenſæ intra Tuſciam, Picenum, & Campaniam *l.* 1. *ff. eod* Huc reſpexit Septimius Severus Auguſtus, quando exauctoratos milites prætorianos Romæ finibus ab uſque centeſimum lapidem ſub capitis pœna juſſit excedere, ut refert Herodianus *lib.* 2.

Demùm Juſtinianus depulſis ex Africa Vandalis, quintum adjecit Præfectum prætorio ad quatuor præcedentes: ejuſque reſidentiam Carthagine, quam de ſe Juſtinianam tertiam dici voluit, conſtituit *l.* 1. *c. de offic. præf. præt. Afr.*

Nos ſuperius Vicariam quidem Galliæ Treviris præfiximus: at verò ſedem ipſius Galliarum Præfecti cujus poteſtas Hiſpaniam quoque, & Britanniæ inſulam complectebatur, ſtabiliverat Conſtantinus primus in Arelatenſi urbe, cui etiam Conſtantinæ nomen impertitus eſt. Prorsùs enim errant nonnulli, qui hoc nomen mutuatum exiſtimant à Conſtantino tyranno, qui contra Honorium rebellis, hac ſe urbe communierat: non enim poſt profligatum, & extinctum tyrannum illud idem Honorius in ſuo ad

Agricolam Galliarum Præfectum reſcripto Arelatam vocaret Conſtantinam, ut eam vocat, ſi recens id nomen à tyranno accepiſſet. Ex hoc porrò reſcripto comprobatur inſuper fuiſſe Arelatæ conſtitutam præfecti Sedem. Jubet enim Honorius eodem reſcripto veterem conſuetudinem per tyrannos diù intermiſſam inſtaurari, ut quotannis in ea urbe conventus habeatur, ſeptem Galliæ Provinciarum ſub illuſtri (ſic enim loquitur) præſentia Præfecturæ. Undenam verò illa vetus conſuetudo ortum habuit, niſi à Conſtantino hujus urbis ſtudioſiſſimo, qui ſuum ei nomen indidit, quique totius Occidentis generale Concilium, eadem in civitate celebrari voluit in cauſa Donatiſtarum, aut etiam, ab ipſius patre Conſtantino Chloro, qui in Gallia imperavit? Inſuper illa Galliarum Præfecti Sedes Arelatenſis aſſeritur hiſce verbis Epiſcoporum olim Arelatenſi Primati ſubditorum ad Leonem Papam primum ſcribentium; hanc civitatem ſublimiſſima præfectura, hanc reliquæ poteſtates velut communem omnibus patriam ſemper inhabitant. His alterum non minoris authoritatis teſtimonium adjungimus Gregorii Turonenſis ſcribentis *l. 2. hiſt. Franc. c. 7.* quo tempore Hunnorum Rex Attila ſe obſidioni Aureliæ accinxit, ejus verbis Epiſcopum S. Anianum implorandi auxilii cauſa ad Aetium Galliarum præfectum ſe contuliſſe Arelatæ commorantem. Denique res eadem aſtruitur antiquis inſcriptionibus, quarum una hæc viſitur in Arelatenſi urbe de auxiliari Præfecto, cujus etiam fit mentio in Hilarii Arelatenſis Epiſcopi vita ab auctore temporis ejuſdem conſcripta: quæ pariter meminit cujuſdam præfecti, quem Hilarius privatim ſæpius correptum, tandem intra Eccleſiam concionando præſentem redarguit.

Inſcriptio autem eſt hujuſmodi.

SALVIS DD NN. THEODOSIO, ET VALENTINIANO P. F. V. AC TRIUM.SEMPER AUG XV COS. VIR INL AUXILIARIS PRÆF PRÆTO GALL. DE ARELATE MAMILLARIA PONI F. M P. I.

Dominis noſtris Piis Felicibus, Victoribus. Triumphatoribus Inluſtris hoc eſt Illuſtris Fecit milliare paſſum unum.

Erat enim primus lapis milliarius proficiſcentibus ex ea urbe.

Hinc eſt quod ſanctum Doctorem, & Pontificem Ambroſium Arelatenſes ſibi civem jure vindicare poſſunt, cum teſtetur in ejus vita Paulinus natum in Gallia in ipſoque prætorio educatum infantem, & in ipſis cunis apum indicio, qualis futurus eſſet, præmonſtratum, dum pater ipſius prætoriana præfectura in Galliis fungeretur.

Perperam verò Joſephus Scaliger, & Guidus Savaro in ſuis ad Apollinarem commentariis tres fuiſſe, intra Galliæ fines Vicarios imaginantur, cum diſerte docebat liber notitiæ Imperii, ſex tantum fuiſſe Occidentis Vicarios, in Italiæ quidem præfectura tres, & in Galliæ præfectura totidem alios: unum quidem intras fines ipſius Galliæ, ſecundum in Hiſpania, tertium in inſula Britanniæ. Quam rem accuratius obſervant Pancirolus in ſuis ad eandem notitiam commentariis, & Jacobus Sirmundus in notis ad Sidonium *l. 1 epiſt. 3*.

Proſecutio Canonum Antiochenorum.

SEd jam ad Antiochenos canones, unde digreſſi fuimus, regrediamur: igitur canon 10 ſancit Chorepiſcopos Hypodiaconorum, Lectorum, & Exorci-

ſtatum ordinatione contentos eſſe debere nec, niſi ex venia ejus, cui ſubſunt Epiſcopi, licere illis Presbyteros, & Diaconos conſecrare. Requirito ſuperius obſervata ad Ancyranum Canonem decimum tertium.

Canon 22. providet, ne quis Epiſcopus extra fines ſuos citra Epiſcopi loci voluntatem, audeat ullum ordinare. Refertur *in c. Epiſcopum non debere* 9. *qu.* 2 Idem providit Apoſtolorum canon 34. jubens Epiſcopum deponi, qui ſic fecerit, & eos quos ordinavit. Id renovavit Concilium Conſtantinopolitanum *cap.* 2. & Tridentinum *ſeſſ.* 6. *de reform. cap.* 5.

Antiochenus Canon 24. conſtituit, ut cognoſcant Presbyteri, & Diaconi eas quæ ad Eccleſiam pertinent facultates: ut ſi Epiſcopus moriatur, poſſit quidem, quæ ſui patrimonii ſunt, quibus ipſi libuerit relinquere, res verò Eccleſiæ ſine diminutione Eccleſiæ ipſi conſerventur, nec aliò transferantur. Refertur in *c. quæcumque reſ.* 9 *quæſt.* 1. Idem decernit Apoſtolorum canon 39. ut Epiſcopi (inquit) quæ propria ipſorum ſunt, valeant in quoſcumque placuerit hæredes transferre, ut tamen ad alios res Eccleſiæ minimè tranſeant. His accinit Agathenſis canon 48. quem inferius conſulito cum noſtris ad ipſum additamentis. Legimus in jure canonico vetitum Epiſcopis, & quibuſcumque Clericis teſtamento diſponere de proventibus dignitatum, ac præbendarum; & ſi ſecus fiat irrita eſſe teſtamenta, ſolamque illis Eccleſiam ſuccedere, *c. quia nos c. relatum* 12. *& c. cum in offic. de teſtam.* Quibus ſubinde canonibus jus ſpolii ſucceſſit, non receptum quidem in Gallia, & Germania, & Belgio, vigens tamen in Italia, & Hiſpania; quo jure non amplius Eccleſiæ, ſed Camera Apoſtolica ſucceſſit in facultates, quæ provenire, aut proveniſſe præſumuntur ex Epiſcopatuum, & beneficiorum fructibus. Nulla juris ſpolii mentio reperitur in corpore juris canonici, ſed

apud

apud Guidonem Pape Galliæ Juriſconſultum deciſ. 110. Dum hæc Antiochiæ Synodus habebatur abſque Julii Papæ conſenſu in præjudicium cauſæ Athanaſii ad ipſius Tribunal devolutæ, Romanæque Synodi ab eodem indictæ, Romanam Synodum iſtam Julius proſequebatur, ad quam citati Orientales accedere detrectarunt: quia verò Romæ comparebant Athanaſius Alexandrinus, Marcellus Ancyranus, Aſclepas Gazæ, Lucianus Adrianopolis, aliique ſuis per Arianos deturbati ſedibus Epiſcopi, diſcuſſa demum horum cauſa decretum eſt, fuiſſe injuſtè depoſitos, & ad priſtinas remiſſi ſunt Eccleſias, depulſis quos eorum loco Ariani promoverant. His de cauſis ſcripſit Julius ad Orientales epiſtolam, in qua hoc etiam aſſeverat fuiſſe in primis ab Apoſtolis traditum, deinde in magno Nicæno Concilio firmatum, non poſſe ullam convocari Synodum invito, & inconſulto Romano Epiſcopo, his litteris Orientales non obtemperant, aliaſque ad Julium reſcribunt querelarum plenas. Utraſque & Julii, & Orientalium profert litteras Athanaſius apol. 2.

Imperabat eo tempore in Occidente Conſtans, qui in Conſtantini fratris ditiones ſucceſſerat. Conſtans verò religioſiſſimus, & optimus Princeps, ut hæc Epiſcoporum diſſidia componerentur, egit cum fratre Conſtantio, ut œcumenica Synodus Sardicæ cogeretur: eo quod eſſet civitas confinis, ac intermedia Orienti, & Occidenti, ſita inter Illyricum, Mæſiam, & Thraciam. Docet Theodorus Balſamon, dici vulgò *Triadizem*, quæ olim Sardica.

Sy-

Synodus œcumenica Sardicenſis.

ITaque conſpirantibus una Conſtante, Conſtantioque Imperatoribus an. Chr 347. Sardicæ convenerunt ex Oriente ſeptuaginta ſex Epiſcopi, & ex Occidente circiter trecenti. Eoque ſuos miſit Julius Papa Legatos Oſium Cordubæ, Protogenemque Sardicæ Epiſcopos, Archidamum quoque,& Philoxenum Preſbyteros, Ariani ſe numero videntes cum Catholicis impares ab his ſe ſubduxerunt, & Philippos in Thraciam concedentes, conventiculum inierunt, cui falsò Sardicenſis Concilii nomen indiderunt, in quo etiam tantopere ſibi exoſam Conſubſtantialis vocem damnarunt. His autem fruſtra accitis, & rogatis, ut Sardicam ad Synodum reverterentur, diſcuſſa rurſus Athanaſii,Marcelli, & Aſclepæ cauſa eſt à Patribus Sardicæ conſiſtentibus: qui eos demum expurgatos, & liberos in priſtinas Eccleſias remitti decreverunt, depulſis Alexandria Gregorio, Ancyra Baſilio, & Garza Quintiano, alioſque ſimiliter expulſos ab Arianis Epiſc. poſt accuratum examen cauſæ in priſtinam redintegraverunt dignitatem. Quin etiam in aliquot Arianos Epiſcopos ex his qui Philippis conſidebant, juridicè citatos, & coram adeſſe detrectantes, examinatis eorum actis damnarunt, & ſedibus dejecerunt. Stephanum Antiochia, Menophante Epheſo, Acacium Euſebii ſucceſſorem Cæſarea Palæſtinæ,Gregorium Laodicæa, Theodorum Heraclea,Narciſum Neroniade, Urſacium Singidone in Myſia,Valentem Murſo in Pannonia. De his omnibus Sardicenſes Patres litteras ad Julium Papam, Conſtantium & Conſtantem Auguſtos, & ad Aegypti Eccleſias conſcripſerunt; aliaſque inſuper Encyclicas ad aniverſas Eccleſias. Nullum verò novum fidei ſymbolum ediderunt, ſed Nicænum confirmarunt.

Canon primus eos laica privat communione, qui ab uno

uno Epiſcopatu ſe in alium promoveri conſentiunt. Vide ſuperius obſervata, & producta ad Nicænum Canonem 15.

Canon 3. ſtatuit, ut inviolabile ſit jus appellandi ab Epiſcoporum Synodis ad Romanum Pontificem, vetatque ne in fraudem hujuſmodi appellationis de alio quoquam provideatur in locum Epiſcopi, qui Synodi judicio depoſitus appellaverit. Poſt hæc abrogantur, quæ Antiochena Synodo paulò ante decreta vidimus adverſus Athanaſium, aliosque Epiſcopos, quibus injuſtè depoſitus, alios temere ſobrogaverant. Iſtud appellationum jus ad Romanum Epiſcopum attribuitur decretis Nicæni Concilii per Zoſimi litteras in actis Carthaginenſis Concilii 6. qua de re infra ſuo loco.

Can. 6. cavet ne in vicis, & oppidis erigantur Epiſcopatus, ne dignitas vileſcat: ejuſmodi verò locis præfici ſolebant Chorepiſcopi.

Canones 8. 9. 10. 11. 12. faciunt ne quis Epiſcopus eat in Comitatu, ſeu Principis Aulam, niſi ab ipſo principe vocatus, cujus litteras hæc Synodus vult exhiberi, aut Metropolitano, aut Synodo Provinciali: a quibus tenetur Epiſcopus litteras commeatus formatas referre. Quod ſi Romæ verſetur Imperator, ne quis Epiſcopus ei ſupplices libellos offerat, niſi prius lectos, & approbatos ab Epiſcopo Romano. Cum Epiſcopis has leges tranſgredientibus omnis interdicitur communicatio. At his perditis temporibus innumeri reperiuntur verius aulici aſſentatores, & paraſiti quàm Epiſcopi, neque re vera Paſtores: ſed Mercenarii, qui luporum incurſus parvipendentes, & reſidendi officium averſantes, aulam conſectantur, & Eccleſiæ Chriſti dignitatem, jura, & diſciplinam procerum libidini fœdiſſimè ſubjiciunt; ad hoc unum intenti, ut eorum gratiam aucupando, ſuas promovere poſſint cupiditates. Mirificè Chryſoſtomus *hom. 57. in Geneſ.* invehitur in prælatos officii ſui negligentes: ubi obſervans quan-
tis

tis ærumnis, laboribus, & vigiliis Jacob gregem Labani curabat, Gen. 31. commonſtrat quam deploranda, & divina ultione punienda ſit prælatorum circa dominicum gregem incuria, cujus ſaluti Princeps Paſtorum Chriſtus ſanguinem, vitamque profudit. Scire convenit conventum Philippenſem, qui falsò nomen ſibi Concilii Sardicenſis vindicabat, damnaſſe quoſcumque vera, & legitima Synodus Sardicenſis abſolverat, Julii quoque decreta conſcripſiſſe: primamque inter omnes Pſeudo-Synodus anathema dicere auſam in Romanum Pontificem, eo quod Julius cum Athanaſio, aliiſque injuſtiſſimè exauthoratis Epiſcopis communicaſſet ut Sozomenus ſcribit *l.* 3.*c.*7. & quia Gratus Carthaginis Epiſcopus Orthodoxus in legitima Synodo Sardicenſi conſederat, iſti Philippenſes Ariani cum Donato communicarunt Carthaginis Pſeudo-Epiſcopo, cæteriſque Donatiſtis ut Hilarii fragmenta docent. Quemadmodum etiam in Aegypto Ariani Societatem inierant cum Meletianis odio Athanaſii. Eoque factum eſt, ut communi Arianorum, & Donatiſtarum fraude ſuppreſſis in Africa legitimi Sardicenſis Concilii decretis, ipſe Auguſtinus, aliique Africani patres in Concilio Carthaginenſi ſexto non aliud agnoverint Sardicenſe Concilium, quam Arianorum.

Peracta Sardicenſi hac Synodo hæretici Conſtantio Auguſto freti, omnia rurſus in Oriente perturbarunt: & Catholicos rapinis, carceribus, & verberibus, exiliiſque inſectati ſunt: donec Conſtantis fratris ſui litteris deterritus Conſtantius exules nonnullos revocavit, & Athanaſium mortuo nefando illo, ſceleratoque Gregorio, ſedem priſtinam repetere permiſit, ut ipſe narrat Athanaſius *epiſt. ad Solitar.*

CON-

CONC. CARTHAGINENSE

Sub Julio Papa, quod primum dicitur.

SOluto Sardicæ Concilio reverſus ex eo Gratus Carthaginis præſul, Conſtantem (cujus imperio parebat Africa) contra Donatiſtas concitavit: quos, ut reprimeret Conſtans, Legatos plena inſtructos poteſtate, copiis accinctos miſit in Africam, ut tumultuantes Schiſmaticos reprimerent. Unde ipſi Donatiſtæ uſurpatis ſedibus dejecti, compulſi ſunt exulare, interque hos Donatus Carthaginis Pſeudo-Epiſcopus. Horum omnium exilio factum eſt, ut Africanæ Eccleſiæ tranquilliſſima pace potirentur, donec mortuo Conſtante, qui ei ſucceſſit apoſtata Julianus in Eccleſiæ Chriſti perniciem intentus omnes Donatiſtas poſtliminio revocavit. Quum verò illis depulſis Africa univerſa in fide unanimi, & profunda pace conquieſceret, Gratus Africæ Primas hanc ideò Synodum indixit, ut ruinas ſarciret, quas Donati ſchiſma fecerat.

Canon. 5. meminit canonum Sardicenſium (hi verò ſunt ordine; 16. 18. & 19.) prohibentium ſuſcipere alienum Clericum, aut ordinare, citra proprii ejus Epiſcopi littetas. Quam ſervari diſciplinam diſtrictè præcipiunt Carthaginenſes Patres: Sed & Apoſtolorum canones 15. & 16. & maximè 32. neminem peregrinum, ſive Epiſcopum, ſive Presbyterum, ſive Diaconum recipi decernimus, ſine commendatitiis litteris ἄνευ συστατικῶν. Theodorus Balſamon ad Apoſt. canon. 15. ſcribit opus eſſe volenti Clerico in alieno Epiſcopatu verſari, commendatitiis litteris: at volenti Clericalia ibidem obire munia, neceſſarias eſſe litteras dimiſſorias; quales etiam ſumebant Epiſcopi

pi à ſuo Metropolitano, vel à Provinciali Synodo, ut ſtatutum paulo antè vidimus à Concilio Sardicenſi. Hodie verò ad Clericalia munia in alieno Epiſcopatu obeunda, ſufficiunt ordinum litteræ cum commendatitiis, ſeu teſtimonialibus proprii Epiſcopi juxta Concilium Trid *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. Prohibet verò Synodus Nicæna can. 16. omnem alieni Clerici ordinationem fieri, factamque declarat irritam, ubi proprii conſenſus Epiſcopi defuit. Iſteque debet apparere conſenſus ex dimiſſoriis litteris. Vide proximè ſequentem Diatribam, qua diſquirimus quis olim habitus, & quis nunc temporis habeatur proprius cujuſque Clerici Epiſcopus.

Can. 6. Clericis interdicit domorum adminiſtrationem, aut procurationem ſuſcipere. Cum edicatur 2. *Timot.* 2. *Nemo militans Deo implicet ſe negotiis ſæcularibus*. Eodem ſpectat Lateranenſis Canon. *in cap. penult de vita, & honeſt. Clericorum*. Maximè vero Chalcedonenſis canon 3. quem inferius requirito cum noſtris ad ipſum annotationibus.

Can. 8. interdicit Procuratores, Tutores, negotiorum Geſtores in Clerum ordinari, niſi poſtquam redditis ratiociniis liberati fuerint. Habetur in decreto *c. Magnus Epiſcopus diſt.* 54.

Ad præcedentem Canonem quintum Diatriba, quiſnam olim habitus fuerit, aut quis nunc habeatur proprius Clerici cujuſque Epiſcopus.

Compertum eſt ex ſuperioris Africani Concilii canone 5. & Nicæno canone 16. & Arelatenſis primi can. 22. & Sardicenſis can. 15. & Antiocheni canone 22. aliiſque plerique proprium cujuſque Clerici Epiſcopum, ad quem pro ſuſcipienda ordinatione re-

recurrendum erat, aut ſaltem pro dimiſſoriis ad hunc finem litteris, illum ipſum fuiſſe à quo Clericus quivis fuerat ordinatus, & pro vetuſta conſuetudine certæ addictus Eccleſiæ, in qua miniſtraret: unde poſtmodum excedere ſacri præallegati canones diſtrictè vetabant. Hanc diffuſe, atque eruditè pertractat quæſtionem Sorbonicus Doctor Franciſcus Hallier *de ſacris electionibus, & ordinationibus ſect. 5 cap 3.*

Scio equidem habitam quoque originis rationem fuiſſe. Ipſe namque præfatus Carthaginenſis canon 5. hoc etiam præſcribit: *Nec licere* (inquit) *Laicum uſurpare ſibi de plebe aliena, ut eum ordinet; ſine conſcientia ejus Epiſcopi de cujus plebe eſt*. Quod idem, & à Sardicenſi Concilio decretum fuiſſe, ibi aſſerit Gratus Epiſcopus, qui teſte Athanaſio apol. 2 unus fuerat de Sardicenſibus Patribus. Julius Papa, ſub quo hæc duo celebrata Concilia ſunt, ſic decernit in reſcripto ad Orientales pro Athanaſio: *Nullus Epiſcopus alterius Parochianum præſumat retinere, aut ordinare, vel judicare abſque ejus voluntate: quia ſic ut irrita erit ejus ordinatio, ita & judicatio.*

Ceterum pro origine reputabatur ipſum domicilium, ut ſi quis in alia quam in qua natus fuerat, parœcia inhabitaret, eo ipſo ſubjiceretur Epiſcopo loci in quo domicilium fixerat, ut poſſet ab eodem in Clericum aſſumi, Eccleſiæque certæ aſcribi, nec poſſet ab alio deinceps ordinari abſque dimiſſoriis. Nec verò præcitati canones obſiſtunt: cenſebatur enim quis de plebe, & de Paræcia cujus erat incola. Id verò innumera ſuadent teſtimonia: in primis Arauſicani Concilii primi canon 8. qui tamen requirit etiam jure merito alterius Epiſcopi teſtimonium in cujus olim Parœcia diu habitaverat ordinandus in Clerum: *Si quis* (ait) *alibi conſiſtentem Clericum ordinandum putaverit, prius definiat, ut cum ipſo habitet. Nec eum ſine conſultatione ejus Epiſcopi, cum quo ante habitavit, ordinare præſumat: quia non ſine cauſa diu ab alio non ordinatus remanſit.*

In

In Carthaginenſis Concilii cap. 44. & Africani cap. 18. Epigonius Epiſcopus conqueritur, quemdam à ſe baptizatum, educatum, & demum in Lectorem ordinatum ſubreptum ſibi fuiſſe à Juliano Epiſcopo dicente, civem eſſe ſuæ Parœciæ. Ideoque ab eodem ſine Epigonii dimiſſoriis factum Diaconum, Judicabat Concilium fuiſſe hoc indebitè à Juliano attentatum: ratioque in promptu eſt, quia dudum fuerat is Clericus ab Epigonio primum ordinatus, & Eccleſiæ Mapalienſi adſcriptus, in qua biennio Lectoris Officium exercuerat. Cæteræ rationes Epigonii ex abundantia, & ad majorem ingratitudinis expreſſionem producuntur, quòd is, de quo agebatur, Clericus fuiſſet ab Epigonio baptizatus, quòd inops fuiſſet, ejuſque charitate ſuſtentatus, & ab ipſo Juliano commendatus.

Paulinus *epiſt.* 45. quæ etiam inter Auguſtini epiſtolas inſeritur ordine 35. refert ſe Burdigalæ à Delphino baptizatum fuiſſe, deinde Barcinone in Hiſpania ad ferventem illius populi poſtulationem ordinatum Clericum, & ſacratum à Lampio: ſe vero decreviſſe Sacerdotium ab Ambroſio Mediolanenſi ſuſcipere. Unde duo obſervatu digna eruuntur; primum quidem exiguam, & ferè nullam originis, & Baptiſmi rationem habitam in ordinationibus: quandoquidem Paulinus ipſe in Provincia longè ab urbe nativitatis, baptiſmique ſui diſſita in Clerum aſſumptus eſt. Ad id namque ſufficiebat perſpecta viri virtus, & fama illuſtris, præſertim populo id poſtulante, & precibus urgente: ſed ubi non fuiſſet perſpecta viri alienigenæ virtus, ne periculum foret indignum, aut etiam canonibus virum interdictum ordinandi, remittendus ſane fuiſſet ad originis Epiſcopum aut certè alium, cui perſpectæ fuiſſent hujus ad ordinem requiſitæ qualitates.

Obſervandum ſecundo ex eodem Paulini teſti-

mo-

monio, potuiſſe aliquem jam in Clerum aſſumptum, & ordinibus initiatum recipere ab altero Epiſcopo ſacrum ſacerdotium, abſque prioris Epiſcopi dimiſſoriis: ſi tamen non ſponte, ſed quaſi per vim ſuſceperat ordines anteriores, cum hac proteſtatione nolle ſe addici certę, & peculiaris Eccleſiæ miniſterio. Id enim Paulinus ipſe a ſe factum teſtatur *epiſt*. 6. ad Severum: *Nam* (inquit) *in Barcinonenſi Eccleſia conditione conſecrari adductus ſum, ut ipſi Eccleſiæ non alligarer, in Sacerdotium autem non etiam in locum Eccleſiæ dedicatus*. Ubi autem iſtæ deerant conditiones ab illo qui primum ordinaverat Epiſcopo, ſuſcipiendum erat ſacerdotium, quantumvis alibi aliquis natus fuiſſet.

Præterea multa ſuppetunt hujuſce ritus apud veteres exempla præter iſtud Paulini. Origines enim ortu Ægyptius, ab Alexandro Hieroſolymorum Epiſcopo fuit Presbyter conſecratus ad ſolas Demetrii Alexandrini Epiſcopi litteras de moribus, & doctrina teſtimoniales abſque dimiſſoriis: nec verò tantus vir, qui Deo revelante fuerat evectus ad Jeroſolymitanam ſedem, quique ſingulari vitæ ſanctitate, & librorum quos ſcripſit, eruditione toti Eccleſiæ illuxit, atque illibatam vitam glorioſo tandem Martyrio concluſit, rem indebitam auſus fuiſſet, aut libro in Demetrium Alexandrinum edito defendiſſet, cujus mentio fit ab Hieronymo de Scriptoribus Eccleſ. in Alexandro.

Pręfatus etiam Paulinus, & Severus Sulpitius ſcriptores ambo vitæ S. Martini Turonenſis Epiſcopi, narrant, Martinum Sabariæ in Pannonia natum, ab Hilario Pictavorum Epiſcopó fuiſſe primum Exorciſtam creatum: deinde majoribus Eccleſiæ ordinibus inſignitum, & deinceps Hilario, dum vixit, addictum.

Epiphanius juxta Eleutheropolim Phœniciæ urbem natus, Clero invitus licet, ac repugnans in Cypri urbe Salamine initiatus fuit: mox Diaconus, ſubinde Presbyter, poſtremo Epiſcopus ejuſdem urbis

creatus fuit, ut Græce ſcripta ejus vita teſtatur.

Similiter Hieronymus Stridone in Dalmatia oriundus, ab Antiochiæ Epiſcopo Paulino Presbyter eſt ordinatus, ut ex ipſius *epiſt. 57. & 58. & 61.* compertum eſt. Hieronymi frater Paulinianus æque Stridonenſis Sacerdotio ab Epiphanio Conſtantiæ (quæ & Salamis dicitur) Præſule conſecratus eſt, ut ex Hieronymi *epiſt. 61.* liquet.

Auguſtinus, cui patria Tagaſte, Baptiſmum quidem Mediolani ab Ambroſio ſuſcepit, a Valerio autem Hypponenſi Epiſcopo Clericali militiæ aſcriptus eſt, & Sacerdotio conſecratus, ut refert ipſius vitæ ſcriptor Poſſidius, idemque ipſe in confeſſionum libris.

Pinianus nobilis Romanus cum Hypponem Auguſtini videndi gratia veniſſet, urgente, atque ad Clerum poſtulante illum populo, juravit ſe clericatum in nulla alia Eccleſia recepturum, teſtante ipſo Auguſtino *epiſt 225.*

Evagrium etiam Ægyptium Gregorius Nazianzenus Conſtantinopoli Diaconum ordinavit, Socrate teſte *lib. 5 c. 18.*

Quin etiam Auguſtinus, & Severus mutuo diſceptantes pro Timotheo Clerico *epiſt. 240. & 241.* nihil de ipſius patria diſputant, ſed ſolum a quonam fuerit ordinatus: ut eum ſibi ſolus poſſit, qui Clericum fecerat, vindicare. Conqueritur ibi Auguſtinus Timotheum poſtquam pluries in Eccleſia ſibi ſubdita de pulpito legerat, fuiſſe tamen a Severo ſe inconſulto Subdiaconum ordinatum, ſed eum ad ſuam Eccleſiam pertinere aſſeverat, rogatque Severum ne hunc aperiri ſinat aditum ad ordinem diſſolvendum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſed Timotheum ad ſe dimittat; ne iſte perjurio ulterius Deum offendat, poſtquam Eccleſiæ in qua primum ordinatus eſt juravit ſe ab illa non receſſurum. Ex hoc Auguſtini loco perſpicua fit vetus Eccleſiæ conſuetudo, quia is qui Clero aſcribebatur juramento ſponde-

debat ſtabilitatem in Eccleſia, cui per ordinationem primum aſtringebatur. Qua tamen ſponſione ſe devincire Barcinonenſi Eccleſiæ Paulinus recuſavit, & ipſe Hieronymus Antiochenæ, qui in ſua ordinatione nullius ſe Eccleſiæ miniſterio addicendum proteſtatus eſt, ut ipſe de ſe teſtatur *epiſt*. 61.

Collapſa demum Eccleſiæ diſciplina, ex quo deſiit laudabilis conſuetudo traditione Apoſtolica, & ſacris veterum Conciliorum ſanctionibus ſtabilita, ut quivis Clericus in ordinatione ſua certæ, & peculiaris Eccleſiæ miniſterio deputetur, a qua diſcedere non ſit ei deinceps liberum, ut ſtatuitur generali Concilii Arelatenſis 1. can. 22. & œcumenicarum Synodorum Nicęnę primæ can. 15. & Chalcedonenſis can. 6. facta demum Clericis pro ſuo libito ab una ad aliam Eccleſiam commigrandi licentia, & poteſtate, tum primum diverſa invaluit proprii Epiſcopi notio, & acceptio. Tria enim diſtincta ſunt genera Epiſcoporum ad quos unicuique liberum eſſet pro libito recurrere ad quoſvis ordines ſuſcipiendos. Hi vero ſunt Epiſcopi, vel originis, vel domicilii, vel beneficii cujus diſtinctionis primos ex iis qui ſuperſunt meminit Canon Bonifacii Papæ VIII. *c. nullus de temp. ord. in* 6.

Mediolanenſia Concilia primum. & ſecundum, nova Orthodoxorum Epiſcoporum exilia, & Eccleſiarum ab Arianis clades.

Duæ Mediolani celebratæ ſunt Synodi circa Nicęnam fidem, prima quidem anno 347. ut contra Baronii ſententiam probat Dionyſius Petavius in notis ad Epiphanium, & in ſua de Photino diſſertatione. Prima hæc fuit Catholicorum ſub Julio Papa, & Conſtante Occidentis Imperatore, cui parebat Mediolanum. In hoc Concilio, Valens, & Urſacius Epiſcopi, quorum Eccleſiæ Murcia, & Singidon in ditione quo-

que Conſtantis erant libellos pœnitentiæ dederunt, & retractationis, ac palinodiæ tum Arianæ, quam hactenus profeſſi erant, hæreſis, tum calumniarum, quas adverſus Athanaſium confinxerant. Ambo remiſſi a Synodo ſunt ad Julium Rom. Epiſc. a quo veniam, & reconciliationem acceperunt ac referuntur tum in litteris Oſii ad Conſtantium apud Athanaſium *ad ſol.* tum in epiſt. Synodi Ariminenſis apud eundem *lib. de Synodis*, & apud Socratem *l. 2.* & Theodoritum *l. 2. cap. 15.* & in fragmentis Hilarii, & in epiſt. Liberii Papę ad Conſtantium apud Luciferum.

Chriſti poſtmodum anno trecenteſimo quinquageſimo religioſiſſimus Conſtans Auguſtus Sanctæ Eccleſiæ adverſus Arianos, & Donatiſtas egregius defenſor, & vindex interfectus eſt juxta Pyrenæos in caſtro, cui Helenæ nomen a Gaiſone Magnentii Tyranni Duce. Dici non poteſt, quam grave vulnus Eccleſiæ mors illa inflixerit. Arianorum namque audacia eo, quo hactenus reprimebatur diſiecto aggere, omni deinceps ferocia toto orbe terrarum graſſata eſt: Tunc venales illæ animæ Urſacius, & Valens, ut Conſtantii gratiam inirent, fidem Eccleſiæ datam fregerunt, ſeque iterum Arianis adjunxerunt.

Magnentius ſublato Conſtante in Conſtantium arma perduellia convertit; omnibuſque utriuſque partis viribus acie confligitur ad Murſiam Pannoniæ urbem. Primo impetu concuſſę Conſtantii copię pedem retulerunt. Sed reſumptis fortiter animis in Magnentianos irrupere, illoſque internecione profligavere. Biennio poſt deſperatis rebus ſuis Magnentius mortem ſibi apud Lugdunum conſcivit.

Dum ſe Conſtantius ad prælium adverſus tyrannum comparabat, Gallum patrui ſui Conſtantii filium, & Juliani qui poſtmodum in apoſtaſiam lapſus eſt, & imperavit, fratrem natu majorem creavit Cæſarem, dum eſſet Antiochiæ. Quo tempore Gallus, ut Dœmonis

præ-

præſtigias eluderet oracula reddentis intra Daphnem Antiochiæ ſuburbanum lucum lauris conſitum, & fontibus irriguum, qui patrum ſuperſtitione fuerat Apollini dicatus, ſacra tranſtulit oſſa Martyris Babylę olim Antiocheni Epiſcopi ſub Decio martyrium paſſi; Qua translatione oraculum prorſus obmutuit. Cum vero perfidus Julianus in Imperio Conſtantio ſucceſſit ſacras Babylæ reliquias indidem aſportari juſſit, fanum & dœmonis aram inſtauravit: ſed excuſſo repente fulmine ara diſiecta eſt, fanumque conflagravit, ut inter alios veteres authores enarrat Joannes Chryſoſtomus Antiochenus civis libro contra Gentes.

Ut vero paulo intermiſſum hiſtoriæ Conſtantii filum retexamus: dum hujus, & Magnentii copiæ acerrimo prælio decernebant, Conſtantius intra Eccleſiam Murſi non longe a conflictu exitum ipſius anxie præſtolabatur, una cum loci Epiſcopo Valente. Hic occulte procuraverat, ut ſibi prælii exitus quam citiſſimo aliquo indicio ſignificaretur, antequam Conſtantius id reſcire poſſet. Primus itaque Valens victoriam Conſtantio nunciavit, & ſciſcitanti unde id ſciret, aſſeveravit id ſibi ab Angelo revelatum inter ſupplices ad Deum preces. Itaque ille victoriam Valentis pietati acceptam referens, acriorem pro Ariana ſecta contra Orthodoxos inſectationem exorſus eſt. Nam & per Occidentem hactenus Arianæ perfidiæ inacceſſum ſuam hæreſim longe, lateque propagare ſtatuit: uſus maxime opera Epiſcoporum Fortunatiani Aquilejenſis, & Saturnini Arelatenſis. Cum autem jam ab omni metu, & fratris Conſtantis, & Magnentii Tyranni liber Conſtantius urgeret Athanaſii damnationem, velletque huic ſubſcribere Liberium Pontificem Julii ſucceſſorem, petiit Liberius cauſam iſtam in plena, atque intra Italię fines convocata Synodo pertractari: quibus acquieſcens Conſtantius Concilium indixit Mediolani, quod celebratum eſt anno 355.

. Speraverat Liberius in Occidentali Synodo prævaliturам catholicam partem. Et utique Catholici numero longe hic prevalebant : res tamen in contrarium vertit, ob Conſtantii potentiam neſcio dicam an impotentiam, qui omnem adhibuit vim, ut quæ animo conſtituerat omnium conſenſu probarentur : orthodoxorum vota pro nihilo haberi volens, ſeque illis infenſiſſimum exhibens.

Adfuerunt Papæ Legati Lucifer Calaritanus in Sardinia Epiſcopus, Pancratius Presbyter, & Hilarius Diaconus. Hi poſtularunt in primis, ut ad ſtabiliendam fidei, animorumque optatiſſimam unitatem, & concordiam, ſubſcriberetur a cunctis Nicæno Concilio, quod unum poterat omnia diſſidia conſopire. Cœpit ſine mora ſubſcribere Dionyſius Mediolani Epiſcopus, ſed ei Valens calamum, & chartam per vim extorſit. Ex adverſo inſtant Ariani, hanc unam eſſe ineundæ concordiæ rationem, ſi omnes Athanaſii, cujus cauſa præſens Synodus indicta fuerat, quemque tot præcedentia Concilia proſcripſerant, condemnationi ſubſcribant. Neque in hac cauſa de communi fide decerni, ſed de privati hominis delictis. Dionyſius Arianorum fraudulentis pollicitationibus deluſus ſpondentium hoc facto univerſæ Eccleſiæ pacem, & unanimitatem, quæ alioquin nulla ſperanda foret, condemnationi Athanaſii, prout Orientales Synodi judicaverant, ſubſcripſit. Sed eum ſeorſim coarguit Euſebius Vercellenſis Epiſcopus, & ad facti hujus pœnitentiam reduxit. Hęc igitur inter innumeras rixas protracta, finitaque ſeſſio fuit.

Poſtridie interpellatus Euſebius profitetur ſe haud ægre iturum communis pacis ſtudio in Dionyſii ſententiam circa ipſum Athanaſium, tot jam Synodicis decretis exautoratum, dum provideatur, ne ſibi ſeniori Epiſcopo junior Dionyſius præferatur : ideoque illius obliteretur ſubſcriptio, ut cum ei viſum fuerit, iterum ſubſcribat, poſtquam ætate provectior ſuum, ut

par

par eſt, nomen appoſuerit: non multum in oppoſitum contendit Dionyſius. Ariani autem conceſſione Euſebii omnium laudatiſſimi geſtientes, de cujus nutu, & exemplo cæteri pendebant partium occiduarum Antiſtites, Dionyſii nomen ita eraſerunt: nulla ut littera ſupereſſet: Tum vero Euſebius ſimul, & Dionyſius aperte proteſtantur. ſe damnationi ſanctiſſimi, & innocentiſſimi Epiſcopi Athanaſii nunquam conſenſuros, qui non niſi propter juſtitiam, & fidem perſecutionem patiebatur. Hæc refert Ambroſius ſerm 69. Reliqui orthodoxi reſumptis animis pro Athanaſio ſtant, Valenti, & Urſacio perturbationem Eccleſiæ funeſtis facibus propriam objectant, quam voce, & ſcriptis publice ediderant confeſſionem, ſe per calumniam falſiſſima crimina adverſus Athanaſium confinxiſſe.

Tum confuſi, eoque acrius excandeſcentes Ariani, ut ſcripſit Athanaſius *epiſt. ad ſol vit. agen.* Apoſtolicos legatos conſtantiſſime perditis conatibus ſuis obſiſtentem indigniſſime habent. Ex quibus Hilarium Diaconum flagellis crudeliter lacerant, deinde reliquos duos Apoſtolicos legatos Luciferum, Pancratium, ſimulque Euſebium, Dionyſium, Paulinum Trevirorum Epiſcopum, alioſque ſuis ablegant Eccleſiis: qui mox in diverſas orbis plagas raptati, ac deportati ſunt edicto Conſtantii:qui & ipſum Liberium Romanum Epiſc. ab iſto Conciliabulo dejectum, & depoſitum in Thraciam relegavit. Cujus in ſedem Ariani Felicem ſuffecerunt Romanæ Diaconum Eccleſiæ, qui tamenſi mente orthodoxus, ambitu tamen primæ ſedis cum Arianis ſocietatem inivit, Athanaſiiq; damnationem ſuo ſcripto roboravit: At Clerus, populuſque Romanus perfidi hujus invaſoris communionem averſatus eſt. Eum tres Ariani Epiſcopi Pontificem ordinarunt, ut perhibent Athanaſius *Epiſt. ad ſol.* Hieronymus *de ſcript. Eccl. in Acacio*, Ruffinus, & Theodoritus *l. 2. c. 14.*

Conſtantius miſſo cum exercitu Cypriano Comite

Georgium perditiſſimum ex Mediolanenſis hujus Pſeudo-Synodi decreto in Alexandrina ſede ſtabilivit. Luctuoſiſſima tunc edita eſt Catholicorum ſtrages ſine profeſſionum, aut ſexuum diſcrimine: in Clericos, in Monachos, in ſacras Virgines, cædibus, raptationibus, carceribus, flagellis, & exquiſitis cruciatibus promiſcue rabies Ariana graſſata eſt, ſacra omnia prophanaque a militibus direpta, innumeri inter duriſſimos cruciatus trucidati, concitatis etiam per Arianos Paganis, & Judæis in populum fidelem, qui ea omnia paſſus eſt, quæ in internecino bello ab immanibus, & ſeviſſimis hoſtibus infligi poſſunt. Iſta porro calamitas per univerſam Ægyptum, Cyrenem, Libyam pervagata eſt. Tot inter atrocitates clam evaſit ad necem conquiſitus Athanaſius, multoſque annos delituit. In hiſce latebris epiſtolam conſcripſit ad ſolitariam vitam agentes, atque diverſas, quæ ſuperſunt, Apologias.

Oſius etiam Cordubenſis tot terrarum orbe celeberrimus, jamque ætate centenarius, ut ſcribit Athanaſius, fruſtra blanditiis, terroribuſque ad damnandum Athanaſium tentatus, Sirmium tandem Pannoniæ oppidum deportatus eſt, ibique uſque ad Sirmienſem Synodum detentus exul. Lucifer vero Calaritanus ſcripſit in exilio ad Conſtantium plures pro Eccl. Cathoca libros, quibus nihil fortius, nihil conſtantius, nihil aculeatius legi poteſt: vir ſane magnanimus, fidei zelo ſuccenſus, martyriique appetens.

Quod vero ſpectat ad Conſtantinopolitanam Eccleſiam Paulus ejus Epiſc. fidei, & conſtantiæ ſpecimen, dignuſque Alexandri ſucceſſor illius, cujus precibus Arius infami morte perierat, extorris ab Arianis factus eſt: Subrogato ejus in locum Euſebio hactenus Nicomediæ Pſeodo-Epiſcopo. Sed haud multo poſt ipſo mortuo Euſebio, Paulus a populo revocatus in ſuam, unde dejectus fuerat, Eccleſiam regreditur. Ariani tamen Macedonium, ejuſdem regiæ urbis Epiſcopum creant.

creant. Diviſis ergo ſtudiis partium, graves accenduntur ſeditiones. Conſtantius vero tunc Antiochiæ exiſtens Hermogenem ducem Conſtantinopolim mittit, cum mandato, ut Paulum Eccleſia, & urbe ſtatim exigat, ſimulque Macedonium ipſum, eo quod ipſius violentis conſiliis, & cohortationibus ſeditiones, & per diverſa loca cædes factæ fuiſſent. Paulus Romam ad Julium Papam ſe recepit, cujus decreto, & Conſtantis fratris ad Conſtantium litteris rediit ad priſtinam ſedem, ſimulque Athanaſius Alexandriam; quod quidem poſtliminium iſtam præceſſit pluribus annis Athanaſii depulſionem, quam paulo ante commemoravi.

Cęterum mortuo Conſtante, Paulus Conſtantii juſſu deportatur, & Cucuſi tandem in Armenia ſtrangulatur in carcere ab Arianis: reſtituitur autem in ſedem Macedonius. Cæterum tranſactis aliquot annis ſuadente Acacio Cęſaræ Palęſtinę Epiſcopo, qui erat abſolutorum Arianorum Princeps, Concilium cogit Conſtantinopoli Conſtantius, quo Semiariani Epiſc. (quorum Princeps erant Macedonius Conſtantinopolitanus, & Baſilius Ancyranus) ſuis deturbantur ſedibus. Itaque dejecto Macedonio, Eudoxius ex Antiochena quam dudum invaſerat ſede, in Conſtantinopolitanam transfertur. Abdicatus Macedonius novam producit hæreſim contra Spiritus Sancti divinitatem. Licet enim ipſe Semiarianus filium profiteretur eſſe Deum, & Patri ſecundum ſubſtantiam ſimilem; At Spiritum Sanctum in ordine creatarum rerum collocabat, quæ poſtea hæreſis ſecunda œcumenica Synodo damnata eſt.

Ut vero ad Antiochenam Eccleſiam digrediamur ſtatim atque Leontius Eunuchus, & Arianus Antiochenam ſedem morte ſua vacuam reliquit eo accurrens Eudoxius Germanicæ in Syria Epiſcopus dolo, & factione Epiſcopatum Antiochenum occupat: ſed aliquanto poſt ab Arianis ad Thronum Conſtantinopolis Eccleſiæ promotus eſt, Antiochenæ vero Eccleſię

iidem

iidem digreſſo Eudoxio Meletium præfecerunt, qui fuerat Sebaſtæ Epiſcopus, virum eloquentia, & morum lenitate ſpectabilem, hactenus Arianis addictum. Sed præter omnium expectationem, cum primum ad Antiochenos ſermonem haberet, aperte docuit Dei filium ejuſdem eſſe cum Patre ſubſtantiæ: Tum Archidiaconus, qui retro aſtabat concionanti, porrecta manu, ne ultra loqui pergeret, os dicentis occluſit: At Meletius manum ſuam elevans tres digitos primum diductos, deinde in unum compreſſos oſtendit populo, ſignificans Patrem, Verbum, & Spiritum Sanctum, tametſi perſonis diſtinctos, unius eſſe, ejuſdemq, eſſentiæ. Cumque Archidiaconus ore Meletii dimiſſo, ejus manum comprehendiſſet, ipſe rurſus libera voce populum cohortatur, ut Nicænæ Synodo firmiter adhæreat, alioquin enim omnem eis ſalutis æternæ viam præcludi Tam inexpectato caſu Ariani perculſi Meletium exautorant, ejuſque loco Euzojum protrudunt. Tum vero Antiocheni tres in partes mutuo adverſantes diviſit ſunt. Ariani omnes Euzojum complectebantur: ex Catholicis vero pars Meletium agnoſcebat, & ſequebatur Epiſcopum, pars altera Meletii, utpote ab Arianis protruſi, & cum eis olim communione maculati, ſocietatem abhorrebat. Et quidem ſuos conventus ſeorſim peragrantes Euſtachianorum nomen a magno illo quodam Euſtachio Antiochiæ Epiſcopo ſibi aſſumebant, quæ Antiochenæ Eccleſiæ conſciſſio diu perduravit. Lucifer enim Calaritanus Epiſcopus legati munere fungens apud Orientem, Paulinum Euſtachianis Epiſc. conſecravit, ſicque tres ſimul extiterunt Antiocheni Epiſc. At Lucifer in ea legatione ſocius Euſebii Vercellarum Epiſc. aliquanto poſt Antiochiam adveniens Collegæ factum haud multum approbavit; providitq; ne ſchiſma iſtud Antiochenum perpetuo propagaretur, ut cum alter amborum, ſive Meletius, ſive Paulinus prior moreretur, ad alterum ſuperſtitem tranſiret pars illa quæ,

de-

defuncto paruerat. Cæterum mortuo poſtmodum in œcumenica Conſtantinopolis Synodo Meletio, Epiſcopi Orientales Paulino iniquiores hoc nomine quod ab Occidentali Epiſcopo fuiſſet promotus, & eſſet Damaſo Romæ Epiſc. aliiſque Occidentalibus neceſſitudine, & ſocietate conjunctior, Flavianum loco Meletii ſuffecerunt: etiamſi Antiochena Synodo an. 368. conſtitutum fuiſſet, & juramento communi firmatum, ne quis alterius defuncti ſucceſſor crearetur, præter alterum ex duobus ſuperſtitem. Flavianus tamen valde ſe laudabilem in Epiſcopatu præſtitit, atque in primis, quando Theodoſium Auguſtum dira omnia in Antiochenos ſeditionis perduellionis. & dejectæ, raptatæque per urbem ſtatuę conjugis Flacillę Auguſtę reos molientem, profectus Conſtantinopolin oratione placavit, veniamque conſternato populo impetravit. Vita deinde Paulinus excedit, cui adhuc vivente Flaviano ſucceſſor eligitur Evagrius. Præcedentes Hiſtorias recenſent partim Athanaſius *ad ſolitar. & Apoſt.* 2. partim Ruffinus, Socrates, Sozomenus, & Teodoritus.

Concilium Sirmienſe, & Ancyranum.

Sirmienſem Synodum Baronius refert in ann. 357. alii quidam cum Dionyſio Petavio anteriorem fuiſſe contendunt. Arianorum Conciliabulum fuit, qui cum videri Catholici, atque in Chriſtum religioſi affectarent, damnaverunt Photinum Sirmii (quod oppidum eſt Pannoniæ) Epiſcopum, poſtquam a Baſilio Ancyræ Epiſcopo in hoc cœtu diſputando convictus, non tamen converſus fuit: fuerat olim Photinus Marcelli Ancyræ Epiſc. de quo mentio nobis ſuperius facta, diſcipulus. Hæreſim vero Pauli Samoſateni dudum Antiochenis duabus Synodis execratam ex inferis reduxit: Chriſtum nihil aliud quam merum hominem eſſe. Damnatus pluries fuit Photinus, tum a Catholicis

in

in Sardicenſi Concilio, ut refert Epiph. *hæreſ.*71. & in Mediolanenſi primo, ut teſtis eſt Hilarius in fragmentis: tùm etiam ab Arianis in hoc Sirmienſi, ubi abdicatus Epiſcopatu fuit.

Adversùs Photium novam Sirmienſes ediderunt formulam fidei, qua Filium Dei Chriſtum Patri ſecundum ſubſtantiam profitebantur eſſe ſimilem, ſed ejus ſilebant cum patre conſubſtantialitatem. Huic profeſſioni quæ nihil hæreticum exprimebat, ſimulque Athanaſii condemnationi ſubſcripſit infœliciter Liberius Papa, qui Sirmii tunc exulabat pro Catholicafide, deſiderio ſuccumbens repetendæ priſtinæ ſedis, & ex eadem ęmulum ſuum Felicem Pſeudo-Papam dejiciendi. Quod, & obtinuit per Sirmienſe decretum, cui Conſtantius quoque Auguſtus conſenſit, De hac Liberii ſubſcriptione agit Sozomenus *l.* 4. *c.* 14.

Ea res magno Catholicis offendiculo fuit. Romam regreditur Liberius cum Arianis apertè communicans; ex adverſo Fœlix hactenus ſchiſmaticus omnem abrupit quam cum Arianis habuerat, ſocietatem. Liberius hac prævaricatione cœpit eſſe Romano Clero, magnæque parti plebis inviſus. Felix autem cæpit, tùm primùm pro Romano Pontifice haberi, cùm illum antea Romani omnes averſarentur. Mortuo demum Fœlice, reſipiſcens Liberius, & ab Arianorum conſuetudine reſiliens, admiſſus à Clero fuit Romæ conſiſtente in legitimum Pontificem, ejus itaque Pontificatus interruptus eſt Felicis nomine ſecundi Pontificatu, qui vivente Liberio exceſſit, judicio Eccleſiæ Martyr ſub Conſtantio. Prudentia verò, & moderatio Romani Cleri præclarè effulſit, quatenùs ex una parte Romanos Epiſcopos perfida cum Arianis ſocietate conjunctos minimè ſuſtinuit: aliundè verò eodem ad meliora converſos admiſit, licèt antea lapſos, & Catholicæ cauſæ proditione infames, ut nimirum Eccleſiæ paci conſultum eſſet, & ſchiſma perniciosum antevertere-

tur,

tur, haud dubiè ſucceſſurum, ſi alios quamvis digniores ſibi Epiſcopos præfeciſſet.

Verumtamen ut eſt leve, atque inſtabile ingenium hæreticorum, eadem ipſa Sirmii Pſeudo-Synodus ſecundam recudit fidei formulam, in qua ſubſtantiæ vocem, quam paulò ante filio attribuerat, expunxit. Huic verò deteriori profeſſioni lapſu deplorabili ſubſcripſit inſignis ille Oſius, hactenus ſtrenuus, & magnanimus Catholicæ profeſſionis dux & princeps, ſed Athanaſii damnationi, ut conſentiret adduci nullo modo potuit. Quis humanæ infirmitatis, & incnoſtantiæ vicem non lugeat, non obſtupeſcat, non contremiſcat? quis hæreticorum artes, & nequitiam non perhorreſcat? Magnum illum, & ſanctiſſimum Oſium invictæ conſtantiæ ſpecimen, quo tot annos orthodoxa fides adverſùs atrociſſimos Arianorum inſultus invicta ſteterat, & inconcuſſa, illum vere (uti vocabatur) Synodorum patrem, qui Legatus Apoſtolicus duabus præfuerat œcumenicis Synodis, Nicænæ, & Sardicenſi, qui tanta commendatione interfuerat, præcipuaſque partes egerat in Conciliis Eliberino, Arelatenſi, Neocæſarienſi, Alexandrino, & Gangrenſi, qui Solis inſtar Orientem, & Occidentem mirificæ doctrinæ ſanctitatis, & prudentiæ ſplendore colluſtraverat, qui fuerat Magni Conſtantini primus in fide Cathechiſtes, & quem ille viciſſim per venerationem, & obſervantiam Patris nomine honorabat, qui ſymbolum fidei Nicænæ compoſuerat, qui ætate ferè centenarius exilium pro fidei confeſſione, multaſque ærumnas, & verbera invicto animi robore ſuſtinuerat, illum, inquam, Oſium fidei columnam, Eccleſiæ columen, illum tot victoriis, & trophæis inſignem, flagellis tandem, & cruciatibus (ut ſcribunt Socrates, & Sozomenus) adegit Ariana perfidia, ut Arianæ profeſſioni ſubſcriberet. Refert tamen Athanaſius *epiſt. ad ſolitar.* ipſum ſub exitum vitæ ſuam damnaſſe cum Urſacio, & Va-

& Valente, cæteriſque Sirmienſibus ſocietatem, & conſenſionem.

Dimiſſo Sirmii Conciliabulo alterum Ancyræ coegit ejuſdem civitatis Epiſcopus Baſilius, qui Photinum publice diſputando convicerat, cuique ſola placuerat prima Sirmienſis profeſſionis formula, & diſplicuerat ſecunda. In iſto Ancyrano conventu Baſilius obtinuit, ut ad ſecundam Sirmienſem formulam his conceptam verbis: Filius per omnia ſimilis Patri, adjungeretur ſecundum eſſentiam. Quæ formula ab Ancyranis ad Conſtantium Principem tranſmiſſa ſic ei placuit, ut eam juſſerit prævalere. Hanc Hilarius refert *l. 6. de Synodis*.

De Conciliabulis Ariminenſi, Seleucienſi, & Conſtantinopolitano.

DE Conſtantino veriſſime teſtatur Ethnicus Hiſtoricus Ammianus Marcellinus his verbis: Chriſtianam religionem abſolutam, & ſimplicem anili ſuperſtione confundens, in qua ſcrutanda perplexius, quam componenda, excitavit diſſidia plurima: quæ progreſſa fuſius aluit concertatione verborum: ut catervis antiſtitum jumentis publicis ultro citroque diſcurrentibus per Synodos quas appellant, dum ritum omnem ad ſuum trahere conatur arbitrium, rei vehiculariæ ſucciderit nervos.

Uno eodemque anno trecenteſimo quinquageſimo nono Conſtantius duas toto orbe Synodos indixit, unam Seleuciæ in Oriente, alteram Arimini in Occidente. Convenere Arimini trecenti quinquaginta Epiſcopi Catholici, ut refert Severus Sulpitius, & preterea octoginta Ariani in quibus inſigniores fuere Valens, Urſacius, & Auxentius Sedis Mediolanenſis invaſor pulſo in exilium Dionyſio. Huic interfuit Synodo Legatus Liberii Papæ, Vincentius Capuæ Epiſco-

ſcopus, eodem dudum munere perfunctus in Nicæna, In primis inſtiterunt Ariani, ut illa conflata Sirmii formula prævaleret, qua Filius Patri ſimilis aſſerebatur nulla interpoſita ſubſtantiæ, multoque minus conſubſtanrialitatis mentione, catholici ſolum admittendum eſſe Nicænum ſymbolum contendebant, & poſt varias demum concertationes ſeſe invicem ambæ partes diſjunxerunt. Catholici Antiſtites Valentem, Urſacium, Auxentium, Demophilum declaratos hæreticos de fidelium ſocietate reſecarunt.

Quia vero dirimi, ac ſolvi Synodum Conſtantius vetuerat, antequam ipſe receptis Synodicis litteris, & de actis Concilii plene informatus, atque inſtructus, ſuum patribus placitum ſcripto ſignificaſſet: pars utraque per deputatos viros, Synodicas ad eum ſcripſit, ſed ab Arianis delegati Valens, & Urſacius citatione curſus primi ad Conſtantium in Oriente agentem delati: prǫoccupato illius animo ſic illum a Catholicis abalienaverunt, ut aditum ad ſe Legatis Orthodoxis non permiſerit: ſcripſit tamen ad Synodum ſe negotiorum fluctibus obrutum non potuiſſe Legatos in ſuum conſpectum admittere: verumtamen eis mandaſſe, ut Adriapoli expectarent, donec ipſe ab expeditione, cui ſe accingebat, regreſſus eſſet.

Sic ille conſulto egit, ut Orthodoxi quorum pars major maluerat propriis, vel Eccleſiarum expenſis Arimini vivere, quam oblato ab Imperatore commeatu frui, tanta temporis prolixitate, magnitudineque ſumptuum deterriti, facilius cum Arianis convenirent, aut ſaltem ipſorum Legati ante ipſius diſceſſum, ut hac via poſſent acceſſum ad Principem demereri; quod & factum eſt lugubri ſane exitu; Legati enim Catholicæ partis eo tandem adducti ſunt, ut novæ, & omnium deterrimæ formulæ ſubſcripſerint. Cum enim Sirmienſis altera formula Filium profiteretur per omnia Patri ſimilem, hæc nova, cui ſubſcripſerunt tan-

tum-

tummodo filium Patri perſimilem profitebatur. Quæ Legatorum prevaricatio non paucos ad Arianorum partes traduxit, aliis ſpem animumque dejecit, & reliquos gravi mœrore afflixit. Ad Taurum quoque Comitem, quem Concilio cum armatorum magna manu præfecerat, reſcripſit Conſtantius, ut patres omnes in unum conſenſum traheret, nec ante digredi ex Concilio quemquam pateretur.

Reverſi ad Synodum prævaricatores Legati ab Epiſcopis Catholicis communione fidelium expulſi ſunt. Hic tamen non diu perſeveravit fidei ardor, diverſi namque in dies tum animi dejectione, tum vi, tum donis, tum promiſſis, tum minis, tum longioris moræ tædio ſuperati, ad Arianos deficiebant: qui cum alio loco ſuos hactenus habuiſſent conventus, tandem ad Ariminenſem Baſilicam primariam conceſſerunt, depulſis qui pauci reſtabant Orthodoxis. Iſti etiam qui conſtantia majori perſtiterant numero 20. Arianæ demum formulæ poſt aliquot concertationes ſubſcripſerunt. Cum ſcilicet Valens Epiſcopus quaſi benevolus arbiter, ſimulato pacis, & Eccleſiaſticæ unitatis ſtudio ſuggeſſiſſet addendum, quaſi per ſummam erga adverſarios indulgentiam, Filium non eſſe Dei creaturam, quales ſunt cæteræ creaturæ, ſimulque celerem una cum Tauro Comite perurſiſſet omnium qui reliqui erant, ſubſcriptionem. Fegadius, qui ab reliquis Orthodoxis quaſi conſtantię ſpecimen, & Concilii oraculum ſuſpiciebatur, propoſitioni Valentis acquievit, eamque ſcripto probavit: reliqui nihil cunctati hujus exemplum ſequuti ſunt, & hoc infauſto exitu dirempta eſt Synodus ſacrilega.

Poſtmodum iſti rem ſerius expendentes adverterunt a ſe impium dogma confirmatum, atque per ea verba (ſicut cæteræ creaturæ) divinum, æternumque Verbum fuiſſe a ſeipſis incautius in ordinem rerum conditarum redactum: hoc ſolo diſcrimine, quod

eas

eas propria quadam, ſed tamen creata, dignitate præcellat. Quam impietatem abſoluti quidem Ariani, ut erant Valens, & Urſacius propugnabant: at Semiariani, quales erant Baſilius Ancyranus, & Macedonius Conſtantinopolitanus rejiciebant, atque ad execrabiles Pauli Samoſateni, Photini Sirmienſis, & Ætii ſectas referebant. Semiariani enim Filium ſimilis cum patre eſſentiæ, ſeu ſubſtantiæ, non tamen coeſſentialem, ſeu conſubſtantialem profitebantur, cùm tamen abſoluti Ariani Patri diſſimilem Filium blaſphemantes inde Anomei dicti fuerint, ut teſtificatur Epiphanius.

Liberius Papa Concilium iſtud pro ſuo officio reprobavit: quo circa iterum ab Arianis redactus eſt in ordinem, nemo tamen ejus in locum ſublectus eſt. Ipſe verò in Romæ cœmeteriis aliquot menſes delituit. Sanctus autem Gaudentius Arimini præſul, ut advertit ablatam Orthodoxis ſuffragiorum libertatem, omniaque in deterius ruere, ſe clanculum è Concilio ſubduxit; eoque ſoluto regreſſus in propriam Eccleſiam, decreta illius juſtiori decreto damnavit. Unde in tumultu ab Arianis concitato fuſtibus, & lapidibus interemptus Martyr in cœlum migravit.

Eodem anno 359. altera in Seleucia Synodus Orientalium coacta fuit 150. Epiſcoporum. Hilarius Pictavorum Epiſcopus, qui antè à Synodo Biterrenſi, quam Saturninus Arelatenſium Epiſcopus Arianus convocaverat ob fidei conſtantiam depoſitus, in Phrygiam fuerat à Conſtantio relegatus, nihilominùs à præfecto imperiali ad Seleuciæ Synodum fuit invitatus. Quò ille cum paucis Catholicis acceſſit, fidemque conſubſtantialitatis ſtrenuè, intrepidèque in medio Arianorum propugnavit. Eadem Pſeudo-Synodo inter ipſos hæreticos graviter decertatum eſt. Semiariani enim abſolutos Arianos damnationis ſententia percuſſerunt, & eorum præcipuum ducem Acacium Cæſareæ

 Pa-

Palæſtinæ præſulem, alioſque ejuſdem profeſſionis Epiſcopos ejecerunt.

Intereà Conſtantinopolim Conſtantius ex Orientali expeditione revertit: eum primus convenit Acacius, quem Baronius ſuſpicatur, eum ipſum fuiſſe Presbyterum, qui Conſtantino Magno à Conſtantia ſorore, quæ Licinio nupſerat, commendatus fuerat, quique Conſtantini teſtamentum ſibi ab eodem depoſitum reddidit Conſtantio: qua ex re præcipuam, & ſingularem hujus gratiam demeruit, quique Arianum eidem virus afflavit. Humaniſſimè igitur à Conſtantio exceptus eſt, cujus etiam animum adverſus Seleucienſe Conciliabulum exaſperavit, ſuaſitque, ut Conſtantinopoli novam indiceret Synodum, qua reprobaretur Seleucienſis. Hic ſe prodit Conſtantii inconſtantia, & commune hæreticorum ingenium, qui circumferuntur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ut dicit Apoſtolus *Epheſ.* 4 Idemque ſcribit *tit.* 3. hæreticum delinquere, cum ſit proprio judicio condemnatus: ſignificans eum ſibi contradicere, & mox reprobare, quæ paulò ante probaverit. Cum enim Conſtantius primam Conciliabuli Antiocheni formulam à Baſilio Ancyrano procuſam, & Synodo mox Ancyrana comprobatam prævalere juſſiſſet, qua Filius Deo Genitori ſecundum ſubſtantiam ſimilis prædicabatur, & hac ex cauſa Semiariani in Selucienſi Concilio Arianos abſolutos diſſimilitudinis Filii à Patre ſuo aſſertores ſupplantaverint, nunc ſibi diſſimilis Conſtantius ab Acacio deluſus his ultimis favet.

Conſtantii ergo mandato Conſtantinopolim convenere quinquaginta delecti Epiſcopi, qui novam ab Acacio conflatam formulam probaverunt, quæ nona recenſetur à Socrate inter Arianæ profeſſionis formulas: cum tamen Catholici unicam ſemper Nicænam profeſſionem complexi ſint. Hac itaque Synodo ab Acacianis depoſiti, & communione excluſi ſunt Baſilius

An-

Ancyræ Epiſcopus, & Macedonius Conſtantinopolis, Eleuſius Cyzici, Euſtachius Sebaſtæ, aliiqe Epiſcopi Semiariani: Ætius quoque ex Syria Presbyter nonnullorum criminum inſimulatus, novorumque dogmatum auctor de gradu Sacerdotii dejectus eſt, etiamſi eſſet Acacianus, & abſolutus Arianus. Ex orthodoxis depoſitus iſta Pſeudo-Synodo fuit Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus, cujus in ſedem Herennius Arianus promotus eſt.

Hilarius Pictavienſis dimiſſo Seleuciano Conciliabulo, Arianos Conſtantinopolim uſque proſequutus, ut in ipſa Principis hæretici aula trophæum Chriſti victor magnanimus erigeret, tres ſupplices libellos obtulit Imperatori, ut ſibi liceret eo præſente de fide cum Arianis diſputare. Scriptos etiam adverſus Arianam hareſim libros Conſtantio offerre non formidavit: unum ex duobus futurum ſperans, ut vel Conſtantius tandem aliique Ariani veritate fidei perſpecta convincerentur, aut ipſe graves pro fide pateretur ærumnas, aut etiem morte affieeretur. Sed neutrius compos voti fuit. Cùm enim ejus invictam virtutem, & eloquentiam pertimeſcerent adverſarii, ne Orientem ubi prævalebat Arianiſmus Hilarius commoveret ulterius, Conſtantio perſuaſerunt, ut ipſum in ſuam Pictavienſem Eccleſiam remitteret, ut ſcribit Sulpicius poſt Hieronymum.

Hoc eodem anno propter conſtantem Nicænæ fidei profeſſionem proſcripti dudum ſancti Epiſcopi Paulinus Trevirorum, & Rodanius Toloſatum confeſſionis laudem Martyrii gloria cumularunt, per multa incommoda vita functi in exilio.

Macedonius poſtquam depoſitus Conſtantinopoli fuit, novam invexit adverſus Spiritum Sanctum hæreſim, cui divinitatem impiè abrogabat; & cum Filium Patri ſecundum divinam ſubſtantiam eſſe ſimilem prædicaret, ſpiritu tamen, & ſubſtantia diſſimilem, ac

utrique longè inferiorem, quinimò utrique ſubditum, ac ſervum ſacrilego dogmate aſſeverabat. Quam hæreſim ipſius ſodales Baſilius Ancyranus, Euſebius Cyzicenus, & Eunomius propugnarunt, & propagaverunt.

Acaciani verò poſtquam depulſo Macedonio Eudoxium, qui erat Antiochiæ Epiſcopus, in Sede Conſtantinopolitana collocàrunt, in Eudoxi quoque vacuam ſedem Meletium promoverunt, & Meletio paulo poſt exauthorato, Euzojum ſuffecerunt: quam hiſtoriam ſuperius proſequuti ſumus. Hoc tamen addendum, in Antiochena ultima Synodo Arianorum à Conſtantio coacta, qua & Meletius depoſitus eſt, & Euzojus intruſus, Acacium decimam conflaviſſe formulam Arianę profeſſionis, qua Filius Patri ſuo ἀνόμοιος diſſimilis aſſerebatur: unde, & Anomeorum nomen Acacianis hęſit. Hæc teſtatur Socrates, l. 2. c. 35. Iſta contigerunt anno Chr. 360. At ſequenti anno Conſtantius Imperator vita exceſſit Antiochiæ, ab Euzojo paucis ante mortem diebus baptizatus.

Synodus Laodicæna.

COacta fuit Laodicææ in Provincia Phrygiæ Pacatianæ, ut ex ipſa Synodi epigraphe conſtat. Eſt autem Laodicæa una ſeptem Eccleſiarum Aſiæ, quarum enumeratio legitur in Joannis Apocalyſi: mentio quoque fit ejuſdem civitatis *Coloſſ. ult.*

Conjicio celebratam fuiſſe hanc Synodum ſub Liberii Pontificatu, dum eſſet Julianus Romanorum Imperator. Nec enim ſubſcribendum duco Baronii ſententię in appendice ad Annalium *tom.* 4. quem ſequitur Severinus Binius, aliique quorum ſententiam minus ſolidis argumentis fulciri deprehendo. Eorum præcipuum, & in ſpecie ſolidius argumentum iſtud eſt, quia Nicænum Concilium teſte Hieronymo pręfat in lib. Judith, judicavit hunc ipſum librum Judith eſſe canonicæ, ac divinæ auctoritatis. Inferunt itaque

que, Laodicænam Synodum eſſe procul dubio antiquiorem Nicæna, quatenus Laodicæna non collocat in ſcripturæ ſacræ Catalogo lib. Judith, quem tamen collocaſſet, ſi poſt Nicænæ Synodi declarationem coacta fuiſſet, Totum hoc argumentum nititur illo unico Hieronymi teſtimonio, quod tamen Hieronymus non unico ſed pluribus evertit teſtimoniis oppoſitis: etenim negat in prologo Galeato lib. Judith. eſſe hagiographum, ſed aſſerit eſſe apocryphum perinde, ac librum quem commemorat Paſtoris. Idemque expungit ex Scripturis divinis *lib. Judith. ad cap. 1. Aggæi, quod idem repetit epiſt. 11. ad Furiam*. Addo denique quartum his conforme Hieronymi ejuſdem teſtimonium, quo non ſolùm ſuam aperit de *lib. Judith ſententiam, ſed eam inſuper univerſæ attribuit Eccleſiæ, epiſt. 115. his verbis Judith, & Tobiæ, & Machabæorum libros legit quidem Eccleſia, ſed eos inter canonicas ſcripturas non recipit*. An igitur quod de Concilio Laodicæno concludit, idem, & quidem fortiori argumento propter toties multiplicatum Hieronymi teſtimonium concludet Baronius antiquiorem eſſe Hieronymum Nicæno Concilio? nec tantum Hieronymum, ſed etiam Gregorium Nazianzenum, Ruffinum, & Athanaſium, qui juvenis, & Diaconus ab Epiſcopo ſuo Alexandro fuit in Nicœnum conſeſſum introductus ad diſputandum, ob ejus perſpectum ingenii acumen. Hic vero in ſynopſi ſcripta poſt Concilium, libros Judith, Tobiæ, Sapientiæ, & Eccleſiaſtici diſertè declarat, minimè canonicos eſſe aut divinos: additque hac de cauſa non legi fidelibus in Eccleſia, ſed cathecumenis dumtaxat.

Quis verò judicet ita ſcripturum Athanaſium, poſt quam Synodo Nicænæ interfuit, ſi librum Judith inter ſacros repoſuiſſet? Nazianzenus verò in ſuo de ſcripturis veris, & germanis carmine non recenſet in illarum ſerie memoratos libros, neque etiam Machabæorum, quinimò neque Joannis Apocalypſim: quin

etiam iſta ſubjungit εἰ δὲ τινῶν ἐκτὸς. οὐκ ἐν γνησίοις. Si quis proferatur alius ab his recenſitis liber, non eſt germanus. Ruffinus pariter in *ſymbol. Apoſt.* librum Judich cum aliis quibuſdam de ſacrorum librorum Catalogo excludit, collocatque inter Eccleſiaſticos libros, quos carere dicit divinæ fidei certitudine, atque auctoritate. Et tamen Athanaſium, Naziazenum, Hieronymum, Ruffinum nemo inficias ierit ſcripſiſſe poſt Nicænam Synodum. His adde neque ſtudioſiſſimè conquiſita olim per Dalmatium Cuzici Epiſcopum Nicænæ Synodi acta quidquam de libro Judith, vel de divinorum librorum Catalogo prodidiſſe.

Quin etiam cum Laodicæni Concilii 7. canon meminerit hæreticorum Photinianorum, qui non niſi poſt Synodum Nicænam exorti ſunt, fatendum omninò eſt Laodicæna comitia Nicænis eſſe recentiora. Scio aliquos cavillari, quod hujus can. 2. traslatio (quæ eſt Iſidori Mercatoris) Photinianos haud exprimat: ſed Photinianos exprimit 1. translatio, quæ eſt Dionyſii Exigui, qui conſenſu omnium eruditorum eſt antiquior; & cujus verſio multo præ Iſidoriana fidelior, & exactior eſt. Et inſuper omnia quotquot hactenus legi potuerunt archetypa Græca Photinianos exprimunt. Quis porrò neget majorem habendam fidem Græcis exemplaribus omnibus, quibus eruditiſſimus, & antiquiſſimus translator aſtipulatur, quam Iſidori translationi, quam multis paſſim ſcatere mendis nemo Græcè præſertim doctus ignorat? At illi denuò cavillantur, haud eſſe credibile fuiſſe à Laodicæni Patribus approbatum, aut receptum Photinianorum baptiſmum, quem tamen, ut nullum, & invalidum rejicit Concilium 2. Arelatenſe can. 16. At percontari libet: undenam iſti colligant in hoc Laodicæno can. 7. approbari Photinianorum Baptiſmum; ibi enim de Baptiſmo nullum eſt verbum, ſed de hæreſi abjuranda, deque inſtructione circa res fidei, & de chriſmatione ad ſacramentum uti autu-

mo

mo Confirmationis. Baptiſmi tamen præceſſionem ſupponit etiam in ipſa Catholica Eccleſia collati; ſaltem quod attinet ad cathecumenos converſos, quorum in hoc ipſo Laodicæno canone mentio præceſſit: cum eſſet illorum temporum conſuetudo, ut plerique Baptiſmum differrent, etiam ad exitum vitæ. Itaque haud facilè quis mihi perſuaſerit, ad hunc reſpexiſſe canonem Baſilium Magnum, dum ſcribens ad Amphilochium c. 1. ait nonnullis Aſiaticis viſum fuiſſe, ut Catharorum, ſive Novatianorum Baptiſmus approbaretur, ſed potius ad canonem 8 Synodi Nicææ (quæ eſt in Aſia civitas) reſpexerit, quo diſertè decernitur, ut Cathari, qui ad Catholicam fidem convertuntur, recipiantur etiam cum gradu, & ſacris Ordinibus, quos in hæreſi ſuſceperant. Cur enim minoris Synodi canonem, nihil ejuſmodi exprimentem allegaret, omiſſio Synodi œcumenicæ canone, qui rem perſpicuè definiverat? Stet igitur priſtino ſuo loco, quem in omnibus Veteribus Conciliorum editionibus Concilium Laodicænum occupabat poſt Nicænum ipſum; qui locus etiam eidem Laodicæno aſſignatur in decreto *c. primum adnotatio diſt.* 16. nec inde dimoveatur, neque cauſa detur querelæ de termino moto.

Canon Laodicænus primus communione ad aliquod tempus illos ſuſpendit, qui ſecundas nuptias inierint: eiſque preces, & jejunium præſcribit antequam eis permittatur ad ſacram communionem accedere. His planè ſimilia ſtatuit Concilium Neocęſarienſe can 3. ad quem hic reſpicitur per hæc Laodicęni verba κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα Secundum Eccleſiaſticam regulam. Et Baſilius in ſuis ad Amphilochium canonibus idem decernit. Quinimò trigamos ad Euchariſticam communionem vix admittit poſt quinquennium exactè in pęnitentia tranſactum; Adeò diſtrictè primitiva Eccleſia vitæ puritatem, & morum munditiem exigebat acceſſuris ad ſacratiſſimam domini menſam.

Can. Laodicænus ſecundus facit ad communionem admittendos eſſe pænitentes poſtquam delicta confeſſi ſunt, ejuſque injunctum pœnalis ſatisfactionis tempus explevere, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος. Secundum proportionem delicti. Quo canone impietas Novatorum circa pœnitentiam refellitur. Meminit enim confeſſionis, & converſionis, ac deteſtationis peccatorum, & his congruentis ſatisfactionis, quam vult adimpleri antequam pœnitenti detur ad Euchariſtiam acceſſus. Conformatur Laodicæno Concilio Tridentinum quatenus decernit *ſeſſ.* 14. *cap. octavo*, ut ſatisfactio injungatur pro qualitate Criminum. Canon 6. hæreticis Eccleſiæ ingreſſum interdicit; Sed iiſdem necnon Judęis, & Gentilibus permittitur à Carthaginenſi Concilio 4. can. 84. intra Eccleſiam verſari, & Verbum Dei audire uſque ad cathecumenorum miſſam.

Can. 10. decernit non debere Catholicos ſuis permittere liberius connubia indiſcriminatim cum hæreticis. Cujus ſanctioni deſumenda ratio eſt non ſolum ex odio hęreticę pravitatis, aut ex periculo perverſionis circa fidem, ſed etiam ex profanatione Chriſtiani conjugii, quod unum eſt Eccleſię ſacramentis. Huic ſimilem ſanxit canonem decimum quartum Synodus Chalcedonenſis. Vox tamen indiſcriminatim ἀδιαφόρως, quam habet canon iſte Laodicęnus, innuere videtur, poſſe aliquando nuptias permitti cum hæreticis, ubi gravis ſubeſt, rationabilis cauſa. Eodem pariter colliniant, & eandem ſanctionem iterant Canon Laodicę nus trigeſimus primus, & Agathenſis 67. a Gratiano quoque in decreto inſertus, *c. non oportet cum omnibus*, & *c. cave* 28. *quæſt.* 1.

Canon Laodicænus 13. non permittit populo electionem eorum, qui ad ſacrum altaris miniſterium applicandi ſunt. Probatum invictis teſtimoniis fuit ſuperiùs ad Nicęnum canonem quartum, ad Epiſcoporum electionem admiſſa olim fuiſſe plebis ſuffragia. Secus

tamen

tamen fieri ſolitum fuit circa minorum ſacerdotum, & inferiorum Eccleſiæ Miniſtrorum electionem, ut ex iſto canone decimotertio perſpicuum fit. Populi quidem teſtimonium de vita, & moribus ordinandi requirebatur. Juxta illud primæ Timoth. 3. *Oportet illum, & teſtimonium habere bonum ab iis qui foris ſunt.* Quin imò nonnunquam populus ipſe aliquem optimè meritum proponebat,& poſtulabat ordinari: Teſtatur enim Paulinus *epiſtola* 45. ſe Barcinone in Hiſpania fuiſſe ab Epiſcopo Lampio initiatum clero, & ſacratum ad illius populi poſtulationem.Item refert Aug.*epiſt*.225. fuiſſe Pinianum ab Hypponenſi populo inſtanter poſtulatum, ut ad clerum promoveretur. Inſuper (ne quid huc pertinens omittatur) actuum Apoſtol. 1. non ſoli Apoſtoli, ſed tota Eccleſia Mathiam elegit, & Joſeph Barſabam ut ex eis unus aſſumeretur. Et Act 6. credentium convocata multitudo ſeptem diaconos elegit. Verum ad illud primum caput teſtatur Chryſoſtomus Petrum potuiſſe quidem per ſeipſum merito eligere, ſed maluiſse per modeſtiam, & prudentiam univerſæ Eccleſiæ gratificari. Poſtulationes autem, quæ fiebant Epiſcopis à populo nihil habuiſse præter ſupplicationes: neque jus ullum, aut obligationem induxiſſe certum eſt.

Diatriba de Eulogiis ad Laodicænum Canonem XIV.

CAnon 14. *Ne ſancta inſtar Eulogiarum in feſto Paſche in alias Parœcias tranſmittantur*: Ratio Canonis eſt, quia cum diebus Paſchalibus fideles Euchariſtiam omnes ſumerent, non alio Symbolo ſacro Societatis opus erat illis. Per Euchariſtiam quippè, *unus panis, & unum corpus, multi ſumus omnes, qui de uno pane, & de uno Calice participamus*, ut ait Apoſt. 1. Corinth. 10. Eulogiarum diſtributio fieri ſolebat, nunc intra Eccleſiam, nunc verò intra privatas fidelium ædes, ad quos

quos deferebantur: ſæpè numero etiam fideles privatim ad amicos procul diſtantes tranſmittebant, ut mutuæ pietatis, & ſacræ charitatis Symbola, quas penes ſe habebant eulogias, ſeu benedictiones. Exempla ſuppetunt in *epiſt. Auguſt.* 31. 34. 35. *& in epiſt.* 1. *Paulini ad Severum.*

Cathecumenis aliquando datæ ſunt Eulogiæ diebus Paſchæ, hoc reſpectu, quia Euchariſtiæ non-communicabant. Sed hoc fieri deinceps prohibuit Concilium Carthaginenſe tertium Can. 5. His verbis: *Placuit ut per ſolemniſſimos Paſchales dies Sacramentum Cathecumenis non detur niſi ſolitum ſal: quia ſi fideles per illos dies Sacramenta non mutant, nec Cathecumenis oportet mutare.* Quo loco nomen Sacramenti latiore ſignificatu uſurpatur pro quibuslibet myſticis ſignis, ut erant panes Eulogiarum, & ſal benedictum. Huc pertinet Auguſtini locus l. 2. de peccatorum meritis cap. 26. *& quod accipiunt* (loquitur autem ibi de Cathecumenis) *quamvis non ſit Corpus Chriſti, ſanctum eſt tamen, & ſanctius, quam cibi quibus alimur, quoniam Sacramentum eſt.* Similiter Theophilius Alexandrinus canon. 8. decernit oblatorum ad altare (hoc eſt panis, & vini) minimè participes eſſe debere Cathecumenos, ſed Clericos, & populum fidelem.

Eulogiarum nomen commune eſt particulis Azymi, quæ à Sacerdote, & Diacono Clericis, populoque fideli tribuebantur, ſimulque particulis fermentati panis, quas ex uſu Occidentalium Eccleſiarum Epiſcopi ad Baptiſmalium Eccleſiarum ſacerdotes traſmittebant. Quod genus Eulogiæ vulgo fermentum dicebatur. Hujus auctor, ac inſtitutor fermenti ab Anaſtaſio, memoratur Melchiades in ipſius vita. Meminit quoque fermenti Innocentius I. reſcribens ad Decentium Epiſcopum Eugubinum...cap 5. At verò Eulogiarum ex Azymo pane oblationum Sacrificio incruento deſtinatarum, quarum pars ſeparabatur ad divinam, & my-

myſticam in altari conſecrationem, reliquum verò Eulogiarum, ſeu benedictionum nomine inter fideles diſtribuebatur finita Miſſa, qui Euchariſtiam non ſumpſerant, vetuſtior eſt, quam fermenti inſtitutio. De priore illa extat Pii Papæ I. Canon his verbis: *Ut de oblationibus quæ offeruntur à populo, & de conſecrationibus quę ſuperſunt, vel de panibus quos deferunt fideles ad Eccleſiam, vel certè de ſuis, Presbyter convenienter partes inciſas habeat in vaſe nitido, & convenienti, ut poſt Miſſarum ſolemnia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias, hoc eſt panem benedictum omni die dominico, & diebus feſtis exinde accipiant. quę cum benedictione prius faciat.* Hęc Pius Papa. Hic uſus viget etiam nunc apud Græcos finita Miſſa, & in uſu eſt apud Græcorum Eccleſiam tituli S. Athanaſii in Romana Civitate.

Idem porrò ritus oblationum, ex quibus ſacra mox Euchariſtia conficienda erat, confirmatur iſta Cypriani Carthaginenſis querela lib. de opere, & de eleemoſ. *Locuples, & dives es, & dominicum celebrare te credis, quę corbonam omninò non reſpicis, quę in dominicum ſine ſacrificio venis, quę in partem de ſacrificio, quod pauper obtulit, ſumis*, Similem renovat querelam Auguſt. ſerm. 215. de temp. *Oblationes quæ in altari conſecrentur, offerre erubeſcere debet homo idoneus, ſi de aliena oblatione communicat*. Eandem materiam idem ſermone ſequenti proſequitur Auguſtinus. Hæc ad plenam Eulogiarum notitiam.

Proſequutio Laodicænorum Canonum.

CAnon Laodicænus 15. declarat non aliis licere intra Eccleſiam canere, quam canonicis cantoribus, qui ambonem conſcendunt, & de membranis legunt. πλέον τῶν κανονικῶν ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων. Ubi hoc obſerva denomi-

nominationem Canonicorum fuiſſe olim Eccleſiæ cantoribus aſcriptam. De cantoribus, ſeu Pſalmiſtis conſulito inferius cap. 10. Carthaginenſis Concilii 4. Quàm ſunt ergo veteris Eccleſiæ diſciplinæ diſſentanei Calviniſtarum profani conventus, in quibus Laici omnes viri, & fœminæ promiſcuè cantant.

Hic vero obſervandæ ſunt accuratius hæ Synodi voces τῶν κανονικῶν ψαλτῶν. Canonicorum Cantorum. Et hoc ſciendum Canonem non tantum ſignificaſſe regulam, ſed prætere a catalogum Eccleſiaſticum, ac indicem non modo ſacrorum librorum, qui ex hoc dicantur Canonici, at etiam Clericorum Eccleſiæ, miniſterio addictorum, & de ſportulis, ac oblationibus Eccleſiæ participantium. Unde & canonicorum nomen ad nos dimanavit, non vero a canone, ſeu regula Sancti Auguſtini, ut quidam imaginantur. Hæc enim vocis acceptio multo antiquius uſurpata eſt, tum ex hoc Laodicæno canone, tum ex aliis Canonibus veterum Conciliorum facile probamus. In primis namque ſic ait Nicæni Concilii can. 16. πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ ὅλως ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι. Sacerdotes, aut Diaconi, aut generatim quicunque ſunt in can. recenſiti. Et inſequens canon 17. de Clericis ita loquitur πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκερδίαν διώκοντες Plerique in can. recenſiti, avaritia, & turpe lucrum ſectantes. Præterea Synodus Antiochena canone 2. εἰ δὲ φανείη τὶς τῶν Ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἢ τὶς τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, ſi quis deprehenſus fuerit Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut alius, qui de canone ſit cum excommunicatis communicans. Canon etiam Antiochenus 6. ὁ αὐτὸς δὲ ὅρος ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν κανόνι, idem ſit decretum circa Laicos, Sacerdotes, & Diaconos, & omnium qui de canone ſunt; ejuſdem Synodi can. 11 ἢ τὶς Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος ἢ ὅλως τοῦ κανόνος, ſi quis Sacerdos, vel Diaconus, aut ge-

generatim quis de canone . Chalcedonenſe porrò Concilium damnans ſimoniacam in Clero promotionem, can. 2. *εἴ τις Ἐπίσκοπος προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασιν ἢ οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ προσμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος* , ſi quis Epiſcopus per pecunias promoveat vel œconomum , vel defenſorem , vel manſionarium , vel omnino aliquem , qui ſit in canone . Illa quoque liturgiæ pars , in qua Sanctorum conſcripta nomina pronunciantur, quorum opem Sancta Eccleſia ante , & poſt myſticam conſecrationem invocat ex antiqua denominatione canon dici ſolet, voxque ipſa canonizandi ortum inde habere videtur , vel quia in Miſſæ canone nomen addebatur ejus , quem Eccleſia vindicabat , ut loquitur Optatus in lib. 1. adverſus Parmenianum , hoc eſt Sanctorum numero recenter aſcribebat; vel quia ſanctus defunctus , cujus publice colendi , & invocandi nova per Eccleſiam poteſtas fiebat, canoni , hoc eſt, Sanctorum Cathalogo inſcribebatur , ut nullus publico cultu honoraretur , aut invocaretur , qui non publico illo albo eſſet inſcriptus . Cæterum ut ad cathalogum Clericorum ſingulis olim Eccleſiis addictorum regrediar , is innuitur a Sancto Cypriano *in epiſt.* 35. monente fuiſſe a ſe Numidicum inſcriptum Presbyterorum Carthaginenſium numero , ut deinceps ſedeat in Clero . Ejus inſuper meminere canones Apoſtolorum 17. & 51. ſub nomine *καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ* cathalogi ſacri. Et Baſilius Magnus in epiſtola canonica ad Chorepiſcopos ſub nomine *ἀναγραφῆς* inſcriptionis. Præterea Concilium Agathenſe can. 2. ſub vocabulo matriculæ. Sydonius quoque Apollinaris *l.* 6. *epiſt.* 8. ſub voce Albi , *nomen* (inquit) *Lectorum albus nuper excepit.* Porrò ex Albo Clericorum delebantur Clerici contumaces, depoſiti , excommunicati, aut ſceleris convicti , ut liquet ex citato canone Agathenſi , & ex Auguſtini *epiſt.* 137. de Bonifacio Sacerdote criminis accuſato . Clerici quoque ad ordines expetiti , & rogati , non inſerebantur

Ca-

Canoni ſeu cathalogo miniſtrorum illius, in qua ordinabantur Eccleſię, niſi ſe inſeri conſentirent, ut conſtat ex Paulini epiſt. 6. & 45. Hæc teſtimonia ad probationem Canonis ſufficiant.

Canon 19. decernit: *Ut finitis Epiſcoporum homiliis Cathecumeni ſeparatim orent, deinde egrediantur: His digreſſis orent pænitentes, & ſubinde ſecedant: His exactis fideles ter orent, primam ſilentio ſecundam, & tertiam orationem voce pronuncient. Deinde omnes ſibi invicem pacem dent, & ſic ſacra fiat oblatio.* Decernit demum *ſolis fas eſſe Miniſtris altaris ad altare accedere, ſoliſque ibi communicare.*

Obſerva Cathecumenorum duplex olim in Eccleſia genus, auditorum, & competentium. Primi quidem verbum Deo intra Eccleſiam audiebant, & Chriſtiani eſſe deſiderabant, ſed ad Baptiſmum ſuſcipiendum nondum nomen dederant. Secundi autem nomen ad hoc dederant, ideoque ad Baptiſmum inſtituebantur aliquot ante Paſcha, vel Pentecoſten hebdomadis, & preces in Eccleſia ſuper ipſis fundebantur. De his loquitur Auguſt. lib. de cura pro mortuis cap. 12. *Paſcha* inquit, *appropinquabat, dedit nomen inter competentes*. Et ejus ſermo *de temp.* 116. *ad competentes*. Eoſdem Leo Papa *epiſt.* 4. & ordo Romanus vocant Electos.

Obſerva illam poſt tres fidelium orationes dari ſolitam pacem fuiſſe olim per mutua oſcula exhibitam, ut perhibet Juſtinus Martyr apol. 2. *Nos invicem*, ait, *oſculo ſalutamus* φιλήματι ἀσπαζόμεθα *finitis orationibus*. Et Dionyſius *Eccleſ. Hierarch. cap.* 4. Cyrillus Hieroſolymitanus *Cathec. Myſtag.* 5. Chryſoſtomus *homil.* 30. *in* 2. *Cor.* 13. & Auguſtin. *ſerm.* 83. de diverſis ſic dicens. *Poſt orationem dominicam quam accepiſtis, & reddidiſtis, dicitur pax vobiſcum, & oſculantur ſe invicem Chriſtiani in oſculo ſancto, quod eſt ſignum pacis, ſi quod oſtendunt labia ſit in conſcientia: ideſt ſicut labia tua ad labia fratris tui accedunt, ſic cor tuum à corde illius non recedat.* Huc pertinet illud Apoſtoli ſæpius repetitum: *Salutate invicem*

cem in oſculo ſancto, *Roman.* 6. *v.* 16. 2. *Cor.* 13. *v.* 12. *Theſſa.* 5. *v.* 26. Nec verò id fiebat inter diverſos ſexus, cum certum ſit fœminas intra Eccleſiam fuiſſe muro intermedio a viris ſejunctas. Pacem dabant Sacerdotes primum Epiſcopo, deinde ipſi inter ſe invicem, ac demum Laicis Laici viciſſim, ut ſtatuit Canon iſte 19.

Canon 20. vetat Diaconis ſedere præſente Presbytero, niſi hic iubeat; vult tamen Diaconum ab inferioribus Clericis honorari. Synodus quoque Nicæna, ut ſupra vidimus prohibet ſedere Diaconos inter Presbyteros. Vide inferius huc pertinentem Canonem 34. Concilii Carthaginenſis quarti cum noſtris ad eumdem obſervationibus, Canon 21. Subdiaconis vetat in Diacono manere, aut ſacra vaſa contingere. Cui tamen adverſari videtur in 1. Concilii Carthaginenſis 4. Canon 5. ſtatuens, ut qui Subdiaconus ordinatur calicem vacuum, patenamque vacuam ſumat de manibus Epiſcopi. Deinde Concilium Bracarenſe citatum *in decreto c. non liceat*, *diſt.* 23. interdicit inferioribus Clericis vaſa ſacra deferre niſi Subdiaconis. Sed diſtinguendum cum Theodoro Balſamone Subdiaconis inhiberi ſacrorum vaſorum contrectationem, dum divina Sacramenta continent, non item ſi vacua ſint, quin imò contrectationem horum eſſe de eorum officio.

Canones 22. & 23. miniſtrum *ὑπηρέτην*, hoc eſt Subdiaconum, & inferiores Clericos negant geſtare poſſe orarium: quæ vox orarii Græcis paſſim, Latiniſque uſitata ſtolam, quam nunc vocamus, ſignificat. Hujus non rarò mentio eſt in liturgia Chryſoſtomi, ubi ſtola nunc dicitur *ὠράριον* nunc *ἐπιτραχήλιον*, quod ſonat collo ſuper injectum. Et quartum Toletanum Concilium citatum in *c. orarium*, *diſt.* 25 ſic decernit: *Unum orarium oportet Levitam in ſiniſtro humero geſtare, propter quod orat dexteram autem partem oportet habere liberam, ut expeditius*

tus ad Miniſterium ſacerdotale diſcurrat. Aliquando etiam orarium ſignificat linteum, quo fideles etiam laici ſacratiſſimam Euchariſtiam involutam privatim aſſervabant, quod dominicale quoque vocabatur. Scribitque Ambroſium in obitu Satyri fratris ſui, eum, cùm eſſet Cathecumenus, in graviſſimo naufragii, vitæque periculo conſtitutum, ne vacuus myſterii e vitâ diſcederet, divinum ab aliis, qui erant myſteriis initiati, petiviſſe Sacramentum, & ipſum ſibi ad collum alligari feciſſe orario involutum, ſeque mox in medios fluctus præcipitem dediſſe: ſed inſigni miraculo fuiſſe ad littus delatum incolumen.

Canon 24. omnibus clericis Cauponarum ingreſſum interdicit. Habetur in *c. non oportet diſtinct.* 44. cui conformis eſt Canon Apoſtolorum 53. *Si quis Clericus in caupona comedens deprehenſus fuerit, ſegregetur, præterquam ſi in via propter neceſſitatem diverterit in publicum hoſpitium.* Conferenti Canones Laodicenos cum illis, qui nomine Apoſtolorum inſcribuntur, liquido apparet, magnam eorum partem vel ex Laodicenis in Apoſtolicos, vel ex Apoſtolicis in Laodicenos eſſe derivatam.

Canon 28. *Non oportet* (ait) *in dominicis locis, ſeu Eccleſiis agapen facere, & intus manducare, vel accubitus ſternere.* Agape convivium erat inter fideles in Eccleſia ſocitum exhiberi poſt ſacra peracta myſteria, jam inde a naſcentis Eccleſiæ primordiis uſitatum. Hujus meminit Apoſtolus 1. *ad Cor.* 11. & Judas in canonica epiſtola his verbis: *Hi ſunt in epulis* (Græce legitur ἐν ταῖς ἀγαπαῖς in Agapis) *maculæ convivantes ſine timore.* Ritum Agaparum deſcribit Chryſoſtomus *homil.* 27. *in principium ad* 1. *ad Cor.* 11. *Statis*, inquit, *diebus menſas faciebant communes, & peracta Synaxi poſt Sacramentorum communionem inibant convivium, divitibus quidem cibos ſuppeditantibus, pauperibus vocatis, & omnibus communiter veſcentibus.* Ita Chryſoſtomus: meminit inſuper

Ter-

Tertullianus in apologetico. *Cæna noſtra de nomine ſuo rationem ſui oſtendit: vocatur enim ἀγαπὴ, quod eſt apud Græcos dilectio; quantiſcumque ſumptibus conſtet, Lucrum eſt pietatis nomine facere ſumptum, ſi quidem inopes refrigerio iſto innuamus.* Synodus Gangrenſis can. 11. Anathema intorquet in eos, qui agapas ita deſpiciunt, ut in eis intervenire nolit, idque ſtatuit occaſione Euſtachianorum hæreticorum, de quibus ad id Concilium ſupra egimus. Quia tamen ex adverſo graves ſe in agapas inſinuabant abuſus, quales ipſi etiam coarguunt Apoſtoli Paulus, & Judas: ideo Laodicæni Patres agapas intra Eccleſiam fieri vetant. Ejuſmodi etiam in Eccleſiis convictus Ambroſio impenſe diſplicuiſſe refert Auguſtinus *lib. 3. confeſſ. 2.*

Can. 29. celebrari prohibet ſabbatum ritu Judaico, præcipitque Diei dominici celebrationem. Dies dominicus celebratur loco Sabbati ex Apoſtolica inſtitutione 1. Cor. 16. *Per unam Sabbati unuſquiſque veſtrum apud ſe ſeponat, &c.* & vocatur dominica dies *Apocal. 1. v.* 10. in honorem ſcilicet, & cultum Dominicæ Reſurrectionis.

Can 35. prohibet relicta Dei Eccleſia nominare Angelos, vel congregationes facere. Angelos, hic intellige malos, & deſertores, quos variis nominibus deſignare, & invocare ſolebant hæretici ſectatores Saturnini, Baſilidis, Ebionis, Apellis, & ſimilium ex Simonis magi colluvie prodeuntium, quorum meminere Irenęus, Tertull. Epiphanius. Hoc ipſum confirmat, qui ſequitur can. 36. interdicens magiam, incantationes, & phylacteria, ſeu amuleta, nimirum magica, & præſtigioſa. Canon 48. *Oportet eos, qui illuminantur, poſt Baptiſmum ſuper cœleſti Chriſmate ungi, & eſſe regni Chriſti participes.* Duplex ſolebat olim, uti & nunc in Baptiſmo adhiberi unctio. Nam Baptiſmum præcedebat unctio ex oleo Cathecumenorum, ſequebatur verò poſt Baptiſmum unctio Chriſmatis; cujus meminere Clemens Papa *lib. 3.*

Apoſt. conſtit. cap. 16 *& c.* 17. Dionyſius *hier. Eccleſ. c.* 2. Cyprianus *epiſt.* 70 *ad Jan.* Tertul. *de Baptiſ. c.* 7. *Exindè* inquit *egreſſi de lavacro perungimur*. Juſtinus *q.* 137. Cyrillus Hieroſolymitanus *catech. Myſtag.* 2. *&* 3. Ambroſius *l.* 2. *de ſacram. c.* 7. Auguſt. *ſer.* 206 *de temp.* Synodus prima Arauſicana can. 1. de ſacri vero Chriſmatis per Chriſtum inſtit. & uſu ſcribit Fabianus Papa, & Martyr *epiſt. ad Epiſcopos Orient.* Memorat Optatus *lib.* 3. *contra Parmenianum* vitream Chriſmatis ſacri ampullam è ſublimi feneſtra in ſubjecta ſaxa projectam a Donatiſtis per miraculũ ſervatam fuiſſe illæſam. Unctio porro ex oleo Cathecumenorum, quæ Baptiſmo præmittebatur, fiebat quidem apud Latinos in capite, & in pectore baptizandi, ut ex Ambroſio notat Pamelius ad Tertulianum de Baptiſmo initio libri, vel etiam in pectore, & ſcapulis, ut habet liber Theodulphi Aurelianenſis de ordine Baptiſmi c. 10. At vero apud Græcos unctio iſta fiebat a Sacerdote per totum ejus, qui baptizandus erat, corpus. Id enim diſerrè tradunt Dionyſius *Eccl. hier. cap.* 2. Cyrillus *Catech. Myſtag.* 2. & Chryſoſtomus *hom.* 6. *in epiſtolam ad Coloſſenſes*. Quæ cauſa fuit ut Canon Presbyter cui demandatum fuerat baptizandi officium, ſibi metuens ex libidinis ſenſus, quo invitus tamen, & omni conatu renitens afficiebatur, quando mulieres ante baptiſmum oleo perungebat, fugam in deſertum capeſſiverit, unde tamen revocatus fuit apparente ſibi Joanne Baptiſta, & concupiſcentiæ affectum reſecante, adeo ut paulo poſt Perſicam fœminam inſignis pulchritudinis, cujus præſertim metu ſe fuga ſubduxerat, abſque ullo ejuſmodi ſenſu perunxerit, adeò ut nec ſexum ipſum penitus adverterit, ut teſtificatur Sophonius c 3. His adductus Rainaldus Theophilius in tractatu de vetita clericis cum fœminis converſatione, perſuaſum quidem habet mulieres perinde, ac viros olim toto corpore inungi ſolitas ad ipſam immediatè cutem, ſed tamen obviam

itum oculorum illecebris interpoſito oppanſo aliquo linteo. Adjungo, quod non minùs decebat, obviam quoque itum tactus illecebris obvoluta pluribus ex panno aut lino involucris miniſtri manu.

Canon 49. ſtatuit: *Nepanis inquadrageſima offeratur niſi Sabbatis, & Dominicis diebus.* Similiter Synodus in Trullo Quiniſexta can. 52. conſtituit tota quadrageſima, exceptis Sabbatis, & Dominicis, & Annunciationis feſto, non alia celebretur Liturgia niſi Prçſanctificatorum *προηγιασμένων*, quæ ibi Balſam. interpretatur oblationem ſacrificii diebus anteactis celebrati, quemadmodum apud Latinos fieri mos eſt magnæ Paraſceves die. Idemque iſtam canonis rationem profert, quia ſacrificium lçtitię ſolemnis eſt indicium, ideoque non conveniens cum mœſtitia jejuniorum, & pænitentiæ.

Aliqui tamen de Eulogiis non de ſacrificio canonem iſtum 49. exponere malunt, conjicientes ideò in quadrageſima Eulogias panis prohiberi, ne per earum comeſtionem ſolvatur jejunii rigor, exceptis Dominicis, & Sabbatis, quibus apud Grçcos vacat jejunium: ſed intelligendum eſſe locum de pane Euchariſtico, tum alia ſuadent argumenta, tum illud quod ſumitur ex Eccleſiaſtico verbi *προσφέρειν* ſignificato, quo utitur iſte Canon, ſimiliter enim Nicænus canon 14. negat Diacanos poteſtatem habere *τῦ προσφέρειν*, ſed ſolos Sacerdotes. Canon etiam Nicænus 12. eos qui in pœnitentium claſſe verſabantur, quę *συστασις* conſiſtentia dicebatur, ſolaque privabantur Euchariſtiæ communione dicit *κοινωνεῖν ἄτευ προσφορᾶς*, communicare in reliquis, præterquam in ſacra divini altaris, ſeu ſacrificii oblatione. Laodicæns item canon 58. non permittit, in privatis domibus ſacra offerri myſteria, *ὐδεῖ ἐν ταῖς οἴκοις* ΠΡΟΣΦΟΡΑΝ *γίνεσθαι παρὰ Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων*, ut alia innumera ſanctorum Patrum loca Græciæ iſtius voci in Eccleſia veteri notionis pro ipſo Sacrificio prętermittam.

Teſtantur Socrates *lib. 5 cap* 22. & Sozomenus *lib. 7. cap.* 19. divina in omnibus Eccleſiis celebrari ſabbato ſolere myſteria, præterquam in Eccleſiis Romæ, & Alexandriæ. Cujus rei cauſa quoad ſaltem Romanam Eccleſiam fortaſſis erat, quia Romana Eccleſia Sabbatis jejunabat, ut perſpicuum eſt ex Innocentii Papæ Epiſt. ad Decentium cap. 4 Hieronymi, ad Lucinium, Auguſtini *epiſt. 86. ad Caſulanum*, & *epiſt.* 118 *ad Januarium*. Itaque Synaxium quæ Latinis collectæ dicebantur, quædam inſtitutæ ſolum erant ad audiendum Dei verbum, & publice, atque in commune orandum: aliæ vero præterea ad ſacratiſſimum, & incruentum Sacrificium offerendum. Quod etiam prælaudato Socratis loco aſtruitur, ubi refert Alexandriæ fieri Synaxes δίχα τῆς μυστηρίων τελετῆς abſque myſteriorum oblatione.

Canon Laodicænus 50. fidelibus in quadrageſima Xerographiam præſcribit. Hoc eſt ut non niſi ſiccis veſcantur cibis. Tertull. *l.* 1. *adverſus phyſicos* ſic dicit *Xerophagiam obſervamus ſiccantes cibum ab omni carne, & jurulentia, & avidioribus quibuſcumque pomis, ne quid vinoſitatis, vel edamus, vel potemus* Ejuſmodi Xerophagiam in jejuniis etiam nunc ſervant Græci apud quos vigere teſtatur Balſamon abſtinentiam a piſcibus, quos etiam Tertullianus omnis carnis nomine comprehendit. Armeni quoque Chriſtiani, ſed tamen Eutychiani, & Schiſmatici non ſolum ſe abſtinent a terreſtrium carnibus, lacticiniis, & ovis, ſed etiam a piſcibus, a vino ab oleo, ut ſcribunt diverſi qui has noſtro ſæculo nationes peragrarunt. Docet præterea Balſamon ad *Apoſt. Can.* 69. ſervari quoque a Grecis omnibus Xerophagiam, totius anni decurſu, feriis quartis, & ſextis, adeo, ut nec his, neque quadrageſimalibus diebus, vel cum ægrotis diſpenſetur unquam in mortis etiam confinio, niſi circa piſces.

Quod attinet ad Sabbatorum jejunium Græci, omneſque

neſque Orientales illud ſemper etiam , intra ipſam quadrageſimam abhorruerunt ab ipſis Eccleſiæ primordiis, canon enim Apoſtol. 66. dicit: *Si quis clericus inveniatur ſive dominico die, ſive ſabbato jejunans uno ſolo excepto ſabbato* (eo videlicet quod eſt pridie Paſchæ) *deponatur , ſi vero Laicus excommunicetur* . Canon item Apoſtol. 69. præcipit quadrageſimæ, omniumque quartarum , & ſextarum feriarum per annum jejunium . Ignatius *Epiſt. ad Philippenſes* poſt diſtricte commendatum quadrageſimæ , feriarumque per annum quartæ , & ſextæ jejunium , adiungit , eos qui ſabbatis jeiunant uno excepto (pridie nimirum Paſchæ) eſſe Chriſticidas . Petrus Alexandrinus Epiſcopus, & Martyr Canon 15. jejunium feriæ quartæ , ideo præcipi refert , quia eo die Concilium initum fuit de capiendo , & occidendo Chriſto : ſextæ autem quia eo die crucifixus eſt . Cauſa vero cur Orientales Sabbati jejunium tantoperè averſabantur , iſta fuit , quia jam inde ab Apoſtolorum tempore abortæ erant hæreſes profitentes Hebræorum Deum , qui mundum condidit legemque Moyſi dedit eſſe malum , ejuſque odio Sabbatis jejunabant , quos ille ſuo cultui deſtinaverat . Cujus hæreſis author fuit Simon ille Magus , quam hæreſim diſcipuli eius Menander , Baſilides , Saturninus , Cerintheus , Carpocrates pro viribus propagarunt . His ſucceſſit Cerdon , Cerdoni Marcion , quibus ſe Manichæi adjunxerunt . Videndus Irenæus *lib. 1. cap. 20. & ſeqq.* Epiphanus *hær. 21. & ſeqq.*

Refert Auguſtinus *Epiſtola 86. ad Caſulanum* in Eccleſiis Orientis non jejunari quidem Sabbatis , in Occidentalibus verò ritus eſſe diverſos , ut alicubi Sabbato jeiunetur , alicubi minime , tum per Africæ plagas, tum etiam per diverſa Italiæ loca . Romæ quippe diſtrictè Sabbatis ieiunari, ſed non Mediolani: ſeq;

quum hac de re Ambroſium conſuliſſet, iſtud ab eo ſapientiſſimum reſponſum retuliſſe. Quid poſſum hic docere amplius, quam quod ipſe facio? Quando hic ſum non jejuno Sabbato, quando Romæ ſum jejuno Sabbato: & ad quamcumque Eccleſiam veneritis ejus morem ſervate, ſi pati ſcandalum non vultis, aut facere. Eadem repetit Auguſt. *epiſt.* 118. *ad Januarium* At in Gallia *Conc. Agathenſe can.* 8. *&* *Aurelianenſe* 4. *can.* 2. Sabbatis jejunari præcipiunt. Eademque in Hiſpania ſervari teſtatur Hieronymus ad Lucinium Bęticum.

Innocentius Pontifex Epiſt. ad Decentium mandat jejunandum eſſe, Feriis ſextis, & Sabbatis, & addit illam, cur Græci cenſerent jejunandum eſſe Sabbato, pridie Paſchæ, rationem valere quoque circa omnia per annum Sabbata, memoriam nimirum Dominicæ ſepulturæ, ac triduanæ Chriſti mortis: Quandoquidem fatentur Gręci feſtivum Dominicæ Reſurrectionis gaudium non tantum die Paſchæ, ſed omnibus etiam anni dominicis diebus celebrandum eſſe: Adeo ut ob hujus Myſterii memoriam, nec liceat genua flectere inter orandum. Huc pertinet *c. placuit*, *& c. Sabbato de conſecr. diſt.* 2.

Feriis autem 4. ſolemnia fuiſſe Orientalibus, & Gręcis jejunia liquet ex epiſt. Ignatii ad Philippenſes, & ex can. 15. Petri Alexandrini, & ex can. Apoſt. 69. & ex Clemente Alexandino *l.* 7. *Stromatum*, & Origine *homil.* 10. *in Levit.* apud Latinos pro feria 4. quam non jejunabant aſſumptum eſt multis locis Sabbati jejunium. Locus autem Ambroſii *lib. de Elia*, *& jejunio c.* 10 *Quadrageſima totis*, *præter Sabbatum*, *& dominicam*, *diebus jejunatur*, intelligendus de ritu Mediolanenſis Eccleſię, cui præerat Ambroſius.

Canon Laodicænus ſi Martyrum Feſta prohibet celebrari in Quadrageſima niſi Sabbatis, & Dominicis. Ratio eadem eſt, quæ prohibiti diebus iiſdem ſacrificii, can. 49. Quia non eſt conveniens publica lætitia

cum

cum luctu, & pœnitentia. Quam etiam ob cauſam, qui ſequitur can 52. inhibet nuptias, & Natalitia per Quadrageſimam celebrari.

Can. 53. Saltationes, & choreas excludit a nuptiis fidelium, permittitque modeſta convivia, cum Chriſtus Dominus noſter, interfuerit convivio nuptiarem in Cana Galilææ.

Can. 54. Clericis vetat ſpectaculis ſcenicis intereſſe, citatur in *c. non oportet diſt.* 95.

Can. 57. Cavetur ne in villis, aut in vicis conſtituantur Epiſcopi ſed ſolum viſitatores, quos canon iſte vocat περιοδευτάς. Simile decretum decidit Synodus Sardicenſis, can. 6. non licere Epiſcopum præficere alicui pago, aut etiam parvæ urbi, cui poſſit ſimplex ſacerdos ſufficere, & rationem addit, ne Epiſcopi nomen, & auctoritas vileſcat. Huc ſpectat in decreto Gratiani tota diſt. 80. Periodeutarum clericorum mentio quoque fit in lege Græca Juſtiniani *Cod. de Epiſc. & Cler. ad Martianum præfectum*: ubi collocantur poſt Chorepiſcopos ante cæteros Sacerdotes.

Canon 58. *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis, aut Presbyteris.* Debita ſanctis, & incontaminatis myſteriis veneratio jus iſtud produxit, nam ne in lege quidem Moſaica licitum erat alibi, quam in tabernaculo hoſtias offerri. Dicitur hoc idem apud Gratianum *c. ſicut non alibi, & c. Clericus, & c. miſſarum de conſecr. diſt.* 1. conſequens fit ex Can. Laodicæno, ut Epiſcopus, qui celebrare in loco privato prohibetur, non poſſit hanc alteri ſacerdoti concedere poteſtatem, cum ſit juris regula indubitata: Nemo plus juris in alterum transferre poteſt quam ipſe habeat. At poſteriorum temporum Canones, id quandoque licitum eſſe decernunt cum Epiſcopi venia, modò adſit altare portatile. Attamen poſtremum jus Trid-Concil. *ſeſſ. 23. in decreto de obſerv. & evit. in celebr. miſſarum* Epiſcopis prohibet iſtam indulgere licentiam. Veruntamen

ubi urgeret neceſſitas, cribunt omnes fere Theologi, hanc poſſe dari, & accipi facultatem: Mens enim Tridentinorum patrum fuit abuſus excindere, non verò fidelium neceſſitatibus deeſſe: Eamdem neceſſitatis ratio cauſam dedit prioribus Eccleſiæ ſeculis, atrociter deſæviente gentilium inſectatione in locis abditis, & privatis ſacroſancta myſteria celebrandi.

Can. 59. providet, ne in Eccleſiis decantentur vulgaria, aut privata carmina: Neve alii legantur, quam ſacri, & canonici libri, quos ſigillatim recenſet. Novatores hunc ſolent Canonem Canoni Trid. Conc. *ſeſſ.* 4. opponere, eo quod Laodicænus Canon reticeat libros Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Eccleſiaſtici, Machabæorum, qui divinæ declarantur authoritatis a Trid. neque Laodicenus Canon Apocalypſin commemorat, quam novatores Calviniani inter ſacros libros recipiunt: Qui ex oppoſito librum Baruch expungunt, quem tamen Laodicænus Canon ſacris accenſet.

Sufficit vero nihil fuiſſe Laodicææ definitum expreſſe, contra divinam libri Judith, & aliorum voluminum authoritatem. Solis hæreticis hoc proprium, & ſingulare eſt, ut illis, quę circa fidem pronunciavit Eccleſia, præfracte auſint refragari: Cum tamen per inſignem moderationem Eccleſia Chriſti, dum res adhuc in incerto ſunt, & necdum ei divini Spiritus illuſtratione revelantur, ſuum ſoleat ſuſpendere judicium; donec pleniori luce divinus eam Spiritus dignetur colluſtrare: Neque cenſet temere præveniendum, ſed potius humiliter præſtolandum Dei beneplacitum, quo diſpellatur omnis ambiguitas. Quemadmodum poſt Laodicænæ Synodi tempora, prælucente Deo conſtabilita eſt illorum librorum authoritas, de quibus hactenus Eccleſia dubitaverat. Id enim factum eſt in Conc. 4. Carthaginenſi.

Can. 47. Et in Conc. Romano ſub Gelaſio, & noviſſime in generali Trid. His adjunge ſacrorum librorum in-

indicem, quem contexuit Auguſtinus tribus illis Conciliis conformem, *l. 2. de doctr. Chriſtiana c.* 8. Similiter licuit aliquando dubitare, antequam ſuum interpoſuiſſet Eccleſia definitivum judicium circa hujuſmodi ſcripturas: Sed poſtquam Eccleſia pronunciavit, nefas eſt, vel dubitare. Sic pariter priſcis Eccleſiæ ſeculis licuit graviſſimis, & ſanctiſſimis illorum temporum Theologis Papiæ, Irenæo. Juſtino, Lactantio, Victorino, Severo Sulpitio, ipſique Tertulliano, qui nullam cum Sanctis habet ſortem, eſſe Chiliaſtis, quod nunc hæreſim ſaperet. Licuit olim non modo Judæis Scriptoribus Philoni, & Joſepho, ſed etiam Iuſtino *Apol.* 1. Clementi Alexand. *l.* 3. *Stromatum* Tertull. *de habitu mulier.* Lactantio *l. 2. diu. inſt. c.* 15 viris eruditis docere, & ſcribere dejectos fuiſſe de cœlo malos Angelos, eo quod in terris cum mulieribus congreſſi fuiſſent, & ex eis homines progenuiſſent: Quod re poſtmodum melius comperta non affirmaretur citra piaculum, poſtquam circa rem iſtam, novo lucis auctu ſuam Deus Eccleſiam inſtruxit.

Synodus Alexandrina, ſub Liberio Papa.

POſtquam Arianorum contra Eccleſiam violentiſſima procella, morte Conſtantii Auguſti deferbuit, & Julianus ſumptis imperii habenas omnes Epiſcopos ab Arianis relegatos in priſtinas Sede revocavit, nihil prius, & antiquius, quia clavum univerſalis Eccleſiæ ſedebat, Liberius habuit, quam ut Eccleſiæ ruinas inſta uraret, Arianoſque ad Eccleſiæ ſinum invitaret, redeunteſque paterna charitate complecteretur. Hic in primis Occidentales Epiſcopos, magni nominis Euſebium Vercellenſem, & Luciferum Calaritanum adhuc in Oriente, propter fidem exulantes Legatorum Apoſtolicorum poteſtate decoravit, ut collapſas in Oriente Eccleſias erigerent.

In-

Interea Alexandriam reverſus Athanaſius concilium Epiſcoporum illic convocavit, ad quod invitatus Lucifer duos vice ſui Diaconos delegavit, cum intereà Antiochiæ hæreret, ut illi Eccleſiæ Schiſmate divulſę quod ſuperius retulimus, provideret. Cumque eſſet ingenio ad rigiditatem, & ſeveritatem propenſo, Meletii Epiſcopatum, & partes, eo quod olim Arianis conſenſiſſet, minime approbat, oppoſitis Meletio Euſtachianis, Epiſcopum creavit, & ſacravit Paulinum. Synodus verò Alexandrina præſidente Athanaſio ſtudens paci, & unitati communi decrevit, ut Ariani Epiſc. & Presbyteri a lapſu reſurgentes reciperentur in Eccleſiam, cum priſtino gradu. Hoc decretum Lucifero quidem diſplicuit, ut erat inflexi animi, non tamen obniti aperte auſus fuit communi decreto, cui quos delegaverat diaconi ſubſcripſerant, ut ſcribit Ruffinus. Quin etiam quum Euſebius dimiſſo Conc. Alexandrino, cui ſtudioſe ſuffragabatur, Antiochiam conceſſit, nec ſatis Luciferi in ea urbe geſta probaret. Lucifer viciſſim quæ Alexandrię geſta erant iniquo ferens animo, ſe ab Euſebii communione ſubduxit, & quam primum in Sardiniam reverſus, omnium averſatus eſt communionem Epiſcoporum. qui per Arianam fraudem Ariminenſis Concilii profeſſioni ſubſcripſerant; nec non eorum omnium, qui eoſdem ſub pęnitentia recepiſſent: tametſi Liberius ad reſtituendam Eccleſiæ pacem miſſis ad omnes Italiæ Epiſcopos litteris, quæ extant inter Hilarii fragmenta, mandaſſet eſſe recipiendos. Et ita conflatum Luciferianorum ſchiſma.

Multa prætereà in hac Synodo Alexandrina conſtituta ſunt, ut refert Socrates *l.* 3. *c.* 5. Ibi quippe damnata eſt Macedonii, Eunomiique hæreſis contra Spiritus ſancti divinitatem. Alia quoque quæ recens emergebat hæreſis Apollinaris, quæ animam humanam a Chriſto removebat. Innovatum quoque fuit præcedentis alterius Alexandrini ſub Sylveſtro Papa Concilii, cui

Oſius

Oſius Legatione Apoſtolica in univerſo Oriente defungens præſederat decretum, ubi reprobatum fuit Sabellii dogma, quo divinarum perſonarum omnis realis diſtinctio tollebatur. Et vero diſerte fides Trinitatis explicari poſſet, atque a Sabellii blaſphemia diſcerni, neve fideles vocabulorum penuria cum Sabellianis ſentire viderentur, ſtatutum eſt Oſio authore, utendum eſſe nominibus, *οὐσίας* ad ſignificandam communem trium naturam, & *ὑποστάσεως* ad exprimendas ſingularum perſonarum diſtinctas proprietates. Quæ eadem vocum uſurpatio hac altera Synodo Alexandrina, ſub Liberio comprobata eſt, authore illius præſide Athanaſio; ſic tamen, ut tam Latinis, quam Græcis liberum eſſet propriis linguarum diverſarum idiomatis uti, ne circa verba certamen exardeſceret, modo nulla in re eſſet diſcrepantia: ut teſtatur, & collaudat Gregorius Nazianz. orat. in laud. Athanaſii.

Sane inter Catholicos, non autem hæreticos, ut ait Hieronymus epiſt 57. ad Damaſum de proprietate vocis hypoſtaſis gravis agitata eſt concertatio; illis in Arianiſmum, illis in Sabellianiſmum invicem impingentibus: cum tamen re ipſa idem omnes circa Trinitatis fidem ſentirent. Ipſe Hieronymus ſuſpectam ſibi ibidem aſſerit hypoſtaſis vocem circa divinas perſonas, eo quod hypoſtaſis Latine ſubſtantiam ſonet, eſſe autem tres in divinitate ſubſtantias, ſeu eſſentias mens ejus refugiebat aſſentiri: ideoque Damaſum Papam hac de re conſulvit, cujus tamen ignoratur reſponſio. Hilarius quidem lib. de Synodis admittit dici poſſe tres in Deo ſubſtantias. Ex adverſo Auguſtinus *l. 5. de Trinit. c. 8. & 9 l. 7. c. 4* & Hieronymus ad Damaſum, & ante nos Tertullianus *lib. contra Praxeam*, & Concilium poſtremo Toletanum ſecundum, c. 1. Et Lateranenſe ſub Innocentio III. c. 2. Unicam in Deo affirmant eſſe ſubſtantiam, tres verò negant. Sed hi ſubſtantiam pro eſſentia intelligunt: Hilarius vero ſubſtantiam non

pro

pro eſſentia, ſed pro hypoſtaſi, ut ipſe proteſtatur ſumit. Et quidem Apoſtolus Hebr. 1. Unigenitum Dei vocat, χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, Characterem hypoſtaſis ipſius, ubi vulgatus interpres tota Eccleſia receptiſſimus hypoſtaſim vertit ſubſtantiam: figura, inquit ſubſtantię ejus: extat luculentius Gregorii Nicæni Liber de differentia eſſentię, & hypoſtaſis. Ariſtoteles quidem in prædicamentis vocat, οὐσίαν, quam nos ſubſtandiam dicimus. At vero ὑπόστασιν, Theologi Scholaſtici pro clariori hac in re diſcrimine, non jam ſubſtantiam, ſed ſubſiſtentiam dicere ſolent. Baſilius Magnus, cum fratre ſuo Gregorio Nicæno conformiter ſentiens diſcernit inter οὐσίαν, & ὑπόστασιν *epiſt.* 43. ut eſſentia ſit aliquid unum pluribus commune, hypoſtaſis vero proprimum aliquid ſingulare, & incommunicabile: atque hoc adjungit ex differentiæ horum vocabulorum ignorantia ortum eſſe multorum errorem circa Dei notitiam neceſſariam.

Synodus œcumenica ſecunda, & Conſtantinopolitana prima, ſimulque Romana ſub Damaſo Synodus.

Conſtantinopolis olim dicta Byzantium a Pauſania Lacedæmoniorum Duce condita, mirifice a Conſtantino Auguſto nobilitata, & amplificata fuit, a quo nomen accepit, factaque eſt Imperii ſedes, & caput. Hæc civitas ſita eſt in Europæ Provincia Thracia, quæ nunc Romania vocatur ad fretum Boſphorum, quod ambo maria committit Ægeum, & Ponticum, Tribus locis mari alluitur: a meridie quidem ſinu Propontidis, quod vocat *Mar di Marmora*, qui ſinus pars eſt maris Ægei, quod vulgo *Arcipelago* dicitur. Ab ortu civitas Boſphoro cohæret Aſiam ab Europa dirimenti, cui ab Aſia objecta eſt Chalcedon urbs, quæ nunc *Scutari* dicitur. Denique alluitur a parte Septentrionis ſinu illo, qui a Boſphori ſuperiori, ſeu Boreali par-

parte verſus occaſum exporrigitur, qui vulgò denominatur Cornu, & portum conſtituit toto orbe commodiſſimum. Ulterius vero ad Arcton imminet civitati Pontus Euxinus, qui nunc mare nigrum, aut mare majus appellatur. Ipſa vero urbs nunc a Turcis *Stambol* nuncupatur.

Hæc Synodus habita ſub Romano Pontifice Damaſo, & Imperatore Theodoſio fuit, tres potiſſimum ob cauſas 1. ut Nicæna fides tot jactata procellis, & tot Pſeudo-Synodis reprobata, de novo adverſus Arianos ſtabiliretur, 2. ut Macedonii hæreſis negans Spiritus Sancti divinitatem profligaretur, 3. ut Eccleſiæ Conſtantinopolis præſul orthodoxus præficeretur, quam Ariani Epiſcopi Euſebius, Macedonius, Eudoxius, Demophilus, alter alteri ſuccedendo, labefactaverant. Iſthuc convenerunt centum quinquaginta Orientales Epiſcopi, ann. Chr. 381. Quo eodem in Occidente intra fines Italiæ, duæ aliæ Synodi ſucceſſive celebratę ſunt. Aquilejenſis primum, deinde Romana: Aquilejenſis acta ſuperſunt, eique præfuit Valerianus Antiſtes Aquilejæ, quæ eſt Carnorum Metropolis ad Timavum amnem ſita, Italiæ quondam adverſus Barbarorum e Septentrione incurſus validiſſimum propugnaculum, ab Hunnis deinde duce Attila ſubverſa: nunc vero propter cœli intemperiem, & circumjacentes paludes plane deſerta, & inhabitabilis. Valeriano in hac Synodo proximus aſſedit Ambroſius Mediolanenſis. Hic etiam interfuit Philaſtrius Brixienſis Epiſcopus, ſcriptorum eruditione librorum, vitæque ſanctitate perilluſtris, nec non Juſtus Lugduni Epiſcopus, aliique tum ex Italia, tum ex Gallia, tum ex Africa. Synodica etiam epiſtola Aquilejenſium ad Epiſcopos Provinciarum Viennenſis, & Narbonenſium primæ, atque ſecundæ meminit Proculi Maſſilienſis, & Conſtantii, qui legati ab Eccleſiis Gallicanis miſſi ad Concilium fuerant. Quin etiam altera ejuſdem Concilii ad Gratianum Va-

Valentinianum, & Theodoſium Imperatores epiſt. dicit, ex omnibus Provinciis Occidentalibus legatos Synodo interfuiſſe. In hac damnata fuit Ariana impietas, & Epiſcopi Ariani Palladius, & Secundinus Sacerdotes depoſiti ſunt. Dimiſſo Aquilejæ Concil. alterum Romę coegit Damaſus Epiſcoporum Occidens, inter quos præfati conſederunt Ambroſius, & Valerianus. Ad iſtud pariter invitaverat Orientales, qui longam Conſtantinopoli inter ſe altercando trahentes moram ſeſe per litteras Synodales utcumque excuſaverunt, miſſis Romam tribus ex ſuo cœtu Epiſcopis Cyriaco, Euſebio & Priſciano, qui eas detulerunt. Hæc referuntur integræ apud Theodoritum l. 5. c. 9.

Iſto Romano Concilio cui Damaſus præſedit, reprobata eſt Ariminenſis Synodus, quam ipſe antea Liberius damnaverat, ut refert Damaſus in ſua ad Epiſcopos Illyrici epiſtola, in qua hæc memoratu digna leguntur: *Neque enim præjudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimini congregatum; Quando conſtat neque Romanum Epiſcopum, cujus ante omnia decebat eos expectare decretum, neque Vincentium qui tantis annis Epiſcopatum inviolabiliter cuſtodivit, neque alios talibus præbuiſſe conſenſum.* Quibus docemur Concilia quantumvis generalia, atque etiam legitima Romani Epiſcopi authoritate indicta, carere tamen certa in ſuis decretis authoritate, & fide, antequam illius fuerint approbatione communita. Concilium namque Ariminenſe dubium non eſt, œcumenicum fuiſſe, legitimeque indictum. Cum eo Liberius de ſuo latere delegaverit, nec minus certum eſt graviter circa fidem Catholicam erraſſe. Similiter quamvis Synodus iſta Conſtantinopolitana fuerit pariter œcumenica, & inſuper Orthodoxa, (idemque dicendum de Calcedonenſi,) attamen nonnulla utriuſque decreta omni authoritate caruerunt, quia Damaſus, & Leo Romani Epiſcopi noluerint, illa ſuis approbationibus comprehendere. Huc pertinet illa al-

altera Damaſi ſententia, *in epiſt. ad Stephanum*, & Conc. Africanum: N*am ut vobis Synodum ſine ejus* (loquitur de Romana Cathedra,) *Authoritate fieri non eſt Catholicum, nec Epiſcopus niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica vocatione congregata definite damnari poteſt, neque ulla unquam Concilia rata leguntur, quę non ſunt fulta Apoſtolica authoritate*. Hęc Damaſus. Ante quem Julius etiam Papa epiſt ad Epiſcopos Orientales, quam refert ad longum Athanaſius apol. 2. aſſerit fuiſſe ab Apoſtolis traditum, & deinde a magno Concilio (hoc eſt Nicæno) declaratum, non poſſe ullam convocari Synodum inconſulto, aut invito Romano Epiſcopo. Ante Nicænum vero Conc Marcellus Papa, & Martyr. epiſt. ad Epiſcopos Antioch. Provinc. refert ad Apoſtolorum ſanctionem iſta, quæ ſequuntur. I. ut poſſint quilibet Epiſcopi a quocumque judicio appellare ad Romanum Epiſcopum. II ut nulla celebretur Synodus abſque Romanæ ſedis beneplacito. III. ut nullus Epiſcopus, niſi in legitima Synodo per Apoſtolicæ ſedis authoritatem convocata cujuſcumque criminis accuſatus judicetur. Notiſſimum etiam eſt in Oecumenico Chalcedonenſi Conc. caput accuſationibus contra Dioſcorum Patriarcham Alexandrinum, fuiſſe ab eo Synodum convocatam inconſulto Romano Epiſcopo, quod nec fieri licet, nec unquam alias factum eſt. Unde perſpicue arguitur iſtam Synodum Conſtantinopolitanam, quæ Chalcedonenſem præceſſit, fuiſſe Damaſi Romani Epiſcopi authoritate convocatam.

Theologi, & Juris Canonici Periti duas approbant regulæ iſtius exceptiones: primam ſi Papa ipſe infidelis, aut hæreticus eſſet: Quo titulo Baronius aſtruit legitima inſtructum fuiſſe authoritate Clerum Romanum, quando Concilium Sinveſſanum adverſus Marcellium Pontificem convocavit, poſtquàm iſte idola coluit ſub Diocletiani perſecutione. Secundæ exceptioni locus eſt in caſu Schiſmatis, ſi jus foret utrinque

am-

ambiguum, ſicut uſu venit in Conciliis Piſano, & Conſtantienſi, quæ depoſitis eorum temporum Summis Pontificibus alios de novo crearunt: illud quidem Alexandrum quintum, & hoc Martinum quintum. Sed jam Conſtantinopolitani Concilii Canones exploremus.

Can. 1. approbatur, & revocatur Nicæna fides de Verbi divini cum Patre ὁμοουσία id eſt, conſubſtantialitate. Damnantur inſuper nefaria Macedonii, & Eunomii dogmata Spiritui ſancto divinitatem abrogantia, & blaſphemantia ipſum eſſe Filii creaturam, atque diverſæ, inferioriſque a filio ſubſtantiæ. Proſcribuntur ſimul hæreſes Photini Chriſtum hominem tantum prædicantis: Et Sabellii unicam in Deo perſonam aſſerentis, tribus nominibus pro ſuarum diverſitate operationum deſignatam, ut eadem Perſona dicatur Pater ratione creationis, & Filius propter redemptionem, & Spiritus ſanctus propter animarum ſanctificationem. Hæreſis etiam reprobatur Apollinaris Laodicæni humanam Chriſto animam detrahentis, ut ejus vices Verbum in corpore aſſumpto gerat.

Canon 2. providet, ne ultra propriarum Eccleſiarum fines Epiſcopi ſe extendant, neve ultra ſuas parochias, niſi a locorum Epiſcopis rogati ordinationes faciant. Habetur in *c. Epiſcopi, qui extra diœceſim 9. q. 2.* Idemque ſtatuerat Canon Apoſt. 34. Quo deponi jubentur Epiſcopi, qui ſic intra alienos fines ordinaverunt, & clericos qui ordinati ſunt. Idemque ſub Papa Julio ſtatuit Concilium Antiochenum Can. 22. Qui citatur a Gratiano *c. Epiſcopum non debere 9. q. 2.* & Concilium denique Tridentinum *ſeſſ. 6. de reform. cap. 5.* Can. 3. *Epiſcop. Conſtantinopolitanus habeat priores honoris partes poſt Romanum Epiſcopum, eo quod Conſtantinopolis ſit nova Roma.* Hunc Damaſus Canone in Concilio Romano reprobavit, quippè qui ex mera editus ambitione ſedibus Patriarchalibus ab antiquo inſtitutis, & Nicæna

Sy-

Synodo confirmatis præjudicabat, novam; invehebat authotitatem, quæ Imperatorum poteſtate ſuffulta, ſe adverſus Eccleſiæ Rom. primatum a Chriſto in perſona Petri conſtitutnm inſolentius erigeret. Quod poſterioribus ſeculis effectum eſt, ũde hereſes, & exitialia ſchiſmata emerſerunt toto Oriente. Conatum eundem ambitioſum, Græci renovarunt in Synodo Calcedonenſi, ſed eum facit irritum Leo Magnus *epiſt.* 51. ad Anatolium Conſtantinopolis Epiſc. & *epiſt* 52. ad Marcianum Auguſtum, & *epiſt.* 53. ad Pulcheriam Auguſtam, ubi hunc can. 3. ſic deſignat. *Fruſtra quorumdam Epiſcoporum profertur conſenſus, cui tot ãnorum ſeries negav. effectum* Deinde Juſtiniani Imperatoris prodivit nov. 130. Græcę huic vanitati aſtipulans: *Sancimus* (inquit) *ſecundnm ipſorum finem ſanctiſſimum veteris Romæ Papam primum eſſe omnium ſacerdotum: Beatiſſimum vero Archiepiſc. Conſtantinopolis novæ Romæ ſecundum ordinem obtinere poſt ſanct. Apoſtolicum Thronum veteris Romæ.* Quam novellam inſeruerunt Græci *l.* 5. *Baſilicon c.* 3. ſed illud Laicæ poteſtatis edictum, non alio fulcro ſubniti potuit quam Synodotum decretis a ſupremo univerſalis Eccleſiæ capite reprobatis. Pſeudo-ſynodus Trullana, ſub altero Juſtiniano hisſimilem edidit can. 2 His vero ſanctiſſimi Pontifices refragati ſunt Damaſus, Leo Magnus, Gregorius etiam Magnus, *lib.* 6. *epiſt.* 31. ad Eulogium Alexandrinum. & Anaſtaſium Antiochenum, Nicolaus I. *epiſt. ad Michaelem Imperatorem*, quæ incipit: *Propoſueramus*; & Leo Papa IX. epiſt. ad alterum Michaelem Imperatorem. Epiſc tandem Conſtantinopoleos gradus ille dignitatis ſecundus indultus a legitima poteſtate fuit decreto Innocentii III. in generali Conc. Lateranenſi, quod refertur, *c. antiqua, de privileg.* Sane ipſe Conſtantinopolis Epiſcopus pluribus ſeculis nihil amplius quam ſuffraganeus extitit Metropolitani Hæraclææ Epiſcopi, quod ipſe ultro teſtatur ſchiſmaticus Balſamon icribens in hanc Synodum.

Can. 4. declaratur irrita Maximi Cynici ad Conſtantinopoleos Epiſcopatum promotio, & omnes per eum factæ ordinationes quoque invalidæ. declaratque Maximum neque eſſe, neque fuiſſe unquam Epiſcopum, Gravis, & ardua hic involvitur quæſtio, inferius ſpeciali diſſertatione ad Canones ordinationum Carthaginenſis Concilii quarti pleniſſime diſcutienda.

Can. 6. prohibet in primis admitti accuſationem adverſus Epiſcopum ab eo intentatam, qui vel hæreticus vel aliter excommunicatus ſit, vel condemnatus, vel infamis ſit niſi ſe plene purgaverit, & infamię labem abſterſerit. Quin neque adverſus ullum Clericum audiri permittit accuſationem, ſi accuſator ipſe jam reus delicti factus ſit, niſi poſtquam ſe objecti criminis inſontem probaverit. Quam renovavit conſtitutionem Concilium Cartaginenſe vulgo dictum ſecundum Can. 6.

Eodem Canone 6. ſancitur, *Ut in accuſatione Epiſcopi poſſit a Provinciali Epiſcoporum Synodali judicio recurri ad majorem Synodum Diœceſis Epiſcoporum*: προσιέναι μάζιον σlωοδῳ τῆς διοικήσεως ἐπισκόπων Marcellus Papa, & ſub Maxentio Tyranno Martyr Epiſt. ad Epiſcopos Provin. Antioch. ſcribit eſſe jam inde ab Apoſtolis conſtitutum, ut accuſatus Epiſcopus, non niſi in Synodo Romani Pontificis authoritate coacta judicari poſſit. Iſtud quidem jus poterat ſibi Romanus Epiſcopus, quoties viſum fuiſſet, aſſerere. Cæterum in remotioribus regionibus maxime per Orientem illa de Epiſcoporum delictis cognitio, & judicium exercebatur a Synodis Epiſcoporum, ut ex veteris Eccleſiaſticæ hiſtoriæ locis innumeris compertum eſt.

Epiſcopatum igitur limites graduſque, diverſi admodum inter ſe erant, quemadmodum & Synodi ab Epiſcopis convocandæ. Trina namque iſta, Epiſcopi juriſdictio, Epiſcopalis ditionis amplitudo, & Synodorum indictio proportione mutua conveniunt. Primus

ſe

ſe offert gradus Epiſcoporum alicui Metropolitano ſubjectorum. Iſti non aliis præſunt quam inferioribus Clericis & Laicis, nec aliam cogere Synodum valent, quam ſubditorum Clericorum: horum Epiſcoporum ditio, quæ nunc diœceſis dicitur, olim Parœcia vocabatur. Secundus Epiſcoporum gradus, ac ordo eſt Metropolitanorum, quorum poteſtas, & juriſdictio in omnem provinciam plures complectentem. Epiſcopatus protenditur. Hi Synodos Provinciales hoc eſt ſuffraganeorum Epiſcoporum indicere poſſunt ex tota provincia, quam iſte ſextus Canon ἐπαρχίαν ſuffraganeos vero Epiſcopos ἐπαρχιώτας vocat. Tertiu. gradus Epiſcopos comprehendit pluribus Eccleſiaſticis Provinciis præfectos, ſive Patriarchæ, ſive Primates forent. Horum ditiones, ac præfecturæ vocabantur antiquitus diœceſes, & inde congregatæ Synodi nominabantur diœceſanæ, in quas ex pluribus provinciis Epiſcopi conveniebant; ſupra Primates conſtituti erant Patriarchæ, qui Archiepiſcopi quoque dicebantur, quod nomen ſerius Metropolitanis communicatum eſt. Patriarcharum, aut Primatuum Concilia Græci quidem diœceſana, Latinis univerſalia, & generalia dicebantur, quamdiu nullum œcumenicum apud Latinos Concilium celebratum eſt. Convocatio autem œcumenicarum Synodorum ad ſolum Romanum Pontificem pertinet, ut alibi commonſtravimus, cujus eſt ſolius ſumma per omnem Eccleſiam toto terrarum orbe diffuſam poteſtas, & cui uni cæteri omnes Patriarchæ ſubiiciuntur.

Quamquam Primatiæ frequentiores in Occidente fuerunt, non defuerunt tamen in Oriente, cujuſmodi erat Theſſalonicæ primum in Macedonia, ut conſtat ex Papæ Leonis *Epiſt.* 84. alias 82. *ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem*, nec non ex *Epiſt.* 2. Nicola Papæ I. ad Michaelem Auguſtum. Deinde Acridi, ſeu Juſtinianę primæ in Dardania, ut perſpicuum eſt ex Juſtiniani

nov. 131. *c* Erant pariter in Oriente primates Seleuciæ ad Tigrin, quæ nunc eſt Bagdet, ut fidem facit Nicænus can. Arabicus 33. Falſo autem multis perſuaſum eſt Bagdet eſſe antiquam illam in Chaldęa Babylonem; cum certum ſit Euphratem per mediam Babylonem excurriſſe, cum tamen Bagdet non niſi ad Tygris amnis Orientalem plagam ſita ſit, ubi condita fuerat antiqua Seleucia. Primatis Romagyreos, ſeu Annenſis meminit Procopius, *lib. 2. de bello Perſico*, eumque Perſicis Eccleſiis præfuiſſe teſtatur: Canon ille 23 Arabicus refert Seleucienſem illum antiſtitem plenam habere poteſtatem Archiepiſcopos ordinandi, & vocari nomine Catholici hoc eſt univerſalis. Procopius etiam Catholici nomen inditum ait primati Annenſi, ſeu Romagyreos. Armenorum Patriarcham Otto Friſingenſis *l.* 7. *c.* 31. de ipſius ad Eugenium III. Pontificem legatione loquens dici etiam Catholicum refert, & Epiſcopis pluſquam mille præeſſe.

Primatuum meminit Synodus Chalcedonenſis can. 9. & 17. Porro Zonaras ad ejus can. 17. Exarchos commemorat Epiſc. Cæſaræ Cappadocum, & Epheſi, & Theſſalonices, & Corinthi, quos, ideo inſignia dignitatis ſuæ geſtare dicit *πολυσαύρια*, ſic a Crucium multitudine dicta. Quod idem inſigne Synodus 8. œcumenica *ὠμοφόριον* vocat can. ult. ideſt ſuperhumerale, Latini dicunt pallium, quale mittit Greg Magnus ad Corinthi Epiſc. *l.* 9. *epiſt* 55. legimus in Pontificali Anaſtaſii Marcum Sylveſtri ſucceſſorem pallii geſtandi jus Oſtienſi Epiſcopo conceſſiſſe, eo quod ad ipſum pertineat Romani Epiſcopi conſecratio. Require inferius præallegatum octavæ Synodi can. ult. cum annotatis.

Primatiæ nihil aliud fuere, quam Vicariatus ſummi quidem Pontificis in Occidente, Patriarcharum vero in Oriente: 4. vero erant Primatum præcipua privilegia. I. jura appellationum a Metropolitarum judiciis. II. jus indicendæ Synodi diœceſanæ, quo poterant cita-

tare ſubditos Epiſcopos, eoſque renitentes per Eccleſiaſticas cenſuras compellere. III. jus formatarum litterarum expediendarum, ſine quibus Epiſcopis non licebat a propriis Eccleſiis abſcedere. IV. jus ordinandi ſubditarum ſibi Eccleſiarum Epiſcopos: quod tamen jus non æque omnibus, ſive Patriarchis, ſive Primatibus competebat, ſed pro conſuetudine, aut commiſſæ poteſtatis tenore, in quibuſdam reſtrictius, in quibuſdam effuſius erat, in quibuſdam etiam prorſus nullum, præterquam intra fines propriæ Metropolitanæ provinciæ ſolo Metropolitæ jure, non vero Primatiali aut Patriarchali. Non eſt inſtituti mei tam vaſta, prolixaque diſquiſitio, quam ſatis exacte proſequitur Franciſcus Hallier in ſuo opere de ſacris ordinationibus, & electionibus. Sane indubitatum eſt Patroclum Arelatenſem fuiſſe a Pontifice Zoſimo conſtitutum primatem provinciarum Viennenſis, & geminarum Narbonenſium, & tamen qui Zoſimo proxime ſucceſſit Bonifacius I. *epiſt.* 3. in Patroclum acriter invehitur, eo quod Lotembiæ præfeciſſet Epiſcopum abſque Metropolitani Narbonenſis conſenſu, cui jus attribuit vel ratam, vel irritam faciendi hanc ad Lotembienſem Epiſcopatum promotionem. Præterea Papa Leo Magnus *epiſt.* 89 ad Epiſcopos provinciæ Viennenſis, Hilarium Arelatenſem hoc nomine criminatur, quod Epiſcopum ordinaſſet intra fines provinciæ Viennenſis inconſulto Metropolita; Quinetiam hæc verba ſubjungit. *Quid ſibi Hilarius quærit in aliena provincia? & id quod nullus deceſſorum, aut Parochus habuerit, quid uſurpat?*

Multæ ſuperſunt veterum Romæ Pontificum epiſtolæ ad diverſos Epiſcopos, quos Vicarios ſuos Apoſtolicos, ac Primates creant, quibus præcenſita jura comprobantur. Leonis Magni ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem, Hormiſdæ ad Remigium Remenſem epiſt. 1. ejuſdem ad Epiſcopum Tarraconenſem *epiſt.*

59. Ejuſdemque ad Salluſtium Hiſpalenſem *epiſt.* 26. Zoſimi ad Epiſcopos Galliæ in gratiam Patrocli Epiſcopi Arelatenſis; Item Vigilii epiſt. ad Aurelianum Epiſcopum Arelatenſem, quæ legitur in actis Synodi quintæ œcumenicæ, coll. 7. & Gregorii Magni *l.* 4 *epiſt.* 52. ad univerſos Epiſcopos pro Vigilio pariter Arelatenſi; Gregorii quoque Papæ II. & Zachariæ Papæ epiſt. ad Bonifacium Epiſcopum Moguntinum, quem primatem per omnem Germaniam conſtituunt. Iidem tamen ſummi Pontifices proteſtantur, per hujuſmodi primatias nihil derogari antiquis Metropolitanorum juribus. Hormiſda in ſuis ad Remigium, & ad Salluſtium epiſtolis: *Vices (*ait*) noſtras tibi committimus ſalvis privilegiis quæ Metropolitanis Epiſcopis decrevit antiquitas*, idemhoc proteſtatur præallegatus Vigilius, idemque prçcitatus Gregorius Magnus.

Quem vero Latini Primatem, Grçci non modo ἔξαρχον vocabant, ut fidem faciunt Chalcedonenſes can. 9. & 17. ſed etiam αὐτοκέφαλον, tamenſi Patriarchç ſubjectum. Quam rem doctiſſime ſuo more proſequitur Jan. Morinus Congregationis Oratorii Domini Jeſu Sacerdos in ſua exercitatione Eccleſiaſtica 17. Porro in noſtra Gallia de tot veteribus primatiis, Arelatenſi, Remenſi, Senonenſi, aliiſque nihil præter inanem titulum ſupereſt, ſolo excepto Lugdunenſi, ad quem adhuc a Metropolitanorum judiciis provocatur, ſcilicet Turonenſis, Senonenſis, Rotomagenſis. Nunc eo, unde digreſſi ſumus, revertamur. Hujuſce Concilii Can. 6 circa provocationem ab inferiori Epiſcoporum Synodo ad majorem ac ſuperiorem Synodum, ſeu ad Exarcham, aut Patriarcham conſonat Chalcedonenſis Synodi can. 9. & inſuper Pelagii Papç I. *epiſt.* 21. *his verbis. Si vero in qualibet provincia ortç fuerint quçſtiones, & inter ipſius provinciç Epiſcopos diſcrepare cçperit ratio, atq; inter ipſos diſſidẽtes non coveniant, ad majorem tunc ſedem referantur. Et ſic ille facile, aut juſte non diſcernuntur, ubi fuerit Synodus regu-*

regulariter congregata, canonice & juſte diſcernitur: Majores vero, & difficiles queſtiones, ut ſancta Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit ad ſedem Apoſtolicam ſemper referantur. Circa hanc Pelagii conſtitutionem de majoribus quęſtionibus ad ſedem Apoſtolicam referendis, eam conſtat fuiſſe praxim omnium priſcorum Eccleſiæ ſeculorum, ipſiuſque Canonici juris pars maxima conſtituitur ex Romanorum Epiſcoporum reſcriptis ad varias conſultationes Epiſcoporum. Idque conforme eſt regimini, quod a Deo inſpiratus conſtituit Moyſes, ut narratur Exod. 18. *Moyſes electis viris ſtrenuis de cuncto Iſrael, conſtituit eos principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui judicarent plebem Domini omni tempore: quidquid autem gravius erat referebant ad eum, faciliora tantummodo judicantes.*

Subiicitur denique fidei regula Symbolum Conſtantinopolitanum illud idem quod ſolemnioribus Miſſis decantari ſolet, cum additione tamen vocis, Filioque, a Latinis facta, qua occurritur poſteriorum Græcorum hæreſi. Cum enim Macedonius, & Eunomius Filium quidem ex Patre procedere, ſed Spiritum ſanctum a ſolo Filio creatum aſſererent, ut liquet ex Baſilii contra Eunomium librum; Concilium id unum definivit, quod hæretici iſti convellebant, ſuperfluum judicans adjungere id, in quo ipſi cum Catholicis conveniebant. Quandonam vero Eccleſia, cujus eſt una eademque poteſtas & fidei Symbola edendi, & aliquando edita illuſtrandi, & ampliandi, vocem illam addiderit, non eſt plane compertum. Certe Græcanicæ hæreſis ſemina circa divini Spiritus a ſolo Patre proceſſionem 1. jecit poſt Neſtorium defenſor hujus Theodoritus in ſuis ad Cyrilli anathematiſmos commentariis c. 9. Quo loco priſcis Eccleſiæ patribus Græcis, & Latinis palam adverſatur Photius, ut invaſionis ſuæ in ſedem Conſtantinopolitanam, & ſchiſmatis ſui a Romana cathedra, unde fuerat anathemate fulminatus, cauſas & prætex-

tus emendicaret, hanc de proceſſione ſpiritus S. hęreſim arripuit, & propugnavit in ſuis enciclicis literis, quibus Rom. Eccleſ. proſcindit ob illam ad Symbolum adjectionem, & profeſſionem proceſſionis Spiritus a Patre, Filioque, tametſi ſuam Photius hæreſim Grȩcis ſuis omnibus perſuadere non valuit: quandoquidem ipſi contemporaneus Leo Imperator, Grȩcorum cognomine Sapiens hanc Spiritus ab utroque proceſſionem profitetur in ſuo ad Omarum Saracenorum Regem libello.

In hac ipſa Conſtantinopolitana Synodo Epiſcopi, qui interfuerunt de Juſtitiæ, & Eccleſiæ commodis parum ſoliciti, ſed propriis tantummodo, atque adeo iniquis affectibus indulgentes, multas perturbationes concitaverunt, multaque præſtiterunt Epiſcopis indigna, & indecora, quæ uberius deſcribit carmine de vita ſua Greg. Nazian qui pleraque ab illis indigna in hoc ipſo Concil. in quo conſederat, paſſus eſt. Fuerat depulſo invaſore Maximo Gregorius dictus Nazianz. ad hanc ſublimem Conſtantinopolis ſedem totius Concilii non modo conſenſu, ſed etiam applauſu, acclamationibus, & laudum præconiis promotus, & pro tam inſigni electione Theodoſius Auguſtus univerſo Conc. gratulatus fuerat. Et tamen poſt paucos dies hoc ipſum Concilium Gregorio ea quæ juſtitiæ, & officii erant monenti, & roganti, non modo refragatum eſt, ſed eundem etiam repulit, deſpexit, & dignitate quam contulerat abdicavit, ſublecto in locum meritiſſimi viri indigniſſime, dejecti viro indigno, & incapaci, non tantum Laico, ſed necdum Chriſtiano, tametſi ſenio provecto Nectario adhuc Cathecumeno.

Meletius Antiochenus Epiſcopus Sanctorum faſtis poſt obitum tam a Latinis, quam a Græcis aſcriptus, in cujus anniverſaria celebritate Chryſoſt. ſermonem habuit, cum ſediſſet Patriarcha in hac Synodo, ea nondum ſoluta diem obiit extremum: cujus funus ſummis honoribus Concilii Patres proſequuti ſunt, in quo Gre-

go-

gorius Nicænus panegyricam dixit orationem. Is decedens Epiſc. ad pacem Eccleſiæ conciliandam impenſè hortatus eſt, hoc deſiderans, ne alius ſibi quam Paulinus daretur ſucceſſor, ut ſic diſperſa ſub duobus hactenus Epiſc. Eccleſiæ Antiochenæ membra in unum corpus coaleſcerent, quemadmodum jam antea proviſum fuerat, communique conſpiratione conventum & promiſſum ab utraq; fidelium Antiochenorum parte, ſtatim atq; alter e duobus Epiſcopis præmoreretur.

Greg. Nazianz. in hoc inſtabat, ut ſolus in Antiochena Eccleſia Paulinus agnoſceretur, atque relinqueretur Epiſcopus: ſed quoniam hic Orientalibus erat inviſus, hac de cauſa, quod a Latino Epiſcopo cum Meletii, qui jam antea Epiſcopatu Antiocheno potiebatur, injurioſa offenſione in eandem Antiochiæ ſedem intromiſſus fuiſſet, & quia Damaſus Romanus Epiſc. aliique Occidentis præſules cum uno Paulino ſibi fidiſſimo, inhil vero cum Meletio communicaverant; ideo Synodi hujus œcumenicæ Patres exoſum habere cæperunt Nazianzenum, quaſi Damaſo addictum, & Occidentalium partes ſuſtinentem. Eos itaque pænituit quod eum ad Epiſcopatum Conſtantinopolis promoviſſent: Meletio autem Flavianum deſpecto Paulino ſublegerunt.

Interea Conſtantinopolim ad Synodum poſt Meletii obitum advenit Timotheus Alexandrinus Epiſcopus cum numeroſo Epiſcoporum Aegypti comitatu, qui omnes indignati ſunt, quia non expectato Alexandrino præſule, cujus prima fuerat habenda ratio & præſidente Antiocheno Meletio fuiſſet Gregorius aliarum antea ſedium Epiſcopus contra Canonum præſcripta translatum in nouum Conſtantinopolis Epiſcopatum. Major Græcorum pars Timotheo ſe adjungens contra Gregorii promotionem, quamvis ab ipſis factam reclamavit. Tum Gregorius ſtudio communis pacis, & propriæ quietis ſe ſponte abdicavit, firmiterque conſtituit, nullum unquam poſt hac Sy-

Synodis intereſſe, eo quod ut ipſe probe expertus ait, ommia in his per tumultus,& factiones gererentur. Igitur anno ſequenti adhuc Conſtantinopoli exiſtens ad novam in ea urbe indictam Synodum invitatus, & a Teodoſio Auguſto rogatus recuſavit accedere.

CONC. TAURINENSE.

HAbitum fuiſſe conſtat Taurinenſe Concilium paulo poſt Ambroſii Mediolanenſis exceſſum, ſedente ad univerſæ Eccleſiæ Clavum Papa Siricio, ſub quarti ſæculi finem. Ab evidenti veritate prorſus deviant Baronius, & poſt ipſum Binius, dum iſto Concilio declaratum affirmant Maſilienſem Eccleſiam eſſe Narbonenſis ſecundæ provinciæ Metropolim Eccleſiaſticam. Cum ex adverſo Concilium ipſum perſpicue dicat, ſe hoc privilegium indulgere non urbi, aut Eccleſiæ Maſſilienſi, quam ad aliam provinciam pertinere diſerte fatetur, & hac ratione penitus excludendam ab hoc jure circa alienam, diverſamque provinciam, ſed privatim hoc attribuere perſonale privilegium ſoli Proculo, nullatenus in ejus ſuceſſores transfundendum, ſeque hoc uno reſpectu moveri, quod ſit ætate provectior, & quod plerique Narbonenſis provinciæ Epiſcopi ab ipſo fuerinti ordinat: *Quamvis (*inquit*) ejuſdem regionem Epiſcopi aliud defenſarent, ac ſibi alterius provinciæ Sacerdotem præeſſe non debere contenderent.* Et mox ita proſequitur. *Non tam civitatis ejus quę in altera provincia ſita eſt, quam ipſi potiſſimum deferretur.* Et ſubinde. *Quamvis unitate provinciæ minime tenerentur, conſtringerentur tamen pietatis affectu, hæc ipſi Proculo tantum in diebus vitæ ejus forma ſervabitur.* Et ſane conſtituerat Nicæna Synodus Can. 4. ut intra unamquamque provinciam præſit Metropolitanus Epiſcopus in

ae

ea conſtitutus. Perſpicue vero teſtantur tum notitiæ imperii liber, tum Ammianus Marcellinus l. 15. Arelatam, & Maſſiliam pertinere ad Viennenſem provinciam. Quin & hoc idem iterato declarat de Maſſilienſi urbe Taurinenſis Synodus eam eſſe alterius a Narbonenſi provinciæ. Hæc ergo ſecunda Narbonenſis, neque Maſſilienſem Epiſcopum poterat, neque Arelatenſem agnoſcere Metropolitanum, ſed ſolum Aquenſem. Etenim Aquas Sextias notitia illa Imperii aſſerit eſſe Narbonenſis ſecundæ Metropolim: Et conſtat (quod & alibi fuſius explicavimus) veterem Eccleſiarum partitionem fuiſſe ad Imperii partionem accomodatam, & conformem.

Hoc ſanè Metropolitæ privilegium quod per ambitum, & factionem Proculus a Taurinenſi Conc. contra jus extorſerat, Zoſimus Pontifex ſuis quæ ſuperſunt reſcriptis reprobavit: Quin etiam contumacem Proculum, qui aliena jura invaſerat, a propria quoque Maſſilienſi ſede extruſit, idemque in Patroclum Arelatenſem inſignia privilegia contulit.

Porro Arelatenſis Eccleſia non modo conſequuta ex antiquo fuit ut eſſet Metropolis ſuamque conſtitueret provinciam in regione Viennenſi peculiarem, eique ut ſuæ Metropoli ſubjecta foret Maſſilienſis Eccleſia; verum etiam diu Primatiæ, ac Apoſtolici Vicariatus jure ſupra utramque Narbonenſem provinciam potita eſt, tantumque authoritate Zoſimi Papæ conceſſione obtinuit, ut non modo in ſua Viennenſi, verum & in prima Narbonenſi, quæ Narbonenſi Metropolitę, & in ſecunda Narbonenſi Provincia, quæ Aquenſi Metropolitæ ſubjiciebatur, Epiſc crearet. Cæterum iſtud privilegium Epiſcopos in alienis provinciis creandi, acordinandi, idem Zoſimus meliore conſilio, ut ipſi ſcribens ad Simplicium Viennæ Metropolitanum ingenue fatetur, revocavit. Quo etiam reſpexit S. Leo Papa, epiſt. 89. ad epiſcopos provinciæ Viennenſis his ver-

verbis: *Quid ſibi Hilarius Arelatenſis quærit in aliena provincia? & id quod nullus deceſſorum ipſius, aut Parochus habuerit quid uſurpat? cum ipſum quod Patroclo a ſede Apoſtolica temporaliter videbatur eſſe conceſſum poſtmodum, ſit ſententia meliore mutatum.*

Et utique ordinatio Epiſcoporum ad Metropolis Epiſcopum pertinet ex Nicænis Canonibus 4.5.6.7. cui non eſt æquum derogari a Primate vel etiam ab ipſo Patriarcha. Denique S Papa Gregorius l. 4 epiſt. 95. ubi Virgilio Arelatenſi confert ſuper vicinis provinciis Apoſtolici Primatis, ac Vicarii dignitatem: *Singulis* (inquit) *Metropolitis ſecundum priſcam conſuetudinem proprio honore ſeruato*. Et Papa Hormiſda ſimilia jura Remigio Remenſium Epiſcopo indulgens hoc addit: *Salvis privilegiis quæ Metropolitanis decrevit antiquitas*.

Id vero mirum eſt Epiſcopum Maſilienſem, qui alteri ſubjiciebatur Metropolitæ, ſcilicet Arelatenſi, tantum juris habuiſſe etiam ante iſtud Taurinenſe Concilium, ut etiam in aliena provincia jus exerceret Metropolitani, & Epiſcoporum creationi præſideret. Probabilis conjectura eſt facile contigiſſe, ut quemadmodum imperante Ariano Conſtantio Saturninus Arianus Arelatenſem Eccleſiam occupaverat, ita & Aquenſem alius aliquis Arianus Epiſcopus eodem Conſtantio regnante, vel qui ſucceſſit Juliano Apoſtatæ, vel Valentiniano, qui omnes erant Orthodoxis infenſiſſimi, occuparit. Qua occaſione plebs Catholica cum cæteris Epiſcopis, aut cui ſollicitudo omnium Eccleſiarum incumbit Romanus Pontifex, curam Aquenſis Metropolis proximior Epiſcopo, qui eſt Maſſiliæ, quæ dimidiæ tantum diei itinere diſtat ab Aquis-Sextiis, demandaverit: Qui vicem tunc Metropolitani gerens nonnullos in eadem provincia Epiſcopos ordinarit, aliaque Metropolitani munia obierit: indeque contigerit, ut idem Maſſilienſis Proculus factione potens, & gratia Principum virorum ſubnixus, quibus obſiſte-

re

re tutum non fuiſſet, hoc demum a Synodo Taurinenſi obtinuerit, ut commendatam ſibi precario provinciam tota vita, ut proprietarius poſſideret. Et ſane teſtatur Synodus ſe comtemplatione pacis, atque concordiæ ita judicaſſe. Sed tandem jura prævaluerunt, Papa Zoſimo iſtud Synodi judicium contrario decreto abrogante.

Tunc etiam temporis Viennenſis Eccleſia de primatu cum Arelatenſi contendebat; Synodus vero Taurinenſis, ad quam illa controverſia delata fuit, non diffinitivam, quæ litem dirimeret, ſed ambiguam ſententiam tulit, ut illa Eccleſia Primatis dignitate potiretur, quæ ſe Metropolim probaret.

CONC.CARTAGINENSE IV.

INitio Pontificatus Anaſtaſii Honorio Auguſto IV. & Eutychiano conſulibus anno Chr. 398 convocatum eſt univerſale Conc. (ſic enim vocatur in ipſius proloquio 214. Epiſcoporum Africanorum in ſecretario Carthaginenſis Baſilicæ. Concilio præſedit Aurelius Carthaginis Epiſcopus, & Africæ Primas: Huic inter alios interfuit Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus.

Africa Occidentalis, quæ Patriarchiæ ſubiiciebatur Romani Epiſcopi, quæque in partitione Imperii pertinebat ad Romanum Occidentis Imperium, ſex provincias complectebatur. 1. Proconſularem, Africam, ſeu Zeugitanam. 2. Numidiam. 3. Bizacenam. 4. Tripolitanam. 5. Mauritaniam Septenſem, ſeu Trigitanam. 6. Mauritaniam Cæſarienſem, ut conſtat ex notitiæ imperii libro, & ex Concilii Milevitani cap. 27. variiſque Carthaginenſibus Conciliis. Primatis autem univerſalis titulo præerat his omnibus provinciis Epiſcopus Carthaginis. In ſola proconſulari provin-

monet Innocentius Papa III. *c. a multis de ætat. & qual & ord. præfic.* adeo ut primitus fuerit a Sacris ordinibus excluſus *c. nullus diſt.* 6. Et Synodus Ancyræ can. 13. declarat, non licere Chorepiſcopis ordinare Presbyteros, aut Diaconos, nihil prohibens de Subdiaconis. Quinimo Synodus Antiochena can. 10. diſerte aſſerit ordinari a Chorepiſcopis poſſe Lectores, Exorciſtas, & Subdiaconos, at nullatenus Diaconos, aut Presbyteros. Ea quoque de cauſa Subdiaconos abſque manuum impoſitione ordinari docet iſte canon Carthaginenſis. Quoad vero Subdiaconorum ſub primitiva Eccleſia cælibatum, pleraque antiqua Concilia, quæ ad id Sacerdotes, & Diaconos aſtringunt, nihil de Subdiaconis exprimunt; ſed alia tamen his quoque præcipiunt: unde conjicio in reliquis ſub nomine Diaconorum Subdiaconos etiam comprehendi. Nam vetuſtiſſimum Concil. Eliberinum can. 33 Deinde Agathenſe can. 28. & Turonicum ſecundum can 20. & Epiphanius circa finem libri adverſus hæreſes, idemque in hæreſi Catharum 59. negant diſerte Subdiaconis licere conjugari cum affectu, ſeu cohabitatione maritali. quod idem non obſcure indicat Synodus Chalcedonenſis can. 14.

Canones Carthaginenſes 6. 7. 8. 9. modum præſcribunt ordinandi Acolythos, Exorciſtas, Lectores, ſeptem ordines recenſentur in Romano Conc. ſub Sylveſtro can. 7. Oſtiariorum, Lectorum, Exorciſtarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Presbyterorum. Eoſdem omnes repetit Concil. iſtud Carthaginenſe, quibus tamen addit Cantores, ſeu Pſalmiſtas: ſed hoc eſt officium potius, quam Eccleſiaſticus ordo, cum Concilium ipſum Cantores creari a Sacerdote affirmet, reliquos autem ab Epiſcopo. Acolythorum præter duo illa Latina Concilia meminit inſuper Cyprianus *epiſt.* 55. & Cornelius Papa in epiſt. quam refert Euſebius *l. 6. hiſt. eccl. cap.* 33. ut ſileam Gelaſium epiſt. ad Epiſcopos Lucaniæ cap. 3. alioſque ſequentes

Ro-

Romanos Pontifices. Apud veteres autem Græcos non invenio Acolythorum diſtinctam mentionem, tametſi vox illa ſit plane Græca, non apud Dionyſium in *Hierar. Eccl.* non apud Ignatium *epiſt. ad Antiochenos*, cui recenſet ordines Preſbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Janitorum, Laporantium, & Exorciſtarum nihil commemorans de Acolythis, ut neque Conc. Antiochenum, quod quidem Can. 10. a Chorepiſcopis ordinari poſſe monet, Lectores, Exorciſtas, & Hypodiaconos, a ſolis vero Epiſcopis, Diaconos, & Preſbyteros. Nihil vero de Acolythis loquitur. Ne vero Laborantes ab Ignatio commemoratos aliquis forte cum Acolythis confundat, docet Epiphanius in compen. Laborantes id habuiſſe officii ut fidelium defunctorum corpora curarent, & ad ſepulturam componerent, quos Pollinctores profana vocabat antiquitas.

Canon 10. ſtatuit Cantorem, ſeu Pſalmiſtam poſſe abſque interventu Epiſcopi per Sacerdotem conſtitui hac verborum formula: videl. ut quod ore cantas corde credas, & quod corde credis operibus comprobes.

Can. 12. ſancit ut eligantur viduæ, ac ſanctimoniales (hæ dicebantur etiam Diaconiſſæ) quæ miniſterio adhibeantur fœminarum baptizandarum, & capaces ſint illas ante baptiſmum inſtituendi. De Diaconiſſarum miniſterio circa fœminarum baptiſmum, nequid in eo fiat, vel appareat indecorum, tractat Clemens Papa *l. 3. Conſt. Apoſt. cap.* 14. & Epiphanius *hær.* 79. At vero circa mares excluſis tantum fœminis, minor adhibebatur cautio cum ſic alloquatur baptizatos Cyrillus Hieroſolymitanus *Catech. Myſtag.* 2. *O rem miram nudi apparuiſtis in conſpectu omnium, nec tamen pudoris ſuffuſi eſtis.*

Can. 13. ſponſis injungit ut nocte, quæ ipſorum benedictionem ſequitur ſe in virginitate contineant, prepter ſanctæ illius benedictionis reverentiam.

Can.

Can. 15. *Vt Epiſc. vilem ſupellectilem, & menſam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ authoritatem fide, ac vitæ meritis quærat. C. Epiſcopus, diſt.* 41. & Trid *ſeſſ.* 25. *c.* 1. Memoriale eſt Ammiani Marcellini ſcriptoris ethinici ſincerum de quibuſdam Epiſcopis præconium lib. 27. *Antiſtites* (inquit) *quoſdam provinciales tenuitas edendi, potandique parciſſime, vilitas etiam indumentorum, & ſupercilia humum ſpectantia, perpetuo numini veriſque ejus cultoribus, ut puros commendant, & verecundos.*

Can. 20. *Vt Epiſcopus nullam rei familiaris curam ad ſe revocet, ſed lectioni, & orationi, ac verbi Dei prędicationi tantummo vacet.* Huc ſpectat Gregorii Nazianzeni de ſe ipſo teſtimonium in carmine de vita ſua, nullam ſe dediſſe operam in exigendis quæſtorum ſuorum rationibus circa Eccleſiæ ſuæ facultate. Sapienter tamen Auguſtinus, ut refert in ejus vita Poſſidius *cap.* 24. facultatum Eccleſiæ curam fidelibus clericis omnem delegabat, qui cuncta accepta & erogata notabant, ipſe vero ſingulis annis eorum rationes audiebat: numquam tamen clavem aut annulum habens.

Can. 22. *Vt Epiſcopus ſine conſilio Clericorum ſuorum Clericos non ordinet, ita ut Civium teſtimonium, & conniventiam quærat.* Habetur in *c. Epiſcopus ſine Conſilio diſt.* 24.

Can. 31. *Vt Epiſcopus rebus Eccleſiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis utatur.*

Can. 32. *Irrita erit donatio Epiſcoporum, vel venditio, & communicatio rei Eccleſiaſticæ abſque cõniventia, & ſubſcriptione Clericorum.* Vide in decreto 12. *q.* 2. *per totam.* In Galliæ Regno per edictum Henrici II. anno 1558. quod deinde in comitiis Aurelianenſibus art 29. ſub Carolo IX. ex deliberatione Gallicani Cleri confirmatum eſt, nemorum ad Eccleſias pertinentium arbores proceras dejicere prohibetur Epiſcopis, Abbatibus; & quibuſcumque præbendatis & aliis quibuslibet perſonis. Solemnitates etiam ſervandas ad legitimam rerum Ec-

cleſiæ alienationem, quibus omiſſis (ſaltem in Gallia) foret invalida, refert Chenuttius Iuriſconſultus in ſuo tractatu de alienationibus rerum Eccleſiæ. Prima eſt, ut interveniat Capituli aut Cleri deliberatio, & conſenſus ſcripto expreſſes, cum ſingulorum ſubſcriptione; juxta hunc Carthaginenſem canonem, &c. *ſine exceptione* 12. *q.* 2. Secunda, ut ex deputatione per capitulum committattur certæ perſonæ ad juridice inquirendum de qualitate rei cujus tractatur alienatio, deque utilitate, aut neceſſitate ejus alienationis; quæ demum facta inquiſitio refertur ad capitulum. Tertia, ut publice per Parochos tam loci, quam convicinos, perque affixas ſchedulas denuncietur illa futura alienatione, per licitationem, ac ſubhaſtationem, ut qui in licitatione plus obtulerit rem habeat. Quarta, ut accedat Epiſcopi conſenſus, aut ejus Vicarii, aut Abbatis, ſi de re agitur regularis Eccleſiæ, aut Monaſterii. Quo ult. caſu requiritur inſuper ſummi Pontificis conſenſus, non enim ad iſtud ſufficit ſuperioris generalis, & multo minus Provincialis authoritas. Prædictæ requiruntur ſolemnitates, etiam ſi non fiat alienatio in perpetuum, aut etiam ad annos 30 dummodo fiat emphyteuſis ultra novennium. ut ex praxi, & jure Gallicano docet Chenutius: qui etiam refert ob unum, & aliarum harum ſolemnitatũ defectum, multis in Gallia judiciis irritas fieri multas rerum Eccleſię alienationes, quę fuerant pluſquam centum annorum pręſcriptione firmatæ.

Tres juſtas eſſe rerum Eccleſię alienandarum cauſas docet Gloſſa in procœmio cauſę 12. q. 2. Primam ipſius Eccleſiæ neceſſitatem, aut evidentem utilitatem, ut ſi fructus ad Eccleſiæ impenſas. aut cleri ſuſtentationem, aut debitorum ſolutionem ſufficere non poſſint, *c hoc jus porrectum* 10. *q.* 2. Cauſa ſecunda eſt pietatis ad ſubſidium pauperum in gravi neceſſitate, vel in redemptione captivorum, juxta diffinitionem S. Papę Gregorii *l.* 5. *epiſt* 17. & *l.* 7. *epiſt.* 4. qui vult his caſibus

bus ſacra vaſa confringi, & conflari: *Aurum enim habet Eccleſia non ut ſervet, ſed ut eroget, & ſubveniat in neceſſitatibus, c. aurum 12 q. 2* Cauſa denique tertia eſt vitandi damni, quando Eccleſiæ prædia ſterilia aut inculta remanerent ob magnas neceſſarias in eis reparandis impenſas, magnamque diſtantiam, *c. ſine exceptione & c. terrulas 22. q. 2. & c. ad aures de rebus Eccleſ. non alien*.

Denique contra rei Eccleſiæ alienationem, quæ fit a capitulo vel unus clericus ejuſdem capituli opponens admittitur *c. ſi quis de Rebus Eccl. non alien* etenim in re communi potior eſt conditio prohibentir. ſed reliquos hujus Conc. Canones proſequamur.

Can. 34. *Vt Epiſcopus quolibet loco ſedens ſtare Presbyterum non patiatur.* His conformia ſcribit Hieronymus ad Evagrium epiſt. 58. *Cæterum(*ait*)etiam in Eccleſia Romæ Presbyteri ſedent, & ſtant Diaconi: licet paulatim increbreſcentibus vitiis inter Preſbyteros, abſente Epiſcopo, ſedere Diaconum viderim* Diaconis vero inter Preſbyteros ſedere vetant ſacri Canones Nicęnus 18. Laodicænus 20.

Can. 35 *Vt Epiſcopus in Eccleſia, & conſeſſu Prebyterorum ſublimior ſedeat Intra vero domum Preſbyterorum collegamſe eſſe cognoſcat.* Citatur in *c. Epiſcopus in Eccleſia diſt.* 59. in Liturgia Chryſoſtomi ſedes Epiſcopalis dicitur, ἡ ἄνω καθέδρα, quæ ſurſum eſt ſedes. Et Auguſt. in Pſam. 126. dicit Epiſcopis altiorem poni locum, ut cognoſcant ſe eſſe in ſpecula conſtitutos ad vineam Domini, quę eſt ejus Eccleſia, conſtodiendam. Et de iſto(inquit)alto loco periculoſa redditur ratio.

Can. 44. *Clericus nec comam nutriat. nec barbam* Allegatur apud Gratianum *c. clericus diſt.* 42. Idem cavetur Agathenſis Concilii Can. 20. de tonſura porro clericali multa præclara require infra ad Canon. 40. Conc. Toletani.

Can. 45. *Clericus profeſſionem ſuam, & in habitu, & in inceſſu probet: Et nec veſtibus, nec calceamentis decorem quæ-*

M 2 rat.

vat Habetur in *Can. Clericus profeſſione diſt.* 41. huic ſimilem require inferius Can. 16. Nicænæ Synodi ſecundę Clericum nihil magis dedecet, aut contemptui magis obnoxium reddit, quam illa exterius ſe prodens immodeſtia. Sapientiſſime admonet Eccleſiaſticus c. 19. Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. Amictus corporis, riſus dentium, & ingreſſus hominis enunciant de illo. Id eſt qualis interius ſit: Quemadmodum gnomon exterior horologii diſpoſitionem indicat interioris machinæ.

Can. 47. *Clericus per plateas, & andronas niſi magna, & certa ſui officii neceſſitate non ambulet.*

Can. 51. *Clericus quamtumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat.* Habetur in decreto *c. Clericus quamtulibet diſt.* 92. ſequitur huic ſimilis Can. 52. *Clericus victum, & veſtitum ſibi artificiolo, vel agricultura abſque ſui officii detrimento paret.* Eadem docet jubetque Clemens Papa *lib. 3. Conſt. Apoſt. c. ult.* adducens Apoſtolorū exempla; & ſpeciatim Pauli Tabernaculorum opificis *Act.* 18 *v. 4. Act. 20. v. 34. 2. Theſ* 3. Epiphanius *hæreſ.* 80. fidem facit ſuo tempore pleroſque Sacerdotes ſolitos eſſe propriis manibus operari. De Spiridione, qui in magna Synodo Nicæna conſedit, perhibent Ruffinus, & Socrates illum ſimul, & Thremituntis in Cypro Epiſcopum, & capellarum gregis fuiſſe Paſtorem. Synodus vero Nicæna ſecunda Can. 15. pauperibus Clericis exemplum proponit Pauli Apoſtoli, ut ad ejus imitationem victum manibus propriis operando ſibi parent. Admodum notabile eſt, quod duabus Epiſtolis ſcribunt Agatho Papa, & Romanum Concilium ad Imperatorem Conſtantinum cognomine Pogonatum ſuos ei commendantes ad Sextam Synodum Legatos. Se enim primum excuſant, quod cum cupiviſſent doctiores, & eloquentiores mittere pro tanti muneris, & officii dignitate, ideoque ex ultima Britannia Clericum his ornatum dotibus acciviſſent, iſte tamen adventare non potuerit, nec

alius

alius reperiri queat Clericus inſigniter doctus, ex quo direptis, & vaſtatis per Longobardos Eccleſiis, tam hi qui mittuntur Legati, quam cæteri Clerici non valuerint ſtudiis litterarum incumbere, adacti neceſſitate ad manuum laborem aſſiduum, quo vitam ſuſtentare poſſent. Denique Aquilejenſe Concilium, cui Ambroſius Mediolanenſis interfuit, pauperiem dicit in Sacerdotibus eſſe glorioſam. Verum ad iſtiuſmodi gloriam non ſunt ambitioſi noſtrorum temporum Clerici, vel Monachi.

Can. 60. *Clericum ſcurrilem, & turpibus verbis jocularem ab officio decernit removendum.* Citatur a Gratiano *c. Clericum ſcurrilem diſt.* 46. ſtultiloquium, & ſcurrilitatem damnat Apoſtolus *Epheſ. 5. v.* 4. præclare admonet Bernardus: ***Nugæ*** *in ore Laicorum, nugæ ſunt, in ore Clericorum blaſphemiæ: Conſecraſti os tuum Euangelio, talibus aperire non licet.* Sanctum audiamus Ambroſium *lib.* 1. *officiorum c.* 23. *Licet interdum honeſta joca, & ſuavia ſint, tamen ab Eccleſiaſtica abhorrent regula; væ vobis qui ridetis, qui flebitis, ait Dominus. Non ſolum profuſos, ſed omnes etiam jocos declinandos arbitror: Plenum tamen ſuavitatis, & gratiæ ſermonem eſſe non indecorum.* Hæc Ambroſius.

Can. 58. *Ex pænitentibus Clericus quamvis ſit bonus non ordinetur. Si per ignorantiam Epiſcopi factum ſit, deponatur a Clero, quia ſe ordinationis tempore non prodidit fuiſſe pęnitentē.* Similiter Siricius Papa ad Himerium Taraconę Epiſcopum c. 14. *Illud quoque par fuit nos providere, ut ſicut pœnitentiam agere non conceditur cuiquam Clericorum, ita poſt pœnitudinem, ac reconciliationem nulli unquam liceat Laicorum Clericatus honorem adipiſci.* Hæc Siricius. Cauſa utrobique eſt decor, & veneratio ſtatus Clericalis, utque Clericus ſit juxta Paulum inconfuſibilis, & irreprehenſibilis. Similiter Leo Papa epiſt. 92. inquiſ. 2. *Alienum eſt* (ait) *a conſuetudine Eccleſiaſtica, ut qui in Preſbyter. honore aut in Diaconi gradu fuerint conſe-*

crati, hi pro aliquo crimine ſuo, per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi: Quod procul dubio ex Apoſtolica traditione deſcendit, ſecundum quod ſcriptum eſt: Sacerdos ſi peccaverit, quis orabit pro eo? Unde hujuſmodi lapſis ad promerendam miſericordiam Dei, privata eſt expetenda ſeceſſio, ubi illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa, Hæc Leo Magnus. Similiter Origines *lib.* 2. *contra Celſum*, docet qui pœnitentiam obiviſſet, eum arceri in perpetuum a ſacris ordinibus, aut eorum exercitio. Optatus item Milevitanus in fine lib. 2. *Multis* (inquit) *Notum eſt, & probatur perſecutionis tempore aliquos Epiſcopos inertia a confeſſione Dei delapſos thurificaſſe, & tamen nullus eorum, qui evaſerunt, aut manum lapſis impoſuit, aut ut genua figerent, imperavit.* Et Auguſtinus lib. 1. contra Donat. de Baptiſmo cap 1. *Ordinatis*, (ait) *cum ad Eccleſiam a Schiſmate redeunt, non imponitur manus inter Laicos*. Sed in Concilium Carthaginenſe quintum Canon. 11 ſic ſtatuit: *Idem confirmatum eſt, ut ſi quando Preſbyteri, vel Diaconi in aliqua graviori culpa convicti fuerint, qua eos a Miniſterio neceſſe fuerit removere, non eis manus tamquam pænitentibus, vel tamquam, fidelibus Laicis imponatur*. His adde apud Gratianum *c. Preſbyter ſi fornicat. diſt.* 182 Cæterum publicæ pœnitentiæ loco Clericus delicti reus in Monaſterium relegabatur, aut ad privatam ſeceſſionem, ut docent Leo Magnus loco cit. & Hieronymus *epiſt* 48. *ad Sabinianum*, & Conc. Aurelianenſe tertium, Can. 4.

Canones autem quibus pœnitentia Clericis ipſis injungebatur, ut eſt Arauſicani primi Concilii Canon. 4. *Dicens pœnitentiam deſiderantibus etiam Clericis non negandam.* Quidam exponunt de pœnitentia privata. Alii etiam de publica non judiciaria quidem, ſed ſpontanea nullo interveniente gravi delicto: De qua etiam loquitur Concilium Toletanum quartum Canon 53. quæque in ipſis Laicis promotionem ſequentem ad ordines minime impediebat, ut ibi decernitur. Ita

no-

noſter Morinus exponit *lib. 2. exercit. Eccleſiaſt. cap. 23.*

Veruntamen Cypriani Epiſtola 49. ad Fidum, quæ continet initio querimonias contra Terapium Epiſcopum, eo quod Victorem Preſbyterum, qui graviter in Deum deliquerat, auſus fuiſſet reconciliare, pacemque ei dare præpropera feſtinatione, antequam plenam impleviſſet pœnitentiam: Illa, inquam, Epiſtola perſpicue loquitur de pœnitentia, tum publica, tum judiciaria, nec poteſt ullatenus de privata, vel de ſpontanea exponi. Potius igitur cenſerem regulam illam de interdicta ſacris Clericis pœnitentia, neque ſemper neque omnibus locis viguiſſe, ut ſuperius perſpeximus de Sabbatorum jejunio etiam in diverſis Occidentis locis, deque aliis Eccleſiaſticæ diſciplinæ officiis.

Can. 69. Irregularem dicit, qui aut ſecundam uxorem, aut viduam, aut alterius derelictam duxerit. Huc ſpectat Apoſtolorum Canon 18. inſertus in decreto *c. ſi quis viduam diſt.* 34. & Conc. Agathenſis Canon.

Canon 74. *Qui communicaverit, vel oraverit cum excommunicato, ſive Clericus, ſive Laicus excommunicatur.* Citatur *c. qui communicaverit* 12. *quæſt.* 3. ſimilem Antiochenæ Synodi Canonem ſecundum require ſuperius.

Can. 76. *Is qui pænitentiam in infirmitate petit, ſi caſu dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui audierint, & accipiat pœnitentiam: Et ſi continuo moriturus creditur, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori ejus Euchariſtia. Si ſupervixerit, admoneatur a prædictis teſtibus petitioni ſuæ ſatisfactum, & ſubdatur ſtatutis pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos, qui pænitentiam dederit, probaverit.* Idem ferme ſtatuit Synodus Arauſicana prima c. 12. *Subito obmuteſcens prout ſtatutum*

M 4 *eſt*

eſt baptizari, aut pænitentiam accipere poteſt, ſi vuluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu.

Can. 80 *Omni tempore jejunii manus pænitentibus a Sacerdotibus imponatur.* Obſervato multiplices in Eccleſia manuum impoſitiones. 1. in Sacramento Confirmationis 2. in ſacris ordinationibus. 3. In reconciliatione, ſeu abſolutione pœnitentium. 4. in orationibus quæ fieri ſolebant ſupra ipſos pœnitentes, qua de re Canon iſte loquitur, & Canon 90. Hoc idem ſtatuit circa energumenos 5. & poſtremo Sanctimoniales Diaconiſſæ, & Virgines conſecrabantur per manuum impoſitionem, ut docet Synodus Chalcedonenſis, Can. 15.

Can. 84. *Ut Epiſcopus nullum prohibeat ingredi Eccleſiam, & audire Verbum Dei, ſive Gentilem, ſive Judæum, ſive Hæreticum, uſque ad miſſam Cathecumenorum.* Soli pœnitentes primi ordinis, ſcilicet flentes ingreſſu Eccleſiæ prohibeantur: Cum Judæis vero, Paganis, & Hæreticis non communicabatur quidem ad precum ſocietatem, ſed admittebantur intus ad Verbi Dei auditionem, ne aditus ipſis ad converſionem præcluderetur. Allegatur in *c. Epiſcopus nullum diſt.* 1. In Judaico templo pars quædam erat, quæ atrium gentium vocabatur, quo loco Gentilibus conſiſtere, atque adeo Deum verum, & unicum palam licebat adorare. Hinc refertur *Joann.* 12. *v.* 20. *erant autem quidam Gentiles ex iis, qui aſcenderant, ut adorarent in die feſto.* Vide ſupra Laodicænum Can. 6.

Can 90. *Omni die exorciſtæ energumenis manum imponant.* Require Can. 80. ſuperius.

Canon. 91. *Pavimenta domorum Dei energumeni verrant.*

Can. 94. *Eorum qui pauperes opprimunt dona a Sacerdotibus refutanda.* Notatu dignus Canon circa eos qui ſecuros ſe ab obligatione reſtituendi, quæ aliis rapuere præſumunt, neque expoliatis ſe obſtrictos putant, dum

dum falſam, & inanem ſplendoris, & pietatis gloriam ſibi, ſuæque impoſterum proſapiæ quærant, ſacella conſtruendo, vel nova ſervitia fundando ex corraſis injuſte pecuniis. Huc ſpectat effatum Eccleſiaſtici præclariſſimum cap. 34. ver. 23. *Dona iniquorum non probat altiſſimus, nec reſpicit in oblationes, nec in multitudine ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia pauperis quaſi qui victimat filium in conſpectu patris.*

Can. 104. Teſtatur de habitu religioſo viduarum quæ ſe obſequio Eccleſiæ devoverunt, deque voto perpetuæ caſtitatis. *Si quæ viduæ ſe devoverunt Domino, & veſte Laicali abjecta, ſub teſtimonio Epiſcopi, & Eccleſiæ in Religioſo habitu apparuerint*. Mentio quoque eſt 1. *Timoth.* 4. Viduarum peccantium dum nubunt eo quod fidem, quam Chriſto dederant, irritam faciant. Cyprianus de diſcipl. & habitu virg. *Ut quæ (*inquit*) ſe Chriſto dicaverint, & a carnali concupiſcentia recedentes, tam carne, quam mente Deo devoverint*. Et Hieronymus ad Sabinianum Diaconum, ita loquitur: *Moris eſt, ut tam virgo, quam, vidua, quæ ſe Deo devoverint, & ſæculo renunciantes omnes delicias ſæculi conculcarint, crinem Monaſteriorum matribus offerant deſecandum, capite poſtea ligato, & velato*. Dionyſius *Eccl. Hierar. cap.* 6 mutationis veſtimentorum, & tonſuræ, & conſecrationis Sanctimonialium meminit.

Appendix ad Canones ordinationum præcedentis Concilii.

SCholaſticæ Theologiæ profeſſores, cum non conſuluiſſent Græcarum ordinationum approbatos ab Eccleſia Romana ritus, neque ipſos veteris Eccleſiæ Latinæ uſus, & normas, ſed obſervatis dumtaxat poſteriorum temporum Latinis Ritualibus, & Pontificalibus, haud ſatis accurate diſcuſſerunt Sacramento-

torum ſingulorum ſubſtantialia, & pleraque affirmarunt, haud ſatis cum Græcorum Catholicorum, aut etiam veteris Eccleſię Latinæ venerandis uſibus,& traditionibus convenientia.

In primis iſtorum multi aſſeruerunt ad Sacramenti pœnitentiæ validitatem neceſſe prorſus eſſe, ut abſolvendi forma perſonam Miniſtri connotet, cum tamen antiquiſſimus, & multoties ab Eccleſia Romana comprobatus Eccleſiæ Græcæ uſus ſit, ut abſolutio per formam deprecativam impendatur: ſicut ex Græcorum orthodoxorum Euchologiis, aliorumque per Orientem diſperſorum fidelium, diffuſe, atque apertiſſime commoſtrant noſter Joann. Morinus in ſuo de pœnitentia tractatu. Quæ ſi Theologi ſcholaſtici reſciviſſent, aliter procul dubio docuiſſent. Enim vero cum S. Thomas in 4. *diſt.* 3. *art.* 2. *ad primum*, & Paludanus *eandem diſt. quæſt.* 1. *quæſitio* 3. aliique communiter ex eo quod Eccleſia Græca baptizando ſic pronunciet: *Baptizetur Chriſti ſervus*, *&c.* inferant, & arguant non eſſe abſolute neceſſariam in Baptiſmo perſonæ baptizantis, ſeu miniſtri expreſſionem; pari argumento docuiſſent, nec eſſe neceſſariam in pœnitentiæ Sacramento, cum nec in hoc, nec in ullis Sacramentis Græci Miniſtri ſuam unquam perſonam enuncient.

Eadem ratione ſi ſcholaſticis Doctoribus innotuiſſent approbatiſſimi Græcorum Maronitarum, & quorumdam aliorum Orientalium cum Romana Eccleſia communicantium ritus, & praxes ordinationum; proculdubio his peræque detuliſſent, nec in eas deveniſſent concluſiones, ex quibus ſequatur, orthodoxos Orientis omnes fuiſſe tot ſæculis hactenus ab Eccleſia Romana deluſos, quæ non tantum illorum examinavit, & probavit ritus, ſed etiam illos ita eorum obſervationi aſtrinxit, ut lethalem contrahant noxam, ſi velint in propriis Eccleſiis ritu Latino miniſtrare. Ex

quo

quo id pariter ſequeretur, vel cogitatu horrendum, nullos penes ipſos eſſe, aut fuiſſe Preſbyteros, & Epiſcopos, nullam Euchariſtiam, nullum Sacramentum Pœnitentiæ, Confirmationis, Ordinis, Extremæ Unctionis. Quinimo neque pluribus ſæculis apud Latinos ipſos ſub illis feliciſſimis Sanctorum veterum Patrum ſæculis, ut patet, vel ex Canone 5. Carthaginenſis 4. univerſalis Concilii, in quo cum ducentis, & ultra Epiſcopis conſedit Auguſtinus, aſſerentem pro certiſſima Eccleſiæ norma, & indubitata praxi, ubi traduntur ordinis inſtrumenta, ibi nullam eſſe manus impoſitionem, & ita Sacerdotibus, & Diaconis, dum ordinantur imponi quidem manus, ſed nihil eis tradi aut porrigi: at Subdiaconis Calicem cum patena tradi, ſed nullatenus imponi manus.

Noſter quidem Morinus contendit in ſuis ad ſacras ordinationes exercitationibus, nullam fuiſſe in Sacerdotum, & Diaconorum ordinationibus traditionem inſtrumentorum annis pluſquam octingentis apud Latinos. Cæterum vir eruditionis conſummatæ non advertit, Ordinem Romanum libellum ab Alcuino Caroli Magni præceptore alicubi allegatum, ac per conſequens altioris antiquitatis referre in ſecunda parte, non ſolum manus ab Epiſcopo illis imponi, qui Sacerdotio initiantur & manus inungi; ſed etiam calicem cum vino aqua permixto, & patenam cum pane tradi: ſimulqne iſta eis enunciari: Accipe poteſtatem offerre Sacrificium Deo, miſſamque celebrare, tam pro vivis, quam pro defunctis.

Inter Scholaſticos Scriptores S. Bonaventura *in 4. diſt.24 p.2.art.1 quæſt.4.* ſolius meminit tanquam eſſentialis materiæ ad Sacerdotium, & Diaconatum impoſitionis manuum. Ex adverſo Dominicus Soto, & Capreolus, & Valentia contendunt hanc nihil eſſe quam accidentariam cæremoniam, ſolamque eſſe de Sacramenti eſſentia traditionem inſtrumentorum. Melius

ta-

pum dicere: *Accipe Spiritum Sanctum*, *Anathema ſit*. Atqui verba iſta profert Epiſcopus dum manus imponit Judicat ergo Concilium id eſſe de Ordinationis ſubſtantia. Omitto Latinorum etiam Patrum teſtimonia, qui ut præclare obſervat, & monet Bellarminus *lib. de Sacram ordin c.* 9. Inſtrumentorum traditionem prorſus ſilent, manuum impoſitionem ſemper commemorant.

Tantis accedat argumentis relatio Theodoriti *hiſt. relig. c.* 13 Macedonio Monacho per aſtutiam, ac dolum ad altare ſacrum accito, nec prorſus de ſui ordinatione futura ſuſpicanti, fuiſſe a Flaviano Epiſc. Antiocheno ſacrum celebrante manus impoſitas ἐπιδεῖναι χειροτονίαν, eumque hoc modo Sacerdotē factum adeo ſuccenſuiſſe ut Pontificem arrepto, quo ſuſtentabatur ſcipione, percutere nixus ſit, niſi circumſtantes ſenem excandeſcentem coercuiſſent.

Romani Pontifices Leo IX. Cœleſtinus III. Innocentius III. ſimulque Concilium Lateranenſe quartum, Innocentius IV. Alexander IV. Gregorius X. ſimulque Concilium Lugdunenſe ſecundum ex generalibus, Concilium pariter Florentinum, quod anno integro fidem Græcorum, & ritus examinavit, & Clemens VIII. qui Græcos Romæ Collegio a ſe fundato, & Eccleſia donavit, ut inibi ritu Græco miniſtrarent, quique ſua Conſtitutione trigeſimam quartam, quæ eſt in Bullario tomo 3. edixit, ut Romæ commoretur Græcus Epiſcopus Catholicus, qui Græcus prius probatos Græcanico ritu ordinet, iſti omnes (inquam) Græcorum ritus, & ordinationes approbarunt. Et quoties Clerici Græci de ſchiſmate convertuntur, ſi fuerant ab Epiſcopis ſchiſmaticis ordinati admittuntur ad ſacrum miniſterium citra novam ordinationem.

Poſteriores demum Theologi perlecto Arcudii Theologi Dominicani libro, quo Græcorum, penes

quos

quos diu verſatus fuerat Eccleſiaſticos ritus accurate deſcribit, & viſis aliquando Romæ factis Græcorum ordinationibus in eorum propria Eccleſia tituli Sancti Athanaſii,& obſervantes nullum fuiſſe ordinatis Sacerdotibus, & Diaconis porrectum inſtrumentum, quod tangerent, rem majori ſedulitate exploraverunt, atque antiquiores Eccleſiarum Græcæ, Latinæque ritus, ac uſus cum Græcanicis horum temporum conformes eſſe perſpexerunt. Ideoque rationes inveſtigarunt, quibus poſſent apprime Græcanici uſus cum Latinis horum temporum, ac præſertim cum Decreto Eugenii ad Armenos, in quo majoris difficultatis verſatur cardo, conciliare. Inter plures, quæ a diverſis circumferuntur, duæ ſunt, ut mihi quidem videtur, præcipuæ ſoliditatis conciliationes. Una quidem, ut Chriſtus Dominus noſter in materia ſacrarum ordinationum inſtituerit manuum impoſitionem, quam nec ipſa mutare poſſit Eccleſiæ, inſuper aliam quandam inſtituerit materiæ partem eſſentialem quidem, & ſpecialius connotantem illam poteſtatem, quæ per ſingulos ordines confertur: Iſta vero altera materiæ pars in aliquo ſigno conſiſtat per Chriſtum indeterminato, ſecundum ſpeciem, ſed determinato tantummodo generice: ipſam vero ſpeciem, & modum Eccleſiæ reliquerit determinandum, quæ poſſit ipſum pro ſuo arbitrio quoque immutare ac novum inducere: Itaque Orientales Eccleſias unum certum elegiſſe modum, Latinam Eccleſiam alterum retenta utrobique tamen manuum impoſitione.

Alii aliis verbis eodem tamen ſenſu dicunt, Chriſtum inſtituiſſe Sacramentorum materiam ſecundum formale, ſed Eccleſiæ determinandam, quo ad aliqua Sacramenta reliquiſſe ſecundum materiale. Formale iſti dicunt quod alii genericum, id eſt modum, vel actum aliquem ſignificantem quomodolibet poteſtatem ſingulis ordinibus inhærentem. Materiale porro vocant

cer-

certum fixumque, atque ab Eccleſia definitum modum, qui ſit adhibendus inter conferendum ordines, qualis eſt inſtrumentorum traditio ex Latinæ Eccleſiæ deſignatione, aut alia quædam actio ex Orientalis Eccleſiæ præſcripto. Qua ſane diſtinctione generici, & ſpecifici ſeu mavis formalis,& materialis,illa rituum diverſitas non modo reſpectu Orientis,& Occidentis, verum etiam, ut initio inſinuavi,veterum Occidentalium cum hodiernis Occidentalibus conciliatur. Atque Eugenii quarti decretum non primam ordinationum Sacramentalium partem, hoc eſt genericam, & formalem ſed ſpecificam, ac materialem ſolum materiam proſequitur, quæ jamdudum uſu Romanæ Eccleſiæ inter omnes Occiduos Orthodoxos vigebat.

Hac eadem ratione argumentum reſolvit Bellarminus, quo videtur per Eccleſiam immutata ſacri Diaconatus materia, quæ fit per Euangeliorum traditionem, cum tamen fuerint in ipſo primo naſcentis Eccleſię anno Diaconi ſeptem ab Apoſtolis,ordinati, multique alii deinceps diverſis locis ſola manuũ impoſitione, antequam ullum conſcriptum eſſet Euangelium: Quorum primum ab Apoſtolo Matthæo conſcriptum fuit anno Chriſti, ut ſupputat Baronius 41. annis ſeptem a deſcenſu Spiritus ſancti ſupra Chriſti diſcipulos:Quamquam Irenæus *lib.* 3. *cap.* 1. refundat longe poſterius Euangelii Matthæi conſcriptionem ad tempora quibus Petrus, & Paulus Romæ prædicabant, quod referendum videretur ad annum Chriſti ſaltem ſexageſimum. Quin etiam fieri poteſt, ut ſola manuum impoſitio ſit Orientalibus eſſentialis quantum ad materiam, cæteraque in ipſorum ordinationibus adhiberi ſolita ſint cæremoniæ tantum accidentariæ: Adeo ut ſola eſſentialis materia ſit penes illos Chiroteſia, quam intentio miniſtri, & ſuperadditæ verborum formæ ad hunc, vel illum determinent ſacri Ordinis gradum.

Cum

Cum e diverſo illa manuum impoſitio fortaſſe non conſtituat in Latinis Eccleſiis totalem,& adæquatam ordinum ſacrorum materiam, eo quod ab aliquo retro ſæculis viſum ſit Romanę Eccleſiæ,aliud quid materiale adjungere traditionem inſtrumentorum , quæ ex ipſius mente,ac inſtituto,vel ſit de materia eſſentiali, vel concurrat , ut conditio ſine qua non , & ita neceſſaria ſit ad Sacramenti ſi non eſſentiam,ſaltem exiſtentiam , pro illa quam Chriſtus Eccleſiæ contulit circa rem Sacramentariam poteſtate .

Hæc vero quam dixi poteſtas in tribus potiſſimum Sacramentis conſpicua eſt . In ordine quidem , ut jam diſſeruimus . In pœnitentia etiam in qua reſtringitur per Eccleſiam illa indefinita poteſtas abſolvendi , quæ confertur in ordine Sacerdotii ſupra ipſa hominum peccata quę ſunt pœnitentię Sacramentalis ſubjecta materia. Nec rationi a pœnitentia ductę ſufficienter occurres dicendo in ordinatione quidem non conferri abſolvendi poteſtatem niſi in actu primo , ſed in actu demum ſecundo conferri ab Epiſcopis , dum ordinatis Sacerdotibus ſubditos attribuunt , in quos exercere poſſint illam , quam in ordinatione receperunt ligandi , & ſolvendi poteſtatem , hæc enim adhuc perdurat argumenti vis in Epiſcopis ipſis , & Parochis , qui licet ſubditos nanciſcantur , ſola addictione ad propriam Eccleſiam , in quos deinceps ipſo jure divino habent ligandi ſolvendique poteſtatem , attamen Eccleſia ipſa iiſdem hanc reſtringit poteſtatem , ut nec Parochus in proprios Parochianos , nec Epiſcopus in proprios Diœceſanos quidquam poſſit circa reſervatos per ſuperiorem Eccleſiaſticam poteſtatem caſus tametſi , concurrant ſimul in hac re Paſtor , & ſubditi ſibi Gregis agnus : In Paſtore quidem divinitus conceſſa juriſdictio , ſententia abſolutionis , & ſolvendi intentio: in agno vero una cum interiori pæni tentia diligens confeſſio .

Nec minus effulget in matrimonii Sacramento illa

in

in re Sacramentaria Eccleſiæ Chriſti poteſtas. Cum enim hujus Sacramenti materia divinitus conſtituta ſit mutuus, ac legitimus partium conſenſus: Certum eſt apud omnes Catholicos, Eccleſiam poſſe pro ſuo prudenti arbitrio edicere, ut conſenſus qui olim plenè ſufficiebat ad hoc Sacramentum, jam non ſufficiat, & ex adverſo diſponere poteſt, ut deinceps ſufficiat ille conſenſus, qui ante hac minimè ſufficiebat. Nam ſufficiebat ante Tridentinam Synodum clandeſtina conſenſio, jam nullatenus ſufficiens. Ex oppoſito in multis circumſtantiis non ſufficiebat olim mutuus conſenſus, qui non ſufficit remotis priſtinis impedimentis. Generalia enim Concilia, Lateranenſe ſub Innocentio III. & Tridentinum multa graduum prohibitorum impedimenta dirimentia ſuſtulerunt: adeo ut mutuus conſenſus, qui anteà non valebat, jam ſit validus ad hoc Sacramentum in gradibus olim vetitis. Circa memoratas ordinationum materiæ difficultates ex rituum diverſitate ortas diſputant Cardinalis de Lugo *diſput. 2. de Sacrament. in genere ſect. 5. num. 85. & ſeqq.* Becanus *part. 3. de Sacrament. ord. quæſt. 4.* Et inter Gallicanos Theologos præter præallegatum Joan. Morinum, Nicolaus Iſambertus, Philippus Gamachæus, Franciſcus Hallier.

Iſtam porrò Eccleſiæ circa ordinum impedimenta, quæ apponere, vel amovere poteſt authoritatem, nos adductione teſtimoniorum ex antiquorum patrum libris, & canonum ex probatiſſimis Conciliis, necnon exemplorum plurimorum ex Eccleſiaſticis Hiſtoriis, rurſum uberius confirmabimus inferius ad canonem quartum Octavæ Synodi Oecumenicæ.

CON. CARTHAGINENSE V.

QUemadmodum quarto Carthaginenſi Concilio præſedit Aurelius Carthaginis Epiſcopus totius Africæ Primas: ita & iſti quinto, cui pariter interfuit Auguſtinus.

Hujus Canon. 5. cavetur ne relicta principali Eccleſia ſua Epiſcopus in aliam ſe transferat Eccleſiam. Huic contraveniunt Epiſcopi, qui magna parte anni ruri verſantur, & deliciantur.

Can. 6. Qui citatur *c. placuit de infantibus*, *de conſecr. diſt.* 4. jubet infantes de quorum Baptiſmo certitudo haberi non poteſt, ſine trepidatione baptizari: Et ſimiliter Eccleſias conſecrari, de quibus nihil conſtat, an fuerint conſecratæ. Conſule inferius annotata ad canon. 84. Synodi Quiniſextæ eadem decernentem. Sextus ille Canon renovatur in Conc. Africano n. 39.

Can. 7. Ut dies Paſchæ formatarum ſubſcriptione omnibus intimetur. Quæ literæ Græcis Canonicæ, Latinis formatæ dicebantur, ut teſtatur Atticus ſub finem Concilii Chalcedonenſis, his verbis: Græca elementa numeros etiam exprimere, nullus eſt qui vel tenuiter Græci ſermonis peritiam habet, ignoret. Ne igitur in faciendis literis Canonicis, quas mos Latinus formatas appellat, aliqua fraus falſitatis temere præſumeretur, hoc a Patribus trecentis decem, & octo Nicææ conſtitutis ſaluberrimè inventum eſt, & ſtatutum, ut formatæ iſtam calculationis, ſeu computationis habeant rationem, id eſt, ut aſſumantur in computationem Græca elementa, prima Patris, Filii, & Spiritus Sancti, id eſt, π. υ α quæ elementa, & octogenarium, & quadringenteſimum, & unum ſignificant numerum: Petri quoque Apoſtoli littera prima, hoc eſt π, quæ numerum octoginta ſignificat: Ejus quoque qui ſcripſit Epiſtolam prima littera: & cui

cui ſcribitur ſecunda littera: accipientis tertia littera: civitatis quoque de qua ſcribitur quarta littera. Et indictionis quæcumque eſt ejus temporis idem qui fuerit numerus aſſumatur. Obiter hic obſervandum ex prædicto teſtimonio, uſum indictionum jam viguiſſe tempore Nicæni Concilii. Harum verò indictionum plerique ſuſpicantur authorem Conſtantinum Magnum. Errare inſigniter conſtat Cedrenum, alioſque nonnullos illarum authorem affirmantes Theodoſium. Indictiones ſeriem annorum 15. complectebantur. Earumque triplex diſcrimen fuit: Aliæ dicebantur Conſtantinopolitanæ, de quibus ita loquitur Ambroſius Epiſt. ad Epiſcopos Æmiliæ: Indictio Septembrimenſe incipit, hoc eſt ipſis Calendis Septembribus. Aliæ dicebantur Cæſareæ, quarum initium ſumitur ab octavo Calendas Octobris: Tertiæ demum Romanæ, quia in Pontificis Diplomatibus adhiberi ſolent, & exordium ſumunt a Calendis Januarii.

Diſſertatio de Litteris Formatis.

FOrmatæ, ſeu Canonicæ litteræ in varias diſtribuuntur ſpecies, quarum aliæ communicatoriæ dicuntur, quæ ab Epiſcopis dabantur ſubditis peregrè agentibus, ut quocumque ibant in communionem fidelium admitterentur. Optatus *l.2. contra Parmenianum* recenſita Romæ Epiſcoporum ſerie a Petro uſque ad Damaſum ita ſubjungit: *Cum quo* (Damaſo) *nobis totus orbis commercio formatarum in una Communionis ſocietate concordat.* Et Conc. Arelatenſe primum can. 7. ut qui fideles ad Præſidatum promoti fuerint Litteras accipiant communicatorias, ita tamen, ut in quibuſcumque locis eas geſſerint, ab Epiſcopo ejuſdem loci cura de illis agatur: Ut ſi cœperint contra Eccleſiaſticam diſciplinam agere, tum demum a communione excludantur. Præſidatum hic intellige Præfectu-

 ram

ram quamcumque, aut Magiſtratum. Præterea Auguſtinus, ut Fortunium Epiſcopum Donatiſtarum aſſerentem ſuam, ſuorumque communionem ubique terrarum protendi, dum vult ſe Catholicum aſſerere; falſi è contrario convincat, ſic ait epiſt. 163. ad Eleuſium: Quærebam utrum communicatorias Epiſtolas, quam formatas dicimus, poſſet quo vellem dare? Et affirmabam, quòd manifeſtum erat omnibus, hoc modo illam facillimè terminari poſſe quæſtionem. Communicatorias litteras Græci κοινωνικὰς καὶ εἰρηνικὰς γραφὰς, dicunt.

Dimiſſoriæ item litteræ, Græcè ἀπολυτικαὶ γραφαὶ, formatis continentur, ſine quibus a proprio Epiſcopo obtentis nullus Clericus ab alio poteſt ordinari, juxta Concilii Sardicenſis can. 18. & 19. Quinimò neque jam ſuſceptos ordines alibi exercere, juxta Apoſtolorum can. 15. & 16. Neque ipſis fas eſt Epiſcopis longius peregrinari, vel in aulam proficiſci abſque dimiſſoriis Metropolitani ſui, vel Provincialis Synodi, juxta Sardicenſis Canonis præſcriptum. Zoſimus Papa in Ep. ad EpiſcoposGalliæ injungit omnibus Romam ex Gallia profecturis Epiſcopis, ut formatas ab Arelatenſi Epiſcopo accipiant. Et Concil. tertium Carthaginenſe, ita ſancit can. 28. *Epiſcopi trans mare non proficiſcantur, niſi conſulto primæ Sedis Epiſcopo ſuæ cujuſque Provinciæ, ut ab eo præcipuè ſumere poſſint formatam.* Illam verò formatam Epiſtolam Zonaras ad can. 23. & Balſamon ad can. 26. Carthaginenſis, ſive African. exponunt, ἀπολυτικὰς γραφὰς, hoc eſt litteras dimiſſorias.

Formatæ complectuntur etiam litteras commendatitias, quæ ad hoc valebant, ut fideles peregrè euntes, tam Laici, quàm Clerici hoſpitio, & menſa ſuſciperentur, atque Eccleſiaſtica Communione. Aliquando etiam ut Clericorum ordinatio ſignificaretur; aut etiam ut daretur de moribus teſtificatio. Has Græci vocant, συστατικὰς, ſine quibus vetat Apoſto-

lorum

lorum can. 32. Quemquam ſive Epiſcopum, ſive Presbyterum, ſive Diaconum ſuſcipi. Quæ iteratur prohibitio per Laodicænum can. 41. & allegatur a Gratiano *cap. non oportet*, *de conſecr. diſt. 5.* & Clemen. *l. 2. Apoſt. conſtit. c. 258.* hoc idem pariter extendit ad Laicos Tertullianus *de præſcript. c. 20.* has litteras vocat conteſſerationem hoſpitalitatis. Et Gregorius Nazianzenus *invect. 1. in Julianum* refert, tunc apoſtatam transferre in Gentiliſmum propoſuiſſe diverſos Chriſtianorum ritus, atque ex his præcipuè litteras hoſpitalitatis. Balſamon *ad Apoſt. canon. 15.* ſcribit, opus eſſe Clerico in aliena Diœceſi verſanti litteris dimiſſoriis, ſi velit inibi Clericalia munia exercere, non enim ad hoc extendi, aut ſufficere commendatitias. Litterarum commendatitiarum mentio fit 2. cor. 3. numquid egemus ſicut quidam Litteris commendatitiis ad vos, aut ex vobis? Conc. Chalcedonenſe can. 11. approbat, ut pauperibus quidem concedantur litteræ pacificæ, εἰρηνικαὶ (hæ ſunt communicatoriæ, de quibus paulò ante) non autem commendatitiæ συστατικαὶ, niſi quando injuſta ſuſpicione laborant. Denique Trident. Concil. *ſeſſ. 23. cap. 16.* nullus Clericus peregrinus, ſine commendatitiis ſui Ordinarii litteris ab ullo Epiſcopo ad divina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda admittatur. Hæc vocantur pariter litteræ teſtimoniales.

Formatarum nomine deſignantur pariter litteræ Paſchales indicentes quota Dominica ejus anni celebrandum ſit Paſcha. Antiquiſſima conſuetudo fuit, ut Romanus Epiſc. quotannis ad univerſas Eccleſias ſcriptis circularibus Litteris diem Paſchalem indiceret, ut liquet ex Arelatenſis 1. Conc. can. 1. Quia verò Ægyptii Aſtronomiæ peritia præcellebant, ea cura per Nicænam Synodum demandata fuit Alexandrino Patriarchæ, & in primis Romano Pontifici, ut diem Paſchalem ſedulo exploratum indicaret, quo

poſtmodum Romanus Epiſc. illum per univerſas Ecclefias promulgaret, ut ſcribit Leo Magnus Papa *epiſt. 64. ad Marcianum Auguſtum*. Primates vero, & Metropolitani ſuarum Provinciarum Epiſcopis, & hi ſubjectis ſibi Eccleſiis per Litteras formatas ſignificabant, ut ſtatuit canon iſte 7. Carthaginenſis. Promulgabatur autem futurus dies Paſchalis per Diaconum inter Miſſarum ſolemnia ipſo Epiphaniæ die, ut conſtat ex Conc. 4. Aurelianenſis can. 1. & ex Caſſiani collatione 10. cap. 1.

Formatis pariter continentur encyclicæ, ſive circulares Litteræ, quæ vel ab Epiſcopo Romano, vel a Patriarcha, vel a Primate vel ab alio inferiore Prælato, vel a Synodo traſmittuntur ad plures Eccleſias diſtribuendæ ſive in cauſa fidei, ſive ad morum diſciplinam, ſive ad indicendas preces, aut jejunia, vel admonendos fideles.

Inter Formatas recenſentur quoque commonitoriæ, ſeu memoriales Litteræ, quæ Legatis, aut Apocriſariis, ſeu Nunciis expediuntur, præſcribentes ut ſe gerere debeant in ſuæ legationis, aut nunciaturæ officio. Harum mentio eſt can. 98. Conc. Africani, & apud Cyrillum *epiſt. 1. ad Succeſſum* apud Auguſtinum *epiſt. 129. & 158.* apud Sidonium Apollinarem *lib. 8. Carm. ad Lampridium*, & apud veteres alios. Dicebantur etiam una voce commonitoria.

Inter Formatas item locum habent tractoriæ Litteræ, quibus providebatur, ut Prælatis ad Synodum commeantibus vecturæ, & viatica ſuppeditarentur. Earum meminit iſtud ipſum Conc. Carthaginenſe 5. can. 10. de tractoriis multa tum ex ſacris, tum ex profanis Scriptoribus congerunt teſtimonia duo Gallicani juriſconſulti conſummatiſſimæ eruditionis, Barnabas Briſſonius *de verborum ſignif. verb. tractoriæ*, & Jacobus Cujacius *ad l. 12. Codicis tit. 51. de tractoriis*.

PRO-

PROSEQUUTIO CANONUM CARTHAGINENSIUM.

Can. 9. Hujus Conc. Carthag. ſic ſtatuit: *Ab Imperatoribus viſum eſt univerſis poſtulandum, propter afflictionem pauperum, quorum moleſtiis ſine intermiſſione fatigatur Eccleſia, ut defenſores eis adverſus potentias divitum cum Epiſcoporum proviſione delegentur.* Legitur, & in decreto *c. ab Imperatoribus* 23. *q.* 3. Iſtud juſtitiæ, & charitatis in pauperes teſtimonium S. Ludovico Gallorum Regi præclarum dat Eccleſia in ejus officio: Cum metueret pius Rex, ne cauſæ pauperum negligerentur, bis ſingulis Hebdomadis in publico reſidens loco audiebat eorum querelas, & tum juſtitia, tum miſericordia eas expendens, celeriter eos expediebat.

Hæreſis Pelagianæ Hiſtoria.

PElagius è Scotia Britanniҿ inſulæ Provincia oriundus & in Palæſtina Monacus adverſus Chriſti gratiam nova dogmata diſſeminavit: non aliam eſſe Dei gratiam, niſi Dei Legem, & Doctrinam, Chriſtique exempla, collatamque nobis arbitrii libertatem. Adamum æquè futurum mortalem, etſi non deliquiſſet. Eumdem ſuo peccato ſibi uni nocuiſſe, non verò progeniei ſuæ, neque ullum eſſe peccatum originis: adeoque infantes non egere baptiſmo ad animæ ſalutem. Omnia materia referenda eſſe ad ſolam arbitrii libertatem. Pelagii diſcipulus Cœleſtius, ejus dogmata primus cœpit per Africam ſpargere. Quare Paulino accuſatore Carthag. Diac. damnatus in Conc. Carth. fuit.

Poſthæc Epiſcopi duo Gallicani Eros Arelatenſis, & Lazarus Aquenſis Pelagium accuſant apud Epiſcopos Palæſtinæ, ubi tunc ille in Monaſterio verſabatur, atque ad eos capitula tranſmittunt ex Pelagii, &

Cœleſtii libris excerpta. Indicitur Lyddæ (quæ, & Dioſpolis dicitur) a Metropolitano Cæſaræ Synodus cui ipſe præſedit Cæſarienſis Epiſcopus Eulogius, eique proximus aſſedit Joannes Hieroſolymorum Antiſtes, cumque his alii 12. Epiſcopi ann. 415. quos ſingillatim nominat Auguſtinus *l.* 1. *contra Julianum c.* 5. capitula Synodi recenſet idem *l.* 2. *de pecc. orig. c.* 11. *& epiſt.* 106. *ad Paulinum*.

Pelagius fraudulentis reſponſionibus ita Synodo illuſit, ut ab ea fuerit Catholicus judicatus. Cumque Hieronymus tunc in Palæſtina degeret, Pelagium ſcriptis primus oppugnavit, tum in ſua ad Cteſiphontem epiſt. tum in Dialogis ſuis inter Atticum orthodoxum, & Critobolum, quo nomine Pelagium deſignat: cujus cauſam in Palæſtina tuebantur Joannes ille Jeroſolymorum Epiſcopus, & Ruffinus Aquilejenſis Presbyter Origeniſta uterque. Sub idem quoque tempus cœpit Pelagium Auguſt. inceſſere tribus ad Marcellinum libris, & quarto ad Hilarium, & libro de natura, & gratia, quorum ipſe cum laude meminit Hieronymus dicens ſibi ſuperfluum eſſe de his ultra ſcribere, quæ jam ſunt a meliore ingenio tractata.

Poſtmodum Anno Chr. 416. ſub Innocentio Papa duobus aliis in Africa Conc. Milevitano, & Carthaginenſi damnantur errores Pelagii, & Cæleſtii. Ambæ Synodi litteras ad Innocentium per Julium Epiſc. dirigunt, qui Carthagine profectus Milevim fuit, & hinc Romam ſe contulit. Innocentius re diſcuſſa Synodorum Africæ judicium approbat, & Pelagium communione ſegregat, deque his ad utramque Synodum reſcribit. Cœleſtis his Synodis damnatus appellat quidem Romanum Epiſcopum, ſed dum vixit Innocentius, ſuam non eſt auſus ultra proſequi appellationem: At eo defuncto Succeſſorem Zoſimum convenit. Ad hunc ſimul etiam delatæ ſunt ex Palæſtina litteræ Pelagii, quas ille cum commendatitiis Praylii

(qui

(qui Jeroſolymitano Epiſcopo Joanni ſucceſſerat) ad Innocentium (qui fortè per id tempus è vivis exceſſerat) dirigebat. Quibus perfectis, auditoque Cœleſtio, credidit Zoſimus ambos inculpabiles, & injuſtè laceſſitos. Quia tamen damnatus uterque fuerat, & a Conc. Africanis, & ab Innocentio Papa, diſtulit eos abſolvere, donec ab Africanis Patribus reſponſum refert.

Ad Africanos igitur litteras ſcripſit paulò commotiores, quas ex vetuſto exemplari Vaticano Baronius edidit. Per has declarat fidei Catholicæ profeſſionem Romæ ab utroque factam, judicium inſuper Epiſcoporum Palæſtinæ, additque Erotis, & Lazari gravia vituperia, utpotè qui Pelagium, aliosque ſanctitate conſpicuos viros calumniis proſcidiſſent. Africanorum, ad quos ſcribit, nimiam in condemnando Cœleſtio præcipitationem increpat. His acceptis litteris Africani Zoſimo reſcripſerunt, qua decebat moderatione, ſimulque Paulini Diaconi libellum miſerunt, quo accuſationum ſingula capita diſtinctè, dilucideque proponebantur, ſuper quibus denuò interrogandus erat Cœleſtius. Tandem Romæ a Zoſimo hæreticorum calliditate detecta, qui ſecundum capita iſta interrogati ſuum amplius occultare virus nequiverunt, aut ultra Judices ſuos ludificari, damnationem ambo meritam acceperunt. His acceſſit Imperatoris Honorii edictum promulgatum pridie Kalendas Maii ann. 418. quo pœna deportationis Pelagianis hæreticis decernitur. Hæc ferè ſingula refert Auguſt. lib. de pecc. orig. decreti his anterioris Innocentii Papæ (ut ſileam ejus, quæ ſuperſunt litteras ad Concilia Carthaginenſe, & Milevitanum, quibus Pelagium, & Cœleſtium ipſe damnat, & excommunicat) meminerunt pariter propter adverſus collatorem, & Gennadius de viris illuſtribus cap. 43. qui addit fuiſſe poſtea hoc decretum ab ejus Succeſſore Zoſimo in omnem Eccleſiam propagatum. Eſtque aliud ipſum, de quo ita loquitur

Ana-

Anaſtaſius Bibliothecarius in Innocentio: *Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia*: hoc eſt decretum fidei ad univerſam Eccleſiam pertinens.

Accepto demum Zoſimi decreto eodem quoque anno 418. Kalendis Maii in plenaria totius Africæ Synodo ut ex prorſus iſta eliminaretur hæreſis, canones damnationis editi ſunt, qui octo pariter leguntur in Concilio Milevitano antecedenti, & quos nonnulli Baronio contradicentes contendunt falſo aſcriptos Milevitano. Sed cum nemo revocare in dubium poſt cauſam hæreſis Cæleſtii fuiſſe ſub Papa Innocentio in Milevitano Conc. ventilatam, neque convinci poſſit fuiſſe hoſce 8. Canones falſo illi attributos, quamquam iidem quoque pertineant ad plenarium Afric. Concil. Carthag. celebratum, nihil obeſt, quin dicendum ſit fuiſſe illos octo Canones ad majorem firmitatem reſumptos, innovatoſque in plenario Concilio, poſtquam fuerant in minore, hoc eſt Milevitano ſanciti. Id verò convincitur ex eo, quod Concil. ſecundum Turonenſe anni 567. can. 20. unum allegat ex his octo ſub nomine Milevitani, qui tamen idem Canon citatur a Fernando Diacono tit. 18. ſub nomine Carthaginenſis. Et Cœleſtinus Papa epiſt. ad Epiſcopos Galliæ octo eoſdem Canones attribuit pariter Carthag. Concilio.

De hoc anno 418. Proſper in Chronico iſta refert: *Honorio Auguſto XII. & Theodoſio Auguſto VIII. Conſulibus, Concilio apud Carthaginem habito ducentorum ſeptemdecim Epiſcoporum, ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt, quibus perlatis, per univerſum orbem hæreſis Pelagiana damnata eſt.* Ejuſdem Synodi plenariæ ſub Zoſimo, ſimulque duarum præcedentium Milevitanæ, & Carthaginenſis ſub Innocentio, meminit Auguſt. epiſt. 47. his verbis: *Quod ſcriptum eſt ad Papam Romanæ urbis Innocentium de Concilio Carthaginenſis Provinciæ, & de Concilio Numidiæ & aliquantò diligentius a quinque Epiſcopis, & quæ ipſa ad*

tria

tria reſcripſit. Item quod Papæ Zoſimo de Africano Concilio ſcriptum eſt, ejuſque reſcriptum ad univerſos totius orbis Epiſcopos miſſum; & quod poſteriori plenario totius Africæ Concilio contra ipſum errorem breviter conſtituimus. Quibus verbis Auguſt. indicat, quatuor habitas in Africa Synodos circa Pelagii, & Cœleſtii errores: duas ſcilicet ſub Innocentio: Milevitanam, & Carthaginenſem Proviciales ambas; & alteras totidem ſub illius ſucceſſore Zoſimo; primùm Africanam in Provincia Zeugitana, cujus erat Metropolis Carthago. Hæc anno quadringenteſimo decimoſeptimo coacta ſuit: alteram deinde pleniorem illam ducentorum, & decem, & ſeptem Epiſcoporum, quæ anno eodem inchoata fuit, nec ſoluta, niſi poſtquam a Zoſimo Pelagius, Cœleſtiuſque damnati ſunt.

Iſtud verò Concilium Auguſt. dicit poſterius fuiſſe, non tam reſpectu reſcripti a Zoſimo contra duos hæreſiarchas editi, quam reſpectu Concilii Africani Provincialis. Iſta porrò plenaria Synodus Africana ea ipſa eſt, quæ communiter inſcribitur Concilium Carthaginenſe ſextum. Cæterum quinque illi Epiſcopi, quos ibidem memorat Auguſtinus, ſunt Aurelius Carthaginis, deinde Alypius, Auguſtinus, Evodius & Poſſidius, quorum communis extat epiſt. de Pelagio ad Innocentium Papam, quæ eſt inter epiſt. Auguſtini 95.

Pelagianæ hæreſis toto jam orbe profligatæ patrocinium ſuſcepit Julianus Memorii Capuæ Epiſcopi filius, & in eadem ſede ſucceſſor, ſed mox ob hæreſim eadem ſede deturbatus. Hic plures conſcripſit pro tuendis Pelagii erroribus libros, vir acer ingenio linguaque, & calamo promptus, & diſertus, ſed procax, & temerarius, qui cum Auguſtino grande iniit & diuturnum certamen. Emerſit deinde Semipelagianorum hæreſis dicta etiam Maſſilienſium, propugnantibus illam in Gallia Caſſiano Abbate, Fauſto Regienſi Epiſcopo, Gennadio, Vincentio. Hanc naſcentem hæ-

reſim

reſim ſub vitæ ſuæ finem editis duobus libris de prædeſtinatione Sanctorum, & de dono perſeverantiæ refutavit Auguſtinus. Litteris è Gallia præmonitus Hilarii, & Proſperi, & poſt Auguſtinum Proſper, Fulgentius, aliique magni nominis viri.

CONC. MILEVITANUM.

PRæclarè admonet Baronius, duo fuiſſe Milevitana Concilia in unum a Collectoribus confuſa. Primum anno Chriſti 402. initio Pontificatus Innocentii, nec dum aborta hæreſi Pelagiana. Huic præſedit Aurelius Carthaginenſis Arcadio, & Honorio Auguſtis 5. Conſulibus, ut refert ejuſdem præfatio, quæ tamen indebitè præfixa eſt ſecundo Milevitano Conc. illi, quo fuit examinata Pelagii, & Cœleſtii hæreſis.

Iſtud ſecundum circa prænotatam hæreſim coactum eſt anno Chriſti 416. ultimo Innocentii vitæ anno, quo eodem pariter habitum fuit in cauſa eadem Concilium Carthaginenſe præſidente quoque Aurelio: Eo tamen convenerunt ſolius Proconſularis Provinciæ, aut pauci etiam vicinarum Provinciarum Epiſcopi: Hoc verò Milevitanum Concilium ſecundum coegit Sylvanus Numidiæ Primas, qui tamen ipſe authoritati ſuberat Epiſcopi Carthaginenſis univerſæ Africæ Primatis, ut paulò ante monuimus ad quartum Carthag. Autumat Baronius ad hoc Milevitanum ſecundum ſolus pertinere anathematiſmorum in hæreſim Pelagianam canones octo, a plenario deinde Carthagine habito Africanorum Concilio inſtauratos, & denuò approbatos, cæteros autem canones Milevitanos aſcriptos fuiſſe, huc a quibuſdam Collectoribus, & aliis Africanis Conciliis tranſportatos. Nos indiſcriminatim, ac ſimul illos proſequemur.

Secunda hæc Milevitana Synodus celebrata fuit Imperatoribus Honorio, & Theodoſio Arcadii filio, cui

cui Auguſtinus interfuit. Eſt verò civitas Milevis Provinciæ Numidiæ caput.

Primus in iſto Conc. canon, qui eſt in Africano 79. illos Anathemate percellit, qui ſentiunt cum Pelagio Adamum creatum fuiſſe morti obnoxium, quam non effugiſſet, etiamſi non peccaſſet. Non inficiatur Synodus primum parentem, quamvis in prima innocentia perſeveraſſet, habuiſſe tamen in ſe ipſo principia mortalitatis, adverſarias nimirum elementorum, ac humorum, ex quibus conſtituitur, qualitates, & innati caloris vim depaſcentis primigenium humorem, & ipſam corporis materiam, cujus eſt natura mutabilis, his adjunge innumeras ab extrinſeco deſtructionis cauſas Adamo impendentes: Veruntamen eum Innocentem Deus ſupernaturali præſidio ſemper conſervaſſet incolumem, ut veriſſimè dicat Apoſtolus *Rom. 5. Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt.*

Canon Milevitanus 22. qui eſt in Africano Conc. 92. edicit, ne Presbyteris, aut inferioribus Clericis permittatur appellatio ad tranſmarina, ſed ſolum ad Synodos Africæ: non diſſentit a canonibus Sardicenſibus, qui jus appellandi ad Romanum Epiſcopum permittunt quidem Epiſcopis, ſed Presbyteris, & inferioribus jus ſolum provocandi ad Synodos indulget. In Carthaginenſi Conc. 6. major fuit circa appellationes ad Romanam ſedem diſceptatio, de qua plenius eodem loco agemus. Neque verò Carthaginenſes Patres, neque hi Milevitani diſceptare intendebant de Romani Epiſc. ſupra univerſalem Eccleſiam præeminentia, & juridica poteſtate, ex qua ſequitur jus ad ipſum ex omnibus Eccleſiæ partibus appellandi; ſed ſapienter ſtudebant exitialem illorum abuſionem coercere, qui ſuis prælatis refractarii, prætextu juris appellandi, propriorum Epiſcoporum judicia, ſimul-

que

que canones Eccleſiaſticos,& omnem diſciplinam eludendo, ſua flagitia, & procacitatem tuebantur: ſeque debitæ vitiorum ſuorum correctioni ſubtrahebant.

Neque deſunt eorumdem temporum, & locorum exempla ſimilis procacitatis in appellantibus flagitioſis Clericis ad Romanum Tribunal. Apiarius Presbyter Africanus a ſuo Epiſcopo Urbano juſtiſſimè ob gravia ſcelera excommunicatus Zoſimum Papam appellaverat, Romamque profectus illum adeò ſuis mendaciis adverſus Urbanum concitaverat, ut Zoſimus in ſuorum Legatorum ad Concil. Carthag. commonitorio mandavit de Urbano excommunicando, aut Romam evocando, niſi quæ ſui officii erant corrigeret. Idem tamen Apiarius poſtmodum ſe coram eodem Concil. exhibuit, ſuaque palam confeſſus crimina, veniam ſupplex a Patribus petiit, eaque lege obtinuit, ut a Siccenſis Epiſcopatus finibus cujus erat præſul Urbanus, exularet; quamvis honorificè ſubreptitio Zoſimi decreto reſtitutus, ut eadem ipſa Synodus ad Bonifacium Papam ſcripſit, qui Zoſimo ſucceſſerat, ut conſtat ex Concil. 6. Carthaginenſe cap. 105. Iidemque Patres ſcripſerunt ad Bonifacii quoque ſucceſſorem Cœleſtium, ut perſpicuum eſt ex Concilio Africano cap. 101.

Notum pariter eſt Cœleſtium juremerito a Patribus Africanis damnatum, & ab horum ſententia provocantem, ſic decepiſſe Romanum Pontificem; ut ejus gratiam inierit, eumque ſuis accuſatoribus infenſum reddiderit, atque ipſis Africanis Patribus multò minus æquum quam decebat.

Quod verò Apiarii Presbyteri provocationem admiſerit Zoſimus, cum tamen oecumenica, & probatiſſima Sardicæ Synodus jus iſtud Romanarum appellationum ſolis indulſiſſet Epiſcopis: id extraordinarium fuit. Sed ab impio Sacerdote Zoſimus eluſus eam calumniis ejus fidem habuit, ut ſibi hoc velut extraor-

dinario

dinario caſu ſuprema utendum eſſe poteſtate duxerit. Appellatio porrò Cæleſtii cum eſſet in cauſa fidei ad univerſalem Eccleſiam pertinente, Romani Epiſcopi officium erat, judicium hujuſmodi ad ſuam trahere cognitionem, facta de ſe provocatione.

Multa graviter differit Bernardus circa nimiam appellandi ad Papam multorum licentiam *lib. 3. de conſider. ad Eugen. Appellantur*, inquit, *boni à malis, ut non faciant bona, & ſuperſedent à voce tonitrui tui formidantes. Appellantur Epiſcopi, ne illicita audeant matrimonia ſolvere, vel prohibere: appellantur, ne rapinas, ne furta, ne ſacrilegia, & quæ hujuſmodi ſunt cohibere ullatenùs, vel punire præſumant: appellantur ne indignas, & infames perſonas à ſacris officiis, beneficiiſve repellere, ſeu amovere queant. Videas præripi paſſim partes oppreſſorum, & prorumpere ad appellandum non tam gravatos quam gravare volentes. Zelatus eſt Dominus domum orationis factam ſpeluncam latronum. Et cur, iniqui malè appellati, non veniunt oſtenſuri ſuam innocentiam, appellantium malitiam convicturi? Dico, quod dicere ad hoc ſolent, nolumus vexari fruſtra: in curia eſſe, qui proclivius, foveant appellationes, ceſſuris Romæ domi ſedere ſatius Fateor me nonomninò decredere his. Quem das mihi in tam crebris appellationibus, quæ hodie fiunt, qui pro expenſis itineris nummum reſtituerit illi, quem fortè appellarit*: Hæc aliaque Bernardus. Sanè ad ſupremæ poteſtatis officium pertinet conſiderare illud 1. Cor. 6. *Multa mihi licent, ſed non omnia expediunt. Et iterum Poteſtatem dedit mihi Dominus in edificationem, non in deſtructionem.*

Can. 16. Milevitanus, qui verbis iiſdem iteratur in Conc. Africano can. 64. *Placuit etiam ut petatur a glorioſiſſimis Imperatoribus, ut jubeant judicibus dari petitos ſibi defenſores Scholaſticos, qui in actu ſint, vel in officio defenſionum cauſarum Eccleſiaſticarum, more Sacerdotum Provinciæ: ut iidem ipſi, qui defenſionem Eccleſiarum ſuſce-*

ſuſceperint, habeat facultatem pro negotiis Eccleſiarum, quoties neceſſitas flagitaverit, vel ad obſiſtendum callidè decipientibus, vel obrepentibus, vel ad ſuggerenda neceſſario, ingredi judicum ſecretaria. Vidimus de pauperum defenſoribus Canonem nonum Concilii Carthaginenſis quinti: unde conſtat tam pauperum, quam Eccleſiarum defenſores ſolitam fuiſſe Eccleſiam a Principe per ſupplicationem efflagitare.

Defenſorum etiam Eccleſiæ meminerunt civilia Romanorum jura *l.* 33. *& l.* 42. *de Epiſcopis, & cler.* 51. defenſores aliquando Laici erant, de his enim loquuntur allegata Concilia, & Zoſimus Pontifex *epiſt.* 1. *ad final.* de Laicis Eccleſiæ defenſoribus loquitur. Aliquando erant Eccleſiaſtici: nam Synodus Calcedonenſis can. 25. defenſori Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ poteſtatem confert ejiciendi Clericos, & Monachos in ea citra Epiſcopi beneplacitum exiſtentes, quam certè Laicis non contuliſſet. Imò eadem Chalcedonenſis Synodus ſæpè Joannem Presbyterum memorat Eccleſiæ defenſorem, Gregorius quoque Magnus ſæpiſſimè Clericorum meminit Eccleſiæ defenſorum *lib.* 4. *ep.* 25. *lib.* 7. *epiſt.* 7. *lib.* 8. *epiſt.* 26. *lib.* 9. *epiſt.* 33. *& alibi* paſſim.

Præter illos Eccleſiæ alii erant regionarii defenſores, quos vel Papa, vel alii Epiſcopi præficiebant pro tuitione, & ſuprema adminiſtratione jurium, aut prędiorum Eccleſiæ, maximè in remotioribus regionibus quaſi locales Oeconomos. Ad hujuſmodi defenſores innumeras ſcribit Epiſtolas idem Gregorius.

Erant inſuper civitatum defenſores, quorum tamen erat planè civile officium: ſicut enim Romæ erant Conſules, Tribuni plebis, & Senatus, ita horum vice in pleriſque Imperii urbibus erant pro Conſulibus nunc decemviri, nunc triumviri, nunc quartumviri, pro Senatu Curia, & vice Tribunorum defenſores, de quibus agunt *l.* 3. *&* 4. *c. de defenſ. civit. l.* 1. *c. de officio juridici*

ridici Alexand. horum munus initio quinquennale fuit, ſed Juſtiniani Novella 15. reſtrinxit ad biennium: quam novellam parum ſcitè Balſamon intelligit de defenſoribus Eccleſiæ, quos ex eadem probare conatur fuiſſe ſemper Laicos Defenſores, tam Eccleſiæ, quam civitatum communi Græcorum appellatione dicebantur ἔκδικοι.

De Concilio plenario Africano, & Carthaginenſi VI.

DUo iſta concilia communiter diſtingui ſolent, & ut diſtincta recenſentur a Baronio volente fuiſſe habitum Africanum anno 418. uti collocat Proſper in Chronico ſcilicet Honorio XII.& Theodoſio VIII. Conſulibus, cui eodem authore Proſpero, interfuere 27. Epiſcopi: Carthaginenſe porrò ſextum Concilium refert Baronius, aliique ad ſequentem ann. 419. certè utrumque fuit Carthagine celebratum, utrumque plenarium fuit, utrique ſubſcripſerunt 200. & ſeptem Epiſcopi ſub eodem Carthaginis Epiſcopo ſimul, totiuſque Africæ Primate Aurelio: Ex utriuſque actis liquet fuiſſe ad utramque Synodum miſſos Zoſimi Papæ Legatos, Fauſtinum Epiſcopum, Philippum, & Aſellum Presbyteros; & ab utraque fuiſſe cum Synodalibus litteris dimiſſos tres eoſdem Legatos ad Bonifacium Zoſimi recens defuncti ſucceſſorem, quod utique citra miraculum fieri non potuit in diſtinctis Synodis.

Deinde quid rationis eſſe poterat, ut duæ tam proximæ convocarentur ex univerſa Africa plenariæ Synodi? Nunquid una ſufficiebat ad providendum ne detrimentum Eccleſiæ Africanæ paterentur ex hæreſi Pelagiana, quæ jam aliis Africanis Synodis Milevi, & Carthagine fuerat examinata, & exploſa? Quod vero ſeribit Baronius Carthaginenſi Concilio ſexto ſubſcripſiſſe quidem 217. Epiſcopos in propriis

Eccleſiis ſingulos eorum, ſed paucos in Synodo conſediſſe, id affirmari nequaquam poſſe inde arguitur, quia in ipſis Conc. actis refertur conſediſſe in ipſo eoſdem omnes, qui num. 217. ſubſignaverant, ut admonet Cardinalis Petronius, & ipſe Spondanus Baronii abbreviator. Eſt itaque ſub diverſis, iiſque veriſſimis denominationibus Carthaginenſis, & Africani unum, & idem Concilium Congregatum anno 418. ſub Zoſimo Papa, qui ſuos eo Legatos tres prænominatos direxit, cum ſuo quatuor capitum commonitorio. Hic profligata eſt Pelagiana hæreſis, hinc miſſæ Synodi litteræ ad Atticum Conſtantinopolis, & Cyrillum Alexandriæ antiſtitem, pro comparandis Nicænæ Synodis germanis exemplaribus. Hic abundanter cumulateque proviſum eſt circa omnem Cleri Eccleſiæque diſciplinam. Et ne Canonum aut librorum diſperſorum multitudo confuſionem, aut ignorationem pareret, ſapienter renovata ſunt, & in unum veluti faſcem congeſta veterum Africæ Conciliorum ſalubriora decreta, & iiſdem verbis huic Synodo inſerta, ut ſic in unum libellum collecta commodius addiſcerentur. Hinc factum, ut quamplurimi hujuſce Concilii canones iis legantur quoque verbis in Milevitano 2. & Carthaginenſibus 3. & 5. Sancti etiam Auguſtinus, & Proſper unius tantum plenarii meminerunt totius Africæ Conc. circa Pelagiana dogmata hic in Chronico, ille in ſua 47. epiſtola.

In hoc ergo Carthaginenſi ſexto, ſeu Africano plenario Concilio lectum eſt monitorium, quod tribus legatis ſuis Zoſimus mandaverat quatuor continens capita. Primò ut renovetur Nicænæ Synodi Canon, quo ſtatuitur, ut quilibet Epiſcopus Synodi judicio condemnatus jus habeat ad Romanum Epiſcopum appellandi, qui alterutro modo poterit cauſæ providere, ſive judices vicinos Epiſcopos committendo, ſive Legatos ex ſuo latere in eas partes expediendo. Secundò

cundò ne in comitatum, hoc eſt, Principis aulam Epiſcopi ſine Synodi, vel Metropolitani litteris accedant, poſt examinatam ſedulò, & approbatam profectionis cauſam: Tertiò de appellationibus Sacerdotum, aliorumque Clericorum admittendis a propriorum Epiſcoporum ſententiis ad Synodos Provinciales. Quarto de Urbano Epiſcopo Siccenſi, qui Apiarium Sacerdotem judicio damnaverat, aut excommunicando, aut Romam evocando, ſi ea quæ corrigenda erant, non corrigeret.

Quod attinet ad hoc ultimum, admonuit Synodus Pontificem, quod Apiarius ſua tandem crimina, & in proprium Epiſcopum proterviam, atque calumnias palam in Concilio confeſſus ſit, ſeque Concilii judicio ſubjecerit. Quoad verò appellationes Epiſcoporum ad Romanam ſedem, poſtquam Nicænos canones Concilium perlegit, nec in monitorio contentos reperit, dixit Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus Legatus Provinciæ Numidiæ: & hoc nos ſervaturos profitemur, ſalva diligentiori inquiſitione Concilii Nicæni: Totaque Synodus in illius ſententiam conſenſit, & hoc ipſum Romam reſcripſit litteris quas Bonifacius, qui Zoſimo nuper defuncto ſuffectus erat, recepit. Addiderunt & iſtud, miſiſſe Synodum ad Cyrillum Alexandriæ, & Atticum Conſtantinopolis Epiſcopum, ut ad ſe integros, & illibatos Nicænos canones tranſmitterent; pollicentur verò Africani Patres ſe Nicænorum canonum præſcripta omnia ſervaturos. Aliquanto poſt deferuntur Carthaginem litteræ Cyrilli, & Attici, cum viginti Nicænis canonibus in Latinum è Græco translatis. Quos ut receperunt, ſcripſerunt Africani Patres ad Cœleſtinum, quem Bonifacius paulò ante vita defunctus habuit Succeſſorem, tum Apiarii, de quo paulò ſupra, pœnitentiam, tum quæ ex lectione Nicænorum ad ſe tranſmiſſorum Canonum ſibi comperta erant: nihilque

O 2 reper-

repertum circa Zoſimi de appellationibus Epiſcoporum commonitorium, niſi quod can. 5. Nicæno ſtatuitur, ne qui fuerint a proprio Epiſcopo communione fidelium excluſi, ab ullo alio Epiſcopo recipiantur, niſi devoluta appellatione ſecus fuerit a Provinciæ Synodo judicatum. Quam ob rem (inquiunt) impendio deprecamur, ne deinceps ad veſtras aures hinc venientes facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos ulterius in communione velitis accipere: quia hoc a Nicæno etiam Concilio definitum facilè advertet venerabilitas tua. Neſcitur quid ad iſta reſponderit Cœleſtinus.

Iſta uſque adeò accurata Nicæni Concilii conquiſitio, cujus etiam expreſſa erat mentio in Zoſimi commonitorio, ſatis arguit Synodi Sardicenſis mentionem, quæ legitur *cap.* 1. *artic.* 6. hujus Carthaginenſis Concilii ſexti eſſe ſuppoſititim, & ab aliquo poſterius aſſutam Laciniam, qui hos ipſos Canones in Concilio Sardicenſi, quo utique continentur, legerat. His adde Sardicenſe ipſum Concilium fuiſſe Africanis Patribus ignotum, cum ſcribant ad Cæleſtinum his verbis; nam ut aliqui tanquam a tuæ ſanctitatis latere mittantur, nulla invenimus Patrum Synodo definita. Quæ nullatenus dixiſſent, ſi Sardicenſe legiſſent, aut ex ore legatorum audiviſſent. Cum hæc Synodus illud ipſum de mittendis a Romano Epiſcopo legatis in caſibus appellationum perſpicuè decernat can. 7. Et Auguſtinus, qui in hoc Carthaginenſi Concilio conſedit, ſcribit *lib.* 3. *contra Creſconium cap.* 34. ſe nullum agnoſcere Concilium Sardicenſe, niſi Arianorum. Quia ut ſuperius ad Synodum Sardicenſem obſervavimus. Ariani ſe ex legitimo Sardicæ Conventu ſubduxerant, ut perverſos Canones liberius conflarent, quos deinde Sardicenſis Synodi ementito nomine venditarunt. Itaque inita etiam cum Donatiſtis ſocietate, qui Africam penè omnem inceſſerant,

ſuum

ſuum per illos Conciliabulum, tota promulgari Africa, & legitimam Synodum ſupprimi curaverant.

Et ſane dubitandi nullus eſt locus de veræ Sardicenſis Synodi authoritate pari cum Nicæna, cum ſit utraque œcumenica, & a Romanis Pontificibus approbata, ideoque prævalere debet cuivis Africano Concilio inferioris ordinis, in iis præſertim, quibus Pontifex Maximus obſtitiſſet, ut in hac cauſa contigit.

Evidentiſſimum pariter eſt fuiſſe antiquiſſimum appellationum ad Romanum Tribunal uſum etiam ante Canones Sardicenſes: Excommunicatus namque ab Epiſcopo Ponti Marcion ad Pium Romæ Epiſcopum appellans auditus fuit teſte Epiphanio *hæreſ.* 42. Fortunatus & Feliciſſimus a Cypriano Carthaginenſi depoſiti, appellantes admiſſi ſunt a Cornelio Papa teſtificante ipſo Cypriano *epiſt.* 55. ad Cornelium Papam. Deinde in Hiſpania Baſilides depoſitus ad Stephanum Papam provocat, ut idem refert Cyprianus *epiſt.* 68. Athanaſius a Synodo Tyri dignitate motus Julium Papam appellavit, a quo reſtitutus fuit. Quæ appellatio præceſſit Synodum Sardicenſem, ut ex Athanaſii, & Theodoriti narratione colligitur. Poſt Sardicenſe decretum Joannes Chryſoſtomus a Theophilo Alexandrino in Synodo exauthoratus, ad Innocentium Papam provocans admittitur, ut conſtat ex duabus ejuſdem ad Innocentium Papam epiſtolis, Flavianus Conſtantinopolis Epiſcopus a Pſeudo-Synodo Epheſina gradu motus ad Leonem Papam provocat, ut refert Liberatus in Breviario cap. 12. Theodoritus etiam ibidem depoſitus ad ejuſdem Leonis judicium provocat, ut fidem facit ejus ad Leonem epiſtola. Ignatius etiam Conſtantinopolis Epiſcopus, ab Epiſcoporum Conciliabulo ſede pulſus, ad judicium reclamans Nicolai I. admiſſus, ut ſcribunt Curopalates Cedrenus, Zonaras. Alios innumeros prætermitto, quorum paſſim obvia ſunt exempla ex omni-

bus orbis Chriſtiani plagis in epiſtolis Sanctiſſimorum Pontificum Leonis, & Gregorii.

Cur autem Zoſimus Sardicenſe Concilium nomine Nicæni allegaverit, reſpondent nonnulli fuiſſe id quoque a Nicæna Synodo definitum, ſed ab Arianis una cum multis omnibus aliis ejuſmodi Synodi ſuppreſſum, ſolis exceptis viginti, qui Arianæ impietati nihil præjudicant, ſed tamen illa omnia decreta permanſiſſe integra in exemplaribus Romanæ Eccleſiæ, ex quibus ea Zoſimus deſumpſerit. Porrò de diminutione Canonum Nicænorum fuſius diſſeruimus ad Nicænum ipſum Concilium.

Reſp. alii, Sardicenſem ſimul cum Nicæna conjunctim habitas fuiſſe pro una, eademque Synodo, tum quia magna Epiſcoporum pars, quæ in Nicæna conſederat, interfuit pariter in Sardicenſi, ut ex ſubſcriptionibus liquet, atque utrobique eadem fidei cauſa dijudicata fuit. Cæteroqui Synodus Sardicenſis num. Oecumenicarum augeret, talem enim fuiſſe illam, liquidò conſtat, quatenus toto ex orbe Chriſtiano, Romani Epiſcopi ſtudio, & præſidentibus ipſius legatis coacta, & celebrata fuit, & tamen non recenſetur diſtinctè inter Oecumenicas, eo quod in unam cum Nicæna coaluerit. Ex quo rectè conjicitur fuiſſe a Zoſimo dictos Canones Nicænos, qui tamen ſunt Sardicenſes, quia in Romanæ Eccleſiæ archiviis ambarum Synodorum decreta ſub eodem Nicæni Concilii titulo connectebantur. Sed jam proſequendi ſunt nobis Canones aliquot præſentis Africani Concilii.

Can. 3. *Ut Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi non ordinentur niſi poſtquam omnes, qui ſunt in domo eorum, Chriſtianos Catholicos fecerint.* Habetur iiſdem verbis in Concilio item Carthaginenſi tertio, canon. 18. Ejuſmodi zelum ac ſtudium fidei, atque animarum ſalutis requirebat olim Eccleſia in Clero, ut nemo poſſet per Hierarchicos ordines ſibi eam ſponſam acquirere,

rere, niſi exemplo Davidis Micholem deſponſaturi proferret Philiſthinorum aliquot præputia, ſcilicet hæreticorum converſionem.

Can. 6. *Ut primæ ſedis Epiſcopus non appelletur princeps ſacerdotum, aut ſummus Sacerdos, aut quid ſimile, ſed primæ ſedis Epiſcopus*. Inſertum eſt in decreto *c. primæ ſedis diſt.* 99. Primam (de qua hic) ſedem intellige primatialem Africæ. Compellationes quæ faſtum redolent abhorret exemplo humillimi, & mitiſſimi ſponſi ſui Chriſti Eccleſia; ideoque Romanus Papa tametſi revera ſummus Sacerdos, & Sacerdotum princeps, non tamen his quibus legitimè pro ſua dignitate poſſet, ſed humili titulo utitur ſervi ſervorum Dei, juxta Chriſti Verbum *Luc.* 22. Qui major eſt in vobis fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt ſicut miniſtrator. Eſt autem vero ſimile jam inde a primis ſæculis fuiſſe attributum Romanis Epiſcopis titulum Pontificis Maximi, & Epiſcoporum Epiſcopi: Etenim Tertullianus malè erga Zephyrinum Papam affectus, ejuſque Edicti pro admittendis ad veniam pœnitentibus Mœchis prima verba recitans *lib. de pudicitia c.* 1. iſtam præmittit inſcriptionem: *Pontifex maximus Epiſcopus Epiſcoporum*. Et in Conc. Africano de hæreticis rebaptizandis, Cyprianus tunc temporis non ſat benè in Stephanum Papam affectus, ſic illum in proloquio præſtringit: *Neque enim ſe quiſquam noſtrum Epiſcopum Epiſcoporum conſtituit, aut tyrannico terrore collegas ſuos ad obſequendi neceſſitatem adigit*. Et in actis ſanctorum Martyrum Sebaſtiani ejuſque ſociorum ſinceriſſimis Cajum Papam Tiburtius Chromatii filius nuncupat Epiſcoporum Epiſcopum, quod poſtea nomen ab aliis eidem affigitur.

Can. 9. *Ut ſacramenta altaris non niſi à jejunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniverſario, quo Cœna Domini celebratur*. Habetur in *c. ſacramenta altaris de conſecr. diſt.* 1. Huc illud Tertulliani refertur

lib. ad Uxorem cap. 5. Non ſciet maritus quid ſecretò ante omnem cibum guſtes & ſi ſciverit, panem illum non credit eſſe qui dicitur. His convenit D. Auguſtini in *epiſt.* 118. *cap.* 6. teſtumonium illud: nonniſi a jejunis Corpus Domini rite ſumi poteſt. Dies Cœnæ Domini Canone iſto excipitur, quia exemplo Jeſu Chriſti, eodem die ad veſperam ſacrum celebrari mos erat, ad quod fideles etiam cœnati communicabant. Reperitur etiam iſte canon n. 29. in 3. Cartag. Concilio.

Can. 65. *Placuit ut plebes quæ nunquam habuerunt proprios Epiſcopos, niſi ex plenario Concilio cujuſque Provinciæ, & primatis, atque conſenſu ejus ad cujus Diœceſin eadem Eccleſia pertinebat, ac decretum fuerit, minimè accipiant.* Sanctum Baſilium legimus Cæſareæ in Cappadocia Metropoliten, ut æmulo ſuo Tyanæ (quæ erat in ſecunda Cappadociæ Provincia) Metropolitæ ſuffraganeorum Epiſcoporum numero prævaleret, erexiſſe in Epiſcopalem Saſimorum Eccleſiam, eique Gregorium Nazianzenum quamvis reluctantem præfeciſſe. Prætereà Auguſt. (ut ipſe de ſe teſtatur) *epiſt.* 261. ad Cœleſtinum Papam in ſuæ Diœceſis Hipponenſis oppido Fuſſala, ſedem novam fecit Epiſcopalem, cui primum præfecit Epiſcopum Antonium de conſenſu Primatis Numidiæ, cui ſubjecta erat Hipponenſis Eccleſia.

Canones octo adverſus errores Pelagii, & Cæleſtii, qui in Milevitano præcedenti Concilio leguntur, in iſto qnoque plenario Concilio inſerti ſunt, ut & Milevitanus canon 22. quo appellationes tranſmarinæ prohibentur. Huic plenario Concilio ſubiicitur Epiſtola Synodica, hinc ad Bonifacium Papam tranſmiſſa.

Proſper *lib. contra collatorem cap.* 10. refert ita fuiſſe ab Africanis Patribus decretum. *Conſtituimus in Pelagium, & Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium, de beatiſſimi Apoſtoli Petri ſede prolatam ma-*

manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum Noſtrum, non ſolum ad cognoſcendum, ſed etiam ad faciendum juſtitiam; nos per ſingulos actus adjuvari, ita ut ſine illa nihil veræ, ſanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.

CONC. TOLETANUM I.

EST Toletum urbs inſignis ad Tagum amnem ſita Carpetanorum caput, quæ nunc regio *Caſtillia nova* dicitur. Primum Toletanum Concilium ſub Innocentio I. Papa fuit, & Imperatoribus Arcadio, & Honorio ann. Chr. 405. Exſtat Innoc. Papæ ad hanc Synodum epiſt. Ejus cogendæ potiſſima cauſa fuit Priſcilliani hæreſis, quæ ſicut cancer per univerſam Hiſaniam ſerpebat. Itaque plures editi ſunt contra illam in hac Synodo can. ſicut in aliis Hiſpanicis Cæſarauguſtana, & Bracarenſi prima. Severus Sulpitius hujus hæreſis hiſtoriam exactè deſcribit, quæ Simonis, atque Baſilidis artes magicas, Gnoſticorum ſpurcitias infames, & Manichæorum deliria renovabat. Ejus author Priſcillanus: propterea morti ab Imperii uſurpatore Max. addictus eſt.

Can. 5. Exigit ab omnibus Clericis, ut Miſſæ quotidie interſint, *Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, vel quilibet Eccleſiæ deputatus Clericus, ſi intra civitatem fuerit, vel in loco, in quo Eccleſia eſt, ſi in Eccleſiam ad Sacrificium quotidianum non venerit, Clericus non habeatur.*

Canon. 6. *Puella Dei familiaritatem non habeat cum Confeſſore, aut cum quolibet Laico ſanguinis alieni.* Similiter Conc. Pariſienſe ſub Gregorio Papa IV. & Ludovico Pio Francorum Imperatore, hæc ſtatuit lib. 2. cap. 46. *Ne Clerici, vel Monachi cum Sanctimonialibus colloquantur, niſi ex conſenſu Epiſcopi, & ex cauſa neceſſitatis.*

ſitatis. *Neve ullus Sacerdos alicujus Monialis confeſſionem audiat, niſi coram teſtibus, haud procul adſtantibus*. Conſulito etiam inferius, quæ annotavi ad can. 20. Nicænæ ſecundæ Synodi, & ad can. 28. Agathenſis.

Can. Toletan. 14. veterem abolet ritum, quo liberum erat fidelibus, vel intra Eccleſiam abſumere ſacram Euchariſtiam, vel manibus acceptam referre domum. *Si quis acceptam a Sacerdote Euchariſtiam non ſumpſerit, velut Sacrilegus propellatur*. Idemque decernitur Cæſarauguſtani Concilii can. 3. Obvia paſſim apud priſcos Eccleſiæ Patres occurrunt exempla delatæ in privatas ædes a fidelibus Euchariſtiæ, in quibus illa in manus dari ſolebat intra Eccleſiam. Sic Tertullianus ad uxorem c. 3. *Non ſciet maritus, quid ſecretò ante omnem cibum guſtes, & ſi ſciverit, panem illum non eſſe credit, qui dicitur*, nimirum Euchariſtiam divinam. Et Cyprianus de lapſis, *cum* (inquit) *quædam arcam ſuam, in qua Domini ſanctum fuit, manibus indignis tentaſſet aperire, igne inde ſurgente deterrita eſt, ne auderet attingere*. Idemque lib. de ſpectaculis. *Quiſeſtinans ad ſpectaculum dimiſſus eſt, & adhuc gerens ſecum ut aſſolet Euchariſtiam*.

Ejuſmodi quidem conſuetudinem occaſione perſecutionum invaluiſſe probabile eſt. Cum enim fidelibus liberum non eſſet ad Synaxes convenire, ſi quando furtim loco abdito collectamcelebrabant,non modo ibi communicabant; ſed etiam ſinguli exceptas de ſacerdotum manibus ſacratiſſimas particulas domum reportabant. Quas poſtmodum jejuni ſumebant inter privatas preces. Quæ conſuetudo etiam parta Eccleſiæ pace diu multis in locis perduravit. Cujus exemplum in fratre ſuo Satyro refert Ambroſius, quod require ſupra ad can. 22. & 23. Laodicæni Concilii. Gregorius etiam Nazianzenus *orat. in funere Gorgoniæ ſororis* perhibet illam in conclavi ſuo ſacram Euchariſtiam aſſervare cum magna veneratione ſolitam, precibus

cibus aliquando ad eam fuſis, vehementi, quo illa conflictabatur morbo fuiſſe liberatam. Baſilius Magnus epiſt. ad Cæſariam Patriciam (quæ etiam allegatur ab Anaſtaſio Nicæno Epiſcopo in ſuo quæſtionum libro, qui eſt tomo 6. Biblioth. Patrum) ſic ſcribit: *Aliquem verò manu propria communionem ſumere, ubi non eſt Sacerdos minime grave eſſe ſupervacaneum eſt oſtendere, propterea quod res ipſa longa conſuetudine probetur. Omnes enim qui ſunt in deſertis Monachi, ubi non eſt Sacerdos, illic habentes communionem, ex ſeipſis illam ſumunt: Alexandriæ autem, & in Ægypto unuſquiſque ex Laicis qui illic degunt, maxima ex parte communionem habent domi ſuæ.* Hæc Baſilius. Simile refert Gregorius Magnus *lib.* 3. *Dialog. c.* 36. de Maximiano ejuſque ſodalibus navigantibus, qui atroci tempeſtate jactati, clavo deperdito, malo effracto, velis laceratis, & in undas diſperſis, & nave fluctibus obruta, ſacram in tanto diſcrimine ſumpſerunt Euchariſtiam quam penes ſe habebant, cujus mirifica virtute præſenti diſcrimini erepti, ad portum denique incolumes omnes appulerunt. Quibus etiam teſtimoniis, & exemplis hoc arguitur fuiſſe plerumque in uſu apud primitivorum ſæculorum fideles Euchariſticam ſub unica ſpecie communionem.

Can. 17. *Is* (ait) *qui uxorem non habet, & pro uxore concubinam habet, a communione non repellatur: tantum ut unius mulieris, aut concubinæ, aut uxoris, ut ei placuerit ſit conjunctione contentus.* Habetur, cap. is qui diſt. 34. Concubinam dicit (ut ibi admonet Gratianus) quæ ſine dotalibus inſtrumentis, aliiſque ſolemnitatibus aſciſcebatur in conjugium. Id planum eſt ex Auguſtini libro de bono conjugat. Cujus teſtimonium idem Gratianus adducit *cap. concubinæ, & c. ſolet* 32. *quæſt.* 2. Eadem quoque Juſtinianus edicit *novella* 18. *cap.* 5.

Syno-

Synodus Epheſina Oecumenica.

EPheſi quæ eſt minoris Aſiæ Metropolis coactum fuit Oecumenicum Conc. occaſione Neſtorii Hereſiarchæ, temporibus Cœleſtini Romæ Epiſcopi, & Imperatorum Theodoſii ſecundi, & Valentiniani III. Nectarius qui præſedit generali Conſtantinopolitano Conc. ſucceſſorem in ſede urbis Regiæ Epiſcopali habuit Joannem Chyſoſtomum, hunc excepit Arſacius, Arſacium Atticum Siſinnius, Siſinnium Neſtorius Germanica, quæ Antiochenæ ſubeſt Eccleſię, oriundus. Hic novo, & pernicioſo dogmate Mariam Virginem negavit eſſe Θεοτόκον, hoc eſt Deiparam, ſolumque illi Chriſtiparæ nomen aſſerebat. Geminas quippe Chriſto perſonas affingens divinam, humanamque, conſequenter docebat Mariam Virginem genuiſſe perſonam humanam, prorſus a divina diſcretam. Cumque virus ſuum latè propagare Neſtorius tum voce, tum ſcripto niteretur, graves per omnem Eccleſiam turbas excitavit.

Huic ſe conſtanter Cyrillus oppoſuit Alexandrinus Patriarcha. Hic Neſtorium ſcriptis primum amantiſſimis litteris de ſententia pravè concepta dimovere conatus eſt; præcipuum fidelium omnium, maximè verò Epiſcoporum officium eſſe ducens, fidei periclitanti ſuppetias ferre. Quod ibidem his verbis æternæ memoriæ commendandis proteſtatur, *πῶς ἂν ἦν σιωπῆσαι πίστεως ἀδικουμένης, καὶ τοσούτων διεστραμμένων, ἢ οὐ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἀπολογησόμεθα δὲ τῆς ἀκαίρου σιωπῆς ἕνεκα, καίτοι τεταγμένοι παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ λέγειν ἃ δεῖ.*

Cum igitur fides tam inſigniter læderetur, totque paſſim perverterentur, cui tandem tacere hic licuit? an non ante tribunal Chriſti ſiſtemur? an intempeſtivi ſilentii rationem reddituri non ſumus, præſertim nos qui ea de cauſa hunc in locum provecti ſumus, ut quæ opor-

oportet prædicemus? Quin etiam Joannes ipſe Antiochenus Patriarcha, qui poſtea contra fas omne partes Neſtorii adverſus Cyrillum acerrimè defendit, hortatorias litteras (quæ in prima Synodi Epheſinæ parte continentur) ad Neſtorium ſcripſit, ut a concepto errore reſiliret, atque fidem Eccleſiæ, pacemque laceſſere deſineret. Interea ſcribunt hac de re ad Cœleſtinum Romæ Epiſcopum ſeorſim Cyrillus, & Neſtorius nihil ſuum dogma diſſimulans, ſed propugnans. Quibus acceptis Cęleſtinus Romę multorum Epiſcoporum Conc. coegit, in quo damnatus eſt Neſtorii error, cui decem indulgentur ab hujus decreti notificatione dies, intra quos niſi errorem publicè ejuraverit, dignitas illi Epiſcopalis abrogatur, & de fidelium communi ſocietate reſecatur. Reſtituuntur autem quotquot Neſtorius contradicentes ſibi a communione Eccleſiæ, vel a ſacris functionibus abſtraxerat. Horum executio Cyrillo committitur, cui Cœleſtinus Apoſtolicæ ſedis Legati officium, ſuaſque vices, & poteſtatem demandat.

Cyrillus itaque Alexandriæ Synodum ſibi ſubditorum Epiſcoporum habuit, in qua duodecim excuſi ſunt adverſus Neſtorianam impietatem anathematiſmi, quæ etiam quatuor ad Neſtorium delegavit Epiſcopos cum Synodalibus litteris, qui eum commonerent, atque anathematiſmos palam approbare ſuaderent. At ille miſſos a ſe repulit, duodecim illa capita anathematizavit, majoreque in quoſcumque fideles crudelitate deſæviit. Tandem ad ſedandas iſtas, quibus Eccleſia confligtabatur, procellas, interpellatus Theodoſius Auguſtus Synodum Epheſi Oecumenicam indixit, ad quam commiſit ad compeſcendos tumultus Irenæum, & Candidianum Neſtorio conjunctiſſimos, in quem etiam Theodoſius erat animi propenſioris. Nam cum increbreſcente Neſtorii hæreſi, Cyrillus illam tribus libris ad Theodoſium, & reginas Eudociam, & Pulcheriam miſſis ſolidiſſimè confutaſſet, Neſto-

rio

rio patrocinans Theodoſius Cyrillum acerbioribus litteris perſtrinxit.

Omnium ſæculorum experientia perſpectum eſt, quanta ſit vis aulicæ propenſionis ad res fidei, & Eccleſiæ convellendas. Cum enim cupiditas, ambitio, & æmulatio permultos etiam Epiſcopos tranſverſos agant, hinc fit, ut principum injuſtis deſideriis utplurimum ablandiantur, dicente Apoſtolo: omnes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Jeſu Chriſti. Dum Epheſum conveniunt antiſtites, Joannes Antiochenus eique ſubjecti Orientis Epiſc. occaſiones captant evitandi condemnationem popularis ſui Neſtorii, & conciliandæ ſibi gratiæ principis & duorum ejus Legatorum Neſtorio prorſus addictorum. Cum itaque illi moram conſultò trahere viderentur, his abſentibus generale Concilium Epheſi apertum eſt ann. Chr. 431. ubi ter citatus Neſtorius, & ex pervicacia judicio ſiſtere ſe recuſans, adductis approbationibus, atque ſedulò examinatis ipſius libris, & litteris hæreticorum præfractum, & obſtinatum declaravit, & abdicavit Epiſc. ſacra Synodus.

Quinto inde die Joannes cum ſuis advenit Epiſc. inter quos eruditionis, & eloquentiæ laude præcellebat Theodoritus Cyri in Palæſtina Epiſcopus. Iſti ſe non fuiſſe diutius expectatos acriter conqueſti, ſuiſque privatis affectibus etiam in evidentem totius Eccleſiæ Chriſti perniciem indulgentes privata ibidem conflata Synodo confeſtim acta legitimi Conc. reſcindunt, & ulciſcendi cæca perciti cupiditate Cyrillum Alexandriæ, & Memnonem Epheſi Epiſc. damnant quaſi Apollinaris hæreſi contactos, quæ animam intellectualem, & humanam removebat a Chriſto, ut ejus vicem occuparet divina Verbi perſona. Quod tamen dogma nunquam in mentem Patrum Epheſinorum venerat: nihil enim repugnat unicam eſſe in Chriſto, eamque divinam perſonam, cum integra completaque ex anima, & corpore humanitate. Sed occaſiones (ut ait

Salo-

Salomon Prov. 18.) quærit, qui vult ab amico diſcedere, omni tempore erit exprobrabilis. Illis igitur aucupandus erat tametſi falſiſſimus prætextus, ut poſſent adverſarios inſectari cum ſpecie nonnulla juſtitiæ.

Cum Antiochenæ factionis Epiſc. conſpirant unanimes, comites Candidianus, & Irenæus, litteras ex legitima Synodo profectas dolosè intercipiunt, multis per proprias litteras calumniis Imperatorem, & aulæ proceres adverſus Orthodoxos Patres infenſos reddunt. Mandato Theodoſii Cyrillus, & Memnon in carceres detruduntur. Nec minus tamen legitima Synodus ſuo fungi pergit officio pluſquam 200. conſtans Epiſcopis, & harum tempeſtatum authorem Joannem fruſtra delinire, ac pellicere conata, tertiò tandem citatum, & contumacem excommunicat, & deponit.

Contingit tandem ut eluſis comitum exploratoribus Conc. legitimi litteræ juſtarum querelarum plenæ per virum fidelem, ſub ementito medici habitu arundinæ incluſæ deferrentur ad Theodoſium, ejuſque ſororem Pulcheriam eximiæ pietatis, & prudentiæ virginem, aliaſque ſpectatæ virtutis perſonas, quibus ſatagentibus Theodoſius rei veritate comperta, benevolum ſe tandem ſacræ Synodo exhibet, acta per Candidianum, & Irenæum revocat, & admiſſis legitimæ Synodi decretis, Neſtorium in priſtinum Monaſterium Antiochenum in quo Monaſticen olim profeſſus fuerat, & poſtremo ne Monachos, alioſque falſa doctrina pervertere pergeret, Oaſim relegat, ubi vitam infelicem calamitoſo exitu concluſit, verminante ipſius per divinam ultionem blaſphema lingua. Libri ejuſdem undequaque conquiſiti flammis abſumpti ſunt. Denique Theodoſio interveniente cum magni Simeonis Stilitæ interventu, pax inter Cyrillum, Joannemque, cæteroſque Orientales conciliata fuit. Iſtique in integrum reſtituti, Conc. legitimo lubentes acquieverunt.

Hujus Synodi p. 4. act. 7. requirentibus Rhegino Conſtan-

ſtantiæ Cypri Epiſc. totiuſque inſulæ Metropolita, cæteriſque Cypri Epiſc. aſſerentibus deductum jam inde ab Apoſtolis privilegium, ut non ab Antiocheno antiſtite, ſed ab ipſa provinciæ Cypri Synodo Epiſc. Inſulares ordinarentur, ſancta Synodus hoc eiſdem privilegium confirmavit. Egregiam Cyprii præſules nacti ſunt opportunitatem, quando Antiochenus, & alii Orientales Epiſc. non modò non contradicebant in hac cauſa, utpotè abſentes; ſed etiam ſchiſmate ſe a ſacra Synodo divulſerant, ut ſic mererentur propriis excidere juribus. Occaſione quidem veteris Antiocheni ſchiſmatis, quando plures in illa creati Epiſc. populum ſic diſtrahebant ut pars uni pars alteri adhæreret, quæ diviſio 48. duravit annos quibuſdam Euſojo, aliis Meletio, aliis Paulino, aliis poſtmodum Flaviano, aliis Evagrio, addictis hanc diviſionis diuturnæ occaſionem Cypri nacti, quaſi αὐτοκέφαλοι cœperunt res ſuas gerere inconſulto Antiocheno Patriarcha. Ubi vero ſchiſma deſiit, omneſque Antiocheni in unum Alexandr. Epiſc. convenerunt, tunc Alexander jus priſtinum è Cypriis vendicare conatus eſt apud Innocentium Papam annis ante hanc Synodum 30. Innoc. judicavit Cyprios Aotiocheno ſubjici, ut conſtat ejuſdem epiſt. 18. poſt Conc. etiam Epheſinum eadem iterum contentio recruduit imperante Zenone. Narrant enim Cedrenus in Zenone, & Nicephorus *l.* 16. *c.* 37. Petrum Cnapheum, ſeu ut a Latinis vocatur Fullonem Epiſcopum Antiochiæ de Cypriis jura Patriarchalia repetere molientem cauſa cecidiſſe, cum eodem ipſo tempore ex divina revelatione Barnabæ Apoſtoli corpus in Inſula effoſſum fuiſſet cum Evangelio Matthæi ejus pectori impoſito, quod Barnabas vivens manu ſua deſcripſerat. Qua re motus Zeno voluit deinceps Eccleſiam Conſtantiæ cenſeri Apoſtolicam, & a poteſtate Antiochenſis immunem. Videndus noſter Morinus *l.* 1. *exercit. Eccl. cap.* 4.

Ex

Ex multis liquet hujus Synodi locis habitam fuiſſe in Eccleſia Mariæ dedicata, cujus patrocinium ſancta Synodus ſuſceperat. Eſt vero ſpeciali nota dignum quod ſcribunt Epheſini patres in Synodica ad Clerum, & populum Conſtantinopolitanum epiſtola, Deiparam Virginem cum Euangeliſta, & Apoſtolo Joanne Epheſum ex Judæa profectam, illic reliquam vitam uſque ad feliciſſimum obitum tranſegiſſe.

CONC. ARAUSICANUM I.

ARauſio Civitas Cavarum eſt in ſecunda Narbonenſi Provincia, cujus Epiſcopalis Eccleſia ſuffraganea eſt Arelatenſi Metropoli. Hic convocatum Conc. fuit ann. Chr. 441. ſub Leone I. Pontifice, imperantibus Theod. II & Valentiniano III. Præſedit Hilarius Arelatēſis, conſedit Eucherius Lugunenſis, ambo ſubſcripti

Canon I *Si quis quacumque neceſſitate in Baptiſmo chriſmatus non fuerit, hac de re, cum ſe ad confirmationem ille preſentabit, admoneatur Epiſcopus, ut ipſum in primis ungat in vertice, quod erat faciendum in Baptiſmo, deinde in fronte pro Confirmationis Sacramento, ut habeatur neceſſaria Chriſmatio repetita.* Multa iſte Canon edocet: Primo eum qui baptizatur ungendum eſſe Chriſmate in vertice a quocumque Presbytero ex officio baptizante: Secundo, ſi defuit ille in baptiſmate ritus, eſſe alias, maxime vero in confirmationis Sacramento ſupplendū: Tertio, nec ſuppleri ſola confirmatione, cum ſit in illa Chriſmandus quiſquis non fuerit in baptiſmo Chriſmatus: Quarto, hanc cæremonialem in baptiſmo Chriſmationem faciendam eſſe in vertice, at vero Confirmationis Chriſmationem in fronte: Quinto, eſſe neceſſariam utramque Chriſmationem.

Amalarius Fortunatus Epiſcopus Trevirenſis *lib*

 1. de

1. *de Eccleſ. offic. cap* 27 poſtquam docuit ſtatim a baptiſmo ungendum eſſe Neophytum in vertice, ita ſubjungit: *Sicut in Geſtis Pontificalibus legitur Beatum Sylveſtrum inſtituiſſe, ut a Preſbytero ungeretur Chriſmate Neophytus in cerebro.* Deinde addit, hanc fieri poſſe unctionem a Presbytero etiam Epiſcopo præſente, cum tamen ſolus poſſit Epiſcopus dare baptizato Spiritum ſanctum per manus impoſitionem ungendo Chriſmate non in vertice, ſed in fronte. Super quo profert hiſtoriam Philippi Diaconi non valentis Spiritum ſanctum dare baptizatis a ſe Samaritanis; quia nec Apoſtolus, nec Pontifex erat, unde neceſſe fuit mitti ad hoc officium Petrum, & Joannem *Act. Apoſt.* 8.

Conſtat ex Conciliis Florent. & Trid ſolum Epiſcopum eſſe ordinarium Confimationis miniſtrum. Docet vero S. Tho. 3.*q.*72.*art* 11. extraordinarium confirmationis miniſtrum poſſe ex delegatione Papæ, ſimplicem eſſe Sacerdotem Ideoque probatur ex Gregorio magno *l.* 3.*ep.*26. ad Januarium Epiſcopum Calaritanum 1. *Ubi Epiſcopi* (inquit) *deſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chriſmate tangere debeant, concedimus.* His enim verbis citatur S. Thoma, & pariter a Gratiano *c. pervenit diſt.*95. quamvis alii aliter legant Teſtatur quoque vetuſtiſſimus, ſed falſo attributus Ambroſio Commentarius in Paulum ad Epheſ. 4 *In Aegypto Presbyteri conſignant, ubi non eſt Epiſcopus.* Canon quidem 20. Toletani Concilii primi demandat Presbytero Chriſmationem abſente Epiſcopo, ſed exponitur a nonnullis de cæremoniali Chriſmatione baptiſmi; tametſi doceat Amalarius Fortunatus hanc fieri a ſimplici ſacerdote in cerebro Chriſmationem etiam Epiſcopo præſente.

Notanda ergo hæc Amalarii verba ſub finem dicti cap. 27. *ut ab Epiſcopis ſolis inungatur per manus impoſitionem, ab Apoſtolis acceptum eſt* His enim perſpicue declatur ipſam Epiſc. actionem, qua frontem manu inungit

eſſe

eſſe ipſammet manus impoſitionem,quia juxta Act.c.8. dabatur ab Apoſtolis Spiritus ſanctus, & quidem v. 18. manus in ſingulari exprimitur, quia unctio hæc ſacra fit unica manu. Licet autem alibi dicatur circa confirmationem manuum impoſitio, id nihil obſtat, quia de pluribus Apoſtolis loquitur, & ſic de pluribus manibus quamvis ſinguli ſeorſum unicam manum adhiberent. Addit Amalarius per manus impoſitionem efformari crucem ſuper fideles eodem loco, ubi Pontifex Aaronicus in aurea lamina inſculptum Dei nomen ineffabile portabat. Igitur uno eodemque contactu in confirmatione imponitur manus, frons Chriſmate linitur,& ſignum crucis efformatur. Itaque inaniter recurrunt ſcriptores aliqui ad ſpecialem Chriſti diſpenſationem, ut Apoſtolis liceret pro Chriſmatione uti manuum impoſitione.

Can. 3. præſcribit, ut qui pœnitentiam acceperunt, ſi ea nondum peracta e vita excedunt, communicent Sacramento viatici, ſine manus impoſitione: ſed ſi ſupervixerint, in ſtatum pœnitentium redeant, donec completo pœnitentiæ decurſu manuum impoſitionem, ſeu reconciliationem accipiant. Hæc eadem jam edixerat Synodus Nicęna can 13. Hęc ergo Concilia Micænum, & Arauſicanum, ſimulque Ancyranum can. 6. & Agathenſe can. 11. & Innocentius I. epiſt. ad Exuperium definitum, ubi eſt periculum mortis miniſtrandā eſſe pænitentibus Euchariſtiam, nondum completo pœnitentiæ præſcripto a canonibus tempore. Obſervandum hic non eſſe credibile, admiſſos fuiſſe pœnitentes ægrotos ad ſacrum viaticum abſque ſacramentali abſolutione privata: manum itaque impoſitionem, quæ differebantur poſt ſacrum viaticum, & expletum pœnitentiæ canonicum tempus, intellige ſolam publicam, & ſolemnem, quæ publicam pœnitentiam quaſi fibula claudebat, & pœnitentem in communem fidelium ſtatum, & ordinem reſtituebat.

P 2 Can.

Can. 4. *Pœnitentiam deſiderantibus etiam Clericis non eſſe denegandam*. Conſulito quæ circa vel interdictam, vel permiſſam Clericis pœnitentiam diſſerui ad Conc. Carthaginenſis 4. can. 68.

Canon 5. ſancit Eccleſiarum immunitatem, ut qui ad eas confugerint, extrahi nequeant. Habetur *c. ros qui ad Eccleſiam diſt.* 87. Idemque ſancitur in Conc. Aurelianenſi primo can 1. & in Aurelianenſi quarto can. 21. Quę cum ſint Gallicana Concilia, non ſervantur tamen in toto Gallicano Regno circa confugientes reos delictorum. Enim vero, ne iſta immunitas fieret impunitas criminum, cautum eſt Edictis Franciſci I. ann 1539 art. 166 & Henric III. an. 1585. ut rei, contra quos Judex capturam decreverit, ex locis etiam ſacris abducantur. Apud Gentiles quoque aſyla erant in ſacris locis conſtituta, ne ad ea confugientes inde divelli poſſent, referuntur acta Sylveſtri, Conſtantinum contuliſſe his qui ad Eccleſias confugiſſent, immunitatem. Quam conſtitutionem ſuadente Eutropio Eunucho potentiſſimo ſimul, & flagitioſiſſimo Arcadius contraria lege abrogavit, quæ tertia eſt in Codice Theodoſiano ſub *tit. de his qui ad Eccleſ. confu.* divina tamen ultione Eutropius ipſe ob innumera ſcelera depoſcitur ad ſupplicium: ipſe tunc ad Eccleſiam fugit, cujus violaverat paulo ante immunitatem. Chryſoſtomus ſuggeſtu conſcenſo illam in Eutropium, quæ adhuc ſupereſt, illuſtrem orationem habuit, nec eum prius ſivit a frementibus militibus, & magiſtratibus adduci, niſi præſtito a Magiſtratibus de vitæ ipſius ſecuritate jurejurando. Ipſe vero dignitate omni, & opibus expoliatus in Cyprum relegatus fuit. Hanc reorum ad Eccleſias confugentium immunitatem renovavit Imperator Leo *leg. præſenti lege c. de his qui ad Eccl. confu*.

Con 8. vetat ordinari Clericum alienum abſolute aut proprium in aliena Diœceſi, niſi accedat Epiſcopi conſenſus ad quem pertinet, vel Clericus, vel Eccleſia.

Ejuſ-

Ejuſmodi ſanctiones frequentes in Conciliis occurrunt in Sardicenſi can. 15 in Carthaginenſi 3. can. 20. & 21. In Trid. *ſeſſ. 6. c. 5. & ſeſſ. 23 c. 8. & 9.* & in decreto Gratiani *ci placuit &c. Epiſcopus 7. 8. 1.*

Can. 12. *Subito obmuteſcens proutſtatutum eſt baptizari, aut pœnitentiam acc'pere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum Verbis habet Sacerdos, aut præſentis in ſuo nuta.* Huic ſimilem ſuperius exquire can. 76. Concilii Carthag. 4. quem canonem innuere videntur prædicta verba, *Prout ſtatutum eſt.*

Can. 14. permittit energumenis, ut omnimode communicent, ſi ſe ſollicitudini clericorum tradant, monitiſque obtemperent, virtute ſacramenti muniendi contra dœmonum aggreſſiones. Priore quidem ſeculo energumeni ſimulcum cathecumenis, & pœnitentibus a ſacra communione, diviniſque myſteriis poſt Euangelii prędicationem, jubente Diacono foras emiſſi arcebantur, ut docet in *Hierarchia Eccleſ.* Dionyſius.

CONCILIUM VASENSE, ſeu Vaſionenſe.

VAſione Vocontiorum oppido in ſecunda Narbonenſi Provincia id Conc. celebratum eſt ſub Leone Papa I. Imperante Romæ Valentiniano III. Chr. anno 442. haud recte dictum a Baronio Vaſatenſe. Vaſio ſuam hodie quoque veterem retinet denominationem. Meminit Plinius, Mela, Ptolomæus.

Can. 4. *Eos excommunicat, qui defunctorum oblationes retinent, aut Eccleſiæ reddere morantur; Quia (*inquit*) fideles de corpore decedentes votorum ſuorum plenitudine, & pauperes prę ſidio eleemoſynę, & neceſſaria ſuſtentatione fraudantur.* Vocatque hujuſmodi retentores ſacrilegos. Cita-

tur nominatim Vaſenſis hic canon in Concilii ſecundi Arelatenſis can 47. juxta Sirmundi editionem ibidemque confirmatur. *Citatur pariter in decreto cap. qui oblationus* 1392. Idemque ſtatuitur in Conc. Matiſconenſi primo can. 4.

CONC. ARELATENSE II.

NEſcitur quo tempore ſit habitum, niſi quod pro certo eſt, ſubſequtum fuiſſe Arauſicanam primam, atque Vaſionenſem Synodum, ambarum quippe meminit. Itaque præpoſtere collocat Binius ſub Pontificatu Siricii, qui tamen longe tria iſta Concilia præceſſit.

Hujus Arelatenſis can 2. & 3. circa ſacri Clerici cælibatum ſuperius allegavi, ſatiſque hac de re diſſerui in obſervationibus ad Nicænum can. 3.

CONC. NANNETENSE.

HUjus quoque Gallicani Concilii tempus ignoratur. Nota dignus eſt ipſius can. 1. qui & ab Ivone citatur decreti par. 2. c. 122. *Ut Dominicis, & feſtis diebus Presbyteri antequam miſſas celebrẽt, plebem interrogent ſi alterius Parochianus in Eccleſia ſit, qui proprio contempto Presbytero ibi miſſam velit audire. Quem ſi invenerint, ſtatim ex Eccleſia abiiciant, & ad ſuam Parochiam redire compellant. Similiter interrogent ſi aliqui diſcordantes ſint, qui inter ſe litem implacabilem habeant, & ſi inventi fuerint, ſtatim reconcilientur. Quod ſi renuerint pacem ſuſcipere ab Eccleſia rejiciantur, uſquequo ad charitatem redeant. Non enim poſſumus munus; vel oblationem ad altare offerre,*

ferre, donec prius fratri reconciliemur (Matt. 5.) His ita peractis Sacerdotes miſſarum ſolemnia rite peragant. Huic conſentit can. 31. Arelatenſis Conc. ſecundi, Hi *qui publicis inter ſe odiis exardeſcunt, ab Eccleſiaſticis conventibus ſunt removendi, donec ad pacem recurrant.*

Prior vero hujus Nannetenſis canonis pars de audiendo in propria Parochia ſacro, iteratur ſequenti can. 2. *Ut nullus Presbyter alterius Parochianum niſi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad miſſam recipiat.* Eodem ſpectat Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reformat.* multæque conſtitutiones a S. Carolo in multis Synodis Mediolanenſibus. His tamen derogat conſtans, totoque proponendum orbe Chriſtiano recepta contraria conſuetudo.

Synodus Chalcedonenſis Oecumenica.

Exacto hæreſiarcha Neſtorio Maximianus Conſtantinopolis Eccleſiam rexit, hunc deinde Proclus excepit, Proclum Flavianus, qui cum Synodum Epiſcoporum 30. regnante juniore Theodoſio Conſtantinopoli celebraret, Euſebius Dorylæi Epiſcopus oblato libello expoſuit Synodo, Eutycheten Presbyterum, & Monaſterii quod celeberrimum erat in urbe regia Archiamandritam, prætextu declinandi erroris Neſtoriani, ambas Chriſti naturas ita confundere, ut in unam mutua commiſtione coaluiſſe diceret. Ter miſſis a Conc. Legatis citatus Eutyches fictitiis excuſationibus tergiverſatus eſt: Et demum tertia citatione ſeptem dierum petivit inducias, quibus ſuam quam fingebat affectam valetudinem confirmaret. Interea Chryſaphio Eunucho, qui gratia Imperatoris præ cunctis aliis prævalebat, quique amicitia erat Eutycheti conjunctiſſimus (fuerat quippe ab Eutychete de ſacro fonte levatus, idemque Flaviano dudum erat per pri-

vatas ſimultates infenſus) ſuam cauſam impenſe commendat hæreſiarcha. Hujus avide ſuſcepto patrocinio Eunuchus Theodoſio ſuadet, ut Florentium Patricium cum poteſtate jubeat Synodo intereſſe. Theodoſii mandatum detulit ad Synodum magnus Silentiarius, cum quo Monachis ſuis comitatus, prætorianorumque militum ſatellitio ſtipatus advenit Eutyches, arrogantia tumens, & pervicax. In his rerum anguſtiis Florentium gratulabundi Patres excipiunt, multumque Theodoſio debere pre ſe ferunt, quod clariſſimi viri, cujus fides religioque perſpecta ſit præſidio, Synodum præmuniiſſet. Eutyches mandato Synodi ſuum exponit ſenſum: admonetur a Patribus ne contra receptam in Eccleſia fidem quidquam innovaret, utque abjurato errore ad Eccleſię rediret unitatem. At ille in contumacia perſiſtens, tandem Sacerdotio, & Monaſterii præfectura dimovetur, ſubſcribentibus 30. Epiſc. & 23. Abbatibus.

Sic ille condemnatus immanibus adverſus Synodum intemperiis furit, quam libellis per compita, & fora civitatis affixis proſcindit, novaſque pro ſe factiones ubique conflat. Quin etiam ad Leonem Romę veteris Epiſcopum ſcripto conqueſtus eſt, Neſtorianam hæreſim per Flavianum Conſtantinopoli revixiſſe, & in dies augeri. ſeque fidem Epheſinam, qua par eſt conſtantia pręedicantem fuiſſe Neſtorianorum factione oppreſſum, & ordine motum, neque ullatenus auditum, dum Apoſtolicam ſedem appellat. Huic Leo plenas benevolentia litteras reſcripſit; ſed acceptis deinde Flaviani litteris cum omnibus Synodalibus actis, damnationem Eutychis approbavit. Hoc excluſus effugio Eutyches, per ſummum nefas a Synodi, & ſummi Pontificis judicio, ad Theodoſii tribunal provocavit. Annuit Imperator a Chryſaphio perſuaſus, novamque Synodum indixit: concurſant, & tumultuantur Eutychiani Monachi, multique ex aulą, & de plebe partibus hæreſiarchæ addicti. Verum iſta

quo-

quoque Synodus audito illo, & exploratis prioris Synodi actis, hanc ſuo judicio confirmavit, & ita Flaviani ſinceritas, & Eutychis perverſitas luculentius innotuit.

Eutyches ad ſuę cauſę pene complloratę ſubſidium diſcordiam inter Epiſcopos ſerere aggreditur. Dioſcorum itaque olim magni Cyrilli Alexandrini Diaconum, & nunc in Alexandrino Patriarchatu indigniſſimum ſucceſſorem, projectiſſimæ nequitiæ hominem plurimis adulteriis, ſacrilegiis, rapinis, & homicidiis inquinatum, Chryſaphii clientem, & Flaviano propter ſedium æmulationem, morumque contrarietatem infenſum, in ſuas facile partes allicit ſpecie tuendæ contra Neſtorianos fidei, quam præceſſor ejus in Epheſina Synodo ſtrenue propugnaverat. Agit per litteras cum Theodoſio Dioſcorus, tantas controverſiarum difficultates non fuiſſe privatis aliquot Epiſcoporum hoſtiliter adverſus Eutychen affectorum conventibus dijudicandas, ſed eſſe per Oecumenicam Synodum dirimendas. Huic obſtitit ſuggeſtioni Flavianus, & Leo Pontifex reclamavit. Sed urgentibus Cryſaphio, & Dioſcoro, Theodoſius Synodum novam, & Oecumenicam indixit Epheſi celebrandam poſt annos a prima Epheſina novendecim, ad quam Leo ſuos direxit Legatos duabus inſtructos Epiſtolis, una ad Synodum, altera ad Flavianum, quibus Catholicam fidem adverſus Eutychis præſtigias egregie elucidat.

Ad eam itaque Synodum convenerunt Dioſcorus Alexandrinus, Domnus Antiochenus, Joannis illius qui priori Epheſinæ Synodo perfracte obſiſterat ſucceſſor, Juvenalis Jeroſolymitanus, & Flavianus Conſtantinopolitanus. Ad Synodum Theodoſius Barſumam Archimandritam miſit, qui nomine totius ordinis Monachorum, & Imperatoria fretus authoritate, antiſtites inſectaretur, qui Eutychen damnaverant. Miſit præterea comitem Elpidium iſtius Synodi defenſorem ſeu conſervatorem, cui dedit in mandatis,

ut

ut Epiſcopis a quibus fuerat damnatus Eutyches, omnem judicandi poteſtatem adimeret.

Tam infauſtis, & iniquis auſpiciis coacta Eph. Synodo; jubet Elpidius ante omnia de actis Conſtantinopolitanæ ſub Flaviano Synodi quæſtionem haberi. Obſiſtunt Legati Apoſt. & primum omnium litteras Leonis poſtulant recitari. Obſtrepit cum ſuis Eutyches: Legatos in invidiam trahit, & ſuſpicionem, ut Flaviano addictos, & apud eum pranſos Concitatur adverſus eos tumultus, denegatur eis in ſedendo primatus, quem Dioſcorus vindicat. Abſcedunt Synodo Legati, ſed paulo poſt revocantur. Interea valida 300. Monachorum manus in Synodum irrumpit, multos ſecum trahens armatos milites, cum quibus occulte Dioſcorus conſpirabat. Horrendis vociferationibus complentur omnia, raptantur. & verberibus afficiuntur ſacri Epiſcopi, notariis digiti effringuntur, tabulæ Synodi diſcerpuntur Flaviano niſi interrogato ſilentium indicitur, & Antiſtites ejus aſſeclæ in vincula conjiciuntur.

Tum demum ſoli aſſeclę Dioſcori omne ſibi judicium cauſæ hujus uſurpant. Domnum Antiochenum ſuo dejiciunt Epiſcopatu, ſimulque Theodoritum Cyri, & Ibam Edeſſæ, utrumque abſentem, & indicta cauſa. Qui vero interſunt Epiſcopi partim ſpontanei Eutychiani, partim metu adacti, puris & albis membranis ſubſcribunt, in quibus quid eſſet ſcribendum magna pars ignorabat. Legati Apoſtolici clam inter gladios, & haſtas elabuntur ex illo Conc. malignantium, poſtquam fruſtra reclamarunt, proteſtatique ſunt. Denique in iſta Latronum Synodo (ſic enim & juremerito Græci λυςικλὼ σωώοδον, iſtam vocant) prolatū Eutychetis Symbolum approbatur, ut Epheſinæ, atque Nicænæ fidei conforme, & priſtinum in ſtatum reſtituitur hęreſiarcha Flavianus vero, & Eutychis accuſator, Euſebius Dorylæi Epiſcopus declarantur hæretici Neſtoriani, ſuiſque ſedibus deponuntur, & carceribus includuntur.

Fla-

Flavianum appellantem ad Apoſtolicum tribunal Dioſcorus ex Epiſcopo carnifex tam atrocibus verberibus excepit, ut mox in exilium deportatus, toto corpore fractus, contuſus, & vulneratus, poſt triduum vita exceſſerit. Sine mora in ejus locum ſubrogatur Anatolius Diaconus, & Dioſcori apocriſarius. Tum demum quaſi victor exultans Dioſcorus Alexandriam revertit, ubi tam immania flagitia novis aliis accumulans, damnatur a Leone; ipſe viciſſim contra Leonem anathema explodit nova, & hactenus inaudita, audacia.

Tantarum calamitatum accepto nuncio, dici non poteſt quanto animi dolore Leo Flaviani necem, Epiſcoporum Catholicorum depoſitiones, vincula, exilia, divulſas Eccleſias, proſtratam, & peſſundatam religionem, exultantem hereſin, univerſoque Oriente triumphantem, & inſoleſcentem deploraverit. Coacta quamprimum Romæ Synodo, Epheſinum iſtud conciliabulum, ſeu potius latrocinium reſcidit, & damnavit Dioſcorum ut dixi, & hujus incendii facem Eutychetem anathemate perculit, crebraſque ad Theodoſium ejuſque ſororem Pulcheriam litteras conſcripſit Sed etiam cum pleriſque Italiæ Epiſcopis obviam prodit Valentiniano Auguſto, qui cum Reginis Galla Placidia matre ſua, & uxore Eudoxio Romam Religionis ergo ad inviſenda ſacra Apoſtolorum limina veniebat. Cumque illis tot Religionis clades cum luctu, crebriſque ſingultibus expoſuiſſet, lacrymas Reginis excuſſit, ſuiſque precibus obtinuit, ut Valentinianus & Reginæ Theodoſio ſcriptis litteris ſuaderent, ut ſtatum Eccleſiæ præſentem miſeratus, curare novo legitimoque ac libero Conc. quæ per vim, & factiones Epheſi geſta erant, eſamini ſubdi.

Studebat Leo ut in Italia ubi liberius poterat Eccleſia reſpirare nova Synodus indiceretur, quę labem, ac infamiam Epheſinam deleret Sed Theodoſii mens hæreticorum artibus irretita flecti Valentiniani, & Augu-

ſta-

ſtarum precibus nullatenus potuit. Quinimo promulgatis edictis iſtum Epheſinum conventum Nicenæ Synodo juſſit æquari. Sed haud multo poſt ipſe morte ſua meliori regimini locum ceſſit.

Leo quod a Theodoſio impetrare non valuerat, obtinuit ab ejus ſucceſſore Marciano Principe religioſiſſimo, cui approbante Senatu, & Orientis Imperium, & ſe ipſam nuptui dedit Pulcheria, ea tamen lege, ut ſibi virgini eſſe liceret. Leonis igitur acceptis litteris, Marcianus ſuffragante Pulcheria Synodum generalem Chalcedone indixit, quæ civitas ſeptem tantummodo, ſtadiis diſtat ab urbe Regia, interjecto inter utramque Boſphoro: Hoc ſcilicet fine, ut illi commode poſſet intereſſe, ſuamque authoritatem impertiri, ut factioſi, qui tot hactenus turbas concitaverant, in officio continerentur.

Primum quidem ad Leonis petitionem explorata fuit Anatolii fides, & admiſſa ejus publica fidei profeſſio, damnans Eutychetis, & Dioſcori perfidiam. Marcianus quotquot Synodus latrocinans adhuc ſuperſtites expulerat, revocavit, ut ad legitimam Synodum convenirent, Flaviani corpus ex loco ubi exul, & Martyr occubuerat ſolemni pompa Conſtantinopolin retulit.

Hiſce feliciſſimis auſpiciis apertum eſt quartum Oecumenicum Concilium Chalcedone, quæ civitas eſt Provinciæ Bithyniæ Boſphoro e regione Conſtantinopolis adjacens, intra Templum ſanctę Virginis, & Martyris Ephemiæ an. Chr. 451. præſidentibus Leonis Legatis Paſchaſino Lilybetano, Lucentio Aſculano, Juliano Coenſi Epiſc. & Bonifacio Presbytero. Secundus ab Apoſtolicis Legatis ſedit Anatholius Conſtantinopolis Epiſcopus. Tertius Dioſcorus Alexandriæ. Quartus Maximus Antiochiæ. Quintus Juvenalis Jeroſolymæ, (aliique deinceps tum ad dexteram, tum ad lævam. Principes vero a Marciano miſſi cum ampliſſimo Se-

na-

natu in medio conſederunt ante cancellos ſanctiſſimi altaris, ut exprimitur Act. 1. & alibi paſſim, *ἐν τῷ μέσῳ πρὸ τῶν καγκέλλων τοῦ ἁγιωτάτου θυσιαστηρίου*

Principio Legati Leonis obteſtati ſunt, fas non eſſe Dioſcorum, qui reus ſit à Synodo judicatus, inter Epiſcopos ſedere judicem. Euſebius Dorylæi libellum profert adverſus Dioſcorum refertum flagitiis conciliabuli Epheſini. Leguntur ſubinde acta Synodorum Conſtantinopolis ſub Flaviano, & Epheſi ſub Dioſcoro. Fremunt Patres in Dioſcorum tot ejus ſceleribus propalatis. Inſtat Dioſcorus omnia refundere in Patres Concilii Epheſini, nihil ſe illis invitis, aut inconſultis egiſſe. At illi replicant, vim ſibi illatam per introductos a Dioſcoro milites. Convictus ſcelerum Dioſcorus, de gradu, & ſeſſione in Synodo dejicitur.

Obſervandum in prima iſta actione, primam ejiciendi Dioſcori allegatam fuiſſe cauſam, quia Synodum auſus eſt convocare ſine Apoſtolicæ authoritate ſedis, *ὅτι οὐδέποτε γέγονεν οὐδὲ ἐξὸν γενέσθαι*, *quod numquam hactenus factum eſt, nec fieri licet*, S. Marcellus Papa, & Martyr epiſt. ad Epiſcopos Antioch. provinc. ſcribit Canonem Apoſtolorum eſſe, ut non poſſint Concilia celebrari præter ſententiam Romani Pontificis. Idem teſtatur Papa Julianus *epiſt. ad Orientales Epiſcopos* apud Athanaſium *Apol.* 2. & Socratem *lib.* 2. *cap.* 13. & Sozomenum *lib.* 3. *cap.* 9. & Nicephorum *lib* 9. *cap.* 5. additque hunc Apoſtolorum Canonem fuiſſe a Synodo Nicæna renovatum. Quod idem teſtificatur Synodus Alexandrina epiſt. ad Fœlicem. Damaſus quoque Papa epiſt. ad Stephanum, & Concil. Africæ: *nam ut noſtis* (inquit) *Synodum ſine Romanæ ſedis authoritate fieri, non eſt Catholicum, nec Epiſcopus niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica vocatione congregata diſinitive damna-*

nari poteſt: neque ulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non ſunt fulta Apoſtolica authoritate. Hęc Damaſus. Item Synodus 7. Oecumenica Act. 16 pſeud-Synodum reprobant Conſtantinopoli habitam, eo quod inconſulta ſede Apoſtolica celebrata fuerit. Denique in Romano Conc ſub Papa Symmacho, cum Theodoricus Rex convocatis Epiſc. Italiæ doceret, ſed ideo ipſos accivisse, ut cauſam Symmachi judicarent, reſponderunt univerſi non ad Regem, ſed ad Romanum Epiſc. convocationem Conc pertinere, quāvis ipſe accuſaretur Papa; neque acquievere, niſi poſtquam Symmachus aſſeruit ſuo rogatu Epiſcopos fuiſſe a Rege convocatos, ſeque de novo Synodum iſtam approbare.

Act. 2. recitata ſunt Symbola Nicænum, & Conſtantinopolitanum, lectæque litteræ Cyrilli tum ad Neſtorium, tum ad Joannem Antiochenum, denique Leonis Papæ ad Flavianum. Et hac Leonis perlecta epiſt. Synodus acclamavit. Petrus per Leonem loquutus eſt, Apoſtoli hoc docuerunt. Dioſcorus qui ſe ſubduxerat citatur reus: At ſibi conſcius flagitiorum refugit ſe actionibus 2. & 3. ſiſtere. Poſt 3. compellationem venire recuſans accuſatur, & judicatur abſens Prolatis etiam Alexandrinorum teſtimoniis circa devaſtatos ab ejus ſatellitibus, & Miniſtris agros, incenſas ædes, & ſegetes, abreptas ab eo multorum uxores, violataſque virgines, fœdata connubia, aliaque atrocia facinora. Has ob cauſas, ſimulque ob ſceleratiſſime per eum geſta in Euthychis cauſa damnatus a ſacra Synodo Dioſcorus fuit, & dignitate ſpoliatus.

Epiſcopis vero Epheſinis veniam ſuppliciter orantibus, poſt editam ab eis convenientem fidei profeſſionem facile indultum fuit. Ibas Edeſſæ, & Theodoritus Cyri Epiſcopus priſtinis ſedibus, & Eccleſiis quibus privart eos Epheſina pſeudo-Synodus, reintegrati ſunt. Fideſque unanimi omnium conſenſu ſtabilita fuit ad normam epiſt. Leonis. Declaratumque eſt Domi-

minum noſtrum Jeſum Chriſtum ex duabus diſtinctis naturis divina, humanaque inconfuſis, & impermiſtis conſiſtere: & divinitate quidem Deo Patri, humanitate nobis eſſe conſubſtantialem, ac per omnia nobis ſimilem excepto peccato. Marcianus Auguſtus rebus jam a Synodo pacifice conſtitutis, ad ſacrum Conc. acceſſit. cujus actioni ſextæ interfuit, & cum eo Pulcheria Auguſta de omni Eccleſia optime merita. Ille vero dignam Imperatore Chriſtianiſſimo, & ſapientiſſimo habuit orationem.

Denique peracta act. 15 ſoluta eſt ſacra Synodus, ex eaque receſſerunt Comites, & Senatus, Legatique Apoſtolici. Sed Anatolius furtim congregatis Orientalibus præter Ægypti Epiſcopos, & nedum creato Alexandrino in locum dejecti Dioſcoli, ad quem Epiſcopum maxime omnium pertinuiſſet ambitioni Anatolii obſiſtere, canones tres adulterinos, & obreptitios edidit. Quorum primo conſtituebatur Epiſcopum Conſtantinopolis, eo quod hęc civitas Imperii ſede, & Senatu decoretur, ſitque ſecunda Roma, inſiſtendo ſanctioni Synodi Oecumenicæ Conſtantinopolis ſub Theodoſio ſeniore, æqualibus privilegiis cum veteris Romæ Epiſcopo potiri debere, atque ſecundum ab eo dignitatis locum tenere. Deinde Conſtantinopolitanæ Eccleſię, ut Patriarchali debere ſubjici Ponti, & Aſiæ, & Thracię Metropoles omnes. Sicque dirimebantur a veteri Diœceſi Antiocheni Patriac. Pontus, & Aſia Minor. Thracia vero adimebatur de jure Patriarchico Romani Epiſcopi. Tertius denique canon ſubdole enunciat fuiſſe a Synodo conceſſum Epiſcopis Aegypti, ut differrent ſacræ Synodo ſubſcribere, donec Alexandriæ creatus Epiſcopus eſſet eo quod ita invaluiſſet apud eos conſuetudo, nequid inconſulto Alexandrino antiſtite in cauſa omnibus communi agernt aut ſubſcriberent. Subſcripſerunt autem tribus hiſce Canonibus Anatolius & Orientales qui cum ipſo conſpiraverant.

Ubi

Ubi fraus iſta Legatis Apoſtolicis innotuit, novam, ac decimamſextam iniri ſeſſionem obtinuerunt; in qua & reclamarunt adverſus canones ſubreptitios, adverſantes Nicæni Concilii ſacris decretis, & contra normam legitimarum Synodorum furtim editos. Protulerunt inſuper Leonis Epiſcopi commonitorium, qui quod futurum erat præſagiens, ita illis inter alia capitula mandaverat: ſanctorum quoque Patrum conſtitutionem prolatam nulla patiamini temeritate violari, ſervantes omnimodis perſonæ noſtræ in vobis, quos vice noſtra tranſmiſimus dignitatem. At ſi quis forte civitatum ſuarum ſplendore confiſi, aliquid ſibi tentaverint uſurpare, hoc, qua dignum eſt conſtantia, retundatis. Hæc Leo. Sane commemoratus ille ab Anatolio Concilii ſecundi Oecumenici Canon fuerat irritus, quia illum Legati Pontificii, & qui eos miſerat Damaſus, repudiarunt: adeo ut nec ipſi Orientales ullam ejus rationem habuerint, qui poſtmodum ad damnationem Joannis Chryſoſtomi Conſtantinopolis Epiſcopi Theophilum Alexandriæ Patriarcham accerſiverunt, ut quaſi ſuperior judicio Conſtantinopolitani Epiſcopi præſideret. Unde Paſchaſinus ex Legatis unus hæc ſubintulit: ſi uſi ſunt, quid requirunt? ſi non uſi quare requirunt) Cæterum cum Græci ab iniquo propoſito diſcedere recuſarent, iſtud unum obtinuere Legati, ut ſua proteſtatio in actis Synodi conſcriberetur. Deinde Leo, ſcriptis ad omnes Epiſcopos encyclicis litteris, ea ſola probavit Synodi decreta, quæ ad Catholicam fidem pertinebant, aut quibus ſui Legati ſubſcripſerant, cæteris rejectis.

Canon Calcedonenſis 3. Clericis interdicit alienas poſſeſſiones lucri cauſa conducere, aliena negotia gerere, aut ſæcularibus negotiis immiſceri, excepta viduarum aut pupillorum pia cauſa. Ita 2. *Timoth.* 2. *nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus*. Et conſonat Apoſtolorum Can. 7. Atque in decreto tota diſt. 88. Cujus Canon ultimus refert epiſt. Cypriani declarantis

tantis excludi victorem a ſuffragiis fidelium, & altaris ſacrificio, eo quo Presbyterum tutela oneraſſet: huc ſpectat decretalium titulus, *ne Cleric. vel monac. ſæcul. nego. ſe im.* vide Ambroſium *lib. 1. de offic. c. 36. Non te implices negotiis ſæcularibus, quoniam Deo militas.* Etenim ſi is qui imperatori militat a ſuſceptionibus litium, actu negotiorum forenſium, venditione mercium prohibetur humanis legibus: quanto magis, qui fidei exercet militiam? Hæc Ambroſius, Paria ſancit Conc. 1. Carthaginenſe can. 7. & Lateranenſis canon allegatus in *c. penult. de vita, & honeſtate Cler.*

Chalcedonenſis can. 4. Monachus damnat *περιόντας ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν*, *concurſantes temere per civitates*. Cui ſimilis eſt canon 42. Synodi Quini-ſextæ, coerceri jubens ab Epiſcopis Eremitas ſubjectionis jugo ſolutos, & vagos. Quod idem providetur quoque *cap. quanto, de offic. jud. ord.* & Francica conſtitutione Caroli IX. in Comitiis Aurelianenſibus art. 11. Idem præterea Chalcedonenſis Canon quartus quibuſcumque Monachis prohibet Eccleſias, vel Oratoria conſtruere injuſſu Epiſcoporum, quibus etiam jubentur eſſe ſubditi, & morigeri ſub excommunicationis interminatione: mandat autem Epiſcopis, ut Monaſteriorum curam getant. Similes juris antiqui diſpoſitiones continentur *in cap. nemo Eccleſiam de conſecrat. diſt. 1. cap. authoritate de privileg. in 6. & Juſtiniani autheu. de Eccleſiaſt. titulis §. ſi quis autem. Et authent. de Monachis* §. 1. Et ſpeciali *authen. ut nullus fabricet domos Oratorii præter voluntatem Epiſcopi* §. 1. Vide inferius etiam annotata ad Concilium Arelatenſe tertium. Concilium Agathenſe canon 58. cellulas novas, aut congregatiunculas Monachorum abſque notitia Epiſcopi prohibemus inſtitui. Dixitque Bernardus Abbas *epiſt. 24.* ad Henricum Senonenſem Epiſcopum, *Certus ſum ego Monachus, & Monachorum qualiſcumque Abbas, ſi, mei quãdoque Põtificis excutere a propriis*

cervicibus jugum tentavero, quod Satanæ mox tyrannidi me ipſum ſubjicio. Ibidemque ſuum aperit ſenſum circa Pontificalis in Abbatibus inſignia. *Abbates (*ait*) aperte indicant quid cogitent, dum multo tempore, ac pretio Apoſtolicis adeptis privilegiis per ipſa ſibi vindicant inſignia tẽporalia, utentes & ipſi more Pontificum mitra, annulo, atque ſandaliis. Sane ſi attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret profeſſio: ſi miniſterium, ſolis liquet congruere Pontificibus. Profectò eſſe deſiderant, quod videri geſtiunt, meritoque non queunt Epiſcopis eſſe ſubjecti, quibus tā ſe comparant deſiderio. Quid ſi & nomen eis conferre poſſet privilegiorum authoritas, quanto putas auro redimerent, ut appellarentur Pontifices? Quo iſta o Monachi? ubi timor mentis? ubi rubor frontis? qui unquam probatorum Monachorum tale aliquid, aut verbo docuit, aut reliquit exemplo*: Ita Bernardus. Hoc idem ſancivere Patres Trident. *ſeſſ.* 23. *de ref. cap.* 3. his verbis. *Nec de cetero ſimilia loca erigantur ſine Epiſcopi, in cujus diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta.*

Canon 6. vetat, quemquam ordinari Clericum, niſi cum deputatione miniſterii ad certam Eccleſiam. Conſulito ſuperius Nicænum Canonem 15. cum ibi annotatis.

Canon 9. obſervatu digniſſimus eſt, qua parte decernit, ut qui adverſus Metropolitem habet querelam liberum ei ſit judicio experiri, vel apud ἐξαρχὸν, (ita primatem Græci vocant) vel apud Patriarcham. Quod idem repetitur & in Can. 17. Itaque ſupra Epiſcopos infimarum ſedium conſtituti quidem erant totius Provinciæ Metropolitani, ſupra Metropolitanos Exarchæ ſive primates, utpote pluribus præfecti Provinciis. Denique ſupra Exarchos, ac primates eminebant Patriarchæ, ſic tamen ut quæ inferioris gradus Epiſcopis in proprios ſubditos competebat poteſtas, & juriſdictio, nihil pateretur detrimenti ex Præſulum ſuperioris gradus authoritate, ſalvo tamen appellationum jure.

re. Pari ratione Hormiſda Pontifex ſummus *epiſt.* I. Remigio Remenſium Epiſcopo vices ſuas per univerſum Chodovæi Regnum committens, & S. Gregorius Papa jus idem attribuens Virgilio Arelatenſium Epiſcopo, expreſſe proteſtantur, nihil velle detractum de priſtinis Metropolitanorum ſingularum in ſuas Provincias juribus. Epheſinus quidem in Aſiana diœceſi, Cæſarienſis in Pontica, Theſſalonicenſis in Macedonia, & Illyrico, denique Perinchi (quam ut ſcribit Ammianus Marcellinus l. 27. poſteritas Heracleam dixit) Exarcha Thracię rexit Eccleſias, antequam hoc illi jus Byſantinus præripuiſſet Epiſcopus. Tales itaque Exarchi erant in Oriente: Epiſcopus Epheſinus, Cæſarienſis, Theſſalonicenſis, aliique, quos commemorat Gelaſius Cyzicenus *l. 2. c. 27.*

Notandum quoque ad hunc canonem circa vocem Exarchi diœceſeos. Hoc nomen diœceſeos amplioris olim fuiſſe poteſtatis ſignificationem, eo quod ſub ſe plures Provincias complecteretur; quemadmodum & Archiepiſcopi nomen, quod iis ſolis competebat Prçſulibus, qui integræ alicui diœceſi, hoc eſt pluribus Provinciis præeſſent, nimirum Patriarchis, & Exarchis; tametſi Metropolitano Epiſcopo nomen Archiepiſcopi attributum etiam legatur in Synodo Sardicenſi can. 6. Reſumito quę ſuperius diximus ad Conſtantinopolitani Conc. can. 6. quo etiam decernitur, ut in Epiſcopi accuſatione poſſit a Provinciali Synodo recurri ad Diæceſis Synodum, utpote majorem. Simile plane ſanxit Pelagius I. *epiſt.* 21. ut a Metropolitana Sede, vel a Provinciali Synodo recurrendi poteſtas ſit ad majorem ſedem, aut Synodum, ita tamen ut majores ſemper quæſtiones ad Apoſtolicam Sedem referantur.

Can. 10. prohibet, Clericum ordinari in duabus ſimul Eccleſiis, aut ab una in aliam tranſire; quod ſi fecerit per gloriæ inanis, aut avaritiæ cupiditatem, ſtatuit eſſe a ſecunda Eccleſia removendum, & ad priorem Eccle-

Q 2 ſiam

ſiam reducendum. Quod idem repetitur hujus Synodi Can. 2. quod ſpectat ad prohibitionem duarum ſimul Eccleſiarum, ſeu ut vocant beneficiorum, ac præbendarum eam innovat Synodus Nicæna 2. Can. 15. quem inferius exquire, in eo enim fuſius hanc pertracto quæſtionem.

Canon 11. cavet, ne litteras commendatitias pauperibus peregrinantibus Epiſcopi concedant, ſed ſolum pacificas: reſerventque commendatitias ſolis honorabilibus perſonis, quarum virtus perſpecta explorataque ſit.

Can. 14. nuptias inhibet cum perſona infideli, & hæretica, niſi promittat converſionem ad Catholicam fidem. Sic etiam Synodus Laodicæna Can. 10. non oportet (inquit) eos, qui Eccleſiæ ſunt, filios indiſcriminatim cum hæreticis matrimonio conjungere. Eodemque can. 31. non oportet cum omni hæretico matrimonium contrahere, vel dare filios, ut filias ſed, magis accipere, ſi ſe Chriſtianos futuros polliceantur, Conc. pariter Agathenſe can. 67. *Quoniam* (ait) *non oportet cum omnibus hæreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potius accipere, ſi tamen profiteantur Chriſtianos futuros ſe eſſe, & Catholicos.* Citatur in decreto, *c. non oportet cum omnibus* 28. *q.* 1. præterea *cap.* 18. *q.* 1. *cave gentilem, aut Judæam, atque alienigenam, hoc eſt hæreticam, & alienam a fide tua uxorem accerſas tibi.* Qui canon deſumptus eſt ex Ambroſio l. 1. de Abraham cap. 9.

Can. 15. prohibet Diaconiſſas ordinari *χειροτονεῖσθαι* ante annum quadrageſimum, eamdemque ſi poſt ſuſceptam manuũ impoſitionem *δεξαμένη τὴν χειροθεσίαν*, ſe nuptiis tradat, anathematizat una cum eo, qui eidem copulatur. En diverſas ex antiquo manuum impoſitiones ad Sacramentum Confirmationis, ad Sacramentum Ordinis, ad preces ſolemnes ſupra pœnitentes, ad abſolvendos, ac reconcilliandos pœnitentes, ad

ad conſecrandas virgines, aut Diaconiſſas, & denique ab Exorciſtis ſupra energumenos, juxta Conc. Carthaginenſe 4. can. 90.

Chalcedonenſis can. 16. ſtatuit, non licere virginibus Deo conſecratis, aut Monachis nuptias inire, & contravenientes excommunicat. Vide huc pertinentia 1. *Timoth.* 5.

Can. 19. edicit ſingulis annis Provinciales Synodos bis convocari. Vide ſuperius Nicænum can. 5. cum ibi annotatis.

Can 20. prohibet Epiſcopis alterius Epiſcopi clericum ſuſcipere, alioqui tam Epiſcopus ſuſcipiens, quam ſuſceptus clericus communione interdicuntur. Vide ſuperius Nicænum can. 15. Idem ſtatuentem quæque ibi obſervavimus.

Can. 24. prohibet fieri deinceps ſæcularia ſemel ab Epiſcopo conſecrata Monaſteria.

Can. 25 Epiſc. ſancit eſſe intra trimeſtre ab electione conſecrandos, citra caſum inevitabilis neceſſitatis. Quod idem conſtituit pariter Conc. Trid *ſeſſ.* 23. *c.* quod inferius requirito. Vult autem can. iſte Chalcedonenſis proventus Eccleſiæ viduatæ, pœnes œconomum ejuſdem Eccleſiæ intactos, ac integros reſervari. Viduatam χηρεύουσαν dicit Eccleſiam, quæ licet electum confirmatumque nondum tamen, habet conſecratum antiſtitem. Simili utitur locutione Pelagius Pontif. *diſt.* 100. *c. quoniam*, & Innoc III. *c. inter corporalia de conſer. illa* (inquit) *dicitur Eccleſia viduata, quæ licet Epiſcopum habeat, inutilem tamen habet : non quaſi ſponſum non habeat, ſed quia ſponſus ejus nondum ſit conſecratus.* Synodus vero Quini-ſexta can. 35. relato apud Gratianum 12. *q.* 2. *cap. non liceat*, ſacit, integros Eccleſiæ viduatæ fructus eſſe ſucceſſori Epiſcopo ſtatim ab ipſius ordinatione, ſeu conſecratione perſolvendos. Quod idem præſcribit S Gregorius Papa *l.* 2 *epiſtol.* 25 26. & 27. & *lib.* 3. *epiſt.* 11. In regno tamen Franciæ ex

vetuſta conſuetudine, quæ Regaliorum jus dicitur, omnes redditus fructuſque Cathedralium Eccleſiarum, & Abbatiarum, ne quidem exceptis præbendis vacantibus, quarum conferendarum plena poteſtatem haberet Epiſcopus, ad ipſius Regis dominium tranſeunt, donec Epiſcopi aut Abbates de novo proviſi Regi fidelitatem juramento obſtrinxerint. Redditus iſtos ſolet Rex ſacello Pariſienſi donare. De præbendis autem ex tempore vacantibus, pleno jure diſponere ſolet in favorem cujuſcumque ipſi libuerit. Regalis hujuſce juris antiquitas liquet ex iis diplomatis quibus aliquot Eccleſiæ Gallicanæ ab hac ſervitute eximuntur, qualia refert permulta Renatus Chopinus *lib. 1. de ſacra politia* annorum 1137. 1206. 1208. aliaque.

Diatriba de veterum Eccleſiarum ſitu, partibus, & forma.

CHalcedonenſi Conc. act. 1. refertur magnificos, & glorioſiſſimos Judices, & Senatores Synodo interfuiſſe, atque in medio conſediſſe inter concellos ſanctiſſimi altaris, ut ſuperius relatum eſt. Ad ſiniſtram vero conſediſſe Apoſtolicos Legatos, & poſtea Anatolium Conſtantinopolis Epiſcopum. A dextris autem Dioſcorum Alexandriæ, & Juvenalem Jeroſolymorum Epiſcopum. Hæc nobis occaſionem ſuppeditant pertractandi de priſca tam Orientalium, quam Occidentalium Eccleſiarum diſpoſitione. Illarum itaq; quatuor ut plurimum partes erant. Prima pars Græcis dicta *πρόναν*, erat veſtibulum arcubus, aut columnis ſuffultum, quod primum ſubeuntibus occurrebat: Hic ſtatio erat primi Ordinis pœnitentium, qui *προσκλαίοντες*, hoc eſt flentes dicebantur, quique ingreſſu Eccleſiæ interdicti, hoc ipſo loco, & ſtatu verſabantur, qui Græce

ce πρόσκλαυσις, id eſt fletus vocabatur: dicente Gregorio Neocæſarienſi Can. pœnit. 11. ἡ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τοῦ εὐκτηρίου. Fletus eſt extra portam Oratorii. Qui ritus ſervabatur etiam, dum vel in cœmeteriis, vel in privatis ædibus collectæ fidelium celebrabantur, deſeviente Gentilium perſecutione. Secunda pars Eccleſiæ dicebatur ναῦς navis, ſeu gremium. Hæc pars muro, vel tabulato in duas per longitudinem partes ſecabatur uſque ad locum, qui Græcis ἄμβων Latinis pulpitum appellabatur. Ad eam quæ ingreſſuris ſiniſtra erat partem fœminæ, ad dexteram viri conveniebant. De iſta ſexuum ſejunctione agit Clemens *l. 2. conſtit. Apoſt. cap. 61.*

Prima navis pars, quæ ingredientes primum ſuſcipiebat νάρθηξ narthex denominabatur, ubi ſtatio aſſignata erat pœnitentibus ſecundi ordinis, qui ἀκροώμενοι audientes dicebantur: locuſque ipſe ἀκρόασις, auditio, eodem Neocęſarienſi teſtificante ἡ ἀκρόασις ἔνδοθι πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, auditio intra januam in Narthece. Iſta namque nomina fletus, & auditio, non ſolum pęnitentium ordinibus, ſed etiam aſſignatis eis locis tribuuntur. Dein ulterius, ſed tamen intra Narthecis ſpacium ſiti erant cathecumeni, & energumeni. Qui omnes finita ad populum homilia, quæ poſt lectum in miſſa cathecumenorum Euangelium pronunciari ſolebat, completiſque quibuſdam ſolemnibus ſuper ipſos orationibus, quarum meminit Laodicænus Canon 19. foras una cum pœnitentibus, audientibus, & proſtratis Diacono proclamante dimittebantur: non enim eis licitum erat ſacris intereſſe myſteriis.

Navem exinde penitus ſubeuntibus occurrebant hinc inde tranſverſi parietes, unus ex virorum, alter ex fœminarum latere: quibus in parietibus portæ erant, quarum præfectura ex parte virorum incumbebat Clericis oſtiariis, ex parte fœminarum Diaconiſſis. Has ingreſſis portas illa pars navis occurrebat, ad

quam conveniebant pœnitentes illi, qui peculiariter ὑποπιπτόμενοι, id eſt proſtrati vocabantur, ideoque ὑπόπτωσιν, id eſt proſtrationem collocat Gregorius Neocæſarienſis, ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ, intra portam navis. Ulteriorem ſtationem occupabat alter pœnitentium ordo, qui συνεστῶτες conſiſtentes dicebantur. Hi ſoli ex pœnitentibus divinis myſteriis ad finem uſque aſſiſtebant, nec tamen Sacramentalis communionis participes erant. Iſtos omnes antecedebant communicantes fideles: inter quos provectiore, & intimo navis loco verſus Sanctuarium, ex parte virorum Monachi, ex parte fœminarum ſanctimoniales virgines, aut viduæ Deo dicatæ locabantur, ut fidem facit in Hierarchia Eccleſiaſtica Dionyſius. Per navem hinc inde producebantur porticus cum arcubus, aut columnis: quod genus porticuum vocant alias. Intra porticus inſerebantur cubicula ad ſecretius orandum deſtinata, ut Paulinus commemorat epiſtol 12. ad Severum. Iſta cubicula erant ſacella, in quibus etiam altaria erigebantur.

Tertia Eccleſiæ pars ambon dicebatur, ſeu chorus muro circumſeptus, ad quem per gradus aliquot aſcendebatur. Situs erat ambon inter navim, quæ & gremium dicebatur ipſumque Sanctuarium. Suas ambon habebat hinc inde inferius alas, ex ambone Clerici ordinum inferiorum pſallebant, juxta Laodicæni Conc. can. 15. & Carthaginenſis 4. can. 10. & præſcriptum Romani Conc. anni 595. ſub S. Papa Gregorio. Ibi quoque decantabatur a Diacono ſolemniter in ſacra miſſa Euangelium: proclamabantur præterea Epiſcoporum edicta, juſſiones & cenſuræ: hic recitabantur ex diptychis fidelium, tum viventium, tum defunctorum nomina: inſuper a lectoribus Clericis legebantur ad plebem ſacri libri, inde pariter Homiliæ ad populum habebantur. Superſunt Romæ integri duo vetuſtiſſimi ambones unus in Eccleſia S. Clementis Papæ, & Martyris ad amphi-

phiteatrum, alter in Eccleſia ſanctorum martyrum Nerei, & Achillei: prior quidem ambo duo continet pulpita ſingula in utroq; latere cohærentia, cum tamen Sanctorum Nerei, & Achillei ambon unicum habeat pulpitum idque a ſe diſiunctum, & muro navis cohærens, ſed perinde antiquum.

Quatuor ut plurimum erant in ambonibus portæ, ex quibus geminę navim ſpectãtes vocabãtur ὑποπιπτώμοιεν ſpecioſæ, aliæ geminæ aditum ex ambone ad Sanctuarium aperientes dicebantur ἅγιαι πύλαι, portæ ſanctæ. Iſtarum cura, & cuſtodia Subdiaconis incumbebat, quibus prohibent Laodicæni can. 21. & 22. ab his januis diſcedere, atque in Sanctuarium, aut diaconium vetant ſe ingerere.

In Eccleſiis Græcorum locus erat amboni, & Sanctuarium intermedius, qui nunc, σωλεῖον, nunc σωλεῦς legitur appellatus, aut σωλέα, eratque ipſo ambone, ſeu choro gradibus aliquot altior. atque eo uſque procedebant ad Euchariſticam communionem illi qui Sanctuarii prohibebantur ingreſſu, ſcilicet quicumque fidelium non erant de ſacro clero, vel ipſi etiam ſacri Cleri, qui ob aliquam culpam redacti fuerant ad laicam communionem. Solea itaque interiacebat inter ambonem, & Sanctuarii cancellos, in quibus Cancellis apud Græcos erant ſacræ portæ. Mihi quidem adhuc incompertum eſt, utrum tempore hujus Chalcedonenſis Conc. ſenatus, qui ante cancellos conſidebat, eſſet intus, an extra cancellos, in Sanctuario, an in ſolea. Utrobique enim dici potuit, fuiſſe ante Sanctuarii cancellos. Ipſos vero Epiſcopos ſtatim magna ex parte, quantum locus capere poterat non dubitarim conſediſſe intra Sanctuarium.

Quarta demum Eccleſię pars diverſimode vocabatur: apud Latinos quidem Sanctuarium, Secretariũ, Tribunal, Sancta Sanctorum: apud Græcos autem ἱερατεῖον, ἱερὸν βῆμα, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἁγιαστήριον, θυσιαστήριον.

Erat

Erat vero pars Eccleſiæ ſacratiſſima, & penitiſſima. Hujus in medio ſitum erat ſub tabernaculo altare primarium, in quo Sacerdos ſacrum faciens ſtabat facie ad populum converſa. Quo etiam ſitu pleraque Romę adhuc viſuntur altaria præcipua, nimirum quinque ſingularum baſilicarum præcipuarum, quæ Patriarchales nuncupantur: Lateranenſis, Petri in Vaticano, Pauli ad viam Oſtienſem, S. Mariæ Majoris in Eſquiliis, & Laurentii in agro Verano; & præterea Cęciliæ trans Tiberim, & Sabinæ, & Alexii, & Pancratii, & Euſtachii, & Nerei, & Achillei.

Tabernaculum vero ſuperpoſitum altari primario erat fornix lapidea, aut ex metallo quatuor ſuffulta columnis, qualis etiam nunc viſitur in altaribus jam denominatis, cui nomen præterea ciborii Græce, Latineque tribuebatur, ut paſſim legimus in libro Pontificali Anaſtaſii. Germanus ſimiliter Conſtantinopolis Epiſc. κιβώριον, iſtud deſcribit, & quatuor columnis, & ſuper impoſita teſtudine, ſeu laqueari conſtare ſcribit, ita ut quatuor columnis altare ambiretur, teſtudine vero ſuperne operiretur. Quin & huic voci Græcam etymologiam aſſignat, κιβ, ſeu κιβωτὸς, ideſt arca, & ὡρᾶν quod eſt videre, quaſi ſit arca viſionis, ſeu manifeſtationis Domini Salvatoris. Latini vero a cibo deducunt. Ideſt vivifico Euchariſtiæ pane, quo nutrimur ad vitam æternam. Simili modo ſacri veſtitus laciniam vocant orarium Græci Latinique, iſti quidem ab oratione, illi ab ὡρᾶν, quod eſt obſervare, ut ait Balſamon Græcus ſcriptor, eo quod hujus elevatione ad Clerum ſeu chorum Diaconus Sacrificio adminiſtrans ſignum det eorum, quæ a choro, vel agenda, vel pſallenda ſint, ideoque diligenter obſervetur a choro. Atque hanc apud Græcos ſignificandi per orarii elevationem ritum a Diacono ad Chorum ſe vertentem perſpeximus in ſolemnibus liturgiis, quæ Romæ a Græcis celebrantur in Baſilica S. Athanaſii.

Sanctuarium undique per circuitum obſepiebant cancelli, quorum mentio eſt in hac Synodo Calcedonenſi. Euſebius etiam *l.* 10. *hiſt.eccl.c.* 4. loquens de ſtructura baſilicæ Tyri a Paulino Tyriorum Epiſcopo dedicata. *Locus* (ait) *Sanctuarii in ſpeciem quadratam columnis ſublimibus eſt undique circumſeptus, quarum media intervalla incerſtitiis ligno inſtar retis, aut tranſennæ cancellatis in mediocrem, & æquabilem longitudinem porrectis circumcluſa.* Additque altare in Sanctuarii meditullio ſitum eſſe.

Idemque ſcribit in primo hujus templi ingreſſu fuiſſe fontes, quibus abluerent ſe ingreſſuri: additque templi portas ſpectaſſe ad orientem ſolem. Igitur Sacerdos ex altari facie ad populum verſa, ſpectabat orientem. idemque autor *l.* 3. *vitæ Conſtantini c. cap.* 36. deſcribens fundatam a Conſtantino Eccleſiam in ipſo Dominicæ reſurrectionis loco, tres ejus portas dicit poſitas ad ortum fuiſſe: & ſubinde c. 37 (ait) *portis ex adverſo erat fornix orbis dimidiati, & cœli circuli ſpeciem adumbrans in ſummo Sanctuario in orbem ductus, quem duodecim columnæ Salvatoris Apoſtolorum numero pares tanquam corona cingebant.* Hæc Euſebius. Templi quoque Salomonis anterior facies proſpectabat orientem, ut multis locis tradit Joſephus, & ex eo Franciſcus Ribera in opere ſuo de templo Judaico.

In Sanctuario præter intermedium altare geminæ hinc inde menſæ collocatæ erant, quales etiam nunc marmoreæ conſpiciuntur in Sanctuario commemoratæ Martyrum Nerei, & Achillei Eccleſiæ. In ea quę ad lævam erat, reponebantur vaſa ſacra cum ſuis velis, ſimulque panis, partim conſecrationi ſacræque communioni deſtinatus, partim Eulogiis poſt Synaxim diſtribuendis, menſam iſtam Græci πρόθεσιν, ideſt propoſitionem, & διακόνιον vocant, cujus acceſſum Subdiaconis interdicit, nec non ſacrorum vaſorum contactum Synodus Laodicena Can. 21. In altera ad dexte-

teram erecta menſa reponebantur ſacra Epiſcopi, aut Sacerdotis ſacrificaturi veſtimenta.

Per interiorem Sanctuarii circuitum diſpoſitæ erant exhedræ pro ſacerdotibus, & his ſublimior Cathedra Epiſcopalis in medio, ac imo Sanctuarii hemicyclo ex adverſo altaris, adeo ut ſedens Epiſcopus, & altare, & populum recta proſpiceret. Hujuſmodi cernitur ſolium in illo Sanctorum Nerei, & Achillei Sanctuario, ex quo olim S. Gregorius Papa, ut ipſe de ſe perhibet ſermonem ad populum habuit. Propter quæ venerande antiquitatis veſtigia ſedulo admonuit inſculptis marmori litteris nunquam ſatis laudatus ejudem titularis Cardinalis Cæſar Baronius, ne quis poſthac iſtius Eccleſiæ ſpeciem immutaret, aut lapidem moveret: cujus etiam curam, atque miniſterium ſacerdotibus Oratorii Sanctæ Mariæ dictæ in Vallicella fecit attribui. Iſta vero Pontificia ſedes tribus eſt elevata gradibus ſupra contiguas hinc inde diſpoſitas marmoreas exhedras. De cathedra Epiſcopi ſic ſcribit Auguſt. in Pſalm. 126. Quomodo vinitori altior locus fit ad cuſtodiendam vineam, ſic & Epiſcopis altior locus factus eſt, & de iſto alto loco periculoſa redditur ratio. Liturgia quoq; Chryſoſtomi ſedem Epiſc. vocat *ἄνω τὴν καθέδραν* quæ ſurſum eſt cathedram. Clemens *l. 2. conſt. Apoſt. 61*. Similiter dicit in medio Sanctuarii ſedere Epiſcopum (id eſt in medio penitioris parietis qui Sanctuarium a tergo ambit) & clerum ſacrum ad ejuſutrumque latus ſedere.

Veruntamen ex iſta cathedra, quæ divinis officiis inſerviebat, non ſermocinabantur Epiſcopi ad populum: neque ex ambone niſi minores Sacerdotes: ſed quando Antiſtes habiturus erat ſermonem ad plebem, apponebatur ei cathedra ſupra celſiorem altaris gradum e regione navis. Eaque conſuetudo vigebat, tum in orientalibus, tum in occidentalibus Eccleſiis. Gregorius enim Nazianzenus *orat. 150.* ait ſe concionante

can-

cancellos vim paſſos a confluente multitudine avida verbi Dei , *καὶ ἡ βιαζομένη κιγκλὶς αὐτῷ τοῖς περὶ λόγον ὠθιζομένοις*. Cancelli autem intra ambonem erant , Sanctuarium circumſepientes . Et de Chryſoſtomo Socrates prodit quaſi rem illi a cæteris Epiſcopis peculiarem, quo facilius audiri ab univerſa plebe poſſet, accedere ſolitum ad ambonem , ut inde concionaretur . Prudentius vero in carmine de Hyppolito martyre , ubi ejus Baſilicam deſcribit ita canit .

Fronte ſub adverſa gradibus ſublime tribunal
Tollitur , Antiſtes prædicat unde Deum .

Et Sidonius Apollinaris in carmine Euchariſtico ad Fauſtum Epiſcopum ait .

Seu te conſpicuis gradibus venerabilis aræ
Concionaturum plebs ſedula circumſiſtit ,
Expoſitæ legis bibat auribus ut medicinam .

Supra memoratus Clemens meminit duorum , ut appellat paſtophoriorum , quæ ſolebant intra Eccleſias extrui , quorum pariter mentio apud Paulinum ſub nomine Secretariorum , quæ dicit eſſe ad abſidem in *epiſt. 12. ad Severum* . Cum vero abſis peculiariter diceretur fornix ; ſeu arcus ipſum ſanctuarium superne coronans , colligitur inde , duo illa paſtophoria , ſeu ſecretaria fuiſſe ad utrumque ſanctuarii latus collocata , quorum unum inſerviebat ad recondendam (ut aliquibus viſum eſt) ſacratiſſimam Euchariſtiam : aut : ut eſt aliorum opinio , erat ipſa quæ nunc vocatur ſacriſtia , & olim ſecretarium : quod nomen attribuebatur quoque ſanctuario , ut diverſis teſtimoniis paulo poſt comprobabitur : Græce quoque ſacriſtia vocari ſolebat *σκευοφυλάκιον* , & cui ejus cura incumbebat Græce *σκευοφύλαξ* Latine ſacriſta, cuſtos, & ędituus. Alterum paſſophorium , ac ſecretarium inſerviebat recondendis ſacris , & Eccleſiaſticis libris : teſtatur enim Paulinus, ſe quod ad levam erat ſecretarium , hoc inſcripſiſſe diſticho .

Si

Si quem ſancta tenet meditandi in lege voluntas,
Hic poterit reſidens ſacris intendere libris.

Antequam verus Vaticana Baſilica renovaretur, qualis nunc cernitur, erat in ea juxta ſacriſtiam a latere confeſſionis Apoſtolorum Petri, & Pauli Bibliotheca ipſius Baſilicæ, ut conſtat tum ex ipſius veteris Eccleſiæ Ichonographia æri inciſa, tum ex libro Ioannis Severani de ſeptemurbis Eccleſiis. Idemque Paulinus de altero ſecretario ad templi dexteram a ſe deſcripti ſito teſtatur a ſe poſitum in eo aliud diſtichum.

Hoc loco eſt veneranda penus quo conditur, & quo
Promitur alma ſacri pompa miniſterii.

Locus itaque, ſub quo ſacra recondebatur Euchariſtia ſolebat antiquitus, ut plurimum, eſſe armarium ad latus Sanctuarii, ut colligi poteſt ex prædicta menſione paſtophoriorum, & ſacrariorum, ſeu ſecretariorum apud Clementem, & Paulinum. Conc. Turonenſc. 2. can. 3. prohibet in imaginario ordine componi Corpus Domini, ſed conſtituit in altari reponi ſub crucis titulo. Poterat eſſe loculus apte diſpoſitus in illa crucis mediana parte qua ſe duo ligna committebant, ut ita verum Chriſti corpus eſſet loco imaginis crucifixi. Aut certe titulus crucis pro ipſamet cruce hoc loco uſurpatur, ut velit Synodus Euchariſtiam recondi intra loculum in altaris medio ſub cruce ipſa.

Alibi Sacramentum reponi, & aſſervari ſolebat intra ſuſpenſam ſupra ſacrum altare columbam ex auro, vel argento, ut colligitur ex ſupplici libello, quem Oecumenicæ Synodo quintæ obtulerunt Clerici, & Monachi Antiocheni act. 1. quærentes de Severo pſeudo-Patriarcha hæretico, eumque accuſantes, quod aureas columbas ſuper altaria ſuſpenſas, & alias argenteas ſuper baptiſteriorum fontes auſu ſacrilego diripuiſſet. Legimus in Baſilii vita, quæ Amphilochio falſo aſcribitur, columbis argenteis includi ſolitam fuiſſe in templis, atque aſſervari Euchariſtiam. Qui ritus ſuſpen-

ſpendendi vaſculo divinam incluſam Euchariſtiam, quæ ſerico funiculo nunc elevabatur, nunc demittebatur ad populum communicandum, in aliquibus primariis Galliarum Eccleſiis ad noſtram perduravit ætatem, ſed jam inolevit. Extat Venantii Fortunati carmen de turri, quam Felix Bituricenſis præſul ex auro fabricari curaverat,ad condendum in ea divinum Sacramentum. Is vero Felix Synodo iſti Turonenſis ſecundæ legitur ſubſcriptus. Aſſervatæ in templis Euchariſtiæ ſuppeditat exemplum (ut alia omittam (Optatus Milivitanus *lib.* 2. *contra Parmenianum* in illo Donatiſtarum ſcelere, qui facta in Catholicorum Eccleſiam irruptione, depromptum inde Sacratiſſimi Dominici Corporis Sacramentum canibus devorandum projecerunt, ſed canes ultrici dente atque efferata rabie non Euchariſtiam,ſed ſacrilegos dilaniarunt. Clemens Papa epiſt. ad Jacobum fratrem Domini meminit pariter aſſervationis fragmentorum divini Sagramenti intra Sacrarium.

Ut unde digreſſi ſumus regrediamur ad ſecretarium, ea quidem voce res diverſæ ſignificantur. Primum enim apud Juriſperitos uſurpatur pro ſecreto judicis auditorio, ubi ſeorſim, tum partes, tum teſtes audiebantur & lis ſeu cauſa occulte inſtruebatur, ac diſcutiebatur. Apud Eccleſiaſticos vero ſcriptores diverſa connotat: nunc ipſum conclave in quo vaſa ſacra, & alia ad ſacrificium ſpectantia, omniſque ad templi cultum, & ornatum pertinen ſupellex aſſervatur. Nunc etiam illam Sanctuarii partem in qua vaſa, velaque, & indumenta ſacra ad ſacrificium decenter apparabantur. Nunc demum pro toto ipſo ſanctuario uſurpatur. Nam ut ordiar ab hac ipſa Synodo Chalcedonenſi. Liberatus Diaconus in breviario c. 13. vocat ſecretarium Eccleſiæ S. Euphemiæ, locum in quo Synodus iſta congregata fuit. Gregorius Papa *l.* 2. *epiſt.* 54. Eccleſiæ Sanctuarium ſimiliter ſecretarii nomine deſignat. Quod

idem

idem exprimunt complurium Conciliorum priſcorum acta, 3. enim Carthagine habitum initio inſcribitur in ſecretario Baſilicę reſtitutæ. Et 4. Carthaginenſe ſimiliter in ſecretario. Et 6. Carthaginenſe in ſecretario Baſilicę Fauſti. Et 7. Carthaginenſe in ſecretario quoque Baſilicæ reſtitutæ. Et Milevitanum in ſecretario Baſilicæ. Et Africanum plenarium in ſecretario Baſilicæ Cæſarauguſtanum in ſecretario. Arelatenſe 2. can. 15. diſerte ſecretarium nominat ipſum ſanctuarium.

Similiter vox *βῆμα* duplicem habet Eccleſiaſticam ſignificationem, ſecluſis ejus aliis apud profanos ſignificatis. Nam præterquam quod ſanctuarium communius ſignificat, uſurpatam lego & pro ambone: vocis quippe origo ac etymon locum denotat, ad quem per aſcenſum pertingitur *παρὰ τὸ βαίνειν*, atqui, & ad ambonem, & ad ſanctuarium gradibus conſcendebatur; unde ambon *παρὰ τῦ ἀναβαίνειν*, ab aſcendendo. Ideoque Gregorius Nazianz invectiva 1. in Julianum, poſtquam meminit hunc Apoſtatam, ac militiæ Chriſtianæ deſertore, fuiſſe olim Eccleſia clericum lectorem ſubjungit, *ἐ τῦ μεγάλυ βήματος ἠξιώμενον τιμῆς*, loquens de ambone ex quo intra Eccleſiam legerat. Et forſan *μέγα βῆμα*, ut hic loquitur Nazianz. ambonem proprie denotabat, ſicut *ἅγιον βῆμα* ſoli quadrat ſanctuario, quo nullatenus lectoribus aut Clericis necdum ſacris, licebat tempore divinorum officiorum accedere.

Quam rem perſpicue docet Laodicænæ Synodi canon. 19. quo ſolis permittitur ſacris clericis Sanctuarium ingredi, & ibi communicare. Quæ utique ne ipſis quidem Subdiaconis licere declarat eadem Synodus can. 21. & 22. Concilium vero Bracarenſe primum can. 1. placuit, ut intra Sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis viris, aut mulieribus, niſi tantum Clericis, ſicut antiquis Canonibus ſtatutum eſt. Ex iſto Concilio Bracarenſi, & ex ſecundo Turonenſi can. 4. apparet aliquid in occiden-

dentalibus Eccleſiis remiſſum de illa veteri orientalium diſciplina, cum hi Canones occidentales a Sanctuario ſolos laicos arceant, & Clericos indiſcriminatim admittant. Porro præfatus can. 4. Turonenſis ſecundæ Synodi ſancit, *ut laici ſecus altare in quo ſacra myſteria celebrantur, inter Clericos, tam ad vigilias, quam ad miſſas ſtare penitus non præſumant, ſed pars illa quę a căcellis verſus Altare dividitur, choris tătum pſallentium pateat Clericorum. Ad orandum vero, & communicandum laicis, & fœminis ſicut mos eſt pateant Sancta Sanctorum.* Hæc tamen poſtrema Canonibus verba prioribus aperte contradicerent, niſi hoc ſenſu exponas patere laicis, & fœminis Sancta ſanctorum reductis ad proſpectum velis temporibus orationi, aut myſticæ communioni deſtinatis, ſed non ad introgrediendum.

Baptiſterium ſolebat eſſe non intra, ſed extra Eccleſiam, ut fidem facit Paulinus, qui Præfata ſæpius epiſtola 12. refert baptiſterium a ſe inter duas Baſilicas exſtructum. Cyrillus pariter Cathec. myſtag. 1. ſolitum conſtrui teſtatur baptiſterium extra Baſilicas ad vicina ipſis atria εἰς προαύλιον οἶκον, & ſane ipſi baptiſmatum ritus quod ibid. deſcribit illud neceſſario præſupponunt. Horum priſca monumenta quibuſdam ſuperſunt locis: ut Romæ ad Lateranenſem Baſilicam baptiſterium Conſtantinianum, & in primariis Tuſciæ civitatibus Piſis, & Florentia Metropolitanarum Eccleſiarum baptiſteria ſejuncta nunc quoque cernuntur ab ipſis Eccleſiis.

Serius in Eccleſiarum uſum receptum fuit, ut fidelium cadavera intra templorum ambitum ſepelirentur, præterquam eorum quos Eccleſia publico cultu veneratur. Reliquorum autem fidelium in publicis cæmeteriis, aut atriis templi condebantur: Epiſcopos tamen in ipſis Eccleſiis tumulari mos fuit, ut teſtatur Sozomenus *lib. ſecundo cap ult.* in quo ſcribit quoque Magnum Conſtantinum fuiſſe in Eccleſia Conſtan-

R tino-

ſtinopolis ſepulcro conditum, quam ipſe idem in memoriam, & cultum ſanctorum Apoſtolorum extruxerat. Verum non in alia templi parte ſepultus eſt Conſtantinus, quam in veſtibulo, quod idem cenſendum pariter exiſtimo de Epiſcopis. Liquet vero ex Chryſoſtomi *Hom. 26. in 2. Corinth.* ſic loquente, Conſtantius Auguſtus Conſtantium Magnum ingenti honore ſe affecturum exiſtimavit, ſi in veſtibulis collocaret Piſcatoris; quod enim in Regiis janitores ſunt regibus, id in ſepulcro Reges ſunt piſcatoribus, & præclara ſecum agi putant, ſi janua ipſis aſſignetur veſtibularis. Concilium Bracharenſe primum anni 572. can 36. prohibet, intra Baſilicas, ſepeliri fidelium cadavera. Inſuper Conc. Varenſe citatum in decreto *cap. præcipiendum 13. q. 2.* jubet extra Eccleſias ſepulturæ mandari fideles defunctos, ſed vel in porticu, vel atrio, vel in exhedris: quo nomine hic intelligito loca illa, quæ vulgo clauſtra dicuntur. Simile injungit Conc. Tiburienſe can. 17. allegato a Gratiano *c. nullus laicus de conſecrat. diſt. 2.* Idem jus edicitur pariter *l. 2. c. de Sacroſ. Eccleſ.* Scripſit tamen ad Paulinum Nolanum Epiſcopum Auguſtinus libellum de cura pro mortuis gerenda, ab ipſo Paulino interpellatus, a quo petierat pia quædam matrona, ut permitteret defuncti filii corpus in ſancti confeſſoris Felicis Baſilica deponi, ſic autem reſpondet Auguſtinus: *Quod vero quiſque apud memoriam martyrum ſepelitur, hoc tantum mihi videtur prodeſſe defuncto, ut commendans eum etiam martyrum patrocinio, affectus pro illo ſupplicationis augeatur.* Nullum tamen de hujuſcemodi ſepultura Conc. Paulino ſuggerit Auguſtinus. Gregorii Papæ ſæculo jam invaluerat conſuetudo intra Eccleſiam ſepeliendi, ut conſtat ex *lib. 2. Dial. cap. 23. & l. 4. capit. 51. 52. 53. & 54.* Perhibet Gregorius Turonenſis Chlodoveum I. Chriſtianum Francorum Regem (qui anno Chr. 511. obiit) ſepultum fuiſſe in ſanctorum Apoſtolorum a ſe fundata Baſilica: fortaſſe vero id

at-

attributum fuit prærogativæ regalis dignitatis.

Denique fontes etiam præ foribus Eccleſiarum exſtrui ſolitos, in quibus ingreſſuri fideles faciem manuſque abluerent, fidem faciunt antiqui Patres Clemens Papa *l. 8. conſtit. Apoſt. c. 58.* Tertullianus *de oratione cap. 11.* Euſebius *l. 10. Hiſt. Eccl. cap. 4.* Paulinus *epiſt. 12. ad Severum.* Chryſoſtomus *Homil 72. in Joan.* & alibi. Quorum fontium vice nunc apponuntur in ipſo Eccleſiæ aditu vaſa benedictæ aquæ, ſicut in templis Gentilium ingredientibus luſtrales aquæ aſpergebantur, ut (ne extra Eccleſiaſticos libros pedem efferamus, nec teſtimonia conquiramus ethnicorum) refert Theodoritus *l. 3. Eccl. hiſt. cap. 5.* & Sozomenus *l. 6. cap. 6.* dum præclaram Valentiniani (qui poſtea Romano potitus eſt Imperio) confeſſionem ſub Juliano factam referunt. Opportuni præſertim erant illi, præ foribus Eccleſiarum conſtituti fontes præſertim viris communicaturis, ut manus lavarent quibus Sacramentum excepturi erant. Ideo enim admonet Auguſtinus *ſerm. 252. de Temp.* ut viri manus abluant priuſquam ad ſacram communionem accedant. Illam enim fœminæ non nuda manu, ſed linteo quod Dominicale dicebatur excipiebant; ideoque non ei neceſſe erat manus abluere.

CONC. ARELATENSE III.

Quarto a Synodo Chalcedonenſi anno, & Chriſti Epochæ 455, ſub Leone primo Papa coegit Arelatenſe Concilium Ravennius Arelates Epiſcopus in cauſa Theodori Epiſcopi, qui dum juriſdictionem, & viſitandi jus in Lirinenſe Monaſterium exequi vellet, obſiſtente Abbate Fauſto repulſus eſt, qui ut dicit Sidonius Apollinaris carmine ad ipſum Fauſtum Ma-

ximi ſucceſſor bis fuit, primum in Abbatia Lirinenſi, poſtremo in Epiſcopatu Regienſi provinciæ Narbonenſis ſecundæ, quique Semipelagiani dogmatis præcipuus propugnator extitit: cujus ob eam cauſam libros damnavit Romana Synodus ſub Gelaſio primo. Grave ſcandalum ex illo Monachorum cum Epiſcopo conflictu obortum eſt. Rogatur a Conſilio Theodorus ut hanc offenſam Fauſto condonet: deinde hic ſapienter ab Epiſcopi juribus diſcernuntur Abbatis jura.

Statuitur igitur ut Clerici Monachi a nullo quam a Theodoro ejuſque ſucceſſoribus ordinari valeant. Atque ab eo ſolo Chriſma requirant. Confirmationis Sacramentum ab eo ſolo ſuſcipiant, Peregrini Clerici nulli citra ejus arbitrium ad communionem, & Eccleſiaſticum miniſterium admittantur. Laici porro Monachi ad ſolam Abbatis directionem, regimenque pertineant. Nec eorum quemquam Epiſcopus in clerum, vel ad ordines promoveant, niſi Abbate id poſtulante. Require ſuperius canon. 4 Chalcedonenſem cum ibi annotatis, quibus & iſta, & quæ ſequuntur adjicimus.

Veterum etiam Monachorum ſub Epiſcopis ſubjectio, non tantum aſtruitur Canone Chalcedonenſi aliiſque teſtimoniis, quæ illuc congeſſi, ut Dionyſii *Eccleſ. Hierar. cap.* 6. Bernardi Abbatis, aliiſque, ſed etiam Papæ Adriani ſecundi *epiſtol.* 27. ad Carulum Calvum Francorum Regem his verbis *Omne Monaſterium in poteſtate Epiſcopi conſiſtere habet, juxta Canonicam authoritatem. Et quia hoc tranſgreſſum, ideo plurima monaſteria habentur deſtructa.* Quod idem verbis eiſdem reperitur ejuſdem Papæ ad eundem Regem *epiſtol.* 30. Concilii quoque Aurelianenſis primi Canon 21. ſtatuit *Abbates ſubeſſe Epiſcoporum authoritati, ac poteſtati, & ab iis ſi deliquerint eſſe corrigendos.* Hæc vero non a me ideo adducuntur, ut exemptionibus obſiſtam, quas poſterioribus ſeculis regulares a ſuprema ſede impetraverunt, ſed ut

meum

meum proſequar toto hoc opere inſtitutum veteres Eccleſiæ ritus, Canones, & inſtituta indagandi, ut dignoſcant lectores qualis fuerit prior, aut poſterior Eccleſiæ multis in rebus diſciplina. Quia tamen graviſſime diſceptabatur quatenus pertingere regularium immunitates, cum iſti eas ultra præſcriptos limites proferrent, has ſingillatim controverſias diremit, definitque accuratiſſime Gregorii Papæ XV. conſtitutio, quæ incipit, *Inſcrutabili*. Ad quam ut normam inviolabilem ſubſequentes Summi Pontifices Urbanus VIII. Innocentius X. Alexander VII & Cardinalium Congregationes de regularibus cum eædem concertationes recrudeſceret, ſuas omnes conſtitutiones decreta, & judicia conformarunt. Circa hæc quoque provide ſanxerunt Patres Trid. *ſeſſ.* 5. *de refor. c.* 2. item *ſeſſ.* 23 *cap.* 15 præterea *ſeſſ.* 24. *c.* 4 necnon *ſeſſ.* 25 *cap* 3. in fine, & c 5. inſuper c. 7. & ſeptem ſequentibus capitibus.

CONC. AGATENSE.

CElebratum Agathenſe Concilium fuit Chr. anno 506. ſub Papa Symmacho. Eſt vero Agatha Provinciæ primæ Narbonenſis vetus oppidum, coloniæ Maſſilienſium. Congregatum eſt Concilium, & venia Viſigothorum Regis Alarici ſecta Ariani, qui non ſolum Hiſpaniæ, ſed etiam provinciis Galliæ Aquitanicæ, & Narbonenſi dominabatur, quas pater ejus Euaricus vi armorum invaſerat. Tametſi vero, & pater, & filius hæretici, & Catholicæ Religio infenſi erant, hæc tamen non obſtiterunt quin illarum partium Epiſcopi dominationis injuſtæ, & tyrannicæ jugo cervices ſubmiſerint, ut videri poteſt apud Sydonium, qui ſub Euarico Arvenorum Epiſcopus fuit, *lib.* 7.

epiſt. 6. ad Baſilium, quem Sirmundus fuiſſe probat Aquenſe in ſecunda Narbonenſi Epiſcopum: & apud Gregorium Turonenſem *lib. 2. hiſt. Franc. cap* 25. ſub filio autem illius invaſoris, & hæretici Alarico pariter Ariano videmus ſanctiſſimum præſulem Cæſarium Arelatenſem, qui huic Agathenſi Concilio præfuit, aliosque qui huc convenerunt Epiſcopos his verbis Synodum aperire: *Cum in Dei nomine, & permiſſu Regis* (Alarici) *in Agathenſem civitatem ſancta Synodus conveniſſet, & in ſancti Andreæ Baſilica conſediſſemus, ibique flexis genibus in terra pro regno ejus, & pro longævitate populi Dominum deprecaremur, ut qui nobis congregationis permiſerat poteſtatem, regnum ejus Dominus felicitate extenderet, juſtitia gubernaret, virtute pötegeret, &c.* Similiter poſtquam Maximus tyrannus adverſus religioſiſſimum, & optimum Imperatorem Gratianum rebellaſſet, Galliis per vim occupatis, Epiſcopi Gallicani pacem cum illo coluerunt: Sanctuſque Martinus Turonum antiſtes ad ipſum, ut Imperatorem, recurrit, neque ejus menſam & convictum recuſavit. Sed ipſi etiam Summi Pontifices ſubjectionem & pacem coluerunt ſub Principibus hæreticis ſimul, & Italiæ invaſoribus Odoacro, Theodorico, & hujus ſucceſſoribus Arianis, quam rem nemo in dubium revocaverit.

Profiteor quidem haud licuiſſe his ſe ſponte ſubjicere, ſi non vis major adegiſſet, ſed poſt impoſitum hujuſmodi tyrannicum jugum, propoſita docent ſanctorum Epiſcoporum, exempla, ſatius eſſe cum hujuſmodi tyrannis, ac invaſoribus violentis etiam hæreticis pacem civilem ſalva ſemper religione conſervare, ſubjectionemque politicam profiteri, (modo ne quis per adulationem, aut metum Dei mandata tranſgrediatur) quam aut ſolum vertendo proprias Eccleſias deſerere, aut rebellando, vel imprudenter obſiſtendo animum præpotentis tyranni exacerbare, atque in deterius præcipitem agere.

Sed

Sed ut ad Alaricum revertamur, refert Iſidorus Hiſpalenſis,ipſum feliciter regnaſſe ſubnixum orationibus quas Cæſarius Arelatenſis, & Quintianus Retunenſis Epiſcopi ambo ſanctiſſimi pro ejus ſalute, & felici regno ad Deum fundebant; ſed ex quo malevolorum mendaciis, & calumniis fidem adhibens ambo in exilium relegavit, tum demum fuiſſe à Clodovæo Francorum Rege victum, & occiſum. Calumniam contra Cæſarium confictam refert ejus diſcipulus Cyprianus Tolonenſis Epiſcopus, fuiſſe à malevolis accuſatum perduellionis, quaſi conſpiraſſet transferre Arelatenſem urbem in ditionem & poteſtatem Regis Burgundionum pariter Ariani. Sed meram fuiſſe calumniam, ſubſequuta Cæſarii exulis miracula, ejuſque in propriam Eccleſiam revocatio, coarguerunt. Idem poſtmodum ſimili calumnia conflictatus eſt, attentaſſe ipſum prodere Arelatem Francorum Regi Clodovæo jam Catholico, dum poſt devictum, & cæſum in acie Alaricum Franci urbem illam obſidione premebant: adeo ut Gothi, qui urbem occupabant, vinctum miſerint ad Theodoricum Italiæ Regem tunc Ravennæ, quam regni ſui caput conſtituerat, reſidentem. Sed illum Theodoricus licet Arianus honoribus, & laudibus cumulatum remiſit Arelatem liberum, in ejus accuſatores indignatus: quam latius proſequitur hiſtoriam Cyprianus in vita Cæſarii.

Agathenſis Can. 2. contumacibus Clericis qui prioris gradus (nimirum ut exponendum autumo, Sacerdotii quod anteriore dignitatis gradu præcellit reliquis ordinibus) elati ſuperbia, communionem fortaſſis contempſerit, aut Eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint, peregrina communio tribuatur: ita ut, cum eos pœnitentia correxerit, reſcripti in matricula gradum ſuum, dignitatemque recipiant. Matriculam intelligito catalogum miniſtrantium clericorum,qui alio nomine Canon dicitur. Obſervandum

hic eſt non omnes Sacerdotes quotidie miſſam celebraſſe, ſed tantum per vices. Qui porro Sacerdotes non ſacrificabant, iidem tamen divinis officiis intra Eccleſiam cujus miniſterio addicti erant, aſſiſtere, atque intra Sanctuarium de manu ejus qui miſſam celebrabat communicare debebat. Quia vero eveniebat aliquoties, ut Sacerdotes quibus diebus non ipſis obtingebant ſacrificandi vices, vel ex ſuperbia, vel ex tepiditate animi indevoti refugerent de alterius manu communicare, ſeque divinis officiis ſubtraherent, ita ſe gerentibus hæc pœna indicitur, ut reducantur ad Peregrinam communionem. Cujus pœnæ mentio quoque paulo infra fit can. 5. quo præfigitur communio peregrina Clerico illi, qui aliquid fuerit de Eccleſiæ rebus ſuffuratus.

Diſſertatio de Laica, & de Peregrina communione.

PEregrinam communionem plerique cum laica confundunt. Sane id commune habet, ut quoties Clericis inducuntur, intelligantur eſſe pœnales. In primis communio laica clericis majoribus ſive ſacris initiatis decernebatur ne intra Sanctuarium communicarent. Statuit enim Laodicænus can. 19. *μόνοις ἱερατικοῖς ἔξον εἶναι εἰς τὸν θυσιαστήριον εἰσιέναι, καὶ κοινωνεῖν. Solis licet* (non quidem Sacerdotibus, ut minus perite aliqui tranſtulerunt, ſed ut exactius vertit Dionyſius Abbas cognomento exiguus) *ſacro miniſterio dedicatis, ingredi Sanctuarium, ibique communicare*. Verumtamen in alicujus delicti pœnam ſacri clerici quandoque iſto excidebant privilegio, nec niſi cum promiſcua turba licebat eis communione ſacra refici. Iſtud enim Agathenſe Conc. decernit can. 32 *Si Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiſerit; aut chartam falſa-*

ve-

verint, aut falſum teſtimonium dixerit, ab officii honore depoſitus in Monaſterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit laicam tantum communionem accipiat. Quem Canon. inferit Gratianus *diſt.* 50. *c. ſi quis Epiſcopus*. Præterea Canon Apoſtolorum 15. vagos clericos ad laicam reducit communionem. Cyprianus ep. 52. ad Antonianum ita ſcribit de Trophimo Sacerdote in perſecutione lapſo : *ſic tamen admiſſus eſt Trophimus, ut laicus communicet*. Hoc pœnæ genus proprie depoſitio erat, hoc eſt de gradu Epiſcopatus, Sacerdotii, vel Diaconatus dimotio : ſejuncta procul ab excommunicatione quæ prorſus a divinis Sacramentis excludebat, nec non a communibus fidelium orationibus, & aliter dicebatur ſegregatio. Id comprobatur Canon. Apoſt. 25. *Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus fornicationis, vel perjurii, vel furti convictus deponatur, & non ſegregetur*. ubi græcum exemplar ait) καθαιρείσθω καὶ μὴ ἀφοριζέσθω. *Dicit enim ſcriptura, non vindicabis bis in idipſum: ſimiliter reliqui quoque clerici, &c.* Supponit ergo duplicem acceſſuram pœnam, ſi ad depoſitionem adderetur excommunicatio. Quam eamdem rationem Baſilius ad Amphilochium Can. 32. pariter adducit. Ideoque Patres quam ſæpiſſime crimen idem in clericis depoſitione, in laicis excommunicatione plectunt. Idemque Baſilius ad Amphilochium canon 3. ſic habet : *Diaconus poſt Diaconatum fornicatus a Diaconatu quidem ejicietur, in laicorum autem locum extruſus a communione non arcebitur : quoniam antiquus eſt Can. ut qui a gradu exciderunt, hoc ſolo punitionis modo plectantur*. In hoc ergo ſita eſt laica communio.

Quia vero clericis depoſitis ſolitæ (ut eas vocat Cyprianus) ſportulæ minimi præſtabantur, ſed ut plurimum ex aliorum liberalitate, aut ex proprio labore, ac induſtria victum ſibi quærere compellebantur, excluſi ſcilicet a decimis, & oblationibus Eccleſiaſticis contingebat aliquando ut ex commiſeratione ipſis Eccleſia præſtaret alimoniam, aliter tamen quam ſportu-

tulantibus, & immatriculatis clericis, nullus quippe illis ſuppeditabat annuos, aut menſtruos redditus, nullamque ex oblationibus ſortitionem, ſed utrumque præſtabat illis in dies alimenta, menſamque illis providebat eamdem cum Peregrinis fidelibus qui a proprio fuerant Epiſcopo per formatas litteras Eccleſiis commendati, ad quas peregre ibant. Atque hæc eſt meo quidem judicio communio peregrina, quæ quandoque motis ab officio, & gradu clericis indulgebatur, ut eſſent Eccleſiæ ſimul cum peregrinis fidelibus alumni. Quemadmodum factum a ſe ipſo erga Baſianopolis Epiſcopum ad Alexandrum, reſidere in ſua Eccleſia recuſantem, ſcribit ad Theophilum Alexandrinum Syneſius epiſt. 66. *In Eccleſiam quidem* (inquit) *admittere illum nolui, nec ſacram cum illo menſam communem habui; domi vero perque, ac innocentes honoravi.*

Cujus humanitatis exempla ſuppeditat Conc. Chalcedonenſe act. 7. providens ut ipſius Eccleſiæ Antiochenæ ſumptibus alatur Domnus Antiocheno Patriarchatu exauthoratus. Et ſimili modo ſuſtentationi providet Baſſiani, & Stephani, poſtquam illos Epiſcopatu ſubmovit act. 12.

Ad exemplum, & ſimilitudinem hujus pænalis peregrinæ in clericis communionis, alia vocabatur minus proprie peregrina communio, qua Epiſcopi aliique inter Sacerdotes primarii, ſeu præfecturam habentes non deponebantur prorſus a clero, ſed tantum a digniori, & ſublimiori priſtino gradu, ut tamen in gradu inferiori clericorum conſiſterent, ut Epiſcopi redigerentur ad Sacerdotum ordinem, iſti ad Diaconorum, & Diaconi ad minorum clericorum ſtationem, & claſſem. Sic enim depoſitis Epiſcopis ſubtrahebatur illa reddituum Eccleſiæ quarta pars, quam Epiſcopis ſacris Canones reſervabant, ut deinceps minora cum Sacerdotibus ſtipendia reciperent. Sacerdotes quoque illi qui præſunt, & quos Apoſtolus judicat duplici hono-

re.

te, hoc eſt ſtipendio providendos, ab hoc excidentes honore, minus ſtipendium inter Diaconos nanciſcebantur. Iſti quoque, ſed magis impropria locutione dicebantur ſuſtentari peregrina communione, tametſi victum, & ſtipendia cum inferioribus clericis ex Eccleſiæ diſtributionibus reciperent.

Hujuſce pœnalis quidem, ſed tamen mitioris diſciplinæ legimus exempla, primum in Nicæna Synodo can. 8. qui Novatianos dudum Epiſcopos ad Eccleſiaſticam unitatem redeuntes, ſi eorum loco jam fuerat aliquis orthodoxus Epiſcopus conſtitutus, edicit potiri Sacerdotis, aut Chorepiſcopi gradu, ac miniſterio, Conc. ſimiliter Toletanum primum can. 4. ſic decernit: *Subdiaconus defuncta uxore ſi aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, removeatur, & habeatur inter oſtiarios, & lectores*. His accedit Conc. Regienſe, quod habitum eſt in Galliæ provincia Narbonenſi ſecunda, quodque diſerte meminit iſtius peregrinæ communionis. Armentarius per ambitionem ſe in Ebrodunenſem Epiſcopum fecerat ordinari a duobus tantum Epiſcopis, invito etiam Metropolitano, qualem ſe prætendebat eo tempore Arelatenſis Epiſcopus, cujus cura, & ſollicitudine, convocata hæc Synodus fuit anno 439. hujus ergo 3. Canone ſic ſtatuitur: *Liceat ei* (Armentario) *in unam ſuarum parochiarum Eccleſiam concedere, in qua aut Chorepiſcopi munere, aut peregrina communione foveatur: Nec quidquam ipſi de Epiſcopalibus officiis uſquam uſurpare liceat, præterquam in Eccleſia, quam cujuſquam miſericordia fuerit adeptus, in qua ei ſolum Neophitos confirmare, & ante Presbyteros offerre conceditur*. Quę ſane verba digniſſima obſervatu ſunt, ſic enim Synodus Armentarium deponit, & exauthorat Epiſcopali gradu, ut non ſolum ſalva ei ſuperſit Sacerdotii jura: ſed nonnullis etiam Pontificalibus nimirum confirmationis collatione, & reliquorum Presbyterorum præceſſione potiatur. Et tamen providetur ei, ut peregrina

com-

communione foveatur: Non eſt ergo ea communio laica, cum liceat Armentario etiam præ reliquis Presbyteris ſacrificium offerre, ſed eſt communio non ſacra, ſed tantummodo corporalis ad victum, & alimoniam, quod etiam arguit vox illa foveatur.

Proſecutio Canonum Agathenſium.

AGathenſis Can 8. *Placuit ut ſi clericus relicto officio ſuo propter diſtrictionem, ad judicem ſæcularem fortaſſe confugerit, & is ad quem occurrit ſolatium ei defenſionis impenderit, eum eodem ab Eccleſiæ communione pellatur.* Itaque tam judicem ſæcularem, quam clericum ad eum recurrentem excommunicat. Habetur in decreto 2. *q.* 3. *Can. placuit, ut clericus.* Edicit quoque *c. clerici de judiciis*, clericos de omni crimine ſiſtendos Eccleſiaſtico judici: nec valere quamcumque conſuetudinem in contrarium. His aliæ conſonant Synodi veteres: Chalcedonenſis Oecumenica Can. 9. jubet clericorum lites non apud judices laicos, ſed apud Epiſcopos agitari. Et Matiſconenſis primæ Synodi anni 576. Can. hoc idem jus renovat ſub pœna excommunicationis in judice laico, & fuſtigationis, aut carceris in clerico. Idem tamen permittit laicis judicium clericorum in cauſis gravium delictorum homicidii, furti, maleficii. Quæ Canonis permiſſio videtur arguere prohibitionem oppoſitam eſſe tantum humani, & Eccleſiaſtici juris, non divini quod eſt immutabile, & indiſpenſabile. Juſtinianus in *auth. ut clerici apud proprios Epiſcopos. §. penult. colla. 6. ſeu novella* 83. ſtatuit in omnibus criminibus aliis quam Eccleſiaſticis conveniendos eſſe clericos coram ſæcularibus judicibus. Conſulito inferius Cabilonenſis Conc. Can. 11.

Canon Agathenſis 18. ſæculares, qui in Natali Domini, Paſcha, & Pentecoſte non communicaverit. Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur

Con-

Conformatur decreto Fabiani Papæ, & martyr. *c. & ſi non frequentius*, *de conſecr. diſt*. 2. Vide ſuperius ad Antiochenum canon 2

Can. Agathenſis 20 *Clerici qui comam nutriunt ab Archidiacono etiamſi noluerint inviti detondeantur. Veſtimenta etiam, vel calceamenta eis niſi, quæ Religionem deceant, uti aut habere non liceat* Legitur *in diſt*. 2. *c. clerici qui comam* Huc ſpectant Cart. quarti Conc. can. 44. & 45. quos ſuperius require.

Canon 28. Monaſteria Monachorum a monaſteriis puellarum ſancit eſſe longe remota, tum ob cavendas inſidias diaboli, tum propter hominum obloquutiones. Citatur 18. *quæſt*. 2. *cap. Monaſteria puellarum* Eamdem præcipit adhiberi cautelam Concilium Hiſpalenſe ſecundum *cap*. 11. & Synodus Oecumenica ſeptima canon. 20. τὰ διπλᾶ μοναστήρια, duplicia monaſteria virorum, & Monaſtriarum interdicit. Similiter providet Innocentius Papa III. regeſto 15. epiſt. 80. ad Helenenſem Epiſcopum, & *lex ſanctiſſima* 44. *cap. de Epiſc. & Cler.*

Can. 38 Clericos, & Monachos contumaces jubet verberibus coerceri. Pænæ Eccleſiaſticæ non omnes ſpirituales ſunt, ut cenſuræ, depoſitiones, irregularitates ex delicto, ſunt præterea quædam corporales, ut carcer, jejunia in pane, & aqua, verberum inflictio, quibus ſub cuſtodia cæduntur gravioris culpæ convicti Clerici, aut Monachi. Id fieri ſolitum præter canonem iſtum fidem facit Cyprianus in vita Cæſarii Arelatenſis, necnon alius Canon Agathenſis 41 his verbis *Clericus quem ebrium fuiſſe conſtiterit, aut triginta dies ſit excommunicatus, aut corporali ſupplicio ſubditus ſit*. Qui Canon legitur pariter in Concilio Venetico (Gallice de Vannes) numero decimus tertius. His accedit Concilii Liptinenſis ſub Papa Zacharia II. & Childeberto III. Franciæ Rege anno 743. in Hannonia celebrati, canon 6. *Clerici* (inquit) &

Mo-

Monachi, & Moniales fornicantes carcere, jejunio in pane & aqua, & flagellationibus plectantur. Denique Caſſianus *lib.* 4. *de inſtitutis Cænobiorum cap.* 16. poſt dinumeratas graviores aliquas Monachorum culpas, ita ſubjungit, *hæc vel plagis emendantur, vel expulſione purgantur*.

Canon. 44. *Benedictionem ſuper plebem in Eccleſia fundere, aut pœnitentem in Eccleſia benedicere Presbytero pœnitus non licebit*, His tamen poſteriores regulæ Eccleſiaſticæ derogarunt, præſertim in miſſis Sacerdotum adjectis ad populi dimiſſionem benedictione populi, & ultimo Euangelio ex decreto Pii V Carthuſienſes veterem ritum ſequuntur, & dicta populi dimiſſione miſſam concludunt.

Canon. 45. *Terrulas, aut vineolas exiguas, & Eccleſiæ minus utiles, longe poſitas parvas Epiſcopus ſine cõſilio fratrum ſi neceſſitas fuerit, diſtrahendi habeat poteſtatem*. Inferitur in decreto 12. quæſt. 2. cap. Terrulas. Alioqui hoc ipſum Agathenſe Concilium Canon. 8. prohibet Epiſcopo alienare quidquam, aut diſtrahere de rebus Eccleſiæ ſine conſultatione, & conſenſu etiam Comprovincialium Epiſcoporum. Vide in decreto 10. q. 2. per totam, & in Decretalibus de rebus Eccleſ. alien. vel non.

Canon. 48. *Epiſcopi de rebus propriis, & acquiſitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus ſuis ſi voluerint, derelinquant. Quidquid vero de proviſione Eccleſiæ ſuę fuerit, ſive de agris, ſive fructibus, ſive de oblationibus, omnia in jure Eccleſiæ reſervari cenſuimus*. Simile dudum legitur ſancitum in Apoſtol. canon. 39. & 40. Idemque decernitur ab Antiochena Synodo canon. 24. & a primo Concilio Hiſpalenſi, cui præſedit S. Leander, & approbavit Pelagius II. Papa. Necnon a Magno Gregorio Papa *lib.* 10. *epiſtol.* 42. ad Deuſdedit Mediolani Epiſcopum. Concil. Lateranum generale ſub Alexandro III. Can. 15. generaliter de clericis edicit non poſſe teſtari, aut quomodolibet inter vivos diſponere

de

de bonis per Eccleſiam acquiſitis, ſed in hæc Eccleſiam ſuccedere. Vide cap quia nos cap. relatum eſt auribus, de teſtam. horum ratio fundatur in deſtinatione facultatum Eccleſiæ: de quibus ita judicat Urbanus Papa,& Matt. *Ipſę res fidelium, quę Domino offeruntur, non poſſunt aliis quam Eccleſiæ, & fidelium indigentium uſibus applicari; quia vota ſunt fidelium pretia peccatorum, patrimonia pauperum.* His Bernardus ſuffragatur *ſermon.* 23. *in Cantic.* dicens: *Miniſtri Eccleſiæ, qui ſtipendiorum ſuperflua, quibus egeni ſuſtentandi forent, impie ſacrilegeque ſibi retinent, duplici profecto peccant iniquitate, quod & aliena diripiunt, & ſacris ſuis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epiſtol. 2. ad Canonicum Lugdunenſem. *Quidquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altari retinens, tuum non eſt, rapina eſt, & ſacrilegium,* Idem ſimilia iterat epiſt 42. Advertant Clerici, quanta ſe damnatione ad ſtringant qui fructus Eccleſiæ conferunt ad proprium luxum, vel augendas cognatorum opes. Require ſuperius circa hæc Concilii Antiocheni can. 24. cum ibi annotatis.

Can. 52. *Presbytero, aut Diacono, aut Clerico ſine antiſtitis ſui litteris ambulanti, communionem nullus impendat* Vide Apoſt. can. 15.16.& 32 Et Chalcedonenſem can. 13. & quæ congeſſi de litteris formatis, & dimiſſoriis ad Concilii Carthaginenſis Quinti canon. 7. Vide præterea Conc. Trid. *ſeſſ* 23. *cap.* 13.

Agathenſis canon. 55. *Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat.* Idem ſtatuit Concilium Epaunenſe canon. 3. ſub Sigiſmundo Burgundiorum Rege, præſide Alcimo Avito Viennenſi Epiſcopo anno 518. & præterea Can. 13. Matiſconenſis ſecundi Concilii 55. Et obiter antiquitatem obſerva venationis per accipitres.

Agathenſis canon. 64. Triennio ſuſpendit a communione primum Clericos, qui a propria Eccleſia citra

juſtam

eorum id obſervandum eſſe decrevimus, ut nullus ſæcularium ad clericatus officium præſumatur, niſi aut cum Regis juſſione aut cum judicis voluntate. Similis eſt ſanctio *lib. 8. Capitular. Caroli Magni cap.* 120. *de Clericis hominibus, qui ad ſervitutem Dei ſe tradere volunt, ut prius hoc non faciant, quam a nobis licentiam poſtulent; hoc ideò quia audivimus aliquos ex illis non tam cauſa devotionis hoc feciſſe, quam pro exercitu ſeu alia functione regali fugienda, quoſdam verò cupiditatis cauſa ab his, qui res illorum concupiſcunt circumventos audivimus, & ideo hæc fieri prohibemus*. Cum legem tuliſſet Mauricius Imperator, qua & eos qui publicis adminiſtrationibus vacaſſent ad Eccleſiaſticum officium recipi, & milites non expletis ſtipendiis in monaſteriis admitti prohibebat, priorem quidem hujus legis partem non improbavit, ſed potius laudavit, poſteriori verò acriter reſtitit S. Gregorius Papa *l. 2. ep.* 62. ad Mauricium.

Can. 21. ſtatuit Abbates ſubeſſe Epiſcopis, & ab his, ſi deliquerint eſſe corrigendos. Require ſuperius can. 4. Chalcedonenſem, & Concil. Arelatenſe tertium cum annotatis.

Can. 26. *Id Sacerdotibus omnibus eſt decretum, ut ante Paſchæ ſolemnitatem non quinquageſima, ſed quadrageſima teneatur*. Obſervandum eſt Teleſphori decreto, qui ſextus a Petro Pontificatum geſſit, Clericis omnibus injunctam fuiſſe abſtinentiam ſeptem plenarum hebdomadarum ante Paſcha, *Quia* (inquit) *diſcreta eſſe debet vita Clericorum, & Laicorum*. Legitur hoc in decreto *c. ſtatuimus diſt.* 4. Id verò quia fortaſſe jam obſoletum, & antiquatum erat, reducitur hic ad communem populi uſum.

Inchoatio verò jejunii a feria quarta poſt quinquageſimam necdum fuerat introducta: quinimo nec dum invaluerat ſub Gregorii Papæ I. Pontificatus exordiis, quibus certum eſt adhuc jejunium inchoari ſolitum feria ſecunda poſt Quadrageſimæ Dominicam, ut

S fidem

fidem facit ejuſdem Homilia 4. in Evang. quam etiam refert *l.* 1. *de officiis c.* 7. Non eſt tamen improbabile magnum Gregorium ſub vitæ ſuæ finem conſtituiſſe demum, ut a quarta poſt quinquageſimam feria, ut nunc invaluit conſuetudo, jejunium aperiretur: cum Gregorii ipſius Sacramentarium quartam illam feriam caput, ac initium jejunii eſſe affirmet; etſi aliqui ſuſpicentur eſſe laciniam ſacramentario Gregorii aſſutam.

Can. 29. *Rogationes, ſeu Litanias ante Aſcenſum Domini placuit celebrari, ita ut præmiſſum Triduanum jejunium in Aſcenſionis Dominicæ ſolemnitate ſolvatur: per quod triduum ſervi, & ancillæ opere relaxentur, quo magis plebs univerſa conveniat. Quod triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis utantur.* Sidonius Apollinaris *l.* 7. *epiſt.* 1. ad Mamertum Viennenſem Epiſcopum, hunc ipſum prędicat authorem Rogationum, quarum præſidio civium ſuorum, quorum exitium & multa de cœlo prodigia, & barbararum gentium incurſiones interminabantur, ſaluti conſuluerit. Hæc porro contigerunt circa Chr. ann. 474. Poſt Mamertum Eſychius Eccleſię Viennę gubernacula ſuſcepit, cui ſucceſſit Avitus, qui homil. in Rogationes, ſic ait: *Currit tramite viali non per Gallias modo, ſed per orbem totum Rogationis obſervantiæ flumen irriguum.*

CONC. ARAUSICANUM II.

ARauſione convenit hæc Synodus ſecunda Chriſti anno 529. ut Jacobus Sirmundus obſervat ſub Felice Papa IV. regnante in Italia Athalarico Amalaſuntæ filio; in Gallia verò liberis Clodovæi. Concilio præſedit Cæſarius Arelatenſis, quod approbavit Bonif. II. Pont. in ſua ad Cæſarium ipſum epiſt. quam ex antiquis manuſcriptis Sirmundus in lucem protulit. Hac Synodo contra Semipelagianos, qui in Gallia maxi-

maximè in ſecunda Narbonenſi Provincia per hujus hæreſis præcipuos aſſertores eximii ingenii viros Caſſianum, & Fauſtum percrebuerant, Chriſti gratiæ neceſſitas commendata eſt. Caſſiani ſcripta ſolidè impugnaverat Proſper edito adverſus collatorem libro Fauſti verò lib. 2. de libero arbitrio, & de præſcientia, ac prædeſtinatione oppoſitis, & ſincerioribus libris oppugnarunt 3. ſancti Epiſcopi Avitus Viennenſis, Fulgentius Ruſpenſis, & Cæſarius Arelatenſis.

Canon 3. *Si quis ad humanam invocationem gratiam Dei dicit conferri, non autem ipſam gratiam facere, ut invocetur à nobis, contradicit Iſaiæ Prophetæ, vel Apoſtolo dicenti: inventus ſum à non quærentibus me, palam apparui his, qui me non interrogabant.* Semipelagiani, ſeu Maſſilienſes, quamvis contra Pelagium gratiam Dei ad ſalutem neceſſariam aſſererent, attamen in hominis arbitrio ejus ſemina, & diſpoſitiones collocabant, ſcilicet in deſiderio ſalutis ac fidei, aut in oratione: quibus rebus hominem propriis, & naturalibus relictum viribus gratiam mereri, & ad ſe attrahere dicebant; ut conſtat ex epiſtolis Proſperi, & Hilarii, quibus Auguſtinum admonent inſurgentis iſtius in Gallia hæreſis.

Can. 4. *Si quis, ut à peccato purgemur voluntatem noſtram Deum expectare contendit, non autem etiam ut purgari velimus per Spiritus Sancti infuſionem, & operationem in nos fieri confitetur, reſiſtit Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: præparatur voluntas à Domino: & Apoſtolo ſalubriter prædicanti: Deus eſt qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Sanctiſſimus Eccleſiæ doctor, & divinæ gratiæ propugnator inſignis Auguſtinus gratiæ Chriſti vim, & efficaciam his verbis deſcribit in lib. de gratia Chriſti cap. 10. *Sed nos eam gratiam volumus iſti fateantur, qua futuræ gloriæ magnitudo non ſolum promittitur, ſed etiam creditur, & ſperatur: nec ſolum revelatur ſapientia, ſed etiam ama-*

tur: nec ſolum ſuadetur omne quod bonum eſt, verum & perſuadetur. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, ſi vult non ſolùm vocari, ſed etiam eſſe Chriſtianus. Vis illa quidem a Lutero invecta, quæ humanam voluntatem neceſſitate adigat, arcenda procul a gratia eſt, ſolaque illi tribuenda virtus, & efficacia, cui poſſit humana libertas diſſentire ſi velit, ut definit Synodus Trident. ſeſſ. 6. can. 4. idemque Auguſtinus, qui memorato ſuperius loco, aliiſque permultis aſſeruit gratiam victricem ſuum ſemper ſortiri effectum, adeò ut in libro *de prædeſt. Sanct. c. 8.* hæc aſſeveret: *Gratia quæ Dei benignitate humano cordi infunditur, à nullo duro corde reſpuitur; cum ad hoc detur, ut duritiem auferat cordis.* Idem inquam *lib. de ſpiritu, & littera c. 33.* luculenter docet integram ſub gratiæ ductu ſervari hominis libertatem, his verbis: *Profectò, & ipſum bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia ejus prævenit nos: conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, ſicut dixi, propriæ voluntatis eſt.* Hactenus S. Doctor; nos vero errorem illum prorſus adverſamur, qui voluntarium cum libero ita confundit, ut ipſam etiam neceſſitatē cum libertate conciliet.

Can. 12. *Tales nos Deus amat, quales futuri ſumus ipſius dono, non quales ſumus noſtro merito.* Deſumptus eſt ex Auguſt. *ep.* 105. docet hæc Synodus neminem quantumvis juſtum promereri poſſe ſuam ad æternam vitam prædeſtinationem, ſeu quod eodem recidit, finalis perſeverantiæ donum. Et fulcitur etiam iſto Canone merè gratuita in Dei propoſito æterno prædeſtinatio, hinc enim dependet ſeries omnis gratiæ, bonorumque operum quibus æterna vita paratur. Prius enim finis intenditur, deinde media eliguntur fini acquirendo convenientia. Itaque prædeſtinatis effectus, non verò cauſa ſunt gratiæ efficaces, & ex his procedentia bona opera, & quod non cadit ſub meritum perſeverantię donum. Unde Apoſtolus *Roma n. 6. Non*

eſt

eſt videntis, neque currentis, ſed miſerentis Dei. Idemque Apoſtolus Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui ſecundum propoſitum* (ſcilicet Dei, quod Dei propoſitum, ut obſervat Auguſtinus, Apoſtolus opponit voluntati, & operibus hominis) *vocati ſunt ſancti: quos enim præſcivit, illos & prædeſtinavit conformes fieri imaginis filii ſui, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus*. Hinc optimum depromit argumentum gratuitæ hominum prædeſtinationis Auguſtinus *lib. de prædeſt. Sanct. c.* 15. *& de bono perſeverantiæ c.ult.* ut cum prædeſtinatio Chriſti ſit exemplar, & origo prædeſtinationis Sanctorum, ſicut *Chriſtus prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute*, ut loquitur Paulus *Rom.* 1. ita ut gratuita prorſus fuerit ejus prædeſtinatio ex mero, æternoque Dei propoſito, nullis ejus præcedentibus meritis, aut præviſis. Non enim Chriſtum Maria peperit merum hominem, qui poſtea meritis accedentibus aſſumeretur ad unionem hypoſtaticam Verbi, ſed ſimul & homo, & Deus eſſe cæpit. Itaque Chriſtus, & ad ejus exemplar Sancti per æternum Dei propoſitum prædeſtinati ſunt nullis præviſis, aut cauſantibus meritis; ſed quia prædeſtinati ſunt, ideò datum illis fuit, ut merentur divinæ gratiæ auxiliis vitam æternam. Proſequitur deinde Apoſtolus: *Quos autem prædeſtinavit* (nimirum quod præmiſit Apoſtolus ſecundum propoſitum) *illos, & vocavit* ſecundum propoſitum (*quos autem juſtificavit*) ſecundum propoſitum (*illos & glorificavit*) ſecundum propoſitum.) Denique iſtum omnem de æterna apud Deum prædeſtinatione ſermonem Apoſtolus hac exclamatione concludit, quæ inepta eſſet, atque impertinens, ſi omnia eſſent ad præviſa hominum merita, & liberam oblatæ gratiæ acceptationem, aut rejectionem refundenda. *O altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei! quam incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus! quis enim co-*

gnovit ſenſum Domini? aut quis conſiliarius ejus fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Roman. 11. quibus poſtremis verbis oſtendit rurſus, & inſtat, Deum prævenire omnia hominum merita omnemque bonum uſum liberi arbitrii: & idcirco jure admirandum, atque inter arcana inſcrutabilia Dei habendum, cur hujus miſereatur, illius non miſereatur.

Can. 14. *Nullus miſer de quacumque miſeria liberatur niſi per Dei miſericordiam præveniatur, ſicut Pſalmiſta dicit, Miſericordia ejus præveniet me. Et illò anticipet nos miſericordia tua Domine.*

Can. 17. *Fortitudinem gentilium mundana cupiditas facit, fortitudinem Chriſtianorum Dei charitas facit, quæ diffuſa eſt in cordibus noſtris, non per voluntatis arbitrium, ſed per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis, nullis meritis gratiam prævenientibus.* Deſumptus eſt ex Auguſtini opere perfecto contra Julianum *l.*1. *n.*83. Et ex ejuſdem libro *de patientia cap.* 17.

Can. 18. *Debetur merces bonis operibus ſi fiant, ſed gratia quæ non debetur præcedit ut fiant.* Hinc igitur copulantur gratuitum, & meritorium, quia hominis meritum gratia præcedit Chriſti.

Can. 19. *Natura humana etſi in illa integritate in qua condita eſt permaneret, nullo modo ſe ipſum creatore ſuo non adjuvante ſervaret. Unde cum ſine gratia Dei ſalutem non poſſit cuſtodire quam accepit, quomodo ſine gratia Dei poterit reparare quod perdidit?* Decerptus Can. ex Auguſtini epiſt. 106.

Can. 20. *Multa in homine bona fiunt quæ non facit homo* (ut ſunt gratiæ omnes prævenientes de quibus ſuprà diximus) *nulla autem bona facit homo, quæ Deus non præſtet ut faciat homo.* Depromitur ex Auguſtin. *lib. contra duas epiſt. Pelagii c.* 8.

Can. 22. *Nemo de ſuo habet niſi peccatum, & mendacium.* Ex Auguſt. *tract.* 5. *in Joan.*

Can. 25. *Aliquot divina poteſtate ad malum prædeſtinatos*

natos eſſe non ſolum non credimus, ſed etiam ſi ſint qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione illis anathema dicimus. Hæreticis conſuetum eſt falſa dogmata Catholicis affingere, ut ſanam eorum doctrinam in odium, aut contemptum adducant. Sic Neſtoriani Cyrillum columniabantur eſſe Apollinariſtam hæreticum. Et Eutychiani Orthodoxos, qui diſtinctas, & inconfuſas in Chriſto naturas propugnabant Neſtorianæ hæreſis inſimulabant. Ita etiam Fauſtus eique coetaneus Gennadius ex inconcuſſa S. Auguſtini doctrina, falſas, & malè cohærentes concluſiones eliciebant, quas Auguſtini diſcipulis falſo aſcribebant, eoſdemque hæreſis inſimulantes dicebant Prædeſtinatianos: quam calumniam ut amolirentur Arauſicani patres, hunc canonem ad præcedentes addiderunt. Florus Hincmari ætati ſuppar, nomine Lugdunenſis Eccleſiæ librum pereruditum edidit in defenſionem Auguſtinianæ doctrinæ, in quo fictitium illud monſtrum hæreſis Prædeſtinatianorum a vaferrimo Fauſto excogitatum, & commentitiis Arelatenſi, & Lugdunenſi Conciliis proſcriptum ut Fauſtus comminiſcitur, & ab Hincmaro Remenſi poſt ducentos circiter, & ſexaginta ab ætate Fauſti annos reſuſcitatum, affirmat eſſe meram fabulam, nec ullam fuiſſe unquam Prædeſtinatianorum ſectam. Sed hoc nomine Auguſtini defenſores, & diſcipulos fuiſſe a Semipelagianis notatos affingentibus eis falſa, & hæretica dogmata.

CONC. LUGDUNENSE II.

IStud ex antiquis manuſcriptis reſtituit in lucem Jacobus Sirmundus ſummi vir ingenii, eximieque de ſacris litteris meritus. Habitum fuit regnante in Burgundia Sigiſmundo, in Francia verò quatuor Clodovæi I. liberis ann. Chr. 517. huic præſedit Lugduni Epiſcopus Viventiolus. Hujus can. 2. ſpeciali nota

S 4 dignus

dignus eſt: *Id quoque adjecimus, ut quicumque noſtram tribulationem quamcumque, vel amaritudinem, aut communionem fortaſſe poteſtatis neceſſe habuerit tolerare, omnes una cum eodem animo compatiantur: & quidquid vel diſpendiorum obtentu cauſæ unus ſuſceperit, conſolatio fraternæ anxietatis relevet tribulatos.* Sapienter hoc decretum eſt, quia facile contingit, ut Epiſcopus ex officio agens per æmulorum, aut malevolorum ſuggeſtiones cadat in principis offenſam, utque reliqui Epiſcopi ſive metu diſplicendi, ſive ambitione, ſive alia cupiditate adducti Principis iniquo affectui famulentur. Ut enim ſileam exemplum Joannis Chryſoſtomi, qui Eudoxia Auguſta illum inſectante, fuit Orthodoxorum etiam Epiſcoporum Synodo depoſitus, aliaque hujuſmodi vetera exempla, nec extra Gallicanum regnum digrediar, in primis ſub regia Merovæi progenie in Synodo Pariſienſi oppreſſus eſt a Chilperico Rege, hucuſque conjuge Fredegundæ Prætextatus Rotomagorum Epiſcopus, ut refert Gregorius Turon. l. 5. hiſt. Francorum c. 1. Sub ſecunda verò, id eſt Caroli Magni ſtirpe Carolo Calvo regnante, Hincmarus Remenſium antiſtes poteſtate, & gratia qua valebat apud Regem abutens, Sylvanectenſem Epiſcoporum aulicis artibus corruptorum Synodum coegit, qua Rotaldum Sueſſionum Epiſcopum, cui erat infenſus, juſtum, & integerrimæ vitæ præſulem Epiſcopatu dejecit, & ſedem Apoſtolicam fruſtra appellantem retruſit in Monaſterium. Idemque Remenſis Hicmarus proprium nepotem ſuis injuſtis deſideriis non obtemperantem, cognominem Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum in altero Epiſcoporum malignantium Concil. Duziacenſi deturbavit Epiſcopali ſede, carcere incluſit quantumvis provocantem ad Romanum Pontificem, eique Barbarica immanitate oculos effodit, ut fidem faciunt eorumdem temporum Conc. Gallicana. Sub tertia denique Franciæ Regum ſtirpe Hugo

Ca-

Capetus Rex ſuſpectum ſibi Annulſum Remorum Pontificem, eo quod eſſet æmuli ſui Lotaringiæ ducis Caroli Auguſti proſapia conſanguineus, per adulatorum, & aulæ mancipiorum Epiſcoporum Synodum Remis habitam ſede dimovit, & vinculis addixit, ſuffecto ejus in locum Gerberto. Quam indignitatem, ut reſcivit Joannes Papa XV. rem totam miſſo in Galliam Legato Apoſtolico reviſit,& cauſa cognita libertati, priſtinæque dignitati Arnulfum reſtituit. Gerbertus itaque Gallia excedens ad Imperatorem Othonem III. ſe contulit, cujus opera promotus primum ad Archiepiſcopatum Ravennenſem: & poſtmodum defuncto Papa Gregorio V. ad Romanæ Eccleſiæ thronum conſcendit, nomenque Sylveſtri II. ſortius eſt.

CONC. TURONICUM II.

HAbitum fuit regnante Lutetiæ Chariberto anno Chriſti 570. hujus exordio Patres ita pronunciant *Eccleſiaſticæ diſciplinæ debet eſſe ſuffragium Congregatio Sacerdotum.*

Can. 1. convocari jubet Synodum Metropolitani, ſuorumque Comprovincialium bis ſingulis annis, aut ſi neceſſitas inevitabilis hoc impedierit, ſaltem ſemel in anno. Mandatque ſingulis Epiſcopis, ut ad Synodum conveniant, ſub excommunicationis pœna, a qua ſola diſpenſet certiſſima infirmitas, nullatenus autem Regis obſequium, aut Regis ordinatio: *non enim* (ait) *ſpirituali operi debet præferri regalis præceptio.*

Can. 3. de loco ubi recondendum eſt admirabile Sacramentum, & can. 4. de loco Sanctuarii, & quinam ab ejus ingreſſu arceantur, jam retulimus in diatriba, quam Synodo Calcedonenſi ſubjecimus.

Can. 5. ſtatuit *ut quælibet Civitas pauperes ſuos incolas paſcat, ne aliis locis divagentur.*

Can. 10. ſtatuit, ut Clerici victum ſibi veſtitumque

que artificiolo comparent, & ut iidem ſibi propriis manibus præparent refectionem; & ita prætextu careant in ſuas ædes mulierem famulitii cauſa introducendi. De his actum diffuſius ad Canones 51. & 52. Conc. Carthaginenſis quarti.

Can. 18. aſſignat Monachorum jejunia per annum: Quia verò jejuniorum diebus non prandebatur, ſed ſolum cœnabatur, idcircò ſic ait: *De jejuniis antiqua à Monachis inſtituta conſerventur, ut de Paſcha uſque ad quinquageſimam* (id eſt Pentecoſten) *exceptis Rogationibus, omni die prandium fratribus præparetur. Poſt quinquageſimam tota hebdomada exacte jejunent. Poſtea uſque ad Kalendas Auguſti ter in ſeptimana jejunent, ſecunda, & quarta, & ſexta feria, exceptis his qui aliqua infirmitate conſtricti ſunt. In Auguſto, quia quotidie miſſæ Sanctorum ſunt, prandium habeant. In Septembri toto & Octobri, & Novembri, ſicut dictum eſt ter in ſeptimana. De Decembri uſque ad NatalemDomini omni die jejunent. Et quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die feſtivitates ſunt, itemque prandebunt. Excipitur triduum quod ad calcandam gentilium conſuetudinem Patres noſtri ſtatuerunt privatas in Kalendis Januarii fieri Litanias, ut in Eccleſiis pſallatur, & hora Octava in Kalendis ipſius Circumciſionis Miſſa Deo propitio celebretur. Poſt Epiphaniam vero uſque ad quadrageſimam, ter in ſeptimana jejunent.* In iſto Canone primum obſerva per triduum a Kalendis Januarii fuiſſe conſuetudinem veterem Litaniarum, & jejuniorum, ne fidelis populus communicaret ſacrilegis diſſolutionibus quibus indulgebant gentiles iiſdem diebus in honorem Jani: quemadmodum multis in Eccleſiis ſacros celebrari conventus cernimus cum orationibus, & concionibus triduo profanorum Baccanalium a quinquageſima.

Obſerva ſecundò diebus jejuniorum Miſſam differri ſolitam ad horam octavam: quia hora nona, & non ante licebat in jejuniis extra quadrageſimam cibum

capere

capere. Incidebat autem nona in tertiam poſt meridiem horam. Quod verò attinet ad horam refectionis, ſeu cœna per quadrageſimam, ea differebatur in veſperam, quæ in horam a meridie ſextam incurrit. Meridies verò incurrebat in horam ſextam veterum. Quo factum eſt, ut quamvis hora cœnæ jejuniorum hodiernorum multum prę illo veteri ritu ſoleat anticipari, decantentur nihilominus veſpertinæ preces per quadrageſimam ante refectionem, atque adeò ante meridiem, non autem in reliquis per annum jejuniis. Nam veteres hora quæ nobis eſt poſt meridiem ſexta veſperas decantabant, indeque quadrageſimalibus jejuniis ad refectionem, hoc eſt cœnam prodibant. In reliquis autem per annum jejuniis Canon iſte 18. edicit, ut horą octava celebretur Miſſa, nimirum hora poſt meridiem ſecunda. Poſt Miſſam enim preces horæ nonæ concinebantur, quibus exactis occurrebat hora de meridie tertia, quæ ibatur ad cœnam. Tertul. contra Pſych. c.10. ſcribit, Pſychicos (ita per contumeliam ipſos appellat Catholicos ſuperbus, & protervus hæreticus) ſolitos non ultra nonam ſua omnia jejunia protrahere, ſuos verò hoc eſt hæreticos Montaniſtas, uſque ad veſperum. Id tamen aperte falſum, & calumnioſum eſt quoad jejunia Catholicorum quadrageſimalia, ut ex teſtimoniis ſequentibus liquet, Baſilius Magnus *hom.* 1. *de jejun.* loquens de quadrageſima. *Expecta* (inquit) *veſperam ut cibum capias.* Chryſoſtomus *hom.* 4. *in Gen.* de quadrageſima pariter ſic dicit: *Non exiſtimemus inediam uſque ad veſperam ad ſalutem nobis ſufficere.* Paulinus *ep.* 6. *ad Amandum. Quotidiana*, inquit, *jejunia non refugit, & pauperem menſam veſpertinus conviva non horruit.* Hieronymus *epiſt. ad Euſtochium* refert de quibuſdam Monachis ſolitos fuiſſe poſt horam nonam cibum ſumere, & apud eos jejunium totius anni æquale eſſe, excepta quadrageſima, in qua diſtrictius vivitur, atque ad pœnitentiam vela laxantur. Huc accedit,

dit etiam Conc. Cabilonenſe dicens: *Solent plures qui jejunare ſe putant in quadrageſima mox, ut audierint ſignum ad horam 9. manducare, qui nullatenus jejunare credendi ſunt, ſi ante manducaverint quam veſpertinum celebretur officium*. Citatur *de conſecr. diſt. 1*. Iſte quoque Turonẽſis canon hoc idem perſpicue decernit. Sic etiam teſtatur Micrologus *l. de Eccleſiaſt. obſervat. c. 49*. *In hoc differt quadrageſimale jejunium ab aliis, quod in aliis poſt 9. in hoc autem poſt veſperam reficere nos debemus: nec juxta Can. quadrageſimaliter jejunare cenſemur, ſi ante veſperam reficimur*. Benedictus Monachorum pater in Regula c. 41. *Quarta, & 6. feria jejunent uſque ad nonam*. Et ſubinde: *ab initio quadrageſimæ uſque ad Paſcha ad veſperam reficiantur*. Nec verò Monachis id peculiare credas, ſic teſtatur Bernardus ſerm. 2. de quadrag. *Hactenus uſque ad 9. jejunavimus ſoli: nunc uſque ad veſperam jejunabunt nobiſcumſimul univerſi Reges, & principes, Clerus, & populus, nobiles, & ignobiles, ſimul in unum dives, & pauper*. Denique Auguſt. *ep. 118. ad Januar.* ubi dicit horam ſolvendi jejunii eſſe nonam non de aliis ibi jejuniis loquitur quam Sabbatorum per annum. Id ſanè fatendum, ab aliquot ſæculis fervorem Chriſtianorum multum deferbuiſſe, ideoque Eccleſiam de priſtinæ diſciplinæ ſeveritate plurimum remiſiſſe, quatenus fideles in deteriora lapſi ejus diſtrictionis jugum è propriis cervicibus excuſſiſſent, ſi pia mater eos voluiſſet ad hoc adigere quod melius, & animabus curandis ſalubrius fuiſſet. Hinc peſſum iverunt publicæ antiquorum pænitentiæ, & canonum adverſus peccatores præſcripta pænalia, hinc jejuniorum miræ relaxationes tum horam præſcriptam longè anticipando, tum comeſſationem antea prohibitam jejuniis interſerendo, tum Xerophagias, de quibus ſuperius ad Laodicænum canonem tractavimus circa ciborum, & potus ſubſtantiam ferè omnino abolendo.

CON-

CONC. TOLETANUM III.

VAlde memorabile iſtud Concilium eſt, utpote convocatum feliciſſimis auſpiciis cum primum Catholica fides, quæ prius ſub Viſigotis Arianis oppreſſa in Hiſpaniis ingemuerat, & quam paulo ante Rex Leovigildus atrociter fuerat inſectatus, adeo ut primogenitum ſuum Hermenegildum ab Arianiſmo ad Catholicam fidem opera S. Leandri Hiſpalenſis Epiſcopi converſum præcellenti virtute principem in vincula conjecerit, & ad ultimum capite truncaverit. At hujus frater minor natu Recaredus fraternæ pietatis ſe præſtitit imitatorem. Hic mortuo parente Levigildio Regnum capeſſivit, ſimulque religione Orthodoxam non modo profeſſus eſt, ſed etiam quanto potuit ſtudio fovit, & propagavit. Ea de cauſa ipſo Regni ſui exordio hanc Synodum curavit celebrari Pelagio II. Romæ Pontifice, anno Chr. 589. & Hiſpanæ æræ anno 627. hoc enim obiter diſcendum Hiſpanicam æram annis 38. anteriorem eſſe Chriſtiana epocha, ejuſque initium deſumi a Conſulatu Appii Claudii, & Norbani Flacci, quo factam inter trium viros Octavianum, Antonium, & Lepidum Imperii partitionem Senatus approbavit.

Subſcripſere Concilio antiſtites ex omni Hiſpania congregati, nec non ex ea Galliæ partæ quæ tunc Viſigotorum Regibus parebat, Metropolites Narbonenſis aliique Gallicani Epiſcopi per ſe aut delegatos a ſe Vicarios.

Sub eodem Rege Recaredo haud multò poſt hanc Toletanam Synodum, altera Narbone habita eſt Epiſcoporum Synodus, qui iidem ferè ſubſcripti leguntur in hac Toletana. Migetius Narbonenſis Provinciæ Metropolitanus, & Epiſcopi Sedacius Biterrenſis, Boetius, aut Poetius Magalonenſis; (quæ poſtea

ſedes,

ſedes Monſpelium translata fuit) Pelagius Nemauſenſis, Tigridus Agathenſis, Sergius Carcaſſonenſis, & Agrippinus de civitate Loteba; ea nunc Lodeus dicitur.

Obſervatu digniſſimus eſt can. 7. *Pro reverentia Dei Sacerdotum id univerſa ſancta conſtituit Synodus, ut quia ſolent crebrò menſis otioſæ fabulæ interponi, in omni Sacerdotali convivio lectio ſcripturarum divinarum miſceatur: per hoc enim & animæ ædificantur in bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur.* Citatur apud Gratianum *diſt.* 44. *c. pro reverentia.* Eadem pariter regula præſcribitur *c. in omnibus de conſecr. diſt.* 5.

CONC. MATISCONENSE II.

MAtiſcona oppidum eſt Æduorum amni Arari adjacens. Sedem habet Epiſcopalem Lugdunenſi Metropoli ſubjectam. Primum ibi Concil. celebratum fuerat in anno Chriſti 582. Pelagio II. Pontifice, atque in iſta Galliæ parte, quæ Burgundia eſt, regnante Guntrano uno ex quatuor Clotarii liberis, qui regnum paternum in totidem partes, ſeu tetrarchias partiti fuerant, Chariberto Lutetiæ ſedem ſui regni collocante, Guntrano Aureliani, Chilperico Sueſſionibus, & Sigiberto Metis. Poſt ſexennium ſub iiſdem Pelagio Papa, & Guntrano Rege, celebratum majori frequentia fuit ſecundum Matiſconæ Con. anno 588. cui præſedit Priſcus Lugdunenſis, & cum eo ſederunt alii 60. Epiſcopi.

Hujus can. 4. præſcribitur, *ut omnes fideles diebus Dominicis viri, & mulieres altaris oblationem faciant in pane, & vino ſub Anathematis pœna.* Vide quæ annotavi ad Laodicænum can. 14.

Can. 6. *Quæcumque reliquiæ ſacrificiorum poſt peractam miſſam in ſacrario ſuperſederint quarta, vel ſexta feria innocentes ab illo cujus intereſt in Eccleſiam adducan-*

cantur, & indicto eis jejunio, eaſdem reliquias conſperſas vino percipiant. Huc pertinet narratio Evagrii *lib. 4. Hiſt. Eccl. c. 63.* Vetus (ait) conſuetudo Conſtantinopoli fuit, ut ſi quando multæ particulæ ſacratiſſimæ Euchariſtiæ ſupereſſent, pueri impuberes, qui ſcholas frequentabant, accerſerentur, qui eas manducarent. Contingit ut puer quidam Judæi opificis vitrarii cum condiſcipulis admiſſus his reliquiis Sacramentorum participaverit. Hic domum regreſſus patri cauſam moræ ſciſcitanti puer ſimplex, & innocens rem uti erat ſignificavit. At ille furore excandeſcens arreptum puerum in vitrariam fornacem conjecit accenſam, mater inſcia rei puerum toto triduo conquiſitum flebiliter in mariti officina compellat, cui puer de fornace reſpondit: Cum mater ad oſtium clibani accurrens puerum inter flammarum vortices illæſum conſpicit, qui ſe a quadam eximii decoris muliere ſervatum aſſuerit, quæ ad eum crebrò veniens etiam cibum quoties eſuriebat, allatum erogabat. Id miraculum protinus Juſtiniano Imperatori perlatum eſt, qui puerum, & matrem ſacro baptiſmo jubentes ablui curavit. Patrem autem in ſua impietate pertinacem crucis ſuſpendio damnavit.

Can. 15. injungit laicis, *ut occurrentibus in itinere Sacerdotibus ſe veneranter inclinent, & ſi ambo equitent, laicus de ſuo capite galerum auferat in Sacerdotis honorem. Sed ſi Sacerdos pedes incedat, & laicus æquo vehatur, deſcendat in terram laicus in venerationis debitæ ſignificationem.* Contravenientes ſtatuit ad tempus ab Epiſcopo præfiniendum, eſſe ab Eccleſia, quam inhonorat, ſuſpenſos, ac interdictos.

Can. 19. clericis vetat forum ingredi criminale in quo examinantur criminum rei, aut damnatorum ſupplicio ſpectatores intereſſe.

CONC.

CONCILIUM CONSTANTIN. II.
Et inter Oecumenica quintum.

NEſtorianam perfidiam, & Eutychianam impietatem Synodi Epheſina, & Chalcedonenſis proſtraverant, non tamen extinxerant. Pertinax enim malitia in multorum animis, & virus hæreſeos, & nova factionum molimina in dies alebat, & accendebat. Dudum etiam exoleti errores Origenis multis locis recrudeſcebant, unde innumera diſſidia per Orientem naſcebantur. In hac tamen multiplici hæreſum colluvie perfidia Eutychiana, quæ regnante religioſiſſimo Principe Marciano in multorum animis metu potius quam voluntate repreſſa latebat, poſt illius obitum in tantam prorupit audaciam, ut per omnem Aſiam, & vicinas Europæ regiones omni furore, & ſtrage graſſata ſit; & tres orientis Patriarchias Alexandrinam, Antiochenam, & Conſtantinopolitanam fæde concuſſerit, de quibus ſingulis pauca hic perſtringenda.

In primis Alexandriæ audito ſtatim Marciani Auguſti interitu, qui dum ſuperſtes fuit Chalcedonenſem fidem ſtrenuè tutatus fuerat, ea ſoluti formidine quicumque Dioſcoro favebant, caput ſacrilegum extulerunt. Præcipui horum duces fuere Timotheus Ælurus, & Petrus Moggus. Hi primum, ut refert Liberatus c. 15. catervis hæreticorum ſtipati, Proterium adoriuntur Alexandrinum Epiſcopum, ex Chalcedonenſi decreto, in locum deturbati ea ſede Dioſcori ſubrogatum, eumque in Baptiſterio, quo confugerat latitantem jugulant, & flammis injectum in cineres redigunt, quos in ventum diſſipant. Ægerrimè hoc tulit qui Marciano ſucceſſerat Leo Auguſtus. Nec minus tamen bacchantur Alexandriæ Eutychiani hortante Timotheo Aeluro, qui per vim, & Orthodoxorum

rum cædes Patriarchicum Thronum dejecto inde Proterio invaſerat. Quin etiam poſt hujus invaſoris interitum per novam obſiſtentium Catholicorum ſtragem, & internecionem horrendam, projectiſſimæ nequitiæ hæreticum Petrum Moggum in ea ſede collocant.

Antiochiæ vero non ſegnius inſoleſcebant ejuſdem ſectæ hæretici authore præſertim Petro Gnapheo, ſeu Fullone, qui ad Eutychetis dogma hæreſin adjunxit Theopaſchitarũ, voceſque triſagio addidit: *qui paſſus es pro nobis*: Iſte concitata adverſus Martyrium Epiſcopum Antiochenum multitudine illam violentus ſedem occupavit. Quam eamdem decurſis aliquot annis alter Eutychianæ ſectæ propagator inſignis Severus invaſit, depulſo Flaviano Catholico præſule, favore ſubnixus & gratia imperatoris Anaſtaſii, qui ſublato e vivis ſucceſſore Leonis Zenone Romanum regebat Imperium. Severus ex iſta ſic occupata ſede ſanctam Chalcedonenſem Synodum publice anathematizavit, Eccleſias depopulatus eſt, pioſque omnes direptionibus, verberibus, carceribus, exiliis, cedibus atrociter divexavit, & in his 300. Monachos immaniter excruciatos trucidavit, omniaque luctu, cruore, & cadaveribus funeſtavit.

Nec minus infeſtas Eutychianorum furias paſſa eſt Conſtantinopolis Eccleſia. Primum quidem ſub Acacio, qui Petrum Moggum in Alexandrino Epiſcopatu retinendo omni præſidio, & induſtria tutatus eſt, quique Chalcedonenſis fidei proditor diu fallacibus artibus diligentiam Romanorum Pontificum eluſit. Deinde ſub Antimo qui abdicato Trapezuntis Epiſcopatu in ſedem Conſtantinopolitanam involavit, ut primum vacare cæpit obitu Epiphanii Catholici Epiſcopi, quam ille non deſtitit ſua deinceps hæreſi contaminare. Quæ cum graviter ferret Romanus Epiſcopus Agapitus, qui per id tempus Theodati Gottorum Regis cauſa Conſtantinopolin ad Juſtinia-

ſum Auguſtum conceſſerat, non modo Antimi conſalutatione omnique communione abſtinuit, ſed & ipſum obſiſtente licet Theodora Imperatrice Patriarchatu dimovit, Mæna ſpectatæ Religionis viro in illius locum ſuffecto, quem ſua ipſe manu ſacravit applaudente Senatu, & populo, ſuaque ſanctione id omne comprobante Juſtiniano. Et ita repreſſa illic hæreticorum veſania tantiſper conquievit.

Sed & Orientem infeſtabat præterea hæreſis Neſtoriana, quam valde fovebant libelli quidam a tribus authoribus editi. Quorum primus Theodorus Mopſueſtiæ Epiſcopus, qui ante Synodum Epheſinam adverſus hæreticos Eunomium, & Apollinarem ita ſcripſerat, ut unam tamen Chriſti perſonam, & Deum carne indutum, & Mariam fuiſſe Dei matrem palam inficiaretur. Igitur Neſtoriani interdictis per edicta Imperialia Neſtorii libris, ne deeſſet unde populi virus Neſtorianum haurirent, ſcripta Theodori ſtudioſe vulgarunt non Græco tantum idiomate, ſed converſa etiam in Syrorum, Perſarum, atque Armenorum ſermonem. Alter fuit Theodoritus Cyri Epiſcopus, qui duodecim Epheſinæ fidei capitibus a Cyrillo Alexandrino conſcriptis, totidem oppoſuerat, & cuderat acres, aculeataſq; cenſuras, Tertius Ibas Edeſſenæ civitatis Epiſcopus, qui ſcripta ad Marin Perſam epiſtola coarguit Rabulam deceſſorem ſuum, quod immerito Mopſueſtenum quem optime de Eccleſia meritum, & ſtrenuiſſimum hæreticorum debellatorem aſſeruit, anathemate damnaſſet. Poſtmodum Dioſcorus, ejuſque in Epheſino Conciliabulo aſſeclæ Edeſſenum Ibam duas Chriſti naturas prędicantem adverſus Eutychen crudeliter inſectati ſunt, tamquam ab Epheſina Synodo, & a Cyrillo diſſidentem, eumque ſæpius in vincula redactum, & condemnatum depoſuerunt. Ab his provocavit Ibas ad Synodum Chalcedonenſem, quæ Ibam Neſtorii dogma damnantem, & anathematizantem communioni, & priſtinę digni-

gnitati reſtituendum duxit; de ipſius tamen ad Marin epiſtola nihil definivit

Ad Neſtorianam, & Eutychianam luem 3. peſtis, & calamitas acceſſit ex duobus monachis novæ Lauræ, (id erat S. Sabæ in Palæſtina Monaſterium) Nonno, & Leontio Byſantino. Iſti collectos ex Origenis voluminibus maximos quoſq; errores in omnes orientis plagas diſperſerunt: quorum ſumma erat ante corpus animam extitiſſe in cœlo, ubi varia peccata commiſerit. Cælum, ſolem lunamque, & quæ cælis ſupernatant aquas eſſe quaſdam animatas, & rationabiles virtutes. In reſurrectione corpora hominum rotunda, & orbiculata excitatum iri. Omnium damnatorum, & dæmonum, & hominum tormenta finem habitura. Impios homines, dœmonesque in priorem ſuum a creatione ſtatum eſſe reſtituendos. Pro dæmonum ſalute Chriſtum denuo crucifigendum, atque idipſum patiendum eſſe a malignis, qui in cœlo ſunt ſpiritibus. Horum amentia ne latius in dies ſerperet, ſuppliciter id poſtulantibus Monachis quibuſdam Jeroſolymitanis, atque Pelagio Diacono Vigilii Papę apocriſario, & Menna Conſtantinopolis Patriarcha, Juſtinianus Imperator non tantum Eutychianos, ſed inſuper Origeniſtas ſevero coercuit edicto quod poſtea trium orientis Patriarcharum, ſed & Vigilii potiſſimum ſuffragio comprobatum eſt. In quo illud aſſeritur ex Origenis libris Arium Manetem, ac fere omnes reliquos hæreticos tamquam immanes feras ex antris, & caveis proſilientes, gregem dominicum devaſtaſſe. Iſtiuſmodi condemnationem iniquo admodum tulit animo Cæſaræ Cappadocum antiſtes Theodorus Origeni addictiſſimus, ſectaque Acephalus, quæ ramus, & propago quædam erat hæreſis Eutychianæ, prætereaque Pelagio Diacono ſummopere infenſus.

Ut igitur quaſcumque poterat Origeni, & Acephalis ferret ſuppetias, Juſtiniano principi, cujus gratia pollebat, ſuadet, ne ſe tot curis, & laboribus confice-

ret in Acephalis inſectandis, & Chalcedenenſi tuenda Synodo; facili quippe negotio totum poſſe componi, ſi Mopſueſteni Theodori libros, Ibę epiſtolã, & Theodoriti capitula publico edicto damnaret. Nec enim aliam ob cauſam quicunque cum Eutyche ſentiunt, licet in varias diſſecti partes, a Chalcedonenſi Concilio decebat abhorrere, niſi quod Theodoritum, & Ibam juſte ob hæreſim ſuis dudum ſedibus ejectos reſtituiſſet, atque in Synodi conſeſſum admiſiſſet. Deinde quod Ibæ relinquendo intactam epiſtolam, ejuſque authorem honorifice reſtituendo, videretur hoc ipſo Theodori doctrinam tantopere in ea epiſtola collaudatam approbaſſe. His vero deterſis tribus maculis fore tandem, ut alioqui graviſſima Synodus nemine diſcrepante ubique recipiatur.

Iſta Theodorus Cæſarienſis Juſtiniano vaferrime ſimul & mendaciſſime ſuggeſſit. Non enim ſacra Synodus Theodoritum, & Ibam in communionem, & priſtinam ſedem, & ſacrum conſeſſum recepit, niſi poſt teſtimonia pęnitentię, & publicam ſincerę fidei profeſſionem. Nec ullum Theodoro Mopſueſteno haberi honorem voluit, cum nihil de illo propoſitum aut definitum in ea Synodo fuerit, ſed ſi qua ejus mentio fuit in his quæ ſcripſit Ibas, ea dumtaxat hiſtorice recitata ſint, quemodo multæ in Conc. proferri aliquando ſolent privatorum ſcriptiones pro rerum occurrentium varietate. Longe quippe diſtant Synodica inquiſitio, & ſimplex recitatio. Si enim de ſingulis quæ recitantur definiendum eſſet, res in immenſum abirent, & Synodi ſcopus cui ſedulò intendendum eſt in diverticula innumera moleſtiarum, & confuſionum plena diſtraheretur. At Theodorus ipſe in unum illum ſcopum collimabat, ut Chalcedonenſi Conc. fidem abrogaret, omnemque procellam in Eutychianos incumbentem in horum adverſarios Neſtorianos converteret, Catholicos vero inter ſe committeret, ac ſchiſmate ab invicem divelleret,

un-

unde ipſi debiliores evaderent, & ſtudia ſua alio diverterent, Eutychianis vero, robur, & ſecuritas accreſceret. Hęc ſapienter penetrans Vigilius Pōtifex Theodorum iſta molientem ſcriptis litteris graviter coarguit: Juſtinianus tamen Theodoro morem gerens miſſis in omnem partem litteris Epiſcopos ad trium præfatorum capitum damnationem inſtanter urget. Horum pars quidem acquieſcit, pars vero metuens ne Chalcedonenſi Conc. fraus fieret, moras nectit, & rem non aliter, quam totius orbis deliberatione reſpondēt eſſe dijudicandam, non vero privatorum aliquorum ſtudiis. Itaque rem eo tandem Juſtinianus deduxit, ut capitula tria ſimulque Origeniſtarum cauſam ad Oecumenicæ diſquiſitionem referrentur.

Anno igitur Chriſti 553. Conſtantinopolitana Synodus ſecunda, & inter Oecumenicas quinta indicitur. Interfuerunt Eutychius Regiæ urbis Epiſcopus, qui Mennæ ſucceſſerat, Apollinaris Alexandrinus, Domnus Antiochenus, tres quoque qui abſentis Euſtochii Ieroſolymitani Epiſcopi vices agebant, omneſque ſimul fuere centum ſexaginta Epiſcopi. Vigilius vero Papa, qui non abs re multum in univerſam Eccleſiam diſcriminis ex iſta machinatione, quam Theodori Cæſarienſis fraudulenta mens pepererat, ſuſpicabatur, pertimeſcebat, neque aliter in iſtam convocationem conſenſerat, quam quia Juſtiniani potentiæ, ſeu potius impotentiæ obſiſtere citra ipſius Eccleſiæ grave aliud periculum, & damnum minime poterat, non judicavit per ſe, aut ſuos legatos huic aſſidere Synodo; licet tum temporis ab ipſo Juſtiniano accitus Conſtantinopoli verſaretur, ne ſua pręſentia per ſecularem poteſtatem adigeretur (ſicut pluries in aliis Conciliis per Imperatores convocatis contigerat ipſis orthodoxis Epiſcopis, atque aliquando ipſi Liberio Pontifici) ad quidquam quod ipſi Eccleſiæ dedecori, ac detrimento verteret; ſed ſibi ſine

cujus approbatione Synodus nihil ratum ac validum poterat decernere, expectandum eſſe totius rei exitum, maxime cum abeſſent Occidentis Epiſcopi, a quibus ſinceriorem poterat ſibi fidem polliceri, & certiorem in eorum animis fiduciam collocare. Sic namque integrum ſibi fore approbare, aut reprobare quæcumque tandem Synodus decreviſſet. Hanc Vigilii tanto in diſcrimine prudentiam magnopere commendat illuſtriſſimus annalium Scriptor.

Viglius tamen ut ad Concil. accederet, eique præſideret etiam atque etiam rogatus fuit, primum quidem a tribus Patriarchis, & ſeptendecim Epiſcopis, qui honorifica penes eum legatione Concilii nomine functi ſunt: Deinde a tribus Patriciis cum pluribus ſimul Epiſcopis ab Imperatore miſſis; nullis tamen precibus adduci potuit, ut a Prædeceſſorum ſuorum (hanc enim obtendit excuſationem) conſuetudine recedat, qui nunquam in Oecumenicis Synodis conſederant. Prolixe tamen ſuam voluntatem, & conſenſum pollicitus eſt, in his rebus, quæ ſacro approbante Concilio pro Eccleſiæ dignitate decernendæ erant.

Patres in ſecretario Concilium auſpicantur. Actum eſt in primis de Theodoro Mopſueſteno, cujus productis, & examinatis libris anathema in eum, ejuſque doctrinam conclamatum eſt: definitumque producto in hanc rem Auguſtini teſtimonio hæreticos etiam poſt mortem condemnari poſſe. Itum hinc eſt in epiſtolam Ibæ, quam ut a recta deflectentem fide Patres cenſura notarunt, & ultra legi prohibuerunt. Idemque decretum in capitula Theodoriti.

Quibus peractis editi ſunt can. 14. quibus Catholica fides adverſus Neſtorium, Acephalos, alioſque Eutychis, & Severi ſectarios explicata eſt.

Actum hic pariter de Origenis, Didymi, & Euagrii erroribus, quos uno quaſi ore Patres omnes deteſtati ſunt. Operæ pretium erit omnem damnationis ſcripto-

ptorum Origenis hiſtoriam ab ipſis primis exordiis contexere. Primus Origenis viventis libros damnaverat ejus Epiſcopus Demetrius Alexandrinus Patriarcha, eumque ut hereticum anathematis ſẽtentia perculerat, ut ſcribit Hieronymus *lib. 2. adverſus Rufinum*. Pro ſui vero defenſione litteras Apologeticas ad omnes Eccleſias ſcripſit Origenes, quibus erroneorum dogmatum crimen a ſe amoliri ſtudet, refundens illa in quemdam æmulum, & hæreticum librorum Origenis exſcriptorem, qui ad ſanam Origenis doctrinam ſua zizania ſuperſeminaverit. Cæterum ex officio feciſſet Origenes ſi ſufficienter providiſſet, ne (quod poſtea contigit) fraus aliqua ulli ex ſuis libris fieret, illique ſibi aſcripti errores latius ſerperent. Colligendi ergo fuerant ab ipſo ſingillatim in unum quaſi faſciculum, & deinde ab ipſo refellendi, & Anathematizandi. Præterea non in uno alterove codice, ſed uti obſervat præfatus Hieronym. in omnibus fere libris, quos innumeros edidit Origines, eædem ſemper hæreſes inſperſæ leguntur.

Contigit exinde ſub ann. Chriſti 399, ut Theophilus Alexandriæ Epiſcopus collecta ſubditorum ſibi Epiſcoporum Synodo libros damnaret. Origenis, ejuſque fautores communione fidelium excluderet. His rebus Theophilus ſcriptis litteris Anaſtaſium Roman. Pontificem fecit certiorem. Quibus acceptis literis Anaſtaſius eodem anno, & Origenem, & Origeniſtas publica ſententia damnavit, ut teſtatur Hieronym. *epiſt. 71. ad ipſum Theophilum*, *& ep. 79. ad Pamachium*, *& Apolog. 1. & 2. ad Ruffinum*. Multitudo ſubinde Monachorum Ægypti a Theophilo ex tota Ægypto depellitur, conceditque in Paleſtinam, unde pariter ejecta Conſtantinopolin ad Chryſoſtomum confugit, qui eos peregrina communione ſuſcepit, providens ipſis de victu, promiſitque, fore ſe intermedium reconciliationi ipſorum cum Theophilo conciliatorem. Quia tamen formatas ab eo nullas habebant, ideo donec plenior cauſa

cognitio haberetur, ut ſcribit Sozomenus *lib. 8. c. 13.* noluit monachos ad Sacramentorum Eccleſiæ, communionem admittere, preces tamen eis in Eccleſia fundere non prohibuit.

Diu obſtitit Chryſoſtomus ne quod animo concipiebant Ægypto profugi monachi libellos accuſationē adverſus Theophilum Arcadio Auguſto exhiberent. At ubi nulla demum ſpes illis reditus & pacis affulgere viſa eſt, non amplius diſtulere libellum Imperatori adverſus Theophilum offerre gravibus refertum accuſationibus, adeo ut Theophilus in capitis diſcrimen adduceretur. Credidit Theophilus ſimulque illius adverſus Origeniſtas commilito ſtudioſiſſimus Epiphanius Conſtantiæ Cypri Epiſcopus hanc fuiſſe Chryſoſtomo impulſore factam accuſationem & ipſum eſſe Origeniſtarum fautorem falſa in utroque perſuaſione deluſi. Epiphanius Theophili ſuaſu ad Chryſoſtomum ſcribit de cogenda Conſtantinopoli Synodo ad condemnandum Origeniſtas, ſicut a Theophilo Alexandriæ factum fuerat, & ab ipſo Anaſtaſio Romæ. Cui reſcripſit Chryſoſtomus Ægyptios monachos conqueri ſe falſis appeti accuſationibus. Quod vero ſpectabat ad rem Origeniſtarum, cum id nulla fuiſset Oecumenica Synodo definitum conſultius ſibi agendum videri circa libros Origenis, ne majus ex ea concertatione diſſidium, & ſchiſma naſceretur: quandoquidem plerique ſanctiſſimi Patres, & Eccleſiæ doctores magnam Origeni venerationem habuerunt. Epiphanius his minime acquieſcens ſuadente Theophilo Conſtantinopolim profectus eſt.

Advenientem in urbem Epiphanium Chryſoſtomus omnibus humanitatis officiis proſequutus eſt, rogavitque ut una Eccleſia, & una domo ſecum uteretur. Ille vero negavit ſe ullatenus cum eo communionem habiturum, donec Origenis libros aperte damnaſſet, monachoſque Origeniſtas expuliſſet, Epiphanius poſt aliquot diſputationes, & ſimultates cum clericis, Epiſc.

qui

qui tunc in urbe Regia verſabantur, quoſque nec a Chryſoſtomo divellere, nec ad ſuas potuit transferre partes admonitus tandem ſibi periculum impendere, ſi forte tumultus aliquis, aut ſeditio moveretur cujus ipſe incentor eſſet, deſtitit ab incæptis, & ex urbe directo in Cyprum itinere navigavit, re ob quam venerat infecta. Digreſſo Conſtantinopoli Epiphanio Theophilus jubente Arcadio profectus eſt in Regiam civitatem, ut accuſationibus, quibus impetebatur, reſponderet. In hoc itinere complures collegit, ſecumque adduxit Epiſcopos, in animo habens quod re poſtea complevit, Synodum adverſus Chryſoſtomum in ipſius diœceſi celebrare. Sciebat enim Eudoxiam Auguſtam ſanctiſſimo præſuli, qui eam ſæpius coarguerat, eſſe infenſam. Quin etiam fortuito evenit, ut cum pro concione Chryſoſtomus alludens ad Eliæ prophetæ verba 3. *Reg.* 18. ſic exorſus eſſet: *Congregate ad me Sacerdotes dedecoris qui comedunt menſam Jezabel &c.* Quotquot ei adverſabantur Imperatricem acrius in ipſius perniciem accenderint perſuadentes hæc conviciandi ſtudio prolata adverſus eam fuiſſe, ſimulque adverſus Theophilum. Severianum, Acacium, Antiochum. Epiſcopos, qui Eudoxiæ cura, & impenſis Conſtantinopoli alebantur. Hæc ergo impotens irarum acrius conſpirat cum ejuſmodi Chryſoſtomo infenſis Epiſcopis in ipſius exitium.

Convenit itaque Concilium malignantium præſidente Theophilo ad Quercum. Sic vocabatur Chalcedonis ſuburbium. Eo citatus Chryſoſtomus reus cum non acceſſiſſet, damnatur abſens, & ſede, ac dignitate deponitur. Quin etiam poſtulante Pſeudoſynodo, & urgente Eudoxia ab Arcadio mittitur in exilium. Monachi vero profugi cum veniam ſupplices rogaſſent, redeunt in gratiam cum Theophilo. Hic vero qui graviſſimorum criminum accerſitus reus Conſtantinopolim judicandus advenerat, Urbem primum

trium-

triumphali comitatu intravit, honoribus in aula cumulatus eſt, Synodumque in vicinia Regiæ urbis habuit, cui præſedit factus ex reo de repente judex Epiſcopi ſibi nullatenus ſubditi, atque in aliena Diœceſi, cujus etiam Antiſtiti ante aliquot annos totius orientis Epiſcopi in ſecunda Oecumenica Synodo altiorem dignitatis gradum præ omnibus orientis Patriarchis indulſerant.

Scribit Socrates hunc ipſum Theophilum cum frequenter Origenis ſcripta leget, dicere ſolitum, ejus libros ſimiles eſſe prato omnibus florum herbarumque generibus conſito, unde bona, & ſalubria multa decerperet, quæ vero mala inerant, miſſa faceret. Gelaſius etiam Papa pręceſſoris ſui Anaſtaſii veſtigiis inſiſtens, in Concilio Romano de Origene ſic pronunciat: *Origenis nonnulla opuſcula, quę vir beatiſſimus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus, reliqua autem omnia cum authore ſuo dicimus eſſe renuenda*. Ita Gelaſius qui anno 492. Pontificatum iniit annis circiter 60. ante iſtam Oecumenicam Synodum quintam.

Quam demum Synodum ut propius attingamus, compertum eſt, ipſam multarum etiam inter Catholicos diſſenſionum ſeminarium fuiſſe. Quamvis enim circa fidei definitiones quas edidit, omnes Catholici convenirent; attamen in his quę circa facta, & perſonas verſabantur diſſenſiones acerrimæ, atque diuturnæ ſuccenſæ ſunt. Receptiſſimam, & inconcuſſam totius Eccleſiæ doctrinam his ipſis verbis tradit ſapientiſſimus Cardinalis Bellarminus *lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 2.* Primo poſſe ſummum Pontificem cum ſuo cœtu conſiliariorum, vel cum generali Concilio errare in controverſiis facti particularibus, quæ ex informatione, teſtimoniiſque hominum pendent. Secundo poſſe ſummum Pontificem ut privatum doctorem errare etiam in quæſtionibus juris univerſalibus, tam fidei, quam morum, idque ex ignorantia ut aliis doctoribus contingit interdum. Verumtamen

tamen quicumque hoc prætextu Schiſmata in Eccleſiam inveherent, aut etiam Pontificem ipſum, vel Synodum pervicaciter deſpiceret, quibus ob dignitatem debetur ſemper a fidelibus veneratio, illi procul dubio Deum offenderent, & ſcandalum fidelibus objicerent.

Cæterum ex iis qui tribus capitulis non acquieverunt perſuaſi damnationem illorum, vel non eſſe vero conſentaneam, vel etiam Synodo Chalcedonenſi (qui fuerat Theodori Cæſarienſis ſcopus) injurioſam, quidam eo progreſſi ſunt, ut ſeipſos a reliquis fidelibus divellerent, eorum communionem, & ſocietatem omnem averſantes, & ſchiſma ſponte inducentes. Hujuſmodi fuerunt Iſtriæ complures Epiſcopi, & Venetorum, & Liguriæ, Inſubriæque, atque in primis Paulinus Aquilejæ, & Honoratus Mediolani antiſtites. Hi namque Synodum iſtam tametſi authoritate jam Apoſtolica roboratam non ſunt veriti reprobare, in Pſeudoſynodo a ſe coacta non modo inconſulto ſed etiam palam adverſante Romano Pontif. Pelagio II. ut patet ex hujus ad ipſos epiſtolis. Atque hoc eſſe exordium Patriarchatus Aquilejenſis per ſchiſma uſurpati Baronius autumat. Coactus igitur fuit Pelagius agere cum Narſete Patricio, & Exarcha Italiæ ſub Juſtiniano Principe, ut tantam proterviam ſua potentia, & armis compeſceret: Paulinum autem, & Honoratum ut nefarii ſchiſmatis authores militum cuſtodiæ traditos Conſtantinopolin ad Imperatorem traduceret. Quamquam cauſa etiam reformidandi magna erat Pelagio ipſi diram, & ſacrilegam Imperatoris tyrannidem, quæ paulo ante deſævierat cum horrendo univerſæ Eccleſiæ deſpectu, & ſcandalo contra Vigilium Papam, Synodum iſtam approbare renitentem.

Iſtæ quidem per Juſtinianum ejuſque in Italia Ducem Narſetên vexationes, excitarunt graves rerum turbas tota præſertim Italia, donec poſtremo Sancti Gre-

Gregorii, & Sergii Pontif. monitis, & inſigni prudentia extinctum eſt iſtud incendium, ſedatæqueperturbationes Eccleſiarum, ita ut Synodum 5. iidem tandem complecterentur, qui fuerant ei paulo ante infenſiores.

Alii vero trium quidem capitulorum damnationi minime acquieſcentes non ideo tamen a communione ſe ſubtrahebant eorum qui damnabant: In primis enim perſpicuum eſt Vigilium Papam hujuſmodi damnationi capitulorum, quæ ab eo enixe poſtulabatur diu, & conſtanter reſtitiſſe, nec eam potuiſſe Juſtinianum ab ipſo extorquere, niſi poſtquam ægritudine, ſenioque confectum Pontificem in tetrum carcerem alligato ad collum fune detruſit, in quo dies multos elanguit, modico tantum pane, & aqua paſtus. Comites autem Vigilii Romanos Clericos, ceu vilia mancipia Juſtinianus ad metalla damnavit omni calamitate mactandos. Vigilius vero ærumnis confectus poſtquam ereptus e carcere Romam regreditur in Sicilia interiit. Scripſere de his Paulus Diaconus *lib.* 3 *c.* 12. *& lib.* 4. *cap.* 4. Beda *lib. de ſex ætatibus.* Liberatus in Breviario, addens Vigilium fuiſſe quidem ab hæreſi afflictum, ſed non coronatum, eo quod non aliter fuerit liber dimiſſus quam trium capitulorum diu recuſatam damnationem relaxando. Hæreſim vero Liberatus non aliam dicit quam Eutychianorum, qui hanc condemnationem fieri ſatagerant. Quamquam revera illa condemnatio nullatenus fidem catholicam lędebat, ſed tantum Neſtorianum dogma. Hoc etiam refert Liberatus, eos qui conſentiebant huic damnationi trium capitum fuiſſe a Juſtiniano muneribus donatos, & honoribus auctos, diſſentientes vero ſedibus, dignitatibus, & opibus ſpoliatos in ærumnoſa exilia relegatos fuiſſe, alioſque fuga latitantes in anguſtiis felicem (ſic loquitur Liberatus) exitum ſuſcepiſſe. Iſidorus quoque *de viris illuſt. cap.* 25. Victorem perhibet Epiſcopum Africanum fuiſſe pro trium capitulorum defenſione multatum exilio; de-

deinde in carcere mortuum ſub Juſtiniano. Facundus quoque Hermianenſis alter Epiſcopus Africanus eandem ob cauſam deportatus in ærumnoſum exilium fuit. Theodorus pariter Africanus Epiſcopus cum tria capitula reprobare nollet, relegatus ab eodem Juſtiniano fuit; quo in exilio vitam finivit, ſed honorifice tumulatus fuit juxta Confeſſorum Africanorum ſacra pignora, quibus Hunericus Vandalorum Rex linguas ob fidei conſtantem profeſſionem exciderat. Hæc in ſuo Chronico ſcribit Victor Tununenſis, qui temporibus illis Conſtantinopoli verſabatur.

Caſſiodorum quoq;hanc Synodum non probaſſe inde colligit Baronius ad ann. 556. n. 2. quod cum cæteras recenſeat Oecumenicas,nullam hujus habeat mentionem ſicut ipſe S. Gregorius Papa feciſſe aliquando viſus eſt, dicendo ſe quatuor Oecumenicis Conciliis parem cum quatuor Euangeliis venerationem deferre. In quinto enim Concil. (ut ipſe atteſtatur)non de fide ſed de perſonis tractatum fuit. De Felice vero trium capitulorum defenſore ita ſcribit libr. 3. epiſt. 14. *Felix preſentium lator cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapſus ſit, nec a Catholica fide diſceſſerit, &c.* Idemque *lib.* 3. *epiſtol.* 37. ad Conſtantium Epiſcopum Mediolanenſem. *Quod autem ſcipſiſtis, quod epiſtol. meam Reginæ* (Longobardorum) *Theodolindę tranſmittere minime voluiſtis pro eo quod quinta Synodus in ea nominabatur, ſi eam exinde ſcandalizari poſſe credidiſtis, recte factum eſt, ut minime traſmitteretis: Unde nunc iſta facimus ut vobis placuit ut quatuor Synodos ſolummodo laudaremus. De illa autem Synodo, quæ poſtmodum Conſtantinopoli facta eſt, quæ a multis quinta nominatur, ſcire vos volo, quia nihil contra ſanctiſſimas Synodos conſtituerit, vel ſenſerit, quippe quia in ea de perſonis tantummodo, non autem de fide aliquid geſtum eſt. Et de his perſonis de quibus in Chalcedonenſi Synodo nihil continetur: ſed poſt expreſſas Synodos, ſeu Canones facta contentio, & extrema actio de perſonis ven-*

vetilata eſt, Nos tamen ſicut voluiſtis ita fecimus, ut ejuſdem Synodi nullam memoriam faceremus. Hæc ſanctus Gregorius: & ita ſe ille geſſit circa perſonas, quæ Schiſmate ſe ab approbatoribus hujuſce Concilii non diſcindebant. Quin etiam approbatiſſimum Concilium Toletanum decimum quartum receptis Leonis Papæ ſecundi litteris una cum actis ſextæ Synodi conſtituit, *ut poſt quartas Oecumenicas Synodos, hæc a Leone tranſmiſſa, qua Monothelitæ damnantur, quinto loco poneretur:* Unde ex conſenquenti quintam iſtam excludebant ſub Juſtiniano adverſus tria capitula convocatam.

Admonet ſapienter Baronius, quintam Synodum malis initiis, & mala intentione auſpicatam nihil Eccleſiæ contuliſſe præter innumeras diſſentiones, clades, vexationes, ſchiſmata, & ſæcularis Imperii adverſus ſacros Pontifices, aliaſque Eccleſiaſticas perſonas diram horrendamque tyrannidem: nec per eam fuiſſe converſos, quinimo invaluiſſe magis hæreticos. Et cum contra ſummi Pontificis mentem, per ſæcularem poteſtatem hæreticorum pravis ſuaſionibus excitatam, coactum habitumque fuerit iſtud Concilium, nullo præſente Apoſtolico Legato, primuſque ſubſcripſerit, qui eidem propria præſedit authoritate Euthychius Conſtantinopolis Epiſcopus, fuiſſe manifeſte illegitimum, & Schiſmaticum Conciliabulum, nullo modo cenſendum inter Eccleſiæ Concilia, niſi ex ſolo tempore, quo robur eidem acceſſit ex approbatione Apoſtolica, ſive poſtquam Vigilius Papa carcere, & fame, ſuorum miſerabili clade diu mactatus, ut ad hoc approbandum adigeretur: tandem approbavit, ut fidem facit ſexta Synodus. Act. 18. idque colligitur ex adducto ſuperius Liberati teſtimonio. Sive etiam ex decreto Pelagii Papæ, qui ſcripſit pro quinta Synodo memoratam ſuperius epiſtolam ad Narſetem, quamvis etiam tunc perduraret tyrannidis violentia, fremeretque adhuc Juſtinianus; ſive (quan-

(quando jam Eccleſia majori ſecuritate, & pace frue-batur) ex aprobatione S. Papæ Gregorii *l.1.ep.24. l.2. ep.10. & 36.* ſive ex approbatione Nicolai I. epiſt. ad Michaelem Imperatorem. Quibus omnibus adjungenda quoque approbatio Synodorum Oecumenicarum 6 & 7. Quin etiam urgente ipſa Juſtiniani tyrannide nihil facere conſultius poterant Romani Pontifices, quam ut cederent illius voluntati, quia ſic erat occurrendum certiſſimo, & inevitabili totius Orientis adverſus Romanam Eccleſiam ſchiſmati.

Acta, decretaque Synodi 5. Latine tantum ſuperſunt, in quibus etiam haud pauca ſuppoſititia Baronius agnoſcit. Illa ſane Theodoriti ad Joannem Antiochenum epiſtola his inſerta de obitu Cyrilli Alexandrini, cujus memoriam probris & conviciis proſcindit, mera impoſtura eſt, cum Cyrillus ipſe litteras ſcripſerit ad Domnum Antiochenum Epiſcopum Joannis ſucceſſorem, quæ extant inter Cyrilli opera. Nicephorus etiam ſcribit in Catholico Cyrillum Joanni ſupervixiſſe. Imo in ſexta Oecumenica Synodo Act. 3. evidenter commonſtratum eſt, inſertos fraudulenter in actis hujus Synodi fuiſſe duos Vigilii Papæ ad Juſtinianum libros, & præterea Mennæ confictum ſermonem ad Vigilium: ex quibus arguitur illius ætatis Orientalium profuſa ad contexendas impoſturas licentia.

CONC. TOLETANUM. IV.

QUarta Toletana Synodus coacta ſub Honorio I. Pontifice fuit, regnante in Hiſpania, & in Narbonenſi Gallia Siſenando æræ Hiſpanicæ anno 671. epochæ vero Chriſti 633. in Baſilica ſanctæ virginis, & martyris Leocadiæ. Interfuit Rex Siſenandus, & ex omnibus Hiſpaniæ Provinciis, atque ex Narbonenſi ſub-

ſubſcripſere 62. Epiſcopi propria manu, & alii ſeptem per procuratores. Inter quos eximia ſanctitate inſignes extiterunt, qui primus ſubſcripſerit Iſidorus Hiſpalenſis. ſcriptis libris, & publico Eccleſiæ cultu celeberrimus, alterum Eccleſiæ Hiſpalenſis Sydus poſt præceſſorem ſuum Leandrum Hiſpalenſem Viſigottorum Apoſtolum: præterea qui ordine quintus ſubſcripſit Juſtus Toletanus Epiſcopus, Stephanus Emeritenſis, Nonnitus Gerundenſis, Conantius Palentinus, Braulio Cęſarauguſtanus faſtis omnes ſanctorum aſcripti.

Can. 24 conſtituit, *ut puberes omnes, & adoleſcentes clerici in uno atrii Cõclavi ſimul habitẽt diſciplinis Eccleſiaſticis inſtituendi ſub ſenioris magiſtri probatiſſimi cura.* Similiter Concilii 2. Toletani can. 1. decreverat juvenes clericos in domo Eccleſiæ ſub Epiſcopi præſentia per ſibi præpoſitum erudiri. Ambo hi canones inſeruntur in decreto *diſt.* 28. *c. de his*, & 12. 8. 1. *c. omnis ætas.* Concilium Moguntinum ſub Carolo magno ſtatuit communem etiam convictum Canonicorum. Et Aurelianenſe 2. can. 9. providet ne clerici cum ſæcularibus habitent. Aquiſgranenſe ſub Ludovico Pio can. 121. & can. 122. ſancit cunctis clericis æqualiter cibos diſtribui ad menſam. Idemque can. 134. modum, & formam præſcribit correctionis clericorum in commune viventium. Et ſubinde can. 135. præcipit regulam, & modum educationis, & convictus puerorum clericorum. Similiter edicit Conc. Pariſienſe *l.* 1. *cap.* 30. denique Trid. Concilium *ſeſſ.* 23. *cap.* 18. *de refor.* provideri jubet in ſingulis Diœceſibus ſeminaria, & ſcholas clericorum pro eorumdem inſtitutione. De his plenius Concilia, & acta Mediolanenſis Eccleſiæ ſub ſanctiſſimo præſule Carolo Borromæo. His adjungito S. Auguſtini exemplum, & diſciplinam, de quo in ejus vita cap. 5. ita perhibet Poſſidonius: *Cum ipſo ſemper clerici una etiam domo, & menſa ſumptibuſque communibus alebantur, & veſtiebantur.*

Can.

Can.25 *Ut Presbyteri quando in paræciis ordinantur, libellum officialem* (vulgo Rituale) *a Sacerdote accipiant, ut ad Eccleſias deputatas inſtructi accedant.*

Can.31. *Epiſcopi in protegendis populis, ac defendendis injunctam ſibi a Deo curam non abigat. Ideoque dum conſpiciunt judices aut potentes pauperum oppreſſores exiſtere, prius eos Sacerdotali admonitione redarguant; & ſi contempſerint emendari, eorum licentiam Regis auribus intimet, ut quos Sacerdotalis admonitio non flectit, ad juſtitiam regalis poteſtas ab impietate coerceat. Si quis autem Epiſcopus id neglexerit Concilio erit reus.* Epiſcopalis conſtantiæ erga magnatum violentiam, & injuſtitiam illuſtria ſuppeditant exempla S. Nicolaus Myræ antiſtes in Euſtachium Aſiæ proconſulem, ut in ipſius actis legitur. Sanctus Athanaſius in præfectum Lybiæ ex Cappadocia oriundum: quem etiam ab eodem communione fidelium præciſum S. Baſilius Cappadociæ Metropolita declaravit a fidelium conſortio extorrem epiſtol. 47. ad Athanaſ. Idemque Baſilius pari virtutis laude Modeſtum præſidem coercuit. Et Chryſoſtomus Eudoxiam Auguſtam, quæ viduæ agrum invaſerat, ingreſſu Eccleſiæ prohibuit. Parem exercuit coercitionem Ambroſ. in Theodoſium Imperatorem ob Theſſalonicenſium promiſcuam cædem. Syneſius etiam Ptolomaidis Epiſcopus Andronicum Provinciæ Pentapolis præfectum virum crudeliſſimum, & rapacem, ſimulque ſcelerum ejus conſcium, & adminiſtrum Thoantem fruſtra præmonitos, & in flagitiis obſtinatos a cœtu fidelium excluſit, atque ad pœnitentiam demum adegit, ut in ſuis ipſe refert ep. 57. 58. 72. 89. Nec prætermittendus Sanctus Auguſtinus, qui præpotentem Africæ comitem, ſibique ſingulari neceſſitudine devinctum Bonifacium excommunicavit eo quod hominem, qui ad Eccleſiam confugerat ſceleratum quidem, & morte dignum abſtrahi juſſiſſet, ut conſtat ex *append epiſt. 6. & 7.* Idemque Auguſtinus *epiſtol. 159.* Marcellinum Africæ præ-

V fectum

fectum ita compellat: quoniam Chriſtiano loquor maxime in tali cauſa, non arroganter dixerim, audire te Epiſcopum jubentem convenit, domine eximie, & merito inſignis, atque chariſſime fili.

Can. 40 *Omnes clerici, vel lectores ſicut Sacerdotes, & Levitæ detonſo ſuperius capite, inferius ſolam circuli coronam relinquant; non ſicut hucuſque Galiciæ partibus lectores faciunt, qui prolixis, ut laicis comis, in ſolo capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iſte in Hiſpaniis hucuſque hæreticorum fuit, unde oportet ut pro amputando ab Eccleſiis ſcandalo, hoc ſignum dedecoris auferatur.* En ut comam in quocumque clerico ſcandalum, & dedecoris ſignum ſanctiſſimi, & ſapientiſſimi patres vocant. Anicetus Papa *epiſt. ad cler. Gall.* ſic ait: *Clerici comam non nutriant, ſed deſuper caput in modum ſphæræ radant.* Citatur c. *prohibet, diſt.* 23. Concilium Carthaginenſe quartum Canon. 44. *Clericus neque comam alat, neque barbam.* Citatur c. *clericus diſt.* 42. Iſidorus *lib.* 2. *divin. offic. cap.* 4. inſtitutam ab ipſis Apoſtolis docet clericorum tonſuram, & coronam ad Nazaræorum imitationem, tamquam indicium, & profeſſionem peculiaris addictionis ad cultum Dei: quorum etiam ritu Paulus Jeroſolymis comam attondit, & purificatus in templo fuit *Act. Apoſt.* 21. Rem ſcribit mirificam Gregorius Turonenſis in vit. SS. Patrum cap. 17 *Sanctus*, inquit, *Nicetius Epiſcopus ab ipſo ortus ſui tempore deſignatus eſt clericus, nam cum partu fuiſſet effuſus omne caput ejus, ut eſt conſuetudo naſcentium infantium, a capillis quidem nudum cernebatur, in circuito vero mediorum capillorum ordo apparuit, ut putares ab iiſdem coronam clerici fuiſſe ſignatam.* Ex tonſura quoque ortum habuit conſuetudo rogandi, & obteſtandi Epiſcopum per ipſius coronam. Hieronymus namque ad Auguſtinum epiſtol. quæ eſt apud Auguſtinum 26 ſic dicit: *Fratres tuos Dominum meum Alipium, & Dominum meum Euodium, ut nomine meo ſalutes precor coronam tuam.* Ipſeque Auguſtinus ad Proculianum Epiſco-

ſcopum epiſtol. 147. *Per coronam, inquit, noſtram nos adjurant veſtri, & per coronam veſtram vos adjurant noſtri.*

Can. 62. *Judæi qui Chriſtianas mulieres in conjugio habent admoneantur ab Epiſcopo, ut ſi cum eis permanere cupiunt Chriſtiani efficiatur. Quod ſi admoniti noluerint, ſeparentur: quia non poteſt infidelis in ejus permanere cōjunctione, quæ jam in Chriſtianam translata eſt fidem. Filii autem qui ex talibus nati exiſtunt fidem, atque conditionem majoris ſequantur. Similiter autem, & qui procreati ſunt de infidelibus melioribus, & fidelibus viris Chriſtianam Religionē ſequantur non Judaicam ſuperſtitionem.* Citatur *cap. Judæi, quæ Chriſtianas* 28 81. Canonem iſtum Toletanum reſtrinxit deinde Innocentius III. ad duos caſus, nimirum ſi velit conjux infidelis ab eo divertere qui fidem ſuſcepit. Item ſi velit quidem cohabitare, ſed non citra injuriam, & offenſam Dei cap. quanto, & cap. gaudemus, de divort. His ſuffragatur Apoſtolus 1. *Corinth.* 7. *Si quis frater habet uxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo non dimittat illam. Quod ſi infidelis diſcedit diſcedat, nō enim ſervituti ſubjectus eſt frater, vel ſoror in hujuſmodi.* Satis innuens eo caſu poſſe fidelem progredi ad alias nuptias, ex conjugis infidelis diſceſſione. Cæterum in terris Pontificiæ ditionis ex quo una ſeorſim regione concludi cœperunt Judæi, renovari cæpit Canon hic Toletanus, nec licet converſo Judæo ſimul convivere cum conjuge non converſa, quia nec iſti permittitur inter Chriſtianos habitare, neque illi inter Hebræos. Quo circa Sanchez cum quibuſdam aliis obnixe contendit non poſſe converſum ex Paganiſmo, vel Judaiſmo cohabitare deinceps cum priore conjuge niſi convertatur, quamvis ſpondeat nullatenus obſiſtere profeſſioni, ac Religioni converſi conjugis. Obſervandum vero eſt impedimentum diſparitatis cultus, quo matrimonium dirimitur haud eſſe divini, ſed Eccleſiaſtici ju-

tis, neque primævæ antiquitatis. Licitum enim affirmat Auguſtinus *lib. de fide, & operib. c. 19* fidelis cum infideli connubium. Quin etiam Monicam matrem ſuam ab infantia Chriſtianam nupſiſſe viro ethnico ipſe teſtis eſt *l. 9 Confeſſ. cap. 9.*

Can. ult. Conc. Anathemate percellit ſubditos in Regem perduelles, & quoſcumque vitæ Regis inſidiantes. Simili ferit anathemate Concil. Conſtantienſe quoſcumque Regum parricidas.

Ibidem decernunt Toletani patres, ut defuncto in pace Principe primates totius regni una cum Sacerdotibus regni communi conſilio ſucceſſorem Regem pronuncient. Deinde præſentem Siſenandum Regem, ejuſque regni futuros ſucceſſores admonent, rogant, & enixe hortantur ad manſuetudinem, & charitatem erga ſubditos, & inſuper ad Religionem, Deique venerationem, ad juſtitiam, & moderationem, ut ei placeant, qui eos populis præfecit, & cui rationem adminiſtrationis reddituri ſunt exactiſſimam. Denique anathema pronunciant in flagitioſos, & impios, ſi qui futuri ſunt Reges, & fauſta omnia Siſenando adprecantur.

Synodus Cabilonenſis.

CAbilo Lugdunenſis primæ Provinciæ urbs Arari fluvio adjacens Epiſcopum habet Metropolitæ Lugdunenſi ſuffraganeum. In hac celebratum quatuor & quadraginta Epiſcoporum Concilium, cui præſedit Lugdunenſis præſul Gandericus regnante in Gallia Clodoveo ſecundo, ut teſtatur Synodi hujus epiſt. ad Theodoſium Epiſcopum Arelatenſem multis nominibus accuſatum, qui huc vocatus accedere recuſavit, quemque Patres Epiſcopatus ad alteram uſque Synodum ſuſpendunt.

Can. 8. *De pœnitentia peccatorum quæ eſt medela animæ*

uti-

utilem eſſe omnibus cenſemus: & ut pœnitentibus facta confeſſione a Sacerdotibus indicatur pœnitentia universitas Patrum noſcitur conſentire. Eadem prorſus ſanxerat dudum Synodus Laodicæna can 9 quem require ſuperius. His enim antiquis Conciliorum ſanctionibus refelluntur hæretici novatores.

Can. 11 *Pervenit ad ſanctam Synodum, quod judices publici contra veteranam conſuetudinem per omnes Parochias, vel Monaſteria, quæ mos eſt epiſcopis circuire, ipſi illicita præſumptione videantur diſcurrere: etiam vel Clericos, vel Abbates, ut coram eis compareant invitos, ac diſtrictos ante ſe faciant exhiberi: quod omnimodis religioni non convenit, neque Canonum permittit authoritas. Unde omnes unanimiter cenſuimus ſententiantes, ut deinceps iſta debeant emendare. Et ſi præſumptione, vel poteſtate qua pollent, excepta invitatione Abbatis, vel Archipresbyteri in ipſas Parochias vel Monaſteria aliquid præſumpſerint, a communione omnium Sacerdotum eos convenit ſequeſtrari*. Ex iſto canone, cujus etiam initium de veteri clericorum a ſæcularibus judiciis immunitate fidem facit: itemque ex Agathenſis Conc. can. 8 quo ſimul excommunicantur, & clericus recurrens ad judicem ſæcularem, & judex hujuſmodi cauſæ cognitionem ſuſcipiens: qui canon citatur *c. placuit* 21. *q.* 3. ſimulque ex Conc. Matiſconenſis can. 7, & 8. anni 582 quibus & judex communione fidelium excluditur, & clericus ei ſe ſubmittens carcere, & fuſtigatione punitur, commonſtratur aperte quænam ſit vera libertas, & privilegium Eccleſiæ Gallicanæ, cujus nunc ſervitus, & oppreſſio falſis ementitiſq; libertatis, & privilegiorum nominibus ſolet per antiphraſin exprimi. Nulla quæſtio graviori partium contentione diſceptatur, quam quæ verſatur circa conflictum juriſdictionum Eccleſiaſticæ, & ſæcularis. Meum hac de re judicium ingerere non eſt animus, ſed ſolum præcipua firmamenta, præſidiaque utriuſque ſeorſim partis hic proferam diligenter conquiſita.

V 3 Pri-

Primum quidem Epiſcopalem juriſdictionem in univerſos ſine ulla exceptione clericos, at vero in laicos ubicumque de rebus Eccleſiæ, vel Religionis agitur, divino, atque immutabili jure aſſeverant introductam Theologi pene univerſi, & canonum doctores, ut nulla ei poſſit humana introductio derogare.

Horum fundatur ratio in tribus propoſitionibus inconcuſſis, quas aſſerunt, & commonſtrant ad fidem Catholicam pertinere. Harum prior eſt ordinem, dignitatemque Epiſcopalem non eſſe humanæ, vel Eccleſiaſticæ inſtitutionis, ſed immediate a Chriſto ipſo dimanaſſe, qui omnes affatur Eccleſiæ ſuæ Epiſcopos in Apoſtolorum perſona: *ſicut miſit me Pater*, *& ego mitto vos*, Joan 20. v. 21. Et inter fidei canones refertur canon 6. *ſeſſ*. 23 *Trid: Conc. de Sacram. ord.* Si quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam divina inſtitutione ordinatam, quæ conſtat ex Epiſcopis, & Presbyteris, & Miniſtris anathema ſit. Ibidemque cap. 4. dicit Epiſcopos in Apoſtolorum locum ſucceſſiſſe. Secunda propoſitio iſta eſt, Deum, qui Epiſcoporum ordinem inſtituit, non alio fine inſtituiſſe, quam ut ſuam regant Eccleſiam. Ac per conſequens id voluiſſe, ut omni juriſdictione, & poteſtate inſtructi ſint, quæ ad iſtud quorumcumque fidelium ſive magiſtratura, ſive regali, aut imperiali poteſtate præfulgeant, exigitur. Quatenus enim myſtici Corporis Chriſti membra ſunt, eatenus a capite dependent Eccleſiaſtici regiminis, qui eſt Epiſcopus: dicente Apoſtolo *Act.* 20. *Attendite vobis, & univerſo gregi*, *in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*. Neceſſe eſt igitur Epiſcopos ex parte Spiritus Sancti eſſe convenienti poteſtate inſtructos ad totum hoc exercendum regimen, quod eis contulit, & ita a ſubiectis ſibi oviculis præſertim vero laicis independenti. Quod & ipſa naturalis ſuadet ratio, ſecundum quam, qui finem intendit debet quoq; media providere, & ſuppeditare ad finem re-

requiſita. Nec vero minus eſt divinæ certitudinis tertia propoſitio, quæ ex duabus etiam præcedentibus neceſſaria illatione colligi poteſt; Quoſcumque fideles ſive clericos, ſive laicos, cujuſcumque ſint ſtatus & conditionis teneri ſi æternam ſalutem adiſpiſci velint, ſubrici, & obtemperare Epiſcopis, ab iiſque dependere in cunctis ad regimen ipſis a Deo commiſſum pertinentibus: cujuſmodi ſunt omnia ad ordinem, & diſciplinam Eccleſiæ, ad publicum Dei cultum, aut ad ſalutem animarum ſpectantia: quod hiſce verbis Deus jubet Hebr. 13. *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis, ipſi enim pervigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri*. Quia ad iſta reſponderi poſſit ex parte officialium, & principum hujus ſæculi non video. Et cum tres illæ propoſitiones divinæ ſint veritatis, iure merito martyrii coronam, miraculorum gloriam, & publicum totius Eccleſiæ cultum commeruit ſanctus ille Thomas ex Angliæ Cancellario Cantuarienſis Epiſcopus & Primas, dum Henrici II Anglorum Regis edictis obſtitit in eiſdem contra Eccleſiæ jura rebus, quas nunc judices Gallicani aſſerere, & agere non reformidant. Ipſi tamen viderint ſi juſtum ſit ordinem a Deo conſtabilitum ſubverti, oveſque paſtoribus ſibi a Deo præfectis non obtemperare, non ſubjacere: imo vero paſtores a Deo præpoſitos ſubjici propriis ovibus, ab earum arbitrio dependere, legeſque ab eis circa regimen Eccleſiæ ſub gravibus interminationibus accipere. Proſpiciant ſi æquum, & rite ordinatum ſit Eccleſiam Domini ſimilem fieri ridiculæ illi, & ſcurrili mulierculę, cujus mentio eſt apud Epiphanium ad hære 59. quæ capitium pedibus, calceos autem capiti ſuo aptabat: Hoc enim fiet, ſi pars Eccleſiæ, quæ præeſſe debet, ſubjiciatur, pars vero quæ ſubjici debet, imperet. Meminerint Oſam repentino interitu fuiſſe correptum, eo quod manum ad arcam Dei licet vacillantem auſus fuerit admovere 2. Reg. 6. Oſiam vero Regem Juda fuiſſe lepra caſtigatum

& ab hominum conſortio, regni adminiſtratione dejectum, Sacerdotis munia uſurpat, Deove in cenſum adolet. 2. *Paral.* 26.

Quos autem præfiximus canones Gallicanarum Synodorum Agathenſis, Cabilonenſis, Matiſconenſis nihil diverſum ſtatuunt ab aliarum gentium Eccleſiaſticis regulis: Concilium namque Romanum ſub Sylveſtro Pontifice prohibet, *ne clericus coram laico judice cauſam dicat*. Oecumenicum vero Chalcedonenſe Concilium Can. 9. vetat judicibus laicis de cauſis clericorum cognoſcere, jubetque penes ſolos Epiſcopos agitari: nec ullatenus reclamavit ſupremus Senatus, qui omnibus Concilii actis una cum Martiano Auguſto interfuit, eaque omnia ſæcularis brachii poteſtate roboravit. Concilium Carthaginenſe tertium canon. 9. ſic edicit: *Placuit, ut quiſque Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, ſeu Clericorum, cum in Eccleſia crimen ei fuerit intentatum, vel civilis cauſa commota, ſi derelicto Eccleſiaſtico judicio, publiciis judiciis purgari voluerit, etiam ſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali actione. In civili vero perdat, quod evicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. Siquidem ad eligendos judices inique de Eccleſiæ conſortio judicat, qui de univerſa Eccleſia male ſentiendo, de judicio ſeculari poſcit auxilium: cum privatorum Chriſtianorum cauſas Apoſtolus etiam ad Eccleſiam deferri, atque ibi terminari præcipiat*, 1. Cor. 7. Concilium etiam Toletanum tertium canon. 13. *inolita* inquit) *præſumptio uſque adeo illicitis auſibus aditum patefecit, ut clericis conclericos ſuos relicto Pontifice ſuo ad judicia publica pertrahant. Proinde ſtatuimus, hoc de cætero non præſumi. Si quis hoc preſumpſerit facere, & cauſam perdat, & a communione efficiatur extraneus*. Hi Canones inſeruntur 11. *quæſt.* 1. *cap. inolita, & cap. placuit*. Recentiores miſſos facio Canones *cap. clerici de judic. cap ſi diligenti, de foro compet.* necnon Bullæ Cœnæ Domini art. 13. 14. 15. 16. cum anathematibus in eos, qui juriſdictio-

nem

nem ſæcularem extendunt ad Clericos, aut ad res Eccleſiæ, atque in quoſcumque horum fautores.

Hinc faciendus gradus ad Imperialia edicta. Profeſimus in primis Conſtantini Magni celebre illud reſcriptum ad Ablavium præfectum prætorio, decernens quamcumque cauſam in judicium ſæculare deductam debere etiam poſt litem conteſtatam ad judicium Epiſcopale devolvi, ſi pars litigans hoc requirat, altera etiam invita parte. Et ut univerſi judices, quidquid ab Epiſcopo decretum fuerit ratum habeant *leg. prima Cod. Theod. de Epiſc. judic.* Præterea Imperatores Valentinianus, Valens, & Gratianus ad Claudum præfectum urbis ſic reſcribunt: *Quod Chronopius ex Antiſtite idē fuit qui fuerat in 70. Epiſcoporum judicio antea damnatus, & eam ſententiam provocatione ſuſpendit a qua non oportuit provocare: argentariam mulctam, quam hujuſmodi ſanctio generalis imponit, cogatur expendere. Hoc autem fiſco noſtro nolumus accedere, ſed his qui indigent, fideliter erogari. leg. quoniam* 20, *C. Theod. quorum appellat. non recip.* Porro ſanctio illa generalis cujus eſt in lege mentio interdicit, partem tamen illius ad nos tranſmiſit Sanctus Doctor Ambroſius *epiſt.* 13. ad Valentinianum juniorem Auguſtum: *Nec quiſquam (* inquit *) contumacem judicare me debet, hoc aſſeram, quod Auguſtæ memoriæ pater tuus non ſolum ſermone reſpondit, ſed etiam legibus ſuis ſanxit: in cauſa fidei, vel alicujus Eccleſiaſtici ordinis eum judicare debere, qui nec munere impar ſit nec diſſimilis: hæc enim verba reſcripti ſunt: hoc eſt Sacerdotes de Sacerdotibus voluit judicare.* Hactenus Ambroſ. Item *leg. Clericos* 41. *Cod. Theod. de epiſc. & Cler.* inhibet clericos apud alios judices quam Epiſcopos judicari, vel accuſari. Præterea *leg. ut veneratio ſecunda. Cod. Theod. de Epiſcop. jud. & leg. quicumque reſidentibus* 35. *Cod. Theod. de Epiſc. & Cler.* decernunt Clericos, quos Epiſcopi ſententia damnaverit, nullatenus eſſe principis authorita-

rita-

ritate, vel reſcripto reſtituendos. Item Imperatores Valentinianus,& Theodoſius: *Clericos quos indiſcretim ad ſæculare judicium deduci debere infauſtus præſumptor edixerat, Epiſcopali audientiæ reſervamus l ult. Cod. Theod. de epiſc. & cler* Is vero præſumptor infauſtus cujus lex meminit Maximus tyrannus fuit Gratiani Imperatoris parricidio infamis, qui novis etiam edictis cultum reſtituerat idolorum, quem religioſiſſimi Valentinianus, & Gratianus ſuis edictis cœperant abolere. Denique Imperatores Valentinianus, Theodoſius, & Arcadius in *leg. graviter 3. Cod. Theod. de Epiſc. jud.* ſanciunt Epiſcoporum, & Sacerdotum judicia nonniſi coram Epiſcopis agitanda quantum ad cauſas Eccleſiaſticas pertinet, cætera vero negotia eſſe penes judices publicos terminanda.

Alia tribunalis Eccleſiaſtici ex Imperatorum declarationibus munimina, & præſidia ſuppeditat in ſua Eccleſiaſtica Hiſtoria Ruffinus *lib. 1 cap. 2* & Sozomenus *lib.6.cap.7.* Ipſaque Theodoſii, & Valentiniani Principum epiſt ad Synodum Epheſinam, quæ legitur in ejuſdem Synodi actis. Carolus ille Francorum Rex, & Imperator, qui tertius a Conſtantino, & Theodoſio Eccleſiaſticæ, ut vidimus juriſdictionis præcipuis aſſertoribus nomen Magni commeruit, luculenter exprimit in ſuo capitulari *lib. 7 cap. 98. & 301 & 313* uſquequo protendi debeat Eccleſiaſtici tribunalis poteſtas, & quam multa poſtmodum a Gallicanis curiis ſint ei detracta, & uſurpata.

Quin etiam poſt ſequutas illas immanes Eccleſiaſtici juris diminutiones, valde optabile eſſet ut regni curiæ intra ipſos regiorum edictorum fines ſe continerent. Edicta quippe Franciſci I. anni 539. artic. 5. renovant quæ jure communi, & antiquo ſtatuta fuerant, non eſſe recipiendam appellationem a Canonica prælati correctione. Et ſententiam pœnalis cenſuræ nullatenus ſuſpendi, ſed tantum devolvi per ap-

appellationem. Eadem poſt Franciſcum I. ſanxerunt Carolus IV. per edictum anni 1581. art. 5 & Henricus III. in comitiis Bleſenſibus art. 59. Quibus ambo edictis hoc pariter jubent, ne a curiis regni ullæ admittantur appellationes tanquam ab abuſu, niſi in ſolo caſu infractionis legum Regni. Subinde Henricus IV. edicto an. 1606 art. 2. prohibet in caſu appellationum a prælatorum ſententiis, ne curiæ regni umquam pronuncient per dimiſſionem partium ab omni lite, *les mettant hors de cour, & de proces*, ſed nonniſi per bene, aut male judicatum, bene, aut temere appellatum: atque in caſibus temerariæ appellationis, hoc eſt quoties curia non pronunciabit fuiſſe male, hoc eſt contra leges regni judicatum, condemnetur indiſpenſabiliter ad mulctam 120. librarum qui appellavit. Nec poſſint regiæ curiæ mulctam iſtam ſuprimere, aut minuere. Ibidem quoq; art. 12. ſtatuitur cauſas matrimoniorum pertinere dumtaxat ad Eccleſiaſticum tribunal, modo ſequuta inde prælatorum judicia legibus regni non contradicant.

Et quoniam Gallicano jure delicta clericorum diſtingui ſolent in communia, circa quæ ſolis prælatis Eccleſiæ judicium competit, & privilegiata quorum cognitio ad regni curias pertinet, eo ſcilicet quibus directe, & immediate publicus ſtatus læditur, & offenditur, ut ſunt crimina vis armatæ publicæ, item falſæ monetæ, itemque majeſtatis, ac alia ſimilia, Carolus IX. edicto Molinenſi art. 39. prohibet curiis regiis retinere ſibi cognitionem delictorum communium a clericis admiſſorum, cum id judicium ſpectet ad Epiſcopum. Quod ſi Clericus reus comperiatur, tam communis, quam privilegiati delicti, jubet eo caſu remitti clericum ad Eccleſiæ tribunal pro communi delicto, ſic tamen ut regia curia ſibi judicium reſervet privilegiati criminis. Quinimo in cauſis etiam privilegiati delicti ſanxit Henricus III. edicto Mediolanen. art. 22. proceſſum conjunctim faciendum, ac inſtruendum

per

per Judicem Eccleſiaſticum, & regios officiales, ut teneantur Curiæ regni commiſſarios deputare, qui ad hunc effectum inſtruendi proceſſus contra Clericum privilegiati criminis reum, trasferant ſe ad locum Eccleſiaſtici auditorii. Et tamen paſſim videmus hæc regia edicta plerumque a curiis regni deſpici, & infringi.

Eſſet hic ſupradictis authoritatibus adjungendum Lateranenſ. Conc. ſub Leone X judicium in violatores Eccleſiaſticę Juriſdictionis, in cauſa Senatus Aequiſſextienſis. Sed cum multa de eo judicio Concilii ſcripta ſint, remitto lectorem ad ſeſs. 8. ejuſdem Concilii Lateranſ quinti, ubi Hiſtoria hujus Judicii fuſe tractatur.

Ut vero jam productis Eccleſiaſtici fori præſidiis ad illa progrediamur, quæ judicibus ſæcularibus in iſtis cuntroverſiis favere videntur: occurrit in primis Roberti Bellarmini doctrina, Cardinalis utique Doctiſſimi rerumque Eccleſiæ acerrimi propugnatoris. Ejus ipſa hæc verba ſunt to 1 tract. de cler. cap. 28. *Exemptio Clericorum in rebus politicis tam quoad perſonas, quam quoad bona, jure humano introducta eſt non divino.* Seque ibidem diſsentire a Bonifacio Papa VIII. profitetur *in c. quanto, de cenſib. in 6 jure divino immunes eſſe Clericos:* Additque, ipſum ita loqui, ut particularem Doctorem Canoniſtam, non ut definitorem circa res fidei. Quo autem ut propriæ cauſæ iſta confeſſione labefactatæ fulcimentum adhibeat, adjungit Bellarminus ex quo privilegia illa Eccleſiæ quantumvis humano jure introducta confirmationem ab Oecumenicis Conciliis receperunt; non poſſe deinceps convelli, aut infirmari citra grave delictum. Hoc ſane multi negaverint ſi adverſus illa Concilia longi deinceps temporis uſus, ac conſuetudo prævaluerit. Certum enim eſt, quęcumque Conciliis quibuſcumque conſtituta ſunt, ſi non ſint divini juris, poſſe contrario uſu abrogari, & legitima ſubmoveri præſcriptione. Et pleraq; Oecumenicis olim Synodis conſtituta, neq; ad fidem pertinentia, nec Romę quidem, aut

in ulla Italiæ parte ſervantur; quod ita perſpicuum eſt, ut ſexcentis exemplis poſſit evidenter commonſtrari.

His accedit ejuſmodi nonnullis curiarum ſæcularium uſibus favere videri vetuſtiſſimos aliquot Synodorum Can. quibus ſanctiſſimos, & ſapientiſſimos antiſtites interfuiſſe liquet. Etenim Matiſconenſis Conc. can. 7. officialibus publicis permittit judicia de Clericis poſtulatis gravium criminum rei homicidii, furti, maleficii. Juſtinianus autem Imperator etiam Epiſcopis criminalia Clericorum judicia ſubtraxit *novel.* 83. Conc. inſuper Epaunenſe ann. 517. canon. 11. ita decernit juxta receptam Sirmundi editionem: *Clerici ſine ordinatione Epiſcopi ſui adire, vel interpellare publicam non præſumant: Sed ſi pulſati (*hoc eſt in jus vocati*) fuerint, ſequi ad ſæculare judicium non morentur*. Concilium Aurelianenſe primum, cui præter Remigium Francorum Apoſtolum alii etiam plures, quos ſuo loco memoravimus interfuere præſules Sanctorum faſtis adſcripti, prohibet can. 4. quemquam ordinari Clericum citra conſenſum Regis, aut regiorum judicum. Conc. inſuper Toletanum a Gratiano relatum 16. *q.* 7. *Can. filiis*, vel nepotibus decernit Regem adiri poſſe, ut negligentiam ſuppleat Epiſcopi non coercentis Rectores facultatibus Eccleſiæ abutentes. Martinus Papa V. diplomate ann. 1429. indulſit Curiis Regni Franciæ judicia de beneficiorum poſſeſſorio. Iſtud integrum exſcripſit Guido Papæ q. 1. Quæ vero de juriſdictione Epiſcopali ex Valentiniani legibus prolata ſunt parum juvant, cum idem poſteriori lege Clericos omnes ad forum traxerit ſæculare. Novella n. 12. Valentiniani, tam clericos, quam laicos adire vetat judicium Epiſcopale, niſi per vinculum compromiſſi. Et ſi laicus clericum ſive in civili, ſive in criminali negotio ad publicum judicium vocaverit, pulſatus ſine dilatione reſpondeat. Et ſi clericus laicum lite pulſaverit, experiatur coram judice laico. Eadeque novella diſerte hoc addit, quod in Gallicanis

cu-

curiis tamquam juris regula circumfertur: Epiſcopos, & Sacerdotes forum legibus non habere: nec poſſe de aliis præter religionem cauſis cognoſcere.

Licet autem in Hiſpaniis latius protendatur, quam in Galliis Epiſcoporum juriſdictio, multam tamen etiam illic diminutionem patitur per recurſum quem vocant ad regiam protectionem, hoc eſt tribunalia Regni, ſicut in Galliis per appellationes quas vocant ab abuſu. De illo recurſu fuſe pertractat in ejus favorem, & patrocinium Hiſpaniarum decus Didacus Covarruvias Epiſcopus Segobienſis *pract. q. c.* 35 allegans exemplum uſus illius favorabile contra Epiſcopos edictis Rom. Pontificis obſiſtentes: ſilentio vero tegens reliquos odioſos uſus Regię protectionis. Fuſiſſime autem hanc pertractat materiam Salgado. Addit porro, & approbat Covarruvias in multis caſibus pro negotiorum Eccleſię expeditione adiri immediate ſolere auditoria Regia ex antiquæ conſuetudinis jure, quod propriis firmavit edictis Imperator Carolus V. Hiſpaniarum Rex; tametſi videatur indignum ſacra tribunalia ſæcularibus, & inferioris dignitatis tribunalibus faſces ſubmittere in cauſis etiam Eccleſiaſticis, & religioſis.

De Bulla vero Cænæ Domini adverſum uſurpatores Eccleſiaſticæ juriſdictionis, hoc aperte ſcribunt Doctores, & Summiſtæ Romana in urbe probatiſſimi Franciſcus Suar. Gabriel Vaſq. Reginal. Bonac. & alii nullam prorſus habere vim, aut effectum in quibuſdam articulis, qui neque divini juris, neque naturalis ſunt, adverſus Hiſpaniæ Regem Siciliæ Sardiniæque poſſeſſorem, aut adverſus Rempublicam Genuenſem, quæ Corſicæ dominatur: tametſi hac Bulla ſpeciatim declarentur excommunicati detentores harum trium inſularum, & quicumque detentorum fautores. Summus autem Pontifex nullam tam ſolemnis cenſurę ſuæ videtur habere rationem. Cum enim divino ipſo prorſuſque indiſpenſabili jure illos quos publica, & notoria aſtringit

ex-

excommunicatio, ſi non reſipiſcant, ſi ſacrilege detenta non reſtituant, ſi non convertantur, & pœnitentiam agant, admittere ad fidelium conſortium, atque ad divina Sacramenta non liceat, ipſe tamen Pontifex ſciens Hiſpaniæ Regem, & Genuenſem Rempublicam nihil de hac reſtitutione cogitare, horum tamen Legatos, oratores, & officiales in curia Romana reſidentes, quin etiam ipſos Proreges, & gubernatores memoratarum inſularum quando tunc Romæ verſari contingit, poſt triduum hujuſce publicationis admittit ad Paſchalia Sacramenta. Eſt vero juris regula, & conſtans effatum optimam eſſe legum interpretem conſuetudinem, *leg. ſi de interpretatione, ff. de legib. & c. cum dilectus de conſuetud.* Sed hac de re in utramque partem ſatis hactenus diſputatum ſit.

Can. Cabilonenſis 16. *Ut nullus Epiſcopus, neque Presbyter, neque Abbas neque Diaconus per præmium ad ſacrum ordinem accedat; quod qui fecerit ipſo honore, quem præmiis comparare præſumpſerit omnino privetur.* Synodus Oecumenica Chalcedonenſis act. 15. can. 2. Epiſcopum pretio vel ordinantem, vel Eccleſiam alicui conferentem ſimulque eū qui talia ſuſcepit, de gradu dejici jubet, necnon illum, qui horum mediator intervenit ſi ſit Clericus. Si vero Laicus exiſtat, aut Monachus ſancit eſſe à communione extorrem. Bracarenſe Concilium ſecundum can. 3. teſtatur circa munera pro Clericorum ordinationibus, hanc eſſe antiquam ſanctorum Patrum conſuetudinem, & definitionem, ut anathemate ſimul involvantur, & qui dat, & qui recipit. Huc collimat Lateranenſis Concilii generalis ſub Innocentio III. canon 63. qui eſt in decretalibus *c. ſicut pro certo, de Simon.* Concilium denique Trid. *ſeſſ. 21. c.* 1, his caſibus indicit inflictas a jure pœnas ipſo incurri facto a quibuſcumque dantibus, & accipientibus. Et abſolute vetat quidquam pro quorumcumque ordinum collatione, aut pro Clerecali tonſura, aut pro dimiſſoriis, aut pro teſtimonialibus

bus litteris, nec pro ſigillo quidem, vel alia quacumque ex cauſa etiam ſponte oblatum accipi ab Epiſcopis, eorumque miniſtris. Permittit vero notariis pro ſingulis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus litteris decimam ad ſummum unius aurei partem recipere, modo non ſit eis aliunde conſtitutum ſalarium. Tota hæc Tridentina ſanctio ſtabilita in Galliis fuit, inſertaque in edictis comitiorum Bleſenſium art. 20. Cæterum pro beneficiariis proviſionibus, quæ vocantur Forma dignum, aut viſa, aut litteræ beneficiales, eadem Bleſenſia comitia art. 12. permittunt ordinariis, ut aureum unum, nihilque amplius accipiant.

Synodus VI. Oecumenica.

HAereſis Eutychiana ſub Marciano Auguſto repreſſa, & per Synodum Chalcedonenſem proſtrata, poſtmodum imperantibus Zenone, & Anaſtaſio principibus hæreticis vires reſumpſit, & quaſi Lernæa hydra in nova capita pullulavit. Sedem urbis Regiæ tenebat homo vaſer, miruſque ſimulandi artifex Acacius. Hujus hortatu Zeno Imperator Joannem Talaidam Epiſcopatu Alexandriæ dejecit, ejuſque in locum reſtituit, promovitque Petrum Moggum inſignem ſectæ illius hæreticum quem idem antea miſerat in exilium. Idemque Acacii ſuaſu novam edixit fidei formulam anno quadringenteſimo octogeſimo ſecundo ea calliditate conceptam, ut in eam Catholici ſimul, & hæretici omnibus ſuppreſſis verbis, quæ fidei controverſiam reſpiciebant, conſentire poſſent: quam henoticon, hoc eſt reconciliatorium edictum ſpecioſo nomine appellavit. Sed in eo tacita erat Concil. Chalcedonenſis abrogatio. Huic ſe oppoſuit peſti qua par erat conſtantia Felix Papa III. coacto Romæ Conc. ſimulque miſſis Conſtantinopolin Legatis tribus

Vi-

Vitali, & Miſeno Epiſcopis, atque Felice Romanæ Eccleſiæ defenſore, cum hoc mandato, & commonitorio, ut Acacium citarent ad Romani Pontificis Tribunal, & Moggum Alexandria pellendum ſedulo curarent. Ex his duo quidem Epiſcopi Vitalis, & Miſenus artibus Acacii ſeducti cum ipſo Acacio & Moggo communicarunt. Solus Felix in officio conſtans in vincula detruſus eſt. Quocirca Pontifex Romanus ambos Legatos Epiſcopos exauthoravit, & Acacium anathemate perculit, qui peſſimam, & temerariam rependens vicem Felicis Papæ nomen ex diptychis, hoc eſt Eccleſiaſticis tabulis eraſit Referuntur hæc a Liberato c. 17.& 18. necnon a Synodica epiſt. Concilii Romani 2. ſub Felice Papa.

At vero Petrus Moggus Pſeudo Patriarcha Alexandrinus recepto Zenonis henotico non modo Catholicos omnes alienos a ſe habuit, ſed etiam Eutychianos complures, qui quod neque Catholicæ partis eſſent, neque cum propriꝫ partis Epiſcopo convenirent Acephali, hoc eſt capite deſtituti nuncupati ſunt.

Sciendum ex impuri Eutychetis hæreſi diverſas ſectas, quaſi ſurculos, & propagines, derivaſſe, tum Acephalorum, tum Theopaſchitarum, quorum author Petrus Cnapheus, ſeu Fullo extitit, is qui per ſeditionem ejecto Martyrio Epiſcopo, ſedem Antiochenam invaſit ſub Zenonis Imperio, quique ad triſagium Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis voces adjunxit. Qui paſſus es pro nobis. Pullularunt item Severiani a Severo dicti, qui pariter Antiochenam ſedem imperante Anaſtaſio poſt depulſum ex ea Flavianum in Catholica profeſſione conſtantiſſimum invaſit: quique etiam Jeroſolymitanum Epiſcopum alioſque pleroſque Epiſcopos Orthodoxos ſuis ſedibus deturbavit. Pullurarunt & Theodoſiani quos commemorat Joannes Damaſcenus a Theodoſio Alexandrino exortos, aliæque variæ ſectæ.

Præ omnibus tamen propagavere ſe Jacobitæ, qui toto diffuſi Oriente reliquarum ſectarum majorem partem pertraxerunt. Nomen ſortiti ſunt a Jacobo quodam Syro, ut Anaſtaſius Sinaita teſtatur eo libro, qui Dux vitæ inſcribitur. Deinde Damaſcenus, & ex his Nicephorus *l.* 18. *Eccleſ. hiſt. cap.* 52. qui etiam perhibent eundem Cnaphæo, & Severo adhærentem omni ſtudio Eutychis, & Dioſcori hæreſim apud Syros longe lateque propagaſſe: tanta vero fuiſſe animi levitate, ut ei per ludibrium Zanzali cognomen inditum ſit.

Demortui Zenonis Imperium pariter & impietatem Anaſtaſius ſuſcepit ex Acephalorum conſortio pertinaciſſimus Henotici propugnator, & una Manichæis addictus. Huic ſucceſſit Juſtinus, qui pro Chalcedonenſi Concilio ſtetit, & Severum ab Antiochena, quam invaſerat ſede, repulit: qui tamen in Aegyptum profugus latius ibi virus erroris diffudit. Deinde ſub Juſtini nepote ſucceſſoreque Juſtiniano hujus uxor Theodora Eutychetis ſectam fovit, & protexit, multiſque ea ex cauſa Romanam Eccleſiam cladibus affecit, dum Antimum hæreticum Eutychianum, quem illa in ſedem Conſtantinopolitanam extulerat, & Papa deinde Agapitus depoſuerat, promoto in ejus locum Menna Orthodoxo, illa pervicaciter ſatagit conſtitui. Quin & ipſe Juſtinianus ſub exitum vitæ in hæreſim lapſus eſt, ut ſcribit Evagrius, ſibique aſſentiri recuſantem Eutychium Conſtantinopolis Patriarcham ſede expulit, ut in Eutychii vita legitur.

Sub Imperatoribus inſequentibus Juſtino II. Tiberio, Mauricio, & Phoca, ſedatis hæreticorum tumultibus Eccleſia tranquilla pace potita eſt. Veruntamen ſub Heracliu Phocæ ſucceſſore nova, & horrenda procella paululum reſpirantem Eccleſiam violenter concuſſit. Hæc fuit emergens ſub infauſto Heraclii patrocinio Monothelitarum Hæreſis. Poſtquam ille feliciſſime perfunctus Perſico bello fuit, dum Hierapoli verſa-

ſatur, cum honoris, & officii gratia convenit Athanaſius Jacobitarum Patriarcha, quem hortatur Imperator, ut velit ejurato Eutychetis dogmate, Synodi Chalcedonenſis decretis obſequi: Ille ſe haud ægre duas in Chriſto naturas reſpondet admiſſurum, niſi ea profeſſio ſecum pariter involveret in eodem voluntatum, & operationum diſtinctionem, & diverſitatem. Heraclius propoſitam difficultatem dijudicari curat inter hunc Athanaſium, & Cyrum ſibi fidiſſimum Phaſidis Lazorum Metropolitanum, qui poſtmodum ab eodem Heraclio promotus in Patriarcham Alexandrinum fuit, & Sergium quoque Conſtantinopolis Epiſcopum. Ab his tribus tandem unanimi conſpiratione aſſertum fuit, diſtinctas eſſe quidem in Chriſto juxta Chalcedonenſe decretum naturas, ſed ambarum tamen unicam eſſe voluntatem, & operationem, eamque divinam, nullatenus vero humanam: non ſecus de voluntate judicantes, quam de perſona, quæ unica, & divina eſt in naturis diſtinctis. Heraclius huic perverſæ novitati fidem habuit: Ac poſtremo edictum ſub Ecthesis nomine propoſuit anno 639. jubens hanc unicæ voluntatis profeſſionem ſub gravium interminatione pœnarum a cunctis ſuſcipi.

Mortuo Heraclio filius ſucceſſit natu major, & ſincere Catholicus Conſtantinus, ſed 4. inde menſe a noverca Martina veneno perimitur: quo facto filium quem ex Heraclio ſuſceperat nomine Heracleona regium ad ſolium provexit. Sed hoc brevi depulſo Senatus, & populus Conſtantem Conſtantini ſuperſtitem filium in Imperium aſſumunt. Hic avo Heraclio quam patri ſimilior tranſmiſit novum circa fidei profeſſionem edictum ad Martinum Romæ Epiſcopum virum ſanctiſſimum, ut eidem cum reliquis Epiſcopis ſubſcriberet, vocavitque Typum ob annexam quam ei ſuggeſſerat Paulus hæreticus fidei formulam. Hic vero Paulus qui Sergio, & Pyrrho Monothelitis in Patriarchalem Con-

ſtantinopolis ſedem ſucceſſerat, quorum hæreſim conſectabatur, jam fuerat Romanæ ſedis ſententia excommunicatus, & depoſitus. Et hic viciſſim Apocriſarios Apoſtolicos, & qui ei adhærebant, virgis, carcere, exilioque multavit.

Martinus accepto Conſtantis Typo, quam plurimorum Occidentis Epiſcoporum Conc. colligit in Baſilica Salvatoris, quæ & Conſtantiniana, & Lateranenſis dicitur anno Chriſti 649. Ibi lectus eſt Typus, quo revocatur, & aboletur Heraclii Ectefis, atque ſpecie communis pacis, & Eccleſiaſticæ concordiæ, ſub ibi recenſitis pœnis vetatur utraque deinceps aſſertio, tam unius, quam duarum in Chriſto voluntatum, & actionum, ut his reſecatis contentionibus, ea tantum omnes aſſerant, quę Synodis ęcumenicis quinque tradita noſcuntur, quibus quemquã contradicere prohibet.

Lecto Typo Synodus Lateranenſis bonam, & laudabilem Principis intentionem eſſe dixit in conquirenda Eccleſiæ pace, ſed propoſitum pacis remedium minime probari poſſe, dum ſupprimi jubet Catholicam veritatem & fidem duarum Chriſti voluntatum, ac operationum divinæ humanæque aſſertam, & definitam in Synodo Chalcedonenſi, circa geminas diſtinctas ejuſdem Chriſti Domini noſtri naturas in una Verbi perſona radicatas: ubi enim natura humana eſt, ibi voluntas humana comprehenditur. Neque vero juſtum eſſe, ut fidei oracula ſimul cum perverſis dogmatibus, ac indiſcriminatim ſupprimantur, cum ſcriptum in Geneſi ſit, Nunquid perdes juſtum cum impio, & erit juſtus ſicut impius? & Sacerdotibus per Moyſen præcipiat Deus *Levit* 10. ut habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum, & profanum, & inter pollutum, & mundum. Præſidente itaque, & approbante ſummo Pontifice ſacra Synodus damnat Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Theodorum, alioſque humanam Salvatoris Chriſti voluntatem, & operationem reſpuentes, ſolamque di-

divinam afferentes Damnata ibi quoque ſunt edicta hæreticorum officinis fabricata Ecthesis Heraclii, & Conſtantis Typus. Litteras etiam Apoſtolicas Martinus de his ſacri Concilii decretis divino refertas Spiritu ad omnes per orbem fideles direxit.

Hac de cauſa furens Imperator per delegatum a ſe Theodorum Calliopam abreptum ſanctum Pontificem Conſtantinopolin ad ſe mandat adduci, quem deinde in Cherſoneſum deportari jubet: quo loco per innumeras ęrumnas glorioſum Martyrium conſummavit. Idemque ſceleſtus Imperator Maximum Monachum ſacræ fidei defenſorem vitæ ſanctitate, pręclaraque eruditione conſpicuum lingua manuque mutilavit, & in exilium relegavit. Hujus ſuperſunt præter alia ſcripta in Dionyſii Areopagitæ libros commentarii. Cujus etiam S. Dionyſii ad referendam Monothelitarum hæreſim teſtimonia proferuntur, tam in hac Laterana, quam in ſexta Oecumenica Synodo.

Rem vero mirificam ſcribit Theophanes, Theodorum Papam, qui Martinum habuit ſucceſſorem, poſtquam Pyrrhus Monothelita (quam ſuam hæreſim abjurantem ipſe Romæ abſolverat) relapſus eſt in eandem hæreſim, convocaſſe Synodum ad Principis Apoſtolorum tumulum, & eo divino Calice vivificum Chriſti ſanguinem in atramentum inſtillaſſe, quo Pyrrhi excommunicationem, & depoſitionem propria manu ſcripſit. Rem ſimilem præſtitiſſe Patres Synodi Octavæ refert in vita Ignatii Nicetas, quando Photii damnationi ſubſcripſere.

Poſtquam probis omnibus inviſus Conſtans Imperator Roma digreſſus, cujus opes, & præcipua ornamenta direptum venerat, in Siciliam profectus ibi tandem in balneo interemptus eſt: ejus excepit ſucceſſionem filius Conſtantinus cognomento Pogonatus patri ſuo longe diſſimilis, juſtitiæ religioniſque amantiſſimus. Hic domeſticam maculam inſignibus

pietatis exemplis delevit egitque primum cum Dono Epiſcopo Romano, deinde hoc mortuo cum Agathone ſucceſſore, de Synodo Oecumenica Conſtantinopoli cogenda, ad reſarciendas illatas Eccleſiæ per hæreſes ruinas, annuit lubens Agatho, habitaque Romæ 120. Epiſcoporum Synodo, in qua res fidei primum ſedulo diſcuſſæ, & ſtabilitę ſunt, ut planior, & ſecurior ad Oecumenicam Synodum via muniretur, miſit inde Regiam in urbem Apoſtolicos legatos quatuor, cum litteris quibus rectam fidem luculentis divinæ Scripturæ, ſanctorumque Patrum ſententiis, & traditionibus Apoſtolicis explicabat accurate.

Præter 4 Agathonis legatos ſcilicet Theodorum & Georgium presbyteros, & Diaconum Joannem (qui poſtmodum ad ſummam Pontificis Romani evectus eſt dignitatem) & Conſtantium hypodiaconum, directi pariter ſunt ad Oecumenicam Synodum totidem ejuſdem Romani Conc. legati Joan. Portuenſis, Abundantius Paternenſis, Joannes alter Regienſis Epiſc omnes, & 4. Theodorus Presbyter. Adfuerunt itidem Patriarchæ Georgius Conſtantinopolis, Petrus Alexandriæ Macarius Antiochiæ, & Georgius nomine Jeroſolymitanæ Eccleſiæ, cumque his complures alii Epiſc.

Anno itaque Chr. 680 habita eſt ſacra Oecumenica Synodus in Palatii Imperialis Secretario cui nomen erat Trullo. Quod nomen ſæculis illis uſurpabatur pro fornice in ſublime porrecto, & concamerato, quem vocant *Cupulam* hodierni Itali, ut ex Codino, & Anaſtaſio colligitur. Sacro interſuere conventui Conſtantinus Imperator ſanctæ Religionis columen, & palatii proceres. Macarius Antiochenus Monothelita ſuæ hęreſi diſputando patrocinatus in Synodo fuit. Sacra vero Synodus poſtquam illum ſolidiſſimis argumentis ad ſanam mentem reducere fruſtra conata eſt, pertinacem demum anathemate perculit, & dignitate movit ſuffecto ejus in ſedem Theophane ſpectatæ religio-

nis

nis viro. Ipſe autem Macarius Monaſterio concluſus eſt.

Polycronius Sacerdos, & Monachus ſuam in tam illuſtri theatro dementiam propalavit. Cum enim eſſet Monothelita, ipſique per falſa oſtenta Dęmon illuderet vehementer expetivit in ſacram Synodum introduci: habere ſe dicens maximi rem momenti, quam Patribus referret. Admiſſus tandem intra Synodum, profeſſus eſt ſibi a revelante Deo demandatum, ut Imperatori & Patribus fidei veritatem denunciaret, ſpemque ſalutis æternæ in hoc verſari, ut ſinguli declarent, & profiteantur unicam exiſtere in Chriſto Jeſu voluntatem, & actionem. Quo vero ſibi plena fides habeatur, certo ſpondet mortuum a ſe in vitam revocatum iri, univerſo etiam ſpectante populo, ſtatim atque cadaveris capiti ſchedulam appoſuiſſet. in qua fidei ſuæ confeſſionem ſcripſerat. Viſum eſt Patribus oblatam conditionem experiri, ne hac rejecta captaret occaſionem Polychronius aliique hęretici magis inſoleſcendi, & jactandi quod Patres ſuę cauſę diffiſi oblatam cōditionem recuſaſſent. Adducitur in forum paulo ante defuncti hominis cadaver magno plebis concurſu, eo pariter confluunt plerique ex Co[illegible] Patres: tum Polychronius chartam cadaveri admovet, ejuſque auribus iuſuſurrat, nec tamen movetur cadaver, inſtat & denuo adjurat Monachus, ſed fruſtra: omnes circumſtantes, ut juſſum fuerat, quieſcunt, & ſilent, ridiculum exitum præſagientes, donec ille poſt inanes conatus fatetur tandem non poſſe a ſe mortuum ſuſcitari. Miſerum Polychronium Patres omni modo conati ſunt ad veræ fidei agnitionem adducere, ſed pertinacem poſtremo anathemate feriunt, & Sacerdotio deponunt.

Unanimi Patres aſſenſu Catholicam fidei formulam excudunt, qua geminas Chriſti voluntates, atque operationes divinam unam, humanam alteram diſtinctas, & inconfuſas prædicant. Humanam vero voluntatem non ſolum divinæ non obluctantem, ſed ei per

X 4 om-

omnia ſubjectam, & obſequentem. Huic definitioni ſubſcripſerunt omnium 1. Presbyteri ab Agathone privatim delegati, deinde Patriarchæ Orientales. 3. Legati a Romana Synodo miſſi 4. reliqui Epiſcopi, poſtremo Conſtantinus Auguſtus. Hic Imperator Patribus, & Patres Imperatori piiſſimo, & optimo gratias agunt, ad precantibus cunctis fauſta, & proſpera omnia religioſiſſimo Principi. Mittunt ad Agathonem Patres, & rogant, ut Synodi ſanctiones authoritate Apoſtolica roboret, his edictum accedit Conſtantini quo mandat, ut Oecumenicam 6. Synodum univerſi amplectantur, pœnaſque in refractores decernit. Cæterum antequam Synodi litteræ Romam deferrentur, ſummum iam diem Agatho Papa obierat, cujus ſucceſſor Leo II. Synodi acta, & decreta comprobavit.

Diſceptatur utrum Honorius Papa hujus nominis I. qui paſſim in iſto, & ſequentibus Conciliis, atque in ipſa S. Papæ Leonis epiſtola, ſimul cum Cyro, Sergio, Pyrrho, Petro Paulo, Macario, legitur nominatim condemnatus, ejuſmodi commeritus ſit damnationem? Quæſtio iſta omnis de facto eſt eoque externo, neque enim hic agitatur utrum animo fuerit intus hæreticus Honorius: etenim ut Samuel dicit Dominus 1. Reg. 16 Homo videt ea quæ patent, Deus autem intuetur cor; ſed utrum in ſua illa ad Sergium epiſtola, externoque facto fuerit vere reprehenſibilis, quemadmodum vel Pauli Apoſtoli teſtimonio Petrus ipſe ſanctatis ſpecimen, & Apoſtolorum vertex, & Coryphæus diſerte reprehenſibilis aſſeritur in quodam ſuo circa Legales obſervationes externo facto, & quemadmodum ſed longe graviori proculdubio, quam in Petro contigerit tranſgreſſione, conſentiunt omnes rem Catholicam ſuo facto duos Summos Pontifices prodidiſſe per nimiam puſillanimitatem, Marcellinum quando thura Idolis adolevit, & Liberium quando in Concilio Sirmienſi Arianorum placitis ſubſcripſit. Hono-

noriūm quidem Annalium author conatur ab omni culpa purgare. Eundem alii hæreſis arguunt: mea vero ſententia eſt nullatenus hæreticum fuiſſe, attamen ex puſillanimitate non leviter peccaſſe, ſimulatione tunc temporis utendo, quando ex officio incumbebat ei erumpenti hęreſi aperte obſiſtere: ideoque cauſam suppeditaſſe ſextæ Synodo, & Summo Pontifici Leoni condemationis ſuæ.

Præcipuę defenſionis Honorii rationes eruuntur tum ex ipſius ad Sergium hæreticum epiſtola ita contexta, ut quamvis in ſpeciem videatur Monothelitarum cauſæ favere, poſſit tamen Catholico ſenſu exponi: tum etiam ex illa celebri Sancti Maximi cum Pyrrho Monothelita diſputatione, in qua Maximus hæreſis crimen ab Honorio conatur amoliri, ejuſque ad Sergium epiſtolam Catholico ſenſu intelligendam ex eo probat, quod poſt ipſius Honorii Papæ, & Heraclii Imperatoris obitum, Joannes qui ſub Honorio præfatam illam ad Sergium epiſtolam ſua manu ſcripſerat, Conſtantium Auguſtum Monothelitis infenſum ſcriptis litteris admonuerat, illam Honorii epiſtolam, dum unam aſſerit Chriſti actionem, & voluntatem, id tantum ex mente authoris ſignificare non eſſe in Chriſto contrarias voluntates, ſed humanam divinæ per omnia obtemperaſſe. Joanni ipſi vitio verti poterat ejuſdem tam ſuſpectæ epiſtolæ ſcriptio, ideoque ipſius teſtimonium utpote in propria cauſa merito haberi pro ſuſpecto poſſet. Nihilominus huic etiam teſtimonio lubens accedo, ut Honorium ab hæreſi excuſem, nec ideo tamen ab omni culpa cenſendus eſt immunis. Hoc vero ſupponendum apud omnes, qui non ſunt illorum temporum Eccleſiaſticæ, atque ut expreſſius loquar, etiam Baronianæ hiſtoriæ rudes, ac imperiti. Honorium Papam quo tempore ad Sergium ſcripſit ignorare non potuiſſe vigentem tunc temporis, graveſque toto Oriente tumultus cientem Monothelitarum hæreſin

quam

quam complexi Orientis Patriarchæ, atque hæretici cui adblandiebantur Imperatoris edicto freti, Catholicos ſibi obſiſtentes crudeliter inſectabantur. Jam enim Cyrus in præmium novę impietatis ſatagente Heraclio ex Phaſidis antiſtite factus erat Alexandrinus Patriarcha jamque idem in Alexandria, & in omnibus ſibi ſubditis Epiſcopalibus Eccleſiis magna contentione novem a ſe edita capitula cum totidem anathematibus promulgari curaverat, in quorum ſeptimo hanc novam, & capitalem hæreſim; quam evidentiſſime proponebat, & acerrime propugnabat.

Conſtantinopoli vero Pſeudo Patriarcha Sergius coacta ſibi ſubditorum Epiſcoporum in ipſa Imperiali civitate Synodo, eamdem hæreſim omni ope ſtabiliverat, & Heraclii Ecthefin Græcorum præſulum ſubſcriptione firmatam, toto inſpectante populo præ foribus templi Sophiæ affixerat. Tantos rerum motus, vel ſola vulgi fama in barbaras, & remotiſſimas gentes diſſeminabat, quanto magis ad aures Romani Pontificis ad quem ſpectat, ut cum Paulo dicam, quotidiana inſtantia, & ſollicitudo omnium Eccleſiarum, ad quem omnes de fide controverſiæ referri ſolebant, maxime quando Imperator ipſe (cujus tunc temporis ditioni, ac Imperio Roma cum Italia ſubjecta erat) illas excitabat? Quis inſuper neſcit ſummorum Pontificum conſuetudinem perpetuam fuiſſe, ut ſuos Conſtantinopoli haberent Apocriſarios, quamdiu ibi ſedes Imperii fuit, qui omnia ipſi notificarent? nihil hic immoror circa Provincias illas Orientis, quas Romani Pontifices olim per ſuos vicarios regere ſolebant, puta utramque Epirum, veterem, & novam, Illiricum, Macedoniam, Theſſaliam, Achajam, utramque Daciam tam Ripenſem, quam Mediterraneam, Myſiamque, Dardaniam, & Prævalim, quarum meminit in ſuis ad Michaelem Imperatorem litteris Nicolaus Papa I. An ex tot Eccleſiis aliquis ſaltem Orthodoxus, ſive Prælatus,

tus, ſive privatus Sacerdos extitit ullus, qui tantarum rerum, & motuum Pontificem moneret? His Patriarcharum Orientis ſacrilegis novitatibus magna jam conſtantia, fideique ardore quaſi Eccleſiæ ſanctæ murum, & propugnaculum oppoſuerat ſeſe Monachus Sophronius, qui poſtmodum prævalentibus in Palæſtina Catholicis creatus Jeroſolymorum Epiſcopus Synodum Orthodoxam in iis partibus procuravit, in qua damnata fuit Monothelitarum hæreſis. Antequam vero ad Pyrrhum Honorium reſcriberet, adhuc privatus Monachus Sophronius contra inſurgentem hæreſim ad Cyrum ſcripſerat: & ad Sergium ex remotiore Palæſtina profectus Conſtantinopolin fuerat, poſtquam ſcriptis ad eum litteris nihil valuerat obtinere. Quin etiam idem Sophronius ſtenuus, & indefeſſus fidei athleta jam antea de his rebus litteras ad Honorium ipſum tranſmiſerat; quæ ſæpius in hac ipſa ſexta Synodo commemorantur, & quarum mentio quoque eſt apud Photium *Biblioth. c.* 131. ſane iſta, & alia longe plura contigerant antequam Honorius Sergio reſcripſiſſet. Has in cauſa fidei turbas, & molimina, publicas iſtas circa nova dogmata, & Imperatoris edictum toto promulgatum Oriente commotiones potuerat fortaſſis ignorare unus aliquis inter Sauromatas, aut inter diviſos toto orbe Britannos bubulcus, vel agricola, nullatenus vero in ſublimi univerſalis Eccleſiæ ſpecula conſtitutus a Deo cuſtos, & vigil Romanus Epiſcopus. Deinde ſanctorum Patrum, & ſacrorum canonum effatum dicit. Non admittitur excuſatio Paſtoris, ſi lupus diſpergit oves, & Paſtor neſcit. Sed quia res erat vehementis, & urgentis periculi reſiſtere nefario Principis edicto, cui Roma cum magna Italiæ parte obtemperabat, ſiluit & mali gravitatem diſſimulavit Honorius, verbis uſus ambiguis, ſed tamen in ſpeciem impietati Heraclianæ aſtipulantibus. Defuit ille officio ſuo, & ut cum Ezechiele loquar non aſcendit

ex

ex adverſo neque oppoſuit murum pro domo Domini; ut ſtaret in prælio in die Domini atque, ut verbis proſequar ejuſdem Prophetæ, conſtitutus ſpeculator vidit gladium venientem ſuper terram; & non inſonuit buccina.

Poſt Sergium hereſiarcham interpellantem, qui Principi flagitioſum edictum ſuggeſſerat, ſtatimque promulgatum Epiſcoporum Pſeudo-Synodo, confirmaverat, in propoſito ſibi ex metu ſilentio perſiſtere grande Honorio diſcrimen creaſſet: Sergius quippe Imperatori aſtabat aſſiduus, qui ſua contemni edicta iniquiſſimo tuliſſet animo. Cum igitur, ut liquido teſtantur author Miſcell. hiſtoriæ Paulus Diaconus *lib.* 18. *&* Cedrenus, & Zonaras in Heraclio, inter tot tantaſque orbe toto ex Monothelitarum hæreſi, quam Imperator, & major Epiſcoporum orientalium pars fovebat, & promovebat, excitatas Orthodoxorum divexationes, Sophronius animum haud deſponderet, ſeque belli ſacri quaſi Mathatias alter ſtrenuum, atque intrepidum ducem exhiberet, tum demum Sergius Conſtantinopolitanus, cui perſpecta dudum erat Honorii puſillanimitas, hunc interpellat, & apud eum conqueritur de Sophronio, quod duarum in Chriſto voluntatum, & operationum aſſeveratione totum orbem perturbaret.

Hic jam quæro, quid reſpondere debuerit Honorius ſceleratiſſimo, totique orbi notiſſimo hæreſiarchæ, qui ſanctiſſimum virum eo ſolo nomine deferebat, quod inconcuſſam Eccleſiæ fidem circa diſtinctas Chriſti voluntates divinam unam, humanam alteram intrepide tueretur, & propugnaret adverſus novum, & profanum, quod Sergius ipſe invexerat, & undequaque propagabat Monothelitarum dogma? ille vero tanquam mercenarius, & non paſtor vidit lupum venientem, & fugit, ut habet Euangelii comparatio. Sergio enim Roman. Pontifex hoc ipſum reſpondit, quod ſanctiſſimus Papa Martinus cum Synodo Romana tantopere execratur in laico Principe Conſtante, nimirum ſupprimendas

eſſe

eſſe voces, unius aut duarum in Chriſto voluntatum, & operationum: ſubjungitque quod ipſi peræque Monothelitæ profitebantur duas eſſe in Chriſto diſtinctas, & inconfuſas naturas, ſed tandem ut ſe Monothelitarum ſtudiis accommodet unicam admittentium operationem in Chriſto, ita concludit: unum eſſe Chriſtum Dominum divina, vel humana in utriuſque naturis operantem. Ut hac verborum eluſione illorum inſectationem declinaret, tametſi ipſa eadem Catholicum ſenſum, ſed ab iſta quæſtione alienum exprimerent.

Iſta Honorii lecta fuit epiſtola in iſtius ſextæ Synodi act. 14 deinde lecta fuit Pyrrhi Conſtantinopolis Epiſcopi Monothelitæ ad Joannem Romæ Pontificem epiſtola, qua ipſe Pyrrhus concertationes de Chriſti voluntatibus vituperat. Quibus duabus perlectis epiſtol. ſacra Synodus ambas Honorii, & Pyrrhi epiſtolas declarat pernicioſas, & jubet igne abſumi. Eadem Synodus ſub finem act. 16. anathema pronunciat Theodoſio Pharanitano, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, aliiſque quos omnes dicit hæreticos.

Cum vero juſta condemnandi Honorium cauſa ſubſit, & iſta condemnatio ſingulariter poſt lectam hoc in Synodo ipſius epiſtolam pronuncietur, & ſubinde iterum cum aliis Monothelitis promiſcue: Et cum non modo Græca exemplaria, ſed Latina etiam translatio, quam contexuit ipſemet Leo Papa, qui primus Synodum Apoſtolica authoritate probavit, acroboravit, quod præſtare non valuerat Agathon, a quo fuerat indicta, morte præventus. Præterea cum ſanctus ipſe Leo in ſua, quæ Synodo iſti ſubjicitur epiſtola de Honorio ſic loqui non dubitet: *Honorium qui hanc Apoſtolicam ſedem non Apoſtolicæ traditionis doctrina luſtravit profana proditione immaculatam fidem ſubvertere conatus eſt*. Idemque ſanctiſſimus Leo altera epiſtola ad Hervigium Regem, & ad Epiſcopos Hiſpaniæ memoriam Honorii iterato damnet. Cumque

inſuper

inſuper hæc eadem Honorii damnatio nominatim iteretur duabus ſequentibus Oecumenicis Synodis ſeptima, & octava, tam in Græcis quam in Latinis antiquiſſimis exemplaribus, atque adeo illis ipſis, quæ illorum temporum author Anaſtaſius Bibliothecarius Eccleſiæ Romanæ Synodorum ſeptimæ, & octavæ tranſlator edidit, dedicavitque ſeptimæ translationem Joanni Papæ VIII Synodi autem octavæ editionem Papæ Stephano II ac idem Anaſtaſius, qui conſedit inter octavæ Synodi Patres, & ita geſtorum in ea Synodo teſtis eſt oculatus, omnique exceptione major, hujus acta quibus interfuerat Latino ſermone conſcribens recenſet act. 10. Honorium una cum Cyro, Sergio aliiſque a ſacra Synodo damnatum, & reprobatum, nimię ſane fuerit ex partium addictione pertinaciæ, tam multa, tam antiqua, tam ſancta, tam ab omni ſuſpicione aliena teſtimonia, toties iterata rejicere, non modo Græcorum, ſed etiam Latinorum S. Leonis Papæ, atque Anaſtaſii quorum ille Synodum iſtam ſextam approbavit primus, & tranſtulit, hic vero in una ex iis Synodis conſedit, quæ ipſo eodem teſte damnavit Honorium. His adde ipſum Adrianum Papam II & Concilium Romanum, cui Ille præſidebat Adrianus, qui ſimul damnarunt Honorium, ut Monothelitam, & referuntur, atque approbantur in octava Synodo act. 7.

Sanctiſſimus Pontifex Martinus tranſmiſſum ad ſe ab Imperatore Conſtante Typum in Lateranenſi Concilio reprobavit; neque dubitavit exilium, & mortem hac de cauſa ſubire: quid vero Conſtantis edictum continebat? hoc unum ut communis pacis gratia omnes a profeſſione ſive unius, ſive duarum Chriſti voluntarum abſtinerent. Uter igitur laudandus, aut vituperandus, Honorius hoc ipſum ſponte decernens quod Conſtantis Typus, an Martinus in Laterano Concilio qui martyrium potius ſub eundem, quam Typum admittendum judicavit, & reipſa perfecit; ſi laudandus

Mar-

Martinus, ut eſt citra omnem dubitationem, ergo damnandus Honorius. Pyrrhi etiam in hac Synodo 6. fuit anathemate notata epiſtola, eo quod aſſereret removendas eſſe omnes in utramvis partem, ſive unius, ſive duarum voluntatum concertationes, ut pax ſervaretur: at hoc ipſum decernit Honorii epiſtola, & aliquid ſuperaddit, quod in ſpeciem propendere videtur in favorem Principis Monothelitarum Sergii ad quem epiſtola dirigitur, etiamſi hoc ipſum, ut antea dixi, ſenſu catholico poſſit exponi.

Similiter Imperator Zeno ſtudio, ut prætexebat, communis Chriſtianorum concordiæ edictum promulgavit, quod idcirca vocavit Henoticon, id eſt reconciliatorium, ſanciens ne ulla deinceps aſſertio fieret, ſive unius, ſive duarum Chriſti naturarum, eo quod illa diſputatio innumeras pareret toto orbe diſſentiones: ut ſperandum eſſet ea conſopita reconciliationem animorum ſequuturam: & tamen quantam commeruit laudem Felix Papa III. qui coacto pariter Concilio damnavit henoticon? quantam vero nomini ſuo labem aſperſerunt Conſtantinopolis Acacius, Alexandriæ Petrus Moggus Antiochiæ Petrus Fullo, & poſt hunc Severus, cęterique Epiſcopi quotquot in Henoticon iſtud conſenſerunt?

Quantæ item perfidiæ rei judicati ſunt in Eccleſia Dei omnes illi ſub Conſtantio Auguſto Epiſcopi, qui ab Arianis eluſi in Synodis Sirmienſi, & Ariminenſi formulas fidei ab Arianis profectas approbaverunt, etiamſi nihil in eis legeretur hæreticum, ſed communis concordiæ gratia tam Arianorum voces alterius, diverſæ, aut diſſimilis ſubſtantiæ, quam Catholicorum vox conſubſtantialitatis ſupprimebatur. Eſt enim memorabile documentum illud Martini Pontificis in Conc. Romano, perfidam, & damnabilem eſſe pacis ineundę conditionem, qua doctrina orthodoxa perinde atque hæretica ſupprimitur: cum Deum ſic alloquatur Abraham: Num perdes juſtum cum impio, & erit juſtus ſicut impius?

pius? cumque in libro Levitici Sacerdotes commoneat Dominus, ut habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum, & profanum, inter pollutum, & mundum.

At opponet fortaſſe aliquis ipſius Sophroni Jeroſolymitani exemplum ſuppreſſioni unius, aut duarum voluntatum conſentientis. Quiſnam hujus rei teſtis? Sergius Conſtantinopolitanus in ſua illa ad Honorium epiſtola, quo etiam eandem poſtulat approbari ſuppreſſionem? Dignum utique patella operculum. Teſti etiam honeſto in ea quam proſequitur cauſa minime creditur, infamis vero teſtis, aut flagitioſi quavis in cauſa depoſitio pro nulla habetur. Quis ergo fidem habeat infami hæretico excommunicato, & ſceleſto Sergio circa ipſam cauſam teſtificanti, quam improbo affectu complectitur, & proſequitur? At contraria proferimus omni exceptione majora ipſius Sophonii teſtimonia. Synodicas ipſius ad ipſum Sergium, & Honorium epiſtolas, in quibus duas in Chriſto Jeſu voluntates, ac actiones conſtanter prædicat, Alterum teſtimonium eſt hujus ſacræ Synodi hanc eamdem Sophronii circa diſtinctas in Chriſto voluntates fidem, & certamina non ſemel prædicantis.

His tamen circa Honorii lapſum opponitur a nonnullis ipſa Pontif. Agathonis ad Conſtantinum Auguſtum epiſt. huic Sextæ Synodo inſerta act.4 in qua aſſeverat Agatho Rom. Eccleſiã a tramite Apoſtolicę traditionis nunquam aberraſſe, neq; hæreticis novitatibus depravatam ſuccubuiſſe; ſuoſque prædeceſſores juxta Domini noſtri ad Petrum pollicitationem nunquam a fide defeciſſe, quin potius fratres in ea confirmaſſe, Veruntamen ſicut illa Chriſti ad Petrum aſſeveratio, rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, non obſtat quin ipſe Petrus Chriſtum paulo poſt voce negaverit, ita nec Agathonis aſſertio circa prædeceſſorum fidem ullatenus obſiſtit, quin aliqui eorum, ut ipſi teſtantur Baronius, & Bellarminus, contra debitam fidei pro-

feſſio-

feſſionem graviter peccaverint: ut Marcellinus quando idolis thus adhibuit, & Liberius dum Arianis in Synodo Sirmienſi proprio facto & ſubſcriptione conſenſit, & palam communicavit. Simili pariter infirmitate cecidit Honorius, non quidem, ut probabile eſt, fidem abdicando, ſed tamen delinquendo adverſus officium fidei profitendæ.

Denique ne quid intactum relinquatur, urgent aliqui prorſus credibile non eſſe, ſi Honorius damnatus a Concilio fuiſſet, Legatos Romanos pro ſuo officio in oppoſitum reclamaſſe. Negamus enim prorſus id fuiſſe ipſorum officii, neque enim decebat eos contra jus ipſum privato affectu abreptos odioſam, & ſuſpectam facere Orientalibus Romanam Eccleſiam, quo tempore ipſi Orientales ingenue multorum Patriarcharum ſuorum damnationi ſuffragabantur. Quinetiam fieri potuit, ut Legati nonnihil reclamaverint, ſed quia id ſpecie tenus pacis cauſa fecerint, & ipſa prudentia ſuaſerit grave impendere diſcrimen, ſi ulterius inſiſterent, idcirco non fuerit reclamatio ulla actis Synodi inſerta. Proclives erant Orientales ad quandam erga Romanam Eccleſiam æmulationem, ut aperte docet non modo ſuccedentium ſæculorum, ſed etiam antecedentium experientia. Perſpicuum enim eſt in præcedentibus Orientalibus Oecumenicis Synodis Conſtantinopolitanis duabus, & Chalcedonenſi, Orientales non pauca fuiſſe molitos ex æmulatione in Latinos & Romanam ſedem: quanta igitur exarſiſſent indignatione adverſus eoſdem, ſi cum ipſi tanta facilitate tot Patriarcharum ſuorum damnationi acquieſcebant, Romani pervicacius obſtitiſſent, ne unus Papa in eadem cauſa, licet ut exiſtimo minoris culpæ reus, merita damnatione cum aliis perſtringeretur; Res in graviſſimum diſcrimen acta fuiſſet, ut ex Legatorum Romanorum nimia pertinacia Orientales animis alienati recuſarent eorumdem exemplo

Y quid-

quid quam adverſus proprios antiſtites decernere. Unde contigiſſe ut Synodus præter humanam ſpem fœliciſſime inchoata, exitu infœlici dirimeretur per diſcordiam & ſchiſmata, & ipſa hæreſis majoribus viribus creſceret, ipſaque Eccleſia diſcinderetur.

Appendix ad ſextam Synodum, ac diſſertatio de Diptychis Eccleſiæ.

IN pręcedentis Concilii narratione retulimus Acaciũ Conſtantinopolis Epiſcopum, & Henotici authorem atque ſuaſorem, cum fuiſſet a Felice Papa tertio damnatus, nomen ipſius Felicis ex Eccleſiarum ſibi ſubditarũ diptychis eraſiſſe, ut teſtatur Romani ſub Felice Concilii epiſtola 2. Poſt hæc mortuo Acacio Gelaſius Papa Felicis ſucceſſor omnem adhibuit operam, ut ex Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ diptychis nomen Acacii expungeretur, ut ex ejus conſtat epiſtolis Conciliorum tom. 2. atque ex Anaſtaſio Bibliothecario. Hanc eandem rem pari ſtudio proſequuti ſunt, qui Gelaſio ſucceſſerunt Anaſtaſius, & Symmachus, ſed obſtiterunt cum Anaſtaſio Imperatore Epiſcopi Conſtantinopoleos. Id vero tandem obtinuit Pontifex Hormiſda imperante Juſtino religioſo admodum Principe, ſub quo redintegrata pax eſt inter Orientales, & Occidentales Eccleſias damnatis Principibus ipſis Zenone & Anaſtaſio, & Epiſcopo Acacio, aliiſque omnibus hæreticis ac ſchiſmaticis, quorum obliterata ſunt de tabulis Eccleſiaſticis nomina, & exitiale ſchiſma deſiit, quod perduravit ex quo Felix anathema in Acacium dixerat annos ſex & triginta.

Præterea per Concilium generale ſextum ſub Agathone id factum, eſt, ut ablata ſint (ut dicit Anaſtaſius in Agathone) de dyptichis Eccleſiarum nomina Cyri, Sergii, Pyrrhi, Pauli, & Petri, per quos hæreſis Monothe-

thelitarum univerſum pervaſerat Orientem. His occaſionibus locus differendi; de diptychis aperitur, & quiſnam fuerit earum antiquus ritus.

Erant diptycha tabulæ quædam in Eccleſiis nomina fidelium continentes, qui communionis Eccleſiaſticæ conſortes erant, quæ legi ſolebant inter diurna myſteria diptycha (quæ Græca vox eſt) Latine ſignificant duplicata ob geminas tabulas, quarum una comprehendebat viventium fidelium nomina, altera defunctorum: pro utriſque vero Sacrificia & preces in Eccleſia offerebantur; eorumque nominum lectio publice fiebat ex ambone ſeu pulpito. Illorum autem nomina delebantur, quos Eccleſia a communione ac ſocietate fidelium excludebat. Diptychorum uſus jam inde a primis ſæculis invaluit. Cujus meminit D. Dionyſius *Eccleſ. Hier. cap.* 3. ſic dicens, *& cum ſe mutuo omnes ſalutaverint, myſtica ſacrarum tabularum ἱερῶν πτυχῶν recitatio fit.* Huc illa ſpectat Cypriani querimonia circa facilem quorumdam lapſorum reconciliationiam ſic dicentis epiſtol. 10. ad communionem admittuntur, & offertur nomen eorum nondum pœnitentia facta. Hæc pariter viſitur praxis in liturgiis Sanctorum Jacobi Apoſtoli, & Baſilii, & Chryſoſtomi. Innocentius vero Papa primus epiſtol. ad Decentium Epiſcopum cap. 2. ſtatuit ut completa fidelium oblatione recitentur in Eccleſia nomina fidelium qui oblationem fecerunt.

Præter eorum fidelium diptycha pro quibus ſive vivis, ſive defunctis orabat Eccleſia, erant inſuper ſanctorum in cœlo regnantium diptycha, ut publice invocarentur, & colerentur. Qui uſus in omnibus comperitur veteribus liturgiis. Et Cyrillus Jeroſolimitanus quinta catech. *Poſtea*, inquit, *mentionem facimus eorum etiam qui ante nos obdormierunt, primum Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Marty-*

rum, ut Deus orationibus illorum & deprecationibus ſuſcipiat preces noſtras, Theodoritus quoque *lib. 5. hiſtor. Eccleſ. cap.* 34. refert orientales Eccleſias non aliter cum occidentalibus pacem iniviſſe, quam illæ Joannis Chryſoſtomi nomen in diptycha retuliſſent: Et mox *cap.* 35 ait Alexandrum Antiochiæ præſulem ejuſdem magni Joannis nomen tabulis Eccleſiæ inſcripſiſſe. Innumera ſunt ejuſcemodi priſcorum teſtimonia. Primarii quidem ſancti ſemper & in omnibus Eccleſiis denominabantur, Dei Genetrix Virgo, Joannes Baptiſta, ſancti Apoſtoli, & inſigniores aliqui martyres Deinde in ſingulis Eccleſiis peculiares ipſarum ſancti commemorabantur, iique maxime quorum reliquiis ditabantur. Cæterorum fiebat in commune memoria, tametſi eorum ſingula nomina in publicis tabulis cenſerentur.

Sed regrediamur ad eorum fidelium Diptycha, pro quibus in Eccleſia preces fundebantur. S. Gregorius Papa *lib 3 epiſt.* 37 ad Conſtantium Mediolani Epiſcopum ſcribit nullam ipſi neceſſitatem incumbere nominandi Joannem Ravennæ Epiſcopum inter miſſarum ſolemnia, cum nec Joannes ipſum Conſtantium nominare ſoleat ad altare. In actis Chalcedonenſis continetur epiſtola Epiſcoporum Ægypti ad Anatolium Conſtantinopolis, qua de Timotheo Æluro Alexandrinæ ſedis invaſore conqueruntur, quod etiam in venerabili Diptycho in quo piæ memoriæ tranſitum ad cœlos habentium Epiſcoporum nomina continentur, quæ horis ſanctorum myſteriorum ſecundum regulas releguntur, poſuiſſet Dioſcori nomen. Inter capita conciliandæ concordiæ inter Eccleſias Latinam & Græcam Imperante Michaele Palæologo, primum fuit in ſacris hymnodiis Pontificis Romæ veteris cum quatuor Patriarchis memoriam facere, ut refert Nicephorus Gregoras *lib.* 3. Et Alcuinus *de celebratione miſſarum* ſic ſcribit: *Poſt illa verba quibus di-*

dicitur in ſomno pacis, uſus fuit antiquorum ſicut etiam uſque hodie Romana agit Eccleſia, ut ſtatim recitarentur nomina defunctorum.

Quia vero in quotidianis collectis fidelium omnium nomina recenſeri præ multitudine non potuiſſent, mos erat præcipua nomina nimirum Romani Epiſcopi, & Patriarcharum viventium, tum Epiſcopi loci, tum Imperatoris ſive Principis ſæcularis, alta voce legere, ut ex multis veterum teſtimoniis liquet, tum eorum nomina qui oblationem ad altare fecerant, ut docet Innocentii Papæ epiſtola ad Decentium. Reliquorum nominum aliqua etiam pronunciabantur, reliqua vero communi & generali memoria comprehendebantur: ut addiſcimus ex liturgiis Baſilii & Chryſoſtomi in quibus ita legimus: ὁ Διάκονος θυμιᾷ γύρωθεν τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τὰ Δίπτυχα τῶν τε ζώντων, καὶ κεκοιμημένων, ὧν βούλεται, μνημονεύει, *Diaconus ſacram menſam incenſat per circuitum & diptycha, vivorumque & defunctorum meminit quorum vult. Et ſubinde* ἐν ταῦθα ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ τεθνεώτων *Hic Sacerdos memoriam facit quorum vult vivorum, & mortuorum.*

Synodus Quini ſexta in Trullo.

IUſtiniano ſecundo cui nomen Rhinotineto rerum potiente, habitus Conſtantinopoli fuit alter præſulum conventus in Trullo, id eſt Imperialis palatii ſecretario ſuperne fornicato, ubi Canones duo ſupra centum conditi ſunt; ann. Chr. 707 Quam Synodum Penthecten, id eſt Quini-ſextam nuncuparunt, quaſi ſupplementum quintæ & ſextæ a quibus nulli editi ſunt Canones. At Canones iſtos a Schiſmaticis profectos rejecerunt Romani Pontifices præſertim Sergius, qui tunc Eccleſiæ Romanæ Clavum regebat, ut teſtantur Anaſtaſius in Sergio, & Beda *lib. de ſex ætatibus*

Adrianus tamen Papa in ſuo ad Carolum magnum libello citat ex his Canonem 82 quemadmodum etiam Synodus ſeptima. Verum neque ex his conciliatur Synodo authoritas; Hoc enim Canone utuntur, ſicut David gladio Goliath Gethæi uſus fuit, ut ſcilicet adverſarios propriis armis debellent. Illo namque Canone Iconoclaſtas adoriuntur, quo approbantur imagines Dominum Jeſum humana figura referentes. Illa vero imaginum ejuſdem ſub agni ſpecie abrogatio per hanc Trullanam Pſeudo-Synodum & ſcripturis divinis contradicit, quæ plerumque ſub agni tum denominatione tum effigie Salvatorem Dominum repræſentant, ut Liber Iſaiæ & Apocalypſis, & teſtimonium Joannis Baptiſtæ. Religioſus etiam primitivæ Eccleſiæ, uſus nihil habuit ejuſmodi repræſentatione frequentius, quæ paſſim viſitur in antiquiſſimis Romæ Baſilicis, & ſubterraneis cœmeteriis, aliiſque alibi vetuſtiſſimis monumentis, tum ſculpto tum muſivo teſſellatoque opere. Denique antiquus liber Ordo Romanus ex vetuſto receptoque dudum uſu loquitur his verbis: *In eadem Dominica poſt albas intra civitatem Romanam dantur agni cerei ab Archidiacono in Eccleſia poſt miſſam, & communionem populo.* Quæ adhuc quotannis Romæ conſuetudo ſervatur.

Canon. 2. authoritatem Canonibus Apoſtolorum octaginta quinque attribuit: Et conſtitutiones Apoſtolicas Clemente Papa editas teſtatur fuiſſe ab inſequentium temporum hæreticis depravatas. Simile protulit judicium, & cenſuram in Romana Synodo Gelaſius Pontifex de Clementis libris, ſed & ipſos qui circumferuntur Apoſtolorum Canones dicit apocryphos. Hæc habentur in decreto diſt. 15. Can. ſancta Romana Eccleſia.

Canon. 12. Uſum conjugii Epiſcopis conjugatis interdicit. Canon vero 13. ex Canone Apoſtolorum prave intellecto permittit conjugii uſum Presbyteris & Dia-

& Diaconis jam ante ordinationem conjugatis Cæterum ex oppoſito Canon Carthaginenſis continentiæ Diaconorum & Sacerdotum præceptum diſerte refert ad Apoſtolorum traditionem ipſam Et utique in altaris miniſterio, quæ totius Eccleſiæ functio ſanctiſſima eſt, nihil habet minus ab Epiſcopo Sacerdos Sed ſacris ordibus annexum cœlibatum in iis qui etiam ante conſecrationem jam erant matrimonio colligati plenius comprobavi ad Nicænum Canon. 3 Vide inſuper Carthaginenſ. Concilii ſecundi Can. 2.

Canon Quiniſextus 32 Armenos reprobat vinum aqua non miſcentes in ſacro altaris miniſterio. Damnat prætereà hæreticos Hydropaſtas ſeu aquarios, qui ſolum ad altare aquam offerebant: quos etiam perſtringit ſcribens in Matthæum Chryſoſtomus. Et Concilium Carthaginenſe tertium eoſdem damnat Canon. 24. Atque his omnibus antiquior Cyprianus martyr epiſtol. 63. Trullanus Canon iſte vino permiſcendam eſſe in Calice aquam confirmat teſtimoniis liturgiarum Jacobi Apoſtoli & Baſilii. Vide canon. 2. de conſecrat. diſt. 1 Et vetuſtiſſimus ſcriptor Juſtinus Martyr in Apologia 2. verſus finem de fidelium communione ſic ait : *μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος* participare de pane Euchariſtico, & vino aqua, ſcilicet qua vinum ante conſecrationem dilutum fuit.

Canon. 42 jubet vagos & per urbem diſcurſantes eremitas, vel in communibus Monaſteriis cum Monachis profiteri, vel ad ſolitudinem compelli, ut re ipſa exequantur quod nomine præſeferunt. Vide ſuperius circa vagos Monachos canon. 4. Chalcedonenſem.

Canon. 52. In omnibus ſanctæ Quadrageſimæ diebus jejunii præterquam Dominicis & Sabbatis, & ſancto Annunciationis die, fiat ſacrum præſanctificatorum miniſterium, *ἡ τῶν προηγιασμένων λειτουργία ἱερὰ*

Iſte notandus Græcanicæ Eccleſiæ ab antiquo ritus,

ut feriis quadrageſimæ ſacra miſſa non celebretur, ſed tantum præſanctificata offerantur, ut moris eſt apud nos die ſancto paraſceves. Balſamon ad hunc locum præſanctificatorum, inquit, liturgiam non Intelligimus ſacrificium incruentum, ſed abductionem ſeu oblationem ſacrificii jam antea peracti & perfecti. Atque hanc iſtius Canonis rationem adducit, qua per ſacrificium gaudium & Eccleſiæ ſolemnis exultatio celebratur, quæ inconveniens eſt cum diebus pœnitentiæ & luctus. Idcirco Laodicænæ Synodi Canon 49. oblationes fieri & feſta martyrum cælebrari prohibet iisdem diebus. Et Laodicænus pariter canon. 51. ſtatuit, ut hæc feſta & oblationes transferantur in proxima Sabbata, vel Dominicos dies quadrageſimæ ipſius.

Canon Trullanus 55. Sabbatorum jejunia etiam in diebus quadrageſimæ reprobat, uti & reliqua parte anni, damnans diverſum Romanæ Eccleſiæ uſum, cui etiam arroganter jubet ut inviolabiliter deinceps obtemperet iſti Apoſtolorum Canon 65. ſi quis clericus inventus fuerit jejunans in ſancto pie Dominico, vel Sabbato præter unum ſolum Sabbatum, deponatur: ſin autem laicus excommunicetur. Cæterum de jejuniis Sabbatorum require, quæ tractavi ad canon. 50. Laodicænum.

Canon Trullanus 62. legi vetat falſas martyrum hiſtorias, ſed igni tradi præcipit. Balſamon hoc loco fidem & diligentiam Simeonis Metaphraſtis commendat, qui ex antiquioribus ſanctorum vitis pleraque falſa, & commentitia quæ irrepſerant eliminavit edito hac de re caſtigatiore libro. Laudem quidem aliquam eo nomine meretur Metaphraſtes, ſed non integram. Haud enim pauca ſpuria, & ab anteceſſoribus conficta in ſuam congeſſit ſanctorum hiſtoriam ſpongia lituraque digna, ut advertunt eruditi & paſſim Baronius admonet.

Canon. 69. Nulli hominum liceat, qui ſit in laicorum numero intra ſepta ſacri altaris ingredi: nequaquam tamen prohibita ab eo poteſtate & authoritate Imperiali, quandoquidem voluerit dona Deo offerre ex antiqua traditione. Balſamon privilegii hujus Imperialis cauſam refert ad Imperatorum unctionem, qua dicit eos ſimul inaugurari Imperio & Clero. Cæterum neque iſta unctio ullatenus pertinebat ad Sacramentum, neque a Deo præcepta fuerat ſicut unctio Regum Iſrael ex Dei mandato, ſed tantum ab hominibus inſtituta. Unctionis Regum Franciæ exordium referunt Hincmarus Remenſis & Flodoardus ad divinam inſtitutionem miraculo comprobatam delatæ cœlitus ab Angelo ampullæ, quando Clodovæus baptizatus a Remigio fuit Remenſi Epiſcopo, & Francorum Apoſtolo: quæ etiam nunc Remis aſſervatur. Poſt unctionem autem iſtiuſmodi Reges Francorum mirifica ſtrumas ſeu ſcrofulas ſolo contactu curandi poteſtate pollent. Mirum tamen eſt Gregorium Turonenſem ætati Clodovei multo viciniorem ac ſupparem, quique in ſuam hiſtoriam miracula diligenter conquiſita congerere ſolet, nihil iſtius ampullæ de cœlo delatæ meminiſſe. Ivo Carnotenſis Epiſcopus occaſione unctionis Regis Ludovici ſexti cognomine Craſſi, qui fuerat inunctus a Metropolitano Senonenſi, præſentibus cum ipſo Ivone, cæteris Senonenſi ſuffraganeis Epiſcopis, contendit in ſua epiſtol. 189 tum ex veteribus aliorum Franciæ Regum exemplis, tum ex aliis argumentis hanc unctionem non eſſe alligatam ſive Eccleſiæ Remenſi ſive ejuſdem Epiſcopo, ſed poſſe in aliis æque Diœceſibus atque ab aliis Epiſcopis fieri. Ultimo ſane ſæculo Henricus quartus a quo multi ſtrumoſi curati ſunt, ab Archiepiſcopo Turonenſi fuit inunctus oleo Ampullę Turonenſis ſancti Martini, necdum ſubditis ei Remenſibus factioni contrariæ addictis

Ut

Ut vero ad Imperatorem Conſtantinopolis redeamus, tanta hic ambitione ſupra omnem ſacroſanctæ Eccleſiæ dignitatem ſe efferebat, ut intra templum ea celſitudine ſolium ſuum elevaret, ut Patriarchæ ſedile ad ejus pedes collocaretur. Qua de re Innocentius Papa tertius Conſtantinopolis Imperatorem admonet, & coarguit cap. ſolitæ de majorit, & obed. Nicetas Choniates in Andronico Comneno refert hunc Imperatorem pro mercede ſibi conceſſæ a Patriarcha indebitæ circa nuptiarum ex affinitate impedimentum diſpenſationis permiſiſſe, ut cleri ſubſellia tollerentur altius, quatenus lateri ipſius Patriarcha quodammodo aſſideret, totaque cleri ſeries, Verum poſt ſolemnem eo nomine habitam Imperatori gratiarum actionem, in qua Davidicum verſum Andronico applicabant: oculi mei ad fideles terræ ut ſedeant mecum; ipſum paulo poſt cum inſigni cleri totius pudore ac deriſione juſſiſſe, ut ad *priſtinam* menſuram Patriarchæ clerique ſedilia rurſus deprimerentur.

Hic locus eſt congerendi veterum ſelecta teſtimonia circa clericorum ſupra quoſcumque laicos etiam Imperatores orbis in loco præſertim ſacro præceſſiones, quæ hac ſæculorum fece tanta indignitate violantur. Scribit Theodoritus libr. 5. hiſt. Eccleſ. cap 17. magnum Theodoſium cum eſſet Mediolani, ex medio Eccleſiæ gremio proceſſiſſe ad ſacrum altare offerendi cauſa, factaque oblatione conſtitiſſe poſt cleri conſeſſum intra cancellos. Id ut advertit Epiſcopus Ambroſius miſſo Diacono Theodoſium admonuit, ſolis licere Sacerdotibus & Diaconis in ſanctuario conſiſtere: mandavitque ut inde ad laicorum locum digrederetur, purpuram enim facere Imperatores, ſed non Sacerdotes. Reſpondit Theodoſius excuſando ſe non ambitum intus conſtitiſſe, ſed ſola conſuetudine adductum quam Conſtantinopoli didicerat:

rat: habere vero ſe gratiam Epiſcopo pro hac admonitione paterna, ſimulque morem geſſit & exivit. Regreſſus poſtmodum Conſtantinopolim, cum ſolitam oblationem ad altare contuliſſet, memor hujus moniti ſe extra Presbyterium ad populi ſtationem recepit. Tum Nectarius Epiſcopus rogavit quorſum recederet? At Imperator, hoc demum didici (ait) quantum inter Imperatorem interſit & Sacerdotem, & vix tandem reperi ſinceræ unum veritatis magiſtrum Ambroſium, quem ſolum Epiſcoporum hoc dignum nomine cognovi.

Gregorius quoque Nazianzenus orat. ad cives timore perculſos præfectum ſit alloquitur: *An me libere loquentem æquo animo feretis? nam vos quoque imperio meo ac throno lex Chriſti ſubjicit, Imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præſtantius & perfectius: niſi vero æquum eſt ſpiritum carni faſces ſubmittere, & cœleſtia terrenis cedere. ſed non dubito, quin hanc dicendi libertatem ſis accepturus in optimam partem, utpote ſacri gregis mei vis ſacra, magnique Paſtoris alumna.*

Apoſtolici vir ſpiritus & ætatis Ignatius epiſt. ad Philadelphios his etiam altiora ſapit, & docet ita loquens: *Præfecti obediant Cæſari, præfectis autem milites, Diaconi quoque Sacerdotibus, & Sacerdotes ſimul, & Diaconi, & reliquus Clerus, omniſque populus, milites quoque & præfecti, & Cęſar obtemperet Epiſcopo, Epiſcopi vero Chriſto ſicut & Chriſtus obtemperavit Patri, & ita unitas a cunctis ſervabitur.*

His convenientia prædicat Chryſoſtomus in Matt. Homil 83 ſacros ſic alloquens Eccleſiæ miniſtros: *Si quis dux militiæ, ſi præfectus, ſi princeps diademate coronatus indigne accedat, probibet: majorem illo habes dignitatem: propterea vos Deus hoc tali bonore inſignivit, ut talia diſcernatis.*

Carolus magnus laicos indebitum ſibi locum intra Eccleſiam vindicantes mares ſic reprimit libr. 6. capitula-

tularis cap. 290. *Si quis indebitum ſibi locum uſurpaverit, nulla ſe ignoratione defendat, ſitque plene ſacrilegii reus qui hoc attentaverit.*

Huc pertinet præallegatum *caput ſolitæ de majorit. & obed.* quo Innocentius tertius Imperatorem commonet Epiſcopum præeſſe principibus debere: ut pote altioris dignitatis, & poteſtatis, quanto cœleſtia terrenis, ſpiritualia & divina corporalibus, & humanis antecellunt. Nota eſt hiſtoria ſancti Epiſcopi Martini, ut ſe geſſerit in menſa Imperatoris Maximi. Quin etiam Valerius Maximus de Religione populi Romani, quamvis falſorum deorum cultui addicti, & præterea innumeris triumphis & ampliſſima dominatione ſuperbi, ſic teſtatur lib. 1. cap. 1. *Omnia poſt Religionem ponenda ſemper noſtra civitas duxit, etiam in quibus ſummæ majeſtatis decus conſpici voluit: quapropter non dubitaverunt ſacris imperia ſervire, ita ſe rerum humanarum habitura regimen exiſtimantia, ſi divinæ potentiæ bene & conſtanter fuiſſet famulata.*

Can. 79. vulgarem illius temporis abuſum reprimit quo certis ritibus colebantur virginei partus ſecundinæ, declaratque virginis partum fuiſſe, ἀλοχεύτων hoc eſt vacuum a ſecundis, addit etiam abſque ullo ſemine ϖόχον ἀσπόρως συςάντα.

Can. 82. de imaginibus Chriſti ſub agni ſpecie. Vide in hanc rem quæ annotavi in iſtius Synodi exordio.

Canon 8. notabile continet documentum. Quoties (ait) non inveniuntur teſtes firmi qui circa omnem dubitationem affirment fuiſſe infantem baptizatum, debere citra omnem hæſitationem baptizari, idque eſſe veteris & canonici uſus. Hoc idem conſtanter definivit Gregorius Magnus *lib. 12. epiſt. 37.* his verbis. *Hoc rite tenere debetis quod & nos ab anteceſſoribus noſtris traditum accepimus, ut quoties tam de bap iſmo aliquorum, quam de confirmatione, quam de Eccleſiarum conſecratione dubitatio habetur, & nec ſcriptis, nec teſtibus*

certa

certa ratio habetur, ut baptizentur tales, vel confirmentur atque Eccleſię canonicæ conſecrentur, ne talis dubitatio fidelibus ruina fiat; quoniam non monſtratur iteratum quod certis judiciis non oſtenditur rite peractum; Hæc nos vobis tenere & mandare docemus, &c. Hæc notent inaniter arguti Caſuiſtæ, qui malunt animas Chriſti morte redemptas in re dubia de æterna ſalute periclitari, quam Sacramentum etiam abſolutæ neceſſitatis de aliqua iteratione; perinde ac ſi Sacramenta ipſa Deus non inſtituiſſet in ſubſidium & ſalutem animarum: cum in dubio præcipiat ſapientiſſimus ſimul & ſanctiſſimus Pontifex Gregorius adminiſtrari quoque Confirmationem, quæ tamen non æque eſt ut Baptiſmus abſolutæ ad æternam vitam neceſſitatis. Hæc eadem de baptiſmo pariter & Eccleſiarum conſecratione, quoties dubium occurrit, reſolvit præterea Concilium Carthag. quintum Canon 6. Ut ſummiſtas omnino relinquamus intactos S. Raymundus *lib. 3. ſummæ titul. de ætat. ordin.* §. 1. hæc eadem extendit ad ordinationem, ita dicens: *Regulariter teneas quod in hujuſmodi de quibus non conſtat quod ſint de eſſentia vel non, invenitur tamen quod debent fieri, intelligas omnia eſſe de eſſentia: Unde ſi aliquid tale de quo dubitatur utrum ſit de ſubſtantia vel non, fuerit omiſſum, poteſt ordinatio iterari: non enim intelligitur iteratum quod neſcitur eſſe factum, diſt. 68. cap. Preſbyteri.* Et *de conſecr. diſt. 1. cap. Solemnitates*: Hæc aliaque Raymundus. Et tamen antiquioribus nondum in mentem venerat illa provide ſequentibus excogitata ſæculis, in caſibus ambiguis conditio præſcripta in *cap. 2. de baptiſm.* ſi non es baptizatus, &c. Ideoque verborum etiam abſoluta forma in re dubia conferebant Baptiſmum, Confirmationem, Ordinem, Eccleſiæ conſecrationem.

Canon 96. Qui Chriſtum per baptiſmum induerunt ejus in carne vitæ agendæ rationem imitari profeſſi ſunt. Sententia hæc omnium Chriſtianorum infixa

cordi

cordi eſſe debet. *οἱ χριςὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθωμολόγησαν.*

Canon. 100. Picturas fieri prohibet quæ ad turpes libidines illiciunt, & facientes jubet excommunicari. Id enim quæ hic legitur vox *ἀφοριζέσθω* ſignificat, non vero ut Latinus vertit interpres depoſitionem. Quam pœnam ſolent Græci Canones exprimere per verbum *καθαιρέσθω* ſoloſque hac cenſura clericos plectere. Exemplum in hanc rem memorabile refert Proſper lib. de promiſſ. & prædict. c. 6. Puellam in balneo ſe lavantem ex aſpectu laſcivo, quæ inibi erat ſtatuæ Veneris fuiſſe protinus a Sathana poſſeſſam, multiſque vexatam diebus donec ad reliquias S. Stephani martyris liberata eſt.

Canon. 101. Minime permittit communicantes Euchariſtiam aliquo vaſculo excipere, ſed manibus ipſis in crucis figuram conformatis. Hoc idem ſuadet Cyrillus Jeroſolymitanus catech. magiſt. Quem etiam veterem communicandi ritum ſic exprimit Chryſ. l. 3. de Sacerdotio *ὁ μετὰ τοῦ πατρὸς ἄνω καθημένος ταῖς ἁπάντων κατέχεται χερσί, qui cũ patre ſurſum ſedet omnium manibus continetur.* Alicubi tamen mulieres ſacram Euchariſtiam linteamine excipiebant, ut docet Auguſtinus *ſerm* 252. Maximus martyr & Monothelitarum debellator admonet communicaturos viros ut prius manus abluant, mulieresque ut linteamina mundiſſima deferant ubi Chriſti corpus accipiant. Denique Concilium Antiſiodorenſe præcipit Can. 36. *Non liceat mulieribus nuda manu Euchariſtiam ſumere.* Vocatque idem Con Can. 42. *Dominicale* linteum in quo jubet a fœminis Euchariſtiam excipi.

Septima Synodus Oecumenica Nicæna II.

LEo Iſauricus Imper. ſuadentibus Conſtantino Epiſcopo Nacoliæ, & Belere qui Chriſtianis ortus parẽtibus deinde captivus in Syriam adductus Mathumetanam hauſerat impietatem, bellum execrabile ſacris ima-

imaginibus indixit, quas edicto propoſito ex Eccleſiis aliiſque quibuſcumque locis proſcripſit. Dum vero per-vetuſtæ Religionis imaginem Salvatoris, quę ad æneam urbis portam ſita erat ex edito loco vi ferroque deturbat ſuccenſent qui aderant, totaque hoc nuncio civitas per-cellitur: tunc armati populi concurſu ſatellites diſcer-puntur, & apparitores ad hoc exequendum facinus miſſi Ea de re infrendet ferox & truculentus Leo, totamque urbem rapinis, hominum raptionibus, & feralibus ſup-pliciis infeſtat & cruentat.

Aggreditur inter alios ſapientiſſimum & veneran-dum Studitarum collegii præfectum; ejuſque duodecim contubernales divina humanaque ſapientia inſtructiſſi-mos, ad quos ceu ad oraculum in præcipuis divinarum humanarumque diſciplinarum ambiguitatibus recurri ſolebat, quos ipſi quoque Imperatores frequenter conſu-lebant Hos privatis colloquiis, adhibitis nunc blandiciis nunc minis in ſuas attrahere conatus eſt Leo, ſed eorum conſtantia repulſus eoſdem cum ædibus in quibus con-vivebant una cum inſtructiſſima Bibliotheca flammis una nocte abſumpſit. Novis præterea ſceleribus priora accumulans ſanctorum etiam cultum abolere, eorum loculos perfodere ſacraque fœdare lipſana inſtitit. Has excitatas a Leone tragædias recenſent author hiſtoriæ miſcellæ, Nicephorus Conſtantinopolis Patriarcha in Breviario, Zonaras, & Cedrenus in Leone; ipſaque paſſim hujus Synodi acta.

Dum truculenter furit Leo, Regiæ urbis Patriarcha Germanus vir Sanctiſſimus omni ſtudio naſcentem im-pietatem coercere nititur, atque fideles quos dira in-ſectatio urgebat aut labefactat confirmare: hunc pri-vatis colloquiis fruſtra tentatum ex ſede Patriarchali & urbe exegit: ejuſque loco Anaſtaſium iconoclaſtam Leo ſubrogavit. Joannem quoque Damaſcenum piarum imaginum ſtrenuum defenſorem, tranſmiſſis ad principem Damaſci confictis proditionis litteris, accu-

ſat,

ſat, quaſi Damaſcenam civitatẽ cujus cuſtodiæ Joannes præfectus erat, ſibi vendere attentaſſet: unde ipſi dextera manus juſſu principis barbari amputatur; ſed ei præciſam manum invocata Dei genetrix inſigni miraculo reſtituit.

Sic efferatum graſſantemque Leonem Gregorius Papa II. boni ſollicitique paſtoris pro Dominico grege munus obiens a cęptis nefariis per literas revocare conatur; verum creſcente in dies illius rabie anathema percullit, ſimulque Italiam ejus dominationi ſubtraxit, atque illi tributa ulterius pendi prohibuit: Tum ille majori percitus rabie comparata ingenti claſſe, & Pontificis & Italiæ molitur exitium. Sed claſſem cum omni bellico apparatu ad Adriaticum litus exorta tempeſtas alliſit, aliiſque ſimul calamitatibus ejus Deus ferociam reprimit, & impietatem ulciſcitur urbium undequaque defectionibus, fame, penuriaque, peſtilentiis, & horrendis terrarum motibus, euſque ut Regiæ urbis ædes pene omnes publicæ privatæque integri anni aſſiduis concuſſionibus corruerint, ipſaque urbis mœnia ſolo æquata ſint, ipſe vero Leo diris excruciatus torminibus infelicem animam exhalavit

Leonem filius excepit Conſtantinus, cui cognomen inditum Copronymi fuit ab excrementorum profluvio, quo dum infans baptizaretur ſacrum lavacrum inquinaverat. Qui vero illum baptizabat Germanus Patriarcha vaticinatus eſt ejus aliquando impietate ſanctam Dei Eccleſiam fœdatum iri. Prędictione eventus demum cõprobavit. Hic ſe totum magicis flagitiis & cacodæmonum animarumque execrandis evocationibus, & piorum perſecutionibus, addixit. Dei genetricis aliorumque ſanctorum cultum atque ſacrarum imaginum inhibuit.

Tot impietatibus & convinctis una crudelitatibus commoti populi Conſtantino rebellãt, affinemque illius Artabaſdum Curopalaten qui adverſus illum arma ſũ-

pſerat,

pſerat, deſignant Imperatorem: Bereſem vero to: malorum authorem ſuaſoremque obtruncant, ſacraſque imagines priſtinis locis reponunt. Sed comparato exercitu Copronymus Conſtantinopolin terra mariq; obſidet, atque ad deditionem compellit. Curopalati oculos effodit, ejus liberos interficit, ne quis ex illa progenie ſcelerum ipſius & ſacræ Religionis vindex ſupereſſet. In reliquos perduelles crudeliſſime deſævit, quamplurimos præciſis ferro manibus, variiſq; ſuppliciis excarnificatos interimit, reliquos omnibus fortunis expoliat. Quinetiam veſaniæ ſuæ ſpecimen erga Pſeudopatriarcham Anaſtaſium exhibet, quamvis ejuſdem ſecum impietatis fautorem .. Hunc enim aſello præpoſtere impoſitum, & flagello per urbis compita cæſum, in thronum Patriarchalem denuo collocavit.

Cum vero Rom Pontifices Concilia diverſa in Occidente diverſis locis cogerent, ut malum in Religionis exitium erumpens cohiberent. Copronymus Pſeudoſynodum trecentorum, & triginta antiſtitum Conſtantinopoli coegit, qua in ſacras imagines conclamatur. Interea Conſtantinus Monachus Pſeudopatriarcha ſucceſſor Anaſtaſii, ſatellitio Imperatoris ſtipatus, per forum, per Eccleſias, per omnis ſexus Monaſteria, per privatorum ædes concurſans, imagines quotquot ſupererant, diripit, abradit, dejicit; & eos qui habebant verberibus & carceribus mancipat: Sanctorum reliquias cũ venerandis imaginibus, & Catholicorum libris per fora excitatis rogis incendit. Ipſe vero Copronymus aliquot Senatores, & clariſſimos viros, eo quod prohibitas imagines coluiſſent, vel occultaſſent, duriſſimis nervis in medio foro verberari ad necem juſſit: Monachos etiam & Sanctimoniales raptari, & poſt immania ſupplicia, & ludibria trucidari. Qui vero ſuperfuerunt Monachi compulſi ſunt pallio, & cucullo depoſito inire inceſta connubia, ſordidiſque artibus victum quærere. Inter milites quoque Monaſteria diſtributa ſunt, ut omnis

inſtituti Monaſtici memoria prorſus aboleretur, Monaſteriorum autem prædia, & facultates fiſco addictæ.

Conſtantinum Pſeudopatriarcham tot ſcelerum facem ac incentorem divina ultio proſequuta eſt. Cum enim deteſtandus Copronymus arcana illi ſuum de abroganda Chriſto divinitate aperuiſſet, nec ille rem ſilentio texiſſet. juſſus eſt per urbis vicos flagellari, & inſordidiſſimo loco jugulari. Par etiã ultio in Copronymum incubuit, cui pedes ardentibus anthracibus intumuerũt, tantoque æſtu totum eius corpus exarſit, ut vociferaretur infelix ſe inextinguibili traditum igni ob violatum Deiparæ nomen & cultum, & cum eandem juſſiſſet honorifice coli, ſera tamen ejus minime recepta eſt pœnitentia, ſed acerbiſſimo, & horrendo interitu ad quæ migraret ſupplicia demonſtravit.

Succeſſorem Copronymus habuit Leonem filium, qui Catholicum ſe principio ſimulavit: ubi vero ſuum ſtabili fundamento firmatum credidit Imperium, in apertam hæreſis profeſſionem erupit, quam & ſacrilegio cumulavit. Cum enim gemmarum cupiditate carbunculis radiantem coronam, quam in majori Baſilica Mauricius olim dedicarat, detractam inde ſuo capiti impoſuiſſet, eruperunt ex illius capite venenati carbunculi, ex quibus ardens exorta febris hominem brevi extinxit, ut Theophanes, & Miſcellæ hiſtoriæ ſcriptor Diaconus referunt.

Hic hæredem reliquit Conſtantinum ex Irene ſuſceptum filium. Irene gubernacula ſuſcepit Imperii ſub Conſtantino decenni puero. Tum demum immanibus diuturniſque procellis diſcuſſis, pax, & nova lux Orientis Eccleſiis refulſit. Catholicæ namque Religionis amantiſſima Irene, nihil antiquius habuit quam ut illam jacentem excitaret, Regiamque civitatem multiplici anathemate involutam, & a reliqua Eccleſia divulſam reduceret. Cumque Paulus abdicato Patriarchatu ſe in Monaſterium concluſiſſet ad ſponta-

neam

neam pœnitentiam, reſpondit Imperatoribus cauſam reiſciſcitantibus, quia Copronymi Conciliabulo, quo procuſum fuit adverſus venerandas imagines decretum, ſuam adjecerit ſubcriptionem, & ni pœnitentia ſcelus elueret, æterno foret ſupplicio damnandus. Qua permoti reſponſione Imperatores de optimo Patriarcha eligendo ſolliciti Taraſium promovendum curarunt. Ille vero graviſſimum onus detrectabat, nec prius urgentibus Auguſtis ceſſit, quam fore pollicerentur, ut legitimam Synodum ex Romani Pontificis conſenſu indicendam, & habendam curarent.

Scripſit ergo litteras ad Adrianum Papam Taraſius, quibus de ſacrarum imaginum cultu pie, doćteque diſſerit. Scripſere pariter ad eumdem Conſtantinus, & Irene, rogantes ut Synodum indiceret, ſuoſque de more Legatos ad eam mitteret. Lætior Pontifici nullus afferri poterat nuncius. Itaque Petrum Archipresbyterum Eccleſiæ ſancti Petri, & alterum Petrum Abbatem ſancti Sabæ committit, qui ſuo nomine Synodo præſint. Cæterum adeo Conſtantinopoli hæreſis invaleſcebat, ut ibi tumultus incredibiles excitarint Iconomachi, quos nec ipſi potuerunt Imperatores compeſcere.

Igitur Nicæa prælecta fuit in qua Synodus haberetur, quæ civitas Metropolis Bithyniæ eſt, prima Synodo Oecumenica dudum inſignis. Interfuere cum Taraſio religioſiſſimo Conſtantinopolis Epiſcopo duo Monachi Joannes & Thomas ſedium Orientis Patriarchalium locumtenentes, & cum his trecenti quinquaginta Epiſcopi, multique cum delectis Monachis Archimandritæ, qui Patrum conſeſſum ſanctitatis, doctrinæque ſplendore decorabant, miſſique ab Imperatoribus aliquot Senatores. Concilio præſederunt Apoſtolici Legati. Geſta hæc ſunt Chr. an. 787. Coacta jam Synodo multitudo Epiſcoporum ſupplices libellos obtulerunt ad veniam deprecandam, eo quod Co-

 pro-

pronymi Synodum approbaſſent: in primis Gregorius Neocæſarienſis, qui fuerat in Pſeudo-Synodo quaſi præſes, & anteſignanus. Utramque in partem agitata ſententia eſt, ſed mitior demum prævaluit, qua cunctis condonatum eſt, & permiſſum, ut ſuum quiſque gradum, & dignitatem retineret. Lecta primum fuit Adriani epiſtola, cui honorifice ab omnibus acclamatum eſt. Placuit deinde ut ex Sanctorum Eccleſiæ doctorum libris deprompta palam legerentur graviſſimæ ſententiæ, & exempla, quibus Religioſa imaginum veneratio aſſeritur, tanquam a Sanctiſſimis Patribus tradita, jam inde ab exordiis Eccleſiæ, continuoque Chriſtianorum ſæculorum uſu recepta, plurimiſque confirmata miraculis. Quapropter Patrum ſuffragiis ſancitum eſt, ut in Eccleſiis aliiſque honeſtis locis, Chriſti Domini Sanctorumque imagines collocentur ad piam memoriam, & virtutum imitationem excitandam: tum etiam ut ipſi in ſuis imaginibus debita ſibi veneratione colantur, quandoquidem his delatus honor ad Prototypum & exemplar refertur quod illæ repræſentant. Decretum quoque uti fideles debita veneratione Sanctorum reliquias proſequantur, & his contradicentes hæretici declarantur, & anathemate feriuntur.

His ſanctiſſime conſtitutis, placuit in medium proferri Salvatoris imaginem, & ab omnibus ſuppliciter procumbentibus adorari. Perlecta etiam, ne quid deeſſet, examinataque ſedulo fuit Copronymi Synodus, ejuſque vanæ rationes veriſſimis aliis everſæ, & quantum opus erat expoſitum divinarum litterarum teſtimonia, quibus idola gentium redarguuntur nihil cum ſanctis imaginibus habere commune. Proinde damnata illa Pſeudo-ſynodus omnium conſenſu fuit, & dictum anathema in Anaſtaſium, Conſtantinum, & Nicetam Pſeudo patriarchas. Poſtremo ſancta Synodus Canones XXII adjecit. His rite peractis, Taraſius tranſmiſſis ad Adrianum literis rerum in Synodo geſtarum rationem

tionem reddit. Porro Adrianus non ſolum Apoſtolica authoritate Synodum munivit, & approbavit, ſed prærerea conſcripta ad Carolum Magnum epiſtola defendit ab aliorum criminationibus.

Actione hujus Synodi quinta inter quamplurima Sanctorum teſtimonia locus adducitur Joannis Theſſalonicenſis Epiſcopi, quo aſſeritur Sanctos Dei Angelos, Sanctorumque animas figuris corporeis ſufficienter repræſentari, eo quod utriſque Catholica Eccleſia corporeas ſubſtantias attribuat, tenuiſſimas quidem utpote igneas, aut aereas. Idque author ille confirmare intendit cum Davidis, atque Apoſtoli teſtimonio iſto: *Qui facit Angelos ſuos Spiritus, & miniſtros ſuos flammam ignis*, tum etiam Athanaſii, Baſilii, Methodii aliorumque Patrum authoritate. Quod ait author ille de ſenſu Catholicæ Eccleſiæ non ſic intelligendum eſt, quaſi Eccleſia hoc definiviſſet, ſed quia complures, & illuſtres Eccleſię Doctores hoc aſſerebant, ita ut ea tum ſententia prævaleret; Nec ſolum apud Græcos, ſed & apud Latinos, ex quibus eſt Hilarius *in Matt.* S. Auguſt. innumeris pene locis *lib. 3. de Gen. ad lit. c.* 10 *& epiſt.* 111. *&* 115. *& lib. 3. de Trinit. c.* 11. *& in Pſal.* 85. *&* 145. *& lib. 2. de Civ. Dei c.* 23. *& lib.* 15. *c* 23. *& l. de divination. demon & in Enchr. c.* 59. & alibi, ut aſſerat Vaſq. *tract. de Angelis* non dubitaſſe Auguſtinum Angelos eſſe corporeos, ſed tantum an eorum corpora contrectari poſſent. Hoc idem tenuit quoque Caſſianus *collat* 7. *cap.* 13. Bernardus huc propendet *ſermon.* 5. *in Cant.* & angelis corpus aereum aſſignat, *libr de conſiderat.* His accedit Rupertus Abbas *libr.* 1. *de Trinitat. cap.* 11. Ex Græcis præter commemoratos Athanaſium, Baſilium, Methodium, Joannem Theſſalonicenſem, idem ipſum tradit Origines *lib.* 1. *Patriarchon in proœm.* Cæſarius Nazianzeni frater *dialog.* 1. Elias Cretenſis *ad orat.* 1. Nazianzeni ad verba iſta: *nihil cum mihi.* Quotquot etiam ex Græcis, Latiniſque docuerunt

Z 3 An-

Angelos cum mulieribus conſuetudinem habuiſſe, ex iiſque progenuiſſe Gigantes Juſtinus, Irenęus, Clemens Alexandrinus, Euſebius Cęſarienſis, Tertullianus, Lactantius, aliique, qui licet aſtruant in Angelis, & hominum animis ſpiritualem ſubſtantiam, id unum volunt eſſe tenuiſſimam, & ſubtilem admodum, longeque diſtantêm a concretis, craſſioribuſque corporibus, non tamen omnis expertem materiæ. Olim prævaluerat apud ſanctos Patres Platonis Philoſophia dęmones elemētare conſtituentis, & animas igneæ ſubſtantiæ. Exortu poſtmodum Scholaſticæ Theologiæ receptior evaſit Ariſtotelis doctrina *lib. 12. Metaph. c. 6. 7. 8.* aſſerens, & probans intelligentias eſſe ab omni materia, & quantitate ſeparatas. Idque fortius apud Chriſtianos ſuadet viſio divinæ eſſentiæ, quoniam videbimus Deum ſicuti eſt 1. *Jo.* 3 ad hanc vero viſionem nullam habere poteſt aptitudinem nec remotam quidem aut ſupernaturalem materialis ſubſtantia. Itaque Magiſter ſententiarum, & Thomas, & alii fere omnes ſcholarum Theologi oppoſitam veteribus illis ſententiam conſectantur: cui plus etiam favent hęc Lateranenſis ſub Innocentio III. Concilii verba, quæ leguntur in *cap. firmiter de ſum. Trinit. Deus utramque de nihilo condidit naturā ſpiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet, & mundanam: deinde humanam quaſi communem ex Spiritu, & corpore conſtitutam, &c.*

Etſi vero probabilius ſit Lateranenſis Concilii eam non fuiſſe mentem, ut res iſta tamquam fidei propoſitio ibi definiretur; non foret tamen temeritatis expers his inſtructioribus ſæculis pervicax in contrarium opinio. Et vero ſancta Dei Eccleſia temporum progreſſu novis cognitionibus plenius illuſtratur; unde ſcribitur in Cantico procedere illam inſtar ſurgentis auroræ. Quod exemplis ſequentibus patefit.

Licuit priſcis ſæculis Angelos credere corporeos, & ex his nonnullos cum mulieribus antequam cœlo exularent, corporum habuiſſe commercia. Licuit ſimiliter

ſan-

ſanctis olim Doctoribus Papię Hierapolitano, Melitoni Sardenſi, Irenæo, Juſtino, Lactantio, Severo Sulpitio, eſſe chiliaſtis, quæ nunc perſuaſio hæretica, & piacularis eſſet. Licuit initio eximiis illis viris, S. Cyprian Carthaginenſi, Dionyſio Alexandrino, & Firmiano Cæſarienſi, & ampliſſimis totius Africę, & Alexandrinę Diœceſeos Synodis omnium indiſcriminatim hæreticorum rejicere baptiſmum, quod ſive poſt Stephani Papæ decretum, ſive poſt Nicænam Synodum, pœnam mereretur anathematis. Licuit antiquis de multis Scripturę partibus ambigere an canonicę eſſent, ut obſervatum ſuperius a nobis eſt ad Laodicęnum can. 59. At re poſtmodum perpicue definita non liceret circa hujuſmodi animo eſſe ancipiti *Multa nunc ſcimus* (ait Alfonſus de Caſtro *l. 1. de hęreſib c. 27.*) *quę a primis patribus, aut dubitata, aut prorſus ignorata fuerunt: Multa didicit Mater Eccl* (inquit Paulus Serlogus Societ Jeſu anteloq. 3. in Can. ſeſſ. 3.) *proceſſu temporum multa ſtabilivit, declaravitque fidei dogmata quę licitis olim opinionibus jactabantur.* Vincentius Lirin. ſic loquitur *adver. hær. comm. 1. c. 27. Creſcat igitur oportet, & multum, vehementerque proficiat tam ſingulorum quam omnium tam unius hominis, quā totius Eccl. ętatum, ac ſculorum gradib. intelligētia, ſcientia, & ſapiētia.*

Canon 14. reprobat abuſus quo pueri Clerici poſt tonſuram admittebant ſtatim ad legendum in Eccleſia pro ſuggeſtu ante ſuſceptam Lectoris ordinationem. Permittitur deinde Abbatibus modo Sacerdotes ſint & ab Epiſcopo benedicti, Lectores ordinare, proprios duntaxat Monachos. Permittit Chorepiſcopis idem Canon lectores ordinare, dum præceſſerit Epiſcopi conſenſus. Conc. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 10.* Abbatibus pariter Sacerdotibus, & ab Epiſc. benedictis indulget, ut ſubditis Monachis tonſuram, & minores ordines conferant.

Can. 15. Prohibet duas cuiquam Eccleſias conferri etiam paupertatis obtentu: quo caſu proponit imitandum potius Paulum in Actis Apoſt. proteſtantem ſe ad

 ſui,

ſui, ſuorumque victumque propriis manibus laboraſſe, quod in ſuis pariter epiſtolis inſinuat. Hic tamen Canon ubi magna eſt Clericorum penuria duas permittit ab uno, & eodem Eccleſias in minoribus oppidis poſſideri. Refertur a Gratiano *c. Clericus* 21 *q* 1. Idem ante ſanciverat Synodi Chalcedonenſis Can. 10. interdicens nequis Clericus duarum civitatum eccleſiis aſcribatur. Pari ratione cavetur in Cōcilio Agathenſi C. 57. & in Epaunenſi Can 9 & in Lateranenſi ſub Innocentio III. Can. 29 & in Tridentin. *ſeſſ.* 7. *c.* 24. & *ſeſſ.* 14. *c.* 17. necnon in *c. unum Abbatem* 21. *q.* 1. ne unus duobus monaſteriis Abbas præficiatur: Jus quoque civile non permittit duplicem in uno militiam, ſeu duobus mereri cingulis aut ſtipendiis, *l his quidem*, *c. qui milit. non poſ. lib.* 12. ſed hanc quæſtionem paulo fuſius, & dilucidius diſcutiamus.

Canonum periti duplicem norunt plurium beneficiorum incompatibilitatem primi generis, & ſecundi. Incompatibilitas primi generis ea eſt, ut ſecundo per pacificam poſſeſſionem obtento beneficio, primum ſtatim vacet, *c. de multa* 18. *de præben & extr. execrabilis, eod. tit & c. literas* 9. *de conceſ. præben. & c. cum in cunctis* 7. §. *cum vero, de electi*on. Altera, ſeu ſecundi generis incompatibilitas ea eſt, qua ſimul nequeunt plura licite beneficia ſimplicia teneri, niſi accedat diſpenſatio quæ juſta cauſa ſubnixa ſit: nec ideo tamen vacant priora beneficia per poſterioris adeptionem, quamvis horum ſingula ſufficere poſſint ad victum. Etenim ſi ſingula non ſufficiant honeſtę ſuſtentationi poſſunt duo, vel tria licite poſſideri citra diſpenſationem juta Trid. Conc. decret. *ſeſſ.* 24. *c.* 17. his verbis: *Statuit ſancta Synodus, ut in poſterum unum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur; quod quidem ſi ad vitam honeſte ſuſtentandam non ſufficiat liceat nihilominus aliquod ſimplex beneficium. dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri.* At vero

ro ad incompatibilitatem primi generis pertinent duæ ſimul dignitates, ut duo Epiſcopatus, duo decanatus, aut unus decanatus ſimul cum præpoſitura, vel Archidiaconatu. Item plures parochiæ aliave curata beneficia. Item plures in eadem Eccleſia perſonatus aut dignitates etiam ſine animarum cura. Denique plures uniformæ præbendæ ſub eodem tecto quamvis ſimplices, ut duo Canonicatus, *c. littera de conceſſ. præben.* Hæc quoque incompatibilitas extenditur ad Epiſcopum, qui ſtatim atque conſecratus eſt, & bonorum Epiſcopalium fructu gaudet (non enim iſthic comprehenduntur Epiſcopi mere titulares, aut aliorum Epiſcoporum ſuffraganei, qui licet conſecrati, non tamen fruuntur Eccleſiarum Epiſcopalium proventu) aut etiam elapſo tempore quod Canon. Epiſcoporum conſecrationi præfixerunt, amittit illico jure ipſo omnia quæ prius habebat beneficia, niſi Apoſtolicæ ſedis ſe diſpenſatione præmuniverit, *c. cum in cunctis* 7. §. *cum vero de elect.* Sed ſi pauper ſit Epiſcopus, poterit adhuc ei ſimplex conferri beneficium: licet enim amittat anteriora, non tamen jus facit eum inhabilem ad poſteriora ſimplicia, ut docent Martinus Navarra, & Leſſ. *lib. 2 de juſt. c.* 34. *dub.* 27. *n.* 139.

Can. Nicænus 16. cavet ne Epiſcopi, aut Sacerdotes aliique clerici ſplendidis, ac inſignibus indumentis, aut unguentis odoratis utantur, eoſque puniri ſancit quicumque Clericum modeſte veſtitum deriſerint. Prohibet etiam quibuſvis Eccleſiaſticis deferre in veſtium oris, ac marginibus lacinias verſicolores. Citatur *in c. omnis jactantia* 2. *q.* 4. Require ſuperius Concilii Carthaginenſis quarti Can. 45.

Canon Nicænus 17. Perſonarum Monaſticarum frequentem hoc ſæculo abuſum reprobat, quæ cum in Monaſteriis propriis ſubeſſe nolint, nova Monaſteria conſtruere aggrediuntur quibus præficiantur. Præterea inhibuit Epiſcopis ne novas Eccleſias, aut oratoria

ex-

extrui permittant, niſi ea ſuppetant, quæ ad perfectam fundationem ſufficere poſſint.

Canon 20. Prohibet omnino duplicia Monaſteria ſimul cohærentia, id eſt Monachorum hinc, & Monialium inde: huc pariter ſpectant ad evitanda periculoſa conſortia regulæ iſtæ S. Baſilii: non habeat Monachus aditum ad Monacham; vel Monacha ad Monachum ſecreto ad collocutionem. Non cubet Monachus in muliebri Monaſterio. Si contigerit, ut aliquam propinquam ſuam videre velit Monachus, in præſentia Abbatiſſæ huic colloquatur per modica, & compendioſa verba, & in brevi ab ea diſcedat. Haſce Baſilii regulas inſtaurat Canon iſte. Videto ſuperius alia huc pertinentia ad Can. 28. Conc Agathenſis jubentem diverſorum ſexuum Monaſteria longe invicem eſſe remota. Alia huic ſpectantia reviſe pariter ad Conc. Toletani primi Can. 6.

De Synodo Francofordienſi librisque Carolinis.

ANno 794. celebrata eſt Francofordii ad Mœnum amnem Synodus (eſt enim alter cognominis urbs ad flumen Oderam) tempore Adriani Papę primi, & Caroli magni Francorum Regis. Hæc approbata fuit quatenus hæreſim damnat Elipandi Toletani Epiſcopi, & Felicis Epiſcopi Urgelitani; qui Jeſum Chriſtum hominem negabant filium eſſe Dei naturalem, ſed aſſerebant tantummodo eſſe adoptivum Deique ſervum. Quatenus autem damnat ſeptimam de imaginum cultu Synodum omni caret authoritate.

Patres namque Francofordienſes rei geſtæ ignoratione plane decepti ſunt. Rejiciunt enim Synodum (ut loquuntur) Græcorum de adorandis imaginibus Conſtantinopoli in Bithynia celebratam ſine conſenſu Romani Papæ. Quibus verbis multiplex circa factum error involvitur. 1. Conſtantinopolis Nicæa. 2. Conſtantino-

po-

polim eſſe Bithiniȩ urbem cum ſit Thraciȩ. 3. fuiſſe Grȩcorum Synodum illam ſine Romani Papæ conſenſu habitam, cum tamen conſtet fuiſſe ab ipſo Adriano Papa indictam, & approbatam, ejuſque Legatos in ea præſediſſe. 4. eandem Synodum conſtituiſſe ut imagines eodem cum Deo cultu colerentur, cum tamen ejus act. 1. Baſilius Ancyræ Epiſcopus quondam iconomachus non aliter a Nicæna Synodo admiſſus fuerit, niſi profitendo palam ſacras imagines eſſe venerandas, & adorandas modo ne latriæ cultu, qui ſoli Deo debetur. Et Act 3. Conſtantius Conſtantiæ Cypri Epiſcopus: actionibus 4. & 7. aliique ſimiliter Eccleſiæ reconciliati fuerint, & unitati fidelium redintegrati cum eadem fidei pro teſtatione, modo ne latriȩ cultu ſoli Deo competenti ſacræ imagines adorentur.

Porro ut omnis verborum tollatur ambiguitas, latriæ cultum hic intelligunt Nicæni patres abſolutum illum cultum, qualis a Gentilibus deferebatur idolis, quȩ abſolute ab iiſdem ut dii colebantur, exiſtimantibus numen in illis ſtatuis reſidere: cum tamen fidelium cultus erga imagines ſit reſpectivus ad Deum, vel Sanctos per imagines reprȩſentatos, ut poſſit ejuſmodi cultus pro exemplarium dignitate coram imaginibus delatus, dici latriæ, vel hyperduliæ vel duliȩ cultus reſpectivus quidem quoad imaginem, abſolutus autem quod attinet ad exemplar; ſeu prototypum per imaginem repræſentatum.

Anterioris ſæculi an. 1549. prodiit in publicum ignotus antea liber Carolo magno aſcriptus, & ab eodem ad Adrianum Pontif directus contra imaginum venerationem, abſque ulla ſive loci, ſive Typographi nota.

Si liber non eſt ab iiſdem qui publicarunt hæreticis confictus, non alium habet authorem quam ejuſdem cum Carolo ſæculi iconoclaſtam, non ipſum Carolum a quo tamen tranſmiſſus ad Adrianum fuit, ut ſuo nomine, cenſuraque Apoſtolica illum perſtringeret, aut refelleret. Extat utique Adriani Papæ ad Carolum liber

ber, quo prior ille liber ſacras oppugnans imagines accurate refellitur. Ex quo Adriani libro Ivo Carnotenſis pleraque deſumpta inſerit in quarta decreti ſui parte. Conſtat certe ex Anaſtaſii præfatione ad ſeptimam Synodum Gallos nonnullos imaginum venerationem reſpuiſſe.

CONCIL. VORMATIENSE.

SUb Adriano Papa II. & Imperatore Ludovico II. an. Domini 868. habitum eſt Concilium Vormatienſe hujus Canon 22. ita decernit: *Si pater, vel mater filium filiamque intra ſepta Monaſterii in infantiæ an: ſub regulari tradiderit diſciplina, non liceat eis poſtquam ad annos pubertatis pervenerint, egredi, & matrimonio copulari: hoc ergo omnibus devitandum eſt, quia nefas eſt ut oblatis Deo a parentibus filiis voluptatis fræna laxentur: igitur ut prædiximus non liceat eis ſuſceptum habitum unquam dimittere, ed convicti quod tonſuram, aut Religioſam veſtem aliquando habuerint, in Religionis cultu habituque velint nolint permanere cogantur.* Adeo perſpicuæ ſunt iſtius Can. & plurimorum aliorum conformium Canon. expreſſiones, ut pudor omnis animique ſinceritas prorſus ei ablegan-da ſit, qui per multiplices alienarum, & violentarum gloſſarum invectiones in oppoſitum ſenſum hæc detorquere obnitatur, quem voces ipſæ, & ultro, & iterato præ ſe ferunt. Eadem non minus evidentibus verbis repetitur ſancto ſequenti Can. 23. *Monachum aut paterna devotio, aut profeſſio facit, &c.*

Iſtiuſmodi Eccleſiæ uſus, & diſciplina non hic habuit initium, hoc enim ante conſtituerat Gregorius Papa II. in ſua ad Bonifacium Moguntiæ Epiſcopum epiſtola iiſdem prorſus verbis: adeo ut Concilium Vormatienſe ſuos inde Canones 22. & 23. nihil fere immutando deſumpſerit. Idem pariter reſolvit Iſidorus

rus citatus *in c. quicumque 20. q. 1.* Toletanum quoque Concilium quartum rem eandem prorſus decernit anno 643. Canon 48. & habetur in decreto Gratiani *c. Monachum 20. q. 1.* Idemque iteratur decretum in Concilio Triburienſi citato in *c. quem progenitores 20. q. 1* Alexander quoque Papa III. hoc item decernit de perpetua ad Monachiſmum aſtrictione ex ſola parentum oblatione. Conſtit. Alex. III. p. 50. cap. 50. Poſt quem Clemens Papa III. hanc eamdem confirmat diſciplinam, & uſum, *c. cum virum, de regular.*

Itaque ſeptingentos annos Eccleſia hoc jure uſa eſt patriæ poteſtatis jura multo ulterius erga liberos proferens nondum ſui per ætatem compotes, quam præſens, magiſque æquitati conſentaneus uſus permittat. Urgebant forſitan exempla Samuelis, quem mater tabernaculo conſecravit, & Iephte votum, ſecundum quod filiam unicam Deo immolavit. Quinimo favore Monaſticę Religionis ulterius etiam progreſſi ſunt olim Eccleſiæ Canones. Ex quo enim aliquis etiam adultus nec ſuæ mentis compos aliena voluntate fuerat in ægritudine periculoſa Monaſtico habitu amictus, æger ille convaleſcens tenebatur reliquum tempus vitæ indiſpenſabiliter in Monachali veſte, & inſtituto traducere. Adeo ut Hiſpaniæ Rex Vamba, & morum ſanctitate, & bellica laude, & Saracenorum victoriis inclytus, cum in morbum incidiſſet alienatus a ſenſibus, ab Epiſcopis, & proceribus Hiſpaniæ pro more in Hiſpania recepto Monaſtica veſte indutus, & deinde convaleſcens ſe aſtrictum Monaſticæ vitæ ex ejuſmodi ſibi tradito amictu agnoſcens, regnum ſuum in affinem quemdam ſuum tranſtulerit. Iſtud expreſſe refertur in Concilio Toletano anni 680. Can 2. cujus deinde Can. 2. ſignificatur eam tum viguiſſe in Hiſpaniarum Eccleſiis conſuetudinem, ut cum ſe in ægritudine aliquis proxime putaret moriturum, Monaſticum habitum peteret, & acciperet, aut etiam non petitum ne-

neſciens nec ſui compos acciperet, hoc ipſo ſic aſtringeretur Monaſticæ profeſſioni ut convaleſcens ad ſæculum reverti non poſſet, Monachuſque in perpetuum remaneret; licet pœna dignus cenſeretur Sacerdos, qui habitum non petenti miniſtraſſet. Quam diſciplinam, & conſuetudinem Baronius quoque refert ad ann. præfatum 680.

Poſterioribus ſane Canonibus melius cautum eſt, quibus omnis irrita profeſſio Monaſtica redditur, ſi non fuerit libera, & ſpontanea, & ſi non præceſſerit ſaltem integer probationis annus. His quoque proviſum eſt, ut omnis profeſſio quæ facta fuerit a fœmina ante completos duodecim ætatis annos, aut a maſculo ante quatuordecim, ſit prorſus invalida c. ſignificatum, & c. cum virum de regularibus: eandem præfigendo ætatem profeſſioni regulari, quæ requiritur pariter ad validum, & inſolubile matrimonium. Succeſſit demum Conc. Trid. ordinatio *ſeſſ. 25. de regul. c. 15.* quæ nunc ubique viget, requirens ad Religioſam profeſſionem in utroque ſexu completos ætatis annos ſexdecim. Idemque Concilium pœnam excommunicationis parentibus, & aliis quibuſcumque infligit, quicumque per vim, aut metum ad Religionem quemquam adegerint, vel id cooperati fuerint *d. ſeſſ. 25. c. 17. & 18.*

Synodus Oecumenica octava, & Conſtantinopolitana quarta

HIſtoriam hujus octavæ Synodi exacte deſcripſit Nicetas David Paphlago ſcriptor ætatis illius in vita S. Ignatii Patriarchæ Conſtantinopoleos. Nicephorus Orientis Imperator filiam ſuam Procopiam Michaeli Curopalati dedit in matrimonium ex quo natus eſt Nicetas aliique liberi. Cum vero Nicephorus e vivis exceſſiſſet, omnium conſenſu Michaeli defertur Imperium, principi juſtitiæ, & pietatis ornamentis ſpectatiſſimo, qui magna virtute biennium imperavit; Donec

Leo

Leo Armenus cui Michael præfecturam exercituum Orientis crediderat, in ſuum principem, ac benefactorem perduellis regnum occupat, Michaelem cum uxore, & liberis in diverſas inſulas ablegat, & Monaſteriis includit: Regios liberos caſtrari jubet, atque ex his Nicetam cui caſtrato, & in Monachum detonſo Ignatii nomen eſt inditum. Leo qua tyrannide, & nequitia regnum invaſerat, eadem adminiſtravit, & dudum a Synodo ſeptima ſopitam iconoclaſtarum hæreſim magna Eccleſiarum clade, & piorum omnium dira inſectatione reſtituit, non minori rabie furens, quam Leo ille Iſauricus a quo fuerat primum excitata. Sed exacto Imperii ſeptennio divina ultione interemptus eſt a Michaele Balbo pariter iconoclaſta: quem poſt annos Imperii octo filius excepit Theophilus paternæ impietatis æmulus, qui annos aliquot Imperio potitus, tranſmiſit illud ad filium Michaelem ſub Theodoræ matris tutela Religioſæ, viriliſque animi fæminæ, quæ filium Catholica Religione imbuendum curavit, inſtauratoque ſacrarum imaginum cultu, Methodium virum ſanctiſſimum, quem in fide Orthodoxa invictum Michael Baldus exilio damnaverat, revocavit, atque in Regia civitate Patriarcham conſtituit; quo munere præclarè quadriennio perfunctus abiit in cœlum.

Tum vero ejuſdem Theodoræ ſtudio Ignatius Michaele Curopalate natus in eandem promotus eſt dignitatem. Hoc præſule Orientalis Eccleſia, & fidei ſinceritate, & morum commendatione refulſit, tranquillaq; pace integros undecim annos potita eſt. Sed tam felicem rerum ſtatum Cæſaris Bardæ ipſius Theodoræ fratris ambitio turbavit. Hic Imperatori perſuaſit ut matrem rerum gubernaculis ablegaret, includeretque Monaſterio, atque ex Michaelis vecordia fiduciam ſumens, omnem Imperii poteſtatem in ſe unum tranſtulit. Erat præterea Barbas infenſiſſimo adverſus Ignatiũ animo, qui paſtoralis officii, & conſtantiæ ſpecimen-

de-

dederat quando poſt ſæpius a ſe fruſtra admonitum Bardam, ut a ſtupri conſuetudine, quam cum propria nuru gravi omnium ſcandalo, & offenſione habebat, deſiſteret, ad ſacram Euchariſtiæ ſynaxim ſolemni Epiphaniæ die accedere auſum palam repulit, & ad pœnitentiam adhortatus eſt. His acceſſerat ut cum ſuaſu Bardæ Michael accito Ignatio mandaſſet ut invitam Theodoram attonderet, Monaſterioq: includeret; id facere utpote rem indignam, & Eccleſiæ Canonibus adverſantem recuſanverit. Idcirco Bardas Ignatium apud Imperatorem majeſtatis reum poſtulavit, ſimulque in inſulam deportavit, & Photium ad ejus ſedem intruſit.

Erat Photius vir laicus, natalibus illuſtris, dignitate prothoſpatarius, & primus a ſecretis vir immenſæ ambitionis, veterator, & verſatilis ad omnia ingenii, tantaque diſciplinarum omnium peritia præditi, ut (vel ipſo Niceta teſte) non modo ſui ævi princeps haberetur, ſed etiam cum præſtantiſſimis veterum quorumcumque ingeniis decertare poſſet: At eximias naturæ, & artis dotes animi ejus improbitas, & incredibilis ambitio, perfidiaque obſcurabant. Vix credat aliquiſquam implicabili crudelitate, quam impudentibus calumniis, & quam immanibus corporis cruciamentis Regiæ ſtirpis Patriarcham eximia vitæ ſanctitate venerandum, ætate etiam provectum divexaverit ſceleſtiſſimus Photius, quamdiu Bardas ſuperſtes fuit.

Interimitur a Baſilio Macedone proteſtatore juſſu ipſius Michaelis Imperatoris Bardas: occiſor vero in Imperii ſocietatem aſciſcitur, nec multo poſt Michael ipſe vino temulentus trucidatur. Cum enim illum nonus Imperator Baſilius ab infamia morum ad meliorem frugem reducere ſtuderet, illius tale odium in ſe concitavit, ut remigi quoque obtulerit Imperium ſi Baſilium interimeret, ſed Michaelem temulentum Baſilius antevertit, & occidit.

Solus itaque Imperio potitur Baſilius, qui cum eſſet

in.

juſtitiæ, & religionis amantiſſimus publicam rem Michaelis væcordia, nequitiaque perditam reparavit. In primis Ignatium dejecto Photio revocavit, eamque ob cauſam Synodum Oecumenicam Octavam Conſtantinopoli coegit aſſentiente Adriano Papa ſecundo Nicolai primi ſucceſſor, qui etiam per ſuos Legatos Donatum, & Stephanum Epiſcopos, & Marinum Diaconum, ſanctæ Synodo præſedit ann. Chriſt. 869. Jam Photium Imperator de throno in Monaſterium depulerat, Eliamque Regiæ claſſis Drungarium cum Dromone, id eſt celoce Imperiali pretioſis ornamentis inſtructo, cum magnifica ſplendidoque comitatu præmiſerat ad reducendum, ea qua par erat honoris pompa, Ignatium. Reducem ab exilio Patriarcham ordo patricius occurrens exceperat, & confluens, lætitiaque geſtiens populus univerſus veneratus, atque in templum triumphali apparatu, & fauſtis acclamationibus comitatus fuerat, antequam Synodus indicta eſſet.

Synodo interfuerunt, ut ſcribit Nicetas Epiſcopi duo ſupra centum. Antiſtites vero, & Sacerdotes, qui a Sanctiſs. Patriarchis Methodio, & Ignatio conſecrati fuerant, & poſtmodum ad Photii communionem abrepti libellis pænitentiæ porrectis ad Synodi pedes procubuere lachrymis effuſis veniam ſupplicantes. Mitius cum his actum eſt, impoſitaque pœnitentia ad conſeſſum tandem Synodi, & priſtinum miniſterium admiſſi ſunt. Photius citatus reus ad Synodi conſpectum adducitur. De propriis ſceleribus interrogatus, adduci non potuit, ut aliud reſponderet quam iſtud Davidicum, *poſui ori cuſtodiam*: & quod ſequitur vos ipſi legitote. Hæc nimirum intelligi volens: *Cum conſiſteret peccator adverſum me*. Inſtant legati per obſtinatum hoc ſilentium non evaſurum damnationem; quibus ille, *neque Ieſus tacendo evaſit damnationem*. Blande rogatur, ut ſe juſtificet circa ſibi objecta: reſpondit hypocrita: *Iuſtificationes meæ non ſunt de hoc mundo*,

Suadetur ut pœnitentiam exhibeat, qua ſolvatur anathemate: ille pertinaciter tacet, & ſic e conſpectu ſe ſubducit.

Nicolaus Papa Photium jam olim in Epiſcoporum Concilio damnaverat anathemate, ut violentum ſedis Conſtantinopolitanæ invaſorem. Photius vero coacto conciliabulo in Nicolaum anathema regerere auſus fuerat. Quin etiam non dubitavit Pſeudo-Synodi ſuæ acta multis ſuppoſitis additamentis, & falſis, ementitiſque innumeris ſubſcriptionibus aucta tranſmittere ad Ludovicum Franciæ Regem ſimul, & Occidentis Imperatorem,una cum litteris ad uxorem ejus Ingelbertam Synodicis illam ſollicitantibus, ut conjugi Ludovico perſuaderet a Nicolao Epiſcopo Romæ diſceſſionem, upote legitime per Catholicam, & Oecumenicam Synodum depoſito, eumque procul in exilium relegaret. Quæ tamen ſcripta fuerunt intercepta, & in octavam Synodum ab Imperatore Baſilio producta. Porro hujuſce Ludovici Franciæ Regis Legati, quemadmodum, & Michaelis Bulgarorum Principis actioni nonæ Synodi hujus interfuiſſe memorantur, aliis vero actionibus nulla legitur horum mentio.

Neque vero a ſolo Nicolao, ſed prætere ab Adriano Papa in alia Synodo,in qua eadem iterum cauſa ventilata fuit,anathemate percuſſus eſt Photius, tertiumque demum anathematis telum in eumdem contorſit hæc Oecumenica Synodus. Rem miram perhibet in vita Ignatii Nicætas,damnationi Photii ſubſcriptum ab Oecumenicæ Synodi patribus fuiſſe calamis non ſolum atramento,ſed etiam tremendo Chriſti ſanguine tinctis. Simili ſubſcriptione permixti atramento ex ſacro Calice divini ſanguinis, a Theodoro Papa ſignatam fuiſſe Pyrrhi Monothelitæ relapſi damnationem teſtatur Theophanes. Octava hæc Synodus aliquot edidit Can. qui recenſentur in Græcis exemplaribus numero 14. at vero in Anaſtaſii Latina editione 7. & 20.

Ca-

Can 1. edicitur ſervandas, & tenendas eſſe Apoſtolicas traditiones non ſcriptas, perinde ac divinas ſcripturas, & ad hoc firmandum ibidem allegatur illud Pauli ad Theſſalonicenſes: ſtate, & tenete traditiones quas didiciſtis ſive per ſermonem, ſive per epiſtolam noſtram. Traditionibus vero hujuſmodi parem cum divinis Scripturis adhibendam eſſe fidem ſcribunt quoque inſignes Græci Doctores, ac Patres, Baſilius *ad Amphiſoch. de Spiritu Sancto c. 29* Epiphanius *hæreſi 61.* Chryſoſt. *homil. 4. in 2. ad Theſſalonicen. epiſtol.* ut Latinos Patres ſileam.

Can. 2. Decernit Salvatoris noſtri effigiem eadem cum ſacris Euangeliis veneratione colendam eſſe. Quæcumque enim (ait) litteris ſcripturæ, eadem coloribus picturæ docent, & repræſentant. Adjungitque Virginis Dei Genitricis Sanctorumque imagines eſſe venerandas, & Angelorum Dei effigies quales in Scripturis repræſentantur.

Can. 4. Photium declarat nec eſſe, nec fuiſſe unquam Epiſcopum, eo quod prohibeat Apoſtolus ad Timotheum ſcribens fieri quemquam ex Neophyto Epiſcopum: quam rem ſequens can. 5. exponit tam de Neophyto in ordine clericorum, quam de Neophyto in Chriſti fide. Idemque declarat de Sacerdotio eorum, quos Photius ordinarat. Idem can 4. in Anaſtaſii editione addit, Eccleſias iterum dedicari, aut conſecrari debere, quas vel Photius ipſe, aut alii ab eo ordinati, prout putabatur, dedicaverant vel conſecraverant. Gravis & difficillima hic involvitur quæſtio, quam expediam diſſertatione huic Synodo ſubjecta.

Can. 5. Ut quis ad ulteriorem ordinem promoveatur hoc exigit ut annum in officio Lectoris expleverit, in Subdiaconi 2. in Diaconi 3. in Sacerdotii 4 antequam ad Epiſcopi honorem promoveatur. Permittit tamen, ut Epiſcopi poſſint ex juſta cauſa nonnihil ex his temporibus, ac interſtitiis contrahere, atque in iis dumta-

xat Clericis, qui pie, & diuturno tempore in Clericorum ordine verſati fuerint diſpenſare. Conc. poſtremò Trid. ſeſ. 23. c. 11. conſtituit annum interſtitii, & miniſterii a ſuſceptione ultimi ex minoribus ordinibus ad ſubdiaconatum, & alterum annum ad diaconatum, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat. Diſtricte autem vetat, duos ſacros ordines uno die conferri cap. 13.

Can. 11. Anathemati ſubjicit eos, qui in uno eodemque homine plures ineſſe animas aſſeveraverint. Hæc fuit veterum quorumdam Philoſophorum, necnon Manichæorum hæreſis, præter animam rationalem eſſe inſuper in homine animam ſenſitivam, ex qua ſola promanent omnes concupiſcendi actus, eamque Manichæi aſſeverabant eſſe propria natura malam, & a malo principio exortam. Adverſus errorem iſtum S. Auguſtinus librum ſcripſit de duabus animabus contra Manichæos. Præclare docet Ariſtoteles *l. 1. de anima tex. 66. & 91.* unam dumtaxat exiſtere in homine rationalem animam, & hanc eſſe ſimul virtute, ſeu eminenter ſenſitivam, & vegetativam. Suffragatur his ratio phyſica. Alioqui enim homo non eſſet unum aliquid per ſe, ſed multa entia aggregata; quomodo plures ſimul homines dicuntur unus populus, pluresque arbores una ſylva, & complures lapides unus acervus. Forma namque ipſa eſt, quæ dat eſſe rei: ſicque multiplices animæ, ac formæ plura entia conſtituunt. Ratio etiam Theologica ſuffragatur. Cum enim omnia Chriſtus habuerit, quæ ad humanæ ſubſtantiæ integritatem pertinent, ſi ad eam diſtinctæ formæ vegetans, & ſenſitiva pertinerent, Verbum incarnatum ſimul homo eſſet, & brutum, & planta. Deinde in triduo mortis, vel duæ iſtæ ultimæ animæ periiſſent, at quod ſemel aſſumpſit Verbum nunquam dimiſit: vel manſiſſent ſeorſim a corpore, atque ita duæ materiales formæ contra phyſicam rationem fuiſſent per ſe

ſe ſubſiſtentes ab omni materia remotæ. Deinde quorſum abiiſſent? An ex honoris, atque obſervantiæ officio animæ rationali ſe comites adjunxiſſent, an vero ſeorſim ab illa divagatæ fuiſſent?

Nec a ſeipſo diſſidet Ariſtoteles, dum *lib. 2. de generat. animal. cap.* 3. affirmat embryonem hominis prius vivere vita plantæ, deinde vita bruti, & poſtremo vita hominis. Sanctus quippe Thomas in ſumma *p. 1. q. 118. art. 2. ad* 2. mentem hanc eſſe Ariſtotelis, ait, formas illas in embrione nunquam ſimul, ſed ſucceſſive ineſſe, atque abſcedente vegetativa ſuccedere ſenſitivam, & hac deſinente infundi a Deo rationalem, quæ ſimul non quidem formaliter, ſed virtute, ſeu eminenter ſit vegetans, & ſenſitiva. A nonnullis tamen rejicitur illa ſenſitivæ animæ præceſſio: in illo imperfecto humano fætu, volunt enim primum animari ſecundum gradum vegetativum, & immediate ſubſequi animam, ſeu formam rationalem, quæ tamen operetur, primum ſecundum facultatem vegetativam, & ſenſitivam, non autem ſecundum rationalem gradum, niſi poſt unum, aut alterum a nativitate annum.

Canon 12. Eorum damnat ſententiam, qui ſine principum præſentia Synodum celebrari poſſe negant, ſolamque dicit neceſſariam præſentiam Epiſcoporum.

Can. 13. Notabilis admodum eſt in eos, qui Concilia etiam Oecumenica cum Summo Pontifice temere committere, atque in diſſidium vocare præſumunt, ***Si quis (inquit) tanta efferatus audacia quemadmodum Photius & Dioſcorus, ſive ſcripto, ſive non ſcripto, inſanias quaſdam contra cathedram Coryphæi Apoſtolorum Petri audeat jactare, eamdem atque illi damnationis ſententiam ſubeat. Si qua vero Oecumenica Synodo collecta de Romana etiam Eccleſia controverſia extiterit, licebit cum decenti reverētia de propoſita quæſtione percontari, reſponſumque admittere, vel utilitatē accipere, vel dare non tamen au-***

dacter contra ſenioris Romæ Pontifices ſententiam dicere.

Can. 14. *Sancimus ut deſignati ad ſuperhumeralia geſtanda* (ea vocari pallia Pontificia ſolent) *certis illa temporibus ſtatiſque locis ea geſtent, ne hujuſmodi cultu per faſtum aut ſuperbiam abutantur, aut quovis tempore divini officii, & quacumque Eccleſiaſtica functione deferant. Eos etiam qui Monachi fuerunt, & ad Epiſcopatus honorem ſunt provecti, ut Religioſam veſtem ſuam, habitumque Monaſticum ſervent, ſtatuimus: Quod ſi Epiſcopus præter deſignata tempora humerale ὠμόφορον tulerit, aut Monaſticam veſtem abjecerit vel corrigatur, vel deponatur* Huic ſimile poſtea decrevit Lateranenſe Concilium generale ſub Innocentio III. Can. 16 *Ut Epiſcopi olim regulares Religionis ſuæ habitum retineant.* Citatur *in cap. Clerici officia, de vita, & honeſt. Cleric.* Quod attinet ad uſum pallii, vide in decretalibus *tit. de authoritate, & uſu pallii, ubi cap.* 1. ſtatuitur intra quamlibet Provinciæ ſuæ Eccleſiam poſſe Archiepiſcopum uti pallio. Et cap. 3. non eſſe quem vocandum Archiepiſcopum tametſi conſecratum, niſi a Romano Papa ſuſceperit pallium: & conferri per pallium Paſtoralis officii plenitudinem cap. 4. ſoli Papæ licitum eſſe pallio ubique uti cap. 6. In qualibet Eccleſia Provinciæ ſuæ poſſe Archiepiſcopum diebus ſolemnibus miſſam celebrantem geſtare pallium, per quod Pontificii muneris plenitudo deſignatur. Plura de pallio require ſuperius ad Conſtantinopolitani Concilii primi Can 6.

Cæterum anno 878. quo Ignatius Patriarcha migravit in Cœlum, Photius priſtinam recuperavit ſedem revocatus ab ipſo Imperatore Baſilio ſuaſu, & præſtigiis Santabareni Monachi Photio conjunctiſſimi. Mortuo tamen Baſilio, filius ejus Leo Imperator cognomine Philoſophus, quem nebulonis illius Theodori Santabareni dolis, & calumniis in ſuſpicionem adductum pater diu in vinculis detinuerat, hanc ultus eſt injuriam in Santabarenum, quem flagro cæſum, & oculis

lis orbatum in exilium truſit: ejus vero ſodalem Photium Patriarchatu depulit, ſuffecto in ejus locum Stephano.

Sciendum eſt a Græcis Schiſmaticis non admitti Synodum iſtam, quæ Baſilio regnante, & Adriano Papa II. approbante peracta eſt. Sed hujus loco nomine octavæ Synodi Oecumenicæ Pſeudo-Synodum ab ipſis ſupponi, quam poſt obitum Ignatii Photius Conſtantinopoli collegit, conatus omnimodo præcedentem, qua ipſe juſtiſſime damnatus, & depoſitus fuerat, abolere. Photii cauſæ adblandiuntur ſchiſmatici Græci Synodorum compilatores Zonaras, & Balſamon. Nilus quoque libro de Synodis eamdem Pſeudo-Synodum octavo collocat loco mendaciis refertam; ſuppreſſa priori legitima. In Concilio Florentino ſub Eugenio Papa IV. Marcus Epheſinus Pſeudo-Epiſcopus diſputat pro expungenda ex Synodorum albo illa, quæ Photio invaſore pulſo Igatium reſtituit. Conqueritur vero Baronius cauſam legitimæ Synodi non fuiſſe propugnatam a Juliano Cæſarino Cardinali, qui munere cum Epheſino diſputandi ſuſcepto ejus impudentia mendacia non refellit, ſed quaſi abjecto clypeo viſus eſt in id conſentire, ut Eccleſia Catholica tam illuſtri Synodo Oecumenica, cui Summus Pontifex per ſuos Legatos præſederat inter Græcos, & cujus authoritate nefarium in Eccleſia Conſtantinopolitana ſchiſma fuerat extinctum, ſpoliaretur; inque præreptæ hujus Synodi vicem altera ſumme exitialis, quam merito Romani Pontifices damnaverant, ſubrogaretur.

Octavam legitimam Synodum habemus Græce, Latineque conſcriptam. Sed Latinum in Anaſtaſii exemplar pleraque habet, quæ in Græcis codicibus deſunt. Neque vero ſuſpecta eſſe poteſt Anaſtaſianæ fides editionis, cujus author Anaſtaſius Eccleſiæ Romanæ Bibliothecarius Synodo illi (ut ipſe teſtatur) interfuit, cujus acta, & Canones Latinitate donavit.

Sanè de Græcorum Synodis olim loquens S. Gregorius Magnus *l. 5 ep.* 14. poſtquam expoſtulatus eſt, fuiſſe illas Græcorum fraude vitiatas, ita ſubjungit, *Romani codices multo veriores ſunt quam Græci, quia noſtri ſicut non inacumina, ita nec impoſturas habent.*

Aliquot Anaſtaſianæ editionis Canonum diſcuſſio.

EDitionis Anaſtaſianæ Canon 19. adimit Epiſcopis Metropolitanis jus viſitandi ſuffraganeorum, ſeu comprovincialium Epiſcoporum Eccleſia. In Occidente vero Summi Pontifices, & Concilia viſitationum totius Provinciæ jura Metropolitis aſſeruerunt, ut ex multis reſcriptis perſpicuum fit. Quale eſt Lucii III. ad Archiepiſcopum Ravennæ viſitantem Diœceſim Bononienſem *c ſopitæ, de cenſib.* & Innocenti IV. *c.* 1. *de cenſibus in 6.* & ante hunc Innocentii III. epiſt. 85. regeſti 15. qui idem in *c. cum officii 16. de præſcript.* condemnat Abbatem S. Maglorii ad ſolvendum procurationis jus Archiepiſcopo Senonenſi Abbatiam viſitanti: illa vero Abbatia eſt in ſuburbio Pariſienſi Epiſcopus vero Pariſienſis nondum Archiepiſcopali dignitate præfulgebat, ſed tum ſuberat Metropolitano Senonenſi. Similiter Bononienſis Eccleſia nondum fuerat, ut poſtmodum contigit in Metropolin erecta. Quia tamen admodum erat proclive naſci rixas, & ſimultates occaſione Viſitationum inter locorum Epiſcopos, & Metropoliten, uno reprobante, aut abrogante quod alter probaverat, aut ſtatuerat, & quia impenſæ, ac onera parochiarum multiplici viſitatione augebantur; idcirco demum ſancitum a Conc. Trid. fuit *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. non poſſe ab Archiepiſcopo ſuffraganeorum Dioe-

Diœceſes viſitari, niſi ex cauſis in Synodo Provinciali approbatis.

Denique Anaſtaſius Canon. 22. occaſione intruſionis Photii per Imperialem authoritatem, prohibet ſub anathemate Laicis principibus, aut potentibus in ſæculo, authoritatem ſibi in Epiſcoporum promotione arrogare: ſed Eccleſiam relinqui præcipit debitæ ſibi libertati. Hoc deinde Canone Summi Pontifices uſi ſunt contra Epiſcopatuum inveſtituras, quas ſibi arrogabant Occidentis Imperatores, & citatur a Gratiano *diſt.* 63. *cap.* 1. Græcæ autem editionis hujuſce 8. Synodi Canon. quinto, de Neophytis ad Epiſcopatum non eligendis poſtquam decretum fecit, ita pergit ἔτι δὲ πλέον τοῦτον (νεόφυτον) ἀπείργομεν εἰ παρὰ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τοῦτο συνωθῆται. *Maxime vero neophytum repellimus, ſi per regiam intruſus fuerit poteſtatem.* Quod ſane cauſa Photii adnitente Cæſare Barda contigerat.

Diſſertatio circa quædam impedimenta ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minime dirimunt.

Diſquiſitionem iſtam loco appendicis, hic inſero, quia hæc Synodus 8. Photium dicit nec eſſe, nec fuiſſe unquam Epiſcopum, atque ordinatos ab illo, negat ordines habere, conſecrataſque ab eo Eccleſias jubet de novo conſecrari Canon. 4. Præterea hæc eadem Synodus act. 6 ita diſtinguit inter ordinationes ab hæreticis factas, qui fuerant canonice ordinati Epiſcopi, & eas quæ fiunt a non canonice ordinatis, ut primas quidem affirmet validas, eaque ratione admiſſos ab Eccleſia fuiſſe ordinatos ab Acacio, & Petro Moggo hæreticis: ſecus autem judicet de ſecundis, ideoque ſecundum Synodum Oecume-

ni-

nicam rejeciſſe quotquot a Maximo Cynico contra canonum præſcripta promoto, fuerant ordinati. Hic ſe aperit ingens difficultatum campus a paucis hactenus accurate luſtratus.

Difficultatis in eo verſatur cardo, quatenus Eccleſia ipſa contrarium a multis jam inde ſæculis tenere, & docere videtur: Ordinationes nimirum omnes, atque adeo cætera quævis ſacramenta, etſi contra canones, aut prohibitiones in Eccleſia receptas conferantur, dum hæc tria interveniant, quæ a Synodis Florentina, Tridentinaque exiguntur materia, forma, & miniſter conferre intendens, conferri ſane illicite, ſed tamen valide. Ex quibus conſequens eſt, ut ſi ordinatio Sacerdotalis, & Epiſcopalis a Photio ſuſcepta tribus illis conſtabat, ipſe ordinum horum characterem vere ſuſceperit: Unde, & alterum conſequitur, ordines ſic ab eo ſuſceptos validos extitiſſe, eoſque pariter, quos Photius aliis poſt ſuam conſecrationem contulit. Et tamen ſacra Synodus nullum circa hæc tria requiſita defectum in Photio arguit, ſed tres iſtos, quod Neophytus ordinatus ſit, quod alienam ſedem violentus invaſerit, quod interſtitia ordinum præſcripta non ſervaverit. Quæ omnia grave delictum involvunt, non tamen Sacramenti nullitatem. Quartum defectum adjungit Nicolaus Papa I. *epiſt*. 9. ad Michaelem Imperatorem, quod ejus ordinator Gregorius Syracuſanus Epiſcopus, jam ante fuerat in Synodo depoſitus, & anathematizatus, ideoque nihil Photio contuliſſe, & Photium propterea nec Sacerdotem eſſe, nec Epiſcopum aſſeverat.

Nec vero in ſola Photii cauſa ita ſtatutum eſt in octava Synodo, verum etiam alias plerumque in ſimilibus cauſis paria decreta edita ab Eccleſia ſunt. Conſtantinus Romanæ ſedis invaſor paulo ante laicus, & tumultuarie nullis ſervatis interſtitiis ordinatus, non tantum legitimo Concilio depoſitus eſt, ſed etiam

etiam Judicatus omnis Eccleſiaſtici Ordinis expers, proinde ac ante ordinationem illam illegitimam: eo quod Neophytus contra canonum præſcripta fuiſſet ordinatus in ſpeciem, & apparenter dumtaxat, & ejus aliis collatæ ordinationes quaſi mere Laici pronuntiatæ ſunt irritæ. Nihil de Formoſo Papa loquor, quem qui ei ſucceſſit Stephanus VII. collecta Synodo judicavit non valuiſſe quemquam ordinare, eo quod a priſtino Epiſcopatu Portuenſi contra veteres canones, & contra proprium jusjurandum ab eo extortum in Romanam ſedem commigraſſet. Nec tamen dubium ſaltem eſſe poterat retinuiſſe ordinem anteriorem, atque characterem Epiſcopalem ex quo fuerat in Portuenſem Epiſcopatum evectus. Decrevit nihilominus in Epiſcoporum Synodo Stephanus Papa, ut omnes a Formoſo poſt ejus degradationem ordinati, ſe iterum ordinandos ſiſterent ſub anathematis pœna. Cum vero iſtam erroneam Synodum Joannes IX meliore judicio in Ravennate poſtmodum Synodo damnaſſet, inſequutus Papa Sergius III. alia coacta Synodo Ravennatem reſcidit, prioremque ſub Stephano ratam eſſe juſſit. His ergo non immoror in quibus non ratio, non jus ullum, ſed Stephani, & Sergii perditiſſima nequitia, & fœdiſſima inferiorum Epiſcoporum adulatio prævaluit.

Quantas porro excivit in Eccleſia tragœdias contentionum Ebbonis Remenſium Epiſcopi cauſa? Iſte, cum aliis quibuſdam præſulibus ſollicitatus a Ludovici pii Imperatoris liberis in optimum parentem rebellibus, eumdem in Concilio abdicavit Imperio, tranſtulitque in rebelles ex priore uxore liberos, Lotarium, Ludovicum, & Pipinum: uxorem vero ſecundi Tori Juditham tribus privignis inviſam, compulit in Monaſterium. Cæterum haud multo poſt Ebbo ipſe Remenſis, & Abogardus Lugdunenſis Epiſcopus nefariæ illius conſpirationis præcipua capita meliore Synodo

odo ad Theodonis villam coacta ſedibus ſuis exauthorati ſunt. Sed poſt Ludovici Pii obitum Ebbo Lotarii opera in priſtinam ſedem reſtitutus, multas habuit ordinationes, quas illius ſucceſſor Hincmarus Carolo Calvo Pii, & Judithæ filio gratiſſimus irritas declaravit, & iterari diſtricte mandavit: contendens fuiſſe contra canones reſtitutum Ebbonem, eaque de cauſa nullos penitus conferre potuiſſe ordines, adeo ut iterari neceſſe eſſet quæcumque per eum hac in re geſta eſsent. Iſtud Hincmari placitum approbavit Concil. Sueſſionenſe ſecundum.

Præterea quantis tumultibus agitavit Eccleſiam ſchiſma Donatiſtarum? Iſti cauſabantur Cæcilianum qui fuerat in Eccleſia Carthaginenſi Diaconus, deinde ordinatus ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, non fuiſſe prorſus Epiſcopum: utpote contradicentibus Canonibus ordinatum ab Epiſcopis ſacrorum quondam librorum ſub perſecutione traditoribus.

Joannes quidem Morinus Congregationis noſtræ ſcriptor profundiſſimæ eruditionis, in ſuo de ſacris Ordinationibus opere, duo alia profert ejuſmodi ordinationum nullitatis exempla: ſed (tanti viri pace dixerim) non ſatis advertēs, & memoria lapſus; ſcribit enim Lucium Papam III. ad ineundam cum Frederico Ænobarbo Imperatore pacem ſpopondiſſe illi ſe eos ordinaturum de novo, qui ab Octaviano Antipapa per Fridericum intruſo fuerant ordinati, atque uti promiſerat præſtitiſſe. Id nullo Morinus teſtimonio comprobat, res vero prorſus aliter ſe habuit. Scribit namq; Krantſius *l. 6. hiſt. Saxon. c.* 47. Lucium, & Fridericum ad conciliandam mutuo pacem Veronæ conveniſſe, atque petenti Friderico annuiſſe perbenigne Lucium ſe illos omnes admiſſurum ad ſacra miniſteria, & in dignitates, quos antipapæ ordinarant: ſed poſtridie cum manus illis eſſent imponendæ (manuum hæc impoſitio intelligi facile poteſt de abſolutione a vinculis quibus illa-

illaqueati erant excommunicationis, ſuſpenſionis,inter dicti,irregularitatis)recuſaſſe Lucium id præſtare quod pridie promiſerat prætexendo decreta Concilii Venetiis habiti, non poſſe niſi altero Concilio revocari.

Alterum Morini exemplum ex ſimili memoriæ lapſu profectum eſt: dicit enim Leonem Papam IX. in Synodo ad id convocata declaraviſſe eos, qui ordinati ſunt a Simoniacis Epiſcopis nullum penitus ordinem ſuſcepiſſe. Cum vero multa ex hoc naſci confuſiones cerneret, ſuum poſtmodum reſtrinxiſſe decretum ad ſolas ordinationes, quæ Simoniace, hoc eſt oblata, & accepta pecunia factæ fuiſſent. Cujus rei teſtem laudat Petrum Damiani. Cæterum teſtis iſte *epiſtol.* 16. ad Henricum Ravennatem Epiſcopum *cap.* 30. refert Leonem IX. in Synodo Ordinationes omnes Simoniacorum Synodalis authoritatis vigore caſſaſſe. Iſta caſsatio nihil aliud fuit quam ſuſpenſio ab ordinum illorum exercitio ut mox patebit; Proſequitur Petrus Damiani cum ex iſtiuſmodi decreto tumultus exortus eſſet, omneſque fere Romanæ urbis Baſilicæ Sacerdotalibus officiis, & miſſarum ſolemniis deſtituerentur; tum demum a Leone mitius agente inſtauratum fuiſse prædeceſsoris Clementis II. Decretum, ut quicumque a Simoniaco fuiſſet conſecratus, non ignorans in ipſa ſui ordinatione Simoniacum eſſe Epiſcopum, quadraginta nunc dierum pœnitentiam ageret, & ſic in accepti ordinis officio miniſtraret. Certe ſi primum Leonis decretum tale fuiſſet, quale Morinus exiſtimat, in primis condemnaſſet reipſa providum prædeceſſoris ſui decretum declarando nullitatem ordinum, quos tamen ille declaraverat rite exerceri poſſe poſt aliquot dierum pœnitentiam. Idemque Leo ſibi ipſi per ſecundum decretum contradixiſſet non in re facti tantum, ſed etiam juris ab ipſomet definiti, permittendo, ut eoſdem exercerent Ordines iidem ipſi, quos nullos, & irritos ante decla-

declaraverat. Et inſuper ex Damiani teſtimonio compertum eſt aliter a Clemente II. decretum fuiſſe, quam a Morino referatur.

Sed idem author alias ſolidiores probationes ex antiquitate deducit, quas ſubjicio: ſcilicet ex Urbani Papæ II. epiſt. ad Petrum Piſtorienſem Epiſcopum, qua ſignificat apertiſſime Daribertum ordinatum ab hæretico & ſchiſmatico Epiſcopo ſimulque excommunicato nihil accepiſſe, ideoque ſe per novam ordinationem contuliſſe Dariberto Diaconatus ordinem, quem Schiſmaticus Epiſcopus illi dare non potuerat. Similem loquendi formam legimus, ſcilicet nihil dediſſe, nihil contuliſſe, nihil accepiſſe circa ordinationem, in epiſt. Damaſi Papæ in qua negat poſſe a Chorepiſcopis ordines ſacros conferri, cum ipſi nullatenus Epiſcopatus ordine ſint inſigniti, ideoque eos ſi quid hac in re egerint, nihil contuliſſe, & proinde illum qui manuum impoſitionem a Chorepiſcopo ſuſcepit eſſe perinde ordinandum, ac ſi manus ei nullo modo impoſitæ fuiſſent.

Addit Morinus Canonem Apoſtolorum 67. ſic ſtatuentem, qui ab hæreticis vel baptizati, vel ordinati ſunt, ut fideles vel Clerici ſint, fieri nullo modo poteſt.

Idemque ſequentem narrationem adjungit ex Bertoldo qui Gregorio VII. non modo *σωχρονος*, ſed etiam addictus ejdem fuit atque Pſeudo Papę Guiberto adverſarius: Hic ergo in Chronico ad annum 191. refert, Gregorium Papa VII. nimio, & immoderato zelo exarſiſſe, dum judicavit eos qui fuiſſent ab hæreticis, vel Schiſmaticis Epiſcopis ordinati, ſi reſipiſcant, eſſe de novo ordinandos. Additque Bernardum Conſtantienſem ſcholarum Magiſtrum Gregorio ipſi conjunctiſſimum ſcripſiſſe, quod hac in re modum exceſſerit, dum ejuſmodi rurſum ordinandos cenſuit, & demonſtraſſe judicium ejus eſſe plane Conciliis Nicæno, &

Afri-

Africano repugnans, & ſententiis Anaſtaſii, & Gregorii magni Pontificum ſanctique Doctoris Auguſtini; Eorumdem quoque temporum ſcriptor inſignis Ivo Carnotenſis Epiſcopus ſic in ſuo decreto refert *p* 14. *cap.* 55. Gregorius Papa VII. Synodo præſidens dixit: ordinationes illorum, qui ab excommunicatis ſunt ordinati, ſanctorum Patrum ſequentes veſtigia irritas fieri cenſuimus. Hæc tamen verba diverſum ſenſum ſuſcipere poſſunt, niſi Bernardus Conſtantienſis, & Bertoldus ambo eidem Gregorio benevoli, & addicti, & qui praxim ejuſdem temporis, quo ipſi vivebant, perſpectam habebant, quid hoc decreto ſignificaretur ſcripſiſſent. In ipſo etiam Scholaſticæ Theologie primordio ejuſmodi adhuc vigebat opinio: Magiſter quippe ſententiarum *in 4. diſt.* 13. Sacerdotibus hereticis poteſtatem detrahit corporis Chriſti conſecrandi.

His Joannis Morini probationibus, tres quas omiſit adjungo maxime perſpicuas, & ſolidiſſimæ, ac primariæ authoritatis. Primum ex Synodica Oecumenicæ Synodi Sardicenſis epiſt. ad Alexandrinam Eccleſiam quam ipſe refert Athanaſius Apolog. 2 ubi hæc ipſa verba leguntur: *Γρηγόριος μὲν τοιπαρανόμως ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν λεγόμενος κατασταθῆναι καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν πόλιν παρ' αὐτῶν ἀποσταλεὶς, τοῦτο γὰρ γινωσκέτω ὑμῶν ὁμοψυχία ὅτι κρίσει πάσης ἱερᾶς τῆς συνόδου καθῃρέθη, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐδέποτε οὐδὲ ὡς ἐπίσκοπος ὅλως γενόμενος ἐνομίσθη. Gregorius quidem, qui dicitur illegitimè ordinatus ab hæreticis, & ab iiſdem ad veſtram Eccleſiam miſſus, hoc ſciat unanimitas veſtra, quod judicio Sacræ Synodi depoſitus fuit: quinimò illa pariter cenſuit, quod ipſe numquam omninò fuit Epiſcopus.*

Alterum ſuppeditat argumentum ſecunda Synodus Oecumenica. Maximus Philoſophus Cynicus a Gregorio Nazianzeno fuerat ordinatus Sacerdos: Idemque vacante Conſtantinopolis Epiſcopatu ſedem illam ardenter ambivit, corruptiſque pecunia quibuſdam

dam Epiſcopis, ipſe tandem ab iis ordinatus fuit Epiſcopus. Synodus porro Oecumenica tum ipſum damnat Maximum, tum etiam eos quos idem manuum impoſitione ad ordines Eccleſiaſticos voluit promovere. Sic vero declarat Sacra Synodus Can. 4. *De Maximo Cynico Philoſopho propter indiſciplinationis ejus totius doctrinam, quæ Conſtantinopoli orta eſt, ſtatutum eſt, ut neque Maximus eſſe, vel fuiſſe putetur Epiſcopus, neque hi qui ab eo ſunt ordinati qualemcunque gradum Clericatus obtineant, omnibus, quæ circa, vel ab eo geſta ſunt in irritum revocatis.*

Ultimum deſumo argumentum ex Innocentii I. *epiſt.* 18. ad Alexandrum Antiochiæ Epiſcopum, *cap. ult.* ubi ſic loqtiur: *Ab hæreticis baptizati recipiendi ſunt cum ſuo batiſmo: ſed ab hereticis ordinati nō ſunt recipiendi cum ſuo ordine, quia hæretici ſolum baptiſmum dare permittuntur.* Certe nullus eſt hic locus diſtinctioni liciti, & illiciti; nam neque baptiſmum licite conferunt hæretici, eſt ergo locus diſtinctioni validi quoad hæreticorum baptiſmum, & invalidi quoad eorumque ordinationes.

Quæres an igitur tot venerandi Patres, Concilia, & Summi Pontifices veritatem, quæ nunc perſpectiſſima, eſt ignorabant? an neſciebant, quid inter illicitum & invalidum interſit, cum multa facta valeant, quæ tamen illicite fiunt? non utique hæc ignorabant, ſed plerumque deliberaverunt, an in pleriſque ordinationibus res eadem ſimul eſſet illicita, & invalida. Cum ergo res tunc in ambiguo eſſent necdum eſſet omnino evidens circa hujuſmodi certitudo, nihil conſultius fieri poterat, quam ut de novo conferrentur, quæ vel plane irrita, vel certe dubia pro judiciorum varietate credebantur: quemadmodum, ut ſuperius ad quini-ſexti Concilii Canonem 84. obſervatum eſt, ſapientiſſime a Gregorio magno, & a Carthaginenſi Concilio quinto, & ab ipſa quini-ſexta Synodo decretum fuit circa dubium baptiſmum, confirmatio-

tionem aut Eccleſiæ conſecrationem, ut hæc omnia rurſus peragantur.

Inſuper hoc ſciendum veteres Patres hoc pro certo tenuiſſe non ſolum divino, & immutabili jure præſcriptas a Chriſto eſſe certas, & immutabiles Sacramentorum formas quarum defectu nihil agatur: ſed inſuper conceſſum a Deo jus, & poteſtatem Eccleſiæ fuiſſe addendi Sacramentis accidentaria nonnulla, quorum defectu nullum ſit futurum Sacramentum: cum ad rerum exiſtentiam requirantur ſæpe numero circumſtantiarum externarum concurſus, & conditiones, maximè cum de entibus non tam phyſicis, quam moralibus, qualia ſunt Sacramenta ſermo eſt. Certè nullitas ex eſſentialium a Deo immediatè inſtitutorum defectu perpetua, & immutabilis atque indiſpenſabilis eſt. At quæ ortum habet ex eorum defectu, quæ Eccleſia inſtituit non amplius perdurat quam pro ipſius Eccleſiæ arbitrio, quæ poteſt neceſſarias conditiones invehere, vel removere, propriaſque leges condere, aut abolere.

Iſtam Eccleſiæ poteſtatem circa ipſorum Sacramentorum valorem, aut nullitatem aſſerunt (ut innumeros ſileam Theologos recentiores) Alexander de Ales *ſummæ p. 4. q. 9. mem. 1. & 2. art. 2. §. 1. reſp. ad 1. & §. 3. reſp. ad ult.* S. Bonaventura in *4. diſt. 7. art. 1. q. 1. & art. ſeq*: Ex Canoniſtis verò Innocentius Papa IV. ad *c. quanto, tit. de conſuetud.* ubi loquitur de confirmationis caractere, & *cap. 2. de bapt.* ubi hanc Eccleſiæ poteſtatem extendit ad Baptiſmum, ad Matrimonium, & generaliter ad omnia Sacramenta. Similiter Cardinalis Oſtienſis *tit. de Schiſmaticis n. 4.* Abbas Panormitanus ad *d. c. quanto de conſuet.* laudat, & approbat hanc Innocentii ſententiam, cum iſto moderamine, ut ſi Eccleſia conditionem apponat, nec tamen intendat ut ejus defectus inducat nullitatem, eo caſu futurum ſit quidem validum Sacramen-

tum, ſed tamen illicitum, ſi fortè conditio ſcienter prætermittatur. Sed ſi Eccleſia conditionem præſcribens intendat, ut ejus omiſſione ſit irritum; tunc quidem nullum futurum eſſe Sacramentum, quidquid aliunde fiat. Denique docet Thomas Sanch. numeroſam citans Doctorum catervam, poſſe Papam non modo nova impedimenta matrimonium dirimentia inducere, ſed etiam certis prohibere perſonis ne nuptias inter ſe contrahant ſub nullitatis pœna, adeò ut invalidum; & inane futurum ſit id matrimonium, *tr. de matrim. lib. 7. diſp. 1.*

Franciſcus Hallerius Pariſienſis Theologus, quamvis aliam ineat rationem, nec loquatur de poteſtate condendi circumſtantias Sacramenta irrita facientes, ſed de ipſa Sacramentorum materia, & forma, *tract. de ſacris ordinationibus p. 2. ſect. 2. c. 2. § 21.* ſcribit materiam; formamque ipſam poſſe variari, quinimò re ipſa variari in tribus Sacramentis, Pœnitentia, Matrimonio, & Ordine. Non in ratione quidem formali ſecundum quam Sacramentorum eſſentiæ ſunt à Chriſto inſtitutæ immutabiliter, ſed in ratione materiali, atque individuali. Sic alio (inquit) ritu Latini, alio Græci ordines tradunt, & alio ritu nunc à nobis, alio a veteribus Latinis ordinationes peractæ ſunt, manente ſemper eadem materia in ſenſu formali, hoc eſt prout ſignificatur ſpiritualis poteſtas in ordinatione tradita, quamvis materialiter diverſa ſit materia ipſa prout diverſæ res ad iſtam ſignificandum poteſtatem aſſumptæ ſunt.

Hæc Hilarii diſtinctio quamvis diverſimodè expreſſa cum illa diſtinctione quadrat, & convenit, quam alii Theologi excogitarunt, Chriſtum Dominum inſtituiſſe aliquorum Sacramentorum materias, & formas ſecundum genus, id eſt prout in genere ſignificare debent gratiam, & poteſtatem ſeorſim a ſingulis Sacramentis conferendam: ſed tamen poſſe per

Ec-

Eccleſiam determinari ejuſmodi materiam, aut formam ſecundum ſpeciem, ut hoc, vel illo ritu talis gratia, vel poteſtas repræſentetur. Et inſuper diverſis temporibus poſſe ab Eccleſia variari priſtinam illam, quàm ſecundum ſpeciem induxit determinationem, atque reipſa per eam variatum fuiſſe in aliquibus.

Attingens deinde Hallerius pœnitentiæ Sacramentum docet Chriſtum inſtituiſſe quidem ut peccata illius eſſent materia. Ut autem hæc, vel illa peccata, hujus, vel iſtius Sacerdotis judicio ſubjicerentur, & poteſtati, vel ad majus Tribunal referrentur, id relictum Eccleſiæ arbitrio. Hinc tranſgreditur Hallerius ad matrimonium, Materiam (ait) matrimonii Chriſtus conſtituit in legitimo partium conſenſu. An verò legitimus conſenſus eſſet in hoc, vel illo affinitatis gradu, & utrum legitimus ſit clandeſtinus conſenſus nec ne, id omne judicio reliquit Eccleſiæ.

Plerique alii Theologi ſimile ſcribunt de Ordinis Sacramento. Bellarminus ubi diſputat de materia Diaconatus, quæ primis Eccleſiæ exordiis verſabatur in ſola manuum impoſitione, necdum ſcriptis Evangeliorum libris, donec materiam à Chriſto inſtitutam eſſe una cum manuum impoſitione aliquid in genere deſignans, quæ Diacono confert poteſtatem, quam Eccleſia poſtmodum determinavit, ut conſiſteret illud poteſtatis ſignum in traditione libri Evangeliorum. Conformia ſcribunt Card. de Lugo *diſp. 2. de Sacram. in genere ſect. 5. n. 85. & ſeqq.* Becanus *p. 3. de Sacram. Ord. q. 4.* Et inter Doctores Pariſienſes præter Morinum, & Hallerium citatos, Gamachæus, & Iſambertus nobiles in Sorbonæ Collegio profeſſores.

Circa diſputationem iſtam exquire præterea, quæ ſupra diſſerui in appendice ad Concilium 4. Carthaginenſe.

CONCIL. TRIBURIENSE.

EST Triburia Villa quædam Regia, ſeu Caſtrum ad Rhenum fluvium in quod amænitatis, & voluptatis gratia Franciæ Reges, dum Germanico Imperio potiebantur, concedebant. Hoc loco ſub Arnulfo Imperatore dum eſſet Formoſus Romæ Pontifex celebratum fuit Epiſcoporum duorum, & viginti Concilium anno Chriſti 859. poſt indictum, & expletum triduanum jejunium cum litaniis, & orationibus ad implorandum ſancti Spiritus opem, ut teſtatur prælocutiva Concilii hujus epiſtola

Can. 13. *Quatuor* (ait) *fieri partes juxta Canones judicavimus de decimis, & oblationibus fidelium: ut una ſit Epiſcopi, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta reſtaurationi Eccleſiarum ſervetur, ſicut in Epiſtola Gelaſii Papæ c. 27. legitur.* Allegatur iſte Gelaſii canon apud Gratianum 12. *q.* 2. *cap. vobis enim.* Similis eſt ſanctio in *cap. conceſſo* §. *reditus*, & *cap. quatuor* 12. *q.* 2. & *Can. ad hoc* 16. *qu.* 1. hanc eandem partitionem quadruplicem edixerat in Romana Synodo Sylveſter Papa I. Huc pertinent Sanctorum teſtificationes: dicit enim Urbanus Papa I. *Ipſæ res fidelium quæ Domino offeruntur non poſſunt alii, quam Eccleſiæ, & fidelium indigentium uſibus applicari, quia vota ſunt fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum.* Similiter Bernardus ſerm. 23. in Can. *Miniſtri Eccleſiæ qui ſtipendiorum ſuperflua, quibus egeni ſuſtentandi forent, impie ſacrilegeque ſibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quod & aliena diripiunt, & ſacris in ſuis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epiſt. 2. ad can. Lugd. *Quidquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altari retines, tuum non eſt, ſacrilegium eſt, rapina eſt.* Similia idem reperit *ep.* 42.

Can. 18. *Vaſa in quibus ſacroſancta conficiuntur myſteria*

ria calices ſunt, & patenæ de quibus Bonifacius martyr, & Epiſcopus interrogatus, ſi liceret in igneis vaſculis ſacramenta conficere? reſpondit. Quondam Sacerdotes aurei ligneis vaſculis utebantur, nunc è contra lignei Sacerdotes aureis utuntur calicibus. Zephyrinus Papa p. teris vitreis miſſas celebrari conſtituit. Deinde Urbanus I. omnia ſacri Miniſterii vaſa fecit argentea. In hoc enim ſicut in reliquo cultu magnus, ac magnus per incrementa temporum ſplendor ſuccrevit Eccleſiarum. *Statuimus* (inquit) *ut deinceps nullus Sacerdos ſacrum Myſterium Corporis, & Sanguinis Jeſu Chriſti Domini in igneis vaſculis ullo modo conficere præſumat.* Citatur in *cap. vaſa in quibus Sacroſancta de conſecrat. diſt.* 1. Hieronymus epiſt. ad Ruſticum ſic teſtatur de contemporaneo ſibi Exuperio Toloſano Epiſcopo; *Nihil illo ditius, qui Chriſti corpus in caniſtro vimineo, & ſanguinem portat in vitro.* Deſumptus ex Concilio Rhemenſi ſub Carolo magno *Canon ut Calix de conſecrat. diſt.* 1. prohibet uſum Calicis vitrei ob materiæ fragilitatem. Et Cyprianus in vita S. Cæſarii Arelatenſis: *An non* (inquit) *in vitro habetur ſanguis Chriſti.*

Can. 22. decernit in gravis delicti ſuſpicione, ut Epiſcopo, vel ſuo delegato diſcutiente, reus per ignem candenti ferro examinetur. Tam probationum, quam purgationum aliæ dicuntur Canonicæ, quæ ſacris Canonibus ſaltem poſterioribus approbantur; aliæ vulgares, quæ vulgari quidem in uſu erant, non tamen Canone ſancitæ, aut probatæ, ejuſmodi recenſentur duellum, ferrum candens, aqua fervens, aqua frigida, & id genus alia, quæ aliquando authoritatem a canonibus quidem habuerunt, ſed aliis poſterioribus Canonibus prohibita ſunt. Hinc tituli decretalium de purgatione Canonica, & de purgatione vulgari. Sub hoc ultimo titulo ſingula capita abrogant, & interdicunt hujuſmodi purgationes, ad quas etiam per Judicum Eccleſiaſticorum ſententiam rei compelle-

bantur. Innocentius III. Epiſcopum deponit tum ob ejus alia delicta, tum ob ejus judicium probationem indicens per ferrum candens *cap. ex litteris de exceſſ. prælat.* Et in decreto Stephan. V. prohibet candentis ferri, & ferventis aquæ probationem, aut purgationem. Nicolaus verò monomachiam *cap. conſuluiſti, & c. monomachiam* 2. *q.* 4. Inſuper S. Tho. 2. 2. *q.* 95. *artic.* 8. *ad* 3. illicita docet eſſe illa examina, per quæ Deus tentatur ad miraculum operandum.

In lege quidem veteri probabatur uxoris pudicitia per aquam Zelotypiæ, in quam Sacerdos maledicta congeſſerat; ſed nihil de peccato periclitabatur, ubi conſtabat de divina inſtitutione n. 5. Nihilominus iſtæ purgationes non tantum conſtitutæ reperiuntur perveteres Longobardorum leges, ſed etiam per Caroli Magni capitulare congeſtum ex Synodalibus antiſtitum illius temporis Conſtitutionibus lib. 4. cap. hujuſmodi examine perhibentur uſi diverſi Germanorum Imperatores. Lotharius circa ſibi ſuſpectam adulterii Teutbergam uxorem, ut teſtatur Regino Chron. *l.* 2. voluit duos milites monomachia decernere. Sancta Imperatrix Cunegundis ſe apud ſanctum Henricum cenjugem ſuum adulterii ſuſpicione malè concepta pedibus nudis ſuper ardentes laminas incedendo liberavit; Surio teſte Otho tertius uxorem Mariam Aragonum Rege natam flammis addixit adulterii accuſatam, poſtquam illius accuſatrix vidua (cujus maritus ſollicitantis Imperatricis ſtuprum ex Dei timore recuſaverat, ideoque falſis ab Imperatrice criminationibus apud Othonem adulterii attentati circumventus neci addictus fuerat,) illæſa candentem laminam contrectavit, ad faciendam ſceleris fidem, ut referunt Gotfridus Viterbienſis, & Albertus Grantzius.

Vulgares iſtas probationes Ivo Carnotenſis paſſim reprobat, diſſuadet *epiſt.* 74. 205. 252. 280. Videtur tamen idem alicubi approbare his occurrentibus conditio-

ditionibus, ſi aliæ non ſuppetunt idoneę probationes, nec deſunt probabiles gravis delicti præſumptiones, & præcedit poſt legitimam accuſationem ſententia judicis hæc fieri decernens. Sic enim hac de re ſcribit ad Radulphum Remenſem Archiep. ep. 252. *Non negamus tamen* (inquit) *quod ad divina aliquando recurrendum ſit teſtimonia, quando præcedente ordinaria accuſatione omnino deſunt humana teſtimonia: non quod Lex hoc inſtituerit divina, ſed quod exigat crudelitas humana*.

Qui plura his de rebus circa monomachiæ, vel aquæ frigidæ vinctorum corpora, vel ſuſtentantis ad innocentiæ argumentum, vel mergentis ad convictionem delicti, vel aquæ ferventis in quam pedes, aut manus immittebantur, vel laminarum ardentium, aliaſque id genus priſcis hominibus uſitatas probationes, diſquiſitiones, atque etiam ex antiquiſſimis manuſcriptis exorciſmos aquæ frigidæ, aut calidæ, aliaſque ſolemnes preces, & ritus quibus Sacerdotes præibant his examinibus ſcire cupit, conſulat annotationes eruditas Franciſci Jureti ad Ivonis Carnotenſis ep. 74.

Can. 40. declarat irritum matrimonium inter eos, qui ante conjugis mortem ſimul mæchati fuerant cum mutua futurarum nuptiarum pollicitatione, ſi conjux cui hæc inferebatur injuria præcederet. Eſt unum ex criminibus matrimonium etiam contractum dirimentibus, refertur *in c. relatum 31. quæſt. 1.*

Can. 41. edicit ut ſi frater fratris uxorem viſitaverit, a neutro deinceps illa contingi poſſit propter evitandum inceſtum. Addit tamen ſi urgeat incontinentiæ periculum, Epiſcopum poſt mulieris pœnitentiam ſuo præſcripto peractam, eiſdem conjugatis uſum matrimonii debere permittere: *ne* (ait) *dum ſperant ad alta ſublevari corruant in cœnum*: hinc inferendum poſſe per Epiſcopum diſpenſari circa impedimenta jam legitime contracto matrimonio ſupervenientia, etiam circa contractum in 1. gradu inceſtum, ut docet

Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp.* 11. *n.* 16. quem Bonacina aliique conſectantur.

Can. 48. *Illud etiam* (inquit) *nec canonica inſtitutione definimus, nec introductione aliqua refutamus, ſed propter eos qui diverſe de eo ſentiunt aliquid commemoramus: ſi quis ſuæ conmatris ſpiritualis filiam fortuito, & ita contingente rerum caſu in connubium duxerit, conſilio maturiore ſervato habeat, atque honeſtè legitimo conjugio operam det.* Ex iſto Canone inferri poteſt, licere aliquando probabilem ſequi opinionem tutiore relicta, quando ſaltem res integra non eſt, ſed uni partium jam ſe quis bona fide alligatum cernit, ut in hoc jam contracto ignoranter, ac bona fide matrimonio. Tutius enim pro certo foret in propoſita quæſtione uſu matrimonii abſtinere uſque ad declarationem; vel diſpenſationem requiſitam a ſuprema Sede. Patres autem Triburienſes nihil auſi hac in re (ut ipſi proteſtantur) definire, conſulunt nihilominus pro altera duarum opinionum minus quidem tuta, ſed quam tamen cenſent probabilem, & cui annexum jus eſt qualiſcumque poſſeſſionis ex contractis pridem bona fide nuptiis. Porrò circa ſpiritualis affinitatis vinculum conſulito Trident. Concil. *ſeſſ.* 24. *c.* 2. de ſpirituali cognatione. Illas porrò quæ probabilium nomine opinionum circumferebantur hoc titulo, quod a multis propugnarentur ſcriptoribus, quorum hoc erat inſtitutum ut humanis, & prorſus iniquis cupiditatibus fræna laxarent, quaſque damnavit, & proſcripſit jure merito Alex. Papa VII. in illius libri damnatione qui inſcriptus erat. *Apologia caſuitarum adverſus Ianſeniſtas*, nos execramur, ex quibus erant non paucæ quæ luci non modo Evangelicæ, ſed etiam naturali ſic adverſabantur, ut vel Turcis, vel Scythis horrorem incuſſiſſent. Authores itaque illarum quantumvis numeroſi, atque in ſæculo ſpectabiles, nihil minus merebantur, quam gravium, aut ſapientium nomen.

GALI-

GALLIC. QUÆDAM CONCILIA in cauſa Nuptiarum illegitimarum Philippi Primi, & poſtmodum Philippi Auguſti Regum Franciæ celebrata Oſtione, Claromonte, & Divione.

PHILIPPUS ejus nominis Primus Franciæ Rex repudiata legitima uxore Berta comitis Hollandiæ filia, ex qua etiam filium Ludovicum cognomento Craſſum, qui patri in Regnum ſucceſſit, ſuſceperat, illegitimo ſibi toro conjunxit Bertradam Cognatam ſuam, Fulconis comitis Andegavenſis adhuc viventis uxorem. Quo circa Urbanus Papa II. natione Gallus quamvis gravem metuendi cauſam haberet, hoſtem patiens infenſum Henricum Imperatorem, & ab hoc intruſum Guibertum Antipapam, eſſetque periculum, ne irritatus Franciæ Rex ſchiſmati ſe adjungeret, faveretque Henrici armis, publico tamen ſe opponere ſcandalo minimè dubitavit. Ergo legatum ſuum toto Regno conſtituit Hugonem Lugduni Archiepiſcopum, qui ſine mora Concilium Epiſcoporum Galliarum indixit in urbe, quam Bertoldus hujus Hiſtoriæ ſcriptor vocat Oſtionem, quæque a multis exiſtimatur Auguſtodunum, dicta etiam Edua, & vulgo *Autun* in Burgundia. In hac Synodo Philippus communione fidelium excifus eſt anno milleſimo nonageſimo quarto. Cumque nihilo ſecius Rex in contumacia perſiſteret, ipſe tandem Pontifex Urbanus in Galliam profectus aliud Concilium Claromonte in Alvernia coegit, cui ducenti, & quinque Antiſtites interfuerunt, in quo iterum Philippus cum ſua pellice Bertrada excommunicatus eſt. Ad poſtremum Rex meliore ſuſcepto Conſilio Bertradam dimiſit.

Ipſa verò Regina Berta jam è vivis exceſſerat procul a Regia, præcedente anno ut liquet ex Chronico Cœnobii S. Petri vivi Diœceſis Senonenſis iiſdem temporibus conſcripto a Clario Monacho.

Obſervatu dignum eſt, quod Petrus Matthæus ſub finem Hiſtoriæ ſancti Ludovici refert ex veteri Codice Guilberti Abbatis Nongentini ſcripto dum regnaret hujus Philippi filius Ludovicus Craſſus, Philippum initio Regni complures ſtrumis morbidos ſuo contactu curaſſe, ſed iſtud amiſiſſe privilegium, neque poſthac dum vixit recuperaſſe, ex quo ejus mores per luxuriam, & inceſtuoſos Bertradæ amores, in deterius verſi ſunt. Porrò Claromontanum Concilium iſtud habitum fuit anno 1095. quo Urbanus ſacram induxit expeditionem pro Syria de manibus Mahumetanorum recuperanda; quæ quidem expeditio felicem nacta eſt exitum Duce ſtrenuo, & religioſiſſimo Godefredo Bullonio, qui anno 1096. Hieroſolymam expugnavit, omniumque ſuffragiis Rex Hieroſolymorum primus electus fuit.

Claromontanæ Synodi can. 2. ſic edicitur: *Quicumque pro ſola devotione non pro pecuniæ, vel honoris adeptione ad liberandam Eccleſiam Dei Hieruſalem profectus fuerit, iter illud pro omni pœnitentia reputetur.* Cœperunt hac Synodo publicæ pœnitentiæ pariter privatorum pœnitentium ſatisfactiones pro peccatis in ſacram pro fidei propugnatione militiam transferri.

Can. 4. *Ne quis Clericus arma deferat.*

Can. 16. *Ne Reges, vel alii Principes aliquam inveſtituram de Eccleſiaſticis honoribus faciant.* Hoc idem edixit Synodus octava can. 22.

Can. 28. *Ne quis communicet de altari, niſi corpus ſeparatim, & ſanguinem ſumat, niſi per neceſſitatem, & per cautelam.* Iſtud præceptum ſub utraque ſpecie communicandi Eccleſia haud multò poſt revocavit graviſſimis adducta cauſis, & omnibus Miſſam non cele-

celebrantibus uſum calicis interdixit. Vide inferius Conſtantienſis Concilii *ſeſſ.* 13.

Sequenti ſæculo Franciæ Rex Philippus Auguſtus uxorem Gelbergam Danorum Regis filiam repudiavit, eaque vivente Moraviæ ducis filiam Mariam ementito matrimonii nomine duxit, prætexens aliquam dirimentem cum dimiſſa affinitatem. Tùm Cœleſtinus Papa III. binos in Galliam Legatos tranſmiſit, qui collecta Divione in Burgundia Synodo, cauſaque ſedulò explorata Regem admonitum, & admonitionibus contumacem, Regnumque univerſum Eccleſiaſtico interdicto ſubiiciunt anno Domini 1197. Id Rex iniquo animo tulit, neque Concilio per aliquot menſes dignatus eſt obtemperare: ſed ad ultimum reſipiſcens, & Mariam dimiſit, & Gelbergam revocavit. Franciæ quædam Hiſtoriæ hoc addunt, quamdiu duravit interdictum non fuiſſe pro veteri more in publicis tabulis conſcriptum regnante Philippo, ſed regnante Chriſto.

CONC. OECUMENICUM IX. ſeu Lateranenſe ſub Caliſto II.

QUamvis generalis Synodus octava conſtituiſſet can. 22. nemini principum, aut potentium licere ingerere ſe Epiſcoporum electioni, aut promotioni: quamvis etiam primus inter Chriſtianos Imperator Conſtantinus in ſua ad Epiſcopos, qui Nicænæ Synodo non interfuerant epiſtola, quam referunt integram Theodoritus, & Gelaſius Cyzicenus, hanc auream, & omnibus ſæculis memorabilem ſententiam circa Conciliorum authoritatem tradidiſſet, *πᾶν ὅτι δ' ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν Ἐπισκόπων συνεδρίοις ἐπράχθη, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν τὴν ἀναφορὰν ἔχει. Quidquid in ſacris Epiſcoporum conſeſſionibus actum eſt,*

eſt, id omne ad Dei conſilium referri debet. Nonnulli tamen Germanorum Imperatores a Conſtantini pietate degeneres, jura Epiſcopatuum, & Abbatiarum, cæterorumque beneficiorum Eccleſiæ conferendorum ſibi aſſerebant, & cum fædiſſimo mercatu ſacras dignitates venales habebant, ideoque indigniſſimos viros ad eas aſſumebant, unde naſcebatur grandis morum, & ſacræ diſciplinæ corruptela.

Huic peſti Románi Pontifices occurrere conati ſunt, atque omnium maximé Gregorius VII. dictus antea Idelbrandus. Cum enim poſt Damaſi II. obitum vacante Apoſtolica ſede, Imperator Henricus, quem Itali ſecundum, Germani tertium ejus nominis recenſent, delegiſſent Papam Brunonem Tullienſium Epiſcopum, eumque purpura Pontificali ornatum a ſe dimiſiſſent, ut coram Cardinalium conſeſſu ſiſterent acceptandum, & conſecrandum. Cumque hic per Galliam iter ageret, ubi tunc fortuitò verſabatur Idelbrandus, correptus ab eodem fuit, quod necdum a Romano Clero electus ſe pro ſummo Pontifice gereret, ac ſi liceret a Principe laico ſupremæ in Eccleſia dignitatis apicem conſequi, addit Idelbrandus ſe id præſtiturum, ut nec Imperator cauſam ſuccenſendi haberet, nec jura Eccleſiæ detrimentum paterentur. Bruno illius ſuaſu purpuram deponit, & iter proſequitur aſſumpto ſecum Idelbrando, cujus deinde opera Bruno Romæ a Clero Summus Pontifex eligitur, ſub nomine Leonis IX. qui fuit eximia vitæ ſanctitate ſpectabilis: de quo ita ſcribit Leo Oſtienſis; quamdiu Romæ remoratus eſt, omni tempore tribus per Hebdomadam diebus a Lateranenſi Eccleſia uſque ad Sanctum Petrum, privatu habitu, nudiſque pedibus, cum duobus aut tribus Clericis, noctu pſallendo, & orando pergebat. Harum verò Baſilicarum intervallum eſt circiter quatuor miliarium.

Defun-

Defuncto Leoni ſubrogatur Victor ſecundus precibus ſacri Cardinalium Collegii apud Henricum Imperatorem expetitus. Moritur paulò poſt Henricus, deditque operam Victor Pontifex, ut eligeretur in Imperium quinquennis ejus filius Henricus III. qui grandior factus Eccleſiæ Romanæ infenſiſſimus hoſtis evaſit. Mortuo ſubinde Victori ſufficitur Stephanus X. hunc excepit a Romano Clero ſublectus Nicolaus II. quem rogante Clero Henricus III. approbavit, & admiſit: iſte indicto in Lateranenſi æde Concilio ſanctionem edidit, quam refert Gratianus *diſt. 23. cap. in nomine Domini*, quæ jubet Romanum eligi Pontificem a Clero, & populo, ſic tamen ut præſint Cardinales Epiſcopi adhibitis aliis Cardinalibus Clericis, atque ita reliquus cum populo Clerus ad conſenſum novæ electionis accedat: mox ita ſubjungit: *ſalvo debito honore, & reverentia dilecti filii noſtri Henrici, qui in præſentia Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente ſperatur, ſicut jam ſibi conceſſimus, & ſucceſſoribus iſtius, qui ab hac Apoſtolica ſede perſonaliter jus hoc impetraverint*. Nicolaum II. excepit Alexander II. Alexandrum Idelbrandus dictus Gregorius VII. in Etruria humili loco, & patre fabro, ingenii tamen virtutumque laude conſpicuus. Eum Henricus legitimis ſuffragiis Romæ electum approbavit, & aliquandiu impenſe coluit. Sed paucis inde annis mutato in deterius conſilio atrociſſimè divexavit, eique Guibertum Ravennæ Epiſcopum oppoſuit Pſeudo-Papam, qui Eccleſiam dilaceravit ſub legitimis Pontificibus Gregorio Septimo, Victore Tertio, & Urbano Secundo, mortuus demum ſub Paſchali Secundo. Sed ei alios ſubinde Antipapas ſchiſmatici Henriciani ſubſtituerunt.

Henricum Tertium Imperatorem ſchiſmaticum Gregorius VII. in Concilio Epiſcoporum Laterani habito

bito perculſit anathemate, ſubditoſque illi populos ſubjectionis Sacramento ſolvit. Quam ſententiam iteraverunt adverſus eundem ejuſque cognominem filium, & ſucceſſorem Henricum IV. inſequentes Pontifices.

Prolatæ ſententiæ hujus cauſæ multiplices fuerunt, Primum uſurpatio dignitatum, & prælaturarum Eccleſiæ, quas titulo inveſtituræ Imperatores conferebant. Deinde ſimonia, quia pretium pro his inveſtituris exigebant, Poſtremò ſchiſma, & aperta rebellio, quia armis,& factionibus Antipapas obtrudebant.

Henricus IV. paternæ nequitiæ imitator, poſtquam Paſchalem ſecundum in Vaticano veneratus eſt, atque ab eo coronam Imperii ſumpſit, eundem improviſo capi juſſit, & carcere occluſit: neque prius libertatem reſtituit, quam extorſerit præceptas ſibi, & patti prælaturarum inveſtituras. Paſchalis verò reddita ſibi libertate Concilium in Laterano coegit, quo revocata eſt per vim extorta conceſſio, ipſe Henricus ſacris omnibus interdictus.

Succeſſorem Paſchalis Gelaſium II. Henricus adducto exercitu Roma exegit, & Burdinum Bracarenſem Archiepiſcopum in Romanæ ſedem Eccleſiæ vi obtruſit. Fulſus Gelaſius in Galliam confugit, ibique diem clauſit extremum. Denique unanimi Cardinalium conſenſione, tam eorum, qui Gelaſium comitati adhuc in Gallia verſabantur, quam eorum, qui in Italia conſtiterant ſummus creatur Pontif. Guido Viennenſis Archiepiſcopus, cui Caliſti II. nomen inditum. Hic ſtatim Remis Concilium habuit, quo ſimul Henrico, & Burdino anathema dixit. Inde Romam profectus Burdinum tandem in ſuam redactum poteſtatem Monaſterio concluſit. Quin & Adalbertum Archiepiſcopum Moguntinum Legatum ſuum per omnem Germaniam conſtituit, qui ſuo ſtrenuè defungens munere Epiſcopos, & Principes pro tuenda Eccleſia

cleſia in legitimas partes pellexit, & validiſſimum eduxit exercitum, qui cum haud procul ab Henrici copiis caſtra poſuiſſet paratus confligere, magno Dei beneficio factum eſt, ut communicatis hinc inde conſiliis duodecim ex utroque exercitu Principes viri delecti de pace ineunda ſecundo egerint, & ſimul convenerint prorſus eſſe extirpandum exitiale ſchiſma, & ut Henricus Legatos ad Pontificem expediat pacem ſuppliciter rogantes, quæ tandem generalis Concilii decreto firmetur. Aſſentitur Henricus, qui ſi detrecteret a ſuis omnibus ſe deſertum iri, & ſua ditione ſpoliandum prævidebat. Nihil verò jucundius Calliſto, nihil utilius Eccleſiæ poterat accidere, quam ut extincto tam diuturno ſchiſmate, ſedatiſque bellis quibus tot annos Italia, & Germania conflagraverant, pax deſideratiſſima ſuccederet, atque ad Eccleſiæ unitatem redirent Imperatores.

Nonum iſtud inter Generalia Concilium convocatum eſt anno 1122. in quo hæc fuerunt pacis conditiones ſancitæ. Ut Imperator liberas Clericis, & Monachis ſineret Epiſcoporum, & Abbatum electiones, & reſtitueret quæcumque ablata Eccleſiis fuerant per ipſum, vel patrem, vel utriuſque fautores, & Miniſtros. Pontifex verò conceſſit Henrico, & ſucceſſoribus ipſius, ut electi in Epiſcopos, vel Abbates in terris Imperii regalia ab Imperatoribus ſumere aſtringerentur, dum omnis abeſſet pecuniaria contributio, & ſimoniæ labes.

Hoc eodem Conc. proviſum eſt de ferendis ſuppetiis adverſus Saracenos Eccleſiis Orientis, & renovatæ ſunt peccatorum remiſſiones ab Urbano II. fidelibus olim indultæ, qui cruces inveſtibus ſumpſerint, & Chriſtianis, quos Saraceni opprimebant, opem ac præſidium tulerint.

Ordinationes prætereà, quas fecit Burdinus, & Pſeudo Epiſcopi per ipſum ordinati a die, qua publi-

co

co Eccleſiæ Romanæ judicio ille damnatus fuit irritæ decernuntur.

Presbyteris etiam, Diaconis, & Subdiaconis, & Monachis concubinas habere, & matrimonia contrahere penitus interdicitur. Contracta quoque ab his matrimonia disjungi, & qui contraxerant ad pœnitentiam adigi juxta canonum præſcripta decernitur. Eo porrò nequitiæ ſacer Clerus jam dudum redactus erat, ut Sacerdotes connubia paſſim inirent, convocatis affinibus, & amicis, de dote & nuptialibus donationibus, ſimilibuſque conventionibus paciſcerentur, & conventa publicis tabulis conſcriberent. Quia verò Leo IX. aliique Romani Pontifices iſtas ſacrilegas fœditates diſtrictè prohibuerant, idcircò magna Cleri pars his involuta ſpurcitiis Antipapis adhærebat, a quibus illæ approbabantur. In has Clericorum Sacrorum ementitas nuptias acerrime, ut par erat invehitur Cardinalis Petrus Damiani, qui temporibus Leonis IX. & Nicolai II. ſcribebat.

Canone hujus Concilii ſecundo ſic decernitur: *Nullus in Præpoſitum, nullus in Archipresbyterum, nullus in Decanum, niſi Presbyter, nullus in Archidiaconum, niſi Diaconus eligatur.* Hunc eundem canonem innovat Innocentius II. in Concilio Romano. Uterque legitur canon in decreto *diſt.60. c. nullus, & c. innovamus*. Conc. autem Trid. *ſeſſ.22. de reform. c.4.* annum indulget intra quem ii, qui dignitates Eccleſiæ, vel beneficia poſſident, tenentur ad eum ordinem promoveri, quem illæ præbendæ requirunt. Quam eamdem ſanctionem ediderat antea ſub Clemente Quinto Viennenſe Concilium. *Clementin. ut ii qui divinis de ætat. & qualit. & ord. præficien.* Is verò indultus annus ſumit exordium a die ſumptæ poſſeſſionis, dummodo proviſus illam ſua fraude non diſtulerit.

CONC.

CONC. OECUMENICUM X. ſeu Lateranenſe ſecundum ſub Innocentio Papa II.

POſtquam legitimis majoris partis Cardinalium ſuffragiis ſublectus fuit Honorio II. Caliſti II. ſucceſſori Innocentius II reliqua pars Cardinalium Petrum Leonis Pſeudo-Pontificem elegit, qui ſe Anacletum II. dixit. Imminente quippe Honorii obitu conventum inter Cardinales fuerat ut poſtquam ille exceſſiſſet, ſimul omnes ad S. Marcũ convenirent ut ſucceſſorem communi conſilio eligerent. Cẹterum qui familiaritate, & aſſiduitate propinquiores Honorio fuerant (ut refert Sergius Abbas S. Dionyſii in vita Ludovici VI. Francorum Regis) ſtatim atque Pontifex deceſſit, antequam ejus obitus populo innoteſceret non auſi ad S. Marcum metu populi tumultuantis convenire ſine mora Innocentium elegerunt (quia ante Gregorius vocabatur) Cardinalem diaconum tituli S. Angeli. Reliqui vero Cardinales, & Epiſc., qui cum majori procerum Romę, & civium parte Petro Leonis adhærebant Presbytero Cardinali tituli S. Mariæ trans Tyberim, ad S Marcum eodem quoque die convenientes ipſum Petrum in Papam elegerunt. Hic & cognatorum, atque affinium potentia, & procerum, & clientum multitudine, & divitiarum copia ſubnixus, ædes Frangipanum obſidet, ad quas ſe Innocentius receperat. Sed inde repulſus præcipuarum urbis Eccleſiarum theſauros, & vaſa diripit, ut his opibus ſuas partes promoveret.

Sibi etiam Petrus adjunxit Rogerium Calabrię, Apuliæ, & Siciliæ ducem, cui primus titulum Regis indulſit. At Innocentius Romæ tandem excedere cogitur, ſeque in Galliam recipere. Eum Rex Ludovicus ſextus

cognomento Craſſus pedibus ejus procumbens honorificentiſſime excepit. Schiſmati huic extinguendo S. Bernardus diligentiſſimam, & utiliſſimam operam navavit apud Reges Franciæ, & Angliæ, & deinde apud Lotarium Imperatorem, qui etiam pollicitus eſt, ſe Romam uſque Innocentium cum exercitu deducturum, quod & ſedulo præſtitit. Innocentius Eccleſiarum Gallicanarum in ſui ſubſidium recepta collatitia pecunia ex Gallia in Italiam remeat. Lotarius eidem ſe comitem cum exercitu numeroſo adjungit in Longobardia, & Romam uſque deducit: ubi & coronam Imperii de manu Innocentii ſuſcepit, indeque in Germaniam regreſſus eſt, relicto Romæ pro Innoc. tutela præſidiario milite.

Neque ſolum ſchiſmate per id tempus dilacerabatur Eccleſia, ſed hæreſibus quoque, & ſeditionibus quas Petrus Bruis, & Arnaldus Brixianus accendebant: quibus medendis malis Innocentius Concilium iſtud indixit.

Ejus canon 3. duo circa excommunicatos decernuntur, primum ne a ſuo prælato excommunicatum alius prælatus, vel abſolvere præſumat, vel ſuſcipere citra appellationem. Quod idem ſtatuerat Nicænus can. 5. ſub Sylveſtro, & Lateranenſis can 9. ſub Caliſto. Sancit præterea, ut ſcienter cum excommunicato communicantes, eadem ipſi cenſura innodentur. Hoc tamen duplici moderamine temperarunt poſteriora jura: primum quidem reducendo hanc pœnam participantium cum excommunicatis ad minorem excommunicationem. Secundo, ut nec ipſa minor excommunicatio locum habeat niſi participando cum publice denunciatis atque nominatim; aut cum manifeſtis Clericorum percuſſoribus juxta placitum Conſtantienſis Concilii a Martino V. Pontifice confirmatum: Hac de re plura require ſuperius ad Antiochenum can. 2. quo ſimilis fuerat edita conſtitutio.

Decl-

Decimus canon prohibet decimas Eccleſiæ a Laicis poſſideri, & poſſeſſas quamprimum reſtitui jubet. Habetur apud Gratianum *can. decimas* 16 *q.* 7.

Canon 5. Vim Clerico aut Monacho, Diabolo ſuadente, illatam punit excommunicatione, quam extra mortis articulum ſolus Papa ſolvere poſſit. Habetur *c. ſi quis ſuadente.* 17. *q.* 4.

Generali Conc ſubjungitur Innocentii epiſt. mandans, ut Petrus Abælardus hujuſque diſcipulus Arnaldus de Brixia perverſorum dogmatum artifices in locis religioſis ſeparatim includantur, eorumque libri hæretici concrementur.

CONCIL. GENERALE. XI. ſeu Lateranen. III. ſub Alexandro III. Pontifice.

Vita functo Adriano Tertio ſucceſſor electus eſt ab uno & 20. Cardinalibus Alexander III. a tribus vero dumtaxat Octavianus Romanus Friderici Ænobarbi ſtudioſus qui duodeviginti annos adverſus Alexandrum per omnem Italiam bellum atrociſſimum geſſit, parte Italorum pro legitimo Pontifice, parte alia pro Imperatore, & Antipapa dimicante. Tandem bello profligatus Federicus, & majori ſuorum parte, tum aperte deficiente, tum vacillante, reſipuit, ſeque Venetiis ad Alexandri pedes abjecit, & ita ſolutus anathemate fuit. Sedatis belli fluctibus Alexander generale Concilium in Laterano habuit ad providendum, ne deinceps Eccleſia ſimili calamitate conflictaretur. His alia cauſa Catharorum, ſeu Peterinorum hæreſis accedebat, quæ in Aquitania exorta latius in dies propagabatur, & Vaſconiam, Albegeſium, Toloſam, finitimaſque oras inceſſerat. Anno itaque 1179. Concilium iſtud agitatum eſt.

Can.1 ſtatuit Romanum Pontificem eſſe poſſe neminem, qui a duabus ſaltem Cardinalium electorum partibus electus non fuerit. Addens nihil per hoc ſacris canonibus præjudicari, qui in aliis quibuſcumque electionibus, atque deliberationibus majoris, & ſanioris partis conſenſum ratum habent: quatenus cum in his recurri poſſit ad ſuperiorem ſi dubium occurrat iſti recurſui nõ poteſt locus eſſe in Summi Põtificis electione.

Can. 2. Irritas decernit ordinationes antipapæ Octaviani aliorumque omnium per eum ordinatorum, cunctaque alia per eos geſta. Simile ſtatuerat Concilium Lateranum ſub Innocentio Secundò circa ordinationes a Petro Leonis Pſeudo Pontifice factas. itemque aliud Lateranum ſub Caliſto ſecundo Concilium can. 6 circa ordinationes, & reliqua geſta Burdini Pſeudopapæ.

Can. 3. Statuit ne annis triginta minor in Epiſcopum, aut viginti quinque in Parochum aut Archidiaconum, aut in aliam dignitatem, vel beneficium animarum curæ annexum eligatur, aut promoveatur. Hanc renovavit ſanctionem Synodus Tridentina *ſeſſ. 24. c. 2. de reform.* Iſte Lateranus Can. refertur *c. cum in cunctis de elect.* Quo eodem Canone decernitur electum, & confirmatum Epiſcopum, miſſumque in poſſeſſionem bonorum Epiſcopalium, eo momento priſtina ſua omnia beneficia per vacationem amittere quo tempus expirat a canonibus præfinitum ad illius conſecrationem.

Can. 5. Aſtringit Epiſc. ut vitę neceſſaria ſubminiſtret ei, quem ſine ſufficienti patrimonio, vel titulo ad ſacrum ordinem promovit. Refertur in *c. Epiſcopus ſi aliquem, & c. non liceat de præben.* Gregorius Turonenſis *lib. 8. hiſt. Franc. cap. 20. Fauſtinianus* (inquit) *qui juſſu Guidobaldi Aquenſis urbis Epiſcopus ordinatus fuerat, ea conditione removetur, ut eum Bertrannus, Oreſtes, & Palladius qui eum benedixerant vicibus paſcerent, centenoſque ei aureos annis ſingulis miniſtrarent.* Innocentius Papa Ter. *ep. 184. regeſto 15.* Epiſcopum Pictavienſem increpat,

eo

eo quod in eluſionem Can. quo ſine titulo, vel patrimonio Clericis ordinatis per ordinatores, aut præſentatores, aut ſucceſſores eorum jubetur de victu provideri; juſiurandum recepiſſet ab ordinandis, quod nullum vitæ ſubſidium ab ipſo unquam petituri eſſent. Idemque epiſt. ad Zamorenſem Epiſcop. conſtituit, ut ordinator Epiſc. ei quem ordinatione ſine titulo conſecraverit, ejuſq; ſucceſſor compellatur de victu providere donec titulum nanciſcatur. Habetur in *c. ſecundum Apoſtolum de præb. Viſit.* huc etiam ſpectat *c.* 2. *eodem titul.*

In Eccleſia primitiva nemo promovebatur ad ordines, quin ſimul aſcriberetur Eccleſiæ, aut Monaſterii miniſterio, ut edicitur Can. Concilii Chalcedonenſis, & legitur *cap.* 1. & 2. *diſt.* 70. Capitulare quoque Caroli Magni lib. 1. cap 15. *Nullus (*ait*) abſolute ordinetur, & ſine pronunciatione ſtabilitatis loci ad quem ordinatur.* Ea Clerici ad certam Eccleſiam aſcriptio dicebatur intitulatio, & ipſa Eccleſia titulus. Poſtquam vero per ordinationum multitudinem ea conſuetudo deſiit, tum demum requiſivere jura patrimonium. Concil. quidem Trid. antiqua jura inſtaurans prohibent, quemquam ordinari, quin certæ Eccleſiæ Miniſterio aſcribatur *ſeſſ.* 23. *cap* 16. non tamen ad hoc aſtringit, ut Eccleſiæ ſuppeditent ſtipendia Clericis illis aſcriptis niſi ratione beneficii.

Can. 9. Cavet ne Prælati per ſententiam excommunicent, vel ſuſpendant niſi admonitione præmiſſa. Et ne ullus Religioſus a capituli, vel proprii ſuperioris regulari diſciplina, vel correctione præſumat appellare. Legitur inſertum in *c. ad noſtram, & c. reprehenſibilis, de appellat.* Quod attinet ad præmonitiones hæ tantummodo requiruntur, quando decernitur cenſura circa præſens delictum cum contumacia conjunctus: at vero quæ circa futurum delictum, ſive a jure, ſive ab homine Prælato decernuntur, non exigunt aliam juris formam, quam ut promulgentur.

Can. 8. *Nulla Eccleſiaſtica beneficia ſeu miniſteria, vel Eccleſiæ alicui tribuantur, ſive promittantur, antequam vacent, ne deſiderare quis proximi mortem videatur, in cujus locum, & beneficium ſe crediderit ſucceſſurum*. Et ſubinde ita pergit: *Cum vero præbendas Eccleſiaſticas ſive beneficia, ac officia in aliqua Eccleſia vacare contigerit, non diu maneant in ſuſpenſo, ſed infra ſex menſes perſonis, quæ digne adminiſtrare valeant conferantur. Si vero Epiſcopus ubi ad eum ſpectat, conferre diſtulerit, per capitulum ordinetur. Quod ſi ad capitulum pertinuerit, & infra prædictum terminum hoc non fecerit, Epiſcopus ſecundum Deum hoc cum Religioſorum hominum Conſilio exequatur; Vel ſi omnes forte neglexerint, Metropolitanus de ipſis ſecundum Deum abſque illorum contradictione diſponat*. Habetur in *c. nulla, de conceſſ. præben.* Vocatur jus devoluti occurrens, quando non providetur tempore debito, vel providetur quidem, ſed de indigna vel incapaci perſona.

Devoluti jus extenditur pariter ad beneficia nominationi patronorum ſubjecta. Quoties namque patronus Eccleſiaſticus, aut Collegium Eccleſiaſticum, cui jus ad aliquam præbendam nominandi, ſeu præſentandi competit, neglexerit idoneum Clericum præſentare collatori poſt ſemeſtre computandum a die notitiæ vacationis jus illud ſuum amittit, idque ad collatorem transfertur, qui poteſt pro libito conferre cuivis non incapaci. Idem obtingit poſt quadrimeſtre laico patrono, quo elapſo tempore, jure illo ſuo excidit, quod in collatorem ordinarium devolvitur. Id tempus patronis præfigitur in *c. unico de jure patron. in 6.* Verumtamen laicus patronus cui minus temporis indulgetur, variare ſemel poteſt, atque a prima nominatione in alterius idoneæ perſonæ favorem reſilire nondum finito quadrimeſtri; patronus autem Eccleſiaſticus non poteſt, niſi ſemel intra ſuum illud ſemeſtre nominare *c. cum autem de jure patron.*

Canon 15. Decernit bona ex beneficio acquiſita non

poſſe

poſſe a Clericis in alios, quam in Eccleſiam transferri. Qui canon quantumvis male ſervetur eſt perpetuæ, ac indiſpenſabilis obligationis. Sub Eccleſiæ nomine pauperes quoque hic comprehenduntur. Require ſuperius Concilii Agathenſis can. 48. cum iis quæ inibi congeſſimus.

Can. 16. Edicit, ut prævaleat quod fuerit a majori, & ſaniori parte capituli conſtitutum. Habetur *c. 1. de his quæ fiunt a cap. maj. par.* Et confirmatur per canonem 1. hujus ipſius Concilii.

Can. 18. Mandat in cunctis Cathedralibus Eccleſiis præbendam erigi præceptorialem, ut ea proviſus gratis doceat tum ejuſdem Eccleſiæ Clericos, tum quosvis pauperes Scholaſticos.

Canon. 19. Interdicit ſub anathemate poteſtatibus ſeculi onera ſuper Eccleſias vel Clericos imponere, aut Epiſcoporum juriſdictionem quacumque ratione minuere, ſibive uſurpare. Permittit nihilominus Epiſcopis, & Clero ſubſidia quædam communitatibus conferre, dummodo duæ interveniant conditiones: Primo neceſſitas communis: ſecundo ne ulla ſit coactionis ſpecies, *c. non minus, de immunit. Eccleſ.* de exemptione Clericorum a laicis judiciis, vide Agathen. can. 8. & Cabilonenſem 11.

Can. 27. Anathemate ferit Catharos, & Patarenos hæreticos, qui in Vaſconia, Albegeſio, & Toloſatum partibus invaluerant, eorumque fautores, & receptatores. Excitat & cohortatur fideles, ad ſacrum adverſus illos bellum: Et id præſtantibus theſauros aperuit indulgentiarum. Ab iſtis fuerat Manichæorum hæreſis ab inferis ſuſcitata. Profitebantur enim duos eſſe Deos, alterum bonum, qui ſola inviſibilia condidiſſet, malum alterum a quo cœli, & terra, & humanum genus, cæteraque viſibilia condita ſint. Omnes etiam veteris teſtamenti libros averſabantur, ſolis exceptis teſtimoniis quæ novi teſtamenti authoritate firmantur. Alia

pleraque fœda, delira, & blaſphema prædicabant, quæ recitantur a Rogerio illius ætatis ſcriptore in annalibus Anglicanis.

CONCIL. GENERALE XII. Lateranenſe IV. ſub Pontifice. Innocentio III.

DUæ ſimul exortæ fuerunt atrociſſimæ in Oriente peſtes ſub Heraclii Imperio, hæreſis Monothelitarum, & Mahumetica perfidia. Mahumetes qui ex ſervili ſtatu, & camelorum cuſtodia ſuæ tandem ſuperſtitionis favore, Arabum princeps evaſerat, ſuam protinus ferro, & flammis exitialem ſectam ſtuduit propagare. Igitur cum Saracenis ſuis non a Sara Abrahami uxore, ut quidam commenti ſunt, ſed a Saraca Metropoli Arabiæ denominatis, horrendam vaſtitatem per vicinas regiones Ægyptum, Palæſtinam, totamque Syriam circumtulit. Adeo ut ſub ipſius Heracli Imperio haſce provincias Saraceni Mahumete Duce longe lateque occupaverint: qui iiſdem mox in Perſidem eruperunt, quam etiam Hormiſda Rege profligato ſubjugarunt ann. Chr. 140. Inſequenti porro anno Heraclius vivere deſiit.

Igitur pluribus ſæculis Saraceni nemine obſiſtente ſacra Judææ loca, quam vulgus Palæſtinam dicit, occupaverunt ad annum uſque 1099. quo Godofredus Bullonius ſacri belli dux Hieroſolymam expugnavit, idemque ſociorum ſuffragiis primus Hieroſolymorum Rex eſt proclamatus.

Ad hanc vero ſuſcitandam expeditionem Urbanus II. Pontifex oratione commotus Petri Eremitæ Galli, qui

qui urgendi illius cauſa ex Judæa a ſe luſtrata in Occiduas terrarum partes conceſſerat, Conc. generale ad Clarummontem Alvernorum oppidum convocaverat, anno ſupra 1095. quo veluti claſſico exciti Latini ſumptis armis in Aſiam tranſmiſerunt trajecto Boſphoro, & Alexium Comnenum Conſtantinopolis Imperatorem ſibi obſiſtentem, horribili edita Græcorum ſtrage repulerunt, Nicæamque primum in Bithynia, deinde Antiochiam in Syria, potentiſſimas civitates expugnarunt, ipſamque demum Hieroſolymam obſidione ceperunt.

Anno poſtmodum 1147. ſub Eugenio Papa III. exhortatore S. Bernardo Claravallenſi Abbate ſacram alteram in Orientem expeditionem adorti ſunt Conradus III. Germanorum Imperator, & Ludovicus VII. dictus Junior Francorum Rex, poſtquam Saraceni Edeſſam Orientis urbem armis occuparunt. Sed florentiſſimi Latinorum exercitus in orientem progreſſi maxima ex parte perierunt Manuelis Comneni Gręcorum Imperatoris execranda perfidia.

Contigit demum ipſam Hieroſolymam a Saladino Babylonis Aegypti Sultano, id eſt Rege, & Calipha id eſt Pontifice occupari anno ſupra milleſimum centeſimo octogeſimo ſeptimo: qua occaſione Fridericus Ænobarbus Germaniæ Imperator, ut Eccleſiæ a ſe illata damna compenſaret, cum validiſſima Latinorum manu ſacro ſe bello accinxit. Hic multis tum in Thracia, tum in Aſia adverſus ſibi obſiſtentem Conſtantinopolis Imperatorem Iſacium Angelum, & Saracenorum in Aſia minori regulos fortiſſime geſtis, occupataque (ut memorat Pius Papa II. in deſcription. Aſiæ cap. 44.) minori Armenia, amnem perſpicuum corporis abluendi cauſa ingreſſus, gurgite abſorptus diſparuit, & inanes eſſe, vanoſque hominum conatus oſtendit, quandos res ab eo naximæ ſperabantur.

Nec

Nec tantum Fridericus, ſed etiam Philippus Franciæ, & Ricardus Angliæ Reges laudabilem contra Saladinum expeditionem ſuſceperunt, ſed (ita diſponente Deo cujus judicia abyſſus multa) parum fructuoſam. Ricardus quidem Anglus Cypri littoribus appulſus ab Iſacio Comneno Græco, qui hanc inſulam Græcorum Imperio avulſam per tyrannidem uſurpaverat, bello eripuit, & Guidoni Luſiniano Gallicæ originis permiſit, poſtquam hic omni jure regni Jeroſolymitani ſibi debiti ceſſit, & in ipſum Ricardum tranſtulit.

Id vero obſervandum eſt, Jeroſolymitanum regnum, cujus auſpicia Pontifex Urbanus II. in ſacris Claromontis comitiis dederat, primuſque occuparat Godofredus Bullonius, poſt annos demum octoginta, & octo miſerabili caſu ad Mahumetanorum rediiſſe poteſtatem Urbano III. Pontifice quum ultimus Chriſtianorum Regum Guido Luſinianus a Saladino victus illo regno excidit. Poſtquam Innocentius Tertius Pontifex doctrinę, virtutumque ſplendore ſpectabilis univerſæ Eccleſiæ gubernaculis admotus eſt, animum ad terrę ſanctæ recuperationem adjecit: cui acres ſtimulos admovit memorabilis victoria, qua Latini ſacro bello fœderati Conſtantinopoli potiti ſunt, creaveruntq; Gręcię Imperatorem Balduinum Flandriæ comitem ſub ipſius Innocentii Pontificatu; quo tam felici ſucceſſu amplius accenſus, generale Concilium ad propagandam in ulteriora Orientis Religionem indixit.

Itaque ut ſcribit ætatis illius hiſtoricus Abbas Uſpergenſis celebrata eſt anno milleſimo ducenteſimo decimo quinto ſancta univerſalis Synodus Romæ in Eccleſia Conſtantiniana dicta Salvatoris menſe Nobembri præſidente Innocentio Papa III. Pontificatus anno decimo octavo, in qua fuerunt Epiſcopi quadringenti & duodecim, & in his Patriarchæ Conſtantinopolitanus, & Jeroſolymitanus. At vero Alexandrinus,

& An-

& Antiochenus cum per ſe intereſſe non poſsent, hic quia gravi morbo decumbebat, ille quia in Caliphæ ditione ſuam habebat ſedem, ſuos ad Concilium apocriſarios miſerunt. Interfuerunt pariter Imperatorum Orientis, & Occidentis Legati multorumque Regum, & principum.

Inſignis hac in Synodo effulget ſapientia, & pia ſollicitudo Innocentii, adeo exacte providentis circa res tum fidei, tum ordinis, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ, omniaque capitulis ſeptuaginta breviter ſimul, & accurate complectentis; Quibus demum ſubjicitur decretum pro ſacra in Palæſtinam profectione, de pace inter Chriſtianos componenda, aut ſaltem quadriennii firmandis induciis, deque ſubſidiis ad hoc bellum comparandis.

Cap. 1. Fides Catholica declaratur his verbis: *Deus ſua omnipotenti virtute ſimul ab initio temporis utramque condidit creaturam, ſpiritualem, & corpoream.* Conſule ſuperius annotata ad Nicænę poſterioris Synodi actionem 5.

Cap. 2. Errorem damnat Abbatis Joachim, qui edito adverſus Petrum Longobardum magiſtrum ſententiarum libro, illum dicit inſanum, & hæreticum, eo quod in libris ſententiarum ſcribat, quod ſumma quædam res eſt Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, quæ non eſt generans, nec genita, nec procedens.

Qua ex propoſitione Joachinus Petro Longobardo affigit aſſerſionem non Trinitatis, ſed quaternitatis, nimirum trium ſingularum perſonarum, & inſuper communis eſſentiæ, ut quartæ rei. Ipſe vero Joachim aſtruebat in Trinitate unitatem, non illam quidem propriam, & eſſentialem, ſed collectitiam, & ſimilitudinariam, ſicut multi homines dicuntur unus populus, idque probabat loco perverſe intellecto Joan. 17. volo Pater, ut ipſi in nobis unum ſint, ſicut & nos unum ſumus. Concilium autem rem his verbis definit: *Nos autem credimus, & confitemur cum Petro, quod una quædam ſumma res, eſt,*

eſt, & incomprehenſibilis quidem, & ineffabilis, quæ veraciter eſt Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, tres ſimul perſonæ, & ſigillatim quælibet earumdem. Et ideo Trinitas ſolum eſt in Deo non quaternitas: quia quælibet illarum perſonarum eſt illa res, videlicet ſubſtantia, natura ſeu eſſentia divina, quæ ſola eſt univerſorum principium præter quod aliud inveniri non poteſt. Et illa res non eſt generans, neque genita, neque procedens: ſed eſt Pater qui generat, Filius qui generatur, & Spiritus qui procedit: ut diſtinctiones ſint in perſonis, & unitas in natura. Licet igitur alius ſit Pater, alius Filius, alius Spiritus ſanctus, non tamen aliud: Sed id quod eſt Pater, eſt Filius, & Spiritus ſanctus, idem omnino, ut ſecundum Catholicam, & Orthodoxam fidem conſubſtantiales eſſe credantur. Pater enim ab æterno Filium generando ſuam ſubſtantiam ei dedit juxta quod ipſe teſtatur: Pater, quod mihi dedit majus omnibus eſt. Ac dici non poteſt quod partem ſuæ ſubſtantiæ ei dederit, & partem retinuerit ipſe ſibi, cum ſubſtantia Patris indiviſibilis ſit utpote ſimplex omnino. Nec dici poteſt, quod Pater ſuam tranſtulerit ſubſtantiam in Filium generando; quaſi ſic dederit Filio ut non retinuerit ipſam ſibi, alioqui deſiiſſet eſſe ſubſtantia, Pater ergo quod ſine ulla diminutione Filius naſcendo Patris ſubſtantiam accepit: Et ita Pater, & Filius eamdem ſubſtantiam habent: & ſic eadem res eſt Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus ab utroque procedens. Quum ergo veritas pro fidelibus ſuis orat, volo inquiēs ut ipſi unum ſint in nobis ſicut nos unum ſumus, hoc nomen unus pro fidelibus quidem accipitur, ut intelligatur unio charitatis in gratia: pro perſonis vero divinis ut attendatur identitas, atque in natura unitas. Quemadmodum veritas alibi dicit: eſtote perfecti ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt: ac ſi dicat manifeſte eſtote perfecti perfectione gratiæ, ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt perfectione naturæ: utraque videlicet ſuo modo: quia inter Creatorem, & creaturam non poteſt tanta ſimilitudo notari, quin major ſit inter eos diſſimilitudo notanda. Hæc ad ſingula verba in-

inſerta habentur *cap* 1. *&* 2. *de ſumma Trinitate*.

Canon. 5. Commemorat ſedium Patriarchalium privilegia, ſtatuitque Conſtantinopolis ſedem eſſe primam a Romana, deinde Alexandrinam, tum Antiochenam, poſtremo Jeroſolymitanam: ut poſtquam hi Patriarchæ pallium a Romano Pontifice acceperint, liceat eis obedientiæ ſuæ ſubditis Epiſcopis pallium concedere, recipiendo ab ejs viciſſim fidei Catholicæ profeſſionem, & pro Eccleſia Romana ſponſionem unionis, & obedientiæ. Concedit etiam ut Dominicæ crucis vexillum ante ſe deferri faciant ubique locorum extra Romanam urbem, aut ubicumque Romanus Epiſcopus præſens fuerit, aut ejus Legatus utens inſignibus Apoſtolicæ dignitatis. Approbat præterea ut ad ipſos ex ſuffraganeis provinciis appellari poſſit, ſalvis tamen appellationibus ab ipſis ad Apoſtolicam ſedem.

Summi Pontifices ante hac reſtiterant Epiſcoporum Conſtantinopolis ambitioni, qui contra Nicænæ Synodi decretum affectabant, ſedis ſuæ prærogativam ſupra omnes Orientis Patriarchas. Damaſus enim, & Leo Romani Pontifices Synodorum ſecundæ, & quartæ furtivos Canones rejecerunt, per quos hæc illis aſſerebatur præminentia. Nicolaus vero primus in reſponſis ad Bulgaros cap. 93. *Porro* ait *quis Patriarcharum ſecundus ſit a Romano conſulitis, ſed juxta quod Romana ſancta tenet Eccleſia, & Nicęni Can. innuunt, & ſancti Pręſules Romanorum defendunt, Alexandrinus Patriarcharum a Roma Papa ſecundus eſt*. Idemque Nicolaus non alias admittit primarias ſedes quam quas conſtituit Petrus Apoſtolus, ſive per diſcipulum ſuum Marcum, nimirum Alexandrinam, ſive per ſeipſum nimirum Antiochenam, & Romanam, epiſtol. eadem ad conſult. Bulg. cap. 92.

At vero Innocentius Ter. huic Laterano Concilio præſidens jus ſecundæ ſedis Conſtantinopolis Epiſcopo in-

indulſit multis rationibus adductus : ſcilicet ut Græcos hactenus nutantes in Eccleſiæ Romanæ ſubjectione, & unione devinciret, ac demereretur. Tum quia a pluribus ſæculis reliqui Orientis Patriarchæ Conſtantinopolitano ſponte ceſſerant. Tum quia in Oecumenica Synodo Chalcedonenſi habita poſt Apoſtolicos legatos Anatolius Conſtantinopolis Epiſcopus, ejuſque in omnibus ſubſequutis Orientis Conciliis ſucceſſores jure iſto προεδρίας ac πρωτοκαθεδρίας ſupra Patriarchas reliquos potiti abſque controverſia fuerant.

Quod attinet ad Jeroſolymitanam Eccleſiam origine quidem omnium Eccleſiarum matrem, ſed non dignitate,& quam Nicæna 1. Synodus Cęſarienſi Metropolitæ ſubditam declaraverat, cœpit illa pleno jure dignitatis patriarchalis potiri jam inde a Concilio Chalcedonenſi, quod actione 8. Jeroſolymitanæ Eccleſiæ univerſam Palæſtinam in tres diſtributam Provincias ſubjecit. Interceſſit quidem Magnus Papa Leo ne id executioni mandaretur ep 62. ad Maximum Antiochenum. Veruntamen idem Juvenalis Jeroſolymæ Epiſcopus, qui in Chalcedonenſibus comitiis ſederat, convocavit poſtmodum Palæſtinæ totius Synodum in qua ipſe primo ſubcripſit loco. Deinde Iræneus Cæſaræ Palæſtinæ Epiſcopus, cum tamen in Provincialibus Palæſtinæ Synodis anterioribus præſideret, primuſque ſubſcriberet Cæſarienſis, ut liquet ex Dioſpolitana Synodo, cui ſecundus a Metropolita Cæſarienſi ſubſcripſit Joannes Jeroſolymitanus. Et in altera Synodo antiquiore adverſus quartodecumanos habita Cæſaræ præſidit Theophilus Cæſarienſis, eique aſſedit Narciſsus Jeroſolimitanus, utque addiſcimus ex Euſebio *l. 5. hiſt. Eccl. cap.* 15. Synodus demum 5. Oecumenica, eadem jura Patriarchalia Jeroſolymorum Eccleſiæ confirmavit.

Canon. 2. Decretum inſtaurat Lateranenſis ſub Alexandro Tertio Concilii in can. 18. circa præceptoria-
lem

lem præbendam in ſingulis cathedralibus erigendam. Extendit ad alias quoque Eccleſias, quæ poſſunt præbendam eamdem præſtare: additque præceptorem eſſe ab Epiſcopo una cum capitulo eligendum. Adjungit eſse pariter in ſingulis Metropolitanis ſimili modo eligendum Theologum, qui Sacerdotes alioſque Clericos in ſacris ſcripturis docendo inſtituat, & in his præſertim efformet, quæ ad curam pertinet animarum, cui congrua præbenda aſſignetur, non tamen ut fiat canonicus: ſed tamdiu redditus accipiat, quamdiu in docendo perſeveraverit. Vide *c. 1. & c. quia nonnullis, de Magiſtris*. Deinde Conc. Trid. hæc omnia inſtaurat, & amplificat *ſeſſ. 5. de refor. c. 1.* ubi etiam declarat præbendæ Theologalis collationem eſſe prorſus nullam & irritam, quæ facta fuerit ei qui per ſeipſum iſtud officium exequi non valeat, & proviſos eſſe compellendos ad exercitium muneris ſui per reddituum ſubtractionem. Vide idem Conc. *ſeſſ. 23. de refor. c. 18.* Iſtis haud abſimilia ſunt Gallicana edicta in comitiis Aurelianenſibus edita ſub Carolo Rege IX. & in Bleſenſibus ſub Henrico Tertio art. 33.

Can. 12. Providet Monaſteriorum reformationi, per Provincialia capitula ſingulis trienniis convocanda, & per ſedulas, & frequentes viſitationes.

Can. 13. Providet, ne novæ inducantur Cænobitarum religiones.

Can. 14. Incontinentiam reprimit Clericorum.

Can. 15. Clericorum crapulam coercet: Clericum in ebrietatem lapſum antiquiora concilia Agathenſe can. 41. & Veneticum in Gallia can. 13. puniunt vel excommunicationis, vel flagellationis pœna.

Can. 16. Præſcribit Clericorum modeſtiam: prohibet eis ſæculares negotiationes, aleæ quoque, & taxillorum luſus, quin etiam his intereſse vetat. Annulum ab his geſtari prohibet qui non ſunt Epiſcopi. Ordinat tonſuram, & veſtes, aliaque exteriora omnia componit

ad

ad modeſtiam. Hoc etiam decernit ut Pontifices in Eccleſia, & in publico ſuperindumentis omnes lineis utantur, niſi Monachi fuerint, quos deferre oportet habitum monachalem. Hæc leguntur eadem *in c. Clerici officia de vita, & honeſtat. Cler.* Hoc idem de retinendo ab Epiſcopis olim profeſſis Monachis habitu Monachali, ac regulari jamdudum ſanxerat Synodus Oecumenica octava canon. 14.

Can 17. *Diſtricte* (ait) *præcipimus in virtute obedientiæ, ut divinum officium nocturnum pariter, & diurnum: quantum eis dederit Deus ſtudioſe celebrent pariter, & devote.* Loquitur de Clericis & Monachis quicumque aſtricti ſunt officio, divino legitur in *c. dolentes de celebrat. Miſſ.* ubi inſignis eſt gloſſa exponens vocem ſtudioſe quantum ad officium oris ſine ſyncopa: devote autem quantum ad officium cordis; dicente Apoſtolo *orabo Spiritu* (id eſt reſpiratione, & lingua) *orabo, & mente* (id eſt devota mentis attentione) *ſpallam, pſiritu, pſallam & mente.*

Can. 21. De facienda proprio Sacerdoti confeſſione decernit ſaltem ſemel in anno: & de communicando divinæ Euchariſtiæ ſaltem in Paſcha, niſi Sacerdos ipſe ex rationibili cauſa differendum in aliud tempus judicaverit. Qui ſecus fecerit ab ingreſſu Eccleſię vivens arceatur, & mortuus Eccleſiaſtica ſepultura privatur. Diſtricte præcipit ſervari confeſſionis ſigillum, ac ſecretum. Allegatur in *c. omnis utriuſque ſexus de pænit & remiſſ* Olim ex decreto Fabiani Papæ, & ſub Decio Martyris citato in *c. & ſi non frequentius de conſecr. diſt.* 2. Deinde ex Concilii Agathenſis cap. 18. Chriſti fideles non aliter impediti, aſtringebantur Euchariſtiam ter in an. ſumere, in Nativitate Chriſti, in Reſurrectione, & die Pentecoſtes.

Can. 22. Sancit ut medici ad ægrotos vocati ſub pœna interdicti ab Eccleſiæ ingreſſu, teneantur eos admonere ut in primis medicos advocent animarum, ſic enim ſaluti ſumul animæ, & corporis conſultum iri:

fir-

quatenus citra generalem Canonis obligationem, infirmi formidine mortis perculſi, gravius de vita periclitantur quum de confeſſione facienda monentur, exiſtimantes (niſi canon juberet indifferenter, etſi forſan non interveniat vitæ periculum) deſperatum eſſe de vita. Prohibetur inſuper cum anathematis interminatione ne quis medicus ægro pro corporis ſalute quidquam ſuadeat quod vertat in animæ perniciem, deique offenſam. Habetur in *c. cùm infirm. de pœnit. & remiſſ.*

Can. 24. De elect. ordinat. ut uno ex his tribus modis, vel ſcrutinio, vel compromiſſo, vel comuni inſpiratione ille demum ſit electus, in quem major, & ſanior capituli pars conſenſerit, legitur in *c. quia propter de elect.* Qua verò parte capitis hujus conſtituitur a Concil. ut aſſumantur de Collegio tres fide digni, qui ſingillatim, & ſecreta vota electorum colligant, & ſcribant, id abrogatum fuit demum a Concilio Trident. *ſeſſ. 25. cap. 7. in fine de regular.* jubente fieri electionem per vota ſecreta, ita ut nullatenus in cujuſquam notitiam veniant eligentium nomina, & ut aliter facta electio ſit irrita.

His idem Lateranenſis Can. 24. duas requirit conditiones, ut aliquis abſens poſſit per procuratorem eligere. Primum ut ſit legitimè impeditus ne poſſit intereſſe. Deinde ut is cui ſuffragium committet, ſit de ipſo eligentium Collegio.

Electionis verò per compromiſſum legitur exemplum, & deciſio in *c. cauſam de election.* ubi ſtatuitur teneri Moniales accipere in Abbatiſſam (modo idonea exiſtat) eam quam providit Epiſcopus, poſtquam illæ Abbatiſſæ electionem in Epiſcopum ipſum contulerant, ac compromiſerant.

Electionum libertas ita neceſſaria eſt, ut ubi iſta coarctatur eo ipſo nulla ſit electio. Ideoque Cœleſtinus Tertius *cap. cum terra de election.* damnat, & inanem declarat electionem, quæ fit quando Patriarcha,

vel Epiſcopus, vel Princeps, duas treſve perſonas eligendas nominavit, ne liberum ſit aliam eligere, quæ non ſit ex nominatis. Gregorius X. in Concilio decimo generali Lugdunenſi *c. ubi periculum §. cæterum, de election. in 6. Quum* (inquit) *arbitrium, vel inordinatos captivas affectus, vel ad certum aliquem obligationis cujuſcunque neceſſitate adigit, ceſſet electio dum libertas admittitur eligendi.*

Præfato juri communi conformantur Conſtitutiones ordinis Prædicatorum *diſt. 2. c. 2. §. 4.* probibentes in electionibus proponi certas perſonas a ſuperioribus & ſtatuentes teneri ſuperiorem approbare factam electionem alterius perſonæ dum ſit idonea, quam ex iis quas nominaverit. Et Rodericus Doctor Franciſcanus in *qu. Regul. art.* 10. & 11. profert Bullam Pii V. anni 1571. decernentem, ut ſi Prælatus, aut commiſſarius qui præeſt electioni, convictus fuerit quomodolibet impediviſſe libertatem eligentium, removeatur ab officio. Idem Rodericus refert ſe vidiſſe tres electiones diverſas declaratas invalidas, eo quod is qui præerat, reſtrinxiſſet eas ad duas, aut tres perſonas. Martin. Navar. *l. 1. conſ. 5.* & in Manual. *c. 22. nu. 5.* docet ex metu reverentiali erga perſonam, quæ in vocales polleat authoritate, non minus irritam fieri electionem, quam matrimonium. Nec valet ulla conſuetudo per quam remanente electione tollitur, aut reſtringitur eligendi libertas, ut docent ad *d. c. cum terra de elect.* Joan. Andreas, & Proſper Fagnanus. Committitur enim gravis injuſtitia quando ſine juſta cauſa, & legitimo proceſſu excluditur, vel unâ perſona (& multo gravior ſi plures) a jure electionis quod ei competit ſive activæ, ſive paſſivæ.

Quomodo verò Prælatus procedere debeat in electione Abbatiſſæ inter Moniales, conſulito Concil. Trid. *ſeſſ. 25. c. 5. in fine de regular.*

Cap. Lateran. 25. ſtatuit eligentes per poteſtatis ſæcu-

ſæcularis abuſum ab officiis, & beneficiis triennio ſuſpendi, atque privari eligendi poteſtate. Electum autem ſi tali electioni conſentiat fieri deinceps ineligibilem, & factæ electionis commodo privari, habetur in *c. quiſquis de elect.*

Can. 26. Decernit, ut facta electione is ad quem pertinet electum confirmare, diligenter examinet electionis proceſſum, & perſonam electi: qui ſi reperiatur indignus, eum admitti, & confirmari prohibet, legitur in *c. nihil de elect.*

Can. 29. Diſtrictè prohibet, plures ab uno Clerico præbendas curatas, vel perſonatus, vel alia beneficia etiam curæ animarum nullatenus annexa in una, eademque Eccleſia poſſideri. Et ſi ſecus fiat, hoc ipſo ſtatim ab obtento beneficio ſecundo, primum ipſo jure vacent: quod ſi proviſus utrumque retinere contenderit, utroque privetur. Is verò ad quem jus conferendi ſpectat, ſi intra ſex menſes providere neglexerit, tenebitur tantumdem reſarcire in utilitatem vacantis Eccleſiæ, quantum eo tempore vacationis Eccleſiæ fuerit de illius fructibus, atque emolumentis perceptum: collatio autem vacantis beneficii devolvitur ad ſuperiorem. Reſervat tamen ad Apoſtolicam ſedem jus diſpenſandi ad plura tenenda beneficia, circa ſublimes, aut litteratas perſonas. Habetur hoc totum in *c. de multa, de præbend.* His ſimilia ſtatuuntur a Joanne XXII. in *extravag. execrabilis eod. tit.* Et in Conc. Trid. *ſeſſ. 7. c. 2. & ſeſſ. 24. c. 17.* præclarè obſervat gloſſa in *d. c. de multa in verb. contenderit*, quod ante Innocentii tertii hanc receptam conſtitutionem, ut adepto ſecundo incompatibili beneficio, ſtatim vacet primum, antiquiora jura dediſſe optionem iſto caſu ei qui ſic punitus fuiſſet, ut adeptus duo incompatibilia eorum alterum, quod mallet, eligeret, alio ſive priore, ſive poſteriore dimiſſo: ſic enim ſtatuunt duo Canones Alexandri tertii *c. referente, & c. prætereà,*

de præbendis. Iſtis adjungito quæ ſuperius annotavi ad Can. 15. Nicænæ Synodi ſecundæ.

Can. 31. Prohibet ne filii Canonicorum inſtituantur in iiſdem Eccleſiis in quibus patres eorum inſtituti fuerint. Habetur in *c. ad abolendum*, *de fil. Presb.* Jam anteà ſanxerat Alexand. III. non debere filium in eadem Eccleſia, aut præbenda miniſtrare, qua pater tenuiſſet, *c. præſentium*, *& c. conquerente eod. tit.* Sed ſi quis alius poſt patrem habuerit beneficium, poterit deinde filius, ſi nihil aliud obſiſtat, etiam admitti *c. ex tranſmiſſa eod. tit.*

Can. 32. Perverſam reprobat conſuetudinem qua patroni, aut rectores Eccleſiarum Presbyteris parochianis adeò tenues redditus attribuunt, ut inde ſufficienter nequeant ſuſtentari: quo fit ut vix aliquis reperiatur Parochialis Sacerdos ſufficienter litteratus. Statuit itaque ut abolita mala conſuetudine, ſufficiens ad honeſte vivendum portio aſſignetur Presbyteris: Habetur in *c. extirpandæ*, *de præb.* Eandem ob cauſam Synodus Trid. ſancit *ſeſſ. 25. c. 16.* beneficia quoque abſtracta olim ab animarum cura per aſſignationem vicariæ perpetuæ, cui cura incumbat animarum, redintegrari denuò, fierique ex ſimplicibus parochialia, ſicut a primordio fuerant.

Can. 36. Declarat poſſe judicem ſaltem Eccleſiaſticum ſuam revocare ſententiam interlocutoriam, aut comminatoriam, etiam poſteaquam ab ea fuit appellatum. Legitur in *c. cum ceſſante de appell.* Huc pertinere poteſt quod ſcribit Bernardus ad Innoc. II. Papam epiſt 180. *Hoc* (inquit) *ſolet habere præcipuum Apoſtolica ſedes, ut non pigeat revocare, quod a ſe forte deprehendit fraude elicitum: non veritate promeritum.* Secularia verò judicia ſemel facta non corriguntur, niſi à ſuperiore tribunali; *l. judex poſteaquam ff. de re judic.*

Can. 37. Edicit non poſſe quemquam per litteras Apoſtolicas trahi ultra duas diætas extra diœceſim

ad

ad aliquod judicium. Continetur in *cap. nonnulli de reſcript.* Et confirmatur ab Honorio tertio *cap. olim de exception.* Sed poſthæc Bonifacius octavus reduxit ad unicam ultra Diœceſis fines diætam *c. ſtatutum §. cum verò de reſcript. in 6.*

Can. Later. 41. ſic dicit; *Quoniam omne quod non eſt ex fide peccatum eſt, Synodali judicio definimus, ut nulla valeat abſque bona fide præſcriptio, tam Canonica quam civilis: cum ſit generaliter omni conſtitutioni, & conſuetudini derogandum, quæ abſque mortali non poteſt ſervari peccato. Unde oportet ut qui præſcribit in nulla temporis parte rei alienæ conſcientiam habeat.* Continetur *in c. fin. de præſcript.*

Can. 50. Revocat prohibitiones matrimoniorum, quæ antea protendebantur uſque ad ſeptimum conſanguinitatis, & affinitatis gradum, eaſque reducit deinceps ad quartum gradum. Habetur *in c. non debet de conſanguin. & affin.* Conc. Trid. his alteram addit reductionem *ſeſſ. 24. c. 3. de refor. matrim.* ſcilicet impedimenti publicæ honeſtatis ad ſecundum gradum; Et impedimenti affinitatis conſurgentis ex fornicatione, ac omni copula illicita ne primum excedat gradum.

Can. 53. *Et decimæ ante omnia tributa deducantur, & ſolvantur.* Habetur *c. cùm non ſit, de decimis.*

Can. 63. Abuſum illum quantumvis longi temporis diuturnitate roboratum, ut pro conſecrationibus Epiſcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinationibus Clericorum, aliquid taxetur, vel exigatur, declarat ſimoniacum, & damnabile, atque ulterius fieri verat. Legitur *in c. ſicut pro certo, de ſimon.* Multa de ſimonia Ordinis congeſta require ſuperius ad Cabilonenſis Concilii c. 16.

Can. 64. In tantum dicit invaluiſſe intra Monaſteria ſimoniacam labem, ut prætextu paupertatis vix ulla in monialem reciperetur niſi per ſimoniam. Id verò reprobat, & fieri diſtrictè interdicit, atque ad

 ſtri-

ſtrictiorem pœnitentiam omnibus vitæ diebus compellit, Moniales, quæ ſic admiſſæ ſunt, aut alias admiſerunt. Legitur *in cap. quoniam de ſimon.* Cæterum conſenſus nunc eſt Theologorum, & Canoniſtarum communis, & uſu toto Chriſtiano orbe recepto confirmatur nullam intercedere ſimoniam, ſi quando Monaſterii opes non ſufficiunt ad novi Religioſi alimenta, paciſcitur Monaſterium de contribuenda pecunia, ut inde alatur qui ad Monaſterium admitti poſtulat. Duo namque ab invicem planè diſtantia ſunt; Religio ipſa, & onus ſuppeditandi victum, cæteraque vitæ corporalis ſubſidia, iſtud enim merè temporale eſt, illud ſpirituale. Nihil poteſt titulo admiſſionis in Religionem exigi temporale, ſed poteſt exigi pro alimonia, quæ eſt alterius ordinis, atque temporalis. Qua etiam ratione quamvis matrimonium inter fideles ſit Sacramentum, fiunt tamen conventiones dotales in matrimonio, non propter Sacramentum quod fieret ſimoniacè, verum ad ſuſtentanda matrimonii onera merè temporalia. Videri poteſt Sylveſter *verb. ſimonia quæſt.* 15. ut ſileam ſequentium, & huic conformium ſcriptorum numeroſiſſimum exercitum. Denique concluditur ſacra Synodus decreto ſacræ militiæ ad Jeroſolymitani Regni recuperationem.

CONC. GENERALE XIII.
Lugdunenſe I. ſub Innoc. IV.

FRiderici Ænobarbi nepos, & Henrici IV. Imperatoris filius Fridericus II. ampliſſimis ab Apoſtolica ſede beneficiis affectus, quem a tenera ætate parentibus orbatum, & civilibus bellis divexatum, tanta charitate in ſuam tutelam ſuſceperat Innocentius III. ut ipſius opera modo eluſi fuerint illorum conatus,

natus, qui tum occultis conſpirationibus, tum aperta vi materno illorum Regno Apuliæ, Siciliæque ſpoliare nitebantur, ſed ei aditum etiam ad Imperium munierit depulſo in ejus gratiam Othone, qui quartus ejus nominis fuerat deſignatus Imperator. Ingratus porrò Fridericus non tantum his beneficiis gratiam nullam retulit, ſed arma etiam quæ ex voto ad ſacra Palæſtinæ loca impendere tenebatur in Romanos Pontifices convertit. Graves in primis cum Innocentii III. ſucceſſore Honorio III. ſimultates geſſit, quas poſtmodum adversùs Gregorium IX. proſequutus eſt, donec monente iſto atque urgente, copias in Syriam eduxit: ubi nullo commiſſo prælio Jeroſolymam a Saracenorum Calipha recepit, pacis tantum cauſa, & ſpecie tenus, inita cum illo turpi pactione.

Hinc regreſſus in Occidentem complures Romanæ Eccleſiæ terras, qua proditionibus, qua Marte aperto invadit, præſidiiſque munit, adeò ut magna Picæni, & Latii parte occupata Romam ipſam obſidione cinxerit, & quotquot Romanorum in ejus cecidere poteſtatem, vel gladio, vel laqueo interemerit. Laceravit verò univerſam in duas factiones Italiam Gibellinorum, quos ſuis partibus addixit, & Guelforum qui partes Pontificis tuebantur; unde innumeræ ubique cædes, direptiones, captivitates, incendia, omneſque hoſtiles, & barbaricæ immanitates graſſabantur.

His aliæ diriſſimæ in aliis Chriſtianorum Provinciis ſtrages, & calamitates accedebant Saracenorum armis Orientem ſimul, & Occidentem infeſtantibus. Imminebant extremæ Conſtantinopolitano Imperio clades, cujus tunc Latini vix reliquias tuebantur, conſpirantibus in eos Græcis, finitimiſque barbaris, nulla humani ſubſidii ſpe affulgente, propter bella quibus Occidentem Fridericus diſtinebat. Alter malorum cumulus iiſdem temporibus Chriſtianæ Reipublicæ funeſtus incubuit.

Gens enim Tartarorum direpta primum utraque Armenia, deinde vaſtatis quæ inter maria Euxinum, & Caſpium interjacent Provinciis Georgianorum, & Mengrelinorum veterem Iberiam, & Cholcon incolentium, univerſam Moſcoviam, Poloniam, Tranſilvaniam, Hungariam, Bohemiam cædibus, & incendiis populata eſt Battone duce circa ann. 1241.

Augebat præterea optimi Pontif. animum collapſa Eccleſiæ diſciplina, morumque perverſitas, in graviora quotidie vitia dilabentium, ſive Clerum, ſive reliquum populum inſpiceres; cui malo cauſam dederunt diutina bella, factiones, & ſchiſmata renaſcentia. Cura iſta Pontificem ſollicitabat ut Eccleſia tranquillitatem, priſtinum qui propemodum obſoluerat dignitatis ſplendorem recuperaret. His de cauſis Gregorius IX. Concilium generale Romæ indixerat. Eo cum plurimi ex Galliis, & Hiſpaniis antiſtites Genuenſium triremibus vecti properarent, in Friderici claſſem inciderunt, & captivi una cum quibuſdam Cardinalibus ad Fridericum adducti, & vinculis addicti ſunt. Iſtam tot præſulum indignam cladem, ſic ægre tulit Gregorius, ut ex animi mœrore intra dies paucos extinctus ſit.

Huic ſubjectus Cæleſtinus paucis diebus ſuperſtes fuit, Cæleſtinum excepit Innoc. IV. Sinibaldus antea vocatus patria Genuenſis, ex illuſtri Fliſcorum gente Comitum Lavaniæ. Hic ſtatim Friderico æquiſſimas pacis conditiones obtulit. At ille qui nec cum infidelibus bellum gerere, neque cum fidelibus pacem colere ſciebat, omnibus deſpectis conditionibus, precibus, & admonitionibus, majori etiam furore exarſit. Tum demum Innocentius ut luctuoſis Eccleſiæ ruinis occurreret, cum nihil per Italiam bellorum tempeſtatibus undique jactatam tutum eſſet, etiam in Galliam ubi ſanctus regnabat Ludovicus navigio, ſe ſubduxit Conciliumque Lugduni generale indixit, quo

cita-

citatus ad cauſam dicendam reus Fridericus ire renuit, Legatos tamen miſit, in primis verò Thadęum virum induſtrium ſuo nomine reſponſurum.

Ejus itaque cauſa ſedulò explorata, Innocentius de Synodi ſententia Fridericum damnatum communione fidelium excluſit, & Imperii dignitate, regnoque Apuliæ & Siciliæ abdicavit. Tum Germania univerſa a Friderico defecit. Novus exinde creatur Imperator Henricus Turingiæ, & Haſſiæ Lantgravius iſtoque poſt biennium mortuo, Willielmus Hollandiæ Comes. Longobardi pariter in Fridericum rebelles acie victum in fugam compulerunt: ille profugus in Apuliam conceſſit, & in lecto per ægritudinem decumbens a proprio filio Manfredo, quem ex concubina ſuſceperat, pulvino ori admoto ſuffocatus eſt.

Proviſum hac Synodo pariter fuit Eccleſiaſticæ diſciplinæ inſtaurationi valdè tum labefactatæ, & collapſæ. Renovata quoque fuit ſacra adverſus infideles militia, cujus deſignatus dux fuit ſanctus Ludovicus Gallorum Rex. Actum præterea fuit de ſuppetiis Imperatori Græcorum ferendis: ſed hujus hiſtoriæ notitia paulò altius repetenda.

Poſtquam Iſaacius Angelus Conſtantinopolis Imperator annos novem, & menſes octo regni explevit, ab Alexio Angelo fratre per inſignem perfidiam excæcatus eſt, & regno ſpoliatus: Iſaacio nata erat Irene, quam Philippus Germanorum Imperator in matrimonio habuit. Filius quoque patruo cognominis Alexius. Angelus paternam injuriam ulturus ad Philippum profugit, cujus cohortatione Veneti Dandulo duce, cum Balduino Flandriæ Comite, aliiſque Principibus bellum ineunt adverſus Alexium Tyrannum, qui nomen ſibi Comneni aſciverat. Hunc itaque capta Conſtantinopoli in fugam cogunt, & Iſaacium cœcum in imperium reducunt, dato illi ſocio, & adjutore filio Alexio. His præclarè geſtis, dum Latinorum

norum claſſis ad urbem ſtaret in anchoris, parata dum ver appeteret, in Orientem contra Saracænos proficiſci, Alexius Ducas cognominatus Murzuphlus cives adverſum Imperatores per ſeditionem concitat, qua occaſione Alexium Angelum in cuſtodiam includit, ipſeque inſignia ſibi aſſumit Imperii.

Latinorum ergo claſſis hoc facinus ultura Conſtantinopolim denuò expugnat. Captus Murzuphius ex edita turri præceps dejicitur. Balduinusque Flander Latinorum Principum ſuffragiis eligitur Imperator ann. 1204. ſub Innocentio III. Pontifice Imperii Græcorum provinciæ in plurima dominia diſſectæ ſunt. Venetis quippè attributa eſt Eubœa, omneſque maris Ægei inſulæ, & Creta. Bonifacio Montisferrati Marchioni regnum ceſſit Theſſalonicæ. Godofredo Athenarum ducatus cum Achajæ principatu. At verò Græci principes Aſiæ provincias certatim occupaverunt. Theodorus enim Laſcaris Nicææ in Bithynia dominatum cepit, & armis ſtrenuus Turcas ingenti ſtrage profligavit, eorumque Sultanum in acie ſuaptè manu peremit. Andronici quondam invaſoris Imperii ex filio Manuele nepotes David, & Alexius Comneni ſuas quoque partes nacti ſunt. David Oeneum, & Synopen civitates Ponti, & Trapezuntem novo Imperii titulo: Alexius autem Heracleam Ponti, & Paphlagoniam ſibi aſcivit.

Conſtantinopolim annos octo, & quinquaginta Latini tenuerunt ab ipſo Balduino primo ad Balduinum ſecundum, cui præſens in iſto Lugdunenſi Concilio interfuit, ſeditque ad dexteram Innocentii Papæ: ad cujus ſiniſtram alii conſederunt principes anno 1245.

Veruntamen poſt annos ſexdecim Conſtantinopolis a Græcis intercipitur Michaelis Palæologi dolo, qui ſibi ſuiſque poſteris hoc Imperium aſſeruit anno ſupra 1261. Itaque inchoatum a Balduino Latinorum

in

in Oriente Imperium deſiit in altero Balduino; quemadmodum auſpicatum a Magno Conſtantino Conſtantinopolis Imperium deſiit in Conſtantino Palæologo a quo ad Turcas devolutum eſt. Similiter Romanum Imperium quod primum exortum eſt ab Auguſto terminatum eſt in altero Auguſto, ab Odacro Erulorum Rege expugnata Roma, conſtitutoque novo Italiæ Regno.

Hæc eadem Synodus pacis fœdera inter Chriſtianos Principes conciliavit ſaltem in quadriennium: publicas privataſque ſupplicationes apud omnes qui Chriſtianorum nomine cenſentur indixit, pecuniarum contributiones ad ſacri belli expenſas procuravit, præſertim ex proventibus Eccleſiarum. Providit etiam cruce ſignatorum militum ſecuritati, quorum perſonas, & facultates intactas eſſe juſſit, & ſub S. Petri tutela ſuſcepit. In hac Synodo conceſſum fuiſſe Cardinalibus Pileum rubrum produnt. Quamplurimæ hujus conſtitutiones in 6. decretalium paſſim referuntur.

Harum una Eccleſiæ regimini valdè conducens ſtatuit *perſonas exemptas ſi extra exemptum locum deliquerint* (exempli gratia, ſi religioſus extra propriam Eccleſiam, & ſepta deliquerit monaſterii) *poſſe citari, & conveniri coram ordinario, & ab eo puniri, cap. volentes, de privileg. in* 6. Concilium deinde Tridentinum *ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 14. *in exemptorum* (inquit) *cauſis conſtitutio Innocentii IV. quæ incipit.* Volentes, *in Generali Concilio Lugdunenſi edita ſervetur, quam eadem ſacroſancta Synodus innovandam cenſuit, & innovat.* Noſtra quoque Francica jura hoc idem confirmant, & ſanciunt in Aurelianenſibus comitiis ſub Rege Carolo IX. art. 11.

CON-

CONCIL. GENERALE XIV.
Lugdunenſe II. ſub Gregorio X.

AB obitu Clementis IV. vacua fuit Petri ſedes tribus, & triginta menſibus, dum inter ſeſe Cardinales diſſident qui tandem in S. Bonaventuram Ordinis Minorum Generalem, etiamſi nondum Cardinalis eſſet, compromiſerunt. Hic verò nullum propoſuit Cardinalem, ſed Tibaldum Leodi Archidiaconum virum vitæ ſanctimonia inſignem, qui tum in Syria belli ſacri occaſione verſabatur. Huic nominationi cœtus Cardinalium acquievit, qui & tranſmiſſis in Orientem litteris factam de ipſo electionem eidem ſignificaverunt. Hic aſſerto ſibi Gregorii nomine omnem adhibuit ſollicitudinem, in primis ut ſubſidia nova Chriſtianis in Syria militantibus præſtarentur. Præterea ut Græci quibus Michael Palæologus excluſo Balduino imperabat, ad fidei, & communionis Apoſtolicæ ſedis unitatem revocarentur: Ad hæc ne Apoſtolica ſedes diutius poſt hac vacua eſſet; denique ut depravati Chriſtianorum mores emendarentur. His de cauſis miſit quaquaverſum epiſtolas, ac nuncios ad Epiſc. & Principes ad ſacrum indicendum Concilium Lugduni poſt biennium celebrandum. Legatus etiam miſit ad Palæologum, qui ipſum cæteroſque Græcos ad concordiam cum Rom. Eccleſia reducerent, eundemque cum Græcorum Epiſc. ad Oecumenicam Synodum invitarent.

Anno igitur Chriſti ſupra 1274. Lugdunum convenere Patriarchæ Conſtantinopolitanus, & Antiochenus, aliique ex diverſis oris Epiſcopi quingenti: In his S. Bonaventura Epiſcopus Albanenſis eruditione, morumque ſanctitate conſpicuus, qui necdum ſoluto Concilio migravit in Cœlum. Sanctus verò Thomas dum vocatus eo proficiſcitur exiit ex mortali ad immor-

mortalem. Adſuit in Concilio Jacobus Aragoniæ Rex & cæterorum Regum, & Principum oratores.

Peracta ſeſſione tertia intromiſſi ſunt Michaelis Palæologi legati, quos honorifice Gregorius, & univerſa Synodus exceperunt. Lectæ ſunt hujus Imperatoris, & Epiſcoporum Orientis litteræ, quibus Catholicæ, & Romanæ Eccleſiæ fidem, ſimulque Spiritus Sãcti a Patre, Filioque proceſſionem, prima tumque Romanæ ſedis agnoſcunt. Legati vero Græci nomine Michaelis Pontifici obſervantiam, ac ſubjectionem exhibuerunt. Acceſſere præterea Tartarorum oratores ad ineundas pacis cum Chriſtianis conventiones, quorum unus fidem Chriſti ſuſcepit, & a Petro Cardinali Oſtienſi baptizatus eſt. Denique præcinente Summo Pontifice decantatum eſt a Cardinalibus reliquiſque Latinis patribus Symbolum Conſtantinopolitanum cum ſolita addictione Spiritus Sancti a Patre Filioque proceſſionis. Deinde a Conſtantinopolitano Patriarcha idem Symbolum Græcis Patribus ſuccinentibus Græce, cum eadem bis repetita additione decantatum fuit.

Pro ſacræ militiæ impenſis ſicut in præcedentibus Conciliis præſtitum fuerat, Papa toto ſuffragante Concilio decimas omnium Eccleſiæ proventuum conſtituit & deſtinavit.

Inter alias ſacræ Synodi ſanctiones inſignis utique illa fuit de ritu in electione Papæ ſervando: de clauſura conclavis eligentium Cardinalium: de interdicta quacumque privata per litteras, ſive per internuncios communicatione: de omnimoda pactionum, conventionum, pollicitationum, juramentorum quæcumque circa futuram electionem intervenerint diremptione: Et refertur in *cap. ubi periculum*, *de elect. in 6.*

Quod attinet ad electiones, antiquiſſima ſane atque ab initio receptiſſima eligendorum Epiſcoporum forma hæc fuit, ut omnes Epiſcopi Provinciæ in

unum

unum convenientes novum crearent Eccleſiæ viduatæ antiſtitem, accedente plebis teſtimonio, & univerſi Cleri, aut majoris ejus partis conſenſu, ut his teſtatur verbis Cyprianus Epiſt. 68. *apud nos, & ferè per omnes Provincias tenetur, ut ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem cui præpoſitus ordinatur Epiſcopi ejuſdem Provinciæ proximi quique conveniant, & Epiſcopus delegatur plebe præſente, quæ ſingulorum vitam pleniſſimè novit, & uniuſcujuſque actum de ejus converſatione perſpexit.* Ibidemque divinis id aſtruit teſtimoniis, ſcilicet n. 10. ubi Moyſi Deus jubet, ut coronam univerſo populi cœtu conſecret Eleazarum Pontificem. Et act. 1. ubi coronam omnibus diſcipulis Mathias in Judæ traditoris vicem eligitur. Et act. 6. ubi Apoſtoli convocaſſe perhibentur diſcipulorum multitudinem pro diaconorum electione. Idem Cyprianus Cornelium Papam affirmat Epiſcoporum judicio, & plebis teſtimonio fuiſſe legitimè ordinatum *epiſt.* 41. Idemque *ep.* 52. de Cornelio, ſic ait: *non ut quidam vim fecit ut Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt ut Epiſcopatum coactus acciperet, & factus eſt Epiſcopus a pluribus Collegis noſtris, qui tunc in urbe Romæ aderant.* Et ſubinde: *factus eſt Cornelius Epiſcopus de Dei, & Chriſti ejus judicio, de Clericorum penè omnium teſtimonio, de plebis, quæ tunc adfuit ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum Collegio.* Concilium Nicænum can. 4. & 6. *Epiſcopum decernit conſtituendum eſſe ab omnibus Provinciæ Epiſcopis, aut ſaltem aſſentiente majori eorum parte.*

Quod idem ſancitur in Concilio Antiocheno can. 19. aliiſque innumeris Romanorum Epiſcoporum decretis. Leo quidem magnus *epiſt.* 29. ad Ruſticum *nulla (ait) ratio fuit, ut inter Epiſcopos habeantur qui nec a Clericis ſunt electi, nec a plebibus expetiti, nec ab Epiſcopis Provincialibus cum Metropolitani judicio conſecrati.* Atque habetur in *cap. nulla ratio diſt.* 62.

Illo

Illo itaque ritu Romani Epiſcopi creabantur, ut conſtat ex Cypriano præcitato. In electione verò Damaſi interponi primum cœpit Cæſaris authoritas occaſione ſchiſmatis ab Urſicinio ſuſcitati. Idem iteratum deinceps in aliis quibuſdam ortis ex ſchiſmate diſſidiis. Res quippe compoſitæ ſunt a Valentiniano inter Damaſum, & Urſicinum. Et ab Honorio inter Bonifacium, & Eulalium. Et a Theodorico Rege inter Symmachum, & Laurentium. Deinde Juſtinianus Imperator recepta de Gothis Italia noluit quemquam pro Romano Pontifice admitti, niſi poſt ſuam approbationem. Idque ita ſub eo, & qui ei ſucceſſerunt Imperatoribus uſu ſervatum eſt uſque ad Conſtantinum quartum Auguſtum, qui Benedicti II. Pontificis hortatu omnem permiſit creandi Papæ poteſtatem Romano Clero, & populo.

Sigebertus Hiſtoricus ſchiſmaticus, atque Henrici Imperatoris partes adverſus Romæ Pontifices propugnans fabulam commentus eſt Synodi Romanæ centum quinquaginta trium Epiſcoporum, in qua Hadrianus Papa Carolum Magnum ſummo decoravit privilegio non modò confirmandi novi Papæ electionem, quod jus a Juſtiniano uſurpatum in ſucceſſores Imperatores dimanarat; ſed quod hactenus fuerat inauditum, ſola & propria authoritate eligendi Pontificis pro libito: & prætereà Epiſcopos per ſingulas Provincias pariter eligendi, & per inveſtituram præficiendi vacantibus Eccleſiis. Poſt Sigebertum Gratianus nimia credendi facilitate adductus commentitium illius Concilii decretum ſuæ canonum collectioni inſeruit. Quæ res multos incautos ipſumque Onuphrium decepit. Sed hanc fabulam validiſſimis argumentis Baronius refellit, quibus alias ſuperaddit paris roboris convictiones Joann. Morinus in ſuis lucubrationibus de origine, & progreſſu temporalis Romanorum Pontificum poteſtatis. Canon itaque incipiens Hadrianus

Papa

Papa, *& c. in Synodo, diſt.* 83. dignus eſt qui expungatur, & obliteretur cum eo qui præcedit Canone hiſtorico. Itaque ex quo tempore Carolus Magnus Longobardorum Rege Deſiderio ſuis armis profligato Romanam Eccleſiam in libertatem vindicavit, Romanis deinceps liberæ fuerunt Summorum Pontificum electiones ad Leonem uſque octavum.

Igitur deinceps liberę fuerunt Romano Clero populoque iſtiuſmodi electiones ad Leonem uſque octavum, qui, quum depulſo Joanne duodecimo per vim ſacrilegam, fuiſſet ab Ottone Imperatore nominis hujus primo, in dejecti locum ac ſedem promoto, derivatum tandem in Imperatores Occidentis jus iſtud electionis Papæ fuit, quo deinceps uſi, quin potius abuſi ſunt Imperatores Germani ad Henricum uſque Tertium ex Franconiæ duce Imperatorem, quando Gregorius Papa VII. integrum iſtud jus ab Imperatoribus Germaniæ ad Romanum Clerum revocavit: quam latius hiſtoriam proſequuti ſumus ad Concilium Oecumenicum nonum, ſeu Lateranum ſub Caliſto.

Quum verò eandem eligendi Papæ poteſtatem adhibita vi ſacrilega Henricus IV. tertii filius a Paſchali II. extorſiſſet, idem Paſchalis coacta Synodo conceſſionem injuſtam revocavit. Sanctiſſimus quidem Papa Gregorius Magnus in com. ad *Pſ.* 4. *Pœnit.* tyrannicam dicit ſæculi ſui conſuetudinem, qua vetabant Imperatores Græci injuſſu ſuo, imò nonniſi accepta pecuniæ ſumma Romanum Epiſcopum ordinari.

Haud planè compertum eſt, quandonam ſolis fuerit Cardinalibus attributa ſummi Pontificis electio. Conſtitutio quidem de Cardinalium Conclavi procuſa eſt in hoc ſecundo Lugdunenſi Concilio. Perſpicuum autem eſt ex Petri Damiani teſtimonio, jus eligendi Papæ pertinuiſſe ipſius tempore ad ſolos Eccleſiæ Romanæ Cardinales. Veriſimile eſt ſumptum fuiſſe hujus exordium a Leonis IX. inauguratione,

quan-

quando Idelbrandi ſtudio, ac opera electus Romæ Pontifex fuit, poſtquam eundem Imperator ipſe creaverat. An vero ante Othonem primum fuerit penes ſolos Eccleſiæ Romanæ Cardinales poteſtas eligendi Papam incompertum eſt.

De Cardinalium porro eminentia ſic refert Petrus Damiani & ipſe Cardinalis, qui ſub Leone IX. ejuſque ſucceſſoribus omni virtutum laude florebat lib. 1. epiſt. 20. *Romanæ Eccleſiæ Cardinales Romanum Pontificē principaliter eligunt, & quibuſdam aliis prærogativis non modo quorumlibet Epiſcoporum, ſed etiam Patriarcharum atque primatum jura tranſcendunt: ſalvo quippe univerſalis Eccleſiæ Sacramento iſti ſunt oculi unius lapidis, ipſi lucernæ unius candelabri.* Sanctus Bernardus *lib. 4. de conſider.* Cardinales vocat orbis judices. Extat reſcriptum Pontificis Eugenii Quarti ad Henricum Cantuariç Archiepiſcopum, & Angliæ Primatem, & refertur apud Jacobatium Cardinalem *libro 1. de Concilio*, ubi hæc referuntur Eugenii verba. *Ipſos præterea Cardinales pro honoris, & dignitatis eminentia partem ſui corporis Summi Pontifices appellant, ex quo ſine ulla dubitatione oſtenditur, poſt caput Eccleſiæ, quod eſt Papa, contigua ſui corporis membra, qui ſunt fratres ejus Cardinales præ cæteri Eccleſiæ membris, ac partibus honorari debere.* His etiam iſta Eugenius adjungit, *quoſcumque Primates, & Epiſcopos a Cardinalibus Summo Pontifici aſſidentibus judicari, & ſingulos Epiſcopos ſingulis, ac particularibus Eccleſiis præeſſe, & providere, Cardinales autem univerſæ ſub Papa Eccleſiæ.* Profert demum Eugenius Superiorum Generalium Conciliorum exempla, præſertim duorum Lugdunenſium, in quibus Cardinales citra omnem ambiguitatem, honoratiorem præ cunctis Epiſcopis locum tenuerint, teneantque etiam nunc, in Concilio nimirum Florentino, quod tunc temporis agebatur. Inſuper Leo Papa Decimus Concilio Lateranenſi *ſeſſion.* 9. aſſerit S. R. E. Cardinales reliquos

 om-

omnes dignitate, ac honore poſt Summum Pontificem antecellere. Noviſſime Concil Trid *ſeſſ. 15. de ref.can. 1.* ait Cardinalium Conſilio apud Sanctiſſimum Romanum Pontificem univerſalis Eccleſiæ adminiſtrationem niti.

Quinimo his longe antiquior Joannis Papæ Octavi, qui ſæculo nono vixit, conſtitutio declarat *Romanæ Eccleſiæ Cardinales eodem fungi apud Romanum Pontificem officio in ſancta Dei Eccleſia, quo ſeniores ſeptuaginta apud Moyſem in Synagoga*: Ideoque decretum confirmat Leonis Quarti prædeceſſoris ſui, ut ſcilicet bis in hebdomada Cardinales ad ſacrum Apoſtolicum palatium conveniant, ad providendum, & decernendum pro univerſarum Eccleſiarum ſolicitudine, pro Clericorum diſciplina, & pro laicorum querimoniis auſcultandis & difiniendis. Ex quibus liquet in Cardinalibus conſtitui univerſalis Eccleſiæ ſenatum, atque ordinarium Summi Pontificis Conſilium. Nulla quippe tam præcellens ſapientia eſt, quæ conſiliorum adminiculis non egeat: adeo ut præclare obſervet S. Chryſoſt. *Hom. ad cap. 1. act. Apoſtol.* Petrum Apoſtolorum Principem Sancti Spiritus donis cumulatiſſime ornatum, & munitum nihil propriam authoritatem, aut imperium conſtituiſſe, ſed in rebus gravis momenti agere ſolitum ex fratrum Conſilio: ut liquet in electione ſucceſſoris Judæ Iſcariotis ad Apoſtolicum munus, & in diſceptatione orta circa legalium obſervationem Ex his perſpicuum eſt S. R. E. Cardinalibus reſpective attribuendum eſſe, quod ipſi decernunt Imperatores *l. unica c. de præpoſ. Labar. l. 12. Immunitate digni ſunt quos lateris noſtri comitatus illuſtrat.* Idem enim a Papa de his proferri poteſt

Cardinalium prima, quæ legitur, mentio fit in Romano Concilio ſub Sylveſtro Primo, cujus Can 6. refertur fuiſſe tunc in Romana Eccleſia ſeptem Diaconos Cardinales. Poſt annos vero circiter trecentos S. Gre-

go-

gorius Papa, ſæpe numero meminit Cardinalium Sacerdotum, & Diaconorum, nec tantum Romanæ Eccleſiæ, ſed etiam remotiorum Eccleſiarum. Si quidem *lib. 2. ep 13 indict. 11.* conſtituit in Eccleſia Terracinæ Sacerdotem Cardinalem, *& eod. lib. epiſt 6. indict. 10.* Joannem conſtituit Epiſcopum pariter Cardinalem in Scyllatina Eccleſia Et *lib. 3. ep.* 14 providet: ut in Syracuſanam Eccleſ. quidam coopteretur Diaconus Cardinalis. Similiter *l. 5. epiſt. 11.* concedit Fortunato Epiſcopo Neapolitano, ut Gratianum conſtituat in Neapolitana Eccleſia Diaconum Cardinalem. Porro addictionem hujuſmodi ad aliquam Epiſcopalem Eccleſiam vocat paſſim S. Gregorius nunc cardinationem, nunc incardinationem. In ejuſdem etiam vitæ *lib 3. c. 15.* teſtatur Joannes Diaconus his verbis: *Civitatum deſolatarum Pontifex Gregorius vacantibus civitatibus incardinare curabat.* Ex exemplum ſubiicit Martini Tamitanę Eccleſiæ Epiſc. quem quia fuerat illa Eccleſia ab hoſtibus devaſtata, vacantis jam Alerienſis Eccleſię Epiſcopum, Cardinalem conſtituit. Præterea Meldenſis Concilii can. 54 conſtituitur, *Ut Epiſcopus titulos Cardinales in urbibus, vel ſuburbiis conſtitutos ordinet atque diſponat.* Ut fateri neceſſe ſit titulos Cardinales fuiſſe quoq; aliarum a Romana Eccleſiarum, nec tantum Epiſcopalium, ſeu Cathedralium, ſed etiam inferiorum in quibus Sacramenta fidelibus conferenda ex officio erant.

Cæterum ex Gregorii Magni præfatis litteris, & ordinationibus id ego colligo, quod cum liberum Epiſcopis eſſet Sacerdotes, & Diaconos ſubjectis ſibi Eccleſiis præficere, & populis inſuper Epiſcopali vacante ſede novos ſibi Epiſcopos eligere, nihilominus haud licuiſſe ex alienis Eccleſiis Clericos, iiſdem addictos præficere aliis Eccleſiis, quatenus ejuſmodi translationes Epiſcoporum, Sacerdotum, & Diaconorum fieri Nicæna Synodus: prorſus interdicit canon. 15. Ideoque ut hoc fieret opus fuiſſe Apoſtolica diſpenſa-

tione; quam præfatis locis indulget S. Gregorius ex juſta cauſa, quia nimirum priſtinæ Eccleſiæ a barbaris exciſæ.

Cap. Lugdun 24. in uſum revocat cum pœnarum adjectione Innocentii Quartii conſtitutionem de non recipiendis in pecunia procurationibus, & muneribus etiam ſponte oblatis, tempore viſitationis Epiſcopalis. Illa porro habetur *in c.cum Apoſtolus*, *de cenſibus*. Conc. Toletani ſeptimi canon 4 ſtatuit, ne Epiſcopus Diœceceſim viſitans ſe oneroſum Eccleſiis exhibeat, neve quinarium evectionis (id eſt) equitatus numerum excedat. Fidem certe omnem excederet, niſi Canonibus hoc teſtatum eſſet, tam inſanam Epiſcopis aliquando inſeſſiſſe ambitionem, & faſtum, ut generali Lateranenſi ſub Alexandro III. Concilio viſum fuerit pro illa effuſa licentia rationabile moderamen, dum vetuit Archiepiſcopis quinquaginta vecturas excedere, Epiſcopis vero tranſilire triginta vecturas tempore viſitationis. Ad poſtremum Trident Synodus *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 3. ita in his providit. *Modeſto contenti comitatu famulatuque ſtudeant Epiſcopi, quam celerrime, debita tamen diligentia, viſitationem abſolvere. Nec quidquam procurationis cauſa pro viſitatione exceptis victualibus ſuis, & ſuorum moderaderatis, & frugalibus accipiant.*

Can. Lugdunenſ. 25. providet Eccleſiarum venerationi, & prohibet intra eas univerſitatum, & ſocietatum quarumlibet Concilia, conciones, & publica parlamenta: vetat inſuper confabulationes quaſcumque, atque in eis necnon in cœmeteriis negotiationes, nundinas, & cujuſcumque fori tumultus, omneſque judiciorum ſæcularium ſtrepitus. Statuit demum, ut proceſſus ſecularium judicum, & ſententię iiſdem in locis prolatæ careant omni robore: Legitur vero in *cap. decet de immunit. Eccleſ. in* 6. Domum quippe Domini decet ſanctitudo Pſalm. 93. Eſt namque domus orationis *Deuteron.* 14. *Iſajæ* 56. *Jerem.* 7. Ideoque etiam

ver-

verberibus de templi porticu negotiatores Chriſtus exegit. *Matt.* 21.

CONCILIUM VIENNENSE Generale decimum quintum.

IEroſolymis verſabantur milites Religioſis votis aſtricti, qui cum prope Templum habitarent Templarii dicti ſunt. Horum officii erat Chriſtianæ ditionis fines armis tueri, latrocinia, & incurſiones infidelium Chriſtianos peregrinantes infeſtantium inhibere. Quo in munere laudabilem initio navarunt operam. Verum immenſis opibus aucti, moribuſque in deteriora mutatis, eo nequitiæ tandem prolapſi ſunt, ut occulta cum Saracenis, & Turcis fœdera, & conſpirationes inirent, ſeque omni genere impietatis, & nefandæ libidinis flagitiis contaminarent nocturnis conventibus: in quibus cæſorum infantium nefarias victimas idolo litabant, & ſacrilegos concubitus exercebant.

Iſta comprobata ſunt ſcelera innumeris per diverſas Provincias editis proceſſibus ex mandato, partim Summi Pontificis, partim plerumque ſecularium Principum, partim ex officio Prælatorum, & Magiſtratuum, quibus etiam acceſſit plurimorum reorum confeſſio. Iſtiuſmodi convictiones poſtquam ſedulo examinavit Oecumenica ſacra Synodus toto ex orbe Chriſtiano collecta, judicavit eas exploratas veras, & ita certas ut cumulate ſufficerint ad tanti perq; omnes Chriſtianas plagas propagati ordinis damnationem, & extinctionem; ut mihi delirare videantur, & plene deſipere, qui poſt Concilii generalis judicium, illorum militum patrocinium haud verentur ſuſcipere, ipſumque Concilium condemnare, & vel omnium profligatiſſimi ſceleris, vel belluinæ

ſtoliditatis incuſare. Non ſum uſque adeo imperitus, ut in rebus facti a divina ſcriptura minime aſſerti contendere auſim Eccleſiam ipſam erare, aut falli non poſſe, aut iſtiuſmodi decreta ad fidem divinam pertinere: Verumtamen rem iſtam humanis, & moralibus rationibus excutiendo (ut venerationem, & obſervantiam ſeponam, quæ ſacris Oecumenicis, & a ſummo Pontifice probatis Synodis debetur) quis credat contigiſſe, ut tanta ex tot Provinciis convocata Præſulum, Principum, Legatorum atque Doctorum multitudo, quorum haud exigua pars etiam ſanguine, vel affinitate pleriſque illius ordinis militibus conjuncta erat, in tam immane flagitium unanimi aſſenſu conſpiraverit, atq; adeo in tanti momenti cauſa in qua de potentiſſimi, & ſæculari nobilitate illuſtriſſimi ordinis toto orbe propagati non modo abolitione, ſed etiam atrociſſima damnatione ſupplicioque agebatur? Ideoq; gravi cenſura digna eſt Tritemii in ſuo Hirſaugienſi Chronico aliorumque quorundam temeritas, qui Templarios falſis criminibus oppreſſos fuiſſe aſſerere auſi ſunt.

Cum vero neceſſe eſſet tam exitialem peſtem extingui, ſummique momenti, & diſcriminis eſſet præpotentiſſimum ordinem funditus exterminare, ſapienter judicavit Clemens V. eſſe id negocium innumeris alioqui obtractationibus obnoxium per Conc. generale dijudicandum.

Præterea pullulabant eo tempore in Germania Begardorum, & Beguinarum ſectæ dogmatizantes, 1. poſſe homines in hac vita mortali, tam ſublimem perfectionis gradum aſſequi, ut neque peccare ullatenus, neq; ulterius in gratia progredi poſſint. 2. neque jejunare neque aliam exercere corporis, aut animi macerationem, ac aſperitatem debere, qui verſatur in illo ſanctitatis gradu. 3. nec eumdem aſtringi humanorum mandatorum, aut Eccleſiaſticarum legum ſeculariumq; obſervatione, utpote in ſummo libertatis filiorum Dei

apice

apice conſtitutum. 4. Ex hac ipſa vita poſſe eumdem ea potiri felicitate, quam major in Cælo futura nulla ſit. 4. perfectam conſummatamque felicitatem ex natura, & hominis arbitrio ita pendere, ut nullo ſit opus gloriæ lumine infuſo. 6. Eſſe hominis adhuc imperfecti virtutum exercitationem, quam longe a ſe abdicat quiſquis perfectus eſt. 7. Libidinum actus ad quos natura ipſa inclinat nullatenus culpam involvere. 8. Dum elevatur, aut exponitur Chriſti corpus minime debere perfectum hominem genua flectere, aliamve exhibere venerationem, quia ſic agens de illo ſublimi contemplationis ſuæ faſtigio ſe demittere ſi vel de Chriſti Sacramento, vel de vita ejuſdem, aut paſſione dignaretur cogitare. Id vero ſolemne illis, & conſuetum erat, ut omni ſe libidinum genere contaminarent. Conformes erant iſti ſectarii Meſſalianis, qui etiam Euchitę, & Enthuſiaſtæ dicebantur, quorum Epiphanius, & Theodoritus meminerunt. Hi enim Theodorito atteſtante exiguam vim Sacramentis Eccleſiæ, virtutumque exercitationi atribuebant, maximam vero ſuis illis fanaticis orationibus. Idemque Epiphanio referente fœditati promiſcuorum concubituum indulgebant,

Has ut evelleret criminum propagines Clemens, Synodum Oecumenicam Viennæ in Gallia collegit anno ſupra 1311. quo regnabat in Gallia Philippus cognomine Pulcher. Hic damnatæ ſunt impuræ Begardorum, & Beguinarum ſectæ, ſimulque Fraticellorum ſeu Dulciniſtarum ſecta, cujus author Dulcinus concubinam Margaritam a ſe imprægnatam de Spiritu ſancto concepiſse aſſeverabat. Iſti quoq; promiſcuos concubitus in locis abditis exercebant: viſionem beatificam poſt ultimum judicium differri prædicabant: Damnati pariter hic fuere Petri Joannis errores negantis animam rationalem, qua rationalis eſt, formam eſſe corporis: & gratiam ullam, aut virtutes in Baptiſmo infundi: aſſerentis autem Chriſti viventis latus fuiſſe

lancea percuſſum: nec habendam fidem contrariæ, quam Euangeliſta prodidit aſſertioni. Horum dogmatum damnatio refertur ex hac Synodo in Clementina 1. *de ſumm. Trinit & in Clemen. ad noſtrum de hæret.* Templariorum quoque ordo iſthic aboletur, eorumque opes hoſpitalariis S Joannis militibus addicuntur.

Circa uſuras hic etiam ſtatuitur, illum, qui pertinaciter affirmat uſuram non eſſe peccatum, eſſe hæreticis accenſendum, & procedendum contra eum eſſe ab hæreticæ pravitatis inquiſitoribus. Communitates autem, & officiales, qui ſtatuere in favorem uſurarum, aut judicare præſumpſerint, aut qui talia jam edita ſtatuta de libris, vel tabulis publicis non obliteraverint, excommunicatione aſtringi *Clem. ex gravi de uſurp.*

Hic advertant Principes, & Magiſtratus Chriſtiani, qua ratione poterunt Dei judicium evadere, qui Judæi ſibi ſubjectis indulgent, Chriſtianas familias per contractus uſurarios aperte ſpoliare, quo pinguiores ſibi lucrentur a Judæis contributiones, ſeu potius a miſeris Chriſtianis, quorum ideo Judæis permittitur devoratio, ut ex horum pernicie ipſi Judæi poſſint exolvere impoſitas ſibi præſtationes. Id vero eo magis attendendum, quod uſurarum prohibitionem conſtat eſſe divini juris, cui nec ipſa poſſit Eccleſia derogare. Nec ambigendum poſt Judaiſmi factam a Deo reprobationem, non modo non licere Judæis ſpoliare Chriſtianos, qui ſoli populus Dei ſunt, ſed nec ullos paganos, ac infideles: ex quo enim Judæos reprobavit Deus, ſimul etiam omnia privilegia voluit abolita, quæ iiſdem tanquam populo ſibi ſpeciatim accepto, & dilecto contulerat.

Quia vero de Judæis incidit occaſio ex uſuris, quas exercent, hoc ſciendum prodiiſſe anno 1542. Martii 21. Pauli Papæ III conſtit. quæ incipit, *Cupientes*, qua ſtatuitur Judæos ad fidem converſos remanere quidem indiſpenſare obligatos ad uſuras, quas ex cognitis certiſque-

que perſonis exegerunt, reſtituendas. Sed quoad uſuras, quæ vel ob perſonarum incertitudinem, vel ob juſtum aliud impedimentum perſolvendæ eſſent pauperibus, aut ad alias pias cauſas deſtinandæ, declarat Summus Pontifex ſe ab hujuſmodi diſpenſare, ut poſſint Judæi converſi ſibi ipſis retinere. Hoc idem iiſdem fere verbis ſanciverat Concilium Baſilienſe ſeſſ. 19.

Providit prætereа Viennenſe Concilium circa regularium privilegia. Concilium quidem Chalcedonenſe Canon. 9 conſtituit debere Monachos Epiſcopis locorum ſubjacere, eiſque obedire: ſed temporum proceſſu, maxime vero poſt mendicantium ordinum exortum multa eis conceſſa fuerunt, & ſubinde partim reciſa, partim attemperata privilegia. Conſtituerat Bonifacius Papa octavus *c. ſuper Cathedram de ſepult. in extravag. commu.* non poſſe exemptos atque mendicantes regulares prædicare, aut externorum confeſſiones ullatenus audire citra ordinariorum licentiam in quorum diœceſibus verſantur. Nonnulla etiam circa externorum ſepulturas, quæ fiunt in Eccleſiis regularium ordinaverat in gratiam Parochialium Eccleſiarum. Sed Bonifacii ſucceſſor Benedictus undecimus ex ordine Sancti Dominici aſſumptus, pietate, doctrinaque commendatiſſimus, præceſſoris decretum abrogavit. *c. inter cunctas, in extrav. communibus, de privileg.* Poſtmodum hoc ipſum Viennenſe Concilium Conſtitutionem Benedicti antiquavit, ſanctionem vero Bonifacii in priſtinam reſtituit auctoritatem, ut legimus *Clement. dudum de ſepult. & Clement. 1 de privileg. & exceſſ. privileg.* Viennenſi huic ſanctioni conformatur plene Concil. Trid. *ſeſſion. 23. cap. 15. de reformat. & ſect. 25. cap. 4.* & his poſteriora decreta Gregorii XIII anno 1567. Gregorii XV in Bulla *Romanus Pontifex in ſpecula*, anno 1622. ejuſdemque Bulla *inſcrutabili*, his ſimiles edidere ſanctiones Urbanus VIII. Innocentius X. in Bullis annorum 1648. & 1653. quarum

rum utraque eſt Menſis Maii in cauſa Epiſcopi Agatelopolitani, & regularium Societatis Jeſu. Et noviſſime Alexander VII. in ſimili cauſa Epiſcopi Andegavenſis, & Societatis præfatæ, aliorumque regularium die 26. Februari 1659. Huc etiam ſpectat concordatum mediatore Cardinali Armando Richelæo tranſactum inter Epiſcopos Regni Francici, & quorumvis ordinum regulares Pariſiis die Februarii 19. anno 1633. quod exacte conformatur præfatis Conciliorum, & Pontificum ſanctionibus, & inſertum legitur in Tabulis Actuum Cleri Gallicani.

Hac eadem Synodo Viennenſi expoſita explicataque fuit S Franciſci regula, multæque circa illam elucidatæ quæſtiones, quæ leguntur in Clementinis de verborum ſignificatione.

Decretum inſuper hic fuit, ut in ſcholis, & univerſitatibus Romæ, Pariſiorum, Ozonii, Salamanticæ, & Bononiæ conſtituantur Catholici magiſtri, qui publice doceant linguas, Hebraicam, Chaldaicam, & Arabicam, duo videlicet pro qualibet lingua. *Clement. 1. de Magiſtris.*

CONCIL. PISANUM XVI. Et Concilium Conſtantienſe XVII. Generale.

EX quo Clemens V. Pontificiam Sedem Avenione collocavit, hæſerunt ibi Summi Pontifices annis pluſquam ſeptuaginta, donec Gregorius XI. Romam remeavit. Sed eo Romæ defuncto Chriſti anno milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo octavo. Cardinales majori ex parte Gallicani cum omnes una conveniſſent ut conclave ingrederentur, Romanus populus ve-

veritus, ne iterum Pontificis ſedes in Galliam traduceretur, concitato tumultu petiit ab ipſis, interminatus etiam illis extremum, ſi ſecus facerent, exitium; ut non alium quam Italum Papam eligerent. Poſtquam vero ſe conclavi Cardinales incluſerunt, populus in urbe præeunte urbis magiſtratu effractis conclavis repagulis ſe intromiſit, incenſurum ſe minitans conclave cum Cardinalibus: tum perterriti electores nulla habita, ut ait Diaconus, diſcuſſione perſonæ feſtinanter Bartholomæum Perignanum Barii in Apulia Epiſc. eligunt, neque præſentem, neque Cardinalem. Hic autem Romam accitus, ſtatim ſe Cardinalium ſeverum animadverſorem, ac reformatorem, verbis, & rebus ipſis profiteri cœpit: quocirca omnes ſibi reddidit infenſos, adeo ut præter unicum Cardinalem reliqui omnes diverſarum nationum per ſpeciem vitandi æſtivi caloris Anagniam primum, deinde Fundos ſeceſſerint: ubi conventu facto electionem Bartholomæi Perignani Archiepiſcopi Barienſis in Summum Pontificem, qui nomen ſibi ſumpſerat Urbani VI. irritam, ut pote graviſſimo extortam metu declarantes, Robertum de proſapia Comitum Genevæ Cameracenſem Epiſc. & Cardinalem renunciant Pontificem, qui Clemens VII. dici voluit, promovente negotium Joanna Regina Neapolitana cum ſuo conjuge Othone. Romæ Urbanus hæſit, Clemens Avenione ſedem fixit. Urbanus Joanna diris devota, & abdicata, Neapolitanum Regnum in Carolum Dyrrachinum Joannæ conſanguineum tranſtulit, a quo illa arctiſſime tandem obſeſſa, & ad ſui deditionem compulſa ſtrangulata fuit.

Neque vero amborum Pontif. morte ſchiſma deſiit, Urbano extincto Bonifacius IX. ſucceſſit, Bonifacium Innocentius VII. excepit, & hunc Gregorius XII. Clemens vero ſucceſſorem habuit Petrum de Luna Hiſpanum, qui Benedictus XIII. dici voluit, quippe Pontificis apud ſuos nomen ultra 30. annos retinuit vivens.

Cum

Cum igitur tam pernicioſo diſſidio Eccleſia in duas ſcinderetur partes,& periculum urgeret,ne partium ſtudiis,& novorum ſubrogatione Pontificum ſchiſma æternum propagaretur, tandem convenere Piſis utriuſque partis Cardinales,& Principes poſtquam inaniter, & ſine ſucceſſu Gregorium, & Benedictum ſæpius hortati ſunt,ut ambo convenirent pro Eccleſię unitate,& pace, & ſi aliud remedium non occurreret, ſalutem ac dignitatem Eccleſiæ propriæ temporali gloriæ, ut par erat anteferentes, ſe ambo Pontificatu abdicarent, & ſacro Cardinalium Collegio, aut etiam generali Concilio totum conciliandæ pacis negotium dimitterent. Cum igitur Piſis conveniſſent diverſis ex Provincis una cum Cardinalibus Epiſcopi,& Principũ legati, ambos de Papatu contendentes, & potius inter ſe mutuo colludentes ter citatos, nec prorſus comparentes declarans Pontificio culmine indignos, & utrique Pontificatum abrogant. Cardinalibus permittunt ut conclave ingreſſi,ſolique novum inter ſe Papam cooptent: Id ita factum, quatuor, & viginti Cardinales ſeorſim ſecedentes Pontificem renunciant virum meritiſſimum Petrum Cretenſem Cardinalem tituli Sanctorum Apoſtolorum, ex ordine Minorum S. Franciſci, Archiepiſ Mediolanenſem, eximia morum probitate, & ſublimi peritia Theologiæ conſpicuum, qui Alexander V. dici voluit.

Iſti Piſano Concilio tres interfuere Patriarchæ, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, cum Epiſcopis trecentis, & innumeris Abbatibus, & conſummatiſſimis Doctoribus. Sanctus quidem Antoninus in iſtud concilium iniquior fuit, hac unica ratione adductus, quod non fuerit a Papa indictum, quin potius a Gregorio XII. cujus ipſe cauſam ardentius tuetur, reprobatum. At fuerant enixe rogati, & interpellati ambo Pontifices, qui ambitione damnabili propriam magis quam Dei gloriam diligentes, recuſarunt.Eccleſiæ cui ſe præfectos gloriabantur neceſſitati extreme cum

pro-

propriæ demiſſionis periculo conſulere: neque aliud ſuccurrebat tantæ, & perpetuo duraturæ perniciei remedium, quam per Oecumenicam Synodum.

Itaque univerſa Eccleſia jure merito Concilium iſtud amplexa eſt electumque in eo Alexandrum V. inter legitimos agnoſcit, & inſequentes cognomine Pontifices reſpectu ad hunc quantum recenſet Alexandros VI. & VII. Piſani Concilii jura egregie tuetur Azorius *par. 2. lib. 5 c. 17.* ſi dum ſchiſmate divellitur Eccleſia Dei, nec aliud præſto eſt remedium quatenus de Pontificatu contendentes nolunt prorſus ſe demittere, vel alio efficaci remedio per Concilii indictionem providere fidelium præſentium, & futurorum quieti, & ſaluti, Chriſtus ſuam Eccleſiam, tametſi ſuo ſanguine emptam & ſibi deſponſatam neglexiſſet, gregemque ſuum infeſtantibus lupis pro derelicto habere voluiſſet, ſi iidem ipſi, ad quos ſpectat Papam eligere, non poſſent Synodum legitimam convocare ad providendum Eccleſiæ incolumitati. Major utique eſt Chriſti erga gregem ſuum univerſum charitas, & providentia, nec iſtis immanibus repagulis impedienda eſt in extrema neceſſitate ſalus totius Eccleſiæ in oppoſitas, & alioqui perpetuas partes miſerandum in modum diſſectæ.

Piſanum iſtud Concilium anno contigit milleſimo quadringenteſimo nono, nec tam Eccleſiæ ſciſſuram reſarcivit propter pervicacem utriuſque ambitionem, & Gregorii duodecimi, & Benedicti, qui antea mutuo infenſi, jam ſimul conſpirabant ad tuendam ſinguli quam poſſidebant dignitatem, atque ut in communi cauſa colludebant. Nec aliud Synodus præſtitit, quam ut duobus Pontificibus tertium adjungeret. Defuncto poſtmodum Alexandro quinto ſubrogatus eſt Joannes vigeſimus tertius, æmulos, & contendentes adverſum ſe habens Gregorium; & Benedictum. Hujus tamen in dies minuebatur apud ſuos authoritas:

ab

ab hoc enim ſe jam ſubtraxerat Galliç Rex,unde in Hiſpaniam, quæ patria illi erat, ſucceſſit, ubi Arragonum Regis Ferdinandi favore, & opibus ſuſtentabatur. Sanctus enim Vincentius Ferrerius cum cauſam Clementis ejuſque ſucceſſoris Benedicti juſtiorem crederet, quam Urbani, & Gregorii, ſuaſerat Ferdinando, ut Benedicti cauſam tueretur.

In tanto Eccleſiæ diſcrimine Sigiſmundi Bohemiç,& Hungariæ Regis, Romanorumque Imperatoris pietas cum prudentia conjuncta refulſit. Quippe ut pacem conciliaret Eccleſiæ, non ſolum frequentes Legatos, & litteras in omnes partes deſtinavit. Verum etiam Galliam, Angliam, Hiſpaniam, Italiam peragrare non dubitavit. Quin etiam a Joanne primum deinde a Gregorio publicas obtinuit litteras novum Concilium indicentes, cum propriæ demiſſionis promiſſione ad ſchiſma extinguendum.

Egerat per literas Sigiſmundus cum Ferdinando Rege,ut Niceç(quç civitas eſt provinciæ Narbonenſis) ambo convenirent, ſimulque Benedictus ipſe. Cum tamen ſe Ferdinandus ob affectam valetudinē ab hoc itinere excuſaret,non dubitavit Imperator ad Arragonenſem accedere,qui tum Perpiniani verſabatur, quo etiam perurgente, & quando detrectaret,defectionem comminante Ferdinando adventavit Benedictus mortalium pertinaciſſimus, accepta ſecuritatis ſuæ a Ferdinando, & Sigiſmundo ſchedula, & fide. Hic ab utroque Principe impenſiſſime rogatus ut exemplum Collegarum ſequutus,& ſtudio tactus Eccleſiaſticæ unitatis, manus quoque porrigere vellet, ſeque judicio Synodi Conſtantienſis a Joanne Gregorioque indictæ, & tum temporis congregatæ, ex qua etiam pro hujus negotii geſtione cum ipſius Concilii mandato Sigiſmundus exceſſerat, & quo ſubinde regreſſurus erat, committeret.

Cæterum Benedictus ſua idemtidem jura recenſendo multiſque verborum ambagibus amplificando, ſe

præ-

præſtitit inexorabilem, quamvis Ferdinandus, qui unus ei protector ſupererat defecturum ſe ab ea cominaretur. Unde ille vim ſibi illatum iri metuens clam dilabitur ad Colliberis portum, in quo duas habebat expeditas triremes, & ſine mora e portu ſolvens ad Peniſcolam velificavit Hiſpaniæ citerioris oppidum, quod majore ſui parte mari alluitur. Arcem ibi poſſidebat ille munitionibus, & propugnaculis militumque præſidio atque copioſo commeatu inſtructam, qua incluſus vitam reliquam exegit cum Pontificiis inſignibus. Ferdinandus eo derelicto adhæſit Conſtantienſi Concilio, quod dudum Joannes, & Gregorius indixerant cum plena in ſeipſos poteſtate, quanta opus erat ad inſtaurandam Eccleſiæ unitatem.

Id vero fœliciſſime Synodus præſtitit abrogata tribus Pontificibus dignitate, novoque creato Pontifice Odone Columna Cardinali tituli S. Georgii in Velabro, qui ſibi Martini quinti nomen indidit. Forma vero in hac promotione ex decreto Sacri Concilii conſentientibus Cardinalibus ſervata hęc fuit, ut Cardinales non ſoli, ſed adjunctis etiam ſex Legatis ſingularum quinque nationum, quos in ipſo Concilio ſingulæ ſibi delegarunt, Itala, Gallica, Germanica, Anglica, & Hiſpanica, qui omnes pro hac ſola vice ad reſecandos omnes ſchiſmatum protextus in conclave ingreſſi ſunt, & ſimul cum Romanæ Cardinalibus Eccleſiæ Pontificem memoratum crearunt. Cui electo univerſi unanimi conſenſu ſe ſubmiſerunt præter Benedictum, a quo nemo quidquam formidabat ab omnibus deſpecto, ſuaque arce veluti carcere concluſo: unde alterius moleſtioris carceris formidine pedem efferre auſus non eſſet. Synodus Conſtantienſis inchoata Chriſti anno milleſimo tercenteſimo decimoquarto, dirempta eſt milleſimo tercenteſimo decimo octavo anno.

Gregorius quidem duodecimus ante ſolutum Concilium interiit. Joannes autem vigeſimus tertius primis

mis quidem ſeſſionibus Synodo præſedit, at mutato poſtmodum animo ſeclam ſubduxit, & in oppidum quoddam Ducis Auſtriæ implorata ejus ope ſe recepit. Quæ cauſa fuit Synodo in ipſum aſperius agendi Poſtulatus itaque fuit gravium criminum reus, quorum fuit multis probationibus,& teſtimoniis ſervato iuris ordine convictus, eidemque de novo lata ſententia Patres Pontificatum abrogavere. Quam etiam ſententiam proprio conſenſu Joannes ipſe approbavit, neque diſtulit Pontificatu palam ſe abdicare, poſtquam Sigiſmundus eum ex fuga receptum ad Concilium reduxit.

Interea dum in cuſtodia iuſſu Concilii ne quid contra Eccleſiæ quietem moliri poſſet detinetur, Ioannes cuſtodibus, vel eluſis, vel corruptis dilabitur denuo, atque ad novum Pontificem Martinum Florentię tunc degentem confugit, & ſe abjicit ad eius pedes, a quo perbenigne fuit exceptus, conceſſumque ipſi, ut libertate cum Cardinalis gradu, aliiſque honoribus, & Eccleſiaſticis emolumentis potiretur.

Antipapa vero Benedictus ſeptennium Concilio ſupervixit, atque in ſuis etiam latebris ad extremum ſpiritum ſe pro ſummo Pontifice geſſit. Hic ab electione ſua totos triginta annos ſuam illam umbratilem dignitatem ingenti Eccleſiæ damno produxit. Perduravit ſchiſma uſque ad Conſtantienſe Concilium annos quadraginta. Si vero annos recenſeas Petri Lunenſis, quibus ſuperſtes Concilio fuit, & annos quos deinde tranſegit ſubrogatus ei ſucceſſor, pertingit ſchiſma ad quinquageſimum annum. Tres enim Benedicti Cardinales ſicut hic moriens illos adjuraverat, ſucceſſorem illi dederunt, qui ſe Clementis octavi nomine inſignivit. Alfonſus porro Arragonum Rex Martino V. infenſus, quod eſſet in Ludovicum Andegavenſem propenſior, cum quo Alfonſus bello contendebat pro Neapolitano Regno, Clementem Antipapam ad novos Cardinales creandos impulit, eiuſque

pa-

patrocinium apertè ſuſcipit. At Clemens tandem meliori conſilio poſt aliquot annos ſe Martino ſpontè didit.

Alteram Conſtantiæ Synodo cauſam præbuit Huſſitarum hæreſis, quæ tota Bohemia increbuerat. Joannes enim Hus Sacerdos Joannis Vvicleſſi Angli libros, & errores per Bohemiam diſſeminavit novis etiam adjunctis, quos omnes ſacra Synodus execrata eſt. Joannes Hus flammis addictus eſt.

Par quoque ſequenti anno ſupplicium tulit Hieronymus Pragenſis earundem hæreſeon acerrimus propugnator. Inter Huſſitarum inſigniores hæreſes Conſtantiæ proſcriptas hæ recenſentur. Hoſtiam conſecratam eſſe merè materialem panem, Chriſti verò Corpus non eſſe in Euchariſtia concipiendum niſi figurativa locutione. Confeſſionem ad aurem nihil eſſe quam hominum inventum. Papam Romanum eſſe verum Antichriſtum. Neque Regem, neque Principem ullum, neque Epiſcopum, neque Magiſtratum, neque Sacerdotem eſſe niſi nomine tenus, dum eſt in mortali peccato. Poſſe, & debere quemcumque tyrannum a quocumque ſubdito interimi. Impium inventum, & Euangelio contradicens eſſe communionem in ſolo pane excluſo calice. Eccleſiam non conſtare niſi ex ſolis prædeſtinatis.

Seſſione 13. receptam dudum conſuetudinem communicandi populum ſub ſola panis ſpecie ſic approbat Synodus Conſtantienſis, ut aliter fieri ſua excommunicatione vetet.

Quam prohibitionem innovavit Tridentinum Concilium *ſeſſion.* 21. *capit.* 2. Concilium Oecumenicum Claromontanum cui præſedit Urbanus Papa ſecundus prohibuerat ſanè communionem ſub una tantum ſpecie Sacramenti. Canon. 28. Hic itaque ſententia verificatur Auguſtini *lib. 2. de Baptiſ. c. 3. ipſa* (inquit) ***plenaria Concilia ſæpè priora a poſterioribus emendantur***,

tur, quam aliquo experimento rerum aperitur, quod clauſum erat, & cognoſcitur quod latebat. Hoc tamen Auguſtini effatum non aliter intelligendum eſt quam in rebus diſciplinæ, vel facti, ut perſonarum, non verò in definitionibus circa fidem cum hæ ſint in Eccleſia immutabiles. Gelaſius etiam Papa *de conſecrat. diſt.* 2. comperimus, ſtatuerat *ut ſinguli ſub utraque ſpecie communicare tenerentur.* Cui decretó videntur occaſionem præbuiſſe Manichæi, quos Romæ in Gelaſio. Hi enim vinum execrabantur. Ideoque S. Leo Papa *ſerm.* 4. *in Quadrag.* obſervari præcipit in Synaxibus Manichæos, quatenus indiſcriminatim cum fidelibus in ſacro pane communicabant, ſed a vivifico ſemper Calice abſtinebant. Liberum quippe fidelibus hactenus fuerat vel ſub una, vel ſub utraque ſpecie Euchariſtiam ſumere.

Section. 39. decernitur, ut deinceps celebrentur ad minimum ſingulis decenniis Oecumenica Concilia per Papam ſub finem præcedentis Concilii indicenda. Sic verò decretum incipit, *Generalium Conciliorum celebratio agri Dominici præcipua cultura eſt, quæ vepres, tribulos, & ſpinas hæreſum, & errorum, & ſchiſmatum extirpat, exceſſus corrigit, deformata reformat, , & vineam Domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit: illorum verò neglectus præmiſſa mala diſſeminat atque fovet.*

CON-

CONCIL. FLORENTINUM inter Generalia XVIII.

PRimus docuerat Neſtorius Hæreſiarcha Spiritum Sanctum a ſolò Patre procedere. Huic concordat Theodoritus, dum patrocinium ſuſcipit Neſtorii in ſuis ad Cyrilli anathematiſmos cenſuris, tametſi diſceptationis caput non in hoc verſaretur, ſed in perſona Chriſti, dignitate, ac nomine Deiparæ. Ideoque viſum non fuit Patribus Epheſi congregatis, & Chalcedone, reliqua huc minimè pertinentia, & obiter tantum dicta diſcutere. Deinde Photius poſtquam in ſedem Conſtantinopolis violenter irrupit, ideoque a Nicolao I. Pontifice rejectus de fidelium communione fuit, hanc de proceſſione Spiritus Sancti Hæreſin inſtauravit in ſuis encyclicis litteris blaſphemiarum, & conviciorum plenis adverſus Apoſtolicam ſedem; Hæreſis hæc morte Photii ſopita fuit, donec eam inſtauravit Joannes Hieroſolymitanus Monachus tempore Leonis Papæ III. & Caroli magni, quam etiam tunc primum damnavit Concilium Aquiſgranenſe. Quo verò hæreſis hæc efficacius propagaretur, viſum eſt ad pleniorem Concilii Conſtantinopolitani declarationem vocem *Filioque* adjicere.

Quis enim negare poſſit eandem Eccleſiam, quæ novum potuit procudere ſymbolum ad novas propulſandas hæreſes, poſſe ſimiliter per unius alteriuſve vocis adjectionem, hæreſin extinguere ſeſe noviter efferentem? Græci tamen ſchiſmate ab Eccleſia divulſi adverſus Romanam Eccleſiam ſibi prorſus inviſam anathema dicere auſi ſunt. Enim vero quod attinet ad ipſam de Spiritus proceſſione fidem, non uſquequaque poſt exortum ſchiſma a Latinis diſſidebant.

Leo quippe ſextus cognomine ſapiens Orientis Impera-

perator Baſilii Macedonis filius, & Photio Pſeudo-Patriarchæ σύγχρονος, & coætaneus, epiſtolam ſcripſit ad Omarum Saracenorum Regem de Chriſtianæ fidei veritate, in qua Sanctiſſimæ Trinitatis exponens fidem, Spiritum Sanctum a Patre, Filioque ſimul procedere profitetur: unde colligit Baronius ad ann. 911. hanc doctrinam tum temporis adhuc invaluiſſe penes Græcos, tametſi Photius diſceſſionis a Romana, & Apoſtolica ſede undequaque cauſas conquirens, illam ipſam Latinorum fidem reprobaret, a qua poſterioribus ſæculis univerſus tandem Oriens diſceſſit. Quamquam in Lugdunenſi Concilio ſub Gregorio X. cui interfuere Græci, palam nobiſcum profeſſi eſſent Spiritum a Patre Filioque procedere, ac dimanare, quam etiam tenuit fidem tota reliqua vita ſua Michael Palæologus Imperator: ſed haud multò poſt ab ea rurſus fide Græca deſcivit.

Tandemque Eugenius Papa IV. ut accepit Joannem Palæologum Græcorum Imperatorem, & Joſephum Conſtantinopolis Patriarcham expetere Apoſtolicæ Eccleſiæ unitatem, eos miſſis litteris, & legationibus ad rem perficiendam eſt cohortatus. Ea verò de cauſa generale Occidentalium, & Orientalium Concilium Ferrariæ indixit, eorum præſertim qui ad Baſileenſe Conc. convenerant, quorum conventum ſuo ante diplomate abrogaverat. Horum pars obtemperavit, & Ferrariam conceſſit: reliqua pars Baſileæ pertinaciter hæſit: quin etiam miſſis Legatis Palæologum, & Orientales ad ſuum conciliabulum invitavit. Sed his potior Synodus fuit quæ Summi Pontificis approbatione fulciebatur. Joannes Palæologus cum ampliſſimo Epiſcoporum Orientalium comitatu honorificè, & liberaliter ab Eugenio, ſacraque Synodo exceptus eſt. Præter Patriarcham Regiæ urbis Joſephum adfuerunt Eccleſiarum Alexandrinæ, & Antiochenæ, & Jeroſolymitanæ legati.

Anno

Anno itaque ſupra milleſimum quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo apertum eſt Ferrariæ generale Concilium, atque ab initio præcipua diſſentionum capita inter Latinos, & Græcos ventilata ſunt de proceſſione divini Spiritus, de additione verbi ad Symbolum, de ſacrificio in azymo, aut fermentato, de purgatorio, de præſenti Sanctorum in Cœlo felicitate, de primatu Romani Epiſcopi. Quibus de rebus ſingillatim ita in Concilio diſputatum eſt, ut ſenis ex Latinis, & totidem ex Græcis delectis in medio conſiſtentibus unus quidem proponeret, alius ex altera parte reſponderet. Aderat utrobique interpres, qui quæcumque ſive Græcè, ſive Latinè dicebantur alterius linguæ parti explicaret. Aderant hinc inde Græci, Latinique Notarii quæcumque hinc inde dicebantur ſinguli proprio ſermone ſcriptis excipientes. Annum integrum hæ diſceptationes Ferrariæ Concilium diſtinuerunt.

Cum verò Ferrariam peſtilens lues inſediſſet, Florentiam demum Synodus translata eſt, ubi quatuor etiam continuis menſibus diſputatum eſt. Antiqui Patrum Sanctorum, & Conciliorum codices Græci, Latinique producti exploratique fuerunt, ſcriptæque diſputationes identidem relectæ.

His peractis Græci in Latinorum conſenſum acceſſerunt, & omnium ingenti lætitia, & gratulatione Græca Eccleſia Latinæ ſe adjunxit. Joſephus Conſtantinopolitanus Patriarcha paulò ante Concilii finem obdormivit in Domino, cum vivens in ſchedula ſcripſiſſet ſe Romani præſulis primatum, Romanæque fidem Eccleſiæ agnoſcere, profiteri, & complecti. Omnium denique Latinorum, atque Græcorum (præterquam Marci Epheſini Metropolitæ) conſenſu, nonis Julii anno æræ Chriſti milleſimo quadringenteſimo trigeſimo nono, communi decreto Græcè, Latinèque edito definitum, proclamatum fuit, Spiritum Sanctum a Patre Filioque, ut ab uno principio

 æter-

æternaliter procedere unica utriuſque ſpiratione. Atque ut hæc fides cunctis ad ſalutem proponeretur, fuiſſe convenienter ſymbolo additam Filii vocem. Et ſive in azymo, ſive in fermentato pane triticeo Chriſti corpus ritè confici poſſe.

Aliquem eſſe purgatorii locum, in quo fidelium in Chriſti gratia decedentium animæ, quæ necdum dignis pœnitentiæ operibus pro culpis de integro, & ex æquo ſatisfecerunt, cruciatibus ad tempus expurgantur, eaſdemque viventium fidelium ſuffragiis adjuvari. Eorum autem animas qui nullam a ſuo baptiſmo culpam contraxerunt, vel contractas maculas condigna pœnitentia eluerunt, in cœlum mox a morte recipi, & ſine mora claro Dei conſpectu perfrui. Poſtremò Romanum Pontificem verè primarium, & univerſalem Jeſu Chriſti Domini Vicarium, & Apoſtoli Petri ſucceſſorem, totiuſque Eccleſiæ caput eſſe.

His omnibus peractis, diremptoque Concilio, Legati Armenorum Florentiam ingreſſi fidem, & ſubjectionem Romanæ Eccleſiæ profeſſi ſunt. Quibus litteras dedit Eugenius, per quas Armeni circa Sacramenta Eccleſiæ plenius inſtruerentur. Verumtamen poſt Patrum in Græciam reditum, illa natio tum ingenita ſibi præſumptione, tum diuturnæ diſſenſionis conſuetudine, tum veteri Latini nominis odio ſtimulata, accedentibus ad hæc Marci Epheſini querimoniis, & ſuaſionibus, in priſtino maluit ſchiſmate perſiſtere, tameuſi Imperator, & quicumque una cum eo Romanam fidem Florentiæ profeſſi erant, in ſancto propoſito conſtanter perſeverarunt. At gentis perfidiam poſt paucos anuos ultus eſt Deus armis, & invaſione Mahumetis II. Turcarum tyranni, qui mox ab obitu Joannis Palæologi regnante hujus fratre Conſtantino Palæologo Conſtantinopolim expugnavit, cæteroſque omnes dira ſervitute oppreſſit ipſo Spiritus Sancti die anno ſupra milleſimum quadringenteſimum

mum quinquageſimo tertio, ut ante triennium ipſis prænunciaverat Nicolaus Papa V. Eugenii ſucceſſor adducta illa Evangelica parabola de ficu ſterili triennio exculta, & juſſu tandem Domini ob ſterilitatem exciſa. Fidelis verò Joannes quaſi alter Joſias ſubtractus eſt ex hac vita, priuſquam Gentiles urbem, & Templum Dei occuparent.

Ex Græcis, qui popularium ſuorum reductioni ſtrenuam navarunt operam, eximiæ laudis meritum reportarunt Joſephus Patriarcha, tum Beſſarion Nicænus Epiſcopus, tum Iſidorus Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, qui deinde præclaris editis in lucem voluminibus libros Marci Epheſini, quibus hanc Synodum proſcindebat, refellit. Quos eoſdem Marci libros alii pariter Orthodoxi Græci, contrariis libris oppugnarunt Joſephus Methonenſis Epiſcopus, & Gregorius Hieromonachus magnus proto-ſyncellus, & poſtmodum Joſepho Patriarchæ Regiæ urbis defuncto ſuffectus.

A quo primum facta fuerit illa in Symbolo tantoperè agitata additio incompertum eſt. Adeò certè antiqua eſt, ut illam Photius Pſeudo Patriarcha Latinæ Eccleſiæ vitio vertat, indeque captet criminandi occaſionem in ſua Encyclica epiſtola aliiſque ſcriptis. Leguntur fidei profeſſiones in Toletanis Conciliis, in tertio quidem ſub Pelagio II. Pontifice, & Recaredo I. Catholico Viſigotorum Rege, anno Domini quingenteſimo octogeſimo nono: deinde in quarto Toletano, cui Sanctus præſedit Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus: Poſtmodum in ſexto, in quibus omnibus expreſſa fidei profeſſione aſſeritur a Patre Filioque Spiritum ſanctum procedere.

CONC. BASILEENSE.

INchoatum Baſileenſe Concilium fuit paulò ante Florentinum, deinde una cum Florentino, ſed oppoſitis ſtudiis continuatum. Cæptum quidem fuit Baſileæ anno milleſimo quadringenteſimo trigeſimo primo, ac poſtmodum Lauſanam translatum extitit, utpote a Martino Papa V. indictum. Ex quo tamen fuit ab Eugenio revocatum, evaſit deinceps illegitimum. Perſtitere nihilominus Baſileenſes Patres ad annum uſque 1449. quo eodem crearunt Antipapam Amadæum Sabaudiæ Ducem ſub nomine Felicis V.

Quamvis autem ſanctionem pragmaticam a Synodo Baſileenſi editam Rex Francorum Carolus VII. in ſuo regno ſervari juſſerit, eo nomine quod multos reſecaret invectos per ambitionem, & avaritiam abuſus, atque diſciplinam Eccleſiaſticam ad priſtinam ſanctitatem puritatemque, ac velut ad auream Eccleſiæ primitivæ ætatem revocaret, in reliquis tamen omnibus nolit Rex Carolus Baſileenſia comitia probare, aut eorum decretis obſequi: Quinimò ad illa diſſipanda Ludovicum primogenitum ſuum cum valida manu tranſmiſit ad Baſilienſium fines, qui cruento admodum conflictu exercitum Helvetiorum fudit. Cumque Amadæus ſuos deſtinaſſet ad Franciȩ Regem atque ad alios principes Legatos, hi omnes ut fidem facit Pius Papa in Europæ deſcriptione c. 42. incaſſum abierunt. Fridericus quidem III. Imper. Baſileæ aliquandiu reſedit Conciliabuli fautor, ſed meliori demum conſilio inito, ſe inde clam, & intempeſta nocte ſubduxit, ne videretur idolum adoraſſe, atque pſeudo-Papæ authoritatem approbaſſe. Hæc verò ſolummodo fuit a ſubjectis Sabaudo Duci populis, & ab Helvetiis, finitimiſque Germaniæ civitatibus liberis (ut ſcribit Pius) recepta, & approbata.

Ca-

Carolus demum Franciæ Rex ſe pacis honorarium arbitrum interpoſuit, atque Amadæum Nicolao Papæ V. reconciliavit Eugenii ſucceſſori, qui eidem & Cardinalis, & per omnem ipſius temporalem ditionem Legati Apoſtolici contulit dignitatem. Idemque aliqua circa rem beneficiariam decreta Baſileenſium confirmavit. Hujuſce vero Baſileæ conventus reprobatio legitur in Lateran. Conc. ſub Leone X. ſeſſ. 11.

Ut verò innoteſcat, quanti referat utrum quis ex bona an ex mala fide operetur, Ludovicus Alemannus Cardinalis, & Arelatenſis Archiepiſcopus, qui gravium illius temporis Theologorum, & Canoniſtarum judicio fretus altiſſimam conceperat exiſtimationem pro Concilii ſupra Pontificem authoritate, quique aliunde zelo exardebat inſtaurandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ, quam firma perſuaſione credebat a Romana curia dudum labefactatam, & corruptam. Connitebatur præterea Concilii Oecumenici Conſtantienſis declaratione in ſeſſ. 4. qua definitur, Concilium Generale legitimè congregatum ea pollere authoritate, quæ Papam ipſum aſtringat, & cogere poſſit ab obediendum: nec poſſe ullatenus a ſummo Pontifice infringi, vel transferri, vel dirimi: inflexibili animo mandatis Eugenii obſtitit, & pro Baſileenſi conventu firmiſſimè ſtetit. Innitebatur inſuper Ludovicus Alemannus ipſemet approbationi Martini Papæ V. qua Concilium illud confirmavit quoad omnia ejus decreta conciliariter (ut ipſe loquitur) facta. Id verò Conſtantienſe decretum renovarunt Baſileenſes ſeſſionibus primis: quæ cauſa Eugenio IV. fuit revocandi Concilium: quod tamen cum non obtemperaret, imò, & de novo creando Papa deliberaret, tum Eugenius unitati Eccleſiæ conſulens, ſuam illa revocationem abrogavit, & Legatos iterum ad Concilium miſit. Tum Baſileenſes Patres idem decretum iterarunt ſeſſ. 18. Quam ob cauſam Legati Eugenii II. diſceſ-

diſceſſere & Eugenius IX. Synodum Ferrariæ indixit. At Baſileenſes ſeſſ. 33. eandem propoſitionem inſtaurantes declararunt eſſe divinæ fidei. Quod poſtea damnavit ſub Leone Synodus Lateranenſis ſeſſ. 11. Atque his adductus argumentis Ludovicus non ſolum minimè obtemperavit Eugenio revocanti, verum etiam perſtitit Baſileæ, præſedit Conciliabulo, & Antipapam obtruſit in Eccleſiam, quibus idcircò (niſi bona fides, rectaque intentio ejus gravium, & piorum doctorum judiciis confirmata obſtitiſſet) judicari poſſe videbatur impius, ſchiſmaticus, & anathemate innodatus, quod in ipſum ejuſque aſſeclas fulminaverat Eugenius: quia tamen hac in re nullo ſibi adblandiebatur humano affectu, nec niſi bona intentione cum prudentum ejus temporis conſilio conjuncta ducebatur, dirempta demum Pſeudo Synodo, ita paulò poſt obiit, ut fuerit poſt obitum miraculorum gloria illuſtris, ſitque etiam nunc ejus tumulus in ſumma apud Arelatenſes veneratione. Mihi videtur vir iſte conformitatem cum Paſchaſio habere Eccleſiæ Romanæ Diacono, qui cum Laurentii ſchiſma ſincera (ut credi par eſt) fide foviſſet, miraculis poſt mortem claruit, etiamſi errorem ſuum haud impunè in purgatorio tulerit, ut Sanctus Papa Gregorius in Dialogis refert. Pius Papa II. qui pleroſque annos in Baſileenſi cœtu conſederat, ipſumque acriter adverſus Eugenium damnantem propugnaverat, & poſtmodum mutata ſententia ſummo ſtudio impugnaverat, ſic loquitur in libro a ſe dum ſummus eſſet Pontifex compoſito, ſcilicet in deſcriptione Europæ cap. 42. *in Arelate ad ſepulchrum Ludovici Cardinalis Sanctæ Cæciliæ ejus urbis Epiſcopi, quem Baſileæ in conſeſſu patrum præſidentem vidimus, magna miraculorum opinio orta eſt, & invalidorum frequens undique concurſus ſpe ſanitatis factus.* Hæc eadem bonæ fieri ratione non excidit priſtina ſanctitate Cyprianus, qui Afri-

cana

cana Concilia quibus hæreticorum baptiſmus erronee judicabatur invalidus, adverſus juſtum Stephani Papæ decretum paulò ante martyrium ſuum propugnavit, atque obſiſtentem Stephanum paulò acrius conſcripta epiſtola perſtrinxit. Simili ratione citra jam acquiſitæ ſanctitatis detrimentum Vincentius Ferrerius, vir ſi quis alius Apoſtolici ſpiritus, Petrus Lutſemburgus ſub ſchiſmatico Papa Cardinalis bona fide ambo ducti & rationibus quas ſolidiſſimas credebant perſuaſi, nulloque ſæculi affectu abrepti, partes Petri de Luna ſectabantur, quas tamen diva Catharina Senenſis, atque alii Sancti, ut ſchiſmaticas execrabantur. Igitur etiamſi nullum apparuerit in Ludovico Alemanno publicæ retractationis aut pœnitentiæ veſtigium, poſt tam diuturnum, & publicum quod ipſe excitarat, & foverat ſchiſma, nil tamen iſtud obſtitit quo minus Clemens Papa VII. vitæ alioqui ſanctitate, & miraculorum gloria illuſtres Cardinales Ludovicum iſtum, & Petrum Luthembergum in beatorum album retulerit, ut ſcripſere in ſuis Eccleſ. hiſtoriis Henricus Spondanus ad ann. 1438. & Odoricus Rainaldus ad 1450. & Ciaconius, qui refert ad longum ipſum Clementis diploma de vitæ utriuſque ſanctitate, & cultu ambobus deferendo.

Appendix ad Concilium Baſileenſe de Annatis.

PRælaturarum quidem annatas, quas Papa exigere conſuevit, abolere omnino conatum eſt Baſileenſe Concilium. Eam tamen conſuetudinem, ſi tamen annatarum pecuniæ collectæ non in vanos, aut ſæculares uſus, ſed in Eccleſiarum aut miſerabilium perſonarum utilitatem expendantur, nihil habere injuſti multis rationibus comprobatur.

1. Quia divino juri conformes ſunt annatæ. Etenim num. 18. ſingulis annis decimam decimarum, &

pri-

primitiarum a Levitis, & Sacerdotibus perſolvi præcipitur ſummo Sacerdotio.

2. Cunctis animarum curam gerentibus decimæ debentur divino, & naturali jure *c.* 1. *cauſæ* 16. *q.* 7. & *c.* 1. de decimis, ubi præclarum Hieronymi teſtimonium profertur, & *c. cum ſecundum de præb. & qui altari ſervit, de altari vivere debet.* 1. Cor. 9.

3. Ex Later. Concilio ſub Innoc. III. debetur Epiſcopo a ſubditis Eccleſiis charitativum ſubſidium, & inſuper jure Cathedratici & Synodatici, quartaque decimarum pars *c. conquer. de offic. jud. ord.* Abſurdum ergo foret, ſi Papa univerſi gregis Dominici paſtor ſolus ab hujuſmodi juribus excluderetur. *Quis paſcit gregem & de lacte ejus non manducabat?* 1. Cor. 9. Præcipuè cum ſolus Papa decimas annuas nullas percipiat.

4. Eccleſia unum conſtituitur myſticum corpus, Roman. 12. *Multi unum corpus ſumus in Chriſto ſinguli autem alter alterius membra.* Sicut autem capitis officium eſt ſingulorum membrorum incolumitati providere, ſpiritusque elaborare, & tranſmittere, quorum præſidio membra proprios ſenſus, & motus exerceant: ſic etiam convenit, ut ſubjecta membra caput viciſſim alant, & protegant.

5. Papa ſponſus eſt Eccleſiæ, atque fidelium pater. Atqui ſuis in neceſſitatibus pater compellere filios poteſt, ut alimenta ſibi ſubminiſtrent, eoſque etiam ad ſui ſuſtentationem vendere, *l. qui filios, cap. quæ res pign. obl. poſ. l.* 1. *&* 2. *C. de patribus qui fil. diſtraxe.* Et filiæ matrem inopem alere tenentur, *l. filiæ, c. de adoptionibus.* Ad maritum quoque pro oneribus matrimonii fructus dotis pertinent, *c. per veſtras, in fin. de donat. inter virum & uxorem.*

6. In recognitionem ſupremi dominii perſolvenda ſunt Principibus tributa: ita ut ſubditi contra jus iſtud nulla ſe tueri præſcriptione poſſint, *l. competit. C. de præſcr.* 30. *amor.* Imò jus divinum id ſanxit *Matt.* 22.

Licet

Licet cenſum dare Cæſari, an non? Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari. Et Rom. 13. *Reddite cui tributum tributum, cui vectigal. vectigal.* Papa verò eſt univerſæ Eccleſiæ Dominus, & Princeps.

7. Cuilibet judici debetur ex publico ſtipendium, ac ſalarium, *authent. ut diff. jud. §. fin.* Quæ res in ratione communi fundatur ut qui multitudinis curam gerit, talibus muniendus ſit præſidiis, quibus onus regiminis valeat ſuſtinere.

8. Si poteſt Papa conferendò alicui præbendam imponere penſionem annuam in favorem pauperis alicujus Eccleſię, vel Clerici, cur non (quod multò minus eſt) annatam ad ſubveniendum ſuis, & Eccleſiæ toto orbe diffuſę indigentiis: Romanam enim Eccleſiam ipſe neceſſitas excuſat, cum non poſſit de ſuo cunctis ſibi ſubditis Eccleſiis providere. Præter enim ordinarias expenſas, quotidie ferè providendum eſt extraordinariis, tum ad fidem innumeris locis propagandam, tum ad ſuſtinendas bellorum contra infideles aut hęreticos arma tos expenſam, tum ad alias innumeras pietatis cauſas.

9. Valet titulus præſcriptionis immemorabilis, & conſuetudinis, cujus initii memoria non extet: quo fit ut res olim voluntaria evadat neceſſaria, *cap. ad Apoſtolica de Simon.* At jus iſtud annatarum conſuetudine plurium ſæculorum invaluit, nec certum aut compertum eſt earum initium. Quamvis enim non legatur aperta illarum in jure mentio ante *c. cum nonnullæ, in extravag. com. tit. de præben.* illa tamen Joannis Papæ vigeſimi ſecundi conſtitutio nihil docet fuiſſe tum primum inſtitutas annatas: Deinde Bonifacius nonus annatas beneficiorum conſiſtorialium, hoc eſt Epiſcopatum, & Abbatiarum, quæ olim continebant integrum annui proventus valorem, tribus annis per tertias partes ſolvendum, reduxit ad mediam unius anni fructuum partem, ſed quæ integrè perſolvatur ad litterarum collationis, ſeu proviſionis expedi-

peditionem. Atque iſta ipſa nunc viget annata, quæ idcirco dicitur Bonifaciana.

Joannes quidem Gerſon Pariſiorum Univerſitatis Cancellarius pietatis inſignis ac ſapientię doctor *tract. de Simon.* annatas Simoniæ coarguit, applicans illud Evangelicum: *gratis accepiſtis, gratis date. Matt.* 19. At ipſe fallitur, quatenus exiſtimat annatas exigi pro ipſa beneficii collatione. Cum ergo omnis ejus ratio in hoc fundetur, non poteſt eſſe niſi ruinoſa ejus omnis ſuperſtructio quæ falſo nititur fundamento. Supponendum quippe eſt cum Proſpero Fagnano tria in quovis beneficio ſpectari, 1. ipſum beneficium, 2. proviſionem, ſeu collationem beneficii, 3. fructus beneficii. Si itaque propter beneficium, aut propter hujuş collationem annatæ onus imponeretur, interveniret eo caſu manifeſta ſimonia juxta *c. ſi quis Epiſcopus* 1. *qu.* 3. At annata ſolis fructibus imponitur. Porrò in fructibus poteſt diverſo reſpectu eſſe vel non eſſe Simonia. Spectati enim fructus prout connexionem habent cum beueficio, aut clericatu non poſſunt abſque Simoniæ pretio diſtrahi, & uno vendito alterum non relinquitur invenditum, ut docet *c. ſi quis objecerit*, & *c. Salvator*, 1. *q.* 3. At connexio iſta non eſt in annatis, quatenus hæ nihil ſunt, quam deductio ex fructibus beneficii ſub tit. æris alieni, quod Summo Pontifici debetur, quod eidem acquiritur in illa ſive vocationis, ſive proviſionis circumſtantia: quemadmodum pariter poſſunt citra Simoniæ labem fructus beneficii pro quocumque debito hypothecari, aut vendicari, ipſeque beneficii poſſeſſor poteſt fructus vendere, aut locare certo pretio. His enim caſibus ceſſat illa rei ſpiritualis cum temporali connexio, eoque modo ſpectati fructus ſunt merè temporales. Itaque annata neque beneficii, neque collationis pretium eſt, qua ratione foret Simoniaca: ſed eſt dumtaxat deductio, ac reſervatio æris alieni Pontifici debiti pro ſuis, & Ec-

clesiæ

cleſiæ neceſſitatibus, aut etiam debiti pro recognitione ſupremi, quod habet in omnem Eccleſiam dominii. Atque ita collatio beneficii non habet hic rationem cauſæ, ſed tantum circumſtantiæ.

CONC. LATERANENSE V.
Sub Leone X. & inter Generalia XIX.

INdictum iſtud a Papa Julio II. fuit, & auſpicatum anno ſupra milleſimum quingenteſimo duodecimo, ut ſchiſmati occurreret quod Piſanum Concilium invexerat, provideretque orbis Chriſtiani ſtatui tum temporis turbulentiſſimo propter bellorum incendia, Sed mox ab inchoato Concilio moritur, & ad Dei judicium evocatur Julius. Qui verò in ejus locum ſuffectus eſt Leo Decimus Concilium proſequitur, in quo etiam initium cum Franciſco Francorum Rege conventionem in locum ejuratæ ab eodem pragmaticæ ſanctionis ſubrogatam approbavit ſub nomine Concordati, quo cætera electionum jura circa Epiſcopatus, & Abbatias antiquantur, & abrogantur, & Francicis Regibus ab iſta quæ vocantur conſiſtorialia beneficia nominatio indulgetur, cum aliis juribus quę Regalia nuncupantur: & viciſſim annatarum jure fiſco Apoſtolico reſtituuntur.

Hoc verò minimè reticendum eſt, Ludovicum nomine duodecimum Francorum Regem, miſiſſe ad iſtam Lateranenſem Synodum, cui tum Leo Pontifex præſidebat, tres Legatos Fridericum a Sancto Severino Cardinalem titul. ſancti Angeli, Claudium Seiſſel electum Maſſiliæ Epiſcopum, & Ludovicum Forbin Dynaſtam Solerii, qui Regis nomine Piſano conventui adverſus Julium collecto abrenunciarunt. Leoni verò, & Lateranenſi Concilio fidem, & obſequium polliciti ſunt, ut refertur in hujus Concilii

ſeſſ.

ſeſſ. 8. deinde Franciſcus Rex Ludovici gener, & Regni ſucceſſor ſimilem eidem Concilio, necdum ſoluto præſtitit obſervantiam.

Seſſ. 5. omnium aſſenſione Patrum probata receptaque fuit Julii Papæ conſtitutio declarans Rom. Pontificis electionem quæcumque per Simoniam fiet nullam prorſus, & invalidam fore, nullumque jus vel authoritatem electo collaturam. Cardinales verò ſic eligentes Canonicæ depoſitionis, & irregularitatis pœnas eo ipſo facto incurrere. Cæterum quamvis bonæ intentionis laudem meretur iſta ſanctio, ſi caſus tamen cui proviſum voluit accideret, pernicioſiſſimo ſchiſmati viam aperiret. Si enim electus Papa: & Cardinales electores Simoniæ rei eſſent, quiſnam exurgeret contra illos actor, & quiſnam ſederet judex: Et ſi pars Cardinalium rea quidem eſſet, cæteri verò Cardinales litem contra priores intenterent, novumque inter ſe Pontificem eligerent, quis poſſet natam exindè diſcordiam conſopire, præſertim ſi pars Simoniæ rea vellet pervicaciter hanc inficiandam a ſe infamiam amoliri? Periculoſæ itàque plenum opus aleæ ſuſciperetur. Eo ſanè caſu ſatius videretur qualemcumque promotum, & ſemel admiſſum tolerare pari prudentia, & cautione, qua olim Eccleſia Felicem, & Vigilium toleravit, qui nefariis artibus ſacram Petri aliquando Cathedram invaſerant, ne hac occaſione ſchiſma prorumperet; Eo namque fine graviſſimam perniciem antevertendi multa facta tenent juxta juris prudentiæ regulam, quæ fieri prohibentur.

Seſſ. 8. cœpit aliquando ſubnaſci diſſidium inter Concilium, & ſupremum Aquenſem Senatum, cui tum præſidebat Gervaſius Bellomontium, ſacri namque Concilii Procurator Marius Senatum uſurpatæ Eccleſiaſticę Juriſdictionis incuſavit apud Lateranenſes Patres, ſed prudentia, & Religione Senatus ſimultas omnis, & diſſenſio extincta eſt.

Seſſ.

Seſſ. 9 multa decernuntur circa ordinem, & diſciplinam. *In his ſanctę Roman. Eccleſiæ Cardinales (quos declarat S. Synodus cæteris omnibus Eccleſiæ dignitatibus, poſt Summum Pontificem antecellere) famulitio, menſa, ac ſupellectili non faſtum, ac pompam, ſed modeſtiam, & frugalitatem ſtudeant exhibere.* Deinde ita ſubjungitur. *Domus Cardinalis patens hoſpitium portuſque, ac refugium proborum maxime & doctorum virorum, & pauperum nobilium, honeſtarumque perſonarum eſſe debet.* Similiter ordinavit olim Carth. Concilium quartum Can. 15. *Ut Epiſc. ſupellectili paupere, menſaque & victu vili, & frugali utantur.* Et poſtremo Trid. Concilium plenius hæc præſcribit *ſeſſ. 25. c. 1.* in decreto de refor.

Providetur hac eadem ſeſſ. 9. ut quæ circa ſupellectilis, & menſę famulitiique modeſtiam præſcripſit Cardinalibus, locum etiam habeant in ædibus famulitioque Summi Pontificis. *Quæ omnia* (inquit) *& ſingula in noſtris & cujuſcunque Romani Pontificis pro tempore exiſtentis familiaribus, ac etiam curialibus locum habere volumus; Hoc uno tantum excepto, quod dicti noſtri & Romanorum Pontificum familiares, rubri coloris veſtimenta geſtare poſſint, pro decentia, & conſuetudine dignitatis Pontificalis*

Hic aliquis demiretur a Leone Papa, & Concilio legem futuris Summis Pontificibus imponi, cum tamen par in parem non habeat imperium. Verumtamen duplex eſt diſtinguenda poteſtas, coactiva ſcilicet, & directiva. Harum prima connotat imperium, & ex parte decernentis requirit juriſdictionem, atque authoritatem: ſecunda vero circa bonos mores, & congruentem diſciplinæ ordinem, habet locum etiam inter pares: imo & congruit nonnumquam inferiori erga ſuperiorem prudens admonitio, & fraterna diſcretaque correctio. Itaque poteſtate directiva poteſt uti erga ſummos Pontifices legitima Synodus, & Pontifex præſens erga ſucceſſores, non vero poteſtate coactiva, qualem aliquando

voluit indebite ſibi aſſumere Concilium Baſileenſe.

Præter iſtud Lateranenſe decretum circa Summi Pontificis officium alia ſimilia proferri poſſunt, & antiquiora, & recentiora. Nam tertia Romana ſub Symmacho Pontifice Synodus ſic decernit: non liceat Papę prædium Eccleſiæ alienare aliquo modo pro aliqua neceſſitate, nec in uſumfructum prædia dare, niſi tantummodo domos, quæ in quibuslibet urbibus non modica impenſa ſuſtentantur. Liceat etiam quibuslibet Eccleſiaſticis perſonis contradicere, & cum fructibus alienata repoſcere. Quod non modo in Apoſtolica ſervandum eſt Eccleſia, verum etiam univerſis Eccleſiis per Provincias. Idque habetur in *cap. non liceat Papæ 12. quæſt. 2.* Sanctus etiam Gregorius Papa in alio Romano concilio quod ipſe commemorat *lib.* 4. *epiſt*. 88. Statuit ne impoſterum Romani Epiſcopi pueros ſæculares ad miniſteria cubiculi, ſed ſolum Clericos electos, aut Monachos admittant. Item generale Concilium Lateranenſe ſub Innocentio Papa III. Canon. 37. ſanxit per litteras Apoſtolicas non poſſe quemquam trahi ultra duas diætas extra ſuam Diœceſim ad aliquod judicium: Habetur *cap. nonnullis de reſcriptis*. Id confirmatur per Honorium tertium *cap. olim de except.* Quin etiam Bonifacius Papa Octavus ejuſmodi litteras Apoſtolicas reſtringi deinceps edixit ad unicam diætam extra fines Diæceſis *cap. ſtatutum. e. cum vero de reſcript. in.* 6. Et Tridentina Synodus *ſeſſione decimaquarta, capit.* 19. uſum abolet mandatorum Apoſtolicorum de providendo, & expectativarum a ſuprema ſede manantium. Seſſione quoque 25. *cap.* 9. §. *inſuper*, prohibet fieri authoritate Apoſtolica uniones beneficiorum liberorum ad beneficia jurispatronatus. Vetatque hujuſmodi conceſſionum executiones, ſi poſt hac ab Apoſtolica ſede indulgeantur etiam cum expreſſa clauſula hujus conſtitutionis derogatoria. Et ibid. c. 11. reprobat, fierique prohibet etiam

Apo-

Apoſtolicæ authoritate ſedis alia tria conceſſionum ibi expreſſarum genera; Licet enim princeps ſit ſolutus legibus civilibus, debet tamen ſecundum leges vivere. *l. princeps ff. de legib.* Et ſapienter præfatus S. Gregorius Papa *lib. 5. epiſt. 112. Juſtitiæ* (inquit) *& rationibus ordo ſuadet, ut qui a ſuis ſucceſſoribus deſiderat mandata ſervari, deceſſoris* ſui procul *dubio voluntatem*, *& ſtatuta cuſtodiat*. Idemque *lib. 13. epiſt. 31. Si ea deſtruerem, quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt, non conſtructor ſed everſor eſſe juſte comprobarer*. Summa vero horum ratio ducitur ex primario Summi Pontificis officio, quod verſatur circa exactum Eccleſię ſibi commiſſę regimen, perfectionem, & diſciplinam, cujus rationem apud cœleſtem judicem reddet exactiſſimam. Atque utinam, & Pontificum, & quorumcumque principum auribus hæc ſalubria monita potius ingerantur, quam aſſentationes, quibus inducuntur ad commiſſæ ſibi divinitus authoritatis abuſum, & ad propriarum animarum æternum exitium.

Eadem Later. ſeſſ. 9. ut major vigeat in ſacro Senatu votorum libertas, prohibentur quævis votorum conſiſtorii revelationes, necnon quorumcumque ibi dictorum, aut factorum, quę in odium cujuſquam aut præjudicium aut ſcandalum verti poſſint. Et infligitur latæ ſententię excommunicatio a quo ſolus Papa ſolvere poſſit, illis, qui ſecretum conſiſtorii a Papa injunctum violaverint.

Statuitur præterea eadem ſeſſ. 9. *Ut quilibet habens beneficium cum cura, vel ſine cura, ſi intra ſex ab obtento beneficio Menſes divinum officium ceſſante omni legitimo impedimento non dixerit, beneficii fructus non faciat ſuos pro rata omiſſionis, & temporis, ſed illos tanquam injuſte acceptos vel in fabricas beneficii, vel in pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Si vero in ea officii omiſſione poſt legitimam admonitionem perſeveraverit, ipſo privetur beneficio, cum detur beneficium propter officium.* Cui ſanctioni Lateranenſi altera adjungenda eſt Pii Papæ V. ſtatuens in primis

eum qui tempore priorum ſex menſium officium non recitaverit ab incepta beneficii poſſeſſione tametſi oneri reſtituendi non ſit obnoxius, lethalis tamen culpæ reum factum quoties officium prætermiſit. Qui vero deinceps aliquo die unam aliquam, aut omnes officii horas omiſerit, ſi omnes quidem horas, teneri omnes beneficii fructus huic diei reſpondentes reſtituere, partitis videlicet omnibus anni fructibus in totidem æquales partes, quot ſunt in anno dies. Qui matutinum ſolum omiſerit, teneri ad dimidium fructuum ejus diei reſtituendum; qui reliquas omnes partes ad alterum dimidium Qui harum horarum unam, teneri ſextam fructuum partem reſtituere. Addit inſuper quod ſi beneficiarius choro addictus interfuerit choro, nec tamen recitaverit, quamvis ſtatuta loci, vel fundatio, vel conſuetudo id indulgeret, ſolamque requireret corporis præſentiam, declarat nihiloſecius eum qui præſens in choro non recitaverit, & mortalis delicti reum, & obligationi aſtrictum fructus, atque diſtributionis reſtituendi. Decernit proſtremo quemcumque penſiones aut alia Eccleſiaſtica emolumenta titulo Clerici percipientem obligari ſimiliter ad recitandum B. M. V. officium, & ſi non recitet, obnoxium eſſe penſionis, ac ejuſmodi fructuum reſtitutioni.

Seſſ. 10. declaratur montes pietatis inſtitutos, ut poſſit miſerorum egeſtati per pecuniam illis mutuatam ſubveniri, hac tamen lege, ut mutuum ſumentes aſtringantur præter mutuatam ſortem aliud quid exolvere pro ejuſmodi fundationum conſervatione, ac neceſſariis ad hoc impenſis eſſe licitos, nec ullatenus uſurarios, quatenus qui ſentit commodum, debet ſentire, & onus neceſſarium illi commodo annexum, dum nullum intendatur ex tali mutuo lucrum. Decernit autem excommunicationis latæ ſententiæ pœnam in eos, qui adverſus hanc declarationem prædicare, aut verbis ſcriptiſque refragari auſi fuerint. Addit tamen ſatius fore,

re, ſi cenſus aliqui aſſignentur ad hoc, ut miniſtrorum hujuſmodi montium ſatisfiat impenſis, & ſic fiat ut pauperes ab his impenſis vel in totum, vel in partem releventur.

Seſſ. 11. notantur, & prohibentur multi defectus in quos diverſi concionatores officii ſui immemores prolabuntur, & cum ipſis incumbat populum ædificare, virtutes inſerere, vitia evellere, Deumque & non ſeipſos prædicare, & Chriſti gloriam promovere, prædicant tamen imprimis ad propriam oſtentationem 2. errores contra Sanam Doctrinam ſerunt. 3. Scripturas depravant, & detorquent ad vanas interpretationes a ſanctis Patribus, & probata Eccleſiæ intelligentia alienas, aut etiam iiſdem prorſus contraria mala propediem eventura, vel comminiſcuntur, vel ab aliis accepta populo prænunciant ad vanos terrores excidandos, qui mox vertuntur in ſcandalum, & deriſum verbique Dei contemptum. 4. conficta miracula enunciant. 5. in ſacros Pontifices, & Eccleſiarum prælatos audaciter, & temere invehuntur. Hæc igitur omnia diſtricte prohibet, & eos qui contravenient, aut qui non obtenta prælatorum licentia, ſe ingerent ad concionandum excommunicationis ſententia percellit, a qua ſolvi non niſi a ſummo Pontifice extra mortis articulum poterunt. S. Gregorius Nazianzenus aliam concionatoribus præfigit legem, ut in perſonas invectivis peræque, atque adulationibus abſtineant. Sic vero ſacit orat. 32. *νόμον τίθημι πᾶσι τῶν ψυχῶν οἰκονόμοις καὶ τοῦ λόγου ταμίαις μήτε τῷ σκληρῷ τραχύνειν, μήτε τῷ ὑπεσταλμένῳ κατεπαίρειν, ἀλλ᾽ ἐλλόγους εἶναι περὶ τὸν λόγον, μηδ᾽ ἑτέρῳ τὸ μέτριον ὑπερβαίνοντας. Legem ſtatuo cunctis animarum rectoribus, & verbi divini concionatoribus, ut nec per duritiam homines exaſperent, neque per demiſſionem elatos, ac inſolentes efficiant, ſed prudenter, & conſulte verbum diſpenſent, nec in alterutro iſtorum a mediocritate devient.*

Eademque ſeſſion. 11. approbantur concordata cum

Francorum Rege: ut poſſit ad regni dignitates conſiſtoriales nominare providendos. Atque ut graduati Clerici reliquis omnnibus in collationibus præbendarum præferantur, quæ certis ac deſignatis menſibus vacaverint in eodem regno. Ipſa vero pragmatica ſanctio prorſus abrogatur, cujus loco ſufficitur concordatum. Damnantur etiam Baſileenſia decreta Romani Pontificis poteſtati adverſantia:

Denique ſeſſ. 12 decernitur expeditio contra Turcas, pro qua decimæ ad triennium imponuntur fructibus Eccleſiarum, Monaſteriorum, & beneficiorum toto orbe conſiſtentium. Sed hanc expeditionem, qui ſubinde prodierunt Luterani, non ſiverunt proſperum exitum nanciſci.

Poſtremo cum gratiarum actionibus Concilium dirimitur.

CONCIL. TRIDENTINUM inter generalia Vigeſimum.

Convocandi hujuſce ſaluberrimi Concilii cauſas fuſe proſequitur in Bulla indictionis ipſius Paulus Tertius Pontifex. Inchoatum vero ſub eodem Papa fuit anno 1545. Sed deinde bellorum inter Chriſtianos Principes occaſione identidem interruptum, & demum ſub Pio IV. finem accepit anno 1563. Decurrerant itaque ab ipſius exordio, donec finitum eſt, anni duodeviginti. Hujus indicendæ Synodi præcipuæ cauſæ fuerunt ingruentes, tum Luteranorum, tum Sacramentariorum hæreſes, & morum in Clero pravitas diſciplinæque ſacræ omnimoda relaxatio. Quibus exitialibus malis, ut remedium efficax adhiberetur, ſacra Synodus quanta deſiderari poterat cura, & ſollicitudine providit multiplicibus, & ſapientiſſimis decretis,

adeo

adeo, ut pluſquam reliqua omnia, quæ præceſſerunt Concilia dici merito poſſit Tridentinum copioſiſſima penus, promptuarium uberrimum, & ditiſſimus theſaurus totius Eccleſiæ tum ad fidei circa omnes fere articulos elucidationem, tum ad morum culturam, tum ad ſacræ diſciplinæ plenam inſtaurationem.

Seſſ. 4. recenſentur ſinguli ſacræ Scripturæ libri. De Canone ſcripturarum ſuperius requirenda ſunt, quæ uberrimè pertractavi ad Laodicænum Can. 59. deinde authoritatem afferunt Trid. patres iiſdem ſacris libris cum ſuis omnibus partibus, prout in veteri vulgata editione habentur, & in Eccleſia Catholica legi conſueverunt. Quonam vero ſenſu verba iſta (cum ſuis omnibus) ſint intelligenda, ne longiore tractatione his immorando Trident. Can. proſequutionem interrumpam, uberrimam quam olim contexui diſputationem poſt finem Conc. remitto, cui hac de re diatribam ſubnectam.

Seſſ. 5. cap. primo, de ref. providetur, ut Epiſcopi aliique locorum ordinarii ſacram Scripturam per ſeipſos in ſuis Eccleſiis interpretentur ac exponant ſi fuerint idonei, ſin minus per idoneum ſubſtitutum cum debitis ſtipendiis proviſum, ac præbendatum. In Eccleſiis vero tenues proventus habentibus provideatur ſaltem ex conſilio Epiſcopi, & Capituli magiſter qui Clericos, & pauperes ſcholares gratis grammaticam doceat. In Monaſteriis quoque ubi commode fieri queat, lectio ſacræ Scripturæ habeatur: qua in re ſi Abbates negligentes fuerint, illos opportunis remediis compellant Epiſcopi tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati. Iſtud idem circa præceptorias præbendas conſtituerat Concil. Lateranum ſub Alexandro III. Can. 18. de Theologo autem qui ſacras litteras exponat alterum Lateranum Conc. ſub Innoc. III. Can. 11. Huc ſpectant Gallicana edicta Caroli Noni in comitiis Aurelianenſibus c. 1. art. 8. & 9. & Henrici III. in Comitiis Bleſenſibus art. 33.

Eadem ſeſſione quinta, capite ſecundo, definitur *verbi Dei prædicationem eſſe præcipuum Epiſcoporum munus*. Sanctus Gregorius Nazianzenus Sermon. primo, hoc idem confirmat dicens, *αὐτὴν τοῦ λόγου διανομὴν λέγω τὸ πρῶτον τῶν ἡμετέρων*: *ipſam verbi diſtributionem dico noſtrum omnium primum officium*. Idemque capite ſecundo, ſic proſequitur: *Archipresbyteri quoque, plebani, & quicumque Parochiales vel alias curam animarum habentes, per ſe, vel per alios idoneos homines ſi legitime impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas ſectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cæleſtem gloriam conſequi valeant*. Additque, *ſi ab Epiſcopo præmoniti hanc nihilominus functionem abjecerint, poſſe Epiſcopum ex beneficii Parochialis fructibus alteri, qui munus hoc præſtet, boneſta ſtipendia aſſignare*.

Ibidem ſtatuit: *Regulares in Eccleſiis, quæ ſuorum ordinum non ſunt, non poſſe ſine ordinariorum licentia prædicare. Si vero contingeret ſæculares, aut regulares diſſeminare errores, aut ſcandala in populum, etiamſi in Eccleſiis ſui, vel alterius ordinis prædicarent, debere illis omnino prædicationem per Epiſcopum interdici. Quod ſi quantumlibet exemptus hæreſes prædicaverit, debere Epiſcopum tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatum adverſus eum ſecundum juris diſpoſitionem procedere*.

Seſſion ſexta, cap. primo, de reform. aſtringit Epiſcopos ad reſidentiam, ut ſi per ſex continuos menſes (legitimis impedimentis, ſeu juſtis, & rationabilibus cauſis ceſſantibus) a ſuis Eccleſiis

ab-

abſuerint, quarta fructuum unius anni parte Eccleſiæ, & pauperibus loci applicanda mulctentur. Hoc idem tamen Concilium poſtmodum ſeſſione vigeſima tertia, cap. primo, hanc obligationem amplificat cum pœnæ additamento, *Ut qui ad ſummum tres menſes in uno anno ſine legitima, & valde urgente cauſa ſive continuos, ſive interpolatos, Epiſcopus etiam Cardinalis non reſederit in ſua Diæceſi, præter peccati mortalis reatum, quo aſtringitur, nullatenus poſſit fructus ſuos pro rata abſentiæ ſuæ facere, ſed teneatur eos fabricæ Eccleſiarum, aut pauperibus loci erogare.*

Ejuſdem ſeſſione ſexta, cap. ſecundo, injungitur Epiſcopis, ut legitimis remediis compellant Beneficiarios ad Eccleſiarum reſidentiam, ſi eam ipſa beneficia requirant.

Sed ut paulo ante monui, poſtmodum ſeſſione vigeſima tertia cap primo, de reform. reducit abſentiæ tempus, tam in Epiſcopis, quam in Paſtoribus inferioribus ad tres ad ſummum menſes, idque cum juxta, & approbata ejus abſentiæ cauſa: Alioqui declarat, peccari mortaliter, cum obligatione pro rata parte anni abſque alia declaratione, vel ſententia, ad fructuum reſtitutionem, in favorem Eccleſiarum, vel pauperum loci.

Capite 3. ejuſdem ſeſſionis 6. *Regulares Ordinum quantumvis exemptorum, aut privilegiatorum extra Monaſterium degentes ſi deliquerint, jubet a locorum Ordinariis tamquam ſedis Apoſtolicę delegatis viſitari, inquiri, corrigi, & puniri.* Concilium Lugdunenſe ſub Innocentio Quarto, quod citatur in *cap. volentes, de privileg. in 6.* ſubjicit regulares ratione delicti extra clauſuram commiſſi juriſdictioni ordinariorum. Præterea ſtatuitur cap. quanto de offic. judic. ordin. ut ordinarius ſuppleat per ſe Abbatis negligentiam circa vagos, & errantes Monachos. Quod idem confirmatur

matur Gallicano jure in comitiis Aurelianenſibus ſub Carolo Nono art. 11. Et hoc ipſum Concilium Trident. *ſeſſ.* 21. *cap.* 8. ſancit, *ut quando regularium exemptorum prælati ſuo deſunt officio circa ipſorum correctionem, ſi admoniti intra ſex menſes non correxerint ſubditos, tunc Epiſcopi, ut ſedis Apoſtolicæ delegati corrigere poſſint ac viſitare, prout poſſent prælati regulares juxta eorum inſtituta, quibuſcumque appellationibus, aut exceptionibus remotis.*

Seſſ. 7. cap 8. de reform. ſtatuitur, *ut locorum ordinarii Eccleſias etiam quomodolibet exemptas viſitent ſingulis annis, & ordinent, ac provideant tum Eccleſiarum reparationi, tum animarum curæ, ſi qua talibus Eccleſiis incumbat, nihil obſtantibus privilegiis, aut appellationibus.*

Ibid. cap. 10. decernitur, *non licere capitulis Eccleſiarum ſede vacante infra annum a die vacationis concedere litteras ad ordines dimiſſorias, præterquam illis qui beneficii ſive recepti, ſive jam recipiendi nomine arctantur.*

Cap. 15. ejuſdem ſeſſ. 7. cura demandatur ordinariis, ut ab adminiſtratoribus quibuſcumque, & quomodolibet exemptis Hoſpitalia quam fideliſſime gubernentur, & innovatur decretum Concilii Vienenſis quod eſt in Clementina *c. quia contingit de religio. dom.* Huc etiam ſpectat placitum Tridentini *ſeſſion.* 22. *cap.* 8. ut Epiſcopi ſint executores piarum omnium diſpoſitionum tam inter vivos, quam ultimarum voluntatum: Et ut jus habeant viſitandi hoſpitalia, collegia, confraternitates, & ſcholas (exceptis ſcholis, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, niſi de ipſorum licentia) montes etiam pietatis, & omnia pia loca, etſi prædictorum cura ad laicos pertineret, aut exemptionis privilegio munita eſſent: atque ut in his Epiſcopi tanquam ſedis Apoſtolicæ delegati ordinent, & exequantur. Huc quoque ſpectat *c. de Xenodoch. & relig. dom.* necnon *lex* 15. *de Epiſc. & cler.*

Seſſ. 13.

Seſſ. 13 c. 6. declaratur probationem requiſitam ad ſacræ Euchariſtiæ communionem hanc eſſe, ut nullus peccati mortalis, ubi conſcius ad eam audeat accedere, quantumvis ſibi contritus videatur, niſi præmiſſa confeſſione Sacramentali. Si tamen Sacerdos urgeatur neceſſitate celebrandi miſſam, & deſit ei copia confeſſoris, quamprimum poſt ſacrificium poterit, tenetur confiteri. Porro conſcius ſibi peccati mortalis intelligendus eſt hoc loco is, qui credit, ſe illud commiſiſſe nec eſſe confeſſum, adeo ut qui præmiſerit confeſſionem, in qua fuerit oblitus peccati mortalis, tametſi per virtutem Sacramenti pœnitentiæ credatur obliteratum, teneatur nihilominus oblitum peccatum confiteri, antequam communicet, ita communiter Theologi docent. Iidemque affirmant, Sacerdotem poſſe nihilominus ſi peccati mortalis conſcientiam habeat, administrare aliis Euchariſtiam, aliaq; Sacramenta, dummodo prius conteratur, credatq; probabiliter, ac moraliter ſe eſſe contritum: ita ut neceſſe non ſit, ut prius confiteatur, niſi quum eſt celebraturus. Ita Navarra, *Enchiridii c 22. n* 3 Ægidius Coninch. *de Sacramentis quæſt* 64. *art* 6. cæterique communiter doctores.

Eadem ſeſſ 13 cap. 3 de ref. *Statuitur, non poſſe ab ordinarii ſententia interloquutoria appellari niſi tale ſit gravamen, ut nequeat per ejuſdem ordinarii definitivam reparari* Simile ſtatuerat *c. ut debitus de appellat*. Idemque cautum fuerat in concordato inter Leonem Decimum, & Franciſcum Regem. Idem hoc iterat Trident. *ſeſſ.* 24. *cap* 20. *de ref.*

Obſervandum quoque à correctione legitima non poſſe appellari, niſi excedatur modus, *cap. ad noſtram. de appellat. & cap reprehenſibilis §. fin. eod.* His jura Gallicana conſentiunt. Edixit namque Rex Franciſcus anno 1539 art. 5. appellationes a judicum Eccleſiaſticorum ſententiis per Eccleſiaſticas perſonas in materia correctionis, diſciplinæ, aliiſve perſona-

ſonalibus cauſis, nullum habere ſuſpenſivum effectum; ſed ſolum devolutivum; adeo ut his non obſtantibus, & circa præjudicium tamen ipſarum, poſſint judices Eccleſiaſtici ſua ulterius judicia proſequi. Et in comitiis Bleſenſibus art. 5. Henricus Tertius ſtatuit ejuſmodi appellationes cauſa correctionis morum, aut Eccleſiaſticæ diſciplinæ non habere ſuſpenſivum, ſed tantum devolutivum effectum. Similiter etiam in jure communi appellatio non ſuſpendit excommunicationem, ſuſpenſionem, vel interdictum latæ ſententiæ, ſed devolvit ſolummodo ad ſuperius tribunal. *c cum ad hæc de appel.*

Communis ſententia eſt incarcerationem cenſendam eſſe in illa, quæ damnum irreparabile inferunt, ideoque valere appellationem ab interloquutoria ſententia, qua decernitur captura, ſeu incarceratio. Et ordinarium teneri huic appellationi deferre, atq; proceſſum ad judicem appellationis transferre, ſine tamen ulla ſententiæ ſuæ ſuſpenſione: quia reus interea carcere includendus eſt, donec appellationis judex cauſa cognita aliud juſſerit. Ita decrevit ſacra Cardinalium Congr. Conc. cujus decretum Papa approbavit, ut fertur in declarationibus, & remiſſionibus ad *d. cap.* 20. *ſeſſ* 24. *Trid.* Idemq; docent Mainard. Juriſconſ. Gallic. *lib.* 2. *dec.* 23. & Bard. in *l.* 2. *ff ſol. matr. in princ. p.* 2. *n* 33.

Quoad viſitationem quoque Congregatio Conc. 7. Martii 1596. declaravit non poſſe Epiſcopum in viſitatione recuſari, ut ſuſpectum, dum tamen in ea proceſſum non involvat, ſeque intra viſitationis terminos contineat. Eademq; Congr. 25. Maii 1601. cenſuit Epiſcopum viſitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquiſitione, non poſſe ut ſuſpectum recuſari; nec probatione ſuſpicionis præpediri, quominus pæna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem reſpiciat, viſitatos punire queat, ut legitur in collect. declarationum ad Trid. *ſeſſ*: 13. *c.* 1.

Ejuſ-

Ejuſdem ſeſſionis 13. cap. 6. de reform. *Cum* inquit *non raro contingat ſubditos ab Epiſcopo pro ipſius officio correptos, illi ex malevolentia cauſam criminis intentare, cujus moleſtiæ metu ſegniores in officio redduntur Epiſcopi, aut ab Eccleſiis ſuis abeſſe, & vagari pro ſui defenſione, cum magno Eccleſiarum detrimento, & Epiſcopalis dignitatis diminutione coguntur, ſtatuitur Epiſcopum, niſi ex cauſa ob quam dignitate propria deponendus foret, etiamſi contra ipſum ex officio, aut per inquiſitionem, ſeu denunciationem, aut accuſationem, ſive alio quovis modo procedatur, nequaquam eſſe citandum, aut monendum, ut perſonaliter compareat.* Provida, & notabilis eſt iſta conſtitutio, qua & Epiſcoporum dignitati, & Eccleſiarum utilitati conſulitur. Summi Pontifices Liberius, & Nicolaus olim reſcripſerunt, inconveniens eſſe, ſi Epiſcopus ex cauſa infeſtationum, & adverſitatum, quas ab aliis patitur, gregem ſuum relinquat; *cap. ſuggeſtum*, & *c. ſciſcitaris* 17. *q.* 1. Quando vero fas Epiſcopo ſit a propria Eccleſia diſcedere, præclare diſſerit S. Auguſtinus ſcribens ad Honoratum Epiſcopum *epiſt.* 180.

Seſſ. 14. cap. 4. definit, *contritionem eſſe animi dolorem, ac deteſtationem de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cętero: & hanc eſſe neceſſariam ad impetrandã peccatorum veniam in homine poſt baptiſmum lapſo. Docet præterea contritionem, ſi perfecta ſit, hominem Deo per charitatem reconciliare etiam ante pœnitentiæ Sacramentum ſuſceptum, eo quod in ea contineatur cum dolore, & amore infuſo votum ipſius Sacramenti. At vero contritionem imperfectam, quæ dicitur attritio, quæ ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ metu concipitur, eſſe donum Dei, & impulſum Spiritus ſancti non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo pœnitens adiutus viam ſibi ad juſtitiam parat. Et quamvis ſine pœnitentiæ Sacramento per ſe non juſtificet peccatorem; attamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ* in-

interpretandam diſponere Hoc enim timore utiliter cōcuſſos Ninivitas ad Jonæ prædicationem miſericordiam a Domino impetraſſe. Tu hic obſerva contritionem, quæ juſtificat eſſe quidem anteriorem juſtitia, & gratia ad quam diſponit, neceſſe eſt enim diſpoſitionem, & cauſam præcedere, ſequi deinde formam, & effectum. Cæterum iſta omnia unico temporis inſtanti perficiuntur, licet diverſa ibidem concipiantur ordinis, ſeu rationis, ac naturæ inſtantia. Verum eodem temporis inſtanti, quo exiſtit contritio, coexiſtit pariter ipſa gratia.

Ejuſdem ſeſſion. 14. cap 5. docet neceſſariam ad ſalutem eſſe omnium peccatorum mortalium confeſſionem, quorum pœnitens poſt diligentem ſui diſcuſſionem recordatur, cum circumſtantiarum expreſſione, quæ ſpeciem peccatorum mutant. Circumſtantiæ neceſſario confitendæ, quæ ſpeciem mutant peccatorum, ſunt in triplici differentia, quædam enim circumſtantiæ adjungunt mortalem alterius ſpeciei malitiam, ut ſi quis Sacerdotem occidit, aut ſi laicum interfecit intra Eccleſiam: illa enim perſonæ, vel loci circumſtantia ad crimen homicidii adjungit ſacrilegium. Aliæ quædam circumſtantiæ id præſtant, ut peccatum alioqui veniale ſit mortale, ut ſi quis famæ alterius leviter detrahat ſimul advertens grave damnum ex hoc illi naſciturum ex malitia proximi. Tertio demum aliæ circumſtantiæ ex oppoſito peccatum ita minuunt, ut faciant veniale, quod eſſet alioqui mortale, cujuſmodi eſt ſubreptio, defectus ſufficientis deliberationis, advertentiæ, vel judicii, ignorantia leviter culpabilis. Trium horum generum circumſtantias conveniunt Theologi omnes eſſe in confeſſione exprimendas: quia his non expreſſis ſtatus pœnitentis haud poteſt ſufficienter dignoſci. Quæ tamen tertii generis ſunt, ſi poſt factam bona fide confeſſionem menti occurrant, non eſt neceſſe in altera confeſſione exprimi.

Seſſ.

Seſſ. ejuſdem 14. c. 6. de reform. ſtatuitur, ut Clerici qui in ſacris ſunt, aut qui beneficium Eccleſiaſticum poſſident, habitum deferant Eccleſiaſticum. Et ſi poſtquam ab Epiſcopo moniti ſunt habitum adhuc deferre recuſent, per ſuſpenſionem ab ordinibus, aut beneficio, ejuſque fructuum privatione puniantur ab ordinario, quantumvis exempti forent. Si vero correpti adhuc neglexerint per officiorum, aut beneficiorum privationem coerceantur. Idem antea conſtituerat Concilium Viennenſe *Clement. c. quoniam innovando, de vita, & honeſt. Cleric.*

Seſſion. 21. cap. 3. de reformat. *in Eccleſiis* (inquit) *Parochialibus in quibus populus ita numeroſus eſt, ut unus, & alter Presbyter non ſufficiat Sacramentorum adminiſtrationi, & divinis officiis, poteſt Epiſcopus compellere rectores ad augumentum Clericorum, aut Sacerdotum, qui ad hæc obeunda ſufficiant. Ubi vero ob nimiam diſtantiam non poteſt Parochianorum pars niſi ſub gravibus incommodis ad Eccleſiam accedere, & Sacramenta ſuſcipere, Epiſcopus poteſt novas erigere Parochias etiam rectoribus invitis, juxta formam conſtitutionis Alexandri Tertii in c. ad audientiam 3. de Eccleſ. ædif. Et Clericis quibus Miniſterium incumbet novæ Parochiæ, congruentem aſſignare portionem ex fructibus matricis Eccleſiæ, & (ſi neceſſe fuerit) compellere populum ad contribuendum, quæ ſufficiant ad eorum ſuſtentationem.*

In eadem ſeſſ. cap. 5. *Poſſunt* (ait) *pariter Epiſcopi, ſine præjudicio tamen obtinentium, facere uniones perpetuas Eccleſiarum Parochialium, & aliorum beneficiorum tam curatorum, quam ſimplicium cum aliis Eccleſiis, ac beneficiis curatis, ex cauſa paupertatis, aut aliis juſtis cauſis, etſi dictæ Eccleſiæ, aut beneficia eſſent ſpecialiter reſervata.* Hoc idem ſtatuerat *cap. unic.* 10. *quæſt.* 3. *& cap. expoſuiſti, de præbend.* Idemque ſimiliter cavetur edicto Gallicano Bleſenſium comitiorum artic. 22. 23. 24. ſive illa, quæ uniuntur beneficia tempore unio-

unionis vacent. Licet enim beneficium ante vacationem impetrari non poſſit *cap* 1. & 2. *de conceſſ præb.* uniri tamen poteſt, ſine præjudicio poſſeſſoris, ut providet hoc capite Tridentinum: ſed executio unionis differtur in ipſum vacationis tempus, niſi poſſeſſor ipſe conſentiat, & cedat reſervando ſibi annuam penſionem. Hæc docet Petrus Rebuffus *ad regul. de reprob. benef. viven. impetr n.* 56.

Deinde hujus ſeſſ. cap. 7. *Ubi Eccleſiæ vetuſtate collapſæ ſunt, nec ob inopiam inſtaurari valent Epiſc. poſſunt vocatis illis quorum intereſt in matrices Eccleſias locorum eorumdem, aut vicinorum, illas cum emolumentis ſimul, & oneribus annexis transferre, erigendo in prædictis matricibus capellas vel altaria ſub eiſdem invocationibus* Parochiales autem Eccleſias etſi jurispatronatus ſint, ita collapſas refici, & inſtaurari curent ex proventibus earundem: qui ſi non ſufficiant patronos alioſve, qui fructum aliquem ex earundem proventibus percipiunt, aut his deficientibus Parochianos ipſos omnibus opportunis remediis compellant, quacumque appellatione, exceptione, aut exemptione remota. Quod ſi omnes nimia egeſtate laborent, ad matrices, ſeu viciniores Eccleſias Epiſcopi transferant, cum facultate convertendi in profanos non tamen ſordidos uſus dirutas Eccleſias, erecta ibi cruce.

Seſſ. 22. cap. 4. de ref. *ut nemo de Eccleſia ſive ſæculari, ſive regulari vocē habeat in capitulo etiamſi id ei ab aliis libere conceſſum fuerit, niſi in ſubdiaconatus ſaltem ordine conſtitutus ſit.* Hoc idem dudum ſtatuerat Concilium Vienneſe. *Clement. ut ii, qui in divinis, de ætat. & qual. & ord. præfic.*

Vetatur hoc eodem capite 4. ne aliis deinceps de beneficio provideatur, quam illis qui ætatem, & cæteras omnes qualitates, & habilitates habent, ut ſtatim actu omnia beneficii onera per ſe exequi poſſint: alioquin irritam declarat proviſionem. Huc pariter ſpe-

ſpectat dicta *Clement. ut ii qui*. Verumtamen uſus obtinet, ut beneficio Sacerdotali, cui etiam cura incumbat animarum, ſufficiat ſi proviſus ſit in eo ſtatu, & aptitudine, ut poſſit intra annum ordinem ſuſcipere Sacerdotalem, *c. cum in cunctis*, *& c. licet Canon*, *de elect. in* 6. Si vero non fuerit intra annum promotus (niſi ex juſta, & legitima cauſa fuerit ortum impedimentum) vacet ipſo jure præbenda. Cæterum ubi ex lege fundationis, vel ſtatuto, vel conſuetudine, Sacerdotalis ordo actu deſideraretur in impetrante, tunc non ſufficeret aptitudo præfata. In univerſum edicit Tridentina Synodus hoc ipſo cap. 4. & inſuper *ſeſſ.* 24. *de ref. c.* 12. *§. neminem*, ut nemo quodcumque beneficium, cui ſit aliquod annexum onus, poſſit obtinere, niſi aptus ſit ut intra ipſum annum ſuſcipiat ordinem ad illud onus requiſitum. Id autem veteri juri conformatur *c. cum in cunctis §. inferiora de elect. cap.* 1. *de ætat. & qual. ord. & d. Clem. ut ii qui*.

Poteſt igitur aliquis provideri de curato beneficio nondum Sacerdos modo annum vigeſimum tertium ſic expleverit, ut exacto inde anno Sacerdotio promoveatur, expleto qui ad hoc requiritur anno ætatis vigeſimo quarto, & ita inchoato vigeſimo quinto juxta Trid. *ſeſſ.* 32. *c.* 12. *de reform.* Cum enim ex hoc Concilio duo iſta conſtent, & anno 25. inchoato poſſe quem fieri Sacerdotem, & inſuper beneficium curatum poſſe illi conferri, qui Sacerdotio poſſit intra annum promoveri, ſequitur ut tale poſſit conferri beneficium illi, qui vigeſimum tertium annum expleverit; hiſce enim verbis Concilium ſe enunciat in *d. cap.* 12. *§. neminem ſeſſ.* 24. aut in tali ætate ſit, ut infra tempus a jure, & ab hac ſancta Synodo ſtatutum initiari valeat. Hęc docet Proſper Fagnanus in *cap. cum in cunctis. de elect.* talemque eſſe receptam praxin, atque judiciis ſacræ Cardinalium congregationis confirmatam aſſerit num 63. & 64. Porro indultum jure communi promotionis

annum approbant jura pariter Gallicana edicto Bleſenſium comitiorum, art. 9. Cui accedit conſtitutio Henrici IV an. 1606 art. 1. Rebuffus *in praxi tit. de non promotis intra annum n.* 44. Papo *lib.* 3. *deciſ.* 13. Bouchellus *in praxi beneſ. verb. an. de promotion.* Melchior Paſtor *lib.* 3. *de beneſ. tit* 6.

Seſſ. 23. c. 2. Epiſcopos electos etiamſi Cardinales ſint ſi intra tres menſes conſecrati uon fuerint (legitimis tamen ſecluſis impedimenti cauſis) ad fructuum reſtitutionem aſtringit, ſed ſi aliis tribus menſibus id neglexerint, Eccleſiis ſuis ipſo jure privatos eſſe declarat. Concil. Chalcedonenſe can. 25. Epiſcopos pręcipit intra trimeſtre ab electione conſecrari citra neceſſitatis inevitabilis caſum; Conc vero Antiochenum ſub Julio Papa can 17. de cõmunione fidelium repellit Epiſcopum, jam conſecratum, quandiu ad creditam ſibi Eccleſiam progredi negligit. Quo etiam ſpectat *c. quoniam, diſt.* 75. *& c.* 1. *diſt.* 100. Quæ autem Tridentinum ſanxit de Epiſcopis, vim quoque habere decernit circa inferiores animarum Paſtores, ut in ſuis reſideant Eccleſiis, nec eis toto anni decurſu abeſſe liceat pluſquam duos, aut tres menſes, ſeu continuos, ſeu interruptos *ſeſſ* 25. *c.* 1. ſed iſtam reſidentiæ materiam ſuperius excuſſi ad *ſeſſ.* 6. *c* 1.

Eadem ſeſſ. 23 c. 4. de reform. vetat tonſura initiari, niſi qui confirmationis Sacramentum ante ſuſceperint, quique legere, & ſcribere ſciant, & de quibus probabilis ſit conjectura, eos hoc intuitu ſtatum eligere clericalem, ut perfectius Deo deſerviant. Tum c. 5. ſtatuitur, *ut qui ſunt ad ſingulos majorum ordinum promovendi bonum habeant a Parocho, & ſcholę magiſtro teſtimonium, atque uno ſaltem menſe ante ordinationis expetitæ tempus conveniant Epiſcopum, qui Parocho, aut alii cui viſum fuerit committat, ut nominibus ipſorum publice in Eccleſia propoſitis, de natalibus, de ætate, de moribus, & vita eorum diligenter a fide dignis inquirant, & litteras teſtimoniales inquiſitionis iſtius fidem facientes ad Epiſcopũ tranſmittant.*

Poſt-

Poſtmodum cap. 22. annum inchoatum ætatis requirit vigeſimum ſecundum ad Subdiaconatum, & vigeſimum tertium ad Diaconatum, atque ad Sacerdotium vigeſimum quintum. Ad minores autem ordines jam requiſierat cap. 11. Latinæ linguæ peritiam. A minoribus porro ad ſubdiaconatum exigit anni Interſtitium: a Subdiaconatu ad Diaconatum alterius anni: & alterius ſimiliter a Diaconatu ad Sacerdotium. Poteſt tamen proprius Epiſcopus non tamen citra juſtam, & urgentem cauſam diſpenſare in interſtitiis, c. 11. 12. 13. & 14.

Dictæ ſeſſionis c 9. concedit, *ut poſſit Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum abſque dimiſſoriis ordinare, modo fuerit triennio ſecum commoratus, eique quamprimum conferat beneficium.*

Ejuſdem ſeſſ. c. 15. ſic ſtatuitur: *Quamvis Presbyteri in ſua ordinatione abſolvendi a peccatis poteſtatem accipiant: decernit tamen ſacra Synodus, nullum etſi regularem poſſe confeſſiones ſecularium audire etiam Sacerdotum, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen (ſi illis videbitur eſſe neceſſarium) aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, aut contraria conſuetudine.* Conſulito ſuperius, quæ ſupra hujuſmodi pertractavi ad Concilium Viennenſe.

Seſſionis ejuſdem 23. cap. 18 injungitur, ut in ſingulis Diœceſibus collegia Eccleſiaſtica, ſeu Seminaria inſtituantur, in quibus juvenes Eccleſiæ ſervitio deſtinati educentur, atque ſcientiis, functionibus, & ritibus Eccleſiaſticis, cantu, diſciplina clericali, & ſanctis moribus informentur. Hæc eadem fuerant antiquioribus Conciliis præſcripta, quæ ſupra commemoravi ad Toletani Concilii quarti Can. 24.

Tanti porro momenti Seminariorum erectiones eſſe duxerunt Tridentini patres, ut ad hunc finem Epiſcopis jus, & poteſtatem tribuant obligandi ad annuas

 pro-

pro ſeminario contributiones quoſcumque beneficia poſſidentes; atque etiam ut poſſint valeantque ad ſeminariorum fundationem aliqua beneficia ſimplicia cujuſcumque dignitatis, vel qualitatis fuerint, etiam ante vacationem, ſine cultus divini,& illa obtinentium præjudicio, huic collegio applicare, unire & incorporare: nec hujuſmodi uniones, vel applicationes poſſint ulla appellatione ſuſpendi, aut impediri. Hæc Tridentina Conſtitutio validitatem plenam habet in hoc regno Galliæ, quippe quę regiis etiam edictis firmatur. Sanctio namque Melodunenſis art. 1. Epiſcopis injungit, ut provideant reſtitutioni ſacrę diſciplinæ, *& a l'inſtitution des Seminoires ſuivant les ſaint Decrets*. Quę ultima verba reſpiciunt Trid. Decretum. Subſequutum eſt Bleſenſibus comitiis alterum procuſum edictum art. 24. admonens Epiſcopos, ut erigant in ſuis Diœceſibus Eccleſiaſtica Seminaria,etiam *par l'union de benefices ainſi qu'ils aviſerent bon eſtre*: quibus verbis indulgetur illis circa iſtiuſmodi Collegiorum erectiones plena poteſtas qualis conceditur per Tridentinum.

Seſſ. 24. in decreto reform. matrim.pleraque de novo conſtituuntur circa fidelium matrimonia. In primis c. 1. *declarat deinceps nulla,& irrita connubia,in quibus non intervenerint teſtes duo, & proprii Parochi prę ſentia*, cum fuiſſent pridem validæ nuptiæ clandeſtinæ. Saluberrimum utique decretum, quo innumeræ lites, inextricabiles ambages,& nuptiarum incertitudine, & innumerabiles polygamiæ ſimul extirpantur.

Hic jam quæritur, utrum valeat matrimonium in prę ſentia Parochi inviti contractum? Reſpondetur valere; non enim exigit ſacra Synodus conſenſum,ſed ſolam præſentiam Parochi, & teſtium, ut per hæc obvietur matrimoniis furtivis, & clandeſtinis. Id confirmatur per *l. coram Titio ff. de verb. ſignif.* ubi juſſus aliquid facere coram Titio declaratur conditionem adimpleviſſe, ſi Titio præſente, & ſciente fecerit,licet in-

invito, & diſſentiente. Et in hoc ſummiſtæ conſentiunt Sanchez *de matrim. diſp.* 39. Filliuc. *tract.* 10. *c* 6. *n.* 225. *&* 226. Coninch. *diſp.* 27. *dub.* 4. *concl.* 3. addens hanc eſſe communem doctorum ſententiam. Fagnanus quoque *in cap. quod nobis de clandeſt. deſponſ. n.* 48. & ſequentibus: iſtud idem alia ratione confirmat, eo quod Parochus non ſit hujus Sacramenti miniſter quo caſu ejus requireretur conſenſus, ſed ſolum teſtis præcipuus, ac neceſſarius, ad quod ſufficit ſola per ſui præſentiam notitia: citatque his conformem congregationis Cardinalium deciſionem. Ita judicari vidimus in Gallicanorum Epiſcoporum diverſis Tribunalibus. Ille tamen, qui ſic matrimonium iniret graviter delinqueret, niſi quando injuſte Parochus refragaretur.

Quid ſi ordinarius ipſe Parocho interdixerit ne matrimonii celebrationi interveniret? quid etiam cenſendum, ſi Parochum quoad hoc ſuſpenderit, aut interdixerit? Recte idem reſpondet Proſper Fagnanus ad *cap. litteræ quas, de matrim. contract. contra interdictum Eccleſ.* tale quoque fore validum conjugium, ſicque a ſacra Congregatione judicatum Romæ. Et ratio eſt, quia non deſinit per interdictum, vel ſuſpenſionem eſſe Parochus, & licet ex parte Parochi inhibiti, vel ſuſpenſi poſſit eſſe interventus ipſius illicitus, non tamen irritus, & invalidus. Quamvis enim Parochus Epiſcopo ſubalternetur, quoad juriſdictionem, quam poteſt Epiſcopus tollere vel limitare, ac reſtringere; iſte tamen interventus non eſt juriſdictionis actus, cum nihil hic decernat, aut judicet Parochus, ſed ſolam præſentiam præſtet, ut teſtis. Et quamvis Concilium Tridentinum ſeſſion. 24. capite 7. prohibeat Parochis ne vagantium matrimoniis interſint, ſi tamen interſint, matrimonia iſta valorem ſortientur, ut idem aſſerit Fagnanus. Et matrimonium contractum contra interdictum Papæ ſit quidem illicite, ſed nihilominus valet, ut docent gloſſa.

interpretandam diſponere Hoc enim timore utiliter cōcuſſos Ninivitas ad Jonæ prædicationem miſericordiam a Domino impetraſſe. Tu hic obſerva contritionem, quæ juſtificat eſſe quidem anteriorem juſtitia, & gratia ad quam diſponit, neceſſe eſt enim diſpoſitionem, & cauſam præcedere, ſequi deinde formam, & effectum. Cæterum iſta omnia unico temporis inſtanti perficiuntur, licet diverſa ibidem concipiantur ordinis, ſeu rationis, ac naturæ inſtantia. Verum eodem temporis inſtanti, quo exiſtit contritio, coexiſtit pariter ipſa gratia.

Ejuſdem ſeſſion. 14. cap. 5. docet neceſſariam ad ſalutem eſſe omnium peccatorum mortalium confeſſionem, quorum pœnitens poſt diligentem ſui diſcuſſionem recordatur, cum circumſtantiarum expreſſione, quæ ſpeciem peccatorum mutant. Circumſtantiæ neceſſario confitendæ, quæ ſpeciem mutant peccatorum, ſunt in triplici differentia, quædam enim circumſtantiæ adjungunt mortalem alterius ſpeciei malitiam, ut ſi quis Sacerdotem occidit, aut ſi laicum interfecit intra Eccleſiam: illa enim perſonæ, vel loci circumſtantia ad crimen homicidii adjungit ſacrilegium. Aliæ quædam circumſtantiæ id præſtant, ut peccatum alioqui veniale ſit mortale, ut ſi quis famæ alterius leviter detrahat ſimul advertens grave damnum ex hoc illi naſciturum ex malitia proximi. Tertio demum aliæ circumſtantiæ ex oppoſito peccatum ita minuunt, ut faciant veniale, quod eſſet alioqui mortale, cujuſmodi eſt ſubreptio, defectus ſufficientis deliberationis, advertentiæ, vel judicii, ignorantia leviter culpabilis. Trium horum generum circumſtantias conveniunt Theologi omnes eſſe in confeſſione exprimendas: quia his non expreſſis ſtatus pœnitentis haud poteſt ſufficienter dignoſci. Quæ tamen tertii generis ſunt, ſi poſt factam bona fide confeſſionem menti occurrant, non eſt neceſſe in altera confeſſione exprimi.

Seſſ.

Seſſ. ejuſdem 14. c. 6. de reform. ſtatuitur, ut Clerici qui in ſacris ſunt, aut qui beneficium Eccleſiaſticum poſſident, habitum deferant Eccleſiaſticum. Et ſi poſtquam ab Epiſcopo moniti ſunt habitum adhunc deferre recuſent, per ſuſpenſionem ab ordinibus, aut beneficio, ejuſque fructuum privatione puniantur ab ordinario, quantumvis exempti forent. Si vero correpti adhuc neglexerint per officiorum, aut beneficiorum privationem coerceantur. Idem antea conſtituerat Concilium Viennenſe *Clement. c. quoniam innovando, de vita, & honeſt. Cleric.*

Seſſion. 21. cap. 3. de reformat. *in Eccleſiis* (inquit) *Parochialibus in quibus populus ita numeroſus eſt, ut unus, & alter Presbyter non ſufficiat Sacramentorum adminiſtrationi, & divinis officiis, poteſt Epiſcopus compellere rectores ad augumentum Clericorum, aut Sacerdotum, qui ad hæc obeunda ſufficiant. Ubi vero ob nimiam diſtantiam non poteſt Parochianorum pars niſi ſub gravibus incommodis ad Eccleſiam accedere, & Sacramenta ſuſcipere, Epiſcopus poteſt novas erigere Parochias etiam rectoribus invitis, juxta formam conſtitutionis Alexandri Tertii in c. ad audientiam 3. de Eccleſ. ædif. Et Clericis quibus Miniſterium incumbet novæ Parochiæ, congruentem aſſignare portionem ex fructibus matricis Eccleſiæ, & (ſi neceſſe fuerit) compellere populum ad contribuendum, quæ ſufficiant ad eorum ſuſtentationem.*

In eadem ſeſſ. cap. 5. *Poſſunt* (ait) *pariter Epiſcopi, ſine præjudicio tamen obtinentium, facere uniones perpetuas Eccleſiarum Parochialium, & aliorum beneficiorum tam curatorum, quam ſimplicium cum aliis Eccleſiis, ac beneficiis curatis, ex cauſa paupertatis, aut aliis juſtis cauſis, etſi dictæ Eccleſiæ, aut beneficia eſſent ſpecialiter reſervata.* Hoc idem ſtatuerat *cap. unic. 10. quæſt. 3. & cap. expoſuiſti, de præbend.* Idemque ſimiliter cavetur edicto Gallicano Bleſenſium comitiorum artic. 22. 23. 24. ſive illa, quæ uniuntur beneficia tempore unio-

unionis vacent. Licet enim beneficium ante vacationem impetrari non poſſit *cap. 1. & 2. de conceſſ. præb.* uniri tamen poteſt, ſine præjudicio poſſeſſoris, ut providet hoc capite Tridentinum: ſed executio unionis differtur in ipſum vacationis tempus, niſi poſſeſſor ipſe conſentiat, & cedat reſervando ſibi annuam penſionem. Hæc docet Petrus Rebuffus *ad regul. de reprob. benef. viven. impetr. n. 56.*

Deinde hujus ſeſſ. cap. 7. *Ubi Eccleſiæ vetuſtate collapſæ ſunt, nec ob inopiam inſtaurari valent Epiſc. poſſunt vocatis illis quorum intereſt in matrices Eccleſias locorum eorumdem, aut vicinorum, illas cum emolumentis ſimul, & oneribus annexis transferre, erigendo in prædictis matricibus capellas vel altaria ſub eiſdem invocationibus* Parochiales autem Eccleſias etſi jurispatronatus ſint, ita collapſas refici, & inſtaurari curent ex proventibus earundem: qui ſi non ſufficiant patronos alioſve, qui fructum aliquem ex earundem proventibus percipiunt, aut his deficientibus Parochianos ipſos omnibus opportunis remediis compellant, quacumque appellatione, exceptione, aut exemptione remota. Quod ſi omnes nimia egeſtate laborent, ad matrices, ſeu viciniores Eccleſias Epiſcopi transferant, cum facultate convertendi in profanos non tamen ſordidos uſus dirutas Eccleſias, erecta ibi cruce.

Seſſ. 22. cap. 4. de ref. *ut nemo de Eccleſia ſive ſæculari, ſive regulari vocē habeat in capitulo etiamſi id ei ab aliis libere conceſſum fuerit, niſi in ſubdiaconatus ſaltem ordine conſtitutus ſit.* Hoc idem dudum ſtatuerat Concilium Viennenſe. *Clement. ut ii, qui in divinis, de ætat. & qual. & ord. præfic.*

Vetatur hoc eodem capite 4. ne aliis deinceps de beneficio provideatur, quam illis qui ætatem, & cæteras omnes qualitates, & habilitates habent, ut ſtatim actu omnia beneficii onera per ſe exequi poſſint: alioquin irritam declarat proviſionem. Huc pariter

ſpe-

ſpectat dicta *Clement. ut ii qui* Verumtamen uſus obtinet, ut beneficio Sacerdotali, cui etiam cura incumbat animarum, ſufficiat ſi proviſus ſit in eo ſtatu, & aptitudine, ut poſſit intra annum ordinem ſuſcipere Sacerdotalem, *c. cum in cunctis*, *& c. licet Canon*, *de elect. in* 6. Si vero non fuerit intra annum promotus (niſi ex juſta, & legitima cauſa fuerit ortum impedimentum) vacet ipſo jure præbenda. Cæterum ubi ex lege fundationis, vel ſtatuto, vel conſuetudine, Sacerdotalis ordo actu deſideraretur in impetrante, tunc non ſufficeret aptitudo præfata. In univerſum edicit Tridentina Synodus hoc ipſo cap. 4. & inſuper *ſeſſ.* 24. *de ref. c.* 12. *§. neminem*, ut nemo quodcumque beneficium, cui ſit aliquod annexum onus, poſſit obtinere, niſi aptus ſit ut intra ipſum annum ſuſcipiat ordinem ad illud onus requiſitum. Id autem veteri juri conformatur *c. cum in cunctis §. inferiora de elect. cap.* 1. *de ætat. & qual. ord. & d. Clem. ut ii qui*.

Poteſt igitur aliquis provideri de curato beneficio nondum Sacerdos modo annum vigeſimum tertium ſic expleverit, ut exacto inde anno Sacerdotio promoveatur, expleto qui ad hoc requiritur anno ætatis vigeſimo quarto, & ita inchoato vigeſimo quinto juxta Trid. *ſeſſ.* 32. *c.* 12. *de reform.* Cum enim ex hoc Concilio duo iſta conſtent, & anno 25. inchoato poſſe quem fieri Sacerdotem, & inſuper beneficium curatum poſſe illi conferri, qui Sacerdotio poſſit intra annum promoveri, ſequitur ut tale poſſit conferri beneficium illi, qui vigeſimum tertium annum expleverit; hiſce enim verbis Concilium ſe enunciat in *d. cap.* 12. *§. neminem ſeſſ.* 24. aut in tali ætate ſit, ut infra tempus a jure, & ab hac ſancta Synodo ſtatutum initiari valeat. Hęc docet Proſper Fagnanus in *cap. cum in cunctis. de elect.* talemque eſſe receptam praxin, atque judiciis ſacræ Cardinalium congregationis confirmatam aſſerit num 63. & 64. Porro indultum jure communi promotionis

Hh an-

annum approbant jura pariter Gallicana edicto Bleſenſium comitiorum, art. 9. Cui accedit conſtitutio Henrici IV an. 1606 art. 1. Rebuffus *in praxi tit. de non promotis intra annum n.* 44. Papo *lib.* 3. *deciſ.* 13. Bouchellus *in praxi benef. verb. an. de promotion.* Melchior Paſtor *lib.* 3. *de benef. tit* 6.

Seſſ. 23. c. 2. Epiſcopos electos etiamſi Cardinales ſint ſi intra tres menſes conſecrati uon fuerint (legitimis tamen ſecluſis impedimenti cauſis) ad fructuum reſtitutionem aſtringit, ſed ſi aliis tribus menſibus id neglexerint, Eccleſiis ſuis ipſo jure privatos eſſe declarat. Concil. Chalcedonenſe can. 25. Epiſcopos pręcipit intra trimeſtre ab electione conſecrari citra neceſſitatis inevitabilis caſum; Conc vero Antiochenum ſub Julio Papa can 17. de cõmunione fidelium repellit Epiſcopum, jam conſecratum, quandiu ad creditam ſibi Eccleſiam progredi negligit. Quo etiam ſpectat *c. quoniam, diſt.* 75. & *c.* 1. *diſt.* 100. Quæ autem Tridentinum ſanxit de Epiſcopis, vim quoque habere decernit circa inferiores animarum Paſtores, ut in ſuis reſideant Eccleſiis, nec eis toto anni decurſu abeſſe liceat pluſquam duos, aut tres menſes, ſeu continuos, ſeu interruptos, *ſeſſ* 25. *c.* 1. ſed iſtam reſidentiæ materiam ſuperius excuſſi ad *ſeſſ.* 6. *c* 1.

Eadem ſeſſ. 23 c. 4. de reform. vetat tonſura initiari, niſi qui confirmationis Sacramentum ante ſuſceperint, quique legere, & ſcribere ſciant, & de quibus probabilis ſit conjectura, eos hoc intuitu ſtatum eligere clericalem, ut perfectius Deo deſerviant. Tum c. 5 ſtatuitur, *ut qui ſunt ad ſingulos majorum ordinum promovendi bonum habeant a Parocho, & ſcholę magiſtro teſtimonium, atque uno ſaltem menſe ante ordinationis expetitæ tempus conveniant Epiſcopum, qui Parocho, aut alii cui viſum fuerit committat, ut nominibus ipſorum publice in Eccleſia propoſitis, de natalibus, de ætate, de moribus, & vita eorum diligenter a fide dignis inquirant, & litteras teſtimoniales inquiſitionis iſtius fidem facientes ad Epiſcopũ tranſmittant.*

Poſt-

Poſtmodum cap. 12. annum inchoatum ætatis requirit vigeſimum ſecundum ad Subdiaconatum, & vigeſimum tertium ad Diaconatum, atque ad Sacerdotium vigeſimum quintum. Ad minores autem ordines jam requiſierat cap. 11. Latinæ linguæ peritiam. A minoribus porro ad ſubdiaconatum exigit anni Interſtitium: a Subdiaconatu ad Diaconatum alterius anni: & alterius ſimiliter a Diaconatu ad Sacerdotium. Poteſt tamen proprius Epiſcopus non tamen citra juſtam, & urgentem cauſam diſpenſare in interſtitiis, c. 11. 12. 13. & 14.

Dictæ ſeſſionis c 9. concedit, *ut poſſit Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum abſque dimiſſoriis ordinare, modo fuerit triennio ſecum commoratus, eique quamprimum conferat beneficium.*

Ejuſdem ſeſſ. c. 15. ſic ſtatuitur: *Quamvis Presbyteri in ſua ordinatione abſolvendi a peccatis poteſtatem accipiant: decernit tamen ſacra Synodus, nullum etſi regularem poſſe confeſſiones ſecularium audire etiam Sacerdotum, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen (ſi illis videbitur eſſe neceſſarium) aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, aut contraria conſuetudine.* Conſulito ſuperius, quæ ſupra hujuſmodi pertractavi ad Concilium Viennenſe.

Seſſionis ejuſdem 23. cap. 18 injungitur, ut in ſingulis Diœceſibus collegia Eccleſiaſtica, ſeu Seminaria inſtituantur, in quibus juvenes Eccleſiæ ſervitio deſtinati educentur, atque ſcientiis, functionibus, & ritibus Eccleſiaſticis, cantu, diſciplina clericali, & ſanctis moribus informentur. Hæc eadem fuerant antiquioribus Conciliis præſcripta, quæ ſupra commemoravi ad Toletani Concilii quarti Can. 24.

Tanti porro momenti Seminariorum erectiones eſſe duxerunt Tridentini patres, ut ad hunc finem Epiſcopis jus, & poteſtatem tribuant obligandi ad annuas

pro ſeminario contributiones quoſcumque beneficia poſſidentes; atque etiam ut poſſint valeantque ad ſeminariorum fundationem aliqua beneficia ſimplicia cujuſcumque dignitatis, vel qualitatis fuerint, etiam ante vacationem, ſine cultus divini,& illa obtinentium præjudicio, huic collegio applicare, unire & incorporare: nec hujuſmodi uniones, vel applicationes poſſint ulla appellatione ſuſpendi, aut impediri. Hæc Tridentina Conſtitutio validitatem plenam habet in hoc regno Galliæ, quippe quę regiis etiam edictis firmatur. Sanctio namque Melodunenſis art. 1. Epiſcopis injungit, ut provideant reſtitutioni ſacrę diſciplinæ, *& a l'inſtitution des Seminaires ſuivant les ſaint Decrets*. Quę ultima verba reſpiciunt Trid. Decretum. Subſequutum eſt Bleſenſibus comitiis alterum procuſum edictum art. 24. admonens Epiſcopos, ut erigant in ſuis Diœceſibus Eccleſiaſtica Seminaria,etiam *par l'union de benefices ainſi qu'ils aviſerent bon eſtre*: quibus verbis indulgetur illis circa iſtiuſmodi Collegiorum erectiones plena poteſtas qualis conceditur per Tridentinum.

Seſſ. 24. in decreto reform. matrim.pleraque de novo conſtituuntur circa fidelium matrimonia. In primis c.1.*declarat deinceps nulla,& irrita connubia,in quibus non intervenerint teſtes duo, & proprii Parochi prȩſentia*, cum fuiſſent pridem validæ nuptiæ clandeſtinæ. Saluberrimum utique decretum, quo innumeræ lites, inextricabiles ambages,& nuptiarum incertitudine, & innumerabiles polygamiæ ſimul extirpantur.

Hic jam quæritur, utrum valeat matrimonium in prȩſentia Parochi inviti contractum? Reſpondetur valere; non enim exigit ſacra Synodus conſenſum,ſed ſolam præſentiam Parochi, & teſtium, ut per hæc obvietur matrimoniis furtivis, & clandeſtinis. Id confirmatur per *l. coram Titio ff. de verb. ſignif.* ubi juſſus aliquid facere coram Titio declaratur conditionem adimpleviſſe, ſi Titio præſente, & ſciente fecerit,licet in-

invito, & diſſentiente. Et in hoc ſummiſtæ conſentiunt Sanchez *de matrim. diſp.*39.Filliuc. *tract.*10.*c* 6. *n.* 225. & 226. Coninch. *diſp.*27.*dub.* 4. *concl.*3. addens hanc eſſe communem doctorum ſententiam. Fagnanus quoque *in cap. quod nobis de clandeſt. deſponſ. n.* 48. & ſequentibus: iſtud idem alia ratione confirmat, eo quod Parochus non ſit hujus Sacramenti miniſter quo caſu ejus requireretur conſenſus, ſed ſolum teſtis præcipuus, ac neceſſarius, ad quod ſufficit ſola per ſui præſentiam notitia: citatque his conformem congregationis Cardinalium deciſionem. Ita judicari vidimus in Gallicanorum Epiſcoporum diverſis Tribunalibus. Ille tamen, qui ſic matrimonium iniret graviter delinqueret, niſi quando injuſte Parochus refragaretur.

Quid ſi ordinarius ipſe Parocho interdixerit ne matrimonii celebrationi interveniret? quid etiam cenſendum, ſi Parochum quoad hoc ſuſpenderit, aut interdixerit? Recte idem reſpondet Proſper Fagnanus ad *cap. litteræ quas, de matrim. contract. contra interdictum Eccleſ.* tale quoque fore validum conjugium, ſicque a ſacra Congregatione judicatum Romæ. Et ratio eſt, quia non deſinit per interdictum, vel ſuſpenſionem eſſe Parochus, & licet ex parte Parochi inhibiti, vel ſuſpenſi poſſit eſſe interventus ipſius illicitus, non tamen irritus, & invalidus. Quamvis enim Parochus Epiſcopo ſubalternetur, quoad juriſdictionem, quam poteſt Epiſcopus tollere vel limitare, ac reſtringere; iſte tamen interventus non eſt juriſdictionis actus, cum nihil hic decernat, aut judicet Parochus, ſed ſolam præſentiam præſtet, ut teſtis. Et quamvis Concilium Tridentinum ſeſſion. 24. capite 7. prohibeat Parochis ne vagantium matrimoniis interſint, ſi tamen interſint, matrimonia iſta valorem ſortientur, ut idem aſſerit Fagnanus. Et matrimonium contractum contra interdictum Papæ fit quidem illicite, ſed nihilominus valet, ut docent gloſſa.

Hh 3 & In-

& Innocentius in *cap. ad diſſolvendum de deſponſ. in-pub.*

Dictæ ſeſſ. 24. cap. 2. gradus affinitatis longius olim productos, & irritum facientes matrimonium reſtringit primum quoad ſpiritualem affinitatem inter baptizatum, & ſponſores, ſeu ſuſcipientes de fonte baptiſmi: atque inter patrem, matremque baptizati & ſuſcipientes: atque inter baptizatum, & baptizantem: necnon inter baptizantem, & baptizati patrem, & matrem. Similiter inter confirmatum, & ſponſorem, necnon inter ſponſorem, & confirmati genitores.

Olim prohibebantur quidem, & irritabantur nuptiæ, uſque ad ſeptimum cognationis inter collaterales gradum, computando etiam gradus pro numero perſonarum dempto communi ſtipite, in Eccleſia ſaltem Latina, ut perſpicue docent teſtimonia, tum S. Gregorii Papę epiſt. ad Felicem Meſſanæ Epiſcopum, tum Iſidori, tum Alexandri Papæ II. quæ congeruntur in Gratiani decreto *cauſa* 45. *q.* 5. Quæ ſeges proculdubio erat innumerabilium ambiguitatum, & inceſtuoſarum nuptiarum, & laqueorum animas intricantium, ideoque Lateranenſe ſub Innocentio Concilium provide omnia impedimenta reduxit ad quartum gradum, & refertur *c. non debet de conſang.* Jure autem Romanorum civili etiam fratrum, & ſororum liberi matrimonio jungebantur, *inſtit. de nup. §. duorum & l. 3. ff. de ritu nupt:* Concilium vero Trid. circa carnalis cognationis, & affinitatis gradus quatuor, ſanctionem ſequitur commemorati Lateranenſis Concilii. Porro jus illud Romanarum legum circa fratrum ſororumve liberos invaluit olim etjam inter Chriſtianos. Filię namque Conſtantini Magni Conſtantina, & Helena nuptui datæ ſunt, Conſtantina quidem Annibaliano primum filio Dalmatii fratris ipſius Conſtantini: deinde Gallo Cæſari filio Conſtantii alterius fratris Conſtantini: Helena vero nupſit Juliano alteri filio memorati Conſtantii.

Ca-

Cap. 3. publicæ honeſtatis impedimentum reſtringit ad primum gradum in ſponſalibus validis. Antea namque protendebatur ad quartum. Cæterum ſi ſponſalia ipſa invalida fuerant nullum inde impedimentum conſurget. At vero ex matrimonio rato, ſed non conſũmato naſcitur impedimentum dirimens ad quartum uſq; gradum, ut declaravit Pius Papa V. in Conſtitutione incipiente *Ad Romanum*, ex cujus inadvertentia Toletus, & Lopoz hoc impedimentum ſcripſerunt eſſe publicæ honeſtatis, & deſinere poſt primum gradum.

Jam hic quæritur, utrum ex ſponſalibus de futuro, non quidem morte, ſed mutuo partium conſenſu ſolutis, exurgat quoque publicæ honeſtatis impedimentum? hanc agitat quæſtionem Thomas Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 68. *n.* 21. noviſſime Proſper Fagnanus Apoſtolicus Referendarius *comment. ad c. ad audientiam*, *de ſponſal.* refert Romæ a Sacra Congregatione judicatum die Julii 6. ann. 1658. quod hic quoque ſubſiſtat impedimentum iſtud. Et facta relatione ad Alexandrum Papam VII. qui hanc examinari quæſtionem juſſerat, fuiſſe ab ipſo approbatum Congregationis judicium die 6. Julii, juſſumque, ut poſthac ita ſervaretur ubique a cunctis fidelibus.

Cap. 4. Impedimentum affinitatis, ex illicita conjunctione contractum limitat ad ſecundum gradum, cum olim quartum etiam gradum complecteretur, quæ occaſio erat plurimorum inceſtuum.

Cap. 6 inducit dirimens impedimentum inter raptorem, & raptam, quamdiu hæc in raptoris manſerit poteſtate.

Eadem ſeſſ. 24. de reformat. cap. 1. decernit vacantibus Eccleſiis præficiendorum Epiſcoporum vitam, & doctrinam in ipſis locis examinari, & inquiri, actaque & proceſſus inquiſitionis, ad Summum Pontificem traſmitti. Præficiendos autem eſſe Prælatos non precibus neque humano affectu, aut ambientium ſugge-

ſtione, ſed eorum exigentibus meritis. Certe hoc ipſo quod quis prælaturam, ac dignitatem ambit ſe illa indignum prodit, ut dixerit Chryſoſtomus *lib. 3 de Sacerdotio cap. 10.* Hujuſce rei legimus documentum in Judicum libro, ubi refertur olivam, ficum, & vitem detrectaſſe delatum ſibi ab arboribus in ſeipſas imperium, ſed rhamum inutile ſpinoſumque arbuſtum hanc præfecturam a maxime fructiferis plantis recuſatam ultro acceptaſſe. Imperatores Theodoſius, & Valentinianus *l. ſancimus, c. ad leg. Jul. repetun.*, prohibent; illis conferri magiſtratus, qui ad eos ambitu, vel pretio contenderint Quæ lex tanti habita in Eccleſia fuit, ut in decreto ſacrorum Canonum inſerta fuerit *cap. ſancimus 1. q. 7.* Beatus quoque Hieronymus *comment. in cap. 1. epiſtolæ ad Titum* ſic de Epiſcopatu loquitur. *Unuſquiſque ſe conſiderans, & ſciens quia potentes potenter tormenta patientur, retrahet ſe ab hoc non tam honore, quam onere, & aliorum locum, qui magis digni ſunt, non ambiet occupare.* Præſertim vero illorum ſordida damnatur ambitio, quo officia, procurationes, & munia ſive ad Eccleſiæ curam, ſive ad priorum locorum, vel miſerabilium perſonarum inſtituta, pretio ambiunt, ac mercantur *c. ſalvator 1. q 3. & l. omnes 42. §. 9. de Epiſcopis & Cler.* Primi etiam Oecumenici Nicæni Concilii Canon Arabicus 75. ita preſcribit: *Si congregatio elegerit aliquem in cognitione fidei eruditum, & probatum ex his, qui altari adminiſtrant; aut ex Monaſteriis, ut ſit Epiſcopus, aut Archidiaconus, aut Chorepiſcopus, aut præfectus hoſpitalis, non debet ambire ille, qui eligitur atioqui ejiciatur ex Congregatione.* Denique octavę Synodi (quę eſt Conſtantinopolitana quarta) Canon 4. poſtquam Photium occupato per ambitionem ſolio dejecit, cauſam ejus depoſitionis pretendit ipſam ejus ambitionem, & hoc jungit φιλαρχίαν πονηρὰν ῥίζαν τῶν κακῶν ἁπάντων *ambitionem eſſe radicem exitialem malorũ omnium.*

Sub

Sub eadem ſeſſ. 24 de reform. c. 6. *Conceditur Epiſcopis abſolvendi, & diſpenſandi facultas in omnibus cenſuſuris, atque irregularitatibus ex occulto delicto procedentibus, ſolis exceptis quæ ſunt ex homicidio voluntario, aut quę ſunt ex delicto quocũque ad forum contentioſum deducto.*

Cap. 19. abolentur deinceps mandata de providendo ſimulque gratiæ expectativæ.

Seſſ 25. cap. 5. de regular. decernitur, ut clauſuræ Sanctimonialium curam gerant Epiſcopi, in Monaſteriis quidem ſibi ſubditis ex jure ordinario: in aliis vero tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati. Et ut nemine obſiſtere auſo decernant, atque inobedientes per cenſuras Eccleſiaſticas aliaſque pœnas compellant, quacumque oppoſitione, & appellatione poſtpoſita, & ubi opus erit invocato brachii ſæcularis auxilio.

Caput 15. declaratur invalida, & irrita omnis religioſa profeſſio facta nondum expleto ætatis decimoſexto anno. Ante Synodum Tridentinum ætas ad profeſſionem requiſita fuerat quæ ad ineundas nuptias requirebatur, in fœminis quidem expletorum duodecim annorum, & in maſculis quatuordecim, *cap. ſignificatum, & c. cum virum, de regul* Plura ſuperius requirito, quæ congeſſi ad Canon 22. Vormatienſis Concilii.

Cap 19. *Quicumque regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiã dicat ante ætatem debitam profeſſum eſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacumque ex cauſa, aut etiam cum habitu ſine licentia Superiorum diſcedere: non audiatur niſi intra quinquennium tantum a die profeſſionis, & tunc non aliter niſi cauſas quas prætendit deduxerit coram ſuperiore ſuo, & ordinario. Quod ſi antea habitum ſponte dimiſerat, nullatenus audiatur, nec ad allegandam quamcumque cauſam admittatur, ſed ad Monaſterium redire cogatur, & tamquam apoſtata puniatur.* Praxim tamen ſtatim ab ipſo Concilio ubi-

ubique fere invaluit, ut ejuſmodi religioſus reclamans admittatur, etiamſi habitum dimiſerit, quia hoc plerumque neceſſariū eſt, ut ſuę ad reclamandum libertati proſpiciat, qui ſtatim ex habitu dignoſceretur, & a fratribus receptus carcere perpetuo concluderetur, ut pluries factum eſt; tum quia ſi occurritur gravi hominum ſcandalo, dum conſpicitur quis in habitu religioſo ſine comite per devia fugiens, aut in diverſoriis, degens moribus fortaſſe inconditis, & diſſolutis. Hunc igitur etjam in habitu ſæculari audiendum admonent Martinus Navarra *comment*. 4. *de regular num*. 77. & 78. Azorius *tom*. 1. *lib*. 12. *cap* 4. *in fine*. Leſſius *lib*. 2. *de juſt*. *c*. 41. *n*. 64. Bonacina *tract. de clauſuris q*. 2. *p*. 10. *difficul*. 3. cæteri communiter.

Juriſdictionis, ac poteſtatis Epiſcoporum circa regulares capita præcipua Concilium aſtruit Trident. *ſeſſ*. 25 *de regular*. primo circa clauſurę monialium etiam extra exemptarum, aut exemptis ſubditarum infractionem. Talium quippe Monaſteriorum clauſurę cura Epiſcopis incumbit c. 5. hujus ſeſſ. adeo ut inobedientes, aut contradicentes poſſint per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pęnas quacumque oppoſitione rejecta compeſcere invocato ad hoc etiam brachii ſæcularis auxilio. Hęc eadem ante conſtituerat Bonifacius Papa VIII. *cap. unico de ſtatu regular* 6.

Monaſteriis etiam ſanctimonialium, quæ regularibus, ac exemptis ſubſunt, poteſt Epiſcopus bis, aut ter in anno extraordinarium confeſſorem offerre; præſertim ſi Moniales, vel omnes, vel aliquæ id requirant. Caput 10. Gregorius Papa XV. in Bulla incipiente *Inſcrutabili*, addit ad declarationem, & executionem Tridentini decreti, Epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ Legatis competere juriſdictionem, puniendique, ac corrigendi poteſtatem in regulares, exemptos ratione Monialium ipſis exemptis ſubditarum. 1. ſi deliquerunt circa perſonas intra Monialium

lium clauſuram degentes. 2. ſi circa earundem clauſuram 3. ſi circa bonorum earumdem adminiſtrationem.

Secundo juriſdictionem Epiſcopis tradit Synodus Trident. hac ſeſſ. 25. c. 11. erga regulares habentes Parochiales Eccleſias, ut his non præficiantur niſi illi quos Epiſcopus prævio, ſi ei viſum fuerit, examine approbaverit: atque iſtos circa miniſterium animarum, & ſacram Eccleſiæ diſciplinam delinquentes corrigere, & punire valeat. Id vero confirmatur juribus antiquis *cap. qui religioſis* 18. *quæſt.* 2. *& tot. tit. de capellis Monach. & c. ex ore, de privil. & cap.* 1. §. *in eos, de privil. in* 6. maxime autem memorabile Urbani Papæ III. edictum *cap.* 1. *de capel. Monach. in Eccleſiis* (ait) *ubi Monachi habitant, populus per Monachum non regatur; ſed Capellanus, qui populum regat, ab Epiſcopo per Concilium Monachorum inſtituatur. Ita ut ex ſolius Epiſcopi arbitrio, tam ordinatio ejus, quam diſpoſitio, & totius vitæ pendeat converſatio.*

Tertio ſi regularis etiam in propria exemptaque Eccleſia prędicet hęreſes, Epiſcopus, ut ſedis Apoſtolicę de legatus debet contra eum procedere *ſeſſ.* 5. *de reforma. cap.* 2. Quærat aliquis fortaſſe an ordinariis eadem competat poteſtas erga Parochiales Eccleſias, quæ unitæ ſunt ordini militari S. Joannis Jeroſolymitani, & erga illarum Parochos, qualis conceditur ab iſto Tridentino decreto in Eccleſias regularium Parochiales, & Parochos earum. Et competere quidem decernit Pius Papa V. in ſanctione diei vigeſimæ ſecundæ Decembris anni 1571. quæ incipit, *Expoſcit*, cujus tenorem refert Paulus Piaſecius in praxi Epiſcopali *par.* 2. *cap.* 3. *num.* 28.

Quarto quandocumque regularis exemptus extra clauſuram notorie deliquerit, ita ut populo ſcandalum faciat, ad Epiſcopi inſtantiam tenetur ſuperior regularis illum ſevere punire intra tempus quod ei præfi-

xe-

xerit Epiſcopus eumque de irrogata pœna certum ſacere. Si minus poterit regularis ab Epiſcopo pro ſuo delicto puniri *ſeſſ.* 25. *cap.* 14: Et ſuperius *ſeſſion.* 7. *cap.* 14. *de reformat.* renovant Tridentini Patres Innocentii IV. in Concilio Lugdunenſi Conſtitutionem, quæ legitur *in cap. volentes de privileg. in* 6 hiſce verbis *Definimus, quod quantumcumque ſic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti vel contractus, vel rei de qua contra ipſos agitur poſſunt coram ordinariis locorum conveniri.* His confirmatur jus Gallicanum, ſtatuit enim Carolus IX. in Comitiis Aurelianenſibus artic. 11. appellationes regularium ab Epiſcoporum ſententiis non ſuſpendere ſententiam in cauſa criminis, ſed etiam appellationem evocari decernit ſecluſis aliis Tribunalibus ad Regium privatum Concilium. Sancit præterea ibidem Carolus, ut Epiſcopi, ſeu ordinarii ſuppleant per ſeipſos Abbatum negligentiam circa vagos, & errones Monachos. Hoc idem providerat *cap.* 4. *de offic. jud. ord.* Itemque Chalcedonenſis Synodi Canon 4. & Quiniſextæ Canon 42. hoc ipſum Tridentinum Concilium ſeſſ. 6 cap. 3. ita providet. *Nemo regularis extra Monaſterium degens. etiam ſui ordinis privilegii prætextu tutus cenſeatur, quominus ſi deliquerit, ab ordinario loci tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato ſecundum Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat.* Atque in univerſum ſic edicit Tridentina ſeſſio vigeſima prima, c. 8 ut commendata Monaſteria etiam Abbatiæ, in quibus non viget regularis obſervantia, necnon beneficia tam curata, quam non curata, ſæcularia & regularia qualitercumque commendata etiam exempta, ab Epiſcopis tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatis annis ſingulis viſitentur. Et mox ſubjungit. Et ſi in eis vigeret obſervantia regularis provideant Epiſcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium Superiores juxta eorum regularum inſtituta debitam vivendi rationem obſervent, & ob-

ſer-

ſervari faciant, ut ſibi ſubditos in officio contineant, ac moderentur. Quod ſi admoniti intra ſex menſes eos non viſitaverint, vel correxerint, tunc iidem Epiſcopi etiam ut delegati Sedis Apoſtolicæ eos viſitare poſſint, & corrigere, prout ipſi ſuperiores poſſent juxta eorum inſtituta: quibuſcumque appellationibus, privilegiis, & exemptionibus penitus remotis, & non obſtantibus.

Utrum vero poſſit Epiſcopus regularem, qui notorie, & ſcandoloſe extra clauſtra deliquit carcere ſtatim includere, ac detinere, donec confecto in Curia Epiſcopali proceſſu, reum puniendum ad ſuperiorem regularem una cum proceſſu inſtructo traſmittat? Sane declaravit Cardinalium Congregatio ſtatim ad ſuperiorem eſſe remittendum, & tunc ſolummodo poſſe Epiſcopum ſub cuſtodia regularem includere, & punire, quando admonitus ejus ſuperior illum debite coercere neglexit.

Eadem ſeſſ. 25 de reformat. cap. 16. *Prohibet beneficia ex primæva inſtitutione curata fieri ſimplicia, etiamſi Parocho, ſeu Vicario aſſignetur congrua portio. Ubi vero jam id factum fuit etiam ab immemorabili tempore, curam gerat Epiſcopus aſſignandi Vicario, ſeu Parocho congruentem portionem, ſi ſufficientem non habeat. Et cum primum per ceſſum, ſive deceſſum, ſive rectoris, ſive Vicarii, aut quomodolibet altera ex duabus præbendis vacaverit,, beneficium integrum in animarum curam reſtituat, & Vicariam ſupprimat.*

Diatriba Eccleſiaſtica circa Tridentinum decretum, de vulgata Bibliorum editione.

SEſſione quarta ſic decernunt Tridentini Patres, poſt enumeratos Sacræ Scripturæ ſigillatim libros: *Si quis autē libros ipſos integros cum ſuis omnibus partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueverunt, & in veteri vulgata lectione habētur, pro ſacris, & Canonicis nō ſuſcepe-*

ſceperit, anathema ſit. Hunc locum multi perperam detorquent ad ſingulas particulas vulgatæ Latinæ editionis, cum tamen ſcopus longe diverſus a Concilio hic intendatur: quod poſtquam libros quoſdam ſacros, quos hæretici de Canone obliterabant, ſacro Canoni aſſeruit, ulterius providit hoc eodem loco, ut ex his etiam libris quos hæretici horum temporum fatebantur Canonicos, partes aliquas etiam magnas, & inſigniter amplas, quas hęretici ſpurias, addititi as, & ſuppoſitas contendebant, debitæ authoritati Canonicæ vindicaret. Atque hic eſt verus, genuinus, & a Conc intentus horum verborum ſenſus. *Cum ſuis omnibus partibus*.

Hanc Synodum generalem fuiſſe congregatam hoc præcipue fine, ut provideret ne Chriſti Eccleſia detrimentum ex erumpentibus Luteranorum, Zuinglianorum, Calviniſtarum, & Anabaptiſtarum ſectis ulterius caperet, nemo eſt qui dubitet: idque liquido conſtat ex indictionis Bulla Concilio iſti præfixa. At vero novatores ſectarii duplicem circa ſacros libros errorem invexerant. Primum enim integros aliquot libros de ſacrarum ſcripturarum Canone expungebant, hi ſunt Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Eccleſiaſtici, Machabæorum: deinde alios quidem integros admittebant, non quales in Latina vulgata editione habentur, ſed tantum prout in Hebraicis hodiernis voluminibus leguntur; in quibus permultæ deſunt partes, ſupplentur in receptis ab Eccleſia Latinis Bibliis, quas omnes partes ſupprimunt hæretici in univerſis quibus utuntur, tam Latinis, quam vernaculis translationibus. Huic ergo ſecundo errori providere ſategerunt Tridentini Patres per hæc verba, *Cum ſuis omnibus partibus*: Nec vero ulterius ad ſingulas, & minutas particulas mens eorum collimavit, ut ex ſequentibus argumentis perſpicuum fiet. Quæ antequam attingam, viſum eſt aliquas ex pluribus ſeligere, & recenſere partes, ad quas reſpexit hoc loco ſacra Synodus.

Ne-

Negant igitur novatores eſſe Canonica, & ſupprimunt ex propriis Bibliis iſta, quæ continentur in editionis vulgatæ Bibliis Geneſ.4 v.8.*Egrediamur foras*. Et Gen.38.v.5 *Quo nato parere ultra ceſſavit*. Ex Exod. 2.v. 22. *Alterum vero peperit:quem vocavit Eliezer,dicens:Deus enim Patris mei adjutor meus eripuit me de manu Pharaonis*. Et 1.Reg.c.5 v.6.*Et ebullierunt villæ,& agri in medio regionis illius,& nati ſunt mures, & facta eſt confuſio mortis magnæ in civitate*. Item 1. Regum 10. v. 1. *Et liberabit populum ſuum de manibus inimicorum ejus qui in circuitu ſunt;& hoc tibi ſignum quia unxit te Deus in principem*. Similiter 1. Reg.14.v. 1. *Quid eſt quod non reſponderis ſervo tuo hodie? ſi in me, aut in Jonatha filio meo eſt iniquitas hæc,da oſtenſionem:aut ſi iniquitas hæc eſt in populo tuo, da ſanctitatē* Pręterea 2.Reg.4.v.5.*Et oſtiaria domus purgãs triticum obdormivit*. Inſuper 2.Reg.10.v.19.*Expaverunt, & fugerunt quinquaginta,& octo millia coram Iſrael*; Item 1.Paralip.1.v.32.*Filium autem Dada, Aſſurim,& Latuſſim, & Latomin*. Alia hujuſcemodi innumera prętermitto.

Sunt item integra capita, & partes ingentes in vulgata editione, de ſumptæ ex Græca Theodotionis editione, quarum nihil continetur in Hebræis, aut Chaldaicis voluminibus, quæ ſimiliter a novatoribus, ut ſpuriæ reſpuuntur, quales legimus in libro Eſther, & pręterea in libro Danielis, cujus cap. 3. habentur continui ſexaginta ſeptem verſiculi quos omnes illi expugunt. Habentur præterea integra, & prolixa cap. 13. & 14. comprehendentia Suſannæ,& Draconis Beli, & carceris Danielis, & translationis Habacuc Prophetæ amplas hiſtorias, quæ a Luteranis, & Calviniſtis exploduntur. Huic ergo hæreticorum circa divinas Scripturas errori, ac temeritati occurrendum judicavit Sacra Synodus, quando illos anathemate perculit, qui ſacros libros cum ſuis omnibus partibus pro ſacris, & Canonicis non ſuſceperint. Neque quidquam definire intendit, vel cogitavit ſacra Synodus de omnibus particulis

culis,aut verborum minutiis univerſis,quæ neque fidei, neque morum diſciplinam convellunt, aut labefactant

Enim vero dubitari nullo modo poteſt, quin eo ipſo tempore quo Tridentina Synodus ipſum iſtud decretum circa ſacros libros procudebat, ſacra vulgatæ editionis Biblia tot mendis ſcaterent, ut nullum prorſus Bibliorum Latinorum exemplar ab innumeris mendis immune fidelium manibus tereretur. Itaque non potuiſſet hoc de illis ſtatuere, quod multis venit in mentem, videlicet omnes hujuſmodi Bibliorum particulas, & voculas ſine ulla exceptione ſacras eſſe atque Canonicas. Sane illo ipſo ſæculo Plantinianæ editionis vulgata Biblia ad fidem vetuſtiſſimorum manuſcriptorum tota Europa conquiſitorum excuſa, judicabant ſapientes præ cunctis aliis caſtigatiſſima: tamen poſt Plantinianæ correctionis editionem, aliaſq; eorumdem temporum ſatis caſtigatas,& elaboratas, & poſt Conc. Trid. tempora prodit juſſu Sixti V. Pontificis nova, & caſtigatior Bibliorum editio: qua tamen haud contentus Clemens Papa Octavus, alteram caſtigationem quam Sixtina, fuerat, concinnari fecit Bibliorum editionem.

Et tamen Sixti Conſtitutio anno edita 1589. cujus eſt initium, *Æternus ille cœleſtium*, & quam Bibliis ſua cura correctis præfixerat, ita loquitur: *De Apoſtolicæ authoritatis plenitudine ſtatuimus, ac declaramus, eam vulgatam ſacram tam veteris, quam novi Teſtamenti Latinam editionem, quæ pro authentica a Concilio Tridentino recepta eſt, ſine ulla dubitatione, ac controverſia cenſendam eſſe hanc ipſam, quam nunc prout optime fieri potuit, emendatam, & in Vaticana Typographia impreſſam,in univerſa Chriſtiana Rep. atque in omnibus Chriſtiani orbis Eccleſiis legendam evulgamus. Eamque nunc demum Apoſtolica nobis a Domino tradita authoritate comprobatam pro vera,legitima,authentica,& indubitata,in omnibus publicis privatiſque diſputationibus,lectionibus,prædicationibus, & explanationibus recipiendam, & tendendã eſſe*

Ea

Ea conſtitutio Sixti nihil obſtitit quominus poſtmodum Clemens VIII. hanc vulgatam, & Sixtinam Bibliorum editionem in multis poſt Sixtum emendatiorem edi curaverit, multis tum additis, tum detractis paſſim vocibus, aliiſque tranſpoſitis, nonnullis etiam fidei doctrinam non concernentibus, apertam etiam contrarietatem, aut contradictionem habentibus, ut affirmat ipſa Clementis Bulla, quam refert poſt Sixti Bullam Cherubinus collector in ſuo Bullario. Dicendum itaque Sixtum emendatiora, quam ante fuiſſent Biblia ſuppeditaſſe, non tamen ab omnibus expurgata mendis: neque ablatam per id poteſtatem fuiſſe poſterioribus Pontificibus caſtigatiora Biblia edendi, qualia ſunt Clem. VIII. Neque poſt Clementis editionem fuiſſe exhauſta omnia ſacrorum librorum menda, aut præreptam futuris Pontificibus poteſtatem emendatioris editionis, quam fuerit ipſa Clementina. Id verò unum tam Sixtus, quam Clemens intenderunt, novam quam exhibebat uterque editionem fuiſſe iis, quæ præceſſerant, caſtigatiorem: & præterea ſi quid poſſit in eis poſthac de novo emendari, id omne eſſe indifferens ad ſanam fidei doctrinam.

Quin etiam ſubinde poſt Clementinam Bibliorum editionem Franciſcus Lucas Theologus, & Decanus Cathedralis Eccleſiæ Audomarenſis, libellum edidit continentem plures lectionum varietates, quibus perfectior reddi poſſit ipſa Clementis editio, ſi accederet alterius Romani Pontificis authoritas. Collectio autem Franciſci Lucæ comprehendit quater mille, & amplius loca, quæ in Bibliis a Clemente correctis ulterius poſſent emendari. Idemque in epiſtola hujuſce collectionis dedicatoria refert teſtimonia ex Litteris ad ſe ipſum ſcriptis Roberti Bellarmini Cardinalis, & Joannis Baptiſtæ Bandini, quorum opera Clemens uſus fuerat in Bibliorum a ſe edita correctione. Uterque Franciſco Lucæ reſcribit, *Sacra Biblia per illam*

Clementinam, quæ de Vaticana Typographia paulò antè prodierat, editionem necdum eſſe accuratiſſimè correcta, & ſupreſſa non pauca quæ adhuc in melius mutari poſſent. Hujus quidem Clementinæ editionis præfatio, quæ a Pontificiis correctoribus præfixa eſt, profitetur *hanc editionem pro humana infirmitate omnibus numeris abſolutam difficile eſſe affirmare.* Iſte Franciſcus Lucas aliam quoque procudit collectionem, quæ correctiones pluſquam ter mille recenſet, quibus Sixti editio Biblia vulgata, quæ Concil. Trid. tempore erant in communi totius Eccleſiæ uſu defœcavit. Quis igitur aſſerere auſit in Bibliis quibus Tridentini Patres, & reliqui tunc temporis fideles utebantur, nullam vocem, aut particulam fuiſſe, quæ non eſſet divinæ authoritatis? aut quis poterit hoc idem de Sixtina correctione affirmare, cum inſequens Clementina correctio quamplurima Sixtinæ correctionis loca inſuper emendaverit, & adhibiti ab ipſo Clemente correctores, aliique pietate doctrinaque in primis conſpicui doctores pleraque loca, quæ in Clementina editione ſuperſunt, mendoſa eſſe pronuncient, & argumentis probent?

Sancti Eccleſiæ Doctores nobis aperte ſuffragantur: Hieronymus, qui ſcribit nomen *Jeremiæ*, quod adhuc legitur *Matth. 27. V. 9.* irrepſiſſe pro *Zaccharia*: Epiphanius *adver. hæreſ.* in lecta Epicuræorum, qui aperte ſcribit mendum exſcriptorum eſſe, quod etiam nunc legimus *Matth. 1. ver. 11. Joſias autem genuit Jechoniam, & fratres ejus:* Et iterum S. Hieronymus nomen *Iſaiæ*, quod legimus *Matth. 3. ver. 3.* credit eſſe additum. *Nos, ait, nomen Iſaiæ putamus additum ſcriptorum vitio, quod & in aliis probare poſſumus:* Sic ille: Alii inſuper priſci Patres de quibuſdam aliis Scripturæ locis expoſtulant fuiſſe depravata. Ut & alii recentiores graves, & orthodoxi, qui tamen ante Trid. Concil. ſcripſere, Nicolaus Lyranus, Alfonſus

fonſus Toſtatus, Hugo Cardinalis, Thomas Cajetanus, Dionyſius Richel Cartuſianus, aliique. Sed in his haud immoror, ut ad eos progrediar, qui poſt Conc. Trid. ſcriptis ſuis Eccleſiam illuſtrarunt.

Iſtiuſmodi ſunt Joannes Maldonatus, Ludovicus Lipomanus Epiſcopus Veronenſis, Andreas Maſius, Cornelius Janſenius Epiſcopus Gandavenſis, Joannes Gagnæus, Alphonſus Salmeron, Cæſar Baronius Cardinalis, Jacobus Tirinus, Nicolaus Serarius, Gaſpar Sanctius, Dionyſius Petavius, Jacobus Salianus, Nicolaus Serarius, Torniellus, Cornelius a Lapide, Bellarminus, ne alios recenſendo prolixior ſim. Deus optime quales, & quanti viri, in quibus eximia pietas, ſublimis ſapientia, & profunda eruditio de palma contendunt? Adeò ut licet aliquis unum, aut alterum locorum, quæ illi depravata in vulgata editione contendunt, a depravatione tamen vindicaverit, hoc ſaltem ſuperſit tot tantorumque Doctorum judicio Concil. Trid. quod illi omnes magna proſequebantur veneratione, & cui contradicere placulum crediidiſſent, minimè judicaſſe ſingulas vocum particulas nulla excepta, prout in vulgata editione reperiuntur, eſſe Canonicas, ac divinæ authoritatis.

Vulgata translatio Latina Joſue 21. v. 36. Sic enunciat: *De tribu Ruben ultra Jordanem contra Jerichò civitates refugii Boſor in ſolitudine Miſor, & Jaſer, & Jetſon, & Mephaath, civitates quatuor cum ſuburbanis ſuis.* Nicolaus Serarius è Societ. Jeſu, comment. in hunc locum admonet in primis ex præcedenti c. 20. v. 8. aliiſque Scripturis, ex his enumeratis urbibus tribus Ruben ſolam Boſor eſſe refugii. Quod eſt etiam notandum in aliis aliarum tribuum hic recenſitis civitatibus. Nam ex 48. Leviticis urbibus aſſignatæ ſex duntaxat fuere in refugium, quamvis in verſiculis 21. 27. 32. 36. 37. promiſcuè, & indiſtinctè in vulgata editione omnes civitates dicantur urbes refugii.

Addit Serarius nomen Miſor in vulgatum Latinum contextum v. 69. ex margine irrepſiſſe. Addit præterea, vel eamdem eſſe Jaſer cum Cademoth, vel cum inſequente civitate Jethſon: ſed probabilius eſſe, Jaſer huc per errorem immigraſſe vice Cademoth. Idemque Serarius hæc verba ſubnectit; *Hinc apparet vulnus alicunde textui huic, tam in Latinis, quam in Græcis, quam in Hebræis exemplaribus inflictum, quod nondum hactenus curatum ſatis.* Alphonſus verò Toſtatus textum vulgatum hujus, & ſequentium verſiculorum ex hiſtorica veritate aliarum ſcripturarum corrigens, non aliter proponit niſi in ſingulari numero *civitatem refugii, non civitates refugii.*

Gaſpar Sanctius ejuſdem ſcriptor Societatis, qui ſuis commentariis univerſam penè ſcripturam elucidavit, ad *l.* 4. *Reg. c.* 14. *n.* 28. & ſequentibus multa fuſe admodum de hac materia pertractat, & pro fundamento regulam iſtam his ipſis verbis proponit: *In Bibliis vulgatis & fuiſſe multa, & nunc etiam eſſe non pauca, quæ ſcriptorum, ac Librariorum incuria ſenſim irrepſerunt, quæ mutata ſunt, & correcta à Sixto, & multa etiam relicta, quæ cum mutanda viderentur, conſulto tamen relicta ſunt.* Eodemque loco Sanctius obſervat, *Hieronymum in Sacra Scriptura (qualem etiam nunc poſt Sixtinam correctionem habemus) Librariorum incuriam deprehendiſſe, ut Iſ. c.* 32. *& Matt.* 1. *ubi Sermo eſt de Jeconia. Et canum l.* 11. *de locis, multa obſervare errata in numeris ex eorum incuria, qui olim ſacros libros tranſcripſerunt.*

Addit Sanctius ſæpe in Bibliis contingere, ut una dictio à deſcriptore prætereatur, quia alia ſimilis ei conjuncta eſt. Et profert *ex pluribus* (ut loquitur) *exemplis hæc pauca etiam poſt Pontificiam correctionem. Hebr.* 12. *v.* 2. *propoſito ſibi gaudio, cum tamen juxta codices Græcos legendum velit: pro propoſito ſibi gaudio,* ἀντὶ προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, *ut legunt Chryſoſtomus, Theodoritus, Theophilactus, Oecumenius.* Sic Rom. 11. *inve-*

veſtigabiles dicuntur viæ Domini pro ininveſtigabiles.
Ante Sixti verò correctionem ſimiliter legebatur. Heb. 5. v. 11. *interpretabilis; at nunc ininterpretabilis, Græcè,* δυσερμήνευτος. Et Pſ. 118. *nunc temporis etiam legitur: præveni in maturitate, pro contrario vocabulo, in immaturitate, id eſt in tempore nondum opportuno.* Addit præterea, *ſanctum Hieronymum ad locum Iſa. 42. Educet in veritate judicium, obſervare hunc locum mutilatè legi apud Matt. c. 12. omiſſis iſtis, non erit triſtis, neque turbulentus, donec ponat in terra judicium. Idque Scriptoris errore contigiſſe, qui hanc vocem (judicium) repetitam in illo Iſaiæ loco non advertit: ideoque ſemel tantum per inadvertentiam poſuit, omiſſis verbis intermediis. Quam obſervationem idem reperit Hieronymus ad Aglaſiam, q. 2.*

Deinde proſequitur Sanctius adjungens, Matt. 1. *Secunda Genealogiæ Chriſti teſſeradecade fuiſſe omiſſos non ab Evangeliſta, ſed a parum cauto exſcriptore, tres iſtos Ochoſiam, Joas, & Amaſiam, ob vicinitatem, & ſimilitudinem nominum Ochoſiæ, & Oſiæ, ut inconſultò ſcripſerit aliquis antiquarius Joram genuit Oſiam, pro Joram genuit Ochoſiam: quod proclive erat, quia præter reliquam conformitatem, habent hæc duo nomina eamdem litteram initialem, nec differunt niſi una intermedia littera.*

Similiter probare, & perſuadere nititur Sanctius, *in tertia teſſeradecade ſcriptum fuiſſe a Matthæo: Joſias genuit Jeconiam, & poſt tranſmigrationem Babylonis, Jeconias genuit Jechoniam, eo quod Joacin filius Joſiæ fuerit etiam denominatus Jeconias, ut volunt Hieronymus in hunc Matthæi locum (quem idem ſanctiſſimus Doctor aſſerit ab inſcriptoribus depravatum)* Et Ambr. l. 3. in Lucam ad finem. Et S. Epiphanius in hæreſ. Epicureorum ad finem, *qui depravationem quoque ab exſcriptore hic factam aſſerit.* Hos ſequuntur quoad teſtimonium ejuſdem prætenſæ depravationis præter Sanctium, Toſtatus Abulenſis, Janſenius, Gandavenſis, Mariana in *cap. 1. Matth.* Garzia Galerza *lib. 8.*

cap. 3. difficultates porrò, quæ opponi circa nominum numeros teſſaredecadas ſingulas conſtituentes, Sanctius abundè conatur explanare.

Cornelius Janſenius Gandavenſis Epiſcopus in ep. ad Cardinalem Granvellanum, quam editis a ſe in Eccleſiaſticum commentariis præfixit, meminit quidem hujus Trid. decreti; quia tamen aliam eſſe, quam quæ a vulgo exiſtimatur, iſtius decreti mentem, & ſcopum intelligebat, ſic ibidem de Eccleſiaſtici iibro loquitur. *Hic liber præ cæteris Scripturæ libris, & infelicius apud nos verſus eſt, & corruptiſſimus eſt in pleriſque locis.* Deinde identidem per univerſum commentarii ſui opus paſſim pronunciat, & oſtendit, *Translationem iſtam qualem nunc habemus vitiatam, & corruptam eſſe pluribus locis ad ſingula capita libri, neque Latinum duntaxat, ſed ipſum etiam Græcum exemplar.*

Alfonſus Salmeron S. Ignatii Lojolæi ſocius, qui Trident. Conc. Summo jubente Pontifice interfuit, & Joannes Gagnæus comment. ad Act. Apoſt. c. 27. v. 5. *ambo ſcribunt eo loco per errorem irrepſiſſe Lyſtram Lyciæ, ſicut Latinis vulgatis, cum ſcribendum velint Myram Lyciæ, ſicut habent Græci codices, & legerunt Chryſoſtomus, aliique Græci Patres; cum ſit certum Myram eſſe in Lycia; Lyſtram autem hic ipſe liber Actuum c. 14. collocet in Provincia Lycaonicæ.* Iſtam Salmeronis, & Gagnæi ſententiam refert Lorinus Act. 27.

Joannes Maldonatus ejuſdem Scriptor Societatis Com. in Matt. 1. v. 11. *Ait hunc verſiculum eſſe Scriptorum vitio depravatum, & ſic legendum eſſe: Joſias autem genuit Joacim, & fratres ejus, &c. Deinde verſ. 12. ſimiliter ipſius judicio depravatum, ſic eſſe legendum. Jocin autem genuit Jechoniam.* Idemque Maldonatus Matt. 27. v. 9. docet, *nomen Jeremiæ, quod ibi legituir fuiſſe ab aliquo indocto margini oppoſitum, deinde ab altero æque imperito translatum in ipſum textum, cum tamen memorata ibi prophetia non ſit Jeremiæ, ſed Zachariæ.* Iſtã circa

circa hunc locum ſententiam Maldonatus communem habet cum S. Hieronymo, & Cornelio Janſenio Gandavenſi ad hunc ipſum locum, ut taceam Lyranum, Hugonem Cardin. Dionyſium Carthuſianum, qui fuerunt in eadem ſententia ante Synodum Tridentinam.

Jacobus Tirinus Soc. Jeſu 1. Paral. c. 4. v. 22. Haud ſatis probat iſtas verſiones, *Qui ſtare fecit ſolem, & viros mendacii, & ſecurum, & incendentem, cùm ſint nominum propriorum Jokim, & Coſeba, & Joas.* Quin etiam adjungit, *vocem ſolis, quæ legitur in omnibus, vulgatis etiam ultimò correctis Bibliis, fuiſſe olim hic inſertam à ſciolo, deductamque ex Judæorum anilibus fabulis.* Idemque Tirinus, necnon ex eadem Societate alii duo Jacobus Salianus ad ann. 3150. n. 5. & ſeq. atque Dionyſius Petavius ration. temporum, p. 2. c. 11. Cajetanus pariter in 2. Paral. & Torniellus in annal. unanimiter omnes ſcribunt, in l. 2. Paral. c. 22. v. 2. *mendosè legi tàm in Hebræis, quàm in Latinis voluminibus, quadraginta duos annos, pro duobus, & viginti, ſicut habetur* 4. Reg. 8. 26. Cornelius a Lapide com. ad 2. Paralip. 22. *Aperte affirmat ibi eſſe mendum numericum, & contrarias rationes ſolide refellit.* Addit *idem affirmari à Bellarmino in manuſcripta concordia annorum Iſrael, & Juda, quam penes ſe habet,* Deinde ſic ait: *plura in editione vulgata à Romanis correcta ſunt, & plura corrigi poſſent, ut ipſi correctores in præfatione fatentur. Sic multi demunt Cainam à ſerie generationum in Genealogia Chriſti, cum tamen eum conſtanter habeant omnia Græca, Latina, Syria, Arabica exemplaria.* Lucæ 3. 36. Hactenus Cornelius a Lapide.

Aloyſius Lipomanus Veronæ Epiſcopus, & Andreas Maſius intricati ambo perplexis difficultatibus conciliandi cum narratione Moyſis ea, quæ perhibet S. Stephanus de vocatione, & migratione Abrahami, nodum iſtum Gordium exſcindere, quam ſolvere ſatius duxerunt, & ſcripſerunt, *antiquarios nonnulla*

exſcribendo caput Act. 7. ſive per incuriam, ſive per imperitam audaciam vitiaſſe: Non tamen deſunt rationes conciliandi loca in ſpeciem contraria, quas alii expoſitores excogitarunt.

Cæſar Baronius Card. de Eccleſia optimè meritus, rationibus aliquot Chronologicis adductus aſſerit ad Chriſti ann. 59. *Subeſſe mendum in omnibus Pauli exemplaribus 2. Timot. 4. v. 20. Trophimum autem reliqui infirmum Mileti, cum autumet Melitæ legi oportere.*

Præ omnibus Bibliorum editionibus præcipuam certè laudem, ac venerationem meretur Latina vulgata a ſincerioribus, & eruditioribus ingeniis, cæteris omnibus tranſlationibus prælata, quamque univerſa Eccleſia reliquis omnibus poſt habitis complexa eſt: nec minus tamen ſupra recenſiti graviſſimi, & Catholici Doctores, aliique quorum commemoratione ſuperſedeo, ipſique illi qui Sixti, & Clementis juſſu vulgatam editionem exactius quam antea correxerunt, hoc de ipſa in præfatione, quam Bibliis præfixerunt, teſtati ſunt, *Non poteſt affirmari, quod ſit numeris omnibus abſoluta, atque in his non pauca relicta fuiſſe quæ mutanda videbantur.* Nimirum quia menda nonnulla ſic ab antiquo irrepſerant, ut nulla ſuppeterent exemplaria his mendis vacua. At verò ſapientis veterum librorum, & maximè ſacrorum correctoris eſt, nihil ex propria mente innovare, ſed cuncta ad fidem optimorum, & vetuſtiſſimorum exemplarium exigere, quantumvis videri poſſit alteratus ab antiquis non quidem authoribus, ſed exſcriptoribus locus.

Id verò non ſolum in vulgata editione damnum contingere potuit; ſed in ipſis Hebraicis, Græciſque exemplaribus re ipſa ita contigiſſe certum eſt: ut nullum hujuſmodi exemplar immune prorſus reperiri poſſit, ipſaque Eccleſia ſancta in omni ſæculorum decurſu, vix ac ne vix quidem Bibliis Hebraicis, aut Græcis, aut Latinis potita ſit, quæ omni ex parte illibata, &

expar-

expurgata eſſent. Exempli cauſa in multiplicibus verſibus c. 21. Joſue, videbant adhibiti tum a Sixto tum a Clemente correctores perſpecta rei veritate. *Legendum eſſe potius urbs, quam urbes refugii*: Tum quia ex multiplicibus illic nominatis urbibus Leviticis ſolæ illæ, quæ primo loco in iis verſibus nominantur, pertinebant ad refugium, ſeu aſylum, reliquæ non pertinebant: tum quia ipſi tam Hebræi, quam Græci Codices Archetypi, urbem numero ſingulari exprimebant Hebræi quidem את עיר מקלט *eth. hir. miclat*, Græci autem τὴν πόλιν φυγαδευτηρίου. Nec dubitabant emendatores, quin Latinus interpres tranſtuliſſet in ſingulari *urbem*: facile quoque animadvertebant ſciolum quempiam, & audaculum vulgatæ editionis, ſive tranſcriptorem, ſive correctorem, videndo non unicam, ſed plures deſignari ſimul civitates, inepte autumaſſe non urbem ſcribendum, ſed urbes. Quia tamen iſta depravatio ab altiſſime dudum petitis ſæculis invecta fuerat, nec ullum hac in parte illibatum exemplar occurrebat, maluerunt modeſti, & Religioſi emendatores rem, uti erat, relinquere intactam, quam contra omnium veterum Latinorum exemplarium fidem aliquid ex mente propria commutare. Atque ita multa (ut ipſi proteſtantur) quæ mutanda videbantur, conſulto immutata reliquiſſe.

Hebræa vero Biblia non eſſe jamdudum a mendis vacua perſpicies, ſi conferas cum Græca Septuaginta interpretum editione: cui tantum detuliſſe ipſum Chriſtum Dominum, ejuſque Apoſtolos, & Evangeliſtas conſtat, ut quando ex veteri Teſtamento teſtimonia proferunt, non aliter ea enuncient, quam juxta Septuaginta interpretum editionem, etiam ubi maxime videntur ab Hebraico textu diſcrepare. Conſtat vero 70. interpretes aliquot ſæculis Chriſto anteriores a Principe Sacerdotum ſelectos florente Judæorum Republica, inſtructos fuiſſe quam emendatiſſimo veteris Teſtamenti Hebraico exemplari: nec minus liquido conſtat ipſos aliter in Hebræis voluminibus legiſſe, quam nunc

tem-

temporis, atque ab annis 1200. legi ſoleat, ut perſpicue oſtendunt in editis a ſe in Pſalmos commentariis Paulus Burgenſis, Genebrardus, Lorinus, Bellarminus. Fateri ergo neceſſe eſt Hebræorum codices, quales habemus depravationem dudum contraxiſſe. Quæ depravatio poſt reprobationem Judaiſmi multis ex cauſis ortum duxit (ut ſileam exſcriptorum incuriam, inſcitiam, malam fidem, quam etiam Judęis improperat Juſtinus Martyr, circa Scripturas in Dialogo cum Triphone Judęo) tum ex plurium Hebraicarum literarum ſimilitudine: unde factum, ut aliæ pro aliis facile ſubſtitutæ fuerint, tum ex vocalium apud Hebræos defectu; quarum loco alia pro aliis vocalia puncta obtruſerunt Rabbini Judęorum, poſt Chriſtianæ Religionis exortum iſtiuſmodi punctorum inventores: tum demum ex interpunctionum periodo, & incisa dividentium collocatione diverſa, qua ſenſus ſententiarum, & verborum quam ſæpiſſime immutatur, & plane diverſus reperitur inter hodierna Hebraica Biblia, & Septuaginta interpretes. Hæc paſſim demonſtrat in Pſalmis Genebrardus, & ab hoc mutuatus Bellarminus.

Quod vero attinet ad Græcam 70. translatorum editionem, quæ ab ipſis Apoſtolorum temporibus omnem in Eccleſia obtinuerat authoritatem, in Oriente quidem ad hunc uſq; diem, in Occidente autem per annos quingentos, ubi Romana Eccleſia, cęteræque tum Occiduę, tum Africanę non aliis utebantur Latinis Bibliis, quam derivatis, & traductis ex fonte translationis Græcæ a 70. editæ. Dubitari tamen non poteſt, quin editio 70. fuerit multis locis vitiata, & corrupta jam inde a prioribus Eccleſiæ ſæculis. ut conqueritur Origenes ad caput Jerem. 17. Fieri ergo non potuit, quin Latina antiquiora Biblia, quibus ſolis univerſa Eccleſia Latina utebatur, eoſdem pariter defectus contraxerint. Ipſe ſane Origenes quam optime potuit Septuaginta expurgavit, quæ tamen diligentia ejus minime ſuffecit,

quan-

quandoquidem ſanctus Martyr Lucianus, & Eſychius novas poſt Originem addidere correctiones editionis Septuaginta: ſed inter ſe ita diverſas, ut fidem faciat Hieronymus Orientalium Eccleſiarum partem uſam Luciani editione fuiſſe; at in altera parte prævaluiſſe editionem Eſychii. Quæ tamen non obſtiterunt, quin Græcæ utriuſque editiones multis nęvis, & maculis aſperſæ ſint, ut paſſim S. Hieronymus expoſtulat.

Quod autem ad Latinarum Eccleſiarum Latina Biblia ſpectat, quibus illæ per annos quingentos uſæ ſunt, ſic de illis teſtatur Hieron. præfat. in Joſue: *Apud Latinos tot ſunt exemplaria quot codices, cum unuſquiſque pro arbitrio ſuo vel addiderit, vel ſubtraxerit, quod ei viſum eſt.* Hieronymo ſuffragatur Auguſt. l. 2. de doctr. Chr. c. 11. Hiſce verbis: *Qui Scripturas verterunt Latini numerari nullo modo poſſunt, ut enim cuique primis fidei temporibus in manus venit Codex Gręcus, & qui aliquantulum facultatis utriuſque linguę ſibimet habere videbatur, auſus eſt interpretari.* Ita Auguſt. Et ſane ut fuiſſent illę verſiones alioqui ſinceræ, illas tamen labes neceſſario contrahebant, quę tẽporũ injuria codices ipſos Gręcos unde de tranſlatæ erant deformaverant. Sola vero vulgata editio cujus authorem Hieronymum eruditiores credunt, ex Hebraicis fontibus hauſta eſt. Sed ipſa quoque (ut in omnibus rebus, quę privatorum hominum manibus paſſim, & longo annorum decurſu tractantur neceſſe eſt, evenire) nævorum, & depravationum haud paucas injurias pertulit ab exſcribentibus antiquariis, & correctoribus imperitis. Quare multis præconiis laudanda eſt Sixti, & Clementis Pontificum pia ſollicitudo, qua factum eſt, ut defæcatioribus nunc Bibliis fruamur deterſis innumeris, quibus & ante, & poſt Conc. Trid. ſcatebant maculis. Certe numquam permiſit, aut permiſſura eſt divina providentia, ut Biblia ſacra quibus publice Catholica Eccleſia utitur ejuſmodi erroribus fœdentur, qui divinæ fidei, morumque ſanctitati directe,

&

& manifeſte adverſentur. Huc enim collimat Chriſti in ſuam Eccleſiam regimen, & directio.

Quamvis olim Curiæ Regni Franciæ conſulente, & inſtigante Carolo Molinęo Pariſienſi advocato, qui ſuum etiam qualecumque Conſilium Typis edi curavit, huius Synodi Tridentinæ receptioni, pręterquam in decretis ſolis, quæ de fide ſunt, obſtiterint: ſinguli tamen Epiſcopi intra proprias Diœceſes recipi, & obſervari cuiaverunt hujus Concilii Canones, quotquot etiam circa Eccleſiæ ordinem, & diſciplinam conſtituerat. Quo factum eſt, ut jam inde ab integro ſæculo, graduum conſanguinitatis, & affinitatis tam ſpiritualis, quam carnalis reſtrictio, quoad legitima connubia, anni etiam ad profeſſionem validam requiſiti, annus quoque probationis, forma reclamandi a facta dudum profeſſione, ætas quoque ad ſingulos ordines requiſita, formæ proviſionum beneficialium, declarationes poteſtatis ordinariorum in multis rebus, & perſonis, maxime vero circa caſus occultos, quorum olim abſolutio, aut diſpenſatio Papæ reſervabatur, aliaque ejuſmodi quamplurima vigorem, nemine opponente, in Gallia habuerunt jam inde ab ipſo Pii IV. Pontificatu. Etiamſi Canones hiſce Tridentinis anteriores, atque olim in regno Galliæ vigentes diverſa omnino ſtatuiſſent, ut facile compertum fiet prædictos Canones percurrenti, & conferenti cum antiquioribus juribus, quæ in ipſis & cum ipſis exacte contulimus, quæ abrogata, & mutata videmus in hoc regno a tempore Tridentini Concilii: quod eſt argumentum evidens receptarum in Galliis Tridentinarum ſanctionum. Ad poſtremum anno Chriſti 1615. Lutetiæ in Generali conventu Gallicani Cleri ſub regno Ludovici XIII. de novo receptum fuit communi decreto Concilium iſtud, ut ex generalibus actis conſtat Gallicani Cleri, & ſcribit in ſuis Annalibus Petrus a Sancto Romualdo Ordinis Fulienſium Monachus.

IN-

INDEX
RERUM NOTABILIUM
Hujus Operis, ordine Alphabetico Digeſtus.

In quo Numerus Paginam, & Materiam indicat.

A

ABbates, ut ab Epiſcopis corrigantur, eiſque ſubſint. pag. 273
Abbates Sacerdotes, & benedicti ſuis poſſunt Monachis tonſuram, & minores ordines conferre. 359
Abſolutionis formula Græca, & approbata perſonam abſolventis nullatenus connotat. 186
Abſolutio quatenus impendenda ei, qui obmutuit, aut delirat. 183 229
Abſtinentiæ ciborum, & prohibitionis nuptiarum Eccleſiaſtica præſcripta, quam procul a Manichæorum, & Euſtachianorum deliriis diſtent. 90
Acacius Cæſareæ Paleſtinæ Epiſcopus, Arianorum abſolutorum coryphæus Conſtantio gratiſſimus. 130 Idem author fuit Anomæorum. 132
Acephalorum origo. 321

Ad

Ad Altare communicare ſolis licebat Altaris miniſtris. 142
Aracii Conſtantinopolis Epiſcopi fraude pro Eutychiana hæreſi. 289 320 321
Æra Hiſpanica. 285
Ætas ad profitendam religionem requiſita. 244
Ætas in Epiſcopis, & in Archidiaconis, & in Beneficiariis habentibus animarum curam requiſita. 404
Affinitatis ex illicita conjunctione impedimentum limitatur in ſecundo gradu. 497
Africæ pars quæ Romano ſubdebatur Imperio, deducta Aegypto, Lybia, & Pentapoli, ſex ampliſſimas Provincias amplectebatur. 173
Agaparum uſus antiquiſſimus, ſed poſtea ex abuſu interdictus. 144
Agnorum cereorum Chriſtum repræſentantium pius, & antiquus uſus. 342
Agrippinus Carthaginis Epiſcopus. 9
Alexander Alexandriæ Epiſcopus Ario ſe opponit. 29
Alæ ex utroque Eccleſiæ latere ductæ. 248
Alexander Papæ III. Fridericum Aenorbarbum Imperatorem veniam petentem Venetiis abſolvit. 403
Alexandrini Patriarchæ ditio in Provinciis tribus. 55
Alexander Conſtantinop. Epiſc. Arianæ ſe hæreſi opponit, quam in Concilio Nicæno damnat, & Arii in ſuam Eccleſiam ingreſſui obſiſtit. 80
Alienatio rerum Eccleſiæ, quas requirat ſolemnitates. 178 179
Ambitus dignitatum damnabilis. 489
Ambon ſeu ſuggeſtum quid ſit in Eccleſia. 248 249
Ambroſius Eccleſiæ doctor Arelatæ natus, & educatus. 103
Amuleta (ſcilicet magica) prohibita, vel ſuperſtitioſa. 145
Anatolii fraus in Chalcedonenſi Synodo pro Conſtantinopolitanæ ſedis indebita præeminentia. 239

Anatolius Dioſcori, primum Apocriſarius, deinde Conſtantinopolis Epiſcopus. 235
Angelos, & Animas rationales corporeæ eſſe ſubſtantiæ maxima olim Patrum Græcorum, & Latinorum pars credidit, & docuit: at nunc jure meritò oppoſita invaluit ſententia. 356 & ſeqq.
Angelos malos multi hæretici ſolebant invocare ex Simonis magi colluvie. 145
Animale peccatum quid ſit. 43 44
Animam unicam in homine eſſe, formaliter quidem rationalem, virtute verò vegetantem, & ſenſitivam definitum contra Manichæos. 222
Annatarum uſus quibus rationibus licitus 459 & ſeq.
Antimus Eutychianus deponitur ab Agapito Papa obſiſtente licet Theodora Imperatrice, ejuſque loco ſubrogatur Mænas in ſedem Conſtantinop. 290
Antiocheni Patriarchæ fines Helleſpontus, & Euphrates. 56
Antiochenæ Eccleſiæ in tres partes, & totidem Epiſcopos conſciſſio. 122
Apocriſarii, ſeu reſponſales. 39 40
Apollinaris hæreſis circa Chriſti animam damnata. 154 160
Apoſtolis falſo aſcripti canones. 12 13 14 342
Apoſtolorum Concilia tria. 1
Appellatio ad tranſmarina prohibetur Clericis non Epiſcopis ex Africa. 205
Appellationes Appiarii, & Celeſti ad Zoſimum Papam. 206 207
Appellationes perditorum Clericorum ad Papam ſæpè ſacræ diſciplinæ, & Diœceſum bono ſtatui perniciosæ. ibid.
Appellationum ad Papam ex omnibus terræ plagis exempla. 213 214
Appellationes ab abuſu frequentius abuſivæ, nec recipiendæ. 314 315
Appel-

Appellatio a correctione niſi modus excedatur non admittitur. 405 406
Appellatio admittitur ab interlocutoria, ubi damnum adhuc poteſt in definitiva ſententia reparari ibid. & 486
Appellari poteſt a decreto, ſeu ſententia incarcerationis; hujus enim damnum cenſetur irreparabile. 486
Aqua in calice vino admiſcenda. 342
Aquæ Sextiæ Metropolis ex antiquo ſecundæ Narbonenſis Provinciæ, & civilis, & Eccleſiaſtica. 171
Aquilejenſis Synodus. 157
Archiepiſcopi nomen primitius ſolis Patriarchis, atque Exarchis attributum, non verò Metropolitis: poſtremò autem etiam inferioribus Epiſcopis permultis ex imperiali privilegio, ac reſcripto indultum. 36
Arelate ſub Provincia Viennenſi. 28 171
Arelate a tempore Magni Conſtantini ſedes Præfecti Galliarum. 102
Arelatenſi Epiſcopo, ac Primati jus indultum a Papa Zoſimo, ut vicinarum Provinciarum Epiſcopos crearet, ſed ab eodem mox revocatum, & in Hilario deinde Arelatenſi hoc ſibi jus uſurpante a S. Pontifice Leone animadverſum. 101
Arii liber obſcœnus, inſcriptus *Thalia*. 79
Arius Euſebianorum factione Alexandriam jubente Conſtantino revocatur. 83
Athanaſius decreto Julii Papæ, & Romanæ Synodi remittitur Alexandriam. 84 Idem tamen denuò ab Arianis Conſtantio fretis ejicitur, & Romam, quæ Conſtanti parebat, regreditur. 85 Idem ſimulque Paulus Conſtantinopolis Epiſc. aliique exules Orthodoxi, decreto Sardicenſis Concilii in priſtinas ſedes remittuntur. 85
Athanaſius Jacobitarum Pſeudo-Patriarcha Monothelitarum author. 323
Atha-

Athanaſius calumniis, & impoſturis proſcinditur in Tyri Pſeudo-Synodo. 81. Idem factione Arianorum Alexandria ejicitur, & Treviris jubente Conſtantino exulat. 83

Auguſtinus voce, & ſcriptis Pelagianos inſectatur. 200 203 Idem ſcriptis libris Semipelagianos refellit. 203

B

BAbylæ martyris ſacris Reliquiis in lucum Daphniticum translatis, dæmonis oracula, quæ eo loco reddebantur, ceſſarunt. 117

Baptiſmo carens ſi ordinationem accipit, debet poſtquam baptiſmum acceperit de novo ordinari. 68

Baptiſmi, Confirmationis, ac Ordinationis Sacramenta ſine formidine conferenda, ſi dubitatur poſt debitam rei inquiſitionem, an collata fuerit. 349

Baptiſmo Chriſtum induimus, ejuſque vitæ imitationem profitemur. 349 350

Baptiſteria juxta, non verò intra Eccleſiam. 357

Baronius ex unius Typographi errore corrigi vult cætera omnia Græca, Latinaque vetuſta, recentiaque exemplaria. 78

Baſilius Ancyræ Epiſcopus, Semiarianorum coriphæus hæreticum Photium diſputans refellit in Concilio Sirmienſi. 123 Idem cum aliis Semiarianis Arianorum factione deponitur in Pſeudo-Synodo Conſtantinopolitana. 130 Etſi idem paulo ante in conciliabulo Seleucienſi Arianorum damnationem urſiſſet, ac obtinuiſſet. 130

Begardorum, & Beguinarum hæretica, & impuriſſima ſecta. 438 439 Valde conformis veteri Maſſalianorum, Euchitarum, ac Enthuſiaſtarum ſectæ. 439

Benedictio nuptialis. 167

Beneficia duo ſufficientia tenere prohibitum, & ſi ſint incompatibilia, primum vacat altero ſuſcepto. 359 360 361 419
Beneficia nullatenus promittenda priuſquam vacaverint. 406
Beneficia intra ſex menſes a notitia vacationis conferenda ſunt Clerico digno, & capaci, alioquin collatio devolvitur. ibid.
Beneficium quod pater tenuit, filius tenere vetatur. 420
Beneficii fructus reſtituendi ab eo, qui divinum, & quotidianum officium non recitavit. 468
Beneficia Sacerdotalia ei conferri poſſunt, qui poteſt intra annum fieri Sacerdos, quamvis annum 24. nondum expleverit ætatis. 481
Beneficia curata non debent in duo dividi, quorum unum ſit ſimplex, & ubi hoc factum eſt, curare debent Episc. ut in priſtinum ſtatum reducantur. 485
Biblia ſive Hebræa, ſive Græca, ſive Latina ab omnibus omninò mendis expertia, nullo ſæculo habuit Eccleſia. 495 & ſeqq.
Bibliorum vulgatæ editionis partes, quas ſub anathematis pœna Tridentinum aſtruit recipiendas, quænam, & quales ſint. ibid.
Bigami in primitiva Eccleſia privabantur communione ad aliquod tempus. 135
Bigamiæ tam veræ, quam interpretativæ irregularitas. 182
Βῆμα olim diverſa in Eccleſiis ſignificabat. 246

C

CAlices aliquando lignei, ſæpius vitrei, & demum argentei. 389
Cancellis olim Sanctuarium circumdabatur. 251
Canones antiquiores ſacrorum librorum aliquos libros

bros omiſerunt, de quibus tunc non liquebat, qui poſtmodum Deo revelante recepti ab Eccleſia ſunt. 152
Canonici choro aſtricti non recitantes officium, tenentur, quamvis choro interſint, & illorum Eccleſiæ ſtatutum requirat ſolam corporis præſentiam, fructus, & diſtributiones reſtituere. 468
Canon Eccleſiæ dicebatur catalogus clericorum alicui Eccleſiæ addictorum. 140 141
Canonici ex hoc Canone, ſeu catalogo olim dicti. 140 & ſeqq.
Cantilenæ vulgares, aut privatæ repelluntur ab Eccleſiis. 132
Cantores à ſimplici Sacerdote conſtituebantur. 176
Capitulorum vocales nulli eſſe poſſunt ſine Subdiaconatus ſaltem ordine. 490
Capitulum ſede vacante non poteſt dimiſſorias concedere, niſi propter urgens beneficium intra primum annum. 484
Capituli major pars, ut prævaleat in deliberationibus, & electionibus. 407
Cardinalium ex antiquo eminentia. 433 434
Cardinalium prima mentio ſub Sylveſtro I. 434 435
Cardinales etiam dicebantur Epiſcopi, Sacerdotes, & Diaconi in aliis a Romana Eccleſiis. ibid.
Cardinalibus indultus rubeus pileus in Concilio Lugdunenſi ſub Innocentio IV. 425
Cardinalium prima legitur mentio in Concilio Romano ſub Papa Sylveſtro. 76
Carolo Magno aſcriptus liber authorem habet hæreticum, cujus ſcripta Carolus ad Adrianum Papam tranſmiſit refutanda. 34
Carthaginis Epiſcopi primatiæ ſubdebantur pluſquam trecenti Epiſcopi. 174 175
Caſſianus, & Fauſtus Semipelagianorum Principes. 175

Cathecumeni non baptizandi, niſi ſufficienter inſtructi 43
Cathecumeni finita homilia egrediebantur ex Eccleſia 142
Cathecumenorum alii dicebantur auditores, alii competentes. ibid.
Cathecumenorum, & Energumenorum olim in Eccleſia ſtatio. 247 248
Cælibatus ſacri Cleri eſt Apoſt. inſtitutionis 45 442
Cæcilianus Carthaginis Epiſcopus. 25
Cæſarius Arelatenſis calumnioſe proditionis accuſatus. 263
Cæleſtius Pelagii dogmata primus per Africam ſpargit, & accuſatus a Paulino Diacono damnatur in Concilio Carthaginenſi. 209
Cereorum uſus, qua ratione, vel prohibitus, vel receptus in exequiis fidelium. 19 20
Chorepiſcopi alii ſolo Sacerdotio, alii etiam Epiſcopatu inſigniti. 22
Chriſmatio baptizati. 74
Chriſmatio confirmati. 225
Ciborium Græcis Latiniſque uſitata vox quid ſit 250
Circumſtantiæ peccatorum, quæ neceſſariò exprimendæ ſint. 478
Clementis Romani Papæ conſtitutiones ab hæreticis depravatæ. 342
Clericus habitum clericalem non deferens, qua ratione puniendus. 479
Clericorum exterior habitus, & modeſtia. 417 & ſeq.
Clericorum crapula coerceretur. ibid.
Clericus uſurarius deponendus. 68
Clerici a profanis adminiſtrationibus, & negotiis arcentur. 110 240
Clerici cum primum ordinabantur certæ cujuſdam Eccleſiæ miniſterio addicebantur, a qua diſcedere non erat eis liberum. 115 242
Cle-

Clerici ſpectaculis ſcenicis intereſſe prohibentur. 151
Clerici cauponas intrare prohibentur. 144
Clericus nec veſtibus, nec calceis decorem quærat. 179
Clericus profeſſionem ſuam, & in habitu, & in inceſſu probet. ibid.
Clericus per plateas, & andronas non ambulet. 180
Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus artificio victum quærat. 181
Clericus ſcurrilis, ac turpia efficiens deponendus. ibid.
Clerico delinquenti pœnitentia publica non poterat injungi, ſed clauſura, ac ſeceſſus. 182
Clericorum cultiores veſtes, & unguentorum uſus reprobantur. 361
Clerici non ſpectent damnatorum ſupplicia, neve auditorium criminale ingrediantur. 387
Clerici ut Miſſæ quotidie interſint. 217
Clericus injuſſu proprii Epiſcopi ad alium Epiſcopum divertens excommunicatur, ſimulque ſuſcipiens Epiſcopus. 45
Clericus ne coram judice laico conveniatur. 268
Clericis comam nutrire, aut indecenter veſtiri prohibitum. 269
Clerici, & Monachi contumaces verberibus coercendi. 270
Clerico ſine literis ſui antiſtitis peregrinanti communio deneganda. 271
Clericis venatio interdicta. ibid.
Clerici à communione ſuſpenduntur, qui ſolemnioribus anni feſtis a ſuis Eccleſiis abfuerint. 272
Clerici ſuſpendi a communione, qui tres hebdomadas a propriis Eccleſiis abfuerint. ibid.
Clericorum ordinationi prærequiſita aliquando venia Regis. 273

Clerici ut ſibi ipſis victum, ac cibos præparent. 282
Clericorum ſimul habitantium collegia. 304 305
Clericorum corona qualis. 306
Clericorum immunitas a ſæcularibus judiciis. 309
Communio Paſchalis. 416
Communio laica explicatur. 265
Communio peregrina exponitur. 265 266
Communionis peregrinæ aliud genus elucidatur. 266 267
Communio Euchariſtica ſub binis ſpeciebus præcepta in Concil. Clarom. & vetita in Concilio Conſtantienſi fuit. 395
Communio Euchariſtica olim ter in anno ex canonum præſcripto facienda. 269
Concilia œcumenica ſingulis decenniis convocanda ex Conſtantienſi decreto. 450
Conciliorum legitimorum decreta non in rebus fidei, ſed circa diſciplinam, vel facta ſæpè occurrunt inter ſe contraria. 449
Conciliorum decretis Patres diſputando præludunt. 506
Conciliorum quædam in aula Principis, alia in ædibus ſacris celebrata. 41
Conciliorum decreta omni authoritate carent citra Romani Pontificis approbationem. 158 159
Concilium Carthaginenſe ſextum, & Concilium Africanum plenarium non duo, ſed unum idemque ſunt. 209
Concilia invalida ſine Papæ authoritate celebrata. 237 238
Concilium poteſtatem habet directivam erga Papam, ſed non coactivam. 465
Conciliorum fructus iſtauratio Eccleſiaſticæ diſciplinæ. 281
Conclave, & clauſulam Cardinalium edixit Lugdunenſe Concilium in electionibus Papę faciendis. 429

Concordatum abrogatæ pragmaticæ ſanctioni ſubrogatur. 469
Concubina dicebatur indotata uxor. 219
Confeſſio peccatorum. 487
Confeſſio annua. 478
Confeſſio Sacramentalis una cum congrua peccatis ſatisfactione aſſeritur. 136
Confeſſiones audire, nec ſæculares poſſunt, nec regulares ſine Parochi, aut Epiſcopi approbatione. 555
Confeſſorum cum puellis Dei familiaritas damnatur. 217 218
Confirmationis Sacramento neceſſaria, ac ſubſtantialis impoſitio manus, quæ fit per ipſam frontis chriſmationem. 226
Confirmatio ei adminiſtranda, de quo poſt exactam inquiſitionem adhuc dubitatur, an confirmatus fuerit. 348 349
Canonis Presbyteri Hiſtoria circa unctionem in baptiſmo. 70
Conſtantinopolitani Imperii ad Latinos translatio. 425 Ejuſdem in Græcorum dominatum regreſſio. 426
Conſtantinopolitani Patriarchatus primordia, & progreſſiones. 413
Conſtantinus Magnus in Eccleſiæ Apoſt. SS. Veſtibulo ſepultus. 257 258
Conſtantini Auguſti ſenſus circa Epiſcoporum cauſas. 31 32 Ejuſdem in ſacra Synodo perſpecta pietas. ibid.
Conſtantinum Magnum probatur fuiſſe ſub vitæ finem ab Euſebio Nicomedienſi baptizatum. 76 77 78
Conſtantinus ſucceſſionem Imperii tres inter liberos partitur, Conſtantinum juniorem, Conſtantium, & Conſtantem. 83

Conſtantis mors Eccleſiæ luctuoſa. 115
Conſtantii de Magnentio victoria. ibid.
Conſtantinopoleos origo, & ſitus. 156
Conſtantinopolis Epiſcopi per ambitionem diu affectarunt ſecundam a Romanam ſedem. 161
Conſtantius moriens Antiochiæ baptizatur ab Euſojo. 132
Conſtantini Pogonati pro ſide Catholica zelus. 325
Conſtantis Imperatoris hæretici edictum nomine typi. 35
Conſtantini Copronymi diræ impietates. 352 353 354 Ejuſdem, & filii Leonis Iconomachi horrenda mors. ibid.
Contritionis, & attritionis diſcrimina, & effectus. 477
Cyprianus hæreticorum baptiſmum reprobat. 10 11
Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus ab Arianis depon itur in Pſeudo-Synodo Conſtantinopolitana. 131
Cyrillus Alexandrinus, ut Legatus Cœleſtini Papæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ tempore Neſtorii præficitur, & Synodo Oecumenicæ Epheſi præſidet. 221 222
Cypri Metropolita Antiocheno Patriarchæ ſubducitur, & fit ἀκέφαλος. 223 224

D

Decani, Præpoſiti, Archipresbyteri Sacerdotio initiari tenentur, ſaltem intra annum. 400
Decimæ ante omnia tributa ducendæ. 421
Defenſores Eccleſiarum. 208 209
Defenſores regionarii. ibid.
Defenſores civitatum. ibid.
Defenſores pauperum. 199
Delicta Clericorum privilegiata quæ ſint. 315 316
De-

Devoluti jus circa vacantia beneficia. 406
Devoluti jus circa beneficia, quæ patronorum præſentationi ſubjiciuntur. Et in hac re diſcrimen patronatus Laici, & Eccleſiaſtici. 406
Diaconi ſedere prohibiti coram Sacerdote niſi jubeat. 143 179
Diaconi in ſui ordinatione contra cœlibatum proteſtantes. 22
Diaconorum vetus officium. 7
Diaconorum ſeptenarius numerus. 7 24
Diaconiſſæ, ſeu ſanctimoniales, ac viduæ. 176
Diaconiſſæ detondebantur, & veſtem mutabant. 185
Diaconiſſæ manuum impoſitione ordinabantur, & deinceps nubere non poterant. 224
Diaconium, menſa in qua ſacra vaſa, & panes parabantur ad ſacrificium. 251
Diœceſes ſeu vicariæ; tum imperii, tum Eccleſiæ, 98 & ſeq.
Dionyſii Mediolanenſis Epiſc. depoſitio ab Arianis in Pſeudo-Synodo Mediolanenſi. 117
Dioſcori Alexandrini ſcelera. 233 234
Dioſcori Alexandrini damnatio in Chalcedonenſi Concilio. 238
Diptycha continebant fidelium nomina; tam viventium quam defunctorum, qui communibus Eccleſiæ ſuffragiis participabant, eaque publicè legebantur inter ſacratiſſima myſteria. 339
Dominicus dies in locum Sabbati ſucceſſit. 343
Dominicale vocabatur linteamen quo fœminæ communicaturæ ſacram Euchariſtiam excipiebant. 350
Donatiſtarum ſchiſma. 25 26
Dulciniſtarum fœdiſſima ſecta. 439 440

Ec-

E

Eccleſia reijcere dona, & oblationes debet eorum, qui per oppreſſionem, & aliorum injuriam ditati ſunt. 184 185
Eccleſiæ ingreſſus permittitur, & auditio verbi Dei Judæis, gentilibus, & hæreticis. 184
Eccleſiæ immunitas, & aſylum ad eam confugientibus. 228
Eccleſiis, ac pauperibus relicta qui retinent, aut fraudant, excommunicati. 229 230
Eccleſiæ viduatæ proventus œconomo percipiendi, ut ſucceſſori reſerventur. 245
Eccleſia temporum progreſſu quamplurimas didicit Theologicas veritates, quas antè ignoraverat, & explicitè ad fidem pertinere definivit, quæ prius ignorabantur. 358 359
Eccleſiæ novæ novaque Monaſteria erigi vetita niſi ſufficienter fundata. 361
Eccleſiæ immunitas a realibus oneribus. 407
Eccleſiarum debita veneratio facit, ut omnis ſæcularium cauſarum proceſſus, omneſque in iis prolatæ ſententiæ robore careant. 436
Eccleſiaſtici proventus quadrifariam diſtribuendi. 36 390
Eccleſiaſticæ præfecturæ gradus. 96
Electionum Eccleſiaſticarum regulæ. 417 418 419
Eligebantur Epiſcopi a Clero, & populo ſuffragantibus aliis Provinciæ Epiſcopis, & præſidente Metropolitano, a quo & aliis ſaltem duobus Epiſcopis Provinciæ erant ordinandi electi. 50 & ſeqq.
Energumenis incumbebat officium verrendi Eccleſiæ pavimentum. 185
Energumenis Eccleſiæ obtemperantibus Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrandum. 229

Ephe-

Epheſina pro Eutychete latrocinantium Synodus. 234
Ε'πιγνώμονες, ſeu cognitores. 39
Epiſcopum tametſi haud licitè, poſſe tamen validè ab uno ordinari Epiſcopo probabilius eſſe monſtratur. 52
Epiſcopi ſimul duo unius civitatis eſſe vetantur. 59
Epiſcopus intra alienos fines non poteſt quemquam ordinare, niſi de ordinarii loci licentia. 104 160 228
Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi ab ipſis Eccleſiæ primordiis de facultatibus propriis teſtamento diſponere poterant, non verò de Eccleſiaſticis. 104 105 270
Epiſcoporum in aliam Eccleſiam translatio ſic prohibita, ut iidem ſic translati laica etiam communione privati ſint. 106
Epiſcopatus in vicis, & oppidis erigi vetantur. 109 151
Epiſcopi in aulam ire prohibentur ſine Metropolitani, aut Synodi Provincialis litteris formatis, alioquin a fidelium communione excluduntur. 107
Epiſcoporum inertium, aut ſuis cupiditatibus inſervientium reprobatio. 107 108
Epiſcopus clericum alienum ordinare ſine proprii Epiſcopi dimiſſoriis prohibetur. 110
Epiſcopis alienum clericum ſuſcipere ſine commendatitiis, aut teſtimonialibus litteris vetatur. 110
Epiſcopus proprius, a quo uno ordinationes, vel dimiſſoriæ litteræ ſumebantur is olim erat a quo primum quis fuerat ordinatus, & certæ Eccleſiæ miniſterio addictus. 111 & ſeq.
Epiſcopus nullus de crimine judicari poteſt, niſi in Synodo Apoſtolicæ Sedis auctoritate convocata. 159
Epiſcopi poſſunt a quocumque judicio provocare ad Pa-

Papam ex Apoſtolica traditione, & Nicæni Concilii decreto. 159
Epiſcopi accuſatio, quæ fit à notatis cenſura, vel infamia reprobatur. 162
Epiſcopatuum diverſi in Eccleſia gradus, & ſubalternantes poteſtates. 163
Epiſcopis vilis ſuppellex, & victus pauper injungitur. Epiſcopos cura rei familiaris non decet. ibid.
Epiſcopus ſine conſenſu Cleri res Eccleſiæ non alienet. ibid.
Epiſcopus ſedens ſtare presbyterum non patiatur. 179
Epiſcopatum novorum erectio nonniſi ex Synodi Provincialis decreto, & primatis conſenſu facienda. 316
Epiſcopus ſolus miniſter confirmationis ordinarius. 226
Epiſcopus ne ultra tres à ſui electione menſes differat conſecrari. 245
Epiſcopi cathedra concionatoria ponebatur ad gradus ſacri altaris. 252. 253
Epiſcop. antiquitus intra Eccleſiarum ſepta tumulabantur. 257. 258
Epiſcoporum, & Abbatum jura circa Monachos diſcernuntur in Conc. Lateranenſi III. 260
Epiſcoporum confratribus ſuis poteſtate oppreſſis, ut opem ferant, eumque præſtent indemnem. 170 280
Epiſcoporum officium circa pauperum, & quorumcumque per potentiores oppreſſorum tutelam, ac præſidium. 305
Epiſcopus ex ordine regularium aſſumptus debet habitum gerere religioſum. 374
Epiſcopus impedimenta poſt validè contractum matrimonium ſupervenientia diſpenſando poteſt removere. 393

Epiſcopus ex quo promotus eſt, omnia, quæ antea beneficia habuit, amittit. 404
Epiſcopis ſumma incumbit ſollicitudo prædicationis verbi Dei. 471
Epiſcopus ſi abſque urgente cauſa tribus menſibus, ſive continuis, ſive interpolatis non reſidet, peccat mortaliter, & tenetur fructus pro rata abſentiæ reſtituere. 472
Epiſcopi quid poſſint circa religioſos delinquentes. 473 474
Epiſcopis cura incumbit piorum locorum, & piarum diſpoſitionum. 474
Epiſcopus citari non debet ut per ſe compareat niſi ex cauſa ob quam deponi meretur. 477
Epiſcopus ex juſta cauſa Parochias numero clericorum miniſtrantium augere, aut pro una plures conſtituere poteſt. 479
Epiſcopus poteſt uniones perpetuas Eccleſiarum Parochialium facere. 480
Epiſcop. electi intra trimeſtre conſecrationem ſuſcipere tenentur. 482
Epiſcopus qua ratione familiarem non ſubditum poſſit abſque dimiſſoriis ordinare. 483
Epiſcopi poſſunt abſolvere, & diſpenſare circa cenſuras, & irregularitates ex occulto delicto præter homicidium. 489
Epiſcopi ſedes ſublimis intra ſanctuarium. 244
Epiſcopis juriſdictio plena competit circa clauſuram ſanctimonialium quamvis exemptarum. 489
Epiſcopalis erga quoslibet exemptos, aut regulares juriſdictionis multa capita recenſentur. 490 & ſeqq.
Epiphanii cum Chryſoſtomo concertatio. 319 320
Eremitæ vagi, & liberi reducendi. 343
Eremitæ jugo ſoluti, & vagi. 24

Euan-

Euangeliorum Codices in media Synodo reponi ſoliti. 41
Euchariſtici Sacramenti reliquiæ pueris manducandæ tribuebantur. 286 287
Euchariſtiæ incruentum ſacrificium. 64 65
Euchariſtia non niſi a jejunis ſumenda ſolo excepto anniverſario veſpere dominicæ cœnæ. 215 216
Euchariſtia ſimul atque accepta eſt, conſumenda. 218
Euchariſtia multis ſæculis ad manum dari, & in privatas ædes transferri ſolita. 218 219
Euchariſtiam ex præcedenti ritu probatur ſumi poſſe ſub unica ſpecie. 219
Euchariſtiæ Viaticum nemini pœnitenti, quamvis non impleto pœnitentię tempore denegandum. 132
Euchariſtiæ ſacratiſſimæ aſſervandæ quis olim locus. 455
Euchariſtia viris ad manum porrigebatur, fœminis autem ad mundum linteum, quod alicubi dominicale dicitur. 279 280
Euchariſtiæ ſive recipiendæ, ſive aliis adminiſtrandæ neceſſaria præparatio. 475
Eulogiæ diſtribuebantur intra Eccleſiam non ſuſcipientibus ſacram Euchariſtiam, ideoque die Paſchæ nullæ diſtribuebantur niſi cathecumenis. 138 139
Eulogiæ mittebantur etiam per domos ad abſentes. 138
Eulogiæ alicubi in azymo, alicubi in fermentato. 139 140
Eulogiarum in fermento primus autor Melchiades. 138
Eulogia ad amicos Chriſtiani ſolebant tranſmittere. 144
Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus Arii præcipuus fautor. 29
Euſebius alter Nicomedienſium Epiſcopus Arianiſmi

ſtudioſiſſimus. 29 32 Idem Bœeti primum Epiſcopus, de in Nicomediæ, poſtremò Conſtantinopolis. 133
Euſebii Vercellenſis Epiſc. geſta in ſecunda Mediolanenſi Synodo, ejuſque per Arianos in eadem Synodo depoſitio, & exilium. 116
Euſtachius Antiochenus orationem gratiarum actionis in Conc. Nicæno ad Conſtantinum habuit. 36
Euſtachius Antiochenus Epiſcopus fraude Cæſarienſis Euſebii calumniis per ſubornatam meretricem impetitur, & a Conciliabulo Antiocheno depoſitus moritur in exilio. 85 86
Euſtachii ex Manichæorum colluvie damnantur inſignes errores in Synodo Gangrenſi. 88
Eutyches hæreſiarcha. 231
Eutychiana hæreſis tres diœceſes, ſeu Patriarchias diu infecit. 288
Excommunicatio invalida non opus habet abſolutione, aut appellatione. 54
Excommunicatio ob præſens delictum requirit triplicem præmonitionem cum contumacia, ſed ſi feratur contra futurum delictum ſolam requirit promulgationem. 405
Excommunicatus in uno loco debet pro tali haberi, ubicumque ſe ille receperit, donec abſolvatur. 54 55
Excommunicatis communicans, qua ratione excommunicationem incurrat. 402 403
Exempti extra locum exemptum delinquentes poſſunt convenire apud ordinarium, & ab eo judicari, ac puniri. 425

F

FAuſti Abbatis Lirinenſis cum Theodoro Epiſcopo Monaſterium viſitante concertatio. 259 260

Fau-

Fauſtus, & Caſſianus Semipelagianorum principes. 275 276
Felix II. ab Arianis Romanam in ſedem intruſus, evadit poſtmodum legitimus Papa. 122
Firmilianus Cæſareæ Cappadocum Epiſcopus. 12 15
Fidei propoſitiones multas Eccleſiæ tempora poſteriora definierunt; quibus antea refragari licuerat. 152 153
Flavianus creatur Antiochenus contra Paulini partem Epiſcopus. 121 Idem pro Antiochenis apud excandeſcentem Theodoſium intercedit, eumque placat. 122
Flavianus Conſtantinopolis Epiſcopus Eutychen hæreſiarcam in Synodo damnat. 231 Idem pro fide exul, & martyr occumbit. 234 235
Formatarum litterarum variæ ſpecies. 195
Fontes olim pro Eccleſiarum foribus conſtituebantur. 259
Fortitudo gentium ex humana cupiditate, Chriſtianorum verò ex Dei charitate, & Gratia proficiſcitur. 278
Francofordienſes partes multipliciter erraront circa geſta Nicænæ Synodi. 262
Fridericus Ænobarbus veniam petens Venetiis ab Alexandro Papa III. abſolvitur. 404
Friderici ſecundi perfidia, & graſſationes adverſus Eccleſiam, ejuſque tandem ab imperio depoſitio. 422 & ſeqq.

G

GAudentius Arianenſis Epiſcopus decreta Ariminenſis conciliabuli damnans perimitur ab Arianis. 129
Gregorius Capadox pulſo ab Arianis Athanaſio conſtituitur Alexandriæ Pſeudo-Epiſcopus. 85

Ger-

Gerbertus primum Rhemenſis deinde Ravennenſis, poſtremo ſub nomine Sylveſtri Secundi Romanus Epiſcopus. 281
Germanus Conſtantinopolis Patriarcha imaginum ſanctarum cultum propugnans deponitur, & exulat. 411
Gotofredi Bulionii ſacra expeditio. 346
Gradus conſanguinitatis, aut affinitatis matrimonia impedientes reducuntur. 423 424 Idem denuò reducuntur a Tridentino. 485 486
Gratiam Dei ad ſingulos actus eſſe neceſſariam ad benè cogitandum, loquendum, & agendum. 216
Gratia Chriſti noſtrum omne meritum præcedit, ac prævenit, utpotè ſalutis initium. 275
Gratia Chriſti eſt efficax. 275 276 concurrit tamen cum libero arbitrio. 276
Gratia quoque in ipſo ſtatu innocentiæ neceſſaria fuiſſet ad perſeverandum. 278
Græcorum uſus circa Clericorum nuptias. 44 45
Gregorius Papa II. Leonis Iſauri impietati ſe conſtanter opponit. 168
Gregorius Nazianzenus indignè, ac injuriosè abdicatur Conſtantinopolitano Epiſcopatu ab iiſdem ſecundæ œcumenicæ ſynodi Patribus, qui ipſum promoverant; eique ſufficitur Nectarius ſenex nondum baptiſmo initiatus. ibid.

H

HÆreticis ſolemne eſt, ut Catholicis falſa dogmata affingant, nec unquam eorum fidem ſincerè exponant, idque exemplis comprobatur. 277
Henricus II. Imperator Brunonem Tullenſium Epiſcopum creat ſummum Pontificem. 395

Henricus Imperator tertius Gregorio Papæ ſeptimo Antipapam opponit Guibertum Ravennæ Epiſcopum, & a Gregorio Papa excommunicatur. 196
Henricus Imperator IV. Paſchalem Papam ſecundum carcere includit, & ab eo ſic detento jura inveſtiturarum Epiſcopalium extorquet. 398
Hermenegildi principis martyrium. 285
Heraclii ecthεſis, ſeu edictum pro Monothelitis. 323
Hieronymus primus ſcripſit adverſus Pelagii hæreſim. 200
Hilarius Pictavorum Epiſcopus dum pro fide exulat, Arianos oppugnat in Pſeudo-Synodo Seleucienſi, deinde Conſtantinopoli apud ipſum Conſtantium, qui eum pertimeſcens in propriam remittit Eccleſiam. 129
Hincmari Rhemenſis Epiſcopi nequitia dum ſanctiſſimos Epiſcopos Rotaldum Sueſſionum in Conciliabulo Sylvanectenſi, & nepotem in proprium. Hincmarum Laudunenſem in Conciliabulo Duziacenſi de gradu dejecit. 180 181
Hiſtriones, ac theatrici excommunicatione, & infamia notati. 27 28
Homo de ſe nihil habet præter peccatum. 278 279
Honorius Pontifex jure merito a Synodis œcumenicis, & a Summis Pontificibus damnatus. 238
Huſſitarum hæreſis in Concilio Conſtantienſi proſcripta. 449

I.

Jacobitarum hæreſis ex Eutychianiſmo Monotheliſmus. 321
Idolothytorum abſtinentia quibuſdam, non verò omnibus fidelibus impoſita ab Apoſtolis. 8
Jejunia Monachorum per anni decurſum præſcribuntur. 282

Jeju-

Jejunium quadrageſimæ feriarum quartarum, ſextarum, & Sabbatorum per annum. 148 & ſeq.
Jeroſolymitani Patriarchatus primordia, & progreſſiones. 414
Jeroſolymitanus Epiſcopus in quibus præcellebat, & in quibus ſubdebatur Cæſarienſi Metropolitano. 58
Ignatius indignè a Barda pellitur è ſede Patriarchali. 251 Revocatur in priſtinam Sedem ab Imperatore Baſilio. 398 399
Imagines in Eccleſiis. ibid.
Imagines laſcivæ ſub excommunicationis pœna vetitæ. 349
Impedimenta legitimè contracta matrimonio ſupervenientia etiam per inceſtum primi gradus poſſunt Epiſcopi diſpenſatione amoveri. 391 392
Impedimentum matrimonii ex crimine adulterii cum mutua futuri matrimonii promiſſione. ibid.
Imperatorum Conſtantinopolis arrogantia intra ipſam Eccleſiam. 346
Imperatorum religioſorum modeſtia inter ſacros Clericos. 347
Indictiones. 122 123
Infallibilitas ſupremæ ſedis in quo verſetur. 298
Infirmis ſubitò obmuteſcentibus, aut in phreneſim lapſis, qua cautione abſolutio dari poſſit. 183 184
Inimicitiam habentes ante Miſſam reconciliandi, aut pervicaces ab Eccleſia rejiciendi. 230 231
Joannes Antiochenus Neſtorio patrocinatur, eique favens ſchiſmaticum conciliabulum habet. 222 223
Joannes Damaſcenus dum ſacrarum cultum propugnat imaginum falſis accuſationibus impetitur. 351 352
Irene Imperatrix ſacrarum Imaginum cultum reſtituit. 154

Irregularitas ex adulterio uxoris. 23
Irregularitatem antiquitus pariebat fornicatio. 24 44
Irregularis erat quiſquis ægrotans baptizabatur. 24
Irregulares ſunt ſpontanei eunuchi, & ſpadones. 42
Judæi ad fidem converſi quas uſuras reſtituere teneantur, & a quarum reſtitutione diſpenſentur, declaratio Concilii Baſileenſis, & Pauli Papæ Tertii; 440
Judæis permittere, ut Chriſtianos uſuris divexent nefarium eſſe, nec modo Concilio Viennenſi, ſed Divino prorsùs, & indiſpenſabili juri oppoſitum. 440 & ſeq.
Judex Eccleſiaſticus poteſt ſuam interlocutoriam revocare. 420
Judicandus nemo trahi poteſt ultra una dietam extra diœceſim ſuam. ibid.
Judith liber non eſt ab Eccleſia in Canonem receptus, niſi longè poſt Nicænum Concilium. 133 134
Julianus Pelagianæ hæreſis penè profligatæ patrocinium ſuſcipit contra Auguſtinum. 203
Julius Pontifex in Romana ſynodo Athanaſium, alioſque ab Arianis exilio pulſos reſtituit. 84

K

Kalendis Januarii cum biduo ſequenti Gentiles Saturnalia, fideles autem Litanias, & jejunia celebrare ſoliti. 282

L

Laborantes ab Ignatio, & Epiphanio commemorati fidelium cadavera curabant ad funus. 176

Laodicæna Synodus poſt Nicænam habita probatur. 134
Lapſi Clerici licet reconciliati numquam in priſtinum ordinis gradum reſtituebantur. 59 & ſeqq.
Lapſi tamen Clerici aliquando per Synodicam diſpenſationem ob communem pacem reſtituti ſunt. ibid.
Latrocinantium Synodus Epheſina. 233
Lectio interponenda in Clericorum refectionibus. 342
Legati Epiſcoporum eodem ordine ſedebant, & ſubſcribebant, quo delegantes, ſi interfuiſſent Epiſcopi. 33
Legati Apoſtolici eumdem locum ſupra Patriarchas tenent, quem teneret ſummus Pontifex. 34 35
Legati à Latere. 39
Legati Concilii Romani una cum Legatis Papæ miſſi ad œcumenicum Concilium. 343
Legi in Eccleſiis prohibentur alii, quam ſacri libri. 151 152
Leo Iſauricus ſacris imaginibus bellum indicit. 350 351
Leonis Papæ IX. inſignis pietas. 396
Leontius Antiochenus Sacerdotio remotus, quia ſe feciſſet eunuchum. 42
Liberius Papa ſede ſua dejicitur ab Arianis in Mediolanenſi Conciliabulo, & in Tracia exulat. 120
Liberius in Sirmienſi Concilio formulæ Arianorum, & Athanaſii damnationi ſubſcribens Romanam in ſedem revocatur ab Arianis. 124 125
Libellorum a martyribus prodeuntium uſus reprobatus. 27 28
Librorum ſacrorum, aut ſacrorum vaſorum traditio. ibid.
Linguæ Hebraica, Chaldaica, & Arabica in primariis univerſitatibus publicè docendæ. 442

Literarum formatarum, ſeu canonicarum variæ ſpecies. 195
Litteræ communicatoriæ, ſeu pacificæ. 196
Litteræ dimiſſoriæ. ibid.
Litteræ commendatitiæ, ſeu teſtinoniales. 197
Litteræ Paſchales. ibid.
Litteræ encyclicæ, ſeu circulares. 198
Litteræ commonitoriæ ſeu memoriales. ibid.
Litteræ tractoriæ. 199
Litteras commendatitias expedire Epiſcopi pauperibus peregrinantibus non debent, ſed ſolum pacificas. 244
Lucifer Calaritanus Paulinum creat Antiochenorum contra Meletii partem Epiſcopum. 120 121
Lucifer Calaritanus Epiſcopus ſede ſua dejicitur in Mediolanenſi Pſeudo-Synodo ab Arianis. 117
Luciferianorum ſchiſmatis origo. 154
Lucilla ſchiſmatis Donatiſtarum propagatrix. 25 26
Ludovicus Alemannus Baſileenſis Concilii præſes in album ſanctorum inſcriptus a Clemente Papa VII. 388 389

M

MAcedonius Semiarianus ab Epiſcopatu Conſtantinopolitano per Arianos dejectus novam procudit hæreſim contra Spiritum Sanctum. 131 132 damnatur. 159 160
Macedonius Monachus ordinatus Sacerdos, dum neſcienti, & non cogitanti manus ei a Flaviano Antiocheno imponitur. 189
Mandata de providendo, & expectativæ gratiæ abolentur a Tridentino. 489
Manuum impoſitiones olim in Eccleſia multiplices. 184

Manuum impoſitio ad majores ordines adhibetur apud Græcos, alioſque Orientales ſine ulla inſtrumentorum traditione, ut neque apud veteres latinos. 186 & ſeq.
Manuum impoſitio nulla adhibebatur apud veteres latinos, ſed ſola inſtrumentorum traditio in minoribus ordinationibus, quod etiam nunc ſervatur apud Græcos, alioſque Orientales ex ritibus ab Eccleſia latina approbatis. ibid.
Marcellini Papæ lapſus qualis. 15 16
Mariæ Virginis partus ſine ſemine, & ſecundinis. 347 348
Maria Virgo cum Joanne Euangeliſta ex Judæa Epheſum tranſmigravit, ibique reliquum vitæ exegit. 225
Martini Papæ fides, conſtantia, & martyrium. 324 & ſeqq.
Martyrum ſepulchris honor deferendus. 90
Maſſilia ſub Provincia Viennenſi. 170 171
Materiam Sacramentorum Chriſtus inſtituit ſecundum rationem materialem, ſed arbitrio Eccleſiæ reliquit rationem formalem. 191 192
Maternus Agrippinenſis Epiſcopus. 25 26 28
Matthias a diſcipulis electus divino conſilio. 2
Matrimonia cum hæreticis quatenus licita, vel nón. 136
Matrimonia neque in quadrageſima, neque cum choreis celebranda. 151 152
Matrimonia infidelium dirimuntur, ex quo altero conjugum converſo ad fidem alter converti recuſat. 307 308
Matrimonio valido ſupervenientia impedimenta poteſt Epiſcopus diſpenſatione tollere. 391
Matrimonia clandeſtina irrita. 484
Matrimonia illicitè, ſed validè contrahuntur coram invito parocho. 485 486

Maximus Arelatenſis Epiſcopus. 26 28
Maximi Monachi fides, eruditio, & glorioſa confeſſio. 325
Maximus Trevirorum Epiſcopus Athanaſium exilio damnatum excipit. 82 83
Maximo Cynico abrogatur Epiſcopus Conſtantinopolis in ſecunda Synodo. 162
Medicorum circa ægrotos officia. 416
Mediolanenſia Concilia duo, primum Orthodoxum ſub Conſtante, alterum Arianorum ſub Conſtantio. 113 114 116 117
Meletius creatur ab Arianis Antiochenus Epiſcopus, qui ſtatim miro modo converſus Chriſti Divinitatem, & communem ejus cum Patre ſubſtantiam prædicat. 120
Meletii Antiocheni obitus in urbe imperiali. 169
Metropolitanorum veteres prærogativæ. 50 54 58 59 95
Metropolitanis jus viſitandi in ſuffraganeorum Epiſcoporum diœceſibus ademptum. 375 & ſeq.
Miſſam audientes fideles numquam adſtricti fuerunt neceſſitate communicandi præter ſolos altaris adminiſtros. 93 & ſeq.
Miſſa in Orientalibus Eccleſiis tota quadrageſima non celebratur, niſi diebus Sabbatis, & Dominicis. 146 344
Miſſarum celebratio in ædibus privatis. 151 152
Miſſa audienda in propria parochia. 230 & ſeq.
Miſſa olim jejuniorum diebus celebrari ſolita poſt horam a meridie ſecundam. 282. & ſeq. de die verò anniverſa cœnæ dominicæ etiam ineunte nocte. 215 & ſeq.
Monachi Eccleſias, aut Monaſteria injuſſu Epiſcopi conſtruere prohibentur. 241
Monachi ſint Epiſcopis ſubditi, & morigeri. 170 171

Monachorum cum monialibus colloquia qualem exigant præcautionem. 361
Monaſteria virorum, & fœminarum duplicia, aut cohærentia prohibentur. ibid.
Monaſteria fieri ſæcularia prohibentur. 245
Monaſteria virorum, & fœminarum diſſita ſint. 269
Monaſteria paciſci poſſunt de alimentis ejus, quæ in monialem poſtulat ſe admitti. 421 422
Monaſticæ vitæ olim multi quoque inviti ex aliena voluntate, & facto adſtringebantur tota vita. 364 & ſeq.
Montes pietatis declarantur liciti, & contradicentes excommunicantur. 467 & ſeq.

N

Narthes erat ſtatio pœnitentium audientium. 241
Navis ſeu gremium Eccleſiæ, muro intermedio in longum ducto, continebat ab invicem ſeparatos viros, & fœminas. 247
Neophyti non admittendi ad ordines. 43
Neſtorii hæreſis, exilium, & infauſta mors. 223
Nicænæ primæ Synodi Canonum numerus non ſatis compertus. 69 70
Nicænæ Synodi octoginta Canones Arabici a cunctis ſchiſmaticis Eccleſiis toto Oriente recepti. 72
Nuptiæ cum hæreticis quatenus licitæ vel non. 136
Nuptiæ neque in quadrageſima, neque cum choreis celebrandæ. 151
Nuptiarum ſpecialia, & abſtinentiæ ciborum Eccleſiaſtica præſcripta quam procul Manichæorum, & Euſtachianorum deliriis diſtent. 909

O

OBlatio panis, & vini a fidelibus ad altare facienda. 138 139 286
Officii devotè recitandi obligatio. 418
Ὁμουσία Verbi cum Patre poſt Nicænum aſtruitur, & in Conſtantinopolitano. 160
Opiniones in rebus ſcientiæ probabiles. 392
Orarium aliquando pro ſtola, aliquando pro linteo, quo ſacra Euchariſtia excipiebatur. 143 144
Ordinandorum qualitates, ætas, interſtitia. 482
Ordinandus nemo, qui prius hæreticos domeſticos non converterit. 214 & ſeq.
Ordinandus quiſpiam non eſt, niſi cum titulo, aut patrimonio, alioquin ab ordinatore Epiſcopo alendus, aut ejus ſucceſſore. 404 & ſeq.
Ordinari in Clerum prohibentur procuratores, tutores, negotiorum geſtores, niſi poſt reddita, & ſoluta ratiocinia. 108
Ordinationum materiæ, & formæ immutabiles inſtitutæ ſunt a Chriſto ſecundum genus, ab ipſa Eccleſia ſecundum ſpeciem diverſimodè, ac mutabiliter determinantur. 387 & ſeq.
Ordinationum interſtitia. 131
Ordinationes faciendæ cum conſilio Cleri, & teſtimonio populi. 177
Ordinati primum Clerici certæ Eccleſiæ miniſterio alligabantur, a qua diſcedere non erat eis liberum. 113
Ordines minores ab antiquis recenſiti. 175
Ordines octo diſtinctè commemorati in Concilio Romano ſub Papa Sylveſtro. 75 76
Orientis apud veteres triplex ſignificatio. 56
Orientis præfectus, & ſub iſto Orientis omnes quaſnam regebant provincias. 57 & ſeqq.

Orientem ſpectabat Sacerdos ſacrificans facie ad populum verſa: populus autem Occidentem ſpectabat orans verſus altare. 251 252
Origenes damnatur primum a ſuo Epiſcopo Demetrio Alexandrino. Deinde in Synodo a Theophilo Alexandrino convocata. Tertiò ab Anaſtaſio Romano Pontifice. Quartò a Gelaſio Papa in Romana Synodo. Poſtremò a quinta Synodo. 295 297 & ſeqq.
Origenis errores præcipui recenſentur. 490
Origenes poſtquam ſe ſponte fecit eunuchum, ordinem ſuſcepit Sacerdotalem: ideoque a Demetrio Alexandrino privatus eſt uſu Sacerdotii, & a Clero excluſus. 43
Oſculum apud fideles in Eccleſiis uſitatum. 142
Oſius Cordubæ Epiſcopus Synodo Eliberinæ ſubſcribit. 17. Conſtituitur a Sylveſtro Papa Legatus ad Conſtantinum, & in Orientem. 30. Alexandriæ Concilium in cauſa Arii, & Sabellii, & Meletianorum convocat. 30. Niceno Concilio, ut Legatus Apoſtolicus præeſt. 31. Sardicenſi quoque Synodo præſidet. 3. Et Gangrenſi. 3
Oſius Cordubenſis miſſus Sirmium in exilium. 118 119 Idem formulæ hæreticorum lapſu deplorando ſubſcribit in Sirmienſi conciliabulo. 82
Οὐσία, & hypoſtaſis. 155 156

P

PAllium olim veſtis genus ad ſtrictioris vitæ profeſſionem. 89 90
Pallii authoritas, & uſus. 473
Pallii deſcriptio ex Tertulliano. 60
Papa Romanus olim dictus Epiſcopus Epiſcoporum. 10

Papa judicari a Concilio in duobus caſibus poteſt; 360
Papa ſupra omnes tenetur invigilare ſacrorum Canonum obſervationi. 467
Papæ cognitores. 34
Papæ electio non valet niſi fiat a duabus ſaltem Cardinalium partibus. 404
Papæ reſervanda eſt ab inferioribus Epiſcopis, & Synodis majorum, aut difficiliorum cauſarum judicium. 167
Parœci, ac Parochi. 62
Parochiam intra propriam ſinguli Miſſam audiant, 230 & ſeq.
Parochis portio congrua attribuenda. 420
Paſcha de Dominica celebrandum. 27
Paſtophoria duo ad ſanctuarium hinc inde poſita. 394
Patarenorum hæreſes. 405 & ſeq.
Patriarchalium ſedium ordo, & privilegia. 415
Paulinus Trevirorum Epiſcopus ſede ſua deponitur ab Arianis in Pſeudo-Synodo Mediolanenſi. 117
Paulinus Trevirorum Epiſcopus pro fide ab Arianis mortem eppetiit. 131
Paulus Alexandro Conſtantinopolis Epiſcopo, ſucceſſor datur, ſed ab Arianis ſua ſede dejicitur, & tandem exul in carcere fame frigoreque penè exanimis ab Arianis Cucuſi ſtrangulatur. 87
Paulus Antiochenus hæreſiarcha. 14. Ejus judicium remiſit Ethnicus Imperator Dionyſio Papæ. 15
Pœnitentes publici non riconciliabantur niſi peracto tempore pœnitentiæ præfixo. 63
Pœnitentes ſimul, ac reconciliati fuerant, Euchariſtiæ participes fiebant. 64
Pœnitentes in mortis articulo reconciliati ſi convaleſcebant, interruptam pœnitentiam proſequi tenebantur. 64
Pœni-

Pœnitentes a Clero in perpetuum arcebantur. 181 182
Pœnitentium ordines quatuor, flentium, audientium, proſtratorum, conſiſtentium. 61 62
Pœnitentiæ publicæ fiebant etiam propter occulta delicta. 62 63
Pœnitentium priſcorum habitus. ibid.
Pœnitentiæ publicæ obnoxia delicta. 64
Pelagius hæreſiarcha. 199. Accuſatus ab Erote Arelatenſi, & Lazaro Aquenſi Epiſcopo in Synodo Dioſpolytana improvidè abſolvitur. 199
Pelagius, & Cæleſtinus damnantur a Romanis Epiſcopis Innocentio, & Zoſimo, & a quatuor Africanis Conciliis. 200
Pelagii hæreſin damnantes Canones octo, editi quidem fuerant in Conc. Milevitano, & poſtmodum confirmati in Conc. Africæ plenario Carthagine convocato. 201 & ſeqq.
Penſio clericalis aſtringit ad quotidianam Officii parvi B. M. V. recitationem. 468
Percutientes Clericum, aut Monachum excommunicantur ab Innocentio II. in Lateranenſi Concil. 402
Periodeutæ, ſeu viſitatores. 151
Petrus Cnaphæus, ſeu Fullo Eutychianus ſedem Antiochenam occupat. 289. Idem hæreſim Theopaſchitarum induxit. 321 322
Petrus Moggus Eutychianus Alexandriæ ſedis invaſor. 288 289 321
Philippenſis Arianorum Pſeudo-Synodus ſibi nomen Synodi Sardicenſis arrogavit, & cum Donatiſtis fœdus iniit. 107
Philippus I. Galliæ Rex ob ementitum cum Bertrada pellice conjugium, a duobus Gallicanis Concilio Oſtienſi, & Claromontano excommunicatus. 193 164

Phi-

Irregularitas ex adulterio uxoris. 23
Irregularitatem antiquitus pariebat fornicatio. 24 44
Irregularis erat quiſquis ægrotans baptizabatur. 24
Irregulares ſunt ſpontanei eunuchi, & ſpadones. 42
Judæi ad fidem converſi quas uſuras reſtituere teneantur, & a quarum reſtitutione diſpenſentur, declaratio Concilii Baſileenſis, & Pauli Papæ Tertii, 440
Judæis permittere, ut Chriſtianos uſuris divexent nefarium eſſe, nec modo Concilio Viennenſi, ſed Divino prorſus, & indiſpenſabili juri oppoſitum. 440 & ſeq.
Judex Eccleſiaſticus poteſt ſuam interlocutoriam revocare. 420
Judicandus nemo trahi poteſt ultra una dietam extra diœceſim ſuam. ibid.
Judith liber non eſt ab Eccleſia in Canonem receptus, niſi longè poſt Nicænum Concilium. 133 134
Julianus Pelagianæ hæreſis penè profligatæ patrocinium ſuſcipit contra Auguſtinum. 203
Julius Pontifex in Romana ſynodo Athanaſium, aliosque ab Arianis exilio pulſos reſtituit. 84

K

KAlendis Januarii cum biduo ſequenti Gentiles Saturnalia, fideles autem Litanias, & jejunia celebrare ſoliti. 282

L

LAborantes ab Ignatio, & Epiphanio commemorati fidelium cadavera curabant ad funus. 176

Lao-

Laodicæna Synodus poſt Nicænam habita probatur. 134
Lapſi Clerici licet reconciliati numquam in priſtinum ordinis gradum reſtituebantur. 59 & ſeqq.
Lapſi tamen Clerici aliquando per Synodicam diſpenſationem ob communem pacem reſtituti ſunt. ibid.
Latrocinantium Synodus Epheſina. 233
Lectio interponenda in Clericorum refectionibus. 342
Legati Epiſcoporum eodem ordine ſedebant, & ſubſcribebant, quo delegantes, ſi interfuiſſent Epiſcopi. 33
Legati Apoſtolici eumdem locum ſupra Patriarchas tenent, quem teneret ſummus Pontifex. 34 35
Legati à Latere. 39
Legati Concilii Romani una cum Legatis Papæ miſſi ad œcumenicum Concilium. 343
Legi in Eccleſiis prohibentur alii, quam ſacri libri. 151 152
Leo Iſauricus ſacris imaginibus bellum indicit. 350 351
Leonis Papæ IX. inſignis pietas. 396
Leontius Antiochenus Sacerdotio remotus, quia ſe feciſſet eunuchum. 42
Liberius Papa ſede ſua dejicitur ab Arianis in Mediolanenſi Conciliabulo, & in Tracia exulat. 120
Liberius in Sirmienſi Concilio formulæ Arianorum, & Athanaſii damnationi ſubſcribens Romanam in ſedem revocatur ab Arianis. 124 125
Libellorum a martyribus prodeuntium uſus reprobatus. 27 28
Librorum ſacrorum, aut ſacrorum vaſorum traditio. ibid.
Linguæ Hebraica, Chaldaica, & Arabica in primariis univerſitatibus publicè docendæ. 442

Literarum formatarum, ſeu canonicarum variæ ſpecies. 195
Litteræ communicatoriæ, ſeu pacificæ. 196
Litteræ dimiſſoriæ. ibid.
Litteræ commendatitiæ, ſeu teſtinoniales. 197
Litteræ Paſchales. ibid.
Litteræ encyclicæ, ſeu circulares. 198
Litteræ commonitoriæ ſeu memoriales. ibid.
Litteræ tractoriæ. 199
Litteras commendatitias expedire Epiſcopi pauperibus peregrinantibus non debent, ſed ſolum pacificas. 244
Lucifer Calaritanus Paulinum creat Antiochenorum contra Meletii partem Epiſcopum. 120 121
Lucifer Calaritanus Epiſcopus ſede ſua dejicitur in Mediolanenſi Pſeudo-Synodo ab Arianis. 117
Luciferianorum ſchiſmatis origo. 154
Lucilla ſchiſmatis Donatiſtarum propagatrix. 25 26
Ludovicus Alemannus Baſileenſis Concilii præſes in album ſanctorum inſcriptus a Clemente Papa VII. 388 389

M

MAcedonius Semiarianus ab Epiſcopatu Conſtantinopolitano per Arianos dejectus novam procudit hæreſim contra Spiritum Sanctum. 131 132 damnatur. 159 160
Macedonius Monachus ordinatus Sacerdos, dum neſcienti, & non cogitanti manus ei a Flaviano Antiocheno imponitur. 189
Mandata de providendo, & expectativæ gratiæ abolentur a Tridentino. 489
Manuum impoſitiones olim in Eccleſia multiplices. 184

Ma-

Manuum impoſitio ad majores ordines adhibetur apud Græcos, aliosque Orientales ſine ulla inſtrumentorum traditione, ut neque apud veteres latinos. 186 & ſeq.
Manuum impoſitio nulla adhibebatur apud veteres latinos, ſed ſola inſtrumentorum traditio in minoribus ordinationibus, quod etiam nunc ſervatur apud Græcos, aliosque Orientales ex ritibus ab Eccleſia latina approbatis. ibid.
Marcellini Papæ lapſus qualis. 15 16
Mariæ Virginis partus ſine ſemine, & ſecundinis. 347 348
Maria Virgo cum Joanne Euangeliſta ex Judæa Epheſum tranſmigravit, ibique reliquum vitæ exegit. 225
Martini Papæ fides, conſtantia, & martyrium. 324 & ſeqq.
Martyrum ſepulchris honor deferendus. 90
Maſſilia ſub Provincia Viennenſi. 170 171
Materiam Sacramentorum Chriſtus inſtituit ſecundum rationem materialem, ſed arbitrio Eccleſiæ reliquit rationem formalem. 191 192
Maternus Agrippinenſis Epiſcopus. 25 26 28
Matthias a diſcipulis electus divino conſilio. 2
Matrimonia cum hæreticis quatenus licita, vel nón. 136
Matrimonia neque in quadrageſima, neque cum choreis celebranda. 151 152
Matrimonia infidelium dirimuntur, ex quo altero conjugum converſo ad fidem alter converti recuſat. 307 308
Matrimonio valido ſupervenientia impedimenta poteſt Epiſcopus diſpenſatione tollere. 391
Matrimonia clandeſtina irrita. 484
Matrimonia illicitè, ſed validè contrahuntur coram invito parocho. 485 486

Maximus Arelatenſis Epiſcopus. 26 28
Maximi Monachi fides, eruditio, & glorioſa confeſſio. 325
Maximus Trevirorum Epiſcopus Athanaſium exilio damnatum excipit. 82 83
Maximo Cynico abrogatur Epiſcopus Conſtantinopolis in ſecunda Synodo. 162
Medicorum circa ægrotos officia. 416
Mediolanenſia Concilia duo, primum Orthodoxum ſub Conſtante, alterum Arianorum ſub Conſtantio. 113 114 116 117
Meletius creatur ab Arianis Antiochenus Epiſcopus, qui ſtatim miro modo converſus Chriſti Divinitatem, & communem ejus cum Patre ſubſtantiam prædicat. 120
Meletii Antiocheni obitus in urbe imperiali. 169
Metropolitanorum veteres prærogativæ. 50 54 58 59 95
Metropolitanis jus viſitandi in ſuffraganeorum Epiſcoporum diœceſibus ademptum. 375 & ſeq.
Miſſam audientes fideles numquam adſtricti fuerunt neceſſitate communicandi præter ſolos altaris adminiſtros. 93 & ſeq.
Miſſa in Orientalibus Eccleſiis tota quadrageſima non celebratur, niſi diebus Sabbatis, & Dominicis. 146 344
Miſſarum celebratio in ædibus privatis. 151 152
Miſſa audienda in propria parochia. 230 & ſeq.
Miſſa olim jejuniorum diebus celebrari ſolita poſt horam a meridie ſecundam. 282. & ſeq. de die verò anniverſa cœnæ dominicæ etiam ineunte nocte. 215 & ſeq.
Monachi Eccleſias, aut Monaſteria injuſſu Epiſcopi conſtruere prohibentur. 241
Monachi ſint Epiſcopis ſubditi, & morigeri. 170 171

Monachorum cum monialibus colloquia qualem exigant præcautionem. 361
Monaſteria virorum, & fœminarum duplicia, aut cohærentia prohibentur. ibid.
Monaſteria fieri ſæcularia prohibentur. 245
Monaſteria virorum, & fœminarum diſſita ſint. 269
Monaſteria paciſci poſſunt de alimentis ejus, quæ in monialem poſtulat ſe admitti. 421 422
Monaſticæ vitæ olim multi quoque inviti ex aliena voluntate, & facto adſtringebantur tota vita. 364 & ſeq.
Montes pietatis declarantur liciti, & contradicentes excommunicantur. 467 & ſeq.

N

NArthes erat ſtatio pœnitentium audientium. 241
Navis ſeu gremium Eccleſiæ, muro intermedio in longum ducto, continebat ab invicem ſeparatos viros, & fœminas. 247
Neophyti non admittendi ad ordines. 43
Neſtorii hæreſis, exilium, & infauſta mors. 223
Nicænæ primæ Synodi Canonum numerus non ſatis compertus. 69 70
Nicænæ Synodi octoginta Canones Arabici a cunctis ſchiſmaticis Eccleſiis toto Oriente recepti. 72
Nuptiæ cum hæreticis quatenus licitæ vel non. 136
Nuptiæ neque in quadrageſima, neque cum choreis celebrandæ. 151
Nuptiarum ſpecialia, & abſtinentiæ ciborum Eccleſiaſtica præſcripta quam procul Manichæorum, & Euſtachianorum deliriis diſtent. 909

O

Oblatio panis, & vini a fidelibus ad altare facienda. 138 139 286
Officii devotè recitandi obligatio. 418
Ὁμουσία Verbi cum Patre poſt Nicænum aſtruitur, & in Conſtantinopolitano. 160
Opiniones in rebus ſcientiæ probabiles. 392
Orarium aliquando pro ſtola, aliquando pro linteo, quo ſacra Euchariſtia excipiebatur. 143 144
Ordinandorum qualitates, ætas, interſtitia. 482
Ordinandus nemo, qui prius hæreticos domeſticos non converterit. 214 & ſeq.
Ordinandus quiſpiam non eſt, niſi cum titulo, aut patrimonio, alioquin ab ordinatore Epiſcopo alendus, aut ejus ſucceſſore. 404 & ſeq.
Ordinari in Clerum prohibentur procuratores, tutores, negotiorum geſtores, niſi poſt reddita, & ſoluta ratiocinia. 108
Ordinationum materiæ, & formæ immutabiles inſtitutæ ſunt a Chriſto ſecundum genus, ab ipſa Eccleſia ſecundum ſpeciem diverſimodè, ac mutabiliter determinantur. 387 & ſeq.
Ordinationum interſtitia. 131
Ordinationes faciendæ cum conſilio Cleri, & teſtimonio populi. 177
Ordinati primum Clerici certæ Eccleſiæ miniſterio alligabantur, a qua diſcedere non erat eis liberum. 113
Ordines minores ab antiquis recenſiti. 175
Ordines octo diſtinctè commemorati in Concilio Romano ſub Papa Sylveſtro. 75 76
Orientis apud veteres triplex ſignificatio. 56
Orientis præfectus, & ſub iſto Orientis omnes quaſnam regebant provincias. 57 & ſeqq.

Orien-

Orientem ſpectabat Sacerdos ſacrificans facie ad populum verſa: populus autem Occidentem ſpectabat orans verſus altare. 251 252
Origenes damnatur primum a ſuo Epiſcopo Demetrio Alexandrino. Deinde in Synodo a Theophilo Alexandrino convocata. Tertiò ab Anaſtaſio Romano Pontifice. Quartò a Gelaſio Papa in Romana Synodo. Poſtremò a quinta Synodo. 295 297 & ſeqq.
Origenis errores præcipui recenſentur. 490
Origenes poſtquam ſe ſpontè fecit eunuchum, ordinem ſuſcepit Sacerdotalem: ideoque a Demetrio Alexandrino privatus eſt uſu Sacerdotii, & a Clero excluſus. 43
Oſculum apud fideles in Eccleſiis uſitatum. 142
Oſius Cordubæ Epiſcopus Synodo Eliberinæ ſubſcribit. 17. Conſtituitur a Sylveſtro Papa Legatus ad Conſtantinum, & in Orientem. 30. Alexandriæ Concilium in cauſa Arii, & Sabellii, & Meletianorum convocat. 30. Niceno Concilio, ut Legatus Apoſtolicus præeſt. 31. Sardicenſi quoque Synodo præſidet. 3. Et Gangrenſi. 3
Oſius Cordubenſis miſſus Sirmium in exilium. 118 119 Idem formulæ hæreticorum lapſu deplorando ſubſcribit in Sirmienſi conciliabulo. 82
Ουσία, & hypoſtaſis. 155 156

P

Pallium olim veſtis genus ad ſtrictioris vitæ profeſſionem. 89 90
Pallii authoritas, & uſus. 473
Pallii deſcriptio ex Tertulliano. 60
Papa Romanus olim dictus Epiſcopus Epiſcoporum. 10

Papa judicari a Concilio in duobus caſibus poteſt; 360
Papa ſupra omnes tenetur invigilare ſacrorum Canonum obſervationi. 467
Papæ cognitores. 34
Papæ electio non valet niſi fiat a duabus ſaltem Cardinalium partibus. 404
Papæ reſervanda eſt ab inferioribus Epiſcopis, & Synodis majorum, aut difficiliorum cauſarum judicium. 167
Parœci, ac Parochi. 62
Parochiam intra propriam ſinguli Miſſam audiant, 230 & ſeq.
Parochis portio congrua attribuenda. 420
Paſcha de Dominica celebrandum. 27
Paſtophoria duo ad ſanctuarium hinc inde poſita. 394
Patarenorum hæreſes. 405 & ſeq.
Patriarchalium ſedium ordo, & privilegia. 415
Paulinus Trevirorum Epiſcopus ſede ſua deponitur ab Arianis in Pſeudo-Synodo Mediolanenſi. 117
Paulinus Trevirorum Epiſcopus pro fide ab Arianis mortem oppetiit. 131
Paulus Alexandro Conſtantinopolis Epiſcopo, ſucceſſor datur, ſed ab Arianis ſua ſede dejicitur, & tandem exul in carcere fame frigoreque pene exanimis ab Arianis Cucuſi ſtrangulatur. 87
Paulus Antiochenus hæreſiarcha. 14. Ejus judicium remiſit Ethnicus Imperator Dionyſio Papæ. 15
Pœnitentes publici non riconciliabantur niſi peracto tempore pœnitentiæ præfixo. 63
Pœnitentes ſimul, ac reconciliati fuerant, Euchariſtiæ participes fiebant. 64
Pœnitentes in mortis articulo reconciliati ſi convaleſcebant, interruptam pœnitentiam proſequi tenebantur. 64
Pœni-

Pœnitentes a Clero in perpetuum arcebantur. 181 182

Pœnitentium ordines quatuor, flentium, audientium, proſtratorum, conſiſtentium. 61 62

Pœnitentiæ publicæ fiebant etiam propter occulta delicta. 62 63

Pœnitentium priſcorum habitus. ibid.

Pœnitentiæ publicæ obnoxia delicta. 64

Pelagius hæreſiarcha. 199. Accuſatus ab Erote Arelatenſi, & Lazaro Aquenſi Epiſcopo in Synodo Dioſpolytana improvidè abſolvitur. 199

Pelagius, & Cæleſtinus damnantur a Romanis Epiſcopis Innocentio, & Zoſimo, & a quatuor Africanis Conciliis. 200

Pelagii hæreſin damnantes Canones octo, editi quidem fuerant in Conc. Milevitano, & poſtmodum confirmati in Conc. Africæ plenario Carthagine convocato. 201 & ſeqq.

Penſio clericalis aſtringit ad quotidianam Officii parvi B. M. V. recitationem. 468

Percutientes Clericum, aut Monachum excommunicantur ab Innocentio II. in Lateranenſi Concil. 402

Periodeutæ, ſeu viſitatores. 151

Petrus Cnaphæus, ſeu Fullo Eutychianus ſedem Antiochenam occupat. 289. Idem hæreſim Theopaſchitarum induxit. 321 322

Petrus Moggus Eutychianus Alexandriæ ſedis invaſor. 288 289 321

Philippenſis Arianorum Pſeudo-Synodus ſibi nomen Synodi Sardicenſis arrogavit, & cum Donatiſtis fœdus iniit. 107

Philippus I. Galliæ Rex ob ementitum cum Bertrada pellice conjugium, a duobus Gallicanis Concilio Oſtienſi, & Claromontano excommunicatus. 193 164

Phi-

Philippus quoque Auguſtus ſimili de cauſa in Synodo Divionenſi ſuppoſitus interdicto cum univerſo regno fuit. 196
Photinus hæreticus Sirmii Epiſcopus damnatur in tribus Synodis, Sardicenſi, Mediolanenſi, Sirmienſi. 123
Photius reſumpto poſt Ignatii mortem Epiſcopatu, Synodum propria authoritate convocavit, quam Græci ſchiſmatici loco octavæ œcumenicæ obtrudunt. 375
Photius poſt Ignatii obitum recuperat Conſtantinopolitanum Epiſcopatum, ſed iterum ejicitur a Leone Philoſopho. ibid.
Photius intruditur a Cæſare Barba in thronum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 368. Dejicitur in Baſilio, a quo & Ignatius revocatur. 368 369
Picturæ laſcivæ ſub excommunicationis pœna prohibitæ. 309 310
Polychronii Sacerdotis Monothelitæ, dementiæ editum ſpecimen in ſexta Synodo. 426 427
Πολιτευόμενον inſigne dignitatis primatuum Orientis. 164
Populi quidem teſtimonium, aut etiam preces plerumque adhibebantur ad minorum Sacerdotum, & clericorum ordinationem, minime autem ſuffragia, præterquam in electione Epiſcoporum. 136 137
Portæ olim in Eccleſia hinc oſtiariis, hinc diaconiſſis commiſſæ. 247 248
Portæ aliæ quatuor in ambone, duæ ſpecioſæ, & duæ ſanctæ ſub hypodiaconorum cura. 249
Potaimon Heracleæ Ægypti Epiſcopus pro Athanaſio adverſus Cæſareenſem Euſebium conſtanter loquitur. 80 81
Pragmatica ſanctio aboletur, eique ſubrogatur concordatum. 469 470

Præceptorialis præbenda in cunctis Cathedralibus Eccleſiis. 395 396 414
Prædeſtinatio non cadit ſub meritum, neque perſeſterantiæ donum. 276
Prædeſtinatio creaturæ in æterno, & immutabili Dei propoſito gratuito planè fundatur. ibid.
Prædeſtinatur nemo ad malum. 278
Prædeſtinatianorum nomen a Semipelagianis attributum diſcipulis S. Auguſtini. 279
Prædicandi verbi Dei ſumma ſollicitudo Epiſcopis incumbit. 471 472
Prædicantibus Dei verbum quænam evitanda, & cavenda, & quænam ſedulò ſervanda. 469 470
Præfecturarum Imperii diſtributiones, ac limites. 97 98
Præpoſiti, & Decani, & Archipresbyteri Sacerdotio initiari tenentur intra annum. 400
Præſcriptio nulla valet, ubi mala fides intervenit. 420 421
Primatum aliquot Orientis dinumeratio. 163
Primatum privilegia præcipua. 164 165
Primatibus Occidentis rarius permittebatur conſecratio aliorum Epiſcoporum, quam propriæ provinciæ, idque exemplis probatur Arelatenſium primatum Patrocli, & Hilarii. 165 166 Et ex litteris Hormiſdæ Papæ ad Salluſtium Hiſpalenſem, & ad Remigium Remenſem, & Vigilii Papæ ad Aurelianum Arelatenſem, & Gregorii Magni de Vigilio pariter Arelatenſi. 167
Principibus ſæcularibus authoritas abrogatur circa Epiſcoporum electionem. 377
Priſcilliani hæreſis magicis præſtigiis, & fœdiſſimis libidinibus infamis. 217
Probationes occultorum ſcelerum vulgares; aliquando uſu receptæ, & canonibus approbatæ, ſed poſtmodum omninò vetitæ. 389

Proculus Maſſilienſis indebitè Metropolin ſecundæ Narbonenſis Provinciæ occupat manifeſto Taurinenſis Concilii favore. 170 171 At Zoſimus Papa illum hac uſurpatione deturbavit. 171

Προσφορὰ καὶ Προσφέρειν, apud Patres Græcos ſacrificium, & ſacrificare ſignificant. 120

Πρόθεσις, menſa quæ & Diaconium ubi ſacra vaſa, & panes parabantur a Diaconis ad ſacrificium. 251 252

Publicæ honeſtatis impedimentum reducitur ad primum gradum. 487. Quibus circumſtantiis locum habeat vel non. 487 488

Pyrrhi Monothelitæ relapſi ſcripta a Theodoro Romano Pontifice damnati, adhibito Chriſti de calice ſanguine. 325

Q

QUadrageſima fideles Orientales, neque ſacrificabant, neque ulla feſta celebrabanr, niſi Sabbatis, & Dominicis diebus. 283

Quadrageſimale jejunium. 148 149 273 274

Quadrageſimalis jejunii refectio erat cœna poſt ſolis occaſum: in cæteris autem per annum jejuniis refectio ſumebatur poſt tertiam a meridie horam. 283 & ſeqq.

R

REbellio ſubditorum in Regem anathemate punitur. 308

Reformatio Monaſteriorum per capitula, & Viſitationes. 415

Religioſorum novi ordines prohibentur. ibid.

Regaliæ jus ſupra vacantes Galliæ Eccleſias. 245 246

Re-

Religioſi extra Monaſterium delinquentes poſſnnt ab Ordinariis puniri. 483
Religioſus reclamans contra factam a ſe profeſſionem quibus circumſtantiis audiendus ſit, vel non. 489
Rheticus Auguſtodunenſis Epiſcopus. 25 29
Reſidentia Epiſcoporum, & Beneficiorum. 482 483
Ritualium ſub nomine libellorum officialium antiquus uſus, & commendatio. 305
Rodanius Toloſatum Epiſcopus pro fide exul, & martyr ab Arianis morte afficitur. 131
Rogationum antiquus uſus, & inſtitutio. 274
Romanum Conſilium præſide Damaſo. 158

S

SAbbatis Romana Eccleſia jejunabat. 148
Sabbatorum jejunium Orientis Eccleſiæ damnabant. 149
Sabellii dogma in Synodo Alexandrina damnatum. 30 155
Sabellius hæreſiarcha damnatur in generali ſynodo. 160
Sacerdotes olim per vices & ſacrificabant, & de manu ſacrificantis communicabant. 263
Sacerdotum conceſſus in imo ſanctuario. 252
Sacerdotibus olim non licebat publicè in Eccleſiis benedicere. 270
Sacerdotibus in itinere occurrentibus cujuſmodi honor deferendus a laicis. 287 288
Sacramentorum materiæ, & formæ immutabiles inſtitutæ ſunt a Chriſto ſecundum genus, ſed ab Eccleſia ſecundum ſpeciem determinantur variabiliter. 384 & ſeq.
Sanctimoniales. V. Diaconiſſæ. 253

Sanguine fideles religioſè abſtinuerunt octo, vel amplius ſæculis. 88 89
Sanguine ipſo Chriſti de ſacro calice bis conſcripta hæreticorum condemnatio, Pyrrhi ſcilicet, atque Photii. 325 326
Saracenorum ſub Mahumete duce incurſiones. 409
Sardicenſe Conc. Patribus Africanis ignotum. 212
Sardicenſe Concilium unum, idemque cum Nicæno habitum. 214
Satisfactio pro qualitate delictorum injungenda. 136 309
Satisfactio integra olim perſolvenda erat, antequam pœnitens ad Euchariſtiæ communionem admitteretur. 136
Scenici, & hiſtriones excommunicati, & infames. 28
Scenicis ſpectaculis intereſſe prohibentur clerici. 151
Schiſmatis ortus, & progreſſus ex electione Urbani VI. & Clemens VII. 443 & ſeqq.
Secretarii diverſa ſignificata. 255
Secretum Conſiſtorii Cardinalium quiſquis violat, ipſo facto excommunicatur, nec poteſt niſi a Papa abſolvi. 468
Semiariani, qua in re ab Arianis abſolutis diſſidebant. 126 & ſeqq.
Seminaria Clericorum inſtituendorum. 304
Seminariorum erectio præcepta, & privilegiis communita. 483 484
Semipelagianos poſt Auguſtinum refellunt ſcriptis eruditis Proſper, & Fulgentius. 203 204
Sepulturæ intra Eccleſiam ſolis olim martyribus deſtinabantur; reliquis fidelibus ſepultura dabatur in cœmeteriis. 257 258
Seſſionis Patrum ordo quiſnam in Nicæna aliiſque Synodis. 37 & ſeqq.
Se-

Severus Eutychianus hæreticus occupata Antiochena ſede, omni crudelitate graſſatur in Orthodoxos. 289
Sigiberti Monachi ſciſmatici fabula de attributa Carolo Magno, ejuſque ſucceſſoribus facultate Romanos Pontifices eligendi, quam Gratianus in ſuo decreto minùs prudenter inſeruit. 433 434
Sigiſmundi Imperatoris ſumma pietas, & diligentia in extinguendo trium Pontificum ſchiſmate. 446
Siniſtra pars in Eccleſiis honoratior, quam dextra. 38 39
Solea in Græcorum Eccleſiis intermedius locus inter ambonem, & ſanctuarium. 249
Sors jacta ſuper Apoſtolatu Matthiæ divini conſilii opus fuit. 2 & ſeqq.
Sortium uſus frequens & in ſcripturis, & in jure civili. 6
Sortium genera tria. 7
Spiritus ſancti ex Patre, Filioque proceſſio, quando, & a quibus impugnata per filii excluſionem. 451 452
Spolii Eccleſiaſtici jus. 105
Stantes orabant fideles dominicis diebus. 69
Studitarum Conſtantinopoli Collegium. 351
Subdiaconis quatenus prohibetur, aut permittitur ſacra vaſa contingere. 143
Subdiaconatus non eſt ſacer ordo, niſi ex Eccleſiaſtica, eaque recentiori inſtitutione. 174 & ſeq.
Subjectionem habendam injuſtis invaſoribus quamdiù illos Deus dominari permittit, demonſtratur multorum ſanctorum exemplis. 262
Symbolo Conſtantinopolitano cur addita vox (Filioque.) 167
Synodi antiquitus ex Canonum præſcripto bis in ſingulis provinciis coram Metropolitano habebantur. 54

Synodus duas Romanus Pontifex quotannis habebat, unam Provincialem convicinorum Epiſcoporum, alteram totius Italiæ cum Sicilia. 13
Synodus nulla invito, aut inconſulto Romano Epiſcopo convocari legitime poteſt. 105
Synodorum ſubordinatio, ut a minoribus ad majores Synodos revocari queat. 166 167

T

TEmplariorum ſcelera quibus extingui meruerunt judicio œcumenicæ Synodi. 437 & ſeq.
Terrulas quaſdam Eccleſiæ poteſt Epiſcop. ſine aliorum conſilio alienare ex cauſa evidentis neceſſitatis. 270
Theatrici, ac hiſtriones excommunicatione, ac infamia notati. 27
Theodorus Mopſueſtæ Epiſcop. ſcriptis libris Neſtorianæ hæreſi prælufit, ideoque damnatus in quinta œcumenica Synodo una cum Iba Edeſſæ, & Theodoſio Cyri Epiſcopo. 290
Theodorus Cæſareæ Cappadocum Epiſcopus Origeniſta, & Acephalorum ſectarius Juſtinianum urget ad trium capitulorum damnationem. 292
Theophilus Alexandrinus Chryſoſtomum damnat in Conciliabulo intra ipſius Chryſoſtomi diœceſin favente Imperatrice Eudoxia convocato. 297 298
Theologalis præbenda. 417
Timotheus Alexandrinus ad Synodum Conſtantinopolitanam jam inchoatam adveniens omnia perturbat, & Greg. Nazianz. abdicari curat. 167
Timotheus Ælurus occiſi a ſe Proterii Patriarchæ Alexandrini ſedem violentus invaſit. 27
Traditiones Apoſtolicæ ſcripturis aſſertæ, Conciliiſque, & veterum patrum teſtimoniis firmatæ. 98 & ſeqq. 371

Tranſ-

Translatio Epiſcoporum, & Clericorum in alteram Eccleſiam prohibita. 66 In quo tamen aliquando ex juſta cauſa olim multoties diſpenſatum. 67 68
Translatio minorum Eccleſiam in matrices Eccleſias quando, & quomodo facienda. 480
Tonſura initiandorum qualitates. 43
Trinitas, & Unitas in Deo, quomodo intelligenda. 414 415
Treviri ſedes olim Vicarii Galliarum. 100
Trium capitulorum damnationi non acquieſcentes, alii ſchiſmatici erant, alii minimè. 299 & ſeq.
Tyri Conciliabulum adverſus Athanaſium. 80

V

VAlens, & Urſatius contra datam fidem relapſi. 114
Veſtes aliquæ ſpeciales quatenus licitæ, vel non. 89
Vicariæ, ſeu diœceſes Imperii, & Eccleſiæ. 98 & ſeq.
Vicariorum Romani Pontificis varia diſcrimina. 39 & ſeqq.
Viennenſis Provinciæ civitates. 28 170 171
Vigilius Papa obſiſti primum trium capitulorum damnationi; deinde metuens graviora Eccleſiæ damna conſenſit. 93 300
Viſitatio Prælati quamvis probetur ſuſpectus, non poteſt recuſari, ſi intra viſitationis terminos ſe contineat, nec proceſſum involvat. 476
Unctio Regum. 345 346
Unctio in Baptiſmp qualis apud Orientis, & qualis apud Occidentis Eccleſias. 75 76
Unio beneficiorum tam parochialium, quam ſimplicium fieri ab Epiſcopo ex cauſa poteſt. 479 480
Unio decerni poteſt beneficiorum non vacantium, ſed executio differtur uſquedum unum vacat. ibid.

Viſitationis Epiſcopalis præſcriptæ regulæ. 435 436
Vitæ, ac Hiſtoriæ Sanctorum ab omni falſitate expurgandæ. 344
Uſia, & hypoſtaſis. 155

X

Xerophagia quid ſit. 148 Ab Orientalibus etiam nunc religiosè ſervatur. 149

Z

Zenonis Imperatoris impium edictum Henoticon vocatum. 319 320

FINIS.

Libri che ſi trovano appreſſo Antonio Bortoli in Venezia Librajo in Merceria all' Inſegna della Educazione.

ANacleti Reiffenſtuel Theologia Moralis 4.
Anacleti in Jus Canonicum in fol. Vol. 5.
D. Auguſtini Confeſſiones cum Notis 12.
A S. Joſeph Repertorium Morale 12. tom. 2.
Affetti Divoti verſo S. Antonio di Padova 24.
Anima in Traccia del ſuo ultimo fine 12.
Annotazioni ſopra il Libro degli Egregori di Monſignor Sarnelli 12.
Catechiſmo all' Altare del Vanni 12.
Catechiſmo in Pratica del Vanni 12.
Calino Lezioni Sacre, e Morali 12. vol. 10.
Calino Diſcorſi Scritturali, e Morali per le Monache 12. vol. 5.
Calino Il Giovanetto Giuſeppe 12
Conferenza, col Signor Claudio Miniſtro di Charenton ſopra la Materia della Chieſa, ed alcune Rifleſſioni ſopra uno ſcritto del medeſimo di Monſignor Jacopo Benigno Boſſuet 12.
Divozione al Sacro Cuore di Gesù Criſto 12.
Divina Miſſa S. P. N. Jo: Chryſoſtomi Græco-Latina 4.
Eſercizio della Preſenza di Dio del Vanni 12.
Eſercizj Spirituali del P. Paolo Segneri Juniore dati in Luce dal Muratori 12.
Grandezze di Maria Vergine del Naſi 12.
Geruſalemme Compianta nelle Lamentazioni di Geremia Profeta 4.
Hore della Monaca bene ſpeſe del Botti 12.

Let-

Iſtoria della Guerra di Leopoldo primo Imperatore, e de' Principi Collegiati del Contarini 4. vol. 2.
Introductio ad Chriſtianam Perfectionem 12.
Indiculus Inſtitutionum Theologicarum Veterum Patrum Venerab. Joſephi Mariæ Thomaſii 12.
Lettere Eccleſiaſtiche di Monſignor Sarnelli 4. vol. 10.
Lettere del Sarnelli Tomo X. ſeparato 4.
Meditazioni ſull' Eccellenze dell' Eucariſtia 18.
Meditazion per ciaſcun giorno del Meſe ſu la Paſſione di Geſu Criſto 18.
Meditazioni cavate dall' Angelica Dottrina di S. Tomaſo del Maſſoulie 12.
Opere del Leonardelli 4. vol. 2.
Opere Spirituali del Marcheſelli 24. vol. 2.
Paſtor della Notte Buona del Palafox 8.
Pietà Religioſa che veglia al Sepolcro di Geſu Criſto 12.
Quareſimale del P. Proſpero da S. Giuſeppe 4.
Quareſimale del Bordelove 4.
Ricco in Pericolo, e Avaro Perduto del Perazo 12.
Riſtretto del Catechiſmo in Pratica del Vanni 12.
Sontuoſe Nozze, e Felice Convito del Venturelli 24.
Teſoro della Dottrina Criſtiana del Turlot 4.
Trattato della Vera Orazione del Maſſoulié 12.
Criſto Giudice. Tragedia del P. Stefano Tucci della Compagnia di Gesù 12.
Vita S. P. Benedicti Latino-Græca 4.
Vita dell' Imperadrice Eleonora 12.
Vita di Monſignor Ruzzini del Ceva 8.
Valerii Maximii dictorum Factorumque Memorabilium Libri IX. cum ſelectiſſimis Notis Jo: Min-ellii. 12.

NT 1317633

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google